

GİRESUN
ÜNİVERSİTESİ . UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
ANA BİLİM DALI
Yüksek Lisans Tezi

Merve KARAHAN
20152005011

2019

GİRESUN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ, SÜLEYMÂN-NÂME-İ KEBÎR (31. CİLT)
GİRİŞ, TENKİTLİ METİN, DİZİN
FİRDEVSÎ-I RÛMÎ, SULEYMÂN-NÂME-I KEBÎR (VOLUME 31.)
INTRODUCTION, COMPARATIVE TEXT, INDEX**

**MERVE KARAHAN
Yüksek Lisans Tezi**

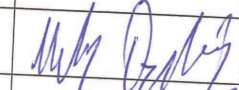
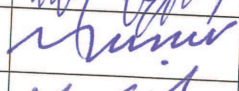

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ YAŞAR ŞİMŞEK**

GİRESUN-2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 13.06.2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Merve KARAHAN'ın "Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (31. Cilt) Giriş, Tenkitli Metin, Dizin" başlıklı tezini incelemiş olup aday 13.06.2019 tarihinde, saat 14:00'de jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Doç. Dr. Hakan ÖZDEMİR	
Üye (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi Yaşar ŞİMŞEK	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin YILDIZ	

ONAY

...../...../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik tezi olarak sunduğum “Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (31. Cilt) Giriş, Tenkitli Metin, Dizin” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Merve KARAHAN

ÖNSÖZ

Çalışmaya konu olan eser, Firdevsî'nin *Süleymân-nâme-i Kebîr* adlı 81 ciltlik büyük eserinin 31. cildir. Firdevsî'nin bütün ömrünü vakfederek meydana getirdiği bu önemli külliyyatın her bir cildi okuyucular ve araştırmacılar için eşsiz bir kaynaktır. 15. yüzyıl sonları ile 16. yüzyıl başlarına ait olan bu eser sadece Türk dili araştırmaları için değil; halk bilimi, tarih, ilahiyat gibi farklı disiplinlere kaynaklık edebilecek nitelikte bir eserdir.

Firdevsî, *Süleymân-nâme-i Kebîr* başta olmak üzere edebiyat ve bilim tarihine çok önemli eserler kazandırmıştır. Dönemin kaynaklarından en iyi şekilde yararlanmayı başarmış olan Firdevsî, *Süleymân-nâme-i Kebîr*'de tüm bilgi birikimini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu bağlamda manzum-mensur karışık yazılan eserde mensur bölümler ansiklopedik bir mahiyet de kazanmıştır.

Eserinin asıl konusu ise Hz. Süleyman'ın hayatı ve çevresinde gelişen olaylardır. Firdevsî, bu konuda ulaşabildiği tüm kaynakları taramış ve bu kıymetli külliyyatı edindiği tüm bilgileri derleyerek oluşturmuştur. Kur'an ve hadislerle birlikte Tevrat gibi diğer kutsal kitaplardan da yararlanmış, sadece Türk anlatı geleneğindeki Süleyman kıssalarını, efsanelerini, rivayetlerini ele almamış, Yahudi sözlü geleneğine ait efsane ve rivayetlerden de yararlanmıştır.

Eser, bazı manzum bölümler ve meclis başlıklarından sonraki nesir bölümleri dışında genel olarak sade, anlaşılır bir Türkçeye yazılmıştır. Bu da bize eserin ait olduğu Eski Anadolu Türkçesi döneminin ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı ile ilgili değerli bir kaynak olduğunu göstermektedir. Böyle değerli bir eseri araştırmacılar ve okuyucuların hizmetine sunmak gurur ve mutluluk vesilesidir.

Sürecin başından sonuna kadar, çalışmanın her aşamasında tüm anlayışı ve nezaketiyle yardımlarını benden esirgemeyen danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Yaşar ŞİMŞEK'e teşekkürlerimi sunarım.

II

ÖZET

“*Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (31. Cilt) Giriş, Tenkitli Metin Dizin*” adlı bu çalışmanın konusu Firdevsî-i Rûmî’nin *Süleymân-nâme-i Kebîr* adlı 81 ciltlik eserinin 31. cildir. 31. cildin bilinen 3 nüshası mevcuttur. Bu üç nüsha Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi ve İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Bizim çalışmamızda esas aldığımız nüsha Topkapı nüshasıdır.

Çalışma, “Giriş”, “Tenkitli Metin” ve “Dizin” olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır. I. Bölüm’de üzerinde çalıştığımız *Süleymân-nâme-i Kebîr* adlı eserle ilgili diğer nüshaları da kapsayan genel bilgiler verildikten sonra; eserin müellifi olan Firdevsî-i Rûmî’nin hayatı ve diğer eserleri üzerinde durulmuştur. Eserin adı ve yazılış tarihi, eserin konusu, eserin dil ve anlatım özellikleri, eserin Türk dili tarihindeki yeri ve önemi, eserin nüshaları ve eser üzerine yapılan araştırmalar ile ilgili bilgiler verilmiştir. II. Bölüm’de eserin çeviri yazılı metni diğer nüshalar ile tenkitli olarak hazırlanmıştır. III. Bölüm ise dizin ve sözlükten oluşmaktadır.

Bu tez çalışmasında, daha önce üzerine herhangi bir çalışma yapılmamış 31. cildin transkripsiyonlu metni hazırlanmış, söz varlığı tespit edilerek dizin bölümünde okuyucu ve araştırmacıların hizmetine sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Firdevsî-i Rûmî, Uzun Firdevsî, Firdevsî-i Tavîl, Süleymân-nâme-i Kebîr, Eski Anadolu Türkçesi

ABSTRACT

“*Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (Volume 31.) Introduction, Comparative Text, Index*” nemed the topic of the study is 31st volume consisting of 81 volume named Suleymân-nâme-i Kebîr of Firdevsî- Rûmî. There are 3 copies known 31st the volume these 3 copies are situated in Topkapı Palace Museum library, Istanbul University rare work library and Istanbul municipality wriying Muallim Cevdet library.

The study consists of 31. parts, introduction, comparative text and index. There are general information such as about Suleymân-nâme-i Kebîr and another copies, Firdevsî-i Rûmî’s life and information about another works, its name and writing date, topic, language and expression and its copies in the first part. The writing text of translated work is prepared with another copies like criticisim in the second part. The last part consists os index and vocabulary.

In this thesis study, the text with transcription of 31st volume which couldn’t do any study is prepared and presented to readers and researchers by confirming vocabulary in the index part.

Keywords: Firdevsî-i Rûmî, Uzun Firdesî, Firdevsî-i Tavîl, Süleymân-nâme-i Kebîr, Old Anatolian Turkish

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
SİMGELER VE KISALTMALAR	VI
ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ.....	VIII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. 1. Süleymân-Nâme-i Kebîr.....	1
1.2. Eserin Müellifi	3
1.2.1. Hayatı.....	3
1.2.2. Eserleri.....	5
1.2.2.1. Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm.....	6
1.2.2.2. Terceme-i Silahşornâme / Musallah-nâme.....	6
1.2.2.3. Hayât u Memât / Hayât-nâme	6
1.2.2.4. Dâvet-nâme	7
1.2.2.5. Teşhisü'l-İnsan	7
1.2.2.6. Satranç-nâme-i Kebîr	8
1.2.2.7. Kutb-nâme.....	8
1.2.2.8. Süleymân-nâme Muhtasarı	9
1.2.2.9. Velâyet-nâme	9
1.2.2.10. Hakâyık-nâme (Tuhfetu'l-Hâdî / Hakîkât-nâme / Hadîkatü'l- Hakâyık).....	9
1.2.2.11. Terceme-i Câmeşûy-nâme	10
1.2.2.12. Kasas	10
1.2.2.13. Tecnisât-ı Süleymân u Belkıs-nâme	11
1.2.2.14. Münâzara-i Seyf ü Kalem	11
1.2.2.15. Hadîs-i Ahsen.....	11
1.2.2.16. Şerh-i Hadîs-i Erbâin	12
1.2.2.17. Gülistan Tercümesi	12
1.2.2.18. Pend-nâme-i Eflâtun.....	12
1.2.2.19. Talî-i Mevlüd-i Kebîr.....	12
1.2.2.20. Firâset-nâme.....	12
1.2.2.21. Kur'ân-ı Kerîm'den Tefeüle Dâir Bir Risâle	13
1.3. Eserin Adı Ve Yazılış Tarihi.....	13
1.4. Eserin Konusu.....	14

1.5. Eserin Dil Ve Anlatımı	18
1.6. Eserin Nüshaları.....	23
1.6.1. Topkapı Nüshası	23
1.6.2. İstanbul Belediye Yazmaları Nüshası	24
1.6.3. İstanbul Üniversitesi Nüshası.....	25
1.7. Eserin Türk Dili Tarihindeki Yeri Ve Önemi.....	25
1.8. Eser Üzerine Yapılan Çalışmalar	27
1.8.1. Tez	27
1.8.1.1. Yüksek Lisans Tezleri.....	27
1.8.1.2. Doktora Tezleri	28
1.8.2. Makale	30
1.8.3. Kitap.....	30
İKİNCİ BÖLÜM.....	31
2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol	31
2.2. Tenkitli Metin	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	185
3.1. Dizin Hazırlanırken İzlenen Yol	185
3.2. Dizin-Sözlük.....	188
3.3. Özel Adlar Dizini	473
SONUÇ	495
KAYNAKÇA.....	498

SİMGELER VE KISALTMALAR

- () : Metnin satır numarasını gösterir.
- [] : Metnin varak numarasını gösterir.
- { } : Metinde fazla veya yanlış yazılan yerleri gösterir
- + : Dizinde isim soylu öğeleri gösterir.
- : Dizinde fiil soylu öğeleri gösterir.
- : Bakınız, gidiniz.
- A : Topkapı Nüshası
- Ar. : Arapça
- B : İstanbul Belediye Yazmaları Nüshası
- bk. : bakınız
- çev. : çeviren
- C : İstanbul Üniversitesi Nüshası
- DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
- EAT : Eski Anadolu Türkçesi
- Far. : Farsça
- H. : Hicrî Yıl
- haz. : hazırlayan
- H. : Hazret
- İA : İslam Ansiklopedisi
- krş. : karşılaştırınız
- M : Miladî Yıl

S. : sayı

s. : sayfa

T. : Türkçe

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

TDAYB: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten

TDK : Türk Dili Kurumu

vb. : ve benzeri

Yay. : Yayınları, Yayınevi, Yayıncılık

VIII

ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ

ء َ	ش Ş, ş
آ Ā, ā	ص Ş, ş
ا A, a, E, e	ض Ž, ž, Đ, đ
او O, o, Ö, ö, Ū, ū	ط Z, z
ب B, b, P, p	ظ Ż, ż
پ P, p	ع ʿ
ت T, t	غ Ğ, ğ
ث Ş, ş	ف F, f
ج C, c	ق K, k
چ Ç, ç	ك K, k, G, g, ŋ
ح H, h	گ G, g
خ Ḥ, ḥ	ل L, l
د D, d	م M, m
ذ Ż, ż	ن N, n
ر R, r	و V, v, o, ō, ö, u, ü, ū
ز Z, z	ه H, h, a, e
ژ J, j	ی Y, y, I, ı, İ, i, Ī, ī
س S, s	

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 1. Süleymân-Nâme-i Kebîr

Süleymân-nâme-i Kebîr, Firdevsî'nin en hacimli ve en tanınmış eseridir. Hz. Süleyman'la ilgili dinî rivayet ve hikâyelerin derlenmesiyle oluşturulan eser, sadece dinî, edebî bir nitelik taşımaz. Kıssaların içinde felsefe, ahlâk, mitoloji, zooloji, anatomi, astrolojiye dair pek çok bilgi mevcuttur. Bu bağlamda eser, Köprülü'nün de belirttiği gibi, ansiklopedik bir mahiyet kazanmıştır (F. Köprülü, 1996, 128).

Süleymân-nâme, Latîfî'ye göre II. Bayezid'in emriyle yazılmıştır: “*Sultân Bâyezid emriyle Süleymân-nâme-yi nâm u şerîfine nazm u nesr cem' idüp...*” (Genç, 1995, 12). Köprülü de II. Bayezid'in cülusundan sonra yazıldığını söyleyerek bu bilgiyi doğru kabul etmiştir (F. Köprülü, 1996, 28). Fakat Akay (1990, XIV) *Süleymân-nâme*'nin 81. cildinin 25b varacağındaki “*...ibtidâen altı cild kitâb te'lf idüp merhûm Sultân Mehemed Hân-ı Gâzî'ye teslim itdüm...*” cümlesine binaen eserin Fatih Sultan Mehmet döneminde yazılmaya başlandığını savunur. Büyükkarcı (1995, 2-3) da bu görüşe katılarak eserin Fatih döneminde yazılmaya başlandığını, II. Bayezid döneminde yazımına devam edildiğini ifade eder. (Tanyıldız, 2005, 28). Ata Çatıkkaş, eserin 1-5. ciltlerinin Fatih döneminde, 6-80. ciltlerinin II. Bayezid zamanında ve 81. cildinin de Yavuz Selim döneminde yazıldığını belirtir. Eserin ve yazarın akıbetiyle ilgili Latîfî'nin verdiği bilgilerin doğru olmadığını Fatih Millet Kütüphanesi'nde bulunan 81. cildin başında Firdevsî'nin kendi ifadesi göstermektedir. Genç'in incelemesindeki bilgilere göre *Süleymân-nâme*'nin yazım süreci şu şekilde gelişmiştir:

Müellif, H. 876 / M. 1470 yılında Balıkesir'de Karasi livasında Şehname okurken bu eserden etkilenip bir manzume yazar ve bunu Mahmud Paşa eliyle Fatih'e sunar. Fatih bunu beğenince uzun zamandır yazdırmak istediği Süleyman kıssasını onun yazmasını ister. Firdevsî bunun üzerine büyük bir araştırmaya başlar. Arap, Acem sahaflarında da müstakil bir Süleymânnâme nüshası bulamayınca Tevrat'tan Davud kıssasını alarak üç cilt oluşturur. Bu arada görevli olarak Niksar'a gider. Yanında gezdirdiği kitaplar bir at yükü kadardır. Hangi şehre gitse acayib, garayib kitaplarından bulup sahibinden alır. Her kitaptan Süleyman kıssasını bulup istihrac kılıp telif eder. Nihayet dört ciltlik tercüme bir Süleymannâme'ye rastlar.

Ancak ne kadar uğraşırsa da satın alamaz. Eserin Arabistan'a götürüldüğünü öğrenince Niksar'da geçirdiği dört aydan sonra Arabistan'a tayin isteyip gider ve kitabı ele geçirir. Başlangıçta altı cilt telif edip Fatih'e teslim eder. Fatih muradını sorunca Veysel Karani aşkına yaptırdığı zaviyeye bir vakıf dilediğini belirtir. Fatih, de kitabı tamamladığı zaman istediğini elde edebileceğini söyler. Fakat yedinci cilde başladığı zaman Fatih vefat eder. Firdevsî eserini yazmaya devam eder ve 99 cildi tamamlar. Fatih'in yerine geçen II. Bayezid eserini yazmaya devam eder ve 99 cildi tamamlar. Fatih'in yerine geçen II. Bayezid'in haberini alır ve İstanbul'a getirir, yazdırır ve eserin 82 cildi hazine-i âmireye teslim edilir. Eserin on yedi ciltlik bölümü müellifin elinde kalır. (Genç, 1995, 14)

Süleymân-nâme'nin bugün bilinen 81 cildi vardır fakat tamamının kaç ciltten oluştuğu konusunda farklı bilgiler mevcuttur. Bu bilgi karışıklığının sebebi hem Firdevsî'nin kendisinin farklı sayılar vermesi hem de tezkirelerin konuyla ilgili farklı bilgiler vermesidir. Ayrıca Firdevsî'nin eserini bölümlere ayırmak için kullandığı "cilt-cüz-meclis-mücellid" ifadelerini farklı anlamlarda kullanmış olma ihtimali de bu karışıklığa sebep olmuştur.

Firdevsî'nin eserlerinde konuyla ilgili verdiği bilgilere bakarsak *Hayât u Memâ't* in 4b varlığında eserin 82. cildini tamamladığını söyler. (Çalışkan, 2019, 34). *Süleymân-nâme*'nin 81. cildinin 26. ve 123. varaklarında Allah'ın 99 ismine hürmeten 99 ciltten oluştuğunu söylemektedir (Çelik, 2010, 2). Yine *Süleymân-nâme Muhtasari*'nda eseri yazmaya İstanbul'da başladığını, 68 cildini yazdığını ve esmâ-i hüsnâ adedince 99 cilde tamamlayacağını söyler (Biçer, 2006, 56). *Münâzarâ-i Seyf ü Kalem*'de 366 mücellid olan *Süleymân-nâme*'nin 287. cildini tamamladığını söylemiştir. Yine *Satranç-nâme*'de 366 mücellid ve 1888 meclis olduğunu ifade etmiştir (Büke, 2015, 483).

Tezkirelerde verilen bilgilere bakacak olursak Latîfi'ye göre 360 cüz, Hasan Çelebi'ye göre 380 cüz, Kâtib Çelebi'ye göre 330 cüz, Bursalı Mehmed Tahir'e göre 366 cüz, Beyânî ve Şemseddin Sâmî'ye göre ise 380 cüzdür (F. Föprülü, 1996, 28). Yine Mustafa Âlî'ye göre 360 cilttir (Büke, 2015, 483). Üzerinde çalıştığımız 31. cilde de Firdevsî eserin 366 "mücellid", 1836 "meclis"ten oluştuğunu söylemektedir.

Bütün bu bilgilerden yola çıkılarak Firdevsî'nin bu eserini cilt bakımından Allah'ın 99 ismine, esmâ-i hüsnâya hürmeten 99 cilt olarak tasarladığını fakat 81 cildini tamamlayıp 82. cildin de yarıda kaldığını; cüz bakımından bir yılı 366 gün kabul edip her gün bir cüz okunacak şekilde 366 cüz olarak planladığını, meclis bakımından da 495 meclis olarak düşünürken 405 meclisi tamamlayabildiğini söylemek mümkündür. Saraya kabul edilmeyen ve elde kalan ciltlerin yakıldığı bilgisi de doğru değildir (Biçer, 2006, 59).

1.2. Eserin Müellifi

Süleymân-nâme-i Kebîr'in bilinen 81 cildiyle birlikte üzerinde çalıştığımız 31. cildin müellifi Firdevsî'dir. Eserde bunu gösteren çok sayıda ifade geçmektedir. Eserin müellifi olduğunu açıkça belirten ifadeler:

[2a] “...yüz *elli birinci meclis bâbuñ cümlesi taşnîf küllisin te'lif idüp Firdevsî ol vechile şahîh rivāyet ve emlaḥ ḥikāyet kılup eydür...*”

[8b] “... *bu üç yüz altmış altı mücelled kitābuñ muşannifi ve biñ sekiz yüz otuz altı meclis-i bâbuñ mü'ellifi kim Firdevsîdür bu otuz birinci cild kitābda ve yüz elli ikinci meclis-i bâbda ol vechile eşaḥ ḥikāyet ve emlaḥ rivāyet kılup eydür...*”

Bu ifadeler dışında Firdevsi, eserdeki nazım bölümlerinin çoğunun sonunda günahlarının affı için dua eder, okuyucudan dua ister, dua edenlere dua eder :

[17a] “ *Var ümîdüm oḳıncıaḳ bu kitāb*

Fātiḥile yād ideler cāvidān

Kim ider Firdevsiye āḫir du'ā

Raḫmet itsün dā'im aḳa müste'ān ”

1.2.1. Hayatı

Firdevsî-i Rûmî, XV. yüzyılın sonu ve XVI. yüzyılın başlarında yaşamış; tarih, sosyoloji, felsefe, mitoloji, coğrafya, tasavvuf, ilahiyat, edebiyat, dilbilim gibi pek çok konuya kaynaklık edebilecek önemli eserler ortaya koymuş bir Osmanlı müellifidir.

Firdevsî'nin asıl adının ne olduğuyla ilgili ihtilaflar vardır. Firdevsî'nin eserlerinde farklı mahlaslar kullanması, dedelerinin adının Firdevsî'nin adı sanılması gibi sebepler karışıklığa sebep olmuş, asıl adının ne olduğu konusunda kaynaklarda farklı bilgiler verilmiştir. Kaynaklarda Firdevsî için mahlasları da dahil olmak üzere “*Firdevsî-i Rûmî*, *Firdevsî et-Tavîl*, *Firdevsî-i Tavîl = Uzun Firdevsî*, *Orhan bin Genek*, *Orhan bin Kenek*, *Şerafeddin İsa*, *Şerafeddin Musa*, *İlyas*, *İlyas bin Hızır*, *Türk Firdevsîsi*, *Firdevsî-i Bursevî*” gibi farklı isimler kullanılmıştır.

“*Uzun Firdevsî*”, “*Firdevsî-i Rûmî*” ve “*Firdevsî et-Tavîl*” isimleri tezkirelerde geçmiştir (Büke, 2015, 482). Firdevsî'nin İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Seminer Kitaplığı 164 numarayla kayıtlı olan *Teşhis'ül-İnsan* adlı eseri referans gösterilerek asıl adının “*Orhan bin Kenek*” olduğu ileri sürülmüştür (Akay, 1990: 10). Ayrıca yazarın soyuna dair bilgilere bakıldığında “*Genek*” isminin dedesi ve babasına ait olduğu görülmektedir (Biçer, 2006, 25). Diğer eserlerinde bu isme rastlanmasa da dedesinin adının “*Gazi Genek Bey*”, babasının adının da “*Hacı Genek Bey*” olduğunu söylemesi asıl adının “*Orhan bin Genek*” olduğu fikrini güçlendirmektedir (Büke, 2015, 482). Genek / Kenek ikiliğinin doğmasına ise eserde geçen bu ismin araştırmacılar tarafından iki farklı şekilde okunması olmuştur.

Asıl adının “*Şerafeddin Musa*, *Şerafeddin İsa*” olduğu hususunda da ihtilaflar vardır (Şakar, 2007, 723). “*İlyas bin Hızır*” veya sadece “*İlyas*” olarak anılmasının sebebi ise bir Gülistan nüshasında “*İlyas bin Hızır al Mutahallis bil Firdevsî*” imzasının bulunmasıdır. Fakat bu ismin sadece Firdevsî'nin kullandığı mahlaslardan biri olduğu düşünülmektedir. Yine bazı kaynaklarda eğitim hayatının bir bölümü Bursa'da geçtiği için “*Firdevsî-i Bursevî*” olarak da anılmıştır. *Süleymân-nâme* başta olmak üzere eserlerinin çoğunda İranlı ünlü şair Firdevsî-i Tûsî'ye nisbetle “*Firdevsî-i Rûmî*” ismini kullanmıştır (Biçer, 2006, 25). Bu sebeple “*Türk Firdevsî veya Türk Firdevsîsi*” olarak da anılmıştır.

Firdevsî-i Rûmî'nin soyu *Süleymân-nâme*'nin 20. cüzünde, kendi beyanına göre III. Alâaddin Keykubad dönemine kadar dayanmaktadır. Fetihle birlikte Osman Gazi'ye intisap eden büyük dedesi Gazi Genek Bey'e dirlik olarak Sultanöyüğü (Eskişehir) verilmiştir. Ailesinde büyük dedesi Gazi Genek Bey'in oğlu İlyas Bey,

İlyas Bey'in oğlu Hızır Bey, Firdevsî'nin dedesi Bazarlu Bey, babası Hacı Genek Bey de dahil olmak üzere herkes Osmanlı hükümdarlarının hizmetinde bulunmuş, savaşlarda padişahların yanında yer almıştır. Fakat ailesiyle ilgili bu bilgileri sadece kendisi vermiş, diğer kaynaklarda rastlanmamıştır (Biçer, 2006, 26).

Doğum tarihi H. 857/M.1453, doğum yeri Edincik'tir (F. Köprülü, 1996, 127). Hayatı Edincik (Balıkesir), Bursa, Manisa ve İstanbul'da geçmiştir. Eserlerinde farklı konularda geniş bilgilere sahip olduğu ve Firdevsî'nin kendisini çok iyi geliştirdiği görülmektedir. Tasavvufî alandaki bilgisini oluşturan en önemli etmenlerden biri yaşadığı dönemde Anadolu'da tasavvufun yayılmasını sağlamış mutasavvıf ve sûfilerdir. Firdevsî bu mutasavvıfların bazılarının öğrencisi olarak, bazılarının ise eserlerini okuyarak tasavvufî alanda kendisini eğitmiştir. İyi derecede Arapça ve Farsça bilmektedir. Yabancı dilli diğer kaynaklardan da (Grekçe, İbranice vb.) ya kendisi tercüme ederek ya da başkalarına ettirerek yararlanmıştır (Biçer, 2006, 25-32).

Firdevsî'nin ne zaman ve nerede öldüğü hakkındaki bilgiler çelişkilidir. Latîfi'ye göre, II. Bayezid'e takdim ettiği *Süleymân-nâme*'nin padişah tarafından beğenilmemesi üzerine mahlasını taşıdığı İranlı Firdevsî'nin yaptığı gibi padişahı hicvederek Horasan'a kaçmıştır. Bu bilgiyi Köprülü (1996, 128) gibi bazı araştırmacılar da tekrar etmişse de *Süleymân-nâme*'nin 81. cildinde verdiği bilgilerle Firdevsî bu bilgiyi çürütmektedir. Söz konusu ciltte verdiği bilgiye göre Firdevsî bu cildi Yavuz Sultan Selim'in inayetiyle yazmıştır ve Balıkesir'de yaşamaktadır (Büke, 2015, 482).

1.2.2. Eserleri

Firdevsî'nin farklı konulara ilgi duyduğu, bu konular üzerine araştırmalar yaparak kendini geliştirdiği bilinmektedir. *Süleymân-nâme* başta olmak üzere çok sayıda eser ortaya koymuştur. Bu eserlerin sayısı ile ilgili bilgiler kesin değildir. *Münâzara-i Seyf ü Kalem*'de kendi ifadesine göre 72 eser meydana getirmiştir (Büke, 2015, 483). Bu bilgi doğru ise bugün bu eserlerin çoğu ya elimize ulaşmamış ya da Firdevsî'ye ait olduğu henüz tespit edilememiştir.

1.2.2.1. Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm

Köprülü'ye göre Balıkesir'de (1996, 128), Biçer'e göre ise Bursa'da (2006, 60) yazdığı mensur bir eserdir. *Süleymân-nâme-i Kebîr*'de olduğu gibi bu eserinde de Hz. Süleyman hikâyesi anlatılmıştır. *Süleymân-nâme-i Kebîr*'den önce yazıldığından, İbrahim Olgun ve İsmet Parmaksızoğlu Firdevsî'nin bu eserini *Süleymân-nâme-i Kebîr* için bir ön çalışma olarak değerlendirmektedirler (1980, XVII). Bugün Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde hazine 1231 numarada kayıtlı olan nüsha 357 varaktır.

1.2.2.2. Terceme-i Silahşornâme / Musallah-nâme

Eserin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan nüshası, hazine 625 numarada kayıtlı 77 varaktır. Bilinen bir diğer nüshası ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi'nde 355 numarada kayıtlı, 13 satırlı ve 40 varaktır. "Savaşçının Kitabı" anlamına gelen eserde Firdevsî, Türklerin savaşlarda kullandıkları silahlar hakkında bilgi vermektedir. Eser üzerine ilk araştırmalar yabancılar tarafından yapılmış; eser, İtalyanca ve Almanca'ya çevrilmiştir. Türkiye'de ise Bekir Biçer tarafından çalışılıp yayımlanmıştır (bk. Biçer, 2011).

1.2.2.3. Hayât u Memât / Hayât-nâme

Eserin bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı numara 2333'te "*Firdevsî-i Osmanî, Hayât-nâme*" olarak kayıtlıdır. Bulunan bu nüsha telif değil istinsahıdır. Mensur ağırlıklı olmakla birlikte nazım bölümleri de vardır. "Hayat ve Ölüm" anlamına gelen eserde Firdevsî, hayat ve ölüm başta olmak üzere insanlara tasavvufî ve ahlâkî nasihatler vermektedir. Eser, 30 bâbdan oluşmaktadır. Bu otuz bâbda Mevlana ve Şems-i Tebrizî'nin nefis üzerine sohbetinde nefsi oluşturan maddeler, nefsi bilmenin önemi ve hikmeti; eşya-yı külli; ölüm, ceset, insan anatomisi, insanın doğumdan (bebeklikten) ölüme (yaşlılığa) fiziksel gelişimi; nefsin doğumdan ölüm ve sonrasına kadarki yolculuğu; dünya hayatının geçiciliği, ahlâklı yaşamının önemi; imanın gereği; cennet-cehennem vb. somut ve soyut konular üzerinde durulmuştur. Bazı bölümlerde şiir dışında ibret alınması için konuyla alakalı hikâyeler de anlatılmıştır. Son bâbda Mustafa Paşa'ya övgülerde bulunmuştur (Çalışkan, 2019).

1.2.2.4. Dâvet-nâme

Eserin bilinen tek nüshası İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde, NECTY00208 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır ve 23 satırlı, 90 varaktır. H. 893 / M. 1487 yılında Balıkesir'de yazılmıştır. Firdevsî bu eserinde Arapça ve Farsça *Dâvet-nâme* kitaplarından derlediği bilgileri biraraya getirerek Türkçe'ye tercüme etmiştir (F. Köprülü, 1996, 128).

Biçer'in verdiği bilgilere göre eser, pek çok bilim dalı için büyük önem arz etmektedir:

Dâvet-nâme; yıldızlar ilmi, burçlar, büyü, tılsım, simya ilmi, astroloji, gök cisimlerinin resimleri, hareketleri ve özellikleri, melekler, cinler, periler gibi garip bilgiler içermektedir. (...) Eser, astronomiyle ilgili bilgi ve terimleri içerdiği için, bilim tarihi açısından büyük önem taşır. (...) garip ilimleri ve davetiye kitaplarının halk arasında gördüğü rağbet dikkate alınırsa, bilim tarihi, dinler tarihi ve ilm-i nücum tarihi açısından vazgeçilmez bir eserdir. Dâvet-nâme, Divan Edebiyat'ında yer alan çeşitli ilimlere ait bilgi ve terimlere, hayallere, tasvirlerle yer vermiş olup Divan Edebiyatı'na kaynaklık edecek değerde bir edebi eserdir. Ayrıca eserde burçların, gezegenlerin ve meleklerin resimleri de bulunmaktadır. Minyatürden farklı olarak halk resmi özelliği taşıyan bu resimler, sanat tarihi açısından da önemli bir malzemedir. Dâvet-nâme, tılsımlar, tılsım yapma nedenleri, tılsımda kullanılan malzemelerle ilgili bilgiler içerdiği için folklorik açıdan da büyük önem taşımaktadır. (Biçer, 2006, 63-64)

Eser üzerine Fatma Büyükkarcı tarafından bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Büyükkarcı, 1993).

1.2.2.5. Teşhisü'l-İnsan

Firdevsî, Farsçadan Türkçeye çevirdiği bu eserini Ahmet Paşa'ya sunmuştur. Eserde müellifin adının Orhan bin Genek olarak geçmesi sebebiyle eserin Firdevsî'ye ait olduğu önce anlaşılamamıştır, fakat *Süleymân-nâme* ve diğer bazı eserlerinde Firdevsî'nin Orhan bin Genek ifadesini kullanması eserin Firdevsî'ye ait olduğunu göstermektedir (Şakar, 2007, 726). 143 varak, 13 satır olduğu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Seminer kitaplığında

kayıtlı bulunduğu söylenen (Akay, 1990, XVIII) nüsha kayıtlarda bulunamamıştır. Muhtemelen eser daha sonra başka bir yere taşınmıştır.

1.2.2.6. Satranç-nâme-i Kebîr

Eserin bilinen 5 nüshası vardır. Biri Berlin (nr. 1631), biri Münih (nr. 250), biri de Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde (nr. 3553) bulunmaktadır (F. Köprülü, 1996, 129). Bir diğer nüshası Çorum İl Halk Kütüphanesi (nr.3149), bir diğeri de Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmaları (Vat. Turco 320) bölümünde bulunmaktadır (Büke, 2005, 24).

Firdevsî'nin *Satranç-nâme*'ye düştüğü tarihe göre eser H. 909 / M. 1503'te yazılmıştır. Satranç 8 haneden oluştuğu için eser de sekiz bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde Firdevsî, şekillerle birlikte satrancın nasıl oynanacağını, satranç ustaları, satrancın tarihçesi gibi bilgiler vermektedir (Biçer, 2006, 65).

1.2.2.7. Kutb-nâme

H. 909 / M. 1503 yılında mesnevi şeklinde yazılmış bir eserdir. Bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi nr. 643'te kayıtlıdır.

Firdevsî, Sultan II. Bayezid'i kendisine "kutb'ul-aktâb" olarak kabul ettiği için eserine de bu adı vermiştir. Fakat eser aynı yıl Muhammed b. Rasul Sarayî tarafından "*Kıssa-nâme-i Midilli*" olarak istinsah edilmiştir. Mesnevinin konusu Venediklilerin 1501'de Osmanlı'nın elindeki Midilli adasına düzenlediği deniz harekatı başta olmak üzere II. Bayezid zamanında yaşanan olaylardır. Savaş destansı bir şekilde anlatılmıştır. Biçer, çalışmasında bu bilgilerle birlikte eserin muhtevasına dair daha ayrıntılı bilgiler vermektedir:

Kutb-nâme tarihî bilgi bakımından Sultan II. Bayezit dönemi askerî, siyasî faaliyetlerini, bu faaliyetlere katılanların kişiliklerini, başarılarını, başarısızlıklarını anlatmaktadır. Çağın önde gelen devlet adamları ve komutanları hakkında da aydınlatıcı bilgiler bulunmaktadır. Kutb-nâme, iman ile küfür, yücelik ile aşağılık, ak ile kara, barış ve savaş, iyilik ve kötülük, deniz ve kara vb. zıt temalara dayanarak Sultan II. Bayezit'in saltanatı süresince geçen olayları özetlerken, müttefik filonun 1501 yılında yaptığı Midilli baskınına gerçeklere yakın bir biçimde tasvir etmiştir. Olaylar bir destan havası içinde eski Türk geleneklerinden, eski İran ve İslam dini

mitlerinden astroloji vb. garip bilgilerden yararlanılarak, çoğu da bu temaları tekrardan kaçınılmayarak anlatılmıştır. (Biçer, 2006, 66)

Bu bilgilere bakarak Firdevsî'nin bu eserinin de farklı bilim dalları için kaynaklık edebileceğini söyleyebiliriz.

1.2.2.8. Süleymân-nâme Muhtasarı

Eserin bir nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 297.91'de, NEKTY00715 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Bu nüsha rika hattıyla yazılmış, 17 satır ve 195 varaktır.

Eserin diğer nüshası ise İstanbul Millet Kütüphanesi 297.9'da AETrh316 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Firdevsî'nin *Süleymân-nâme*'de en çok bahsettiği eseridir. Aynı bir eser olmayıp, *Süleymân-nâme*'nin bir nüshası olma ihtimali de vardır (Biçer, 2006, 61; Büke, 2015, 498).

1.2.2.9. Velâyet-nâme

Firdevsî'ye ait olup olmadığı konusunda emin olunmayan eserlerden biridir. Eser Nevşehir Hacıbektaş İlçe Kütüphanesi 200 numarada kayıtlıdır. Bu nüsha müellif yazması değil, müstensih yazmasıdır. Eserin kime ait olduğuyla ilgili en önemli bilgi Nihanî'nin yazdığı *Velâyet-nâme-i Hacı Bektâş-ı Velî* adlı manzum *Velâyet-nâme*'de, "Der-beyân-ı sebeb-i nazım-ı kitâb" başlıklı bölümde verilmektedir. Bölümde Firdevsî'nin adı anılmıştır. Abdülbaki Gölpınarlı yaptığı incelemede Nihanî'nin, bu eseri Firdevsî'nin *Velâyet-nâme*'sinden etkilenecek yazdığı için adını andığını ve elde bulunan nüshanın üslubuna bakıldığında da Firdevsî'nin üslubuyla büyük benzerlik göstermesi sebebiyle bu eserin Firdevsî'ye ait olduğunu ileri sürmüştür (Biçer, 2006, 71; Büke, 2015, 497-498).

Eserde Hacı Bektaşî Velî'nin biyografisi, soyu, kerametleri, Anadolu'ya gelişi gibi bilgiler mevcuttur (Biçer, 2006, 71).

1.2.2.10. Hakâyık-nâme (Tuhfetu'l-Hâdî / Hakîkât-nâme / Hadîkatü'l-Hakâyık)

Firdevsî'nin tasavvufla ilgili, manzum-mensur karışık yazılmış bir eseridir. Bazı kaynaklarda eser hakkında yanlış bilgiler verilmiştir. *Hakâyık-nâme* ve

Hakîkât-nâme'nin farklı eser zannedilmesi, kütüphane kaydının yanlış bilinmesi gibi sebeplerle eserin içeriğiyle ilgili yanlış bilgiler verilmiştir. Firdevsî'ye ait olan eser Süleymâniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Kitaplığı 2582/1'de kayıtlıdır Milli Kütüphane 26 Hk 73'te kayıtlı "*Hadîkatü'l-Hakâyık*" isimli bir eser vardır. Milli Kütüphane'deki bu eser Firdevsî'nin başka bir eseri zannedilse de *Hakâyık-nâme*'nin bir nüshasıdır. Bilinen 14 nüshası vardır (Büke, 2015, 27).

Kainatın sırrı, insanın mahiyeti, ibadetlerin kabulü gibi tasavvufî konulardan bahsedilmiş, tasavvufî şahsiyetlerle ilgili önemli bilgiler verilmiştir (Biçer, 2006, 72-73).

1.2.2.11. Terceme-i Câmeşûy-nâme

Nâsîrî'd-dîn Tûsî'nin Farsça ve 9 bölüm olarak yazdığı eserini Firdevsî Tûsî'ye isnat ederek ve bir bölüm daha ekleyerek Türkçe'ye çevirmiştir. 1508 yılında tamamlandığı bilgisi verilen eserde, çeşitli kumaşlara bulaşan lekelerin nasıl giderileceği konusu işlenmiştir (Çatıkkaş, 2009, 25). 18 yapraktan oluşan eserin sebep-i telifinde de Firdevsî, *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 78. cildini bitirdiğinde elbisesinde bir leke olduğu için Türkçeye çevirdiğini söyler. Eser mensur ağırlıklı olmakla birlikte aralarda manzum bölümler de bulunur (Şakar, 2007, 726-727).

Eserin aslı Manisa Sultan Murat Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Biçer, 2006, 75).

1.2.2.12. Kasas

Firdevsî'ye ait olduğu Büke tarafından ortaya çıkarılan eserle ilgili araştırmacı şu bilgileri vermektedir.

Firdevsî'nin bu çalışmayla ilk kez tanıtılan bu eserinin varlığını Tavşanlı Zeytinoğlu Halk Kütüphanesi'nde 43 Ze 689/1 arşiv numarasıyla kayıtlı olan Süleymannâme nüshasının 2a varacağı 6. satırındaki: "...*kitablar varsa anları cümle içine katmışdur tatvil-i kelam itmekiçün kasas gibi tali'-i mevlüd gibi mülheme'i nice dahı bunların gibi cem' idüp...*" ifadeleri gündeme getirmiştir. Firdevsî'nin Tali'-i Mevlüd-i Kebir adlı bir eserinin olduğunu biliyoruz; "Kasas" da onun yazdığı kitaplardan bir örnek olarak verildiği düşüncesindeyiz. Şu ana kadar sözkonusu eserin tespit edilebilmiş bir nüshası bulunmamaktadır. (Büke, 2015, 498)

1.2.2.13. Tecnisât-ı Süleymân u Belkıs-nâme

Münâzara-i Seyf ü Kalem'de ve *Satranç-nâme*'de adı geçen eserin henüz bir nüshası bulunamamıştır (Büke,2015, 496).

1.2.2.14. Münâzara-i Seyf ü Kalem

Firdevsî'nin bu eseri Fatih Millet Genel Kütüphanesi numara 576'da kayıtlıdır.

Firdevsî'nin çoğu eseri *Süleymân-nâme-i Kebîr*'den arta kalan zamanlarında yazılmış, bu eserler de yine *Süleymân-nâme*'nin konuları etrafında şekillenmiştir. *Münâzara-i Seyf ü Kalem* de Hz. Süleyman'ın meclisindeki sâhib-i kalem ile sâhib-i seyf ve kalem ile seyf ikilileri arasında geçen münazarayı konu edinmiştir (Tanyıldız, 2007, 173).

Manzum bölümlerle zenginleştirilmiş mensur bir eserdir. 3 bölümden oluşmaktadır: Mukaddime, konunun işlediği asıl bölüm ve hatim. Mukaddime bölümünden sonra asıl anlatılmak istenen olaya giriş yapılır. Hükümdar olan Hz. Süleyman'ın meclisinde her türlü mahlukat yerini almışken kalem ve kılıcın Hz. Süleyman'ın vezirlik koltuğuna oturma isteği sebebiyle aralarında bir anlaşmazlık yaşanır. Ra'd bin Berk kılıcı, savaşçılığı, cesareti temsil ederken; Nâsir bin Feylesof ise kalemi, akli, bilgeliği temsil etmektedir. Her ikisi de kendi faziletlerinin daha üstün olduğunu savunarak vezirlik iddia ederler. Hz. Süleyman da bir seçim yapamaz. Bu sırada Ra'd'ın belindeki kılıç ve Nâsir'in sarığındaki kalem tartışmaya başlar. Tartışmaları sonuna kadar dinleyen Hz. Süleyman da devlet idaresinde kalemin de kılıcın da önemli olduğunu, biri olmadığında devletin gücünü kaybedeceğini söyler (Tanyıldız, 2007). Gerek eserde yer alan şahsiyetler, gerek olay örgüsü ve gerek eserin üslubu *Süleymân-nâme* ile büyük benzerlikler taşıdığını göstermektedir. Hatta *Süleymân-nâme*'ye ait bir cildin müstakil olarak neşredildiği izlenimi vermektedir.

1.2.2.15. Hadîs-i Ahsen

Firdevsî'nin adını sadece *Münâzara-i Seyf ü Kalem*'de zikrettiği ve varlığı şüpheli eserlerinden biridir. Bazı araştırmacılar Firdevsî'nin böyle bir eseri olduğunu

fakat nüshasının bulunmadığını, bazı araştırmacılar ise böyle bir eserin hiç olmadığını ve *Münâzara-i Seyf ü Kalem*'de bu kısmın eser adı olarak değil “güzel bir söyleyiş” anlamında kullanıldığını ileri sürmektedir (Büke, 2015, 495-496)

1.2.2.16. Şerh-i Hadîs-i Erbâin

Eser, Millet Yazma Eser Kütüphanesinde 297.3 arşive AEfrs6 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Bu nüsha 5 varaktır. Büke tarafından tespit edilen diğer nüsha ise Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi'nde 34 Atf 2846/9 numarasıyla kayıtlı olup 226-227 varaktır. Eserde kırk hadise yer verilmiştir. Hadisler Arapça, açıklamalar ise Farsça yazılmıştır (Büke, 2015, 497).

1.2.2.17. Gülistan Tercümesi

İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi'ndeki bir nüshada “İlyas ibn-i Hızır el Mütehallas bi'l-Firdevsî” adının bulunması ve Firdevsî'nin *Hakâyık-nâme*'de eserleri arasında *Gülistan*'ı da zikretmesi bu eserin de Firdevsî'ye ait olduğunu düşündürmektedir fakat bu bilgi kesinlik kazanmamıştır (Büke, 2015, 497; Biçer, 2006, 78).

1.2.2.18. Pend-nâme-i Eflâatun

Firdevsî'ye ait olup olmadığı tartışmalı olan eserlerdendir. İstanbul Arkeoloji Müzesi numara 164'te kayıtlıdır. 105 varak olan eserde sağlıkla ilgili bilgiler verilmektedir (Büke,2015, 497).

1.2.2.19. Talî-i Mevlüd-i Kebîr

Münâzara-i Seyf ü Kalem'de ve *Süleymân-nâme*'nin Tavşanlı nüshasında belirtilen eserlerden biridir. Büke tarafından tespit edilen bir nüshası mevcuttur. Millî Kütüphane, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi, 06 Hk 3204'te 1386 DVD numarasıyla kayıtlıdır. Bir bölümünde Arapça dualar, bir bölümünde şiirler ve notlar, bir bölümünde çiçek adları, bir bölümünde 12 hayvanlı Türk takvimine dair bir metin vardır (Büke, 2015, 495).

1.2.2.20. Firâset-nâme

Eser Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu’unda 06 MK yz. A 5151 yer numarasıyla kayıtlıdır. Kütüphane kaydında eser adı Feraset-nâme, yazar adı da Firdevsî-i Tavîl Bursavî olarak geçmektedir. Bu nüsha 114 yapraktır ve tasavvufî içeriklidir.

1.2.2.21. Kur’ân-ı Kerîm’den Tefeüle Dâir Bir Risâle

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’nde NEKTY00816 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan eser 89 varaktır. Eserin yazarı olarak Muhammed bin Hamza Ak Şemseddin verilmiş, Firdevsî ise ek yazar olarak gösterilmiştir. Eser rüya yorumu, tasavvuf, falcılık gibi konular içermektedir.

Bunlar dışında *Kitâbü’l-Mevâiz*, *Barak Baba Risalesi* gibi eserlerin de Firdevsî’ye ait olduğu ileri sürülmüş fakat bu eserlerle ilgili kesin bir bilgi elde edilememiştir. Yine bazı kaynaklarda Firdevsî’ye ait olduğu ileri sürülen “*Kenzü’l-Hakâyık ve Keşfü’l-Dekâyık*”, “*Tûtî-i Şehristân-ı Tarikat*” ve “*Muhtar-nâme*” adlı eserlerin Firdevsî’ye ait olmadığı bilgisi de ortaya çıkmıştır (Büke, 2015, 498-499).

1.3. Eserin Adı Ve Yazılış Tarihi

Eserin adı 31. ciltte Türkçe meclis başlıkları da dahil olmak üzere çoğu yerde *Süleymân-nâme* olarak geçmektedir :

[1b] “... Bu *Süleymân-nâmesin* taşnîf idüp ...”

[2a] “... *Süleymân-nâmenün* yüz elli birinci meclisinün zikrindedür ...”

[8a] “*Hakka minnet kim Süleymân-nâmesin*

Qaldı benden yâdigâr-ı kâr u mâh u sâl ”

[23b] “... bu üç yüz altmış altı mücellled kitâbda *Süleymân-nâmede* âdem-i şâfiden ezel târih tâ ibtidâ-i ‘âlemden ve devr-i âdem-i şâfiden hazret-i risâlete gelince ...”

Bununla birlikte eserin içindeki Farsça başlıklardan birinde *Kitâb-ı Süleymân-nâme* ifadesi de geçmektedir.

[46a] “... *Der-Beyān-ı Ender Hatm-i Kitāb-ı Süleymān-Nāme* ”

Eserin diğer ciltlerinde ise *Süleymān-nāme-i Kebîr* veya *Kıssa-i Süleymān-nāme* isimleri de kullanılmıştır. Bizim çalışmamız da dahil olmak üzere eser üzerine yapılan çalışmaların çoğunda, hacimli bir eser olması dolayısıyla, eserin tamamına işaret etmek için *Süleymān-nāme-i Kebîr* ismi tercih edilmiştir.

Eserin yazılış tarihiyle ilgili kesin bir bilgi olmayıp, İstanbul Belediye Yazmaları’nda bulunan nüshada II. Bayezid adına yazıldığı bilgisi verilmiştir. Eserin Fatih Sultan Mehmet döneminde yazılmaya başlandığı ve II. Bayezid döneminde yazımına devam edildiği bilinmektedir. İncelediğimiz 31. ciltten de II. Bayezid döneminde yazıldığı anlaşılmaktadır. Cildin girişinde II. Bayezid’in övgüsü yer alır. Cildin sonunda da Firdevsî, *Süleymān-nāme*’nin II. Bayezid’in “nām-ı şerîfi” için yazıldığını söyler. Cilt yine II. Bayezid’in övgüsünün yer aldığı manzum bir bölümle sona erer.

1.4. Eserin Konusu

Süleymān-nāme’nin konusu Hz. Süleyman’ın hayatı ve çevresinde gelişen olaylardır. Hz. Süleyman hem peygamber hem de hükümdardır ve çevresinde, İblis başta olmak üzere, peygamberliğine ve hükümdarlığına karşı çıkan çok sayıda düşmanı vardır. Eser genel olarak bunlar arasındaki mücadeleyi işlemektedir.

Süleymān-nāme’de ele alınan konuları en iyi özetleyen yine Firdevsî’nin kendisi olmuştur. Kendisi 31. ciltte, *Süleymān-nāme-i Kebîr*’in tümünde ne anlattığını şu şekilde ifade etmiştir:

[23b] “... *bu üç yüz altmış altı mücellled kitābda Süleymān-nāmede ādem-i şāfiden ezel târih tâ ibtidā-i ‘ālemden ve devr-i ādem-i şāfiden hāzret-i risālete gelince ‘aleyhi’s-selām ve dahı pâdişāhdan Keyümers-i şāhdan tâ devr-i sulţān bin sulţān Bāyezīd bin Muḥammed ḥān āl-i ‘Oşmāna gelinceye dek bu aralıkda eger enbiyā-yı ve’l-mürselin durur ve eger server-i selāḥinden durur veyāḥūd evliyā muḥarrebinden durur veyāḥūd cihān içre bünyād olan ‘imāretlerden ve bilādlardan ve ġarāyiblerden ve ins ü cinnüñ ‘acāyibātından ve vuḥuş u tıyūruñ ġarāyibātından ve mūr u mārū ḥāşşiyetinden ve zararından fi’l-cümle gökde ve yirde olan*

maḥlūqātlardan deñizler içre cezāyirlerde olan bināları cümle beyān ve ‘ayān eyleyevüz cemi’ nebātāt şecerāt şemerātı beyān eyleyüp söyleyevüz gerekdür..”

31. cildin konusu da Hz. Süleyman’ın ve Hz. Süleyman’ın peygamberliğini hükümdarlığını kabul edip onun emrine girmiş insan, cin, peri ve hayvanların Hz. Süleyman için verdiği mücadelelerdir. Mücadeleler de ya Hz. Süleyman’a düşman olan insanlarla ya da iblis ve onun soyundan gelenlerledir.

“*Der Beyān-ı Meclīs-i Āḥir Min Kelām-ı Firdevsī*” başlığından sonra gelen manzum bir bölümde Firdevsî, 31. cilt içinde tamamladığı yüz elli üçüncü meclisi anlatırken yine kitapta nelerden bahsettiğini kendisini de överek şu şekilde anlatmıştır :

*“Ḥaḳḳa minnet şad hezārān pādişāh
Kim ‘ināyet kıldı bize rehnümā
Bu yüz elli üç meclis bī-ḳuşūr
Buldı gāyet nesir nazım intihā
Çoḳ ‘acāyib çoḳ ġarāyib söyledüm
Hem muşanna‘ nazmı vardur cā-be-cā
Kim Süleymān-nāme mişli bir kitāb
Çeşm-i insān görmemişdür mehliḳā
Ne Sikender ne Ferīdün ne ḥōcam
Çün Süleymān gezmedi ḳāfdan ḳāfa
Çün ‘acāyibler görüpdür ol resül
Dürlü maḥlūḳ oldı çāker hem aḳa
On sekiz biḳ ‘ālemi gezdi tamām
‘Ālemi seyrān idüpdür dil-ḡüşā
Ne ‘acāyibler görüpdürse tamām [27b]
Hem hevā yüzinde hem fevḳa’s-serrā
Bu kitābda cümlesin söylemişem
Evvel āḥir şerḫ kılup dil-rübā*

Şol ümīde iyledüm taşnīf pes

İdeler Firdevsīye hayır du‘ā

Her kim aşar hayrıla Firdevsīyi

Hak Te‘ālā hācetin itsün revā

İy cihānı yaradan Qādir çalab

Kün dimekden devr iden ‘arz-ı semā ”

Eserin başındaki manzum bölümün devamındaki mensur bölüm Sam-Süvar’ın iblisle olan mücadelesiyle başlar. İblisin ve iblisin neslinden olanların Sam-Süvar’ın imanını almak için kurduğu oyunlar ve Sam-Süvar’ın bu oyunlara aldanmayıp iblise galip gelişi, Hz. Süleyman’ın Yunan şahıyla olan savaşı, Filistin kalesini fetheden Keykubad ve askerlerine karşı savaşı anlatılır. Bu savaşlardan haberi olan ve Hz. Süleyman’a destek vermek isteyen kuşlarla onları engellemeye çalışan iblis arasındaki mücadelelere de ayrıca yer verilmiştir. Bununla birlikte Hz. Süleyman’ın her şeye hükmetmesini sağlayan özellikleri nasıl kazandığı da hikâye edilmiştir.

Meclis başlıkları dışında eserde verilen hikâye başlıkları şunlardır:

Dāsītān-ı Sām-Süvār Nerīmān Bin Germiyān

Kışsa-i Kāhīr Bin Sām-Süvār

Kışsa-i Süleymān Şāh-ı Yūnān-ı Kayşer

Münācāt Kerden Süleymān Vehm Muṭī’ Şoden-i İnsān Süleymān-Ra

Der-Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī

Der-Beyān-ı Meclis-i Āhīr

Dāsītān-ı Kubād-ı Şāh Kerd ü Kerden-i Kal’a-yı Feleşīn

Dāsītān-ı Peleng-Efgen

Kışsa-i Melek-i Müvekkel İnsān Āmeden-i Süleymān ‘Aleyhi’s-Selām

Kışsa-i Ādem-i Şafī ‘Aleyhi’s-Selām

Der-Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī

Der-Beyān-ı Meclis-i Āḥir

Der-Beyānu Mi 'rāc-ı Ḥalīlū 'r-Raḥmān 'Aleyhi 's-Selām

Dāsītān-ı Sīmurğ ve Murğān

Ḳıṣṣa-i İblīs-i Lā 'ın

Ḳıṣṣa-i 'Anḳā

Ḳıṣṣa-i İblīs Pür-Telbīs

Ḳıṣṣa-i Melik-i Endelüs Şāhı Ğafrān-Şāh

Der Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī Der Beyān-ı Meclis-i Āḥir Min Kelām-ı Fırdevsī

Ḳıṣṣa-i Sīmurğ ve Murğān-Rā Ḥased Kerden-i İblīs-i La 'ın 'Aleyhi 'l-La 'ne

Ḳıṣṣa-i Şam-Süvār

Ḳıṣṣa-i Ḳāhir Bin Sām-Süvār

Dāsītān-ı Sīmurğ ve Ser-güdeşt

Dāsītān-ı Süleymān 'Aleyhi 's-Selām

Der-Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī

Der-Beyān-ı Meclis-i Āḥir

Dāsītān-ı Süleymān 'Aleyhi 's-Selām Āğāh Şoden-i Ḥızır 'am

Ḳıṣṣa-i Keyḳubād-ı Şāh Ceng Kerden-i Ḳal 'a-rā

Dāsītān-ı Sīmurğ ve Helāk Şoden-i Ejderhā

Ḳıṣṣa-i Pādişāh Şoden-Piser-i Melik-Zāde-i Hindūsītān

Dāsītān-ı Şāhī Yunān Ceng-i İlyā Bin 'İşā

Kıışa-i Süleymân ‘Aleyhi’s-Selâm ve Kayseri-i Rûm

Der-Beyân-ı Ender Şifât-ı Temsilât-ı Destân-ı

Der-Beyân-ı Ender Hatm-i Kitâb-ı Süleymân-Nâme

Der-Meḥamid Pâdişah Es-Selâmı ve Der-Hatem-i Kelâm

1.5. Eserin Dil Ve Anlatımı

Eserin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, İstanbul Belediye Yazmaları ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’nde bulunan üç nüshası mevcuttur. Eser manzum-mensur karışıktır. Manzum bir bölümle başlar ve manzum bir bölümle biter fakat mensur bölümler manzum bölümlere oranla daha hacimlidir. Manzum kısımlarda ya hikâyenin özeti olarak verilmiş ya da hikâyenin devamı bu şekilde sağlanmıştır. Firdevsî’nin nazma göre nesri daha çok tercih etmesinin sebebi şiir bilgisinin yetersiz oluşudur. Metinde yer alan şiirlerde vezin hataları oldukça fazladır. Firdevsî, bilgisini nesirde göstermek istemiştir.

Girişteki manzum bölümün ilk kısmında önce Allah’ın övüldüğü, Allah’a şükür ve dua edilen bir tevhid bölümü; sonra Hz. Muhammed’in övüldüğü bir naat bölümü; daha sonra dört halife ve dönemin padişahı II. Bayezid’in övüldüğü münacaat bölümü; en son müellifin kendi şiirini övdüğü fahriye bölümü yer alır. Hikâyenin ilk bölümü olan yüz elli birinci meclis başlığından sonra müellif hikâyeye doğrudan nesirle başlamaz, hikâyeye geçişi sağlayan bağlayıcı nitelikte manzum bir bölüm yer alır ve daha sonra süslü, dili ağır bir nesirle hikâyeye giriş yapılır.

Meclis başlarında genellikle süslü bir nesir tercih edilmiştir. Bu bölümler dışında metnin sade bir Türkçeyle açık ve anlaşılır şekilde yazıldığı söylenebilir. Firdevsî’nin böyle bir dil tercih etmesinin sebeplerinden biri eserin dinî-tasavvufî bir nitelik taşıması, halka bilgi vermek istemesidir.

Çok hacimli olan bu eserde hikâyenin bütünü kısa hikâyelerden meydana gelmektedir. Bu küçük hikâyeler birbirinden bağımsız gibi görünse de hepsi bütünü oluşturan birer parçadır. Bu anlatım şeklinin tercih edilmesiyle müellif hem Hz. Süleyman ile ilgili topladığı bütün hikâyeleri anlatma imkanı; hem de bu hikâyeler

içinde anlatılan olaylarla ilgili tıp, mitoloji, zooloji, kimya gibi farklı bilim dallarıyla ilgili, bir edebi metnin içinde yer alamayacak kadar bilimsel bilgiyi halka aktarma imkanı yakalamıştır. Bu hikâyeler çoğu zaman tek seferde anlatılmamış, yarıda kesilmiş ve hikâyeye daha sonra kaldığı yerden devam edileceği söylenmiştir. Böylece okuyucunun, dinleyicinin sıkılmasının önüne geçilerek merak unsuru daima canlı tutulmuştur.

Eserde okuyucunun merakını cezbeden bir diğer önemli unsur da metnin neredeyse tamamında görülen olağanüstülüklerdir. Hz. Süleyman'ın bir peygamber olarak gösterdiği en önemli mucize kuşlar başta olmak üzere tüm hayvanlarla konuşabiliyor olmasıdır. Kimi zaman onlardan bilgi alarak mücadeleyi kazanır, kimi zaman onların sorununu çözer. Böylece Hz. Süleyman ve hayvanlar arasında sürekli bir iletişime şahit oluruz. Eserin tamamında olaylar fantastik nitelikler taşıyan karakterler arasında geçer: devler, şeytanlar, melekler, cinler, periler vb. Bu özellik eserin kurgusunda temel teşkil eder.

Eserin anlatımında dinî kaynaklara sıklıkla başvuru yapıldığı, Firdevsî'nin sadece Kur'an'dan değil, Tevrat'tan da yararlandığı anlaşılmaktadır. Hz. Süleyman'ın hayatı sadece Müslüman toplumların edebiyatını etkilememiş, Yahudi sözlü geleneğinde de Hz. Süleyman'la ilgili pek çok efsane ve rivayet yer almıştır. Bu rivayetlerden birine göre Hz. Süleyman Allah'ın bilgelik lütfetmesi için kırk gün oruç tutmuştur ve kendisine verilen bilgeliğin büyüklüğü sebebiyle “hikmetin babası” olarak anılmıştır (Harman, 2010, 57). İncelediğimiz 31. ciltte de bu rivayete benzer şekilde Hz. Süleyman'ın nasıl ilim sahibi olduğu; hayvanlara, devlere, ifrite, cinlere, nesnelere, tabiata ve insanlara hakim olmayı nasıl öğrendiği anlatılmaktadır. Hikâyede savaşta zor durumda olan Hz. Süleyman ibadet eder ve Allah'tan kendisine yardımcı olarak “melek-i müvekkel”i göndermesini ister. Dileği kabul olur ve Allah “Sahbata A'il” isimli meleği Hz. Süleyman'a gönderir. Hz. Süleyman meleklerle olan sohbetinde, kırk gün hayvan eti yemeyip meleğin elindeki mektupta yazılı duayı okursa “herkese gizli olanın ona ayân” olacağını öğrenir:

[13a] “ ... *yā Süleymān bu du'āyı okıyan kimesne şavm u şalāt ve tarīk-i mustakīm üzerine olup Haḫ emrin yirine getirüp bu du'āyı kırk güne degin okıyup*

hayvānāt yimeye ammā şol tārīḥde güneş ḥamel burcına şerefe varduğı vaqt ḥalvete girse kırk gün tamām olduḡdan şonra benüm ḥükmümde olan tekvīni aña gönderem ḥalk gözinden nihān ol kişi gözine ‘ayān görünüp emrine muṭī’ ola ne buyurursa ḥidmetine iṭā’āt kıla... ”

Ayrıca yine melekle olan bu sohbette Hz. Süleyman’ın hükmünü sağladığına inanılan yüzüğe nasıl sahip olduğu anlatılmış ve yüzüğe nakşedilen mühür de verilmiştir:

[12b] “ ... yā Süleymān bu ḥātemüñ ḥavaşşı kuvveti birle cinleri helāk iderem ve daḥı her kişi kim bu ḥātemüñ naḡşını güneş ḥamel burcında şerefde iken ve kamer daḥı ḥamel burcında iken merrīḥ sā’atinde kılıcuñ polad balçağı üzerine naḡş itseler mādām ol kılıc kankı düşmān yüzine kim çekilse ol seyfüñ şāḥibi düşmān üzerine nāşır ve manşūr ola ve daḥı her kimse ki bu ḥātem naḡşını bir ‘aḡīḳ kaşlu yüzüğe zıkr olan şerā’iṭi üzerine ‘amel kıluḡ polad ḳalemile nāḡş eylese her kim ol yüzügi kendüyle birle götürse begler pādişāḥlar ḳatında ḥürmetlü ‘izzetlü ola cemī’ ḥalāyīḳ anuñ sözün dutalar varduḡınca şeref-i ‘izzeti ziyāde ola diyincek Süleymān ol ḥātemüñ naḡşını alup ḥavāş ḳitābına yazdı kim budur

Burada verilen resim bugün Süleyman’ın mührü olduğuna inanılan, Davud yıldızı olarak da anılan, iç içe geçmiş iki üçgenden oluşan altı köşeli yıldızdan farklıdır.

Anlatımda hadislere ve Kur’an’dan pek çok ayete iktibas yapılmıştır. Yine melekle geçen sohbette Hz. Adem’in nasıl yaratıldığıının anlatıldığı kısım Kur’an’dan en çok alıntı yapılan bölümlerden biridir:

[14a] “...Ḥaḳ Te’ālā buyurur innī cā’ilun fī’l-ardı¹ ve firīşteler eytdiler yā Rabbi yaradur mısın şunu kim yiryüzinde fesād eyler ve ḳan dökerler biz saña tesbīḥ

¹ Bakara/30 “Muhakkak ki Ben yeryüzünde bir halife kılacağım”

ve taḳdīs iderüz Haḳ Te‘ālā eyitdi ki innī a‘lemu mā lā tā‘lemūn² ya‘nī anı kim ben bilürem siz bilmezsiz...”

Yine aynı sohbetde iktibas yapılan hadislerden biri “Levlāke” hadisidir:

[16a] “... Haḳ Te‘ālā on sekiz biḳ ‘ālemi ‘arşu u ferşi ve levḫ ü ḳalemi ol iki cihān serverinüñ ve āḫir zamān peygāmberinüñ ol ḥātem-i enbiyānuñ Muḥammedü’l Muştafānuñ şallallāhu ‘aleyhu veselem dostlığına yaradılmışdur ḳavlühü te‘ālā levlāke lemā ḫalaktu’l-eflāk³...”

Firdevsî, 31. ciltte eserin konusuyla ilgili bilgi verdikten sonra eserin dil ve anlatımında nelere dikkat ettiğini manzum bir bölümde şu şekilde ifade etmiştir:

[24a] “Bu Süleymān-nāme içre şerḫ idevüz küllisin
Gidüp ḳoyup söyleyevüz rāstı vü ḡāyeti
Liki bu dem söylemek olmaz maḫal aḫlar kelīm
Cümle sözüñ yiri vardur söyle irse sâ‘ati
Sözi tekrār eylemegil ceḫd ḳılḡıl kāmurān
Kim mükerrer daḫı olsa gider anuñ lezzeti
Yirine söz dimeyenler yirine didi ḫired
‘Āḳil ol ki sözi söyler ehline ider ḫücceti ”

Buna göre Firdevsî, hikâyelerinde doğruyu anlattığını, aynı şeyleri tekrar etmemeye gayret ettiğini, aynı şeyleri tekrar edildiğinde hikâyenin tadının kaçıp insanların hoşuna gitmeyeceğini, anlatıcının akılla söz söylemesi gerektiğini belirtmiştir.

Firdevsî tekrara düşmekten çekindiğini sık sık ifade etmiştir. Hikâyede simurgun Sahr-ı Nâr’daki cevheri almak için şehre gittiği bölümde şehirdeki, Firdevsî’nin deyiimiyle “garip ve acayip”, binaların kusursuzluğunu gördüğünde Firdevsî o binaların vasıflarını Hz. Süleyman’ın tahtını yel o şehre götürdüğünde beyan edeceğini, tekrara düşmemek için şimdilik bunlardan bahsetmeyeceğini şu şekilde ifade eder:

² Bakara/30 “Muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim”

³ “Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.”

[28a] “... *Şahr-ı Nāruḡ* *kaḡ*’asına geldi ol *ġarāyib* ve ‘*acāyib bināları* ve *kaşırları bī-kuşūr temāşā* eyledi kim anuḡ *vaşfin inşallāh Te‘ālā Süleymān bin Dāvuduḡ* ‘*aleyhi’s-selām tahtını yil götürüp ol vilāyete varıcaḡ* kim *cümlesin seyrān idecekdür ol vaḡtin beyān kılavuz aşlıyla* ve *fer‘iyle şerḡ idüp ‘ayān idevüz şimdi beyān itmek cāyız degüldür kim şonra zıkr olıcaḡ tekrār düşer ...*”

Bütün bu ifadelere raġman metinde Firdevsî’nin bazı ifade kalıplarını sık tekrar ettiğini görüyoruz. Bu tekrarlar *Dede Korku*’tu andırmaktadır. Onun tekrarından kaçındığı asıl unsuru da anlattığı hikâyelerdir.

Dil ve anlatımında *Dede Korku*’taki söyleyişe benzer başka özellikler de görülmektedir. *Dede Korku*’ta olduğu gibi manzum-mensur karışık yazılmış, manzum bölümlerde hikâye özetlenmiş ya da hikâyenin devamı bu şekilde sağlanmıştır. Bazen de *Dede Korku*’ta olduğu gibi diyaloglar manzum şekilde verilmiştir. Bu da anlatımda ahengin yakalanmasını sağlamıştır.

Eser atasözleri ve deyimler bakımından oldukça zengindir. Manzum kısımlarda bu özdeyişler ustalıklı beyitlere dahil edilmiştir:

[11a] “*Sürmeyi gözden kaḡar elden zeri*
Şaḡızı ağızdan aldı iy hıdīv”

Yukarıdaki örnekte şeytanın hile konusundaki mahareti anlatılırken bugün “sürmeyi gözden çekmek” olarak kullanılan deyim farklı bir şeklinin kullanıldığını görüyoruz.

[5b] “*Az u öz söyle veli diḡle vü çok*”

Yine Firdevsî’nin hikâye kahramanı üzerinden dinleyicilere, okuyuculara öğüt verdiği manzum bir bölümde bugün “iki dinle bir söyle” atasözünün kullanıldığını görüyoruz. Tespit edilen atasözü ve deyimler dizin bölümünde verilmiştir.

Aynı anlama gelen kelimelerin hem Türkçe hem Arapça hem de Farsça karşılıklarının kullanılması da eserin söz varlığının zenginliğini göstermektedir:

āb 046a/03 ~ ū 016a/04 ~ mā' ; māh 001b/10 ~ kamer 028a/11 ~ ay 015b/06; atyār 018b/12 ~ kuū 002b/08 ~ tār 001b/03 vb. Bu özellik anlatımı tekdüzelikten kurtarmıū, akıcılık saęlamıūtır.

1.6. Eserin Nüshaları

İnceleme yaptığımız 31. cildin İstanbul Belediyesi, İstanbul Üniversitesi ve Topkapı olmak üzere bilinen 3 nüshası vardır. İstanbul Belediye Yazmaları'nda bulunan nüsha Muallim Cevdet Kütüphanesi B.26'da kayıtlıdır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan nüsha Nadir Eserler Kütüphanesi T.Y.9884 numaraya kayıtlıdır. Topkapı nüshası ise Hazine 1528 numaraya kayıtlıdır.

Tenkitli metin oluşturulurken bu nüshalar **A**, **B** ve **C** ile gösterilmiūtir.

1.6.1. Topkapı Nüshası

Topkapı nüshası Hazine 1528'e kayıtlıdır. Çalışmamıza esas aldığımız nüsha da bu nüshadır. Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eserler Kataloęu'nda cilt sayısı 30 ve varak sayısı 378 olarak verilmiūtir. Fakat bu iki bilgi de doğru değildir. 30. cilt zannedilmesinin sebebi ilk varaktan önceki sayfada "*otuzuncu cildir*" ifadesinin bulunması olabilir fakat 30. cilt bu nüshaya dahil değildir. Bu nüshada 31. cilt ilk cildir ve bu ciltle birlikte 32, 33, 34, 35 ve 36. ciltler de bu nüshada bulunmaktadır. Nüshanın varakları sonradan numaralandırılmıū, bu numaralandırma yapılırken de hata yapılarak 378 varak tespit edilmiū fakat nüshadaki bu hata fark edilince yanlış numaraların üstü çizilerek tekrar numaralandırma yapılmıū, nüshanın toplam 381 varaktan oluūtuęu tespit edilmiūtir. Üzerinde çalıştığımız 31. cilt ise 46 varaktır.

Nüsha harekeli nesih hattıyla yazılmıūtır. Sayfa kenarlarına çerçeve çizilerek metin çerçeve içine alınmıūtır. İlk sayfa olan 1b 15 satır, diğer sayfalar 21 satırdan oluūmaktadır. Kenar notları yoktur. Yazım hataları diğer nüshalara göre daha fazladır. Bu nüshada 2 varak eksiktir. Bu iki varak İstanbul Üniversitesi nüshasından tamamlanmıūtır.

Yine bu nüshada üzerinde çalıştığımız 31. ciltte başlıklar, ayetler, dualar vb. verilmemiū, bu kısımlar boş bırakılmıūtır. İlerleyen ciltlerde kırmızı veya yeūil mürekkeple verilmiū olsa da 31. cildin hiçbir varaęında bu bölümler yazılmamıūtır.

Bazı manzum bölümlerde de birkaç beyit eksiktir. Eksik olan bu kısımlar diğer nüshalardan tamamlanmış bunlar dipnotta verilmiştir. 27a'da sekiz satırlık bir boşluk bırakılmıştır. Bu bölüm Belediye nüshasında da aynı şekilde boş bırakılmıştır.

Ayrıca bu nüshada varakların sıralamasında da hata yapıldığı tespit edilmiştir. Metin, varak numaraları değiştirilmeden konunun akışına en uygun sıralamada verilmiştir. 7. varaktan sonra 8. varağın gelmesi gerekiyorken 8. varak konu akışına uygun olmadığı için yerine 11. varağın gelmesi gerektiği, sonra sırasıyla 8, 9 ve 10. varağın, daha sonra 12. varağın ve ardından diğer varakların da sırasıyla gelmesi gerektiği tespit edilmiştir. Buna göre metnin sıralaması 7. varaktan itibaren şu şekilde değiştirilmiştir: [7a], [7b], [11a], [11b], [8a], [8b], [9a], [9b], [10a], [10b], [12a], [12b], [13a], [13b], [14a], [14b], [15a], [15b] ... Bazı varakların b yüzünde takip kelimesi vardır. 11b'nin sonunda verilen takip kelimesi de sıralamanın yanlış olduğunu doğrulamaktadır. Tenkitli metin bölümünde bu nüsha A ile gösterilmiştir.

Bu nüshanın tüm eksikliklerine, hatalarına rağmen çalışmamıza esas teşkil etmesinin sebebi diğer nüshaların daha fazla eksikliğe sahip olması, bu nüshanın aradaki 2 varak dışında sayfa eksikliğinin olmaması ve metni başından sonuna kadar en sağlıklı şekilde takip etmemizi sağlamış olmasıdır.

1.6.2. İstanbul Belediye Yazmaları Nüshası

Bu nüsha İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi B.26'da kayıtlıdır. Toplam 118 varaktır ve kütüphane kaydında bu nüshanın 32. ve 33. ciltleri ihtiva ettiği ve 33. cildin 69b'den başladığı bilgisi verilir. 32. cilt 69b'de biter 70a'dan 79a'ya kadar olan bölüm Topkapı nüshasına göre 33. cilde aittir fakat 79a'dan itibaren 118b'ye kadar 31. cildir. Bu nüshada da cildin ilk 7 varağı eksiktir.

99a'da Topkapı nüshasının aynı sayfasında (27a) olduğu gibi sekiz satırlık bir boşluk bırakılmıştır. Manzum kısımdan sonra “*Der Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī*” başlığından sonra gelmesi gereken sekiz satırlık kısa bir nesir kısmı muhtemelen yazılmamış, eksik bırakılmıştır. Metin “*Der Beyān-ı Meclīs Āhīr Min Kelām-ı Firdevsī*” başlığının ardından gelen nazım bölümüyle devam etmektedir.

340 mm boy ve 240 mm enindedir. Sayfa kenarlarına çerçeve çizilerek metin çerçeve içine alınmıştır. 180 mm uzunluğunda 21 satırdır. Nazım bölümleri 3 sütun nesir bölümleri tek sütundur. Harekeli nesihle okunaklı yazılmıştır. Kenar notları yoktur. Varakların bazılarının b yüzünde takip kelimesi vardır. İstinsah tarihi verilmemiş, II. Bayezid adına yazıldığı bilgisi verilmiştir.

Topkapı nüshasında eksik olan başlık, ayet ve dua kısımları 79a'dan itibaren bu nüshadan tamamlanmıştır. Bu başlık, ayet, dua vb. kısımlar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nüsha sayfalarının fazlasıyla tahrip olduğu görülmektedir. Tenkitli metinde bu nüsha **B** ile gösterilmiştir.

1.6.3. İstanbul Üniversitesi Nüshası

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan nüsha Nadir Eserler Kütüphanesi T.Y.9884 numaraya kayıtlıdır. Tenkitli metinde bu nüsha **C** ile gösterilmiştir. Toplam 264 varaktır. Kütüphane kaydında hangi cilt olduğunun bilgisi verilmemiştir. Bizim tespitimize göre bu cildin sayfaları 1b'den 9b'ye kadar 31. cildi, 9b'den itibaren 76b'ye kadar 33. cildi ihtiva etmektedir. Topkapı nüshasındaki eksik iki varak bu nüshadan tamamlanmıştır. Çalışmamızda kelime, kelime grubu, cümle, beyit eksiklikleri dipnotlarda verilmiş fakat metnin bu bölümündeki eksik varakların metnin bütünlüğünü sağlayabilmek amacıyla dipnotta verilmemesi, metne dahil edilmesi uygun görülmüştür. Varakların numaralandırılmasında da Topkapı nüshasının numaraları esas alındığından karışıklık yaratmaması için bu varaklar C4a-C4b-C5a-C5b ile gösterilmiştir.

Sayfa kenarlarına çerçeve çizilerek metin çerçeve içine alınmıştır. Cilt, mıkılepli mor meşin kaplıdır. Harekeli nesih hattıyla, okunaklı yazılmış 21 satırdır. Kenar notları yoktur. Varakların bazılarının b yüzünde takip kelimesi vardır. Serlevha mavi mürekkeple tezhiplidir. Başlık, ayet, dua vb. kısımlar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nazım bölümleri 3 sütun, nesir bölümleri tek sütundur.

1.7. Eserin Türk Dili Tarihindeki Yeri Ve Önemi

Türk dili ve edebiyatı üzerine incelemeler yapan araştırmacıların en önemli kaynakları inceledikleri döneme ait yazma eserlerdir. Türkçenin söz varlığı, ses ve şekil özellikleri bu metinler üzerinden incelenmektedir.

Üzerinde çalıştığımız *Süleymân-nâme-i Kebîr* adlı eserin 31. cildi de araştırmacılara önemli bir dil malzemesi sunmaktadır. Eserde dinî kıssalar, felsefe, mitoloji ve savaş gibi konular ihtiva ettiği için söz varlığı açısından çeşitlilik arz etmektedir. Bununla birlikte ses ve şekil özellikleri açısından üç nüshanın da Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösterdiği söylenebilir.

XV. yüzyıl sonları ve XVI. yüzyıl başlarında yazıldığı bilinen eser, dil özellikleri açısından ağırlıklı olarak Eski Anadolu Türkçesi özelliklerine sahiptir, fakat Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi özellikleri de taşımaktadır. Bu özelliklerden ilki Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerin artmasıdır. Metinde Arapça ve Farsça kelime terkipler Türkçe kelimelere nazaran daha fazladır. Yine eserde, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlak ünlülü olarak kullanılan kelimelerin Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi eserlerinde olduğu gibi hem yuvarlak ünlülü şekli hem de düz ünlülü şekli birlikte görülmektedir: *degül ~ degil, ayu ~ ayı* vb.

Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman eski olan “-IsAr” ile birlikte “-AcAK” ekinin de kullanılılıyor olması da metnin Eski Anadolu Türkçesi döneminde Osmanlı Türkçesine geçiş özelliklerinden biridir: “[36a] (12)...*her birisi bir sebebile saña tâbi’ olacaktur kimisi kılıcda helâk (13) olup oğlu haşım şalup saña şul olısar ve kimi dahı gönjülden saña gelüp dost olacaktur...*”

[34b] “*Küllisine hüküm idiser ser-te-ser*
Ol Hudâvend emri birle bu zamân”

17. yüzyıldan sonra kullanımdan düşmüş olan olan ikinci teklik şahıs emir eki “-ğıl, -gil” eki metinde sıklıkla kullanılmaktadır: [36b] “...*yâ Süleymân korkmağıl cümlesi saña şul olacaktur ivmegil varam saña tekvîni gönderem anuñıla dahı meşveret kılğıl dilerseñ cümlesi helâk idelüm dilerseñ şabr kılğıl...*”, [C4a] “...*yâ*

pehlevân-ı rûzîgâr Sâmi Sûvâr ğam yimegil seni bu dertden ħalâş kıluruz ivmegil bir ğün ola kim...”

1.8. Eser Üzerine Yapılan Çalışmalar

Firdevsî'nin *Süleymân-nâme-i Kebîr* adlı eseri üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar şunlardır:

1.8.1. Tez

1.8.1.1. Yüksek Lisans Tezleri

1. Abul, Yasemin (2004). *Süleymân-nâme-i Kebîr (47.cilt) Metin Tenkidi ve İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

2. Aydın, Halis (2017). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 68.Cildi (İnceleme-tenkitli metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

3. Babür, Yusuf (2013). *Firdevs-i Rumi, Süleymanname-i Kebir, 6. ve 7. ciltler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

4. Çelik, Zeynep (2010) *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymanâme Yazmasının (81.cilt) (12b-123b yk) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

5. Köüre, Z. Yeşim (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-Nâme-i Kebîr (80. Cilt, 390 B/451 B) Adlı Eseri (Tenkitli Metin-Dil Özellikleri-Dizin-Tıpkıbasım)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

6. Köz, İbrahim (2004). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymanâme Yazmasının (81.cilt, 70, 54b yk) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

7. Semiz, Ömer (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 70. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

8. Şakar, Sezer Özyaşamış (2003). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81.cilt, 28 yk) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

9. Şimşek, Yaşar (2013). *Firdevsî-i Rumî, Süleyman-name-i Kebîr (76. Cilt), Giriş, Ses Bilgisi, Tenkitli Metin, Sözlük*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

10. Tombak, S. Anıl (2017). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 67.Cildi (İnceleme-tenkitli metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

11. Vanlı, Murat (2012). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (8.-9. ciltler), (İnceleme-Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

1.8.1.2. Doktora Tezleri

1. Akay, Asuman (1990). *Firdevsî Süleyman-name (44.cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir Deneme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

2. Aksoy, Mustafa (2000). *Uzun Firdevsi'nin Süleymân-nâme'sinde Destan Unsurları (2 cilt)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

3. Aksu, Rabia (2016). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

4. Büke, Himmet (2015). *Firdevsî-i Rumî, Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

5. Çakın, M. Burak (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Adlı Eseri (14-15. Ciltler) Metin-İnceleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.

6. Çatıkkaş, M. Ata (1979). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'i (Gramer, Sentaks, Lugat, Metin) (72. cilt)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

7. Erdem, M. Dursun (2005). *Kitâb-ı Kıssanâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerine Söz Dizimi Çalışması (Süleymânâme 74. cilt)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

8. Ekşioğlu, Serap (2018). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme Cilt 11 (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum.

9. Eren, Hulusi (2018). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr 34-35. Ciltler (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

10. Genç, Gülnaz (1995). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme, (25-26.cilt)*, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

11. Güleç, Hamdi (1994). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'si - 42.cilt - Dasitan-ı Ceng-i Aheng-i Efrasiyab-ı Türk Üzerine Bir Metin İncelemesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

12. Kirik, Esra (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'si-75. Cilt (Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

13. Jafarova, İlhama (2010). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme-i Kebîr'i (63.cilt) İnceleme Metin-Dizin*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

14. Usta, Halil İbrahim (1995). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr, (43-44-45-46.ciltler)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

1.8.2. Makale

1. Akay, Ahmed Asuman, “Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, S. 118, Şubat 1999, s. 217-228.

2. Akay, Ahmed Asuman, “Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'indeki Deyimler” **Turkish Studies**, Volume 9/9 Summer, 2014, 103-122.

3. Çatıkkaş, M. Ata, “Türk Firdevsî'si ve Süleymannâme-i Kebîr”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, S.25, Ağustos 1983, s. 169-178.

4. Güleç, Hamdi, “Süleymân-nâme'de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil-Üslup ve Motifler”, **Bilig Dergisi**, S. 36, Kış 2006, s. 243-260.

5. Şimşek, Yaşar, “Süleyman-name'nin Dili Üzerine (76. Cilt)” **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 12, S. 3, 2014, s. 264-278.

1.8.3. Kitap

Çatıkkaş, Ata, **Firdevsî-i Rûmî Süleyman-Nâme-i Kebir**, TDK Yay., Ankara, 2009

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol

1. Tenkitli metin oluşturulurken eserin elde bulunan üç nüshasından faydalanılmıştır. Esas aldığımız nüsha, okunuşu diğer nüshalara göre daha zor olsa da metnin bütünü en sağlıklı şekilde takip edebildiğimiz Topkapı nüshası olmuştur. Diğer iki nüshada varak sayısı çok daha fazla eksik olduğu için sadece yardımcı olarak kullanılmıştır.

2. Dipnotları daha kısa tutup karmaşanın önüne geçebilmek için Nüsha adları uzun uzun yazılmamış her nüshaya temsili bir harf verilmiştir. Esas aldığımız Topkapı nüshası **A**, yardımcı olarak kullandığımız İstanbul Belediye Yazmaları nüshası **B**, İstanbul Üniversitesi nüshası ise **C** harfiyle gösterilmiştir.

3. Nüshalar arasındaki cümle, kelime, ek ve ses farklılıkları dipnotta verilmiştir. Dipnotlar verilirken önce nüshanın gösterildiği harf yazılmış, sonra nüshada görülen farklılık iki yan çizgi // arasında verilmiştir: **B**'de /firişteleri/ gibi.

4. Esas aldığımız Topkapı nüshasında başlıklar verilmemiştir. Bu eksiklik diğer nüshalardan tamamlanmış ve bu kısımlar dipnotta gösterilmeyip metne dahil edilmiştir. Dipnotta ise hangi nüshadan alındığı yazılmıştır.

5. Sayfa ve satır numaralarında Topkapı nüshasının numaralandırması esas alınmıştır. Sayfa numaraları köşeli parantez ([]) içinde koyu olarak yazılmış, satır numaraları ise parantez () içinde gösterilmiştir. Her varak iki sayfadan oluştuğu için sağ yüzüne b, sol yüzüne ise a denmiştir. Topkapı nüshasında sayfa diziminde hata yapıldığı tespit edilmiş, metin konunun akışına uygun biçimdeki sıralamayla tekrar düzenlenmiştir. Bu sıralama yapılırken esas alınan Topkapı nüshasının sayfa numaraları değiştirilmemiş, sayfa numaraları olduğu gibi verilerek karışıklığın yaşandığı bölüm şu şekilde düzenlenmiştir : [7a], [7b], [11a], [11b], [8a], [8b], [9a], [9b], [10a], [10b], [12a], [12b], [13a], [13b], [14a], [14b], [15a], [15b] ...

6. Esas aldığımız Topkapı nüshasında ve İstanbul Belediye Yazmaları nüshasında eksik olup, İstanbul üniversitesi nüshasında verilmiş olan 2 yaprak diğer nüsha farklılıkları gibi dipnotta gösterilmemiştir. Metnin akışını doğrudan etkilediği

için metne dahil edilmiş, sayfa numaraları köşeli parantez içinde nüshanın gösterildiği harfle birlikte verilmiştir: [C 4a], [C 4b], [C 5a], [C 5b] gibi. Bu sayfaların satır numaralarında da C nüshası esas alınmış, diğer sayfalarda olduğu gibi parantez içinde gösterilmiştir.

7. Satır sonundaki kelime bölünüp bir kısmı alt satırda devam etmişse bunlar satır numarasıyla bölünüp kısa çizgiyle (-) gösterilerek verilmiştir:

“... Gölek derbendin bekleye derbend (7) -den leşkerün geçürmeye...”

8. Başlıkların tamamı ve nazım bölümlerinde her mısranın ilk harfi büyük harfle yazılmıştır. Özel isimlerin ilk harfi de büyük harfle yazılmış fakat bunlara gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır. Noktalama yapılmamıştır.

9. Metinde geçen ayetler, hadisler ve duaların okunuşu *italik* yazılmış, ayetlerin sure adları, ayet numaraları ve mealleri dipnotta verilmiştir.

10. Topkapı nüshasında eksik olan beyitler metne eklenmemiş, dipnotta gösterilmiştir. Diğer nüshalarda bulunan eksiklikler ise belirtilmemiştir.

11. “ile, için” edatları ve “idi, ise” cevher fiilleri, metinde kendinden önceki kelimeye bitişik yazıldıysa önlük artlık uyumu dikkate alınarak yazılmış ve kısa çizgiyle gösterilmiştir: *dem-içün*, *virür-ise*, *var-ısa*, *olay-ıdı*, *çıbıg-ıla*, *dil-ile* vb.

12. Bazı kelimelerde görülen ünlü düşmeleri kesme işareti (') ile gösterilmiştir: *n'olsar* gibi.

13. Anlamlandırılmayan kelimelerin yanına soru işareti (?) konulmuştur.

14. Yapım eki işlevi taşıyan Farsça ekler kısa çizgi ile yazılmıştır: *be-gāyet*, *bī-gümān* vb. Çekim ekleri de aynı şekilde gösterilmiştir: *be-cān-ı Muşafā* (Mustafa'nın ruhuna, canı için). Farsça ikili tekrarlarında tekrarlanan kelimeler arasındaki ek ve edatlar kısa çizgi arasında gösterilmiştir: *ferseng-be-ferseng*, *şāf-be-şāf* gibi.

2.2. Tenkitli Metin

[1b]

- (1) İsteseñ miftāḥ-nāme iy Ḥekīm
Di ki bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Şāni' u deyyān u Sübhān bī-bedel
- (2) Sāmi' u sulṭān-ı 'ālem key-'azīm
Ol Ḥudā kim yoḡdur anuñ mişli hiç
Şāfi' u başş-ende ḡākimdür 'alīm
- (3) Bendeye müşkil-güşā taḡkīḡ ol
Gösterür muḡbillere rāh-ı müstaḡīm
Ṭā'ir-i cāndur heves dāmına anuñ
- (4) Ḳudsiyān zıkrine meşḡöldür na'im
Ġāfir-i kim mü'mine cennet virür
Ḳāhiri kim kāfire ider ḡahr elīm
- (5) Ḥāmid u Ḳāsım Muḡammed Muşṭafā
Na'tı furḡān içredür ṭa-ha vü mīm
Ḳābe ḡavseyñ idinüp menzil tamām
- (6) İtdi engüşṭ birle māhı gökde nīm
Hem ḡabīb-i ḡazret-i şādık resül
Hem ṭabīb-i sābık u nefsi selīm
- (7) Ḥōcayı her dü-cihān ḡayru'l-beşer
Hem nebiyy-i ḡātem Ādemden ḡadīm
Ḳār-yārı Bekri'ş-Şiddīḡ ü 'Ömer
- (8) Şālişi 'Oşmān u cennetde muḡīm
Rābi' i kerrār u Ḥaydar şir-i Ḥaḡ

Hel etā⁴ dir Hakkına Allāh u raḥīm

- (9) Şeh Hüseyinle Hasan zî'n-nüreyn
Çekdi Mervāndan belā bunlar delim
Āline evlādına etbā' ina
- (10) Tā ḥaşr benden selām biñ biñ dirim
Āfitāb-ı āsumān Şāh Bāyezīd
Āfitāb aña gulām u māh nedīm
- (11) Ger nesīm-i luḫfi esse dūzaḥa
Nārı gül-nār bitüreydi ol caḥīm
‘Ahdı iḳbālünje dā' i her mülük
- (12) Tīg-i rezmünje oldı tābi' her ğarīm
Ma' den-i cūd-ı mürüvvet kân-ı luḫf
Ḥazretüñdür ‘ālem içre yā Kerīm
- (13) Yoḳ durur devründe hiç sūrāḥ-dil
Leyki pür-ḥün nāfe-yi dürr-i yetīm
İstivā-yı ḥaṭṭuñ elfin görse ger
- (14) Baş ḥacāletden egerdi mişl-i cīm
Şol Sikendersin muṭi' uñ şarḫ u ğarb
Ol Süleymānsın senüñ dīv ü racīm
- (15) Nev-bahār-ı devletünde pādişāh
Bülbülün Firdevsidür mişl-i ‘adīm
Bu Süleymān-nāmesin taşnīf idüp
- [2a]
- (1) Medḥüñi ider zıkr⁵ hem çün kelīm

⁴ İnsān 76/1 “ Geldi mi? ...”. Ayrıca Hz. Ali'nin adı olarak kullanılmış.

- Gerçi cismüm lâğar oldı mişl-i nāy
Lāki⁶ sözüm şehd i şekker kim dirim
- (2) Ğuşşadan zer yüzüm oldı sīm ü şāḥ(?)
Olmayaldan elde zerle Şāha sīm
Sīm nedür ki ‘ İ sā-veş gelsem söze
- (3) Gūş idincek ḥay uladı her remīm
İḥtişār it nazmuḡı Firdevsi kim
Feyz-i luḡfi medḥidür Şāhuḡ ‘ amīm
- (4) Gūş u hūşı⁷ baḡa ḡutup şehriyār
Vir şalāvāt yirün ola tā na‘ ĩm
Kim du‘ ādan yād ider Firdevsī
- (5) Ḥaḡ Te‘ ālā raḡmet itsün aḡa kim
SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ELLİ BİRİNCİ MECLİSİNÜD
ZİKRİNDEDÜR⁸
- (6) Yārumuzdur bī-vefā n’itmek gerek
Mihir iderken āḥ vefānuḡ yirine
‘ Ādeti cevr ü cefā n’itmek gerek⁹
- (7) Ḥutdı kīn itdi cezā n’itmek gerek
Men temennā ideriken vaşlını
Āḥ ümīz oldı hebā n’itmek gerek
- (8) Bozısar tedbīrimüz taḡdīr-i Ḥaḡ
Fikrimüz oldı ḡaḡā n’itmek gerek

⁵ C’de /zikri/

⁶ C’de /leyki/

⁷ C’de /gūş-ı hūşı/

⁸ A’da eksik, C’de yazılmış

⁹ C’de bu iki beyit farklı sıralanmış

- Men ki cāndan sevmişemdür dilberi
- (9) Oldı h̄aşım cānuma n'itmek gerek
Pādişāhdur k̄uliyam men yārimün
H̄ükmi var n'itse revā n'itmek gerek
- (10) Luṭf idüp şunsa lebin mişl-i kadeh
Çün şurāhī idi du'ā n'itmek gerek
Derdüme didüm vişālündür devā
- (11) Didi şabr it yok şifā n'itmek gerek
İy Süleymān kıl nazār mūra didüm
Didi luṭf it kıl güvā n'itmek gerek
- (12) Didüm eydem bir 'acāyibden h̄aber
Diñ bizümle ol āşinā n'itmek gerek
Didi söyle Şāh u Süleymān kışşasın
- (13) Göñlüm olsun dil-güşā n'itmek gerek
Şımayup Firdevsī sözün dilberün
Nuṭka geldi dil-rübā n'itmek gerek
- (14) Güş iderseñ bu Süleymān kışşasın
Vir şalāvāt ibtidā n'itmek gerek

DĀSĪTĀN-I SĀM-SÜVĀR NERĪMĀN BĪN GERMĪYĀN¹⁰

(15) Loḳmān H̄ekīm k̄avlince 'āqılān-ı sūhan ve Eflātūn-ı Yūnānī naḳlince nāḳilān-ı kühen bu üç yüz altmış altı mücelled kitāb-ı Süleymān (16) –nāmenün muşannifi ve biñ sekiz yüz altı meclis ve maṭla' -ı dāsītānuñ müe'llifi bu otuz birinci mücelled-i kitābuñ (17) yüz elli birinci meclis-i bābuñ cümlesi taşnīf küllisin¹¹ te'lif idüp Firdevsī ol vechile şaḫīh rivāyet ve emlah (18) ḫikāyet kılup eydür kim

¹⁰ A'da eksik, C'de yazılmış

¹¹ C'de /küllüsin/

Süleymān ḥazret-i ‘aleyhi’s-selām Sīmurğa gönderdüğü ‘ahd-nāmeyi ol ‘ālim (19) ādem dilince oğumağda Sīmurğ ādem dilin fehmi idüp dilince kuşlara Süleymānuḡ gönderdüğü ‘ahd-nāmeyi beyān eylemekde (20) ammā bizüm kışşamız daḡı ez-īn cānib¹² Sām-ı Sūvāra geldi nite ol zamān kim Sāmı ḡalāş itmege rūḡ (21) şāhı Çindle dīvler sultānı Ca‘ca‘a-yı dīv kim leşkerlerin çeküp ki ḡal‘a-yı ‘Aḡīmüḡ üzerine cāzūnuḡ ḡaşdına kim [2b] (1) gitdiler bu yaḡa İblīs-i la‘īn daḡı Süleymāna zafer bulmaduḡına tasalanup dönüp Kinese eyitdi gel varalum Sāmı görelüm çāh-ı (2) ‘Aḡīm içre n’eyler varalum iḡvā virelüm ola kim baḡa secde ḡıldurup kāfir ḡılam īmānın almaḡa çāre bulam didi daḡı (3) dem çeküp uçup ḡal‘a-yı ‘Aḡīme giderken felek yüzinde yiryüzün seyrān iderken nā-gehān baḡup gördiler (4) kim gökyüzünde perrī çerisi dīv leşkeri cinnī ulusu gelür ol ḡadar kim yirle gökyüzi (5) ḡolmuş māl-a-māl olmuş

NAẒM¹³

Bilür Sām ardınca gider bu çeri

Kim bahādur pehlevāndur her biri

(6) Ba‘zı ‘ifrīt idi anuḡ ba‘zı ḡül

Ba‘zı cinn ve ba‘zı daḡı hem perī

Eyle bī-ḡad ol çeri kim yoḡ ḡisāb

(7) Gök ü yirleri bürümüş cin perī

Dīv deminden gün ḡararmış mişl-i ḡāl¹⁴

Gökyüzün örtmüş perīnünḡ her yiri¹⁵

(8) Cinnīlerden kuş uçuban geçemez

Kim bürümüş rub‘-ı meskūn kişveri

NEŞR¹⁶

¹² A’da eksik, C’de yazılmış

¹³ A’da eksik, C’de yazılmış

¹⁴ A’da /ḡāl/ şeklinde hatalı yazılmış.

¹⁵ C’de /perī/

¹⁶ A’da eksik, C’de yazılmış

Hekim kavlince İblis ol çeriye (9) görüp La^c in perî şüretine girüp kanad açup varup perilerden haber şordı eyitdi bu perriler sultānı dīvler leşkeri (10) ile cin çerisinle kanda giderler didi ol perî eyitdi sen bilemüzce degül misin kim bilmezsin Kines (11) cevāb virdi kim ben daḥı şimdi geldüm perî hānınuḡ ilindenem şikāyete geldüm kanda gitdüğini (12) bilmezem didi ol perî daḥı eyitdi kim bu üç pādīşāh Sām Süvāruḡ dostlarıdur ḡal^c a-yı ^c Aḡıme giderler (13) Berḡ-ı Cāzūnuḡ cengine kim Sāmı tutup ḡuyuya bıraḡmış Sāmı ḡalāş ideler didi Kines ol çeriye alup siḡr (14) oḡıyup¹⁷ kendüye iḡfā ḡılıp perî gözinden gelüp şeyḡāna bulısup aşıla haber virdi İblis (15) işidüp āh idüp eḡḡān ḡılıp aḡladı gözi yaşı Tunaca gibi¹⁸ çağladı didi kim Şāh bu Sāmı öldür (16) –tmeyince ölürse Sām-ı Süvār pehlevāndur Süleymāna kim bulısa ne ḡubād ne Şāh-ı Endelüs ne sultān-ı Engürüs aḡa (17) ḡarşu ḡurmaz dükelinin helāk menzillerin ḡāk baḡırların çāk ider hemān varup cādūya¹⁹ Sāmı öldürtmek (18) gerek yāḡūd secde ḡıldursa baḡa imānın aldurtmak gerekdür diyüp daḥı dem çeküp gitdiler gelüp (19) cādūya²⁰ yitdiler çün bu yaḡadan daḥı Berḡ-ı Cāzū kırḡ biḡ cāzūsına siḡr öḡredüp otururken nā-geḡān (20) İblis geldi cāzū yirinden ḡırdı İblise ^c izzet ḡılıp yanına aldı andan İblis ^c aleyhi'l-la^c ne (21) didi kim yā cāzūlar sultānına ne diyesin Sāmı ḡālī ne n'eyledüḡ didi Berḡ-ı Cāzū eyitdi Sāmı [3a] (1) çāh-ı ^c Aḡıimde ḡaşdum bu kim ḡıram şehr-i zerrīni alam Hābun şāh-ı perī²¹ taḡtına şāh olam perīler²² daḥı baḡa maḡkūm (2) ola andan şoḡra rūḡ şāhı Çinde varam anuḡ daḥı vilāyetini²³ alam belki dīvler sultānı Ca^c ca^c anuḡ daḥı (3) ilini iḡlīmīni alam dīvleri cinnīleri daḥı baḡa tābi^c ḡılam bugün siḡr içinde māḡirem kırḡ biḡ cāzūya ḡādīrem (4) dilersem siḡrile ayıyı inek ādemi eşek eylerem

NAZM²⁴

Ne perīsin ḡoyam anuḡ eylemedük tār u mār

Ne ḡōd dīv ḡoyam idem ḡāki ḡār

(5) Siḡr idicek ḡurudam baḡr-i ^c Ummānuḡ yirin

¹⁷ C^c de /oḡıyup/

¹⁸ C^c de /oḡıyup/

¹⁹ C^c de /cāzūya/

²⁰ C^c de /cāzūya/

²¹ C^c de /perī/

²² C^c de /perīler/

²³ A^c de /velāyet/

²⁴ A^c da eksik, C^c de yazılmış

Mekr kılsam telbīsüm İblīs idemez āşikār

İnsi eşek ayı inek eylemekdür ʿ ādetüm

(6) Cinnī dīve ʿanda ʿıldı yāḥūd iʿ tibār

Böyle diyüp urdı lāfi ol laʿ in bed fiʿ āl

İşidüp İblīs iderdi şād bī-şümār

(7) Diñle imdi ʿıışsa nedür gūş iderseñ ʿāmūrān²⁵

Vir şalāvāt cān u dilden Muştafāya bād-gān

NEŞR²⁶

Ḥekīm ʿavlince Berḳ-ı (8) Cāzū bu vechile lāf urınca buğur Racīm eydür yā
Berḳ-ı Cāzū bu didigūñ meliklerūñ üçü daḡı senūñ ayağūña (9) gele²⁷ yürürler
devletūñ nuşreti anları ḥāk-i pāyūña getirür cihāndan her birisinūñ nām u nişānı²⁸
götürülür²⁹ (10) ammā kim benüm sözüm tutarısāñ³⁰ dutduñ düşmānlarūñ ütdūñ
helāk itdūñ eger kim tutmayasın³¹ işitmeyesin ne siḡrūñ (11) kār ʿıla ne ḥōd senūñ
işūñ oña memleket almaḳ sulṭān olmaḳ degül belki³² başūñ gide didi İblīs eyle
diyicek Berḳ-ı (12) Cāzū eydür yā reʿīs-i şeyāṭīñ vey iy server-i melāʿ in melik-i bī-
dīn ben senūñ sözūñ niçün tutmayam ve didügūñ³³ niçün (13) itmeyem dutaram didi
Racīm eyitdi dutmaḳ oldur kim Sāmı hemān ʿatlı idesin bu gelen ʿeriye ʿarşu Sāmūñ
(14) başını sūñüye diküp götürösin³⁴ burc başına aşasın gelüp Sāmūñ başın kim
burcda kim göreler saña tābīʿ olup (15) fermān{-ber}³⁵ olalar Sāmıçun gelüp
tururlardı³⁶ gine dönüp gideler yoksa kim Sām-ı Süvārı öldürmeyesin (16) bu üç
melike sen cevāb viremezsın Sāmı ʿıķarmaḳ içün ol ʿadar ceng ʿılalar kim ʿandan
ʿ Aḳīm ʿalʿ ası laʿ l-reng (17) cihān gözlerūñe teng ola

²⁵ A'da eksik, C'de yazılmış

²⁶ A'da eksik, C'de yazılmış

²⁷ C' de /gelü/

²⁸ C' de /nişānların/

²⁹ C' de /götürüyorur/

³⁰ C' de /dutarısāñ/

³¹ C' de /dutmayasın/

³² C' de /belkim/

³³ C' de /didigūñ/

³⁴ C' de /getüresin/

³⁵ Metinde eksik

³⁶ C' de /dururlardı/

NAZM³⁷

Az degildür³⁸ ol haşm ben qorqarım

Dīv³⁹ cindür ol periler ol qarım

(18) Hıvfum ol ki saña fırsat bulalar

Sām Süvārı zūr idüben alalar

Az degildür⁴⁰ bu çeri anlarısañ

(19) Sām ölüpdür sözlerüm diñleriseñ

Sām öliceğ şonı dañı n'olısar

Düşmen ölsün şonı bayrām olısar

(20) Böyle diyüp ol la'ın eyledi āh

Vir şalāvāt Muştafāya nık-hāh

NESR⁴¹

Hekīm qavlince Racīm (21) eyle diyiceğ Cāzū dañı rāzı oldı kim Sāmı öldüre andan İblīs tırup Sāmıñ qatına vardılar bu yañadan [3b] (1) Sām Süvār dañı quyınuñ ağızında oturmışdı ğuşsa bañrında kendüzin yitirmişdi⁴² Hālika münacāt idüp hālāş (2) olmağa çäre umardı ihlāşa meşğül idi anı gördi kim quyunuñ⁴³ ağızın Cāzūlar gelüp açdılar üzerinden (3) kırk kişi birle degirmen taşını götürdiler dañı aydınlıq olup göz gözi gördi andan İblīs quyunuñ⁴⁴ ağızından (4) çağırdı kim yā Sām Süvār hālūñ zevālūñ nedür didi Sām eyitdi Hağ Te'ālādan ne kim⁴⁵ geldise⁴⁶ şükür iderin (5) didi İblīs didi kim yā Sām Süvār gel benüm sözüm tutarısañ⁴⁷ seni quyudan çıkarayım Berq-ı Cāzūdan seni (6) dileğ kılayım yine 'ālemde pehlevān-ı cihān olğıl didi Sām didi kim sen kimsin ve ne dirsın (7) söyleğil diyeceğün baña şerh eyleğil

³⁷ A'da eksik, C'de yazılmış

³⁸ C' de /degıldür/

³⁹ C' de /dīv ü cinndür/

⁴⁰ C' de /degıldür/

⁴¹ A'da eksik, C'de yazılmış

⁴² C' de /yitürmişdi/

⁴³ C' de /quyınuñ/

⁴⁴ C' de /quyınuñ/

⁴⁵ A' da /ne kim/ yazılmamış

⁴⁶ C' de /gelse/

⁴⁷ C' de /tutarsañ/

görelüm ne dirsın aña göre saña cevāb virelüm didi İblīs (8) eyitdi kim beni bilmez misin kim ben bir melek-i muḡarribem kim cemī^c-i ādemī-zāduḡ üzerine müvekkelem yirde ve gökde (9) ben ṭā^c at kılmaduḡum yir yoḡdur didi dükeli maḡlūḡāt ^cibādetinden benüm ^cibādetüm çoḡdur⁴⁸ ol cihetden beni⁴⁹ (10) Ḥaḡ Te^c ālā nūr-ı enver üzerine ḡākim kılıpdur⁵⁰ her yirde ḡāzıram dükeli işlere nāzıram her muḡıbeti uḡrayanı derd ü (11) miḡnetden ḡalāḡ kılmāḡa ḡādirem dilersenḡ seni daḡı ḡalāḡ kılam didi Sām Süvār gördi kim bu söyleyen İblīs-i (12) la^c indür⁵¹ āvāzından bildi zīrā kim cemī^c dīv perrī cinn ü şeyāḡın cümlesi dürlü dürlü envā^c ı şürete girürler ve ammā āvāzelerin (13) tebdīl ve taḡyīr kılmazlar

NAZM⁵²

Sözlerinden aḡladı Sām-ı Süvār

Pendi viren İblīs olur nā-bekār

(14) Hey ne bī-dīn nice mel^c ündür racīm

Kim kıılır fitne müdāmī āḡikār

Fitnesinden olmadı kimse emīn

(15) Aḡlar andan ger ḡaḡır u ger kibār

Ḥāsīd olaldan ider dāyīm ḡased

Kim işidür siḡr ü fitne bī-ḡümār

(16) Fitnesinden isterisenḡ ger necāt

Vir ḡalāvāt Muḡtafāya yādigār

NEŞR⁵³

Ḥekīm ḡavlince İblīs (17) böyle diyicek Sām Süvār bilüp verhem kılıp eydür rāy-ı⁵⁴ mel^c ün pelīd murtādsan ne ḡasūd nā-bekārsın sen kim olasın (18) sözüḡ

⁴⁸ C' de /çoḡ artuḡdur/

⁴⁹ C' de /ol cihetden Ḥaḡ te^c ālā beni nūr-ı enver/

⁵⁰ C' de /kılıp durur/

⁵¹ C' de /la^c ĩn durur/

⁵² A'da eksik, C'de yazılmıḡ

⁵³ A'da eksik, C'de yazılmıḡ

⁵⁴ C' de /re'y-i melūn/

tutam⁵⁵ ya senden meded umam diyüp ihlâşıla ism-i a'zam oğudı dağı kıyunuñ⁵⁶ ağzında İblis otururken (19) urdı berekât-ı ism-i a'zam İblis turduğı yirden yitmiş yıllık yol kaçdı Cāzū gördi kim İblis nā-be-dīd oldı (20) andan Cāzū kaçıyup diledi kim Sāmı helāk kıla vücūdın hāk ide ammā kim cāzūlaruñ vezīri (21) Berda' -ı Cāzū kim vezīri idi eyitdi şabr kııl kim şāyed Sāmuñ ardınca oğlı Kāhir gele yāhūd cinniler [C Nüshası 4a-5b]⁵⁷ [C 4a] (1) dīvler perriler sultānları geleler bizümle ceng kılılar Sāmı dağı öldürmiş olasin şonra saña 'ikāb-ı şedīd (2) kılılar dağı zafer bulmayasin memleketüñ harāb cismüñ turāb ola didi men' eyledi andan Sām-ı Süvār Berda' -ı (3) Cāzū eyitdi yā pehlevān-ı rūzigār Sām-ı Süvār ğam yimegil seni bu dertden halāş kılıruz ivmegil bir ğün ola kim (4) seni dilek kılam didi iki etmek biraz dağı kıruca üzüm Sāma nafaqa virdi bir bardağ şuyıla dağı çıķup (5) Cāzūnuñ yanına gelüp taht-ġāha çıķup oturunca İblis-i la'ın yine geldi Cāzū eydür yā mīrū'l-cinnū'l-şeyā'īn (6) ve server-i melā'ın bu ne işdür kim kaçarsın bu Sāmuñ korķusından yidi kıat yirüñ altına geķersin n'olduñ (7) -dı didi İblis eytdi Sāmuñ sözün işitmeyeyin yüzine baķmayayın diyüp senden dağı 'ārlandum benüm sözüm (8) dutmaduñ anı def i helāk itmedüñ imdi uş cinn çerisi geldi ġāfil olmağıl Sāmı kim hayātdaduğın bileler (9) saña göresin kim neler kılılar tīz dut Sāmı helāk eylegil Sām öliceķ saña gelüp ceng itmezler

NAZM

- (10) Bil ki taḫḫīķ öliceķ Sām-ı Süvār
Ol çeriyile tağıluban ola tār
Sāmıçun geldi bular ceħdi budur
- (11) Ceng idüben alalar iy kām-kār
Bunlaruñla ceng idiceķ ḫāzretüñ
Çekiserdür çoķ elemeler bī-şümār
- (12) Sen ki Sāmı öldüriceķ bu zamān

⁵⁵ C' de /ḫasūd ne baña sen kimsin kim sözüñ dutam/

⁵⁶ C' de /kıyunuñ/

⁵⁷ C nüshasında A ve B nüshalarında eksik olan 2 varak vardır. Bu varaklar C4a-C4b-C5a-C5b olarak kodlanmıştır. Dizin kısmında da bu bölümde yer alan kelime ve kelime grupları aynı kodlama sistemiyle gösterilmiştir.

Cümle leşker olacağdur tār u mār

Furşatı fevt itmeyüp öldür haşım

(13) Yoğsa düşmen şonra ider seni zār

‘Āqıl ol ki furşatı fevt itmeye

Virmeye mühlet ‘adūya nām-dār

(14) Böyle diyüp ol la‘in eyledi āh

Dirdi telķin kıldı fitne bī-ķarār

Fitnesinden ger necāt isteriseñ

(15) Vir şalāvāt Muştafāya yādigār

KIŞŞA-İ ҚĀHİR BİN SĀM-SÜVĀR

Hekīm kavlince Sām Süvār bunda bizüm kışşamız (16) ol yañadan Қāhir bin Sāma geldi nite ol zamān kim Қāhir bin Sām şol yanına baқdı yene bir ulu tağ gördi (17) deñiz içinde Қasamnāyıla bu ne tağdur diyüp şordı eytdi buña kūh-ı Berf eydürler qar tağıdur her (18) memlekete qar bundan bağş olur ulu tağlar üzerine Қāhir bin Sām ol şahşuñ üstine baқdı gördi (19) bir ‘acāyib şahş durur Қasamnāyıla anı şordı ki Қasamnāyılun ardından bir nesne gördi kim deñiz yüzinden қuma düşüp (20) gelürler şol kaynaşup gelen ne nesnelerdür didi Қasamnāyıl eytdi anlar dağı tañrı қullarıdur Қāhir bin Sām (21) eytdi ya‘nī nedür eytdi bunlar ze‘adur(?) deñiz şuyıyla mevc urup bu şuya қarışurlar bulutlar her maқāma [C 4b] (1) iletür yağmurıla bile yağar bunlar dağı ne vilāyete yağarsa ucuzlık ‘alāmetidür didi andan ol firiştenüñ üstündeki (2) şahş şordı didi kim yā ‘Abdullāh sen dağı ne istersin ol şahş eytdi kim benüm aduma Ra‘d dirler bulutlar üzerine (3) müvekkelem Hāķ Te‘ālā beni bunlara hāķim қodı çün Қāhir bin Sāmuñ sözün işitdi be-gāyet gayret dutdı eytdi (4) yā Ra‘d bu bulutları görsem sürseñ Ra‘d bir kez hayқırdı bulutlar yirlerinden қopdı çün Ra‘duñ na‘rasın işitdi (5) Қāhir bin Sāmuñ ‘aқlı gitdi ol maқāmda bī-hūd olup düşdi kendüden vardı

NAZM

(6) Ra‘d āvāzın idicek Қāhir de-güş

Gitdi andan ʿaql u fehm ü hişş ü hoş

Meyyite döndi hemân oldı qadîd

(7) Dutılup dili yaturdı pes hamüş

NEŞR

Hekîm kavlınce biz geldük bu yaña ol aradaki Qâhir bin Sâ m (8) bî-höd olup düşdi Haq Teʿâlâ emr itdi bir firişte Qâhir bin Sâ m ol maqâmdan götürdi bir deryâya dahı (9) bırakdı baır-i Nîleyn dirlerdi ol deryânuñ içinde bir cezîre vardı adına Nîlgün dirlerdi Qâhir bin Sâ m (10) Haq emrile ol maqâmda yetdi andan gözin açdı kendüyi bir tağbaşında gördi bundan kalkdı ol tağuş (11) levâdına baqdı gördi kim ol tağuş râğında bir deñiz var ol deryânuñ içinde bir şahş durur başı ʿayyuqda iki ayağı (12) deryânuñ qaʿrında iki elinde iki nesne dutar top mişâlinde biri qara biri aq Qâhir bin Sâ m nazar kıldı gördi (13) iki topdur kâh şağına kâh şolına geçürür Qâhir bin Sâ m tağdan aşğa indi bir kez naʿra urdı âvâzı (14) ol şahşuş kulağına irdi dönüp Qâhir bin Sâ mdan yaña baqdı Qâhir bin Sâ m aña selâm virdi ʿaleyk aldı (15) andan eytdi iy bende-yi Hudâ elündeki nedür baña cevâb vir hem sen kimsin aduş nedür ol şahş eytdi iy ciger (16) güşem benüm aduma Burnâyil⁵⁸ dirler Qâhir bin Sâ m eytdi bu elündeki nedür Burnâyil eytdi gice gündüz mişâlidür bu iki (17) top ki şağ u şola geçürürem kâh gice gündüz olur Qâhir bin Sâ m bu sözi işitdi ʿacebledi gice (18) irişdi ʿâlem zulumât oldı bir zamândan yine münevver oldı Qâhir bin Sâ m eytdi iy Burnâyil senüş fiʿlünden midür (19) eytdi belî bu benüm elümdeki toplardan işâret durur ve hem şol qarşudur bunlara baq didi Qâhir bin Sâ m baqdı (20) gördi iki şahş iki yaña dururlar biri ayasın açar birisi ayasın yumar ol ayasın açanuş şüreti nürlü (21) ol yumanuş yüzi siyâh rengi biri elin açdı ʿâlem münevver oldı biri elin yumdı gice ʿalâmeti oldı [C 5a] (1) Qâhir bin Sâ m bildi kim bunlar gice gündüz müvekkelleridür

NAZM

Bildi taħkîk ol zamân Qâhir iy yâr

⁵⁸ Metinte bu isim burası dışında her yerde Burnâyil olarak geçmiş, fakat burada Yurnâyil şeklinde yazılmıştır. Bunun bir yazım yanlışından kaynaklandığını düşünerek metin geri kalanında olduğu gibi burada Burnâyil olarak yazıldı.

(2) Ki anlar olur hâkim ü leyl ü nehâr

Görenler hilkat kılpdur Hâliki

Ƙudretine yokdur anuñ hiç şümâr

(3) NEŞR

Hekîm Ƙavlince Ƙâhir bin Sâm eytdi kim iy melek-i a'zam ne kimsesin ve dağı beni bunda kim getürdi didi (4) Burnâyil eytdi kim Ra' d Bâbil getürdi Ƙâhir bin Sâm dönüp tağ dibine nazâr kıldı gördi kim firişte tırmuş (5) iki elin hevâya götürmiş eydür ki İlahî senden rezzâk bu cümle benî-âdeme rızqın sen virürsin cümlesi dergâhuña (6) ümiz dutarlar Ƙâhir bin Sâm âmîn didi bildi ki bu âdemlerçün du'â kıılır buğur tağun bir cânibine nazâr kıldı gördi ki (7) bir firişte durmuş Ƙanadların açmış Ƙuş mişâlinde ol dağı iki elin göge dutmuş niyâz ider ki iy hallâk-ı halk (8) bu cümle tıyûra Ƙuvvet sen vir kim her biri dillü dilince saña niyâz iderler İlahî anlaruñ dağı rızqın sen vir andan (9) Ƙâhir bin Sâm bir cânibe dağı bağıdı gördi kim bir firişte tırur öküz mişâlinde ol dağı eydür ki İlahî dört ayaklu (10) hayvânlaruñ rızqını sen vir tâ ki benî-âdeme Ƙullıqları Ƙuvvetile ola dağı bir cânibe nazâr kıldı gördi kim bir arslan (11) şekillü şahş tırur ol dağı münâcât kılpdur eydür ki İlahî bu cümle vuğuşa rızqını sen vir ki anlar mür u mârlaruñ (12) sedd-i ramağıdur Ƙâhir ibni Sâm bu dört cânibün ortasına nazâr kıldı gördi kim bir firişte tırur gevdesi (13) dört bağı dört şüreti dört eli sekiz gevdesinün bir yanı âdem bir yanı Ƙuş bir yanı hoş bir yanı öküz Ƙuş (14) Ƙuyruklı öküz ayaklu âdem ellü arslan tıynağılı dört yağadan ellerin götürmüş Hâğğa niyâz iderler Ƙâhir bin Sâm ol (15) firištenün ünin işitdi kendüye hoş geldi be-ğâyet hağ aldı andan Ƙâhir bin Sâm ilerü vardı ol (16) firişte selâm virdi 'aleyk aldı Ƙâhir bin Sâm andan ol firişte eyitdi iy bende-yi Hudâ ne işe müvekkelsin ol (17) firişte eytdi yâ ciger-güşem 'am Muğammed Hâğ Te'âlâ beni yaratdı bu şekilde beni dört cinse müvekkel kıldı âdeme hayvâna (18) vuğuşa tıyûra müdâm tırur bunlarıçun Hâğğa tesbîh iderem tâ ki Hâğ Te'âlâ bunlaruñ rızqını âsân ide bu du'â (19) berekâtında andan Ƙâhir bin Sâm eytdi dağı ne 'acâyib vardur melek eytdi yukaru bağı didi Ƙâhir bin Sâm nazâr (20) kıldı gökden yağa gördi kim Hâğ Te'âlâ bir deniz yaratmış hevâ yüzinde mu'allâğ tırur Ƙâhir bin Sâm eytdi bu

ne deñizdür ol (21) melek eytdi Hax Te' ālā bunı mu' allāk ser-nigün yaratdı kādirdür nice dirlerse

NAZM

Qudretine Qādirün eyle nigāh

[C 5b]

(1) Kim neler hilkat kılpdur ol İlāh

Aña hem-tā hikmeti çok Qādirün

'İbret alup tã' at eyle sāl u mäh

(2) NEŞR

Hekim kavlince Qāhir bin Sām-ı Süvārı hikāyetine geldük ol şahş ki cezire-yi Aşfā kenārında kodı Qāhir bin Sāma (3) eytdi iy muhibbü'r-resül yürü imdi Allāh müşāhedesin kıl gör ki Hax Te' ālā 'ālemde neler hilkat kılmışdur çün Qāhir bin Sām (4) andan bu sözi işitdi esenleşdi vü maqāmına gitdi Qāhir dağı ol cezirenün içindeki bir zamān gitdi 'ākıbet bir 'acāyib (5) yire yitdi ki Rigistānıdı velākin bu Rigistān içinde la' l ü cevāhir çoğıdı ta' accüb kılp bir niçe zamān dağı ki gitdi gelüp (6) bir bınara yitdi kim çevresi çayır u çemen lāle-zār u nesteren ü semen ammā ki bu bınaruş şuyı käh aqar ve käh dişer ve käh çuşa gelür (7) ve käh sākın olur ve yanında bir firişte tırmuş tāvus şeklinde Allāha tesbīh ider pes Qāhir ilerü varup aña selām virdi 'aleyk (8) aldı andan eytdi ki yā melek-i müvekkel bu ne bınardur cevāb virdi ki yā Qāhir bin Sām bu ol çeşmedür ki Eyyüb Şābir bunca zahmet (9) çekdi bir gün āh itmedi 'ākıbet Hax Sübhāne ve Te' ālānuş emriyle peyk-i celil Cebrā' il gelüp eytdi ki Eyyüb yā Eyyüb yā Eyyüb ökçeñi (10) yire ur tã ki Hax Te' ālā seni buredan halāş ide pes Eyyüb ökçesin ki yire kağıdı bir bınar çığıdı Eyyüb içine girüp ğusl itdi (11) ol pāk şudan arı ābdest alup iki rek' at namāz kıldı Allāh Te' ālādan hācet diledi kãzīyü'l-hācāt hācetin maqbül kılp (12) derdine devā ve marazına şifā virdi andan şonra ki Eyyüb zamānı geçdi bu bınara kāfirler mezbele itdiler emr-i Hax birle ben bu çeşmeyi (13) yir tamarlarından alup bu mevzi'e getürüp ağıtdum ki bu bınar mu' cize-yi Eyyüb-ı Şābirdür

NAZM

- (14) Mu' cizini fikr eyle Şābirün
 Aña dermān virici hem Qādirün
 Diñle imdi kışsa nedür yā ' aziz
- (15) Vir şalāvāt şāf idüben hātıruñ

QIŞSA-İ SÜLEYMĀN ŞĀH-I YŪNĀN-I QAYŞER

Hekim kavlince Sām oğlu Qāhir bunda ammā kim bizüm kışsamuz (16) ol yañadan yine Süleymān hazretile Yūnān Şāhı birle Qayşerün qarındaşı Adonyānuñ cengine geldi nite ol zamān kim iki düşmān (17) çerisi muqābil mu' arız olup kim türdilar birbirine kılıç kim urdılar bu kerre Yūnānıla Rūmīler Süleymān çerisini şıyup sekine (18) üzerine bıraktılar yidi kez dañı ' Amālika serverleri Bağdād dilāverleri Mışır bahādırları ' Arab u ' Urebā pehlevānlarla kılıç urup (19) düşmān çerisin şıyup sancaqlarınun üzerlerine dökdiler bu vechile ceng kandan yiryüzün la' l-reng iderken aḥşāma (20) yakın olıcaq Haq Te' ālā Celle ve ' Alā Süleymāna fırsat virdi nuşret yili esdi düşmānuñ bağrın kesdi Yūnān Şāhı Qayşerile Adonyāyıla şınup kaçdilar ammā kim Süleymān qarındaşı Adonyā bin Dāvud (21) hemān ol dem Keykubāda dek kaçdı bār u büngāhın bıraktı [4a]⁵⁹ virdi nuşret yili esdi düşmānuñ bağrın kesdi Yūnān Şāhı Qayşerile Adonyāyıla şınup kaçdilar ammā kim Süleymān qarındaşı Adonyā bin Dāvud (2) hemān ol dem Keykubāda dek kaçdı bār-ı büngāhın bıraktı yüz şuyın ḥāke şaçdı ve Yūnān şāhı dañı Gölek derbendin geçmege Cān bin Cān (3) kal' asına ' azm idüp Qayşerile kaçdilar andan Süleymān çerisi dañı Rūm Yūnān çerisin şıyup ferseng-be-ferseng qodılar amān dileyeni (4) koyuvirdiler bu cānibden Yūnān şāhı Qatāt Ḥān Qayşer-i Rūm ile kaçarken gördiler kim ' Arab u ' Urebā çerisi ardların sürdi gelür (5) yitmiş biñ gayretlü erile ol iki pādīşāh bir yirden⁶⁰ döndiler ' acāyib gayret cengin kıldılar şöyle kim Süleymān çerisinden çok sipāhiler (6) ve mübārizler toprağa dökdiler andan Yūnān Şāhı oğlanlarıyla⁶¹ gayret kılıp leşkerinden yitmiş biñ güzide erile ardınca qodı dañı kendüsü (7) on yidi biñ tır-endāz kadar endāz qulları sağına şolına alup dört biñ dilāverlerle ' azm-i Cān bin Cān kal' ası kim Ğunāviyye şehridür (8) Gölek derbendin geçüp gitmege cānı ḥalāş

⁵⁹ C Nüshası 4a-5b bölümleri A ve B nüshasında eksiktir.

⁶⁰ C' de /bir yirde döndiler/

⁶¹ C' de /oğlanları ile/

itmege cehd ü kaçd eyledi bu yañadan Süleymān peygāamber ol sulţān-ı server dañı düşmān şınuğın görüp (9) nuşret viren Allāha delim şükürler kılpup dañı Mışır sulţānı Celāleddīn ile Bağdād ħalīfesi Tubba‘ ibni Aşda‘ ıla ‘ Amālika sulţānı Sührāb (10) Şāha Süleymānuñ ‘ ammusı İlyā bin İşāyı gönderdi kim yürüñ varuñ ‘ Arab u ‘ Urebā çerisinden ‘ Amālika leşkerinden Bağdād serverlerinden Kuds-i (11) mübārek dilāverlerinden yigirmi biñ⁶² atı tonı⁶³ muħkem⁶⁴ dilāver mübārizler üründüleyüp Yūnān Şāhı ile Qayşer-i Rūmuñ ardın sürüñ (12) ola kim düşmānı ele getüresiz

NAZM⁶⁵

Düşmenüñ ardın sürüñ bu zamān

Ġayret idüñ ele gire düşmenān

(13) Var ümīdüm ele gire begleri

Ṭutılalar⁶⁶ pehlevān u yigleri

Ol melik-i Yūnān dutıla yā emīn

(14) Devletümde ola ol bu dem esīr⁶⁷

Ġayret idüñ düşmene uruñ kılıç

Hīç ‘ adūdan siz üşenmeñ ir ü giç

(15) Böyle diyüp itdi pendı şehriyār

Diñle kışşa vir şalāvāt yādigār

NESR⁶⁸ (16)

Ĥekīm kavlince Süleymān peygāamber ‘ aleyhi’s-selām eyle diyicek İlyāvü Şāhıla ol üç melik dañı yigirmi dört biñ (17) er alup yidi pehlevān ile ki ‘ Anter vü Ġazanfer Kurtūs-ı ‘ Ādıla Qatānıla Şafvān bin ‘ Affānıla Qamkamūli Berberīyle bu

⁶² C’ de /yigirmi biñ dört/

⁶³ C’ de /tonlu/

⁶⁴ A’da eksik, C’de yazılmış

⁶⁵ A’da eksik, C’de yazılmış

⁶⁶ C’ de /dutılalar/

⁶⁷ C’ de /devletümde ola bu dem ol esīr/

⁶⁸ A’da eksik, C’de yazılmış

yedi⁶⁹ (18) pehlevān⁷⁰ ve yitmiş dört dilāverile yigirmi dört biç erile Yūnān-ı Şāhuñ
 Kayşer-i Rūmuñ ardın sürdiler girdiler

NAZM⁷¹

- (19) Pehlevānlar yūgrişür mişl-i seḫāb
 Düşmene giderdi çün Efrāsiyāb
 Her bahādur Rüsteme beñzer tamām
- (20) Yüz bigi gözinde degül bir zübāb

NEŞR⁷²

Pes buğur Şāh-ı Süleymān (21) ‘aleyhi’s-selām⁷³ kalan selātın serverleriyle
 Yūnān Şāhuñ bār-ı büngāh ḫayme vü ḫazīnesine girdiler gördiler kim ol iki yüz kırk
 yıldan [4b] (1) berü pādişāhlık iden Yūnānī Şāhuñ taht ı rahtın pāyimāl itmişler
 başından devlet-i ferrin düşürmişler⁷⁴ bilesince olan beglerün (2) ve yiglerün⁷⁵ daḫı
 ḫāli zebūn olmuşlar nite şöyle kim

NAZM⁷⁶

- Tuğulka yuğruḫ hem cevşen sünük
- (3) Gevdesinden ḫan aḫar ḫāmet bükük
 Süngüler ucu kütük yarıḫ siper
 Erreye dönmiş ḫılıç kütük batar
- (4) Kīşler oḫlar⁷⁷ dökmiş ü atlar yili
 Gürz ucından pehlevān bükmiş beli⁷⁸
 Arşlan⁷⁹ erler bükilüp olmuş çaḫal

⁶⁹ C’ de /yidi/

⁷⁰ C’ de /pehlevānla/

⁷¹ A’da eksik, C’de yazılmış

⁷² A’da eksik, C’de yazılmış

⁷³ C’ de /‘ am/

⁷⁴ C’ de /düşürmişler/

⁷⁵ C’ de /begler ü yiglerün/

⁷⁶ A’da eksik, C’de yazılmış

⁷⁷ A’ da /oḫlar oḫlar/

⁷⁸ C’ de /bili/

⁷⁹ C’ de /aşlan/

(5) Yağa yırtup pārelenmiş her çuçal

Başdan ışık düşmüş ü atdan na¹

Çandan olmuş taş u taş üsti la¹

(6) Cümle otağ çandan olmuş erguvān

Çırılıp yatur kılıçdan pāsubān

NEŞR⁸⁰

Hekīm çavlince Süleymān (7) düşmen taht u rahtın pāyimāl göricek şükür idüp gine bārigāhına geldi pes buğur Bād-pāyı dağı ol altı yüz āhen-püş peyklerle (8) Süleymāna çarşu yürüyüp atı ayağına düşmen başların döktiler devām-ı devletine du¹ ālar⁸¹ kılıp didiler ki hemişe (9) düşmenler başı atı ayağına ğalğān dönsün diyü çağırışdılar pes buğur Süleymān cihān raşşından inüp tahta çıkup (10) oturdu begler ü yigler server ü selāğınler cem¹ olup Süleymān dīvānı tırdı bu bunda (11) ez-īn cānib⁸² selāğın serverler Yūnān Şāh ardınca kim gitmişlerdi Çızılca ırmağın şuyınun üzerinden Yūnān Şāhuğ ardından (12) yetişdiler⁸³ ol çarftan Çaramān mübārizleri ¹ Arab serverlerini⁸⁴ kim gördiler andan at yeği⁸⁵ erilüp bir yire derilüp (13) ceng kıldılar kim Rüstem-i Dāsītān⁸⁶ Nerrīmān u Germiyān-ı zamān görmedi kışşa dirāz kılmalum Çurtūs-ı ¹ Ādī ol (14) pehlevān-ı şeddādı ol ceng içinde Turğud ili meliki ¹ unşur ¹ anāşırı⁸⁷ dutdı yıkdı Ğazanfer-i Cihāngir dağı Hamd ili (15) begi ¹ Avn bin A¹ vānı yıkdı bağıladı Çamçamūlī Berberī dağı Germiyān meliki ¹ Abd bin ¹ Abdī dutup atdan yıkup (16) kemendile elin bağıladı cigerin tağıladı Şafvān bin ¹ Afvān dağı ¹ Ançara meliki ¹ Akrān bin ¹ Akçārı yıkup (17) bağıladı Çahğān-ı ¹ Arabī dağı Teke ili melikini ¹ Anāğ bin ¹ Unvākı dutup atından yıkup⁸⁸ göğsine çıkdı muğkem-bend eyledi ⁸⁹(18) ¹ Anter pehlevān dağı cihān serverān-ı Süleymān buyıdı düşmān meliklerin dutdılar ele getürdiler Yūnān çerisi dağı (19) çurmayup kaçdılar gice dağı

⁸⁰ A¹ da eksik, C¹ de yazılmış

⁸¹ C¹ de /du¹ ā kılıp/

⁸² A¹ da eksik, C¹ de yazılmış

⁸³ C¹ de /yitişdiler/

⁸⁴ C¹ de /serverlerin/

⁸⁵ C¹ de /at yeği er yeği/

⁸⁶ C¹ de /Rüstem ü dāsītān/

⁸⁷ C¹ de /¹ unşur-ı ¹ anāşırı/

⁸⁸ C¹ de /yıkdı/

⁸⁹ C¹ de /bende eyledi ¹ Anter Pehlevān dağı menteşe meliki ¹ Acil bin ¹ Ucül çutup bağıladı ma¹ el kışşa Loğmān Ğakīm çavlince buyıdı pehlevān-ı cihān/

erişdi⁹⁰ göz gözi görmez oldu bu aralıkda kayşer-i Rûm Yûnân Şâhından (20) cüdâ düşdi yolda bu kaç serverlerle danışdı bu fikri şevâb gördi kim Sîvâs ƙal'asına gire me-bādâ kim (21) ħalâş olam diyüp yedi⁹¹ yüz miqdârı erile gelüp Sîvâs ƙal'asının ƙapusına yetişdi⁹² henüz şubĥ-dem degüldi [5a] (1) {ƙıl pâyun} ƙarındaşına daĥı ĥaber geldi ƙarındaşını⁹³ görüp ƙapuyı açdı görışdi ĥâl ü ĥâtır şorişdi yedi⁹⁴ yüz eri daĥı içerü (2) aldılar ƙal'anun muĥkem yaraĥın gördiler burc üzerlerinün yirlerin alup cenge ĥâzır olup turdılar

NAZM⁹⁵

(3) Leşkeri çok vâfir azık ƙal'a berk

Burcuñ üsti tıpıla hep zemberek⁹⁶

Ƙayşerün yok derdi düşmenden begüm

(4) İre mâker aña düşmenden degül⁹⁷ merk

NEŞR⁹⁸

Ĥekîm ƙavlince Ƙayşer-i Rûm Sîvâs ƙal'asında (5) ol yañadan daĥı bu yidi begleri tıutup alup döndiler bu yañada Süleymân peygâmer 'am daĥı dîvânı arâyide ƙılıp (6) bezm ƙurup düşmen şınuĥına şâd u ĥurrem olup 'alâ raĥm-ı rûzigâr 'iş ü nüş iderken gördi kim ol üç selâfîn i (7) serverler yigirmi dört biñ erile biñ dört yüz Yûnânî ve Rûm⁹⁹ erlerin yedi¹⁰⁰ melik¹⁰¹ dört yüz çâvuş ƙarşu tıurup (8) selâfîn i serverleri tıutĥunları Süleymâna getürdiler selâfîn i serverler oturdılar andan şonra biñ dört yüz (9) Yûnân Rûm tıutĥunların alup Süleymâna ƙarşu siyâset meydânına tıurgurdılar¹⁰² pes buĥur şâh-ı cihân Süleymân-ı zamân nażar ƙılıp (10) gördi kim ol yedi¹⁰³ peĥlevân-ı cihân yedi¹⁰⁴ melikleri dutup getürdiler başlarından devlet tâcı

⁹⁰ C' de /irişdi/

⁹¹ C' de /yidi/

⁹² C' de /yitişdi/

⁹³ C' de /geldi Ƙayşeri görüp ƙapu açdı/

⁹⁴ C' de /yidi/

⁹⁵ A'da eksik, C'de yazılmış

⁹⁶ A' da /zemberek/

⁹⁷ C' de /ne ki derdi merk/

⁹⁸ A'da eksik, C'de yazılmış

⁹⁹ C' de /Rûm u Yûnân/

¹⁰⁰ C' de /yidi/

¹⁰¹ C' de /meliklerin pes buĥur/

¹⁰² C' de /siyâsete tıurgurdılar/

¹⁰³ C' de /yidi/

düşmiş kolları şişmiş (11) kanları uyuşmuş andan Süleymān ‘am su’āl kılup didi kim yā melik-zādeler kimlersiz anlar daḥı kimler idüğini¹⁰⁵ (12) bildürdiler söylediler ḥāllerin şerḥ eylediler eyle olsa Süleymān ḥazreti eyitdi yā melikler niçün ḥidmet kılup baḡa (13) iṭā‘ at itmediñüz baḡa qarşu kılıç çekdünüz¹⁰⁶ didi ol melikler daḥı Süleymānuñ cemāl-i kemālin müşāhede kılup (14) yüzi nūrın ve ḥātemi nūrın ḡudret tācinuñ enverin görüp daḥı Süleymāna cān u dilden muṭī‘ münḡād olup¹⁰⁷ didiler kim (15) iy şāh-ı cihān ve iy Süleymān-ı zamān egerçi¹⁰⁸ kim kılıcuñdan amān bulursavuz biz bizi bildük özümüz¹⁰⁹ geldük şimdiden (16) şonra eger ölürsevüz dirilürsevüz daḥı senüñ bāb-ı sa‘ ādetünđe irādetünđeüz

NAZM¹¹⁰

- (17) Zerre deñlü Şāh iderse himmeti
Tā olunca kılavuz biz ḥidmeti
Zī-sa‘ ādet ḥazretünđe şehriyār
- (18) Ḥizmet¹¹¹ ide bula ‘izz ü devleti
Luṭfuñ öküş eyle āzād iy emīr
Ceng kılma ol Ḥudānuñ ‘izzeti
- (19) Bir kişi āzād iderse mücrimi
Vardur āyet Ḥaḡ kılısar raḡmeti
Bunca cān āzād idicek bī-gümān
- (20) Rūzī kıla saḡa Allāh u cenneti
Böyle diyüp ağlaşurdı ol mülük
Vir şalāvāt Muştafāya key ḡatı

NEŞR¹¹² (21)

¹⁰⁴ C’ de /pehlevān-ı cihān yidi/

¹⁰⁵ C’ de /anlar daḥı her birisi kimlerdüğini/

¹⁰⁶ C’ de /çekdiñüz/

¹⁰⁷ C’ de /münḡād olup olup/

¹⁰⁸ C’ de /eger/

¹⁰⁹ C’ de /kendü özümüz/

¹¹⁰ A’da eksik, C’de yazılmış

¹¹¹ C’ de /ḥidmet/

Hekim kavlince ol yedi¹¹³ melikler eyle diyicek Süleymân peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm¹¹⁴ himmet [5b] kıilup âzâd eyledi emr itdi Behrâm cellâd gelüp bendelerin götürdiler hil’atler geyürdi ol yedi¹¹⁵ meliklere andan sonra (2) serverler şaffında yir gösterdiler geçüp oturdılar andan sonra ol biñ dört yüz dutsaqları dağı kimisin (3) dâr itdiler hırāsân¹¹⁶ olsun için ve kimisinün dağı ecelleri gelmemişdi âzâd kıldılar düşmân şınduğı şükranē¹¹⁷ (4) andan Süleymân ol yedi¹¹⁸ melike su’âl kıldı kim Şâh-ı Yünānuñ kaşdı kanda kaçmağdur¹¹⁹ ola didi eyitdiler (5) yâ Süleymân-ı zamân yolda şınup kaçarken kaşdı şu idi kim Gölek derbendine dek vara andan derbendi geçüp (6) Cân bin Cân kal’asına dek gire leşkerini cem’idebilürse birkaç biñ erile Gölek derbendin bekleye derbend (7) -den leşkerün geçürmeye kim ol derbend be-gâyet şarpdur âdem andan bir bir geçer dağı yirde yol yoğdur¹²⁰ şarplığ durur (8) diyüp ol¹²¹ ekâlîm melikleri edebile Süleymân nazârında hāmūş oldılar

NAZM¹²²

(9) ‘Aqılısağ hāmūş ol bekle edeb

Nuğka gelme şormayınca bî-sebeb

Az u öz söyle velî dinle vü çok

(10) Kim dilün bir gūşı kıldı iki Rabb

NEŞR¹²³

Hekim kavlince ol melikler eyle (11) diyicek Süleymân ‘am bir zamân hayrete varup tırdı andan baş kaldırıp Mışır sultânlarına eyitdi iy sultân-ı (12) Mışır ve hākân-ı ‘aşrı senden der-hâst kıluram kim Mışır çerisiyle benüm karındaşum İlyāvü Şâh dağı alasin (13) kırk biñ ‘Arab u ‘Urebâ serverleriyle varup Yünân Şâhınıñ ardınca gitgil derbendi geçüp kongil derbendi berkitmesün (14) ben dağı bu

¹¹² A’da eksik, C’de yazılmış

¹¹³ C’de /yidi/

¹¹⁴ C’de /‘am/

¹¹⁵ C’de /yidi/

¹¹⁶ C’de /haraşan/

¹¹⁷ C’de /şükranesi için andan/

¹¹⁸ C’de /yidi/

¹¹⁹ C’de /kaçmak/

¹²⁰ C’de /yoğ durur/

¹²¹ C’de /ol yidi ekâlîm/

¹²² A’da eksik, C’de yazılmış

¹²³ A’da eksik, C’de yazılmış

Sīvās ƙal' asın alayım daħı arduŋca göçüp saña yardım ƙılayın diyüp Mıŝır sultānı Celāleddīn birle (15) ' ammusı İlyāvü Şāh daħı seririnden tırup def' i kırk biŋ er alup yedi¹²⁴ pehlevān kimselerile¹²⁵ Ƙurtūs-ı (16) ' Ādī Ƙamer Ƙamūlī Seƙlānı Rūmı İ' tişām-ı Erdebīlī Şafvān bin ' Afvān Berda' bin Tubba' ' Anterī ma' el-ƙıŝsa bu zıkrı (17) olan leşkerile pehlevān serverleriyle ' Arab u ' Urebā dilāverleriyle gönderdi dūşmān ardınca gitdiler (18) Süleymān daħı dūşmānı¹²⁶ tağıtdı ħalvete varup Ĥālīƙa nuşret viren Rāzıƙa ' ibādet eyledi yüz ĥazrete tutup (19) delim şükürler eyledi el yüzine sürüp¹²⁷ gördi kim sağ yanında bir muhteşem kişi aƙ libāslar geyüp başına (20) bir aƙ¹²⁸ ' imāme şarınmıŝ ĥuzūrıla ƙıbleye ƙarşu diz çeküp otururlar Süleymān-ı zamān şāh-ı cihān ol (21) rū-yı mübārek şaĥş göricek içi taşı selvetile tıldı pes buğur yirinden örü tırup ol muhteşem [6a] (1) kişiye ' izzet ƙılup yanına oturdu andan ol muhteşem kişi eydür yā Süleymān-ı zamān bu fırsatı ve bu ruĥşatı kim Ĥaƙ Te' ālā Celle (2) ve ' Alā saña virdi ĥiç kimseye virmiş degüldür kimesne bu mertebeye irmiş degüldür olmasun ki bu fırsatı ruĥşatı (3) devletüğe tāc u taĥt ı ' izzetüğe tekye ƙılasın fırsat u ' izzete taĥt u tāc u salŋanata tekye ƙılan mansıbindan tiz düşer belā arusı başına (4) tizcek üşer nice kim Yūnān Şāhıyla Ƙayşer-i Rūmuŋ

NAZM¹²⁹

Ėarra olma devletüğe şehriyār

(5) Tāc u taĥta ƙılma saĥın i' tibār

Faĥr ƙılan işbu dūnyā cāhına

Çekiserdür derd ü miĥnet āşikār

(6) Dūnyā için çekme ġam ki tāc var

Ƙanuŋ içer öliceŋüz rūzigār

' Aƙıl itmez dūnyāya¹³⁰ ĥiç iltifāt

(7) Kim cihānda yoƙ durur¹³¹ aşlā ĥiç ƙarār

¹²⁴ C'de /yidi/

¹²⁵ C'de /pehlevānla kimleri/

¹²⁶ C'de /dīvānı/

¹²⁷ C'de /sürdügi dem gördi/

¹²⁸ C'de /ağ/

¹²⁹ A'da eksik, C'de yazılmış

¹³⁰ A'da /dūnyāya/ şeklinde hatalı yazılmış

Bir nefes şād eylese ger gül şıfat

Ağladur bülbül mişāli şad hezār

(8) Kahrına degmez begüm mihir daḥı

Ḥamrine degmez daḥı āḥir ḥumār

Genç var mı olmaya vü renci hıç

(9) Bitmedi gül olmaya çevresi ḥār

Böyle diyüp şehriyāre virdi pend

Vir şalāvāt Muştafāya şad hezār

NEŞR¹³²

(10) Ḥekīm kavlince ol muḥteşem kişi eyle didi daḥı Süleymān ḫatından¹³³ ‘ālem-i ḡaybdan (11) nice geldiyse eyle gitdi ḡāyib oldı Süleymān-ı nebī bildi kim bu gelüp ḥaber getüren Ḥızr-ı zinde durur ‘am (12) gelüp işāret eyledi Süleymān şād olup yirinden ḫırdı yine¹³⁴ ol gıce ‘ibādete meşḡul oldı münācāt (13) eyledi Süleymān bunda bizüm kışşamuz ez-ān cānib¹³⁵ Yūḥānāşene geldi kim Süleymānuḡ begler (14) begisi Yehūyādā‘ beglerbegi nāme yazup Süleymāna göndermişdi Keyḫubādūḡ Feleşṫin ḫal‘ası üzerine geldüḡin (15) bildürmişdi pes Yūḥānāşen daḥı nāmeyi alup dūnini güne ḫatup gitdi ‘alā raḡm-ı rūzigār gelüp Süleymān (16) leşkerine yitdi kim ol seheridi kim Süleymān düşmeni¹³⁶ şıyup dururdu Yūḥānāşen daḥı Süleymān ‘am or (17) -dusına kim geldi ṫoḡru¹³⁷ Āşafuḡ ḫapusına geldi ḥāşlarına kendūzin bildürdi daḥı Āşafa (18) ḥaber virdiler Āşaf kıḡırttı ḥaberin alup be-ḡāyet melūl oldı¹³⁸ incindi kim Keyḫubād ulu pādişāh ol zamānda (19) yoḡıdı cümle meliklerden leşkeri artuḡıdı bir daḥı bu kim ta‘alluḫātları kendūnüḡ eger

¹³¹ C’de /yoḡdur/

¹³² A’da eksik, C’de yazılmış

¹³³ C’de /Süleymānuḡ ḫatına/

¹³⁴ C’de /yene/

¹³⁵ A’da eksik, C’de yazılmış /ez-ān cānib/ şeklinde hatalı yazılmış.

¹³⁶ C’de /düşmāni/

¹³⁷ C’de /ṫoḡrı/

¹³⁸ C’de /olup/

Süleymānuñ anda ʿ Arab (20) vilāyetinde yidi düşmān üzerlerine geldüğine be-ğāyet incindi kim müşkildür¹³⁹

NAZM¹⁴⁰

¹⁴¹Lāzım olur eylesin ihtirāz

- (21) Ğāfil olman düşmeni görmeye ħor
Bürsa şehrin çok yaqıpdur kemce ħor
Gözüne her şeyi gösterme vü ħār

[6b]

- (1) Kim deminde gül bitürür ħāk-i ħār

NEŞR¹⁴²

Ĥekīm ħavlince Āşaf-ı devrān defʿi¹⁴³ yirinden ħalkup Loħmāna daĥı ħaber kıılır Kāz (2) peygāMBER birle Nāşen peygāMBERİLE Avyāşar peygāMBERİLE sürüp Süleymān-ı nebīnün dergāhına geldiler andan bu cānibden daĥı Süleymān-ı nebī (3) ʿaleyhi's-selām¹⁴⁴ t̄aʿat içreiken nā-gehān gördi kim ħādīm-ĥāş gelüp didi kim yā Süleymān ĥāş vezīrler geldi icāzet dilerler (4) ki içerü gireler didi Süleymān peygāMBER daĥı ol vaħtda geldüklerine vaħtsuz dergāha girdüklerine taʿaccüb eyledi ʿaceb ne ħaber var ki (5) didi icāzet virdi andan Āşaf bin Berĥiyā Loħmān Ĥekīm Kāz peygāMBER Nāşen ve Avyāşar peygāMBER gelüp Süleymāna¹⁴⁵ virdi (6) daĥı Yūĥānāşen gelüp Süleymānuñ ¹⁴⁶elin öpdı daĥı nāmeyi Yeĥūyādāʿ şundı aġzı ħaberlerin didi kim yā Süleymān (7) iy şāh-ı cihān Feleştīn ħalʿasınuñ üzerine Keyħubād-ı Şāh bī-ħıyās leşkerlerle gelüp ħuşatdı ben ħuluñı (8) burcdan indirüp at bindirüp gıceyile ħazretüne gönderdiler bu nāmeyi baña virdiler kim ħāk-i pāyuña getürem diyüp (9) nāmeyi şundı Süleymān-ı nebī nāmeyi alup be-ğāyet melül olup

¹³⁹ Cʿde /müşkil durur/

¹⁴⁰ Aʿda eksik, Cʿde yazılmış

¹⁴¹ Aʿda eksik olup Cʿde yazılmış üç beyit var: Ulu şahdı ʿālem içre Keyħubād / Leşkeri bī-ĥad idi milki ziyād / Yaġı yavuz olıcaġuz ser-frāz/

¹⁴² Aʿda eksik, Cʿde yazılmış

¹⁴³ Cʿde /āşaf defʿi/

¹⁴⁴ Cʿde /ʿam/

¹⁴⁵ Cʿde /Süleymāna selām virdi/

¹⁴⁶ Cʿde /Süleymānuñ mübārek elin/

dağı nāmenūñ mührin götürüp Loqmānuñ eline viridi andan (10) nāmeyi Loqmān Hekīm alup oqudı didi kim Şāha bu nāmede Yeḥūyādā^ç beglerbegi şöyle dimiş kim

NAZM¹⁴⁷

- (11) Böyle dimiş Yeḥūyādā^ç nām-dār
Kim be-nām-ı nām-ı evvel Kirdigār
Ḥākden ma^ç nā-yı ādem yaradur
- (12) Bād-ı ^ç İsa ibni Meryem düridür
Senüñ içinden la^ç l i yāķūt büyitür
Ḷurda şābir cismini koyıvirür
- (13) Fażl ider ol ķuru ķamışa şeker
Baḥş ider dür aşdafa kāne güher
Zi Süleymān kim sa^ç ādet çākeri
- (14) Cümle maḥlūķ olur u fermān-berī
Ol Süleymān ḥazretine bu zamān
Nāme yazup itmişem ḥālüm ^ç ayān
- (15) Yeḥūyādā^ç bendesiyem şāhum ol
Cümle begler ılduz hem māhum ol
Ḥaķ Te^ç ālā devletin itsün ziyād
- (16) Vāķıf olsun ķal^ç aya geldi ķubād
Yüz biñ ola tiğ-zen ķal^ç a-güşāy
Ḷal^ç amuzı ķuşadupdur biñ rāy
- (17) Bağlamışdur ķal^ç amuzı key ziyād
Ḷoparupdur leşkeri gāyet fesād
Üzerinden ķuş uçarsa per döker

¹⁴⁷ A'da eksik, C'de yazılmış

- (18) Çarh-ı tinnîn görürise der döker
Anca leşker dirmemişdür Şāh-ı Cem
Baħr u berri tıtdı leşker biş ü kem¹⁴⁸
- (19) Bunca ādem dirmedi Cimşid Şāh
Gerd-i leşkerden qarardı mihr ü māh
Kaşdı bu kim kal^ç ayı ala Kubād
- (20) Burcını vīrān¹⁴⁹ kıla gāyet ziyād
Kal^ç ayı yıkup kıla cümle ħarāb
Kavmini kırup ide cismin turāb
- (21) Def^ç andan üzerüğe vara hem
Ceng kırup eyleye cūduġ^ç adem
Cem^ç idüpdür ol kadar mīr ü sipāh

[7a]

- (1) Ki anca leşker görmemişdür mihr ü māh
İşimüz nālān olupdur cengile
Yıkdı kal^ç a burcını tūfengile
- (2) Ne kadar savaşçı varsa kırdılar
Kānlarını kara yire kardılar
Yā Süleymān luṭf kırup bu zamān
- (3) Tiz iriş kim bulur bundan amān
Ger yakında irmeziseġ şehriyār
Kal^ç ayı alur kubād dönmez ħişār
- (4) On gün içre eylegil tizin meded

¹⁴⁸ A'da /pīş ü kem/

¹⁴⁹ A'de /viren/

Ḳal' ayı almaya düşmen ol sened

Ṭāḳatumuz ṭāḳ olupdur bu zamān

(5) Tiz iriş kim bulavuz bundan amān

Böyle diyüp Yehūyādā' nāmede

Sözin āḫir eylemişdi ḥāmede

(6) Diñle imdi ḳıṣṣa nedür bā-şafā

Vir şalavāt sen be-cān-ı Muştafā

NEŞR¹⁵⁰

Ḥekīm ḳavlince çünkim (7) Loḳmān-ı Ḥekīm nāmeyi¹⁵¹ oḳudı Süleymān işitdi begāyet melūl oldı eyle kim ğamdan n'idecegin bilmedi dönüp şordı kim (8) Keyḳubād ḳal' anuñ üzerine gelüp düşeli ne ḳadar vaḳt ola didi Yāḥūnāşen eyitdi¹⁵² iki hefteden artuḳdur Feleşīn (9) diyārın yıḳdı ḥarāb eyledi ḳaşdı bu kim Feleşīn ele varup Ḳuds-i mübāreki daḫı ḥarāb ḳıla ne Ka' be ve ne Medīne ḳoya (10) cümlesin ḥarāb ide ādemīsin helāk cisimlerin turāb ide māl ü menālin ala daḫı ḥūrın ḳal' asın ve andaḡı ḥazānenüñ daḫı ala (11) dostlaruñ ḳanın yire ḳara

NAZM¹⁵³

İşbu ḳaşduñ üzerine Keyḳubād

Leşkerin cem' eylemişdür key ziyād

(12) Līki¹⁵⁴ Ḥaḳḳuñ bilmedi taḳdīrine

Ġarra oldı cehlile tedbīrine

Bilmez anı olısar emr-i Ḥudā

(13) Rāsta gelmez ḳılsa tedbīr ketḫüdā

İş Ḥaḳḳuñdur emr anuñdur yoḳ gümān

Fā' il ü muḫtār¹⁵⁵ Ḥaḳdur müste' ān

¹⁵⁰ A' da eksik, C' de yazılmış

¹⁵¹ C' de /nāmeyi kim oḳudı/

¹⁵² C' de /eyitdi eyitdi/

¹⁵³ A' da eksik, C' de yazılmış

¹⁵⁴ C' de /leyki Ḥaḳḳuñ/

(14) Böyle diyüp oldı sâkin ol kişi

Vir şalavât Muştafâya iy kişi

NEŞR¹⁵⁶

Ĥekîm kavlince Yûĥânâşen (15) eyle diyicek Süleymân be-ġâyet melûl oldı bu melâletile otururken vüzerâ Süleymânun mübârek cemâlinde melâlet nişânın (16) kim gördiler eyitdiler şâh-ı cihân ġam yime kim saña Ĥaĥ Te'âlâ cemîc -i maĥlûĥâtı muĥîc ve fermân-ber kılacakdur nice Keyĥubâd (17) çâpük saña¹⁵⁷ musahĥar olacakdur felekde taĥtunı yiller götürecekdür diyüp naşîĥat kılacak âĥî-meliĥ anda ĥâzır idi ilerü (18) varup eyitdi çünkim yâ ĥükemâ ve vüzerâ benî-âdemi daĥı Ĥaĥ Te'âlâ Süleymâna musahĥar ve sizi ve bizi niçün¹⁵⁸ bu âdemî-zâd (19) melikleri Süleymâna gelüp muĥîc ve münĥâd olmazlar yoĥsa Ĥaĥ Te'âlâ Süleymâna insânı muĥîc idesin daĥı bilmezler ola (20) diyüp tebessüm eyledi Süleymân be-ġâyet incindi diledi kim helâk ide ammâ Loĥmân-ı Ĥekîm eyitdi yâ Resûlu'llâh bilürsin¹⁵⁹ kim (21) bunun her sözi ataĥuz Dâvud peygâmbere¹⁶⁰ ĥatında daĥı ma'zürdü¹⁶¹ senün daĥı ĥatunġa ma'zür durur diyüp [7b] (1) Süleymânun ĥâĥırın tesellâ kıldılar bular bir arada meşveret kılip fikr iderler kim nice kılalalar Loĥmân Ĥekîm eyitdi (2) çâre budur kim nâmeyi virevüz birĥaç pehlevân refiĥ ĥoşavuz varup ĥal'aya gireler¹⁶² beġlerbegine vireler ĥal'a (3) -nun yaraġın görüp muĥkem ceng idüp virmeyeler bir taşın daĥı irmeyeler inşâ'llâh u Te'âlâ biz daĥı bu ĥal'ayı (4) alup ardınca varavuz yâĥûd leşker gönderevüz didiler Loĥmân¹⁶³ Ĥekîm daĥı eyle diyicek Süleymân 'am Loĥmâna ĥükm (5) itdi Loĥmân Ĥekîm¹⁶⁴ daĥı ĥalem kırtâs ele alup ġarâyibden bir nâme yazdı tamâm idüp dürüp Süleymânun 'am¹⁶⁵ eline (6) şundi Süleymân peygâmbere daĥı üzerine mühr urup serverlerden Legzân-ı 'Arabîye ve Peleng-Efgen¹⁶⁶ medenîyi refiĥ ĥoşup (7) ol gelen Yûĥâneşe daĥı ol iki pehlevân

¹⁵⁵ C'de /muĥtâr-ı ĥaĥdur/

¹⁵⁶ A'da eksik, C'de yazılmış

¹⁵⁷ C'de /saña çâpük/

¹⁵⁸ C'de /neçün/

¹⁵⁹ C'de /bilürsen/

¹⁶⁰ C'de /peygâmbereün/

¹⁶¹ C'de /ma'zür idi/

¹⁶² C'de /gireler nâmeyi beġler/

¹⁶³ C'de /Loĥmân-ı Ĥakîm/

¹⁶⁴ C'de /Loĥmân-ı Ĥakîm/

¹⁶⁵ C'de /mübârek/

¹⁶⁶ C'de /Peleng-Efgen-i medenîyi/

dağı iklim hārācı deñür hāş hil' at geyürdi māl virdi tırdı (8) dağı andan icāzet virdi bir aya kavlı eyitdi kim leşkerile Hudā rāst getürürse anda bulına ma' el-kışşa ol (9) üç cihān pehlevānlar dağı dergāh-ı Süleymāndan taşra çıkup birer Bād-pāy āhen-nāhūn atlara¹⁶⁷ binüp gitdiler (10) 'azm-i Feleştīn itdiler bular yola düşüp gitmekde Süleymān peygāMBER 'aleyhi's-selām henüz hükemāyıla vüzerāyıla oturup (11) halvetde 'ibādetde bizüm kışşamız ol benī-Aşfer meliki Atğāş Hān Aşferī Hānuş Süleymāna gönderdügi 'Akenke'-i cāsūs (12) 'ayyāra mekkāra geldi nite çünkim 'Akenke'-i 'ayyār ol gice ol kişinūñ başın kim kesdi mālın aldı bildi kim (13) ol kişinūñ adına Vere'ī bin Yahūşāfat dirlerdi Süleymānuñ hāşlarından idi benī-Yehūdā aşıından idi Bād-pāya (14) haber virdiler kim bu gice ve Vere'inūñ kendüzin çadırdan¹⁶⁸ kapmışlar ve beynisini çāk itmişler kılıcın hançerin tāt u kemerlerin (15) almışlar didiler Bād-pā dağı bildi kim bu 'ayyār işidür kırk peykile yalnızca nacağ ele alup çerinūñ (16) dört tarafın tolaşup yürürlerdi kim 'ayyārları ele getürelerdi nā-gehān bu yañadan 'Akenke'-i 'ayyār dağı (17) aḡşām olıncaya dek bir yerde şabr eyledi çünkim aḡşām oldı yirinden tırup¹⁶⁹ nacağ eline aldı şüret (18) tebdil eyledi giceyle gelüp leşkerūñ içine girdi meger kim taḡdīr-i Rabbānī emr-i Sübhānī şöyle vāki' oldı (19) kim Bād-pāyuñ tırdığı yoldan biri geldi Bād-pā dağı gördi kim bir 'ayyār bir yalnızca nacağ tırup gelür bildi kim (20) 'ayyār durur mekkār durur gizlendi anca kim bu 'ayyār gelüp geçti Bād-pā ardınca gitdi gözetdi bu yaña 'Akenke' i dağı (21) Bād-pādan gāfil ol cāhil bir çadırı dağı gözedür kim vara şāhibini mekrile öldüre helāk kıla bu fikirle nacağ elinde sürüp [11a]¹⁷⁰ (1) sürüp gitdi gelüp gitdi gelüp Āşafuñ kapısına yitdi ol kadar şabr eyledi kim Āşafuñ dergāhında olan pāsübānlar dağı uyğuya vardılar (2) Āşaf dağı anda degül idi Süleymān çünkim pāsübānlar uyğuya vardı def' i 'Akenke' hançer çıkarup çadırūñ mīhini hançeriyle (3) yardı içerü girdi 'Akenke' içerü girince Bād-pā dağı ardınca 'Akenke' uñ girdi kafasında bir nacağ düğdüsini¹⁷¹ eyle çaldı (4) ¹⁷²kim def' i

¹⁶⁷ C'de /atlara süvār olup gitdiler/

¹⁶⁸ C'de /çadırdan/

¹⁶⁹ C'de /tırdı/

¹⁷⁰ A nüshasında bu kısımdaki varakların metnin akışına uygun olmadığı için yanlış dizildiği tespit edilmiştir. Metin, sayfa numaraları değiştirilmeden konunun akışına en uygun sıralamada verilmiştir. Buna göre metnin sıralaması şu şekilde değiştirilmiştir: 7a-7b / 11a-11b / 8a-8b / 9a-9b / 10a-10b / 12a-12b / 13a-13b / 14a-14b / 15a-15b / 16a-16b / ...

¹⁷¹ B'de /düğdüsün/

¹⁷² B'de /dökdüsün eyle çäpüklükile urdı kim/

mu‘ allāk yıķıldı üzerine ıkup muħkem iki elini baēladı cān u cigerin aēladı ‘Akenke‘ daēı gōzin (5) aup gōrdi kim bir āpūk ‘ayyār arrār kendünün elin baēladı dilince eyitdi kim ol Һudā Һaēķı kim seni baēa musallaē (6) eyledi Bād-pā mısın didi Bād-pā didi kim ne‘ am Bād-pāyam sen kimsin didi ‘Akenke‘ ı daēı ār u nā-ār ikrār eyledi (7) kimdüğini söyledi Bād-pā ‘Akenke‘ ı eli baēlu cigeri aēlu alup Süleymāndan yaēa gitdi Āşafuē pāsüpā (8) -nları Bād-pāya du‘ ālar idüp bir Һaēā şavduē diyüp şenālar itdiler buēur Bād-pā daēı ‘Akenke‘ ı alup Süleymāna ilette kim (9) Süleymān henüz otururdu Loēmānıla Āşafıla Keyēubāduē geldüğinden ēam-gān idi ammā kim Endelüs Şāh geldüğinden ve Ünkürüs meliki (10) benī-Aşfer sultānı geldüğinden ēāfil idi nā-gehān Bād-pāyı ierü girdi baş oyup¹⁷³ ‘Akenke‘ ı getürdü eli baēlu ‘arē eyledi Süleymān (11) gōrüp Bād-pāya şorup didi kim bu kim durur Bād-pā daēı vaşf-ı hāli beyān eyledi Süleymān naēar ılup gōrdi kim

NAZM¹⁷⁴

- (12) Bir ‘aceb fettān u mekkār ehl-i dīv
Fitnesine aldanur şeytān u dīv
Sürmeyi gözden apar elden zeri

- (13) Şaēızı aēızdan aldı iy Һidīv

NEŞR¹⁷⁵

Heēim avlince andan Süleymān aēa su‘āl itdi kim (14) yā ‘Akenke‘ sen kimsin aduē nedür neye geldün ve bunda gelmekden maēşüduē nedür yoēsa ubād-ı Şāhılan mı geldün didi (15) ‘Akenke‘ daēı cevāb virüp didi kim yā Süleymān-ı zamān benüm adum ‘Akenke‘ durur beni benī-Aşfer meliki gönderdi kim seni (16) cāsüslayam bir dil alup aēa iledem dün gice bir işi ıttım¹⁷⁶ ammā kim başımı kesdüm bu gice daēı diledüm ki bir kimse¹⁷⁷ (17) ala getürem ammā kim baēa devlet yārī ılmadı Bād-pā beni utup oynumdan ütti diyüp Süleymāna du‘ ā itdi Süleymān (18) ‘aleyhi’s-selām Ünkürüs melikinün daēı geldüğün işidicek be-ēāyet perişān olup

¹⁷³ B’de /urup/

¹⁷⁴ A’da eksik, B’de yazılmış

¹⁷⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

¹⁷⁶ B’de /duttım/

¹⁷⁷ B’de /kimesne/

eytdi kim Őimdi benī-AŐfer meliki yā (19) ‘Akenke’ andadur didi ‘Akenke’ eydūr al‘a-yı Sūrābda durur Erdevān Őāhıla leŐkerin¹⁷⁸ devŐūrüp (20) yimekte imekde anı gōzedūr kim ya saa dūŐmen gālib ola seni ele getüreler ol vat ol ‘adūlaru üzerine gele (21) anları helāk ide ātemu¹⁷⁹kemeru mālū ala yāūd sen ol ‘adūlara gālib olursa andan Őonra [11b] (1) ol daı gelüp ceng ide beni saa gōnderdi kim varup Őaı aber virem¹⁸⁰

NAZM¹⁸¹

- (2) āzır itmiŐdūr temāmet leŐkerin
CevŐene gār eylemişdi hep özin
Her selāınu gōrūben yaraın
- (3) Zer virūben oyum itdi serverin
Şol ũmīze mülküni ıla arāb
ıra amusın eri ola turāb
- (4) Gāyet ulu pādiŐāhdı ol emīr
Gāfil olma ol melikden dil-pezīr
LeŐkerinu addi yodur Őehriyār
- (5) ūn mela-mūr olup ala bī-arār
Ol eriye kimse virmedi cevāb
Ger ola Rūstem yaūd Efrāsiyāb
- (6) Bāısin sultān bilūr ben ne diyem
Dil Őikeste uluam¹⁸² yime vū gām
Bōyle diyüp ol ‘Akenke’ ol zamān
- (7) Eyledi bī-ad du‘ā iy kāmurān

¹⁷⁸ B’de /leşkerini/

¹⁷⁹ B’de /tācu/

¹⁸⁰ B’de /vireydüm/

¹⁸¹ A’da eksik, B’de yazılmış

¹⁸² B’de /uluam/

MÜNACĀT KERDEN SÜLEYMĀN VEHM MUṬĪ‘ ŞODEN-İ İNSĀN
SÜLEYMĀN-RA¹⁸³ (8)

Ḥekīm kavlınce ‘Akenke’ dan bu cevāb daḥı olıcaḳ¹⁸⁴ dönüp Loḳmāna eydür
yā Ḥekīm düşmān bir taraftan belürüriken iki cānibden (9) vāḳi‘ oldı nice itmek
gerekdür didiydi¹⁸⁵ Loḳmān-ı Ḥekīm eydür yā Süleymān ‘aḳıl ve rāydan ol görünür
kim birisiyle (10) dostlık kılavuz ve birisiyle varup ceng idevüz ikisine daḥı cevāb
virnek müşkil durur bākāsin ḥazret-i (11) Süleymān bilür ben bu işi muḳarrer
kıldum didi edebile ḥāmūş oldı andan Süleymān ‘aleyhi’s-selām¹⁸⁶ buyurdı (12)
‘Akenke’ ḥabs itdiler Bād-pāya ḥil‘at-i ḥāş geyürdiler vezīrlar daḥı dergāh-ı
Süleymāndan çıkup gıtdiler (13) evlerine varup ḡamm u ḡuşşayıla yatdılar ammā kim
Süleymān ḥazret-i ‘aleyhi’s-selām ol gıce düşmān ḡamıyla (14) yatmadı uyumadı
‘ibādete meşḡul oldı ḳaşd eyledi kim insān üzre müvekkel olan melikeyi da‘vet ḳıla
tā kim (15) ādemī-zād begleri kendüye musaḥḥar ola idi pes şıdḳıla niyāza namāza
meşḡul oldı Ḥaḳ Te‘ālāya tevekkül (16) eyledi kim bir işāret irişe ‘ināyet-i Ḥaḳ ire

NAẒM¹⁸⁷

Çeşmi ḡam-gīn Şeh Süleymān gönli ḡam-gīn pür-melāl

(17) Ḥaḳḳa nāliş itdi cāndan pādişāh-ı ber-kemāl

Didi iy Ḳahhār celālūḡ satvetile her vücūd

Ḥor maḳḥūr oldı çün Nemrūd-veş ol pāyimāl

(18) Külli eşyā sācid u dergāhuḡa yoḳdur nizā‘

Her birisi miḳdārınca ṫā‘at ider māh u sāl

Fā‘il ü muṫlaḳ Ḥekīm ü lem-yezelsin *lem yelid*¹⁸⁸

(19) İzidi(?) niçün ḳadīm u lā-yezāl ü zü‘l-Celāl

Ol dem-içün kün didüḡ oldı cihān buldı vücūd

Ol gün-çün¹⁸⁹ dön didüḡ döndi felek şems u hilāl

¹⁸³ A’da eksik, B’de yazılmış

¹⁸⁴ B’de /alıcak/

¹⁸⁵ B’de /didi/

¹⁸⁶ B’de /‘am/

¹⁸⁷ A’da eksik, B’de yazılmış

¹⁸⁸ İhlas/112,3 “(O) doğurmamıştır.”

- (20) Ol şāfi-ādem¹⁹⁰ ḥaḳḳı-çun cennet itdün menzilin
 Cennet-içün kim revāndur sündüs i āb-ı zülāl
 Şīt-içün kim gāziler sulṭānidur itdi gāzā
- (21) ‘Ālim İdrīsün ḥaḳḳı-çun cennete buldı vişāl
 Nūḥ-çun ḳopdı tufān hem ḥalilün ‘izzeti
 Mu‘ cizinle oldı gül-zār aḳa ateş bī-mişāl

[8a]

- (1) Pīr-i Ken‘ān ḥasret-içün çekdi Yūsuf guşşasın
 Mūsā-yı ‘İmrān niçün dergāha buldı infişāl
 Kūhı nālān eyleyen Dāvud içün virdün Zebūr
- (2) Şābir u Cercīs içün çekdi bular derd i zevāl
 Aḥmed-i Muḥammed ü Ḳāsım ḥürmet-içün yā İlāh
 Kim gelüben ‘ālem içre oluban ferḥunde-fāl
- (3) Çār-aşḫāb-ı Ḥaḳḳı çün Bū Bekr birle ‘Ömer
 Biri ‘Oşmān vaḥy kātibi daḫı Ḥaydar ehl-i ḫāl
 Bu Süleymān bendegā eyle meded luṭf idüben
- (4) Vir ḫalāş a‘ dālarından çekmeye¹⁹¹ infi‘āl
 Cümle insān beglerini baḳa çāker eylegil
 Dergehüme yüz sürüben ḫidmet ide ber-kemāl
- (5) Ḥükmüme maḥküm ola ḫalḳ emrüne mā’ mūr hem
 Düşmen olup itmeyeler bize ḫiç ceng ü cidāl
 Ol müvekkel insi gönder luṭf idüp yā Rabb baḳa
- (6) Kim muṭī‘ itdün baḳa insānı çünkim lāyezāl

¹⁸⁹ B’de /gün-içün/

¹⁹⁰ Metinde şāfi şeklinde hatalı yazılmış.

¹⁹¹ B’de /çekmeyevüz/

Böyle diyüp Şeh Süleymān nāliš itdi ol zamān

Vir şalavāt Muştafāya dil ü cāndan itme kāl

(7) DER BEYĀN-I TEMŞİLĀT-I DĀSĪTĀN-I MĀZĪ¹⁹²

İy cihānuñ ekmeli vü pür-hüner

(8) Saña senden naql ideyin bir haber

Kim bu kışşa bir bahānedür baña

Kim murādum nefsi bildürmek saña

(9) Sen seni bil itmegil ‘ömrüñ telef

Vird idinüp oқыasın *men ‘aref*¹⁹³

Diñlegil maқşūdı nedür luţf-ı Rabb

(10) Fī’l-meşel cismün durur milk-i ‘Arab

Şeh Süleymān rühuñ olur fi’l-meşel

‘Aқlıñuz¹⁹⁴ Loқmān-ı ekber bī-‘ ilel

(11) ‘Aқluñıla ideriseñ ger ‘amel

Nefs-i şeytān irgürimez hıç halel

Çün Süleymān eylegil hüyuñ melek

(12) Ki ola fermān saña tekvīn felek

Bir dañı tañkık budur hoş meşel

Beyt-i Haққа göñlüñi eyle bedel

(13) Çün göñüldür beyt-i Haқ anla yaқın

Ġāfil olma girmesün şeytān saқın

Beyt-i Haқkı itmegil put-hāne sen

(14) Virme rāhı girmege şeytāna¹⁹⁵ sen

¹⁹² A’da eksik, B’de yazılmış

¹⁹³ “Kendini bil.”

¹⁹⁴ B’de /‘aқluñuz/

- Her kimüñ kim maħremi İblīs ola
Her ne fi' li işlese telbīs ola
- (15) Ğıll u ğışdan göñlüñ eyle şāf-i pāk
Kim ola āyīne-veş ol tāb-nāk
Dut sözin Firdevsinüñ virdiyse pend
- (16) Dut ki şehvet örmeye pāyuña bend
DER BEYĀN-I MECLĪS-İ ĀĦİR¹⁹⁶
- (17) Ħaḫḫa minnet bī-‘ aded şāḫib kemāl
Viridi ḳuvvetle feşāḫat zü'l-Celāl
Kim yüz elli bir mecālisin buldı ḫad
- (18) Āḫir oldı ‘avn-i Ħaḫḫla bī-mişāl
Dilden elden geldüginde söyledüñ
Tā ki Şirīn oldı Ħüsrev bu maḫāl
- (19) Ħaḫḫ Te‘ ālā irgürürse yarına
Dilüme cān bulırısı ger vişāl¹⁹⁷
Mevt elinden bulurısam ger amān
- (20) Şerḫ idem bir ḫoş ḫikāyet ber-kemāl
Güş idenler sözlerüm taḫsīn ider
Zerre deñlü ḫomaya dilde melāl
- (21) Ħaḫḫa minnet kim Süleymān-nāmesin
Ḳaldı benden yādigār ı kār u māḫ u sāl¹⁹⁸
Şol ümīze eylerem taşnīf ü men
- [8b]

¹⁹⁵ A’da şeytā şeklinde hatalı yazılmış

¹⁹⁶ A’da eksik, B’de yazılmış

¹⁹⁷ B’de /dilüme cān bulırısı ger vişāl/

¹⁹⁸ B’de /Ḳaldı benden yādigār u māḫ u sāl/

(1) Müstemi' bulınca söze ittişāl

Ḥayırla Firdevsīyi yād ideler

Tā ki size raḥmet ide Ḥaḳ Te'ālā

(2) İy ḥudāvend ü¹⁹⁹ cihān u lā-şerik

Lā-yenām u lā-naẓir ü ve lā-yezāl

Aḥmed ü Maḥmūd Ḳāsım ḥürmeti

(3) Raḥmet it Firdevsiye iy bī-zevāl

Vir feşāhatle belāgat aḡa kim

Naẓmı ola 'ālem içre dürr ü la'²⁰⁰

(4) Ḳıl 'ināyet āḥir ide nāmeyi

Andan ög kim ḥākde ola pāyimāl

Oḳıyana diñleyene yā İlah

(5) Raḥmet eyle cümleye Celle Celāl

Meclis āḥir oldı yārān biliñüz

Vir şalāvāt Aḥmede çekme infi'āl

(6) SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ELLİ İKİNCİ MECLİSİNÜD
ZİKRİNDEDÜR²⁰¹

Kimse 'ışḳuñ ğuşşasıyla nice hīç zār olmasun

(7) 'Āciz ü dermende hem bī-çāre bī-dermān²⁰² olmasun

Köhne şāfi mey²⁰³ çārda sāl maḥbübıla

Meclis-i ḥāş²⁰⁴ itmeyen 'ālemde hīç var olmasun

(8) Bitmesün servi çemende ḳadd-i dilber variken

¹⁹⁹ B'de /ḥudāvendi/

²⁰⁰ A'da /lāl/ şeklinde hatalı yazılmış.

²⁰¹ A'da eksik, B'de yazılmış

²⁰² B'de /bī-yār/

²⁰³ B'de /mey ulanınca çārda/

²⁰⁴ A'da yazılmamış

Gül-ruḡ-ı ra' nā yiter bağ içre gül-zār olmasun

Yek-cihet kāmīl mükemmel bī-vefāyı gözlemez

(9) Kim gönülde²⁰⁵ yār bir olur iki zinhār olmasun

Şoḡbeti ḡalvet kılup sür yārıla 'ıṣı mūdām

Şöyle maḡbūb olsun ammā ortada aḡyār olmasun

(10) Ḥazretūḡ sultān-ı ḡübān bu kemīne bir gedā

Ger vişāl itsem temennā ḡazrete 'ār olmasun

Ḥüsrevā Şirīn lebüḡden şordum Ferḡād-veş

(11) Hem çün şāvur söz diyem gey ince aḡbār olmasun

Mūrçedür Firdevsī ḡuş it Şāḡ Süleymān kışşasın

Söylesün emlaḡ kelāmuḡ²⁰⁶ eş'ār olmasun

(12) Vir şalāvāt cān u dilden ḡuşuḡı tūt kışşaya

Bıkr-i kışşa söz diyem ki Şāḡa tekrār olmasun

DĀSĪTĀN-I KUBĀD-I ŞĀH (13) KERG Ü KERGĒN-İ KĀL'A-YI
FELEŞTĪN²⁰⁷

Loḡmān-ı Ḥekīm ḡavlince ve Eflātūn-ı Yūnānī naḡlince bu üç yüz altmış altı²⁰⁸ kitābuḡ (14) muşannifī ve biḡ sekiz yüz otuz altı meclis-i bābuḡ mü'ellifī kim Firdevsīdür bu otuz birinci cild kitābda ve yüz elli ikinci meclis-i bābda ol (15) vechile eşaḡḡ ḡikāyet ve emlaḡ rivāyet kılup eydür ki²⁰⁹ Süleymān ḡazreti insān üzerine müvekkel olan meleki da'vet (16) idüp mūnācāt kıлмаḡda Süleymān bunda bizüm kışşamız ol yaḡadan Keyḡubāda giden Legzāna Peleng-Efgene Yuḡāneşe geldi (17) nite ol zamān kim Süleymān emriyle bu üç pehlevān at sürüp Keyḡubāda toḡru kim gitdiler 'alā raḡm-ı rūzigār gelüp Keyḡubād leşkerine (18) ve Feleştin ḡal'asına yaḡın varup bir nesne üzerine tūrup şehirden yaḡa naḡar urdılar ḡördiler

²⁰⁵ B'de /gönjilde/

²⁰⁶ B'de /emlaḡ kelāmuḡa anca eş'ār/

²⁰⁷ B'de yazılmış

²⁰⁸ B'de /mücelled kitābuḡ/

²⁰⁹ B'de /kim/

kim orada iki kerre yüz biñ (19) er kimi ²¹⁰ata süvār olup ğırīv kılup şehre yürüyiş
 kılup ceng ü cidāl kılurlar toplar kurulmuş maħlūklar kırılmış (20) tabl u dühüller
 gümreşür şūr-nā vü nefirler ecel ırın ırlaşurlar at süheyli er ğırīvi birbirine qarışup
 deryālayın (21) mevc urur zemīn ü zamān hāy-ı hūyıla tölmiş

NAZM²¹¹

[9a]

(1) İki leşker kim muķābil oldı pes

Hāy-ı hūydan ‘ālem içi töldi pes

Pehlevānlar beñzi açıldı çün güler

(2) Kaħbe-zenler beñzi kōrķup şoldı pes

NEŞR²¹²

Hekīm kavlince Legzān Peleng-Efgen (3) ol ceng-i ğırānı ğörüp şecā‘ at
 cevheri cigerlerinde berķ urdı erlik tamarları bazularında tırdı ol dem ħavfin
 ğönülde (4) giderdi ol iki cihān-dīde pehlevānlar birbirine inanışup na‘ ralar urışup
 raħş-ı raħşānlar sürişüp ol deryālayın (5) mevc urup ceng iden çerinüñ bir tarafına
 tōkundılar kim geçüp dilirlik birle şehre gitdiler nām u nāmūs için ğayret (6) kılup
 bir ad kazardılar²¹³

NAZM²¹⁴

Er gerek ki ğayret idüp kıla ceng

Ġayreti yok ‘avrat olur çala çeng

(7) Merd olan meydān içini ğözler ol

Cenge ğirse kan içre şanki neheng

NEŞR²¹⁵

²¹⁰ B’de /kimi piyāde kimi ata/

²¹¹ A’da eksik, A’da eksik, B’de yazılmış

²¹² A’da eksik, B’de yazılmış

²¹³ B’de /kazanalar/

²¹⁴ A’da eksik, B’de yazılmış

²¹⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

Hekim kavlince (8) eydür ol cānibden daḥı düşmen tarafından Keyḡubād Şāh daḥı bir yüksek yire bārigāh ḡurup zerrīn serīr urup ḡafasında (9) ḡırḡ zerrīn külāhlu ḡullar şaf şaf olup şehirle olan cengi gözledi anı gördi kim iki āhen-pūş şeh-süvārlar (10) bir pūşte üzerinden na^ç ralar urup at çeri içine sürdiler ḡaşd ḡıldılar kim sedd-i kūh-ı Ḳāf mişāli ḡat ḡat (11) duran²¹⁶ çeriye ḡarb-ı destile depinüp geḡüp şehre gideler revān ol Şāh gelen ḡavmuḡ ḡāciblerine işāret itdi (12) andan Şerḡān Gürcistān Türkistān Kūhistān serverlerinden Keyḡubād işāret eyledi²¹⁷ delim dilāverler ol iki (13) dilāvere at sürdiler Yūḡānāşen Legzān Peleng-Efgen yir yirin düşmen çerisine tūtüşup çalışı uruşı tūtüşı (14) delim er düşirüp²¹⁸ çeriye dilüp şehir ḡapısına yüridiler Keyḡubād Şāh pehlevānları daḥı yil bigi bulup atlarıyla (15) irdiler ḡurrān ve bürrān ve pehlevān-ı mezīd bu üç pehlevān-ı ḡāş Legzānıla Peleng-Efgenile buluşup²¹⁹ ceng yürütdiler²²⁰ (16) birbirinüḡ gözine cihānı teng ḡılışdılar ol yaḡadan Feleştīn ḡal^ç asınuḡ şehir ḡapısından daḥı Eklevānıla Belükān (17) daḥı refiḡleriyle şehriñ cānibinden gelicek daḥı ḡürleyüp tūrurken anı ḡöriccek gördiler kim düşmen çerisinden bir ḡatı (18) ün ḡopdı ün içinden iki demür ḡonlu pehlevān²²¹ sürüp şehre gelür bilesince delim demür ḡonlu yürekli (19) āhen ḡonlu berḡ peykān atlu dilīrler daḥı sür idüp gelürler revān burcdan inüp süvār olup şehriñ (20) ḡapısın açup ḡırḡ pūlād-pūş dilāverleriyle şehirden ḡıḡup gelenleri ḡarşulayup at sürüp seyfler ^çüryān (21) ḡılıp siperler sīneye şalup ḡürz ü şālīḡlar tırılı şalup vardılar ol yaḡadan ceng-i Ḳubād gelürken [9b] (1) ḡürz urup Peleng-Efgen birbirini yıḡdı atdan def i Merrīḡ-vār²²² ol pehlevānuḡ başını iki bir dimeyüp kesdi (2) ^çömri yayını yaşdı oyun içinde ütđi çarḡ ḡaddār daḥı ol nāzıla beslenen tenini ol ḡün²²³ ḡopraḡa ḡardı pes lā-büdd (3) dünyānuḡ ḡāli budur ki herḡiz kimesneye vefā ḡılmaz ve ḡiç ḡişiye daḥı bāḡi ḡalmaz çünkim Peleng-Efgen Berberīnün pelükān başın (4) kesdi ve seyf diline sancdı²²⁴ anı ḡörüp Yūḡānāşen daḥı Legzānıla bu ikisi daḥı ḡayrete gelüp Ḳubāduḡ başına ḡaşd ḡılınca (5) pelükān Eklevān ol ḡırḡ dilāverler-ile irişüp cenge dūrişüp²²⁵

²¹⁶ B'de /turan/

²¹⁷ B'de /işāreti birle/

²¹⁸ B'de /düşürüp/

²¹⁹ B'de /buluşup/

²²⁰ B'de /ḡılışdılar/

²²¹ B'de /şehsüvār/

²²² B'de /Merrīḡ felek bigi ol pehlevānuḡ/

²²³ B'de /ol ḡün ḡānnıla ḡopraḡa ḡardı/

²²⁴ B'de /sancdı/

²²⁵ B'de /cenge tūrup/

Legzāna at çeküp ğarrānuḡ elinden ḡalāş itdiler (6) Keyḡubād Şāh dilāverlerinden delim erler depeleyüp Yūḡhānāşenile Legzān dilāveri alup şehre döndiler girüp (7) bābları baġlayup Keyḡubādiler taġıldılar burc u bārūlara çıkup başları kesilen serverlerüḡ başların²²⁶ şancaġa diküp daḡı (8) Süleymāndan gelen serverlerüḡ haberin alup ḡabl u beşāret urdılar şādılıklar eyleyüp²²⁷ burcuḡ bir laḡif yirinde Ḳubād-ı (9) Şāha karşı ḡālīçeler²²⁸ şalup zerrīn bādiyelere āb-ı kevşer mişāl şarāblar ḡadeḡe koyup ele alup yimege içmege meşġul (10) oldılar bir meclis-i ḡāş ḡurdılar kim zūhre-yi zehrā āferīn idüp

NAZM²²⁹

- Şaffıla oturdılar güyendeler
 (11) Naḡş u pīş-rev söyledi ḡānendeler
 İḡledi ḡānūn ney berbūḡ ‘ūd
 Gūş idenler yandı ‘işḡa mişl-i ‘ūd
 (12) Zūhre-yi zehrā şıfat çalındı sāz
 Ser-ḡōş olup mey içüp her ser-firāz
 Zer ḡadeḡden içilüp la‘līn şarāb
 (13) Dillere ateş bıraḡdı çeşme-yi ḡāb²³⁰
 Bezm-i Cem-veş olmışdı ictimā‘
 Kimi mey nūş itdi urdı kim semā‘

(14) NEŞR²³¹

Hekīm ḡavlince eydür bu cānibden Keyḡubād Şāh ol ḡāli görüp ḡuşşaya²³² gelüp cebe (15) cevşen²³³ geyüp ḡāyet eyü ḡolluḡ bodluḡ²³⁴ seyf ḡamāyil kılup ḡalkān döşine alup ḡürz-i girān ḡolına alup bir zinde gergedana (16) bindi Keyḡubād

²²⁶ B’de /serverler başın/

²²⁷ B’de /kılup/

²²⁸ B’de /ḡālīçeler/

²²⁹ B’de yazılmış

²³⁰ B’de /çeşme ḡāb/

²³¹ A’da eksik, B’de yazılmış

²³² B’de /ḡazaba/

²³³ B’de /cebe vü cevşen/

²³⁴ B’de /ḡolluḡ bodluḡ daḡınup seyf/

Şāh qahramān u Nerīmān-vār dirildi ol güm-rāh²³⁵ kırk biñ hāş kullarıyla şehri kuyusunuñ qapusına tırup (17) gürz urdı qafasınca kırk biñ tır-endāz kadar endāz kullar burūc-ı bedene elmās peykānlu oqlar urdılar şöyle (18) kim bir niçe yüz merd-i merdānları Tehemten Rüstem yolına cān u baş terkin urup tırdı taş kullelerin alup (19) taş taşa kazā taşlarıyla bāb-ı evvelden Keykubād-ı Şāhı atdılar urup altında gergedanın düşürdiler qafasından (20) qafasından hāşlar irüp Şāh üzre qalkānlar üşürdiler ol dört servere birer taş atınca oğ urdılar (21) kim siperlerin galbırlayın kıldılar Keykubād dağı yine süvār olup gergedanı düşdüğine ‘ār kılup ra‘ d-vār na‘ ra [10a] (1) haykırup sūra varup şehri-i Feleştin qapusına gürz-i girān urdı delim erlikler itdi Yehūyādā‘ beglerbegiyle Legzān saht (2) kemānlar qola alup şaşt u kabzaya elmās peykānlu ecel peyklerin rāst şalup sūra nişān yirine varup tırdılar dört taraftan (3) tiri bārān kıldılar tā kim Keykubād Şāh qalkānının bir kenārın ışığınuñ qubbesine mihladı Eklevān urup qurbānın yanına şaştı Legzān (4) urup qalkān göbeğin yumruğına kaqdı pelekān altındağı gergedanın urup düşürdi²³⁶ Keykubād Şāhı geregi gibi (5) şaşurdi hāşlar irüp ol Şāhı süvār idüp qaşd kıldılar kim döneler Keykubād-ı Şāh ‘ār kılup (6) yine²³⁷ gergedanın sürüp qapuya varup gürz urdı yine urup gergedanın düşürdiler qaşd kıldılar kim üzerine taş dökeler helāk (7) kıllalar hāşlar yene irüp Keykubād Şāhı bāb öninde süvār kılup döndiler çār u nā-çār gelüp yirlerinde qondılar (8)

NAZM²³⁸

Qal‘ adan kim atdılar top tūfeng²³⁹

Qal‘ a taşu qan oldu la‘ l-reng

(9) Keykubādun leşkeri itdi şavāş

Qıldı taḥsīn aña Merrīḥ egdi baş

Ol kadar qavm-i qabīle itdi sehm

(10) Qal‘ a qavmi qalmadı yidi zaḥm

²³⁵ B’de /Keykubād Şāh görüp nerimān qahramān dirildi şandı ol güm-rāh/

²³⁶ B’de /gergedanın atup cigerin kese urup düşürdi/

²³⁷ B’de /yene/

²³⁸ A’da eksik, B’de yazılmış

²³⁹ B’de /top u tūfeng/

Şāh yolına terk idüben başı terk

Keykubāda eyle atdılar oğ zenberek²⁴⁰

(11) Şeh Süleymān yolına çalışdılar

Tiğ u kılıç gürzile şalık şalışdılar

NEŞR²⁴¹

(12) Hekīm kavlince Keykubād-ı Şāh ol gün tā kaç kararınca şehir fennūsıla²⁴² ceng kılıp kondı velākin ol üç pehlevānuş (13) iki²⁴³ gelüp kal'aya girdüğine gāyet melül oldu dağı emreyledi server-i selātinler 'Acem dilāverleri Hōrāşān serverleri (14) Gürcistān nāmudārları²⁴⁴ dīvāna gelüp oturdılar kim dağı ayağ üzre tūrdılar dağı def' -i melāl için bezm (15) kırup zerrin bādiyeler sīm sāk sākiler ayak üzre tūrdılar güömiş barmaqlara altun kadehler (16) alup rāhat olar vāhıla pūr kılıp seyyāreleyin meclis için seyr idüp selātinler Keykubād Şāh meclisine şem' cem' (17) olanlara kūt-ı revān şundılar sāzendeler ve güyendeler şaffıla oturdılar sāzlu sāzın ele alup güşimāl virdiler birbirine (18) āheng itdiler ceng ü rebāblar inleşdiler buğur Kārūn Piltene ve Güderze Güsteheme Gīve Burzīne 'itāb kılıp verhem eyledi (19) eytdi pehlevānlar geçer siz gördünüz mi bir iki kişi sizi başup leşkeriñüzi şıyup kal'aya girdi dutmadıñuz oyn (20) oynayup ütmediñüz diyüp 'itāb eyledi pehlevānlar dağı ejderhā gibi gümrenişdiler²⁴⁵ yarın olsun (21) ne kal'ayı kıoyalum ne hūd düşmānı kıoyalum bugün gāfil bulunduğ didiler

NAZM²⁴⁶

Her biri egreşdiler lāf urdılar

[10b]

(1) Hīrmeni lāfi egüp şavurdılar

Şanki Merrīh üzedür cāna kayık

²⁴⁰ B'de / Keykubāda atdılar oğ zenberek/

²⁴¹ A'da eksik, B'de yazılmış

²⁴² A'da kanusıyla, B'de fanusıyla şeklinde yazılmış.

²⁴³ B'de /ikisi/

²⁴⁴ B'de /nām-verleri/

²⁴⁵ B'de /gümrenişdiler egrenişdiler/

²⁴⁶ A'da eksik, B'de yazılmış

Şıgayup şakal bururdı hoş bıyık

(2) Her biri arslanlayın egreşdiler

Tağda kaplan mişli hep gümreşdiler

Didiler kim şabr idelüm ata tañ

(3) Keykubāduñ deyrine çalina çañ

Qal' a üzre cānla hoş ceng idelüm

Qal' a taşın kanıla²⁴⁷ la' l-reng idelüm

(4) Ol kadar qal' aya atalum tır-ğadeng

Qal' a qavmi kandan ola la' l-reng

Feth idelüm olsa ger āhen hişār

(5) Böyle diyüp urdılar lāf bī-şümār

DĀSĪTĀN-I PELENG-EFGEN²⁴⁸

Hekim kavlınce Keykubād Şāh bunda bizüm kışsa (6) -muz bu yañadan Peleng-Efgen ile Yūhāşene²⁴⁹ geldi nite çünkim ceng ile gelüp Feleştin qal' asına kim girdiler pelekān(?) (7) Yeḥūyādā' begleri qarşu gelüp bunlaruñla gorişüp²⁵⁰ odasına getürdi oturdı Süleymāndan ḥāl aḥvāl (8) şordı buğur Yūḥānāşen daḥı Süleymānuñ selāmın didi daḥı nāmeyi Süleymān-nāmeyi²⁵¹ şundı ağızı ḥaberin didi kim eger Yeḥūyādā' (9) beglerbegi bizümile nānū gamuñ ḥaqqın yirine koyup mücidd olursa atam Dāvud²⁵² nebī rūḥıçun başum berāberī kılayım er gibi ölüp (10) Feleştin qal' asın beklesün şaklasun inşā'llāh²⁵³ ya budur kim çeri gönderem ya ben kendüm varam baña kırk gün mühlet virsün (11) bu kırk gün içre düşmāna qal' ayı virmesün çäre kılsun²⁵⁴ didi diyüp Yūḥānāşen edebile ḥāmūş oldı andan Yeḥūyādā' (12) beglerbegi şād olup yirinden turup Süleymānuñ ḥātūnlarınıñ üzerine turan ḥādim-ḥāşa ḥaber virdi şādılıklar (13) kıldılar içerüden ol üç gelen pehlevānlara birer ḥāş ḥil' at

²⁴⁷ B'de /kanla/

²⁴⁸ A'da eksik, B'de yazılmış

²⁴⁹ B'de /Yūḥānāşene/

²⁵⁰ B'de /görişüp şorişup/

²⁵¹ B'de /Süleymāni/

²⁵² B'de /korsa atam Dāvud/

²⁵³ B'de /inşā'llah u te'ālā/

²⁵⁴ B'de /virmemege çäre eylesün/

geyürdiler delim ni‘metler gönderüp toyırdılar andan sonra (14) Yeḥūyādā‘ daḥı cemī‘-i begleri da‘vet eyledi geldiler yirlü yirine satra geçüp oturdılar ‘āmilleri ayağ üzre (15) tırdılar buğur Yeḥūyādā‘ beglerbegi daḥı Süleymānuḡ nāmesin ele alup ḥādım-ḥāş eline şundi oğudı begler arasında (16) aḡa göre ‘amel kıilup ‘āmil olalar andan Yeḥūyādā‘ beglerbegi eytdi ‘Arab u ‘Urebā serverleri Süleymān ḥazreti dūşmān (17) üzerine musallaḡ olmış kırk gün va‘de kıılmış kim gele bize yardım kııla uşda nāme daḥı göndermiş ökat (18) diñleñüz anlañuz diyüp daḥı ḥādım-ḥāşşa²⁵⁵ işāret eyledi ḥādım-ḥāş daḥı oğudı yazılmış kim

NAZM

(19) Şeh Süleymān-nāme içre ser-firāz

Şöyle yazmış nām-ı evvel kār-sāz

Ol ḥudāvend-i cihān u zü‘l-Celāl

(20) Vāḥid ü Ferd ü Şamed Şeh bī-mişāl

Bu Süleymān bendesidür Ḥālīkuḡ

Bu ḥaḡır efgendesidür Rāzıkuḡ

(21) Nāme göndermiş Yeḥūyādā‘ baḡa

Ḥālını ‘ilām idüp öñden şoḡa

Keyḡubāduḡ geldüğinden nāme var

[12a]

(1) Nāme birle söylemişsin ḥoş maḡāl bī-mişāl

Luḡf kıilup şabr idesin bir zamān

Kırk gün içre ben daḥı varam hemān

(2) Ḳayşerile cengimüz vardur ‘aḡım

Hem Şeh-i Yūnānıla cengüm delim

Ḥaḡ Te‘ālā ger virürse furşatı

²⁵⁵ B’de /ḥaşa/

- (3) Bunlara kim bulur-ısam nuşreti
İnşâ'llâh kırk gün içre bî-gümân
Leşkeriyle varam anda şādumân
- (4) Ben varınca cehd kıluḡ dūrişūḡ
Cân u baş ele aluban ürişūḡ
Ġayret idūḡ ƣal^ç ayı virmeḡ tamâm
- (5) Bir taşın yirden anuḡ irmeḡ tamâm
Ben daḡı size kılam eylükleri
Her biriḡuze virem milk ü zeri
- (6) Cümleḡuzi eyleyem şâh ı emîr
Tâc u taḡt²⁵⁶ issi olasız lâ-naẓîr
Ĥânemânım ḡıfẓ kıluḡ nâm-vâr
- (7) İḡtiyâḡ idūḡ ^ç adūdan hem ḡazer
Ƥahr-ı çâkuḡ tâ göresiz mihrümi
Düşmene virmeḡ şaḡınuḡ şehrümi
- (8) Şehrümi virürseḡüz ġâfil mebâş
Cümleḡüz tiġden geçürem baş u baş
Küllüḡuzi eyleyem cümle helâk
- (9) Menziliḡüz ola ƣabru daḡı ḡâk
Böyle diyüp nâmesin şâh-ı cihân
Âḡir itmiş vir şalâvat câvidân
- (10) KIŞŞA-İ MELEK-İ MÜVEKKELE İNSÂN ÂMEDEN-İ SÜLEYMÂN
^ç ALEYHİ'S-SELÂM²⁵⁷

²⁵⁶ B'de /taḡt u tâc/

²⁵⁷ A'da eksik, B'de yazılmış

Hekim kavlince çünkim nāme-yi Süleymāndan (11) Yehūyādā' ıla Feleşīn melikleri ol çeri kim istediler şād olup ceng itmege kal' ayı düşmāna virmege 'ahdlaşup (12) cān u dilden olinca şavāş itmege and içdiler burclar üzerine çıkup vaqtlarına hāzır olup şādılıklar eyleyüp (13) top u tūfeng hāzır itdiler bular bunda bizüm kışsamuz ol yañadan Süleymāna geldi nite çünkim Süleymān nebī 'aleyhi's-selām²⁵⁸ (14) ol kadar düşmen geldüğine incinüp ādemī-zādī musahhār kıılmağa taleb kıilup hātemünj mührini açup insān üzerine (15) müvekkel olan meleki da' vet eyledi Hāḫḫa tā' at kııldı iki rek' at namāz kııldı²⁵⁹ tamām idicek Hāḫ Te' ālā (16) ²⁶⁰melek-i müvekkeli gönderdi gelüp gelüp Süleymāna göründi nite Süleymān kaçan ki secdeden başın kaldırdı sağ tarafına (17) nazār kıilup gördi ki bir 'azīm melekdür kim vaşfa kābil degül dört başı var ikisi cemel başı bigi ve dört daḫı kanadı (18) var birisi yeşil birisi şaru biri kıızıl²⁶¹ biri muṭlaḫ od renginde iki daḫı ayağı var cemel ayakları²⁶² bigi bir elinde (19) mum tutar yanmış bir elinde oddan kıılıç dutar ve bir elinde daḫı nāme tutar²⁶³ bir kūzeh(?)²⁶⁴ avcınunj daḫı (20) içinde ism-i a' zam yazılıydu andan ol melek Süleymāna selām virüp eydür yā nebīyyu'llāh şükür ol Hāliḫa (21) kim gelüp hāk-i pāyuña yüz sürdüm cemāl-i kemālünj müşāhede kıilup nazār kūzehe(?) irdüm diyüp ol melek edebile tırdı²⁶⁵ [12b] (1) andan Süleymān 'am eydür yā melek-i a' zam merḫabā ehlā vü sehlā hoş geldünj ḫadem getürdünj ammā baña ḫaber vir ki senünj (2) adunj nedür ve neye müvekkelsin ve 'ömriñünj aṭvālinden söylegil didi Süleymān 'am böyle diyicek ol melek-i a' zam eydür yā (3) Süleymān benüm adum Şahbāṭā 'Ā'ıldür insānunj üzerine müvekkelem Hāḫ Te' ālānunj ḫükmiyle kaçan ki āfitāb ḫamel burcına gelse 'arş-ı 'azīm (4) altından Allāhunj emriyle²⁶⁶ melek-i Mikā' ilünj izniyle āfitāb ḫamel burcından şevr burcına taḫvīl idinceye dek 'ālem-i kevn-i fesāda²⁶⁷ ḫükm ide (5) ve daḫı benüm ḫükmümde üç yüz biñ ferişte²⁶⁸ vardır kim her birinünj fermānında bundan ḡayrı üç yüz biñ daḫı toḫuz

²⁵⁸ B'de /'am/

²⁵⁹ B'de /kıilup/

²⁶⁰ B'de /daḫı/

²⁶¹ B'de /birisi yeşil birisi şaru biri kıızıl/

²⁶² B'de /ayağı/

²⁶³ B'de /dutar/

²⁶⁴ A'da /kūzeh/

²⁶⁵ B'de /ḫāmuş oldu/

²⁶⁶ B'de /emri birle/

²⁶⁷ Kevn ü fesād olarak yazılmış

²⁶⁸ B'de /firişteler/

yüz melekût (6) vardır kim o melekûtların her birinin taht-ı yedinde on biş biş cinniler mahkûmdur²⁶⁹ çünkü bir ay âfitâb ya' nî otuz gün²⁷⁰ (7) güneş hamel burcında olur²⁷¹ ' âlem-i kevn-i fenâda ya' nî kim cihân içinde bu zıkr olan melekût cinniler gelüp Allâh Te'âlânın emriyle (8) muhtelif işlere şürü' ideler ammâ kaçan kim âfitâb hamel burcından şevr burcına tahvîl ide²⁷² benüm yirüme âher²⁷³ melek gelüp (9) âfitâba nâzır olur ben gine²⁷⁴ ' arş-ı ' azîm altına varup tesbîhüme meşgûl oluram diyicek gine Süleymân su'âl itdi kim (10) yâ Şahbâta ' Â'îl bu dört elün birisindeki oddan kılıç ve birisindeki yanmış mum nedür bir elünde dağı nâme bir elünde (11) dağı bardak tutarsın bunların aşı nedür başa cevâb vir deyince²⁷⁵ eyitdi ki yâ Süleymân bu kılıç ki elümde tutaram tekvîn (12) -lerden ve cinnilerden kaçkısı kim Hakkın emrine ' âşî olup muhâlefet kılsa güneş hamel burcında iken dîvden perriden (13) ' ifritden âdemî-zâda kaşd idüp ziyân irgürmek isteseler bu oddan hilkat olmuş kılıcıla çalup anları (14) helâk iderem diyicek Süleymân kılıca nazar kırup gördi kim kabzasında bir hâtem nakş olmuş Süleymân eyitdi ki (15) yâ Şahbâta ' Â'îl bu hâtem ki bu kılıç balçağında nakş olmuşdur anın aşı nedür havâşşı nedür beyân eyle didi cevâb (16) viridi kim yâ Süleymân bu hâtemün havâşşı kuvveti birle cinleri helâk iderem ve dağı her kişi kim bu hâtemün nakşını güneş hamel (17) burcında şerefde iken ve kamer dağı hamel burcında iken Merrîh sâ'atinde kılıcın pülâd balçağı üzerine nakş itseler mâ-dâm ol kılıç (18) kaçkı düşmân yüzine kim çekilse ol seyfün şâhibi düşmân üzerine nâzır ve mansûr ola ve dağı her kimse ki bu hâtem (19) nakşını bir ' akîk kaşlu yüzüğe zıkr olan şerâ'îti üzerine ' amel kırup pülâd kalemile nakş eylese her kim ol yüzüğü kendüyle birle²⁷⁶ götürse (20) begler pâdişâhlar katında hürmetlü²⁷⁷ ' izzetlü ola cemî' halâyık²⁷⁸ anın sözün dutalar varduğınca şeref-i ' izzeti ziyâde ola diyince (21) Süleymân ol hâtemün nakşını alup havâş kitâbına

²⁶⁹ B'de /mahkûmı vardır/

²⁷⁰ B'de /otuz gün kim güneş/

²⁷¹ B'de /burcunda kim olur/

²⁷² B'de /itse/

²⁷³ B'de /ğayr âher/

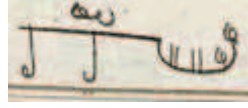
²⁷⁴ B'de /gene/

²⁷⁵ B'de /diyince/

²⁷⁶ B'de /bile/

²⁷⁷ B'de /katında be-ğâyet hürmetlü/

²⁷⁸ B'de /' izzetlü ola devleti varduğınca arta cemî' halâyık/

yazdı kim budur ²⁷⁹ ol melek eyle diyicek Süleymān yine²⁸¹ [13a] (1) su'āl eyitdi ki yā Şahbāṭā 'Ā'ıl bu nāmeyi kim ıutarsın içinde nedür²⁸² cevāb virdi kim yā Süleymān bu nāmenüñ içinde benüm tesbīhüm yazılmışdur bu tesbīhimüñ (2) havāşşı berekātında cemī' ā cinn ü ins²⁸³ ve cemī' dīv ü 'ifrīti bunuñıla zabt idüp gālib oluram²⁸⁴ her kim bu nāmeyi dutsa içindeki du'āyı (3) yazsa ammā şol şartıla kim āfitāb²⁸⁵ kamer hāmel burcında ola 'Uṭārid sā' atinde bu nāmem içinde olan du'āyı yazup āfitāb buḥūrın (4) virüp götürse ins ü cinden dīv ü perriden yitmiş iki dürlü belā vü kazādan emīn ola ve eger şıdķıla ihlāşıla oķısa yitmiş biñ (5) ferişte²⁸⁶ benüm hüküm itdügüm meleklerden tā kıyāmet²⁸⁷ bu du'āyı oķıyan kimesneye Hāķ Te'ālā rahmet itmek-içün du'ā dileyeler ve daḥı yā Süleymān (6) bu du'āyı oķıyan kimesne şavm u şalāt ve ıarīķ-i mustakīm üzerine olup Hāķ emrin yirine getirüp bu du'āyı kırķ güne degin oķıyup hayvānāt (7) yimeye ammā şol tāriḥde güneş hāmel burcına şerefe varduğı vaķt²⁸⁸ ḥalvete girse kırķ gün tamām olduķdan şonra benüm hükümümde olan tekvīni aña (8) gönderem ḥalk gözinden nihān ol kişi gözine 'ayān görünüp emrine muṭī' ola ne buyurursa ḥidmetine²⁸⁹ iṭā' at kıla diyicek Süleymān (9) emr itdi ol nāmeyi getirüp eline şundı içinde yazılmış pes havāş kitābına Süleymān dest-i ḥaṭṭıyla naķş itdügi du'ā budur (10)²⁹⁰

²⁷⁹ A'daki çizim.

²⁸⁰ B'deki çizim.

²⁸¹ B'de /yene/

²⁸² B'de /içinde nedür diyü su'āl idicek cevāb virdi ki/

²⁸³ B'de /inse/

²⁸⁴ B'de /'ifrīte gālib olup hüküm iderem her kim/

²⁸⁵ B'de /ammā şol vaķt ki āfitāb kamer/

²⁸⁶ B'de /ferişte/

²⁸⁷ B'de /tā kıyāmet dek bu du'ayı/

²⁸⁸ B'de /güneş hāmel burcı şerefinde iken ḥalvete girse/

²⁸⁹ B'de /ḥizmetine/

²⁹⁰ B'de / bismillahirrahmanirrahīm/

(13) andan gine²⁹² eytdi kim yā Şahbātā ‘Ā’il ya bu mum ki elünđe dutarsın aşı nedür diyicek cevāb virdi kim yā Süleymān bu mumuñ aşı budur ki (14) ol vaqtın güneş ħamel burcında iken şeyā’fīn nesli ki birbirinüñ üzerine bingüşüp göklere çıkmak isterler meleklerden söz uğur (15) -layup dağı kâhinlere cevāb vireler pes Allāh u Te‘ālānuñ emriyle²⁹³ bu mum ateşiyle ol cinnilerün²⁹⁴ ütüp özin helāk iderem Ĥaqquñ kudreti (16) birle bu mum gine elüme gelüp turur ve bir ĥikmetullāh dağı budur kim niçe zamāndur ki bu mumuñ odı söyünür ve ne ĥöd mum²⁹⁵ yanup tamām (17) olur bir qarāra durur diyüp andan ol bardak tutan eline şordı Süleymānuñ eline şunup²⁹⁶ yā nebīyyu’llāh bu bardağıla şuyı ‘ālī ĥazretüñe getürdüm ki (18) nüş idesin Ĥaqq Te‘ālā saña firdevs cennetini naşīb ve kevşer ırmağına qarīb eyleye diyicek Süleymān dağı ol melek elinden āb-ı kevşeri²⁹⁷ (19) bismillāh diyüp nüş vaqtın hoş eyledi yā melek Şahbātā ‘Ā’il Ĥaqq Te‘ālānuñ ĥidmetini ne vaqtdan berü idersin ‘ömrinüñ atvālinden (20) ‘ālemün aĥvālinden²⁹⁸ baña ĥaber vir didi cevāb virüp²⁹⁹ yā Süleymān ‘ömrinüñ³⁰⁰ ne kadar idügin bilemezem³⁰¹ ammā Ĥaqq Te‘ālā kudreti birle ve Şāni‘uñ şan‘atı (21) birle ol Ĥekīm ĥikmeti birle bir ferişte³⁰² yaratmışdur ki toköz yüz toksan toköz başı vardur her başında toköz yüz toksan toköz biñ yüzi vardur [13b] (1) ³⁰³toköz yüz toksan toköz biñ ağız var³⁰⁴ her ağızında

²⁹¹ A’da eksik, B’de yazılmış

²⁹² B’de /gene/

²⁹³ B’de /emri birle/

²⁹⁴ B’de /cinnileri/

²⁹⁵ B’de /ħod bu mum/

²⁹⁶ B’de /dutan Süleymānuñ eline bardağı şunup eytdi ki yā nebīyullāh/

²⁹⁷ B’de /kevşer şuyın/

²⁹⁸ B’de /ħalinden/

²⁹⁹ B’de /cevāb virdi ki/

³⁰⁰ B’de /‘ömrün/

³⁰¹ B’de /ne kadardügin fark idemezem/

³⁰² B’de /ferişte/

³⁰³ B’de /var her yüzinde toköz yüz/

toğuz yüz toğsan toğuz biñ dili var³⁰⁵ her diliyle toğuz yüz toğsan toğuz biñ (2) ülfetiyle Allāh u Te‘ālāyı tesbīh iderler kim ol melegün adına Meḥārā’ıl dirler hükminde toğuz yüz toğsan toğuz biñ ferişte³⁰⁶ vardur (3) anlaruñ her birinüñ hükminde gine³⁰⁷ toğuz yüz toğsan toğuz biñ ferişte³⁰⁸ vardur hüküm iderler anlar dañı toğuz yüz toğsan toğuz biñ (4) ferişteye³⁰⁹ hüküm iderler ol zamān ki ḥazret-i Muḥammedün ‘aleyhi’s-selām nūrı ki ḳudret ḳandīl birle kerāmet vilāyet fażilet zencīrle³¹⁰ Ḥaḳ naẓarına (5) ḳarşu tūrurken³¹¹ muḳarrebler ḳurb Ḥaḳḳa ihtidā bulmağ-ıçun cemī‘ revḥānīler nevbet-be-nevbet şaf şaf³¹² nūr-ı Muḥammedī ḳudret ḳandīl üzerinde³¹³ (6) ziyāret iderlerdi ammā ki melekūt Semavāt-ı ve’l-arz şöyle çoğluğdur ki yā Süleymān bir kerre nūr-ı Muḥammedī ve envār-ı Aḥmedī maḥbūb-ı (7) eḥadī mergūb-ı şamedī ziyāret iden feriştelere³¹⁴ yitmiş biñ yıl geçmeyince nevbet degmezdi kim yine ol nūr-ı Muştafāyı maḥbūb-ı Ḥudāyı tavāf (8) idelerdi pes ol tārīḥde Meḥārā’ıl melek yitmiş biñ yılda bir kerre hükminde olan feriştelere³¹⁵ gelüp nūr-ı Aḥmedī tavāf (9) iderlerdi girü Ḥaḳ ḥidmetine giderlerdi pes yā Süleymān Meḥārā’ıl feriştenüñ³¹⁶ yitmiş kez yüz biñ tavāf itdügin görüp tūruram (10) diyüp edebile ḥāmūş oldı

NAẒM³¹⁷

- (11) Gör Muḥammed mu‘cizātın niçe biñ yıldan ezel
‘Ālem-i ervāḥ içinde t̄ahirdi³¹⁸ mā-ḥaşal
- (12) Şükrini ḥad ḳıl müdām ki ümmetiyeş Aḥmedün
Vir şalavāt cān u dilden ki irmeye cāna ḥalel

NEŞR³¹⁹

³⁰⁴ B’de /vardur ve/

³⁰⁵ B’de /vardur/

³⁰⁶ B’de /ferişte/

³⁰⁷ B’de /gene/

³⁰⁸ B’de /ferişte/

³⁰⁹ B’de /ferişteye/

³¹⁰ B’de /zencīr birle/

³¹¹ B’de /dūrurken/

³¹² Metinde şaf şaf şeklinde hatalı yazılmış.

³¹³ B’de /üzerinden/

³¹⁴ B’de /feriştelere/

³¹⁵ B’de /feriştelere/

³¹⁶ B’de /feriştenüñ/

³¹⁷ A’da eksik, B’de yazılmış

³¹⁸ B’de /z̄ahirdi/

Süleymān Şahbātā ‘Ā’īl (13) melek sözün işidüp be-gāyet ta‘accüb idüp girü su’āl itdi ki yā Şahbātā ‘Ā’īl ‘ömrün etvārından haber virdün ammā ki bu kadar (14) ‘ömr içinde cihānda ‘acāyib ne gördün şöyle işidelüm didi Şahbātā ‘Ā’īl cevāb virdi ki yā Süleymān ‘ömrüm içre çok (15) ġarāyib gördüm ammā ki³²⁰ bundan ‘aceb-ter görmedüm ki ‘arş-ı ‘azīm içre Āllāh Te‘ālā bir deryā yaradup tırur nūrdan anuñ içinde (16) bir melek-i a‘zam gördüm yüz biñ ādem başı bigi ve her başında yüz biñ ağız var ve ağızında yüz biñ dili var ve dağı yā Süleymān ol (17) melek-i a‘zamuñ yüz biñ kanadı var günde yitmiş biñ kerre ol nūrdan deryānuñ içine talar dağı kanadların silkeler ve kanadları silkicek³²¹ nūr kim zerre zerre çıkar Allāh Te‘ālā ol nūrdan ol kadar melek hilkat ider kim revhānī dirler anlardan ulu a‘zam (18) melekūt yok durur ve dağı her kim melek kim hilkat olur hemān kendünün şıfatı olur muṭlaḡ cümle hey’etde ve şıfatda farkı yoğıdı³²² çünkim yā Süleymān (19) ol melekūt³²³ katına vardum anuñ ululuğın³²⁴ ve ‘azametini³²⁵ gördüm ki ta‘accüb eyledüm gönlüme bu geldi kim bu melek kanadların silkdüğinden (20) bunca biñ biñ melekūt hilkat olur bu ‘arş-ı ‘azīm neden talmaz didüm meger kim ol benüm fikrüm hayālin Allāh Te‘ālā melekūt³²⁶ gönlüne (21) ilķā eylemiş ol melek başa didi kim yā Şahbātā ‘Ā’īl bu kanadlarum nūrından kim bunca melekūt Allāh Te‘ālānuñ kudretiyle ki hilkat [14a] (1) olur her biri gene ‘ālemde bir ‘arş-ı ‘azīm nūrından deñiz içinde durup bencileyin ol melek dağı nūrdan deryā içine talsa gerekdür (2) ve ol nūrdan deryādan kanadların silkicek Hāḡ Te‘ālā rūhu’l-rūhānī hilkat idecekdür ammā kim bu deryālar dükeli nūrdandur niçün anuñçun (3) bu nūr deryāsı hazret-i risāletün ‘aleyhi’s-selām nūrından³²⁷ hilkat olmuşdur didi didi hem Süleymān³²⁸ ol melegün tesbihi (4) budur kim³²⁹ eydür *lā ilāhe illa’llāhu’l-melikü’l-ḡaḡḡu’l-mübīn Muḡammedü’r-resūlu’l-Allāhi şādıḡu’l-va‘du’l-emīn* ve dağı yā Süleymān o melek³³⁰ böyle cevāb (5) viricek ben eytdüm yā melek-i a‘zam bu kadar kim melekūt

³¹⁹ A’da eksik, B’de yazılmış

³²⁰ B’de /kim/

³²¹ B’de /ol nūrdan deryā girür dağı kanadlarını silkeler ve kanadlar silkilicek/

³²² B’de /yoğıdı/

³²³ B’de /o melekūt/

³²⁴ B’de /ululuğın/

³²⁵ B’de /azametini/

³²⁶ B’de /ol melekūt/

³²⁷ B’de /‘aleyhi’s-selām Muḡammed-i Muştafānuñ nūrından/

³²⁸ B’de /hilkat olupdur diyüp cevāb virdi hem yā Süleymān/

³²⁹ B’de /ki/

³³⁰ B’de /ol melek/

günde hilkat olur kim 'adedini Allāh Te'ālā bilür biz şöyle taşavvur iderdük kim (6) 'ālem on sekiz biñdür bu sen didigün tağırce 'ālemün 'adedini Hāđdan artuğ kimesne³³¹ bilmez didi ben³³² za'if melek böyle diyicek (7) yā Şahbāṭā 'Ā'il³³³ bu sen gördigün on sekiz biñ 'ālem ṭāhirde³³⁴ halk dilinde söylenen 'ālemler kitābında okıyup şerh iderler³³⁵ (8) niçe Hāđ Te'ālānuñ 'ālemleri bu nūr deryāsınun zerresinden artuğdur diyüp cevāb virdi ol melek böyle diyicek yā Süleymān (9) ben dağı ve benümile olan melekler dağı Hāđ Te'ālānuñ şun'ına ḥayrān oluban Muḥammed-i Muşṭafāya şalāvat getürüp tekbir eyledük diyüp melek-i (10) Şahbāṭā 'Ā'il ḥāmūş oldu

NAZM³³⁶

Böyle diyüp oldu ḥāmūş ol melek-i a'zam hemān

Şeh Süleymān ḥazretine kıldı alkış ki cihān³³⁷

(11) Gör Muḥammed mu'cizātın iy mubaşşır gözün aç

Kim nice a'zam yaratmış Hālik anı bī-gümān

Cism-i bāk-i³³⁸ 'ālem içre gelmedin nūrı anuñ

(12) Şaf-be-şaf³³⁹ eylerimiş anı ṭavāf rūḥāniyān

Şükrüñi Firdevsī artur ol Ḥudāya rüz-be-rüz

Kim Muḥammed ümmetisin 'ālem içre kāmurān

(13) Ger muḥiṭ olsa ḥaṭāñ itme ḥazer³⁴⁰ Firdevsi kim

Cürm-i deryādan ne kórku Nūḥ oluncađ keşti-bān

KIŞŞA-İ ĀDEM-İ ŞAFİ 'ALEYHİ'S-SELĀM³⁴¹

³³¹ B'de /kimse/

³³² B'de /ben bende za'if/

³³³ B'de /böyle diyicek ol melek dağı cevāb virdi kim yā melek Şahbāṭā 'Ā'il/

³³⁴ B'de /zāhirde/

³³⁵ B'de /eydürler/

³³⁶ A'da eksik, B'de yazılmış

³³⁷ B'de /çehān/

³³⁸ B'de /pāki/

³³⁹ Metinde şaf-be-şaf şeklinde hatalı yazılmış.

³⁴⁰ B'de /ḥader/

³⁴¹ A'da eksik, B'de yazılmış

(14) Hekim kavlince kaçan kim melek Şahbātā ‘Ā’ıl kendü ‘ömrinden ve gördüğü Hakkıñ ‘acâyibinden beyân eyledi Şeh Süleymân ‘aleyhi’s-selâm (15) su’âl kıldı kim yâ müvekkel-i insân haber vir kim Ādemi Hakk Te’âlâ hâkden nice hilkat eyledi diyicek cevâb virüp didi kim yâ Süleymân (16) bil kim Hakk *celle celâluhu ve ‘amme nevâluhu*³⁴² evvel ‘aqlı yaratdı ve rûh-ı a’zamı ve nûrı ve kâlemi ve levhî ve ‘arşî ve kürsî ve cenneti ve cehennemi ve ferişte (17) -leri³⁴³ ve cân kavmini ve cin kavmini ve yirleri ve gökleri ve yıldızları³⁴⁴ yaratdı işbu tertîbce andan şonra diledi kim Ādemi yarada âhîr (18) mahlûk ol ola nitekim Hakk Te’âlâ buyurur *innî câ’ilun fi’l-arđı halîfeten*³⁴⁵ ve feriştelere eytdiler yâ Rabbi yaradur mısın şunu kim yiryüzinde (19) fesâd eyler ve kan dökerler biz saña tesbîh ve takdîs iderüz Hakk Te’âlâ eyitdi ki *innî a’lemu mâ lâ tâ’lemûn*³⁴⁶ ya’nî anı kim ben (20) bilürem siz bilmezsiniz ve feriştelere bu sözi işitdiler ‘azametullâhdan korkdılar yidi kez ‘arşî tavâf itdiler ve bu sebebdendir kim (21) Ka’be-yi şerîfi yidi kez tavâf itmek sünnet oldı andan şonra Hakk Te’âlâ Ādemi yaratmak diledi yire bir vahy eyledi eyitdi senden bir halk yaradam [14b] (1) ba’zısı cennetüme gire ve ba’zısı ‘âşî olup³⁴⁷ cehennemüme koyam didi andan Hakk Te’âlâ Cebrâ’ile buyurdı yire ine ve yirden toprak ala yir Cebrâ’ile and virdi (2) benden nesne alma diyü Cebrâ’il almayup³⁴⁸ göge çıkdı andan Hakk Te’âlâ Mikâ’ili viripdi aña dağı and virdi ol dağı nesne almayup³⁴⁹ döndi (3) Hakk Te’âlâ ‘Azrâ’ile emr itdi yir aña dağı³⁵⁰ and virdi ammâ ‘Azrâ’il iltifât eylemedi yirden bir avuç toprak aldı gine yirine vardı (4) Hakk Te’âlâ eyitdi yâ melekü’l-mevt nice itdüñ ‘Azrâ’il yir and virdügin didi Hakk Te’âlâ eyitdi şunu kim getürdüñ andan bir halk yaradam (5) ve anlaruñ cânın kabz eylemege seni musallağ eyleyem esirgemek sende³⁵¹ az oldığı-çun pes Hakk bir avuç toprağı kırk şabâh kudret eliyle hamîr (6) eyledi andan şonra iki pâre eyledi birinden uçmağı yaratdı ve birinden şamuyı yaratdı andan şonra eyitdi *innallâhu âkzî ve lâ yakzî ahadu ‘alî* (7)

³⁴² “Şanı yüce olan Allah her şeyi kuşatmıştır.”

³⁴³ B’de /feriştelere/

³⁴⁴ B’de /göklerdeki yıldızları/

³⁴⁵ Bakara/30 “Muhakkak ki Ben yeryüzünde bir halife kılacağım”

³⁴⁶ Bakara/30 “Muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim”

³⁴⁷ B’de /ola/

³⁴⁸ B’de /almadı gene göge/

³⁴⁹ B’de /almadı gene/

³⁵⁰ B’de /Hakk Te’âlâ ‘Azrâ’ili viripdi yir aña and virdi/

³⁵¹ B’de /senden/

eger su'āl eyleseler kim Hâk Te'ālā eytdi ve *ce'alnā mine'l-mā'i külli şey'in hayy*³⁵² ya'nī diri nesneyi bir şüretde bir şüretde³⁵³ yaratduğ (8) didi hāl budur ki ba'zısı vardur ki şudan degüldür feriştelere³⁵⁴ ve cinniler ādem hōd toprağdandır pes nice tevfiğ olunur³⁵⁵ cevāb budur ki (9) be-dürüstī şahih rivāyetiyle şābit oldı ki Hâk Te'ālā feriştelere³⁵⁶ yilden yaratdı şunuğ gibi yilden ki ol yili şudan yaratdı ve cinnileri (10) oddan yaratdı şunuğ gibi oddan ki Hâk Te'ālā ol odı şudan yaratdı ve ādemi Hâk Te'ālā toprağdan yaratdı şunuğ gibi toprağdan (11) Hâk Te'ālā ol toprağı şudan yaratdı cemī'i varı Hâk Te'ālā şudan yaratdı *fe efhum fe-innehu ġarīb* ve nağldür kim Hâk Te'ālā insānuğ nefsin (12) yaratdı ve aña eytdi ben kimin nefsi eyitdi ya ben kimin Hâk Te'ālā feriştelere³⁵⁷ buyurdı biğ yıl nefse 'azāb itdiler Hâk gine şordı eyitdi ben (13) kimin nefsi eyitdi ya ben kimin Hâk Te'ālā feriştelere³⁵⁸ buyurdı biğ yıl nefsi aç kodılar Hâk Te'ālā eyitdi ben kimin nefsi eyitdi *ente'llāhu'llezi* (14) *illā ente* pes Hâk Te'ālānuğ vağdāniyyetine ve kibriyāsına³⁵⁹ ikrār eyledi illā acliğıla ikrār eyledi peygāMBER 'aleyhi's-selām eyitdi Hâk Te'ālā er (15) -vāhı dört biğ yıl ecsāmdan öñ yaratdı ve Allāh u a'lem ve dağı Allāh Te'ālā melā'ikelere hiğāb³⁶⁰ eyledi hağibāt-ı Allāhı Te'ālā ma'el-enbiyā'-yı (16) el-i'zām-ı ve kāle Allāh u Te'ālā ve *iz kāle rabbūke lilmelā'iketi innī cā'ilun fī'l-arđı ħalīfeten*³⁶¹ ya'nī Hâk Te'ālā melā'ikeye eyitdi yiryüzine (17) ħalīfe kılurven didi zīrā ki ādemüñ şifāt-ı rubūbiyyetden naşibi var ve eger şifāt-ı rubūbiyyetden naşibi vardur yoğımıssa³⁶² bu kemālāti getürmezdi (18) ve Hâk Te'ālānuğ niyābetine ve ħilāfetine lāyık olmazdı pes melā'ike ol sırrı bilmeyüp eyitdiler ħalīfe mi kılursın şunları ki yiryüzinde (19) fesādlar işlerler ve çan dökerler biz seni tesbīh ve tağdīs iderüz Hâk Te'ālā eyitdi *innī a'lemu mā lā ta'lemün*³⁶³ ba'zı rāvī eydür feriştelere³⁶⁴ (20) elinden gelmez ki ħalīfe olalar zīrā anlarıñ şifāt-ı zemīmeleri

³⁵² Enbiya/30 "Ve her canlı şeyi şudan yarattık"

³⁵³ B'de /şüretden/

³⁵⁴ B'de /feriştelere/

³⁵⁵ B'de /olunur/

³⁵⁶ B'de /feriştelere/

³⁵⁷ B'de /feriştelere/

³⁵⁸ B'de /feriştelere/

³⁵⁹ B'de /kibriyā-yı salğanatına/

³⁶⁰ B'de /ħāfi eyledi/

³⁶¹ Bakara/30 "Ve Rabbin meleklerle: 'Muhakkak ki Ben yeryüzünde bir halife kılacağım' "

³⁶² B'de /yoğımıssa/

³⁶³ Bakara/30 "Muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim"

³⁶⁴ B'de /feriştelere/

vardı ol vechile biri budur ki ādeme ʿa n itdiler ikinci budur ki (21) ādemi görmedin ʿtanuḳluḳ³⁶⁵ virdiler dördüncü bir ʿşāliḥ kişiye fāsıḳ didiler beşinci ğayba ḥükm itdiler altıncı ādemi ʿşehvete ve ğazaba ḥamle [15a] (1) itdiler yidinci ādemüñ faẓīletine ḥased itdiler sekizinci ādemüñ ḥilāfetine ḥarīṣ oldılar toḳuzuncı nefslerine ʿucb eylediler ve ʿamellerin (2) gördiler onuncı³⁶⁶ budur ki rāylarına iʿtirāz itdiler müfessirler³⁶⁷ Ḥaḳ Teʿālā ʿşol vaḳt ki yiri ve gögi ve melāʿikeyi ve cinnīyi yarattı melāʿikeyi (3) gökde sākinlendürdi ve cinnīleri yirde sākin kıldı³⁶⁸ çok zamān yiryüzinde ʿibādet eylediler andan ʿşonra bunlaruñ arasında fesād (4) belürdi ḥattā birbirin öldürdiler Ḥaḳ Teʿālā anlara melāʿike leşkerin viripdi kim anlar uçmağuş ḥazīne-dārlarıydı ve anlaruñ (5) İblīs reʿisleriydi evvel İblīsüñ adı ʿAzāzīl idi Süryānice ve ʿArabca ḥāret idi kaçan kim ʿāşī oldı Ḥaḳ Teʿālā adın ve şüretin müteğayyir (6) eyledi anuñ-çun İblīs didiler kim raḥmetuʿllāhdan ümīzin kesdi ve ol leşkerin için yiryüzine indiler cinnīyi tağlara ve cezirelere (7) sürdiler andan ʿşonra Teʿālā İblīse destür virdi ki yirde vü gökde ve uçmağda ʿibādet eyleye pes nefesine ʿucb ḥāşıl oldı (8) eyitdi Ḥaḳ Teʿālā beni firīştelerden ekrem yarattı ve baña bunca melek virdi Ḥaḳ ḥazreti eyitdi *innī aʿlemu mā lā tāʿlemūn*³⁶⁹ Ḥaḳ Teʿālā böyle diyicek (9) ferīşteler³⁷⁰ Ḥaḳkuñ ğazabından ḳorḳdılar Ḥaḳdan raḥmet istediler Ḥaḳ Teʿālā eyitdi benüm bir nehrüm vardur ʿarş altında aña baḥruʿl-ḥayvān dirler (10) üç kez elüñüzi ayaklaruñuzu yuñ anlar daḥı üç kez yudılar Ḥaḳ Teʿālā eyitdi cemīʿā günāhlaruñuzu yarlağadum³⁷¹ baʿzı rāvī eydür Ḥaḳ Teʿālā (11) ʿAzrāʿīli veripdi³⁷² yirüñ dört tarafından toprak aldı anuñ-çun şüretleri ve levnlere muḥtelif oldı Ḥaḳ Teʿālā emr itdi kim balçık ideler (12) acı ve tatlu ve tuzlu şuyıla anlar daḥı balçık eylediler Ḥaḳ Teʿālā Cebrāʿīle emr itdi kim yirüñ ḳalbinden toprak ala Muḥammed-i Muştafāyı şallaʿllāh u (13) ʿaleyh-i veʿs-sellem andan yarada andan Cebrāʿīl ve melāʿike-yi muḳarrebīn ve kerrübīn ḥazret-i Resülün ḳabrinden bir ḳabza toprak aldılar ve anı Tesnīm (14) ve raḥīḳ ve Selsebīl şuyıla ḳarışdurdılar aḳ incüye döndi andan ʿşonra Muḥammed-i Muştafā ʿaleyhiʿs-selām uçmağ ırmağlarına girdi gene

³⁶⁵ Bʿde /ādemi görmedin bühtān itdiler üçüncü budur ki ādemi görmedin ʿtanuḳluḳ virdiler/

³⁶⁶ Bʿde /onuncı/

³⁶⁷ Bʿde /müfessirle eyitdiler/

³⁶⁸ Bʿde /sākinlendürdi/

³⁶⁹ Bakara/30 “Muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim”

³⁷⁰ Bʿde /firīşteler/

³⁷¹ Bʿde /yarlağadum/

³⁷² Bʿde /viripdi/

(15) ıkıdı melā'ıke bildiler kim Muḫammed-i Muṣṭafā budur andan Őonra ādem kırık yıl balık³⁷³ yaydı³⁷⁴ nitekim Te'ālā Allāh³⁷⁵ buyurur *hel etā 'alā'l insāni ḥinun* (16) *mine'd-de'hri lem yekun Őey'en mezkūran*³⁷⁶ İblis ün ādemün bu resme kemālātın gördi gāyet ḥased eyledi ādem balık yatarken geldi anı (17) gögüsde urdı eliyle³⁷⁷ gördi kim ii boş ağızından girdi aŐağadan gene ıkıdı yārānlarına eyitdi bunun ii boşdur bu 'ālemdede (18) nesneye mālİK olmaz eger Allāh Te'ālā bunu sizden ulu iderse nice idersiz didi biz Allāha muṭi'uz didiler İblis eytdi eger bu benden (19) ululursa ben buņa 'āŐi olurun eger ben bundan uluysam bunu helāk iderem³⁷⁸ didi and idi [...] ³⁷⁹ (20) 'aleyhi's-selām 'ulemā eyitdiler Ḥaḫ Te'ālā diledi kim ādeme rūḫ vire rūḫa emr itdi kim cemī'-i envāruņ iine gire andan ādemün cesedine (21) gire ün rūḫ ādemün cesedine girmek istedi gördi kim bir ar araņulıĸ³⁸⁰ yire nice gireyin Ḥaḫ Te'ālā eyitdi gücile girgil [15b] (1) ve gücile ıkıĸıl didi ol ki ādemün³⁸¹ dimāĸına girdi iki yüz yıl devr eyledi³⁸² andan Őonra gözlerine girdi³⁸³ bunda ḫikmet budur ki ādemün bedeninün (2) aŐlına nazar eyleye ḫattā aņa kerāmet ve nübüvvet ulaŐıcaĸ nefesine 'ucb ve kibr ḫāŐıl olmaya aan kim rūḫ geņzine geldi aĸsırdı elḫamdu'llillāhi'r-rabbi'l (3) -'ālemİN didi evvel kelām ki ādemden geldi bu söz vāĸi' oldı Ḥaḫ Te'ālā cevāb virdi evvel söz ki Ḥaḫ Te'ālā ādeme Őöyledi (4) yerḫamüke yā ādem *ve'r-raḫmamani ḫilĸatike* didi andan Őonra Ḥaḫ Te'ālā ādemün ḫamdinden velā-yı ḫamdı yaratdı andan Őonra kim rūḫ ādemün (5) cemī'-i cesedine girdi andan Őonra Ḥaḫ Te'ālā ādeme nürdan libās geyürdi her gün ḫüsn ü cemālİ ziyāde oldı

NAZM³⁸⁴

(6) Varduĸınca ādemün ḫüsnİ ziyād oldı hemān

³⁷³ B'de /kırık yıl Şöyle balık/

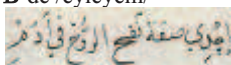
³⁷⁴ B'de /yatdı/

³⁷⁵ B'de /Ḥaḫ Te'ālā buyurur/

³⁷⁶ İnsan(Dehr)/1 "İnsan (henüz) anılır bir Şey deĸilken (yaratılmamıŐken) üzerinden uzunca bir zaman geti."

³⁷⁷ B'de /anı gögüsre eli ile vurdı gördi kim/

³⁷⁸ B'de /eyleyem/

³⁷⁹

³⁸⁰ B'de /araņulıĸ/

³⁸¹ B'de /gücile ıkıĸıl pes rūḫ cesede girdi evvel ki ādemün dimāĸına girdi/

³⁸² B'de /itdi/

³⁸³ B'de /geldi/

³⁸⁴ A'da eksik, B'de yazılmış

Ay güneş hüsnine secde kıldı her zamān

Nūr-ı enver birle tezyīn oldı ādem cism çün

(7) Kaldı hayrān ve vālih olup felek rūhāniyān

NEŞR³⁸⁵

Andan Süleymān nebī su'āl idüp didi kim yā Şahbātā 'Ā'īl (8) müvekkel-i insān haber vir baña kim ādem-i şafinūñ nesli kaç bölükdür firīşteler ve cinniler gibi bu ādem oğlanı birçac bölük midür yoħsa (9) cemī' ādemī-zād bir bölük midür cevāb viridi ki yā nebīyyu'llāh cemī' maħlūkāt dōrt kısımdur evvel kısmı melā'ikelerdür (10) ikinci kısmı ervāħdur üçüncü kısmı ādemdür dōrdüncü kısmı şeyātīn ve daħı yā Süleymān firīşte çoħdur er (11) -vāħdan ervāħ çoħdur şeyātīnden şeyātīn çoħdur insāndan zīrā kim ādem muķābelesinde toħuz şeytān (12) vardur ve daħı yā Süleymān Hāķ Te'ālā ādem-i şafī neslini yüz yigirmi biş bölük kıldı³⁸⁶ yüz altı bölügi Hindūsitānda (13) -dur on dōrt³⁸⁷ bölügi Rūm iķlīmindedür altı bölügi daħı mağrib zemīnedür bir bölügi daħı ādem oğlından (14) nebiler ehl-i tevħīdlerdür anlar daħı yetmiş³⁸⁸ üç tā'ife oldılar anlaruñ daħı yetmiş³⁸⁹ iki bölügi ħaţar-ı 'azīm üzere³⁹⁰ (15) –dür *ne'üzü-billahi min zālike* ammā ki yā Süleymān bir bölügi ehl-i sünnet ve cemā' atdür uçmaķlıķdur

NAZM³⁹¹

(16) Böyle diyüp oldı ħāmūş ol melek

Şeh Süleymān dinleyüp buldı dilek

Kaldı hayrān 'ibrete şāh-ı cihān

(17) Vir şalavāt Muştafāya tizrek

NEŞR³⁹²

³⁸⁵ A'da eksik, B'de yazılmış

³⁸⁶ B'de /yaratdı/

³⁸⁷ B'de /on iki bölügi/

³⁸⁸ B'de /yitmiş/

³⁸⁹ B'de /yitmiş/

³⁹⁰ B'de /üzerinedür/

³⁹¹ A'da eksik, B'de yazılmış

³⁹² A'da eksik, B'de yazılmış

Hekim kavlince melek-i müvekkel-i insān (18) eyle diyicek yine³⁹³ hāzret-i Süleymān su'āl kıilup didi kim yā qarındaşum Şahbātā 'Ā'ıl bu yüz yigirmi biş dürlü maḥlūqāta hāzretüñ (19) mi müvekkeldür yoḥsa her bir bölük insān üzerine bir melek mi müvekkeldür cevāb eyle virdi ki yüz yigirmi (20) biş dürlü maḥlūqātuñ üzerine yüz yigirmi biş melek müvekkeldür³⁹⁴ anlaruñ daḥı emrinde yetmiş³⁹⁵ biñ melek vardur (21) anlaruñ daḥı ḥükminde yitmiş biñ melek vardur ki anlar daḥı her birisi yitmiş biñ meleğe ḥüküm iderler andan gene [16a] (1) Süleymān su'āl itdi kim Ḥaḳ Te'ālā ādemi bu şıfatda yaradup ğayrı şıfatda niçün yaratmadı cevāb virdi ki yā Süleymān (2) Ḥaḳ Te'ālā on sekiz biñ 'ālemi 'arşı u ferşi ve levḥ ü qalemi ol iki cihān serverinüñ ve āḥir zamān peygāmberinüñ ol (3) ḥātem-i enbiyānuñ Muḥammedü'l Muştāfānuñ şalla'llāh u 'aleyhi ve'ssellem³⁹⁶ dostlığına yaradılmışdur ḳavlühü Te'ālā *levlāke lemā ḥalaktu'l-eflāk*³⁹⁷ (4) öyle³⁹⁸ olsa ol zamān ki ādemi Ḥaḳ Te'ālā od u şu³⁹⁹ topraḳdan tertīb eyledi andan Cebrā'ıl buyurdı kim ādemüñ (5) ḳalıbın ide Tāvus Ḳuds eydür kim yā Rabbi benden evvel bir ādem ḥilḳat itmedüñ ki aña göre bu ḳalıbını tertīb ideyidüm (6) yā Rabbi nice⁴⁰⁰ tertīb idecegüm bilmezem diyü münācāt idicek ḥiṭāb-ı 'izzet irdi kim yā Cebrā'ıl levḥ-i maḥfūza nazar kııl (7) benüm ḥabībümüñ ismi ḳudret ḳalemiyle levḥ üzerinde maḥfūzdur aña göre ādemüñ ḳalıbını tertīb eylegil diyü emr olıcaḳ (8) Tāvus Ḳuds 'arşa nazar kıılcaḳ⁴⁰¹ levḥ-i maḥfūz üzerinde Muḥammed ismini gördi 'am pes ol nazarda kim mīmi gördi (9) pes ādemüñ başını boynunu mīm endāmında tertīb itdi andan şonra nazar kıilup ḥı ḥarfini gördi ādemüñ (10) ellerini ḥı vaşında tertīb eyledi ve andan şonra nazar eyledi⁴⁰² gine mīm ḥarfini gördi ādemüñ ḳarnın⁴⁰³ daḥı (11) mīm gibi müdevver eyledi ve andan şonra dal ḥarfin görüp ādemüñ daḥı iki ayağın dal gibi iki şaḳḳ eyledi fi'l (12) -cümle ādemüñ ḳalıbı Muḥammedüñ ism-i şeriflerine⁴⁰⁴ göre

³⁹³ B'de /yene/

³⁹⁴ B'de /müvekkel vardur/

³⁹⁵ B'de /yitmiş/

³⁹⁶ B'de /'aleyhi 'ş-şalātu's-selām/

³⁹⁷ "Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım."

³⁹⁸ B'de /eyle/

³⁹⁹ B'de /od u şu vü yil ü topraḳdan/

⁴⁰⁰ B'de /ne vechile/

⁴⁰¹ B'de /kıilup/

⁴⁰² B'de /kıilup/

⁴⁰³ B'de /ḳarnını/

⁴⁰⁴ B'de /ismine göre/

važ' olduğu cihetden⁴⁰⁵ ādemüñ qalabını bu şifata terkib olundı (13) andan şonra Süleymān 'am ol melege su'āl itdi kim bu teni cān gelüp nicesi⁴⁰⁶ dirildür diyicek⁴⁰⁷ Şahbāṭā 'Ā'īl müvekkel-i insān (14) cevāb virdi kim yā nebīyyu'llāh cān ne nesne idügin Allāh u Te'ālādan özge kimse bilmez Allāh Te'ālānuñ⁴⁰⁸ emrindendür qavlühü (15) Te'ālā ve yes'elūneke 'ani'r-rūhı kuli'r-rūhı min emri rabbi⁴⁰⁹ ammā ki yā nebīyyu'llāhu temşilile bir naql getürelüm ki 'aqlıñuz qabül (16) kıla ve dañı yā Süleymān bil ki quds gül-zārından Haq Te'ālānuñ⁴¹⁰ kibriyāsı hareminde bir vücüd kim ana raħminden⁴¹¹ qalıb bağlar (17) neye beñzer yā Süleymān meşelā bir yeñi qandile beñzer kim bir delil düzilür andan ol delile nisbet ana raħminde ten tamām olıcaq (18) bir ferişte⁴¹² vardur ol ferişte⁴¹³ bütün delilin Haq Tebāreke ve Te'ālānuñ şem'ine muqābil tutar qudret şem'inden dañı delil miqdārınca (19) nūr ulaşur dañı ol nūr qudsün şu'lesiyle Haq Tebāreke ve Te'ālānuñ qudretiyle ten dañı yā Süleymān dürilür nitekim (20) delil şem'inden od alur ve ten dañı qudret şem'inden ancılayın alur ammā yā Süleymān qaçan kim od delile ulaşa za'ıf rek⁴¹⁴ (21) ulaşa cān dañı tene ol gelicek za'ıf olur andan raħm hādimi ferişte⁴¹⁵ tertib eyle⁴¹⁶ anı şaqlar tā doğınca ve dünyāda dañı [16b] (1) görürsin kim nice beslerler ol delil yanıcaq⁴¹⁷ meclise şu'le virüp rüşen kılmaz cān dañı yā Süleymān ol qudret şem'ine (2) ulaşmayıncaq şöyle za'ıfdür anuñ-çün kim Haq Te'ālā hazretine lāyık degül qaçan kim delil oddan kuvvet tutıcaq⁴¹⁸ ve her meclise (3) şu'le virür cān dañı yā Süleymān tende ulalup kuvvet dutıcaq Haq Tebāreke ve Te'ālā hazretine lāyık olur ve bir dañı bu kim (4) yā Süleymān cān tene gelicek⁴¹⁹ ta'alluqı olduğına sebep oldur⁴²⁰ kim ten cānuñ qabıdur nitekim her bir yimiş qab içinde olmayıncaq hāşıl (5) olmaz ħarāb olur

⁴⁰⁵ B'de /cehetden/

⁴⁰⁶ B'de /nicesine/

⁴⁰⁷ B'de /bu teni gelüp cān nicesine dirildür Süleymān böyle diyicek/

⁴⁰⁸ B'de /Allāhuñ emrindedür/

⁴⁰⁹ İsrā/85 "Sana ruhtan sorarlar, de ki: 'Ruh Rabbimin emrindedir' "

⁴¹⁰ B'de /Haq tebāreke ve te'ālānuñ/

⁴¹¹ B'de /raħminde/

⁴¹² B'de /ferişte/

⁴¹³ B'de /bir ferişte vardur ana raħminde ten tamām olıcaq ol ferişte/

⁴¹⁴ B'de /ulaşa za'ıf rak/

⁴¹⁵ B'de /ferişte/

⁴¹⁶ B'de /bula/

⁴¹⁷ B'de /yanıcaq yā Süleymān meclise/

⁴¹⁸ B'de /dutiçaq/

⁴¹⁹ B'de /gelüp/

⁴²⁰ B'de /budur/

her nesneyi yahşî kab şaqlar andan insân yimege yidürmege vaqtinde yimişün⁴²¹ kabını arıdurlar dağı yirler (6) cān dağı yā Süleymān ten içinde kāmīl olıcağ idrāk ökat olıcağ yā Süleymān teni birağıcağ cān hazretine vāşıl (7) olur raḥmet bulur ve dağı yā Süleymān delīl ‘aqlı budur kim kaçan ki yumurdayı tavuğ başa içinde cüşse olur ol cüşse tamām (8) olıcağ vücūd bağlar vücūd kuvvet tutar⁴²² ol yumurdadan çıkar⁴²³ pes kemāl bulıcağ cān dağı⁴²⁴ bu ten qatından çıksa gerek durur (9) her vücūda böyle durur andan Süleymān gene eyitti ki bu cānıla ten nice ülfet tutdı ve cān tene girüp zaḥmet (10) çekdüğinden murād nedür ve cihāndan gidicek qancarı varur ḥālī ne olur Süleymān ‘aleyhi’s-selām böyle diyicek (11) ol melek cevāb virdi kim yā Süleymān belkim Haq Te‘ālā⁴²⁵ kendünün vaḥdāniyyetine sırrın bu cānıla ten altında (12) qomışdur nite şöyle kim ten yüzinde zāhire cān yüzinde bātına her kim bu zāhiri bile bātından cān tenlerin (13) bile qavlühü Te‘ālā *men ‘arafe nefsehu fekad ‘arefe rabbehu*⁴²⁶ hükmince yā Süleymān taḥrī⁴²⁷ bilmiş ola⁴²⁸ ve her kim bu sırdan (14) yā Süleymān nesne toymadıysa Ḥālīqinden ol kişi bī-ḥaber qalur

NAZM⁴²⁹

(15) Haq-şinās olmaz kişi iy pādişāh

Kendü nefsinden olmaya āgāh

Yā Süleymān bilseñ nefsün nuḥust

(16) Ma‘ rifet rāhında olmazsın dürüst

Ādemīye Haq Te‘ālā virdi nefs

Nefse mağlūb oldu şāha niçe kes

(17) Nefsünj bil tā bilesin Ḥālīqī

Şükür qıl kim anılayasın Rāzıqı

Zıkr itsek yarlağaya Haq Te‘ālā

⁴²¹ B’de /her yimişün/

⁴²² B’de /vücūd bağlar vücūd bağlayıcağ kuvvet tutar kuvvet dutıcağ ol yumurdadan/

⁴²³ B’de /çıksa gerek/

⁴²⁴ B’de /cān dağı yā Süleymān bu ten/

⁴²⁵ B’de /Haq tebāreke ve te‘ālā/

⁴²⁶ “Nefsini bilen Rabbini bilir”

⁴²⁷ B’de /teḥrisin/

⁴²⁸ B’de /olur/

⁴²⁹ A’da eksik, B’de yazılmış

- (18) Şākir ol ki rahmet ide zū'l-Celāl
 Hikmet isterseñ Süleymān-nāme var
 Bu göñül⁴³⁰ levhine eyle pāk nazār
- (19) ʿ Aql-ı kül vire şāha saña⁴³¹ sebaķ
 Ol sebaķda zāhir⁴³² ola şunʿ -ı Hāķ
 Böyle diyüp ol melek hāmūş olur
- (20) Şeh Süleymān dinleyüp ʿ ibret alur
 Nefs elinden āh idüp ol şehriyār
 Nevha kı lup ağladı zār u zār
- (21) Didi nefşün āh elinden şad dirīg
 Kim zebūn itdi bizi bī-ħad dirīg
 Nefsimüz ki zālīm u emmāredür

[17a]

- (1) Heft-ser bir merdüm mār u havāredür
 Ki iṭāʿ at-gāh ʿ işyān içredür
 Geh hidāyet-gāhı tuğyān içredür
- (2) Geh muvaḥḥid geh muķallid olur ol
 Gāhi ʿ ābid gāhi zāhid olur ol
 DER BEYĀN-I TEMŞİLĀT-I DĀSĪTĀN-I MĀZĪ⁴³³
- (3) Gūşı hūşı baña tūt kim tāc-ver
 Kim ḥaķīķat ḥālün eydem ser-te-ser
 Saña senden şerḥ idem bir ḥoş maķāl
- (4) Tā ki nefşün tanıyasın ber-kemāl

⁴³⁰ A'da gül şeklinde yazılmış

⁴³¹ B'de /saña şāha/ şeklinde yazılmış, A'da saña saña şeklinde yazılmış

⁴³² B'de /maʿ lüm/

⁴³³ A'da eksik, B'de yazılmış

- Bu haseddür sendeki milk ü ' Arab
 Şeh Süleymān rūḥ olur viridi Haleb
- (5) O müvekkel milk ' aql olur aḡla tamām⁴³⁴
 İşidürseḡ sözümü diḡle peyām
 Cān u dilden pendümi eyle ki gūş
- (6) Her dü-' ālem içre vaḡtuḡ ola ḡoş
 ' Aḡl u pāke olıncaḡaz ḡassāna delīl⁴³⁵
 ' Āciz olmaz⁴³⁶ cihānda hem zelīl
- (7) Her günāha tevbe ḡıl eyle ḡazer
 Olma küstāḡ itme cürmi bed naḡar
 ḡaḡḡa nāliş eyle diyüp Rabbenā
- (8) *Yā ḡiyāşe 'l-musteḡişīn ihdinā*
Lā tuziḡ ḡalbe hediyyet bi'l-kerem
 ' Afvuḡ eyle yā İlāḡ luḡfuḡ kerem
- (9) Çāk idüben mā-yı menlik nāmesin
 Cismüḡi pāk eyleyü ' ār cāmesin
 Mā-yı menden ḡeçmeyince ' ārifān
- (10) Mesken olmaz aḡlaḡıl ḡuld-ı cenān
 Nefsi maḡlūb eyle çāker idesin
 Kāmil-iseḡ ' aḡlı reh-ber idesin
- (11) Tḡut sözimi ki bulasın maḡşūdı tām
 Raḡmet ide ḡazret-i Rabbü'l-nām
 DER BEYĀN-I MECLĪS-İ ĀḡİR⁴³⁷

⁴³⁴ B'de /O müvekkel ' aql olur aḡla tamām/

⁴³⁵ B'de /' Aḡl u pāke olıncaḡ cāna delīl/

⁴³⁶ B'de /olmazsın/

- (12) Hakkā minnet oldı āhīr dāsītān
Cān u dilden diñlediler dōsītān
Bu yüz elli iki meclis daħı hem
- (13) Buldı gāyet anla iy dürr-i fişān
Hak Te'ālā ger virürse şıhhati
Mevt elinden bulırsam ben amān
- (14) Çarħ-ı ğaddār virür-ise mühleti
Bu zamān daħı vire 'ömri zamān
Şeh Süleymān kışşasını şerħ idem
- (15) Hoş ğarāyib dāsītān-ı yār-ı cān
Kim işitmemiş⁴³⁸ ola aşlā hıç
Buncılayın hūb ğarrā söz inan
- (16) Var ümīdüm oқınıcaқ bu kitāb
Fātihayıla yād ideler cāvidān
Kim ider Firdevsiye āhīr du'ā
- (17) Raħmet itsün dāyım aña müste'ān
İy dü-kevnüñ mebde'-yi pāk-zāt
Kün dimekden kevn ü mekān⁴³⁹
- (18) Aħmed u Maħmūd u Kāsım 'izzeti
Kā'inātuñ serveridür pāk cān
Cürmini Firdevsinüñ eyle mu'āf
- (19) Rūzī kıl Firdevsiye cennet cenān
Cennet iste vir şalavāt Aħmede

⁴³⁷ A'da eksik, B'de yazılmış

⁴³⁸ B'de /işitmedüñ kimse ne/

⁴³⁹ B'de /Kün dimekden yaradan kevn ü mekān/

Söz tamām oldı bu dem iy kāmūrān

(20) SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ELLİ ÜÇÜNCİ MECLİSİNÜD
ZİKİRİNDEDÜR⁴⁴⁰

İy ki hā-yı baħr-i Hūda ğarķ olanlar mübtelā

(21) Hūdan iste ‘ āķıl-ısañ derdüñe dāyim devā

Ĥamr-ı Hūyı nūş u ğuş iden müdām tesbîḡ-i ‘ ışķ

Her nefesde deng ü ḡayrān⁴⁴¹ olurlar bī-riyā

[17b]

(1) Kim ki hūdan mest-i medhūş oldı dāyim nuṭķ-ı hū

Hū diyüp Hūyı diler Hūdan umar rence şifā

Hū durur varlık ķamudan Hū⁴⁴² görür varlık-ı ḡalk⁴⁴³

(2) Hū durur ḡilķat ķılan maḡlūkı küll-i pīşvā

Lā-şerīķ u lā-vezīr u Hū durur taḡķīķ hū

Lā-yezāl ü lā-naẓīr u ol Hū durur oldur Ĥudā

(3) Hū durur Firdevsīyi ğūyā ķılup viren ‘ aķl

Hū durur ḡallāk a‘ zān pādīşāh-ı kibriyā

Hū durur in‘ ām iden baḡa Süleymān sözini

(4) Hū durur⁴⁴⁴ emr iden şalāvāt hem be-cān-ı Muşṭafā

DER BEYĀNU Mİ‘ RĀC-I ḡALİLÜ’R-RAḡMĀN ‘ ALEYHİ’S-SELĀM⁴⁴⁵

(5) Loķmān-ı Ḥekīm ķavlince rāviyān[-ı] muşaddaķ ve Eflātūn-ı Yūnānī
naķlince nāķilān-ı muḡaķķıķ ol vechile emlaḡ ḡikāyet ķılup eydürler ki (6)
müvekkel-i insān Süleymān ḡazretine cevāb virüp eydür kim yā Süleymān nebī bir

⁴⁴⁰ A’da eksik, B’de yazılmış

⁴⁴¹ B’de /ser-gerdān/

⁴⁴² B’de /ķamu Hūdan/

⁴⁴³ B’de /in‘ ām-ı ḡalk/

⁴⁴⁴ B’de /Hūdur/

⁴⁴⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

gün İbrāhīm peygāmbere ‘am münācāt kılup Hāḫ Te‘ ālā (7) ḫāzretine didi kim⁴⁴⁶ bu cānlar kim cihān yüzine⁴⁴⁷ gelürler cihāndan gidicek ne olur nereye varurlar didi kıbeli’l-Hāḫdan⁴⁴⁸ ḫiṭāb-ı ‘izzet geldi kim (8) yā İbrāhīm evvel kim bu cānlar cihān milkine kim gelürler ammā kim ma‘şümiken giderler ya‘nī kim yirleri ölüp ma‘şümlaruḫ cānları kim (9) giderler⁴⁴⁹ imān bilmez kimse itdüḡi zürriyāt olsalar varup dār-ı ḫuld içre imān ehlinüḡ ḫidmet-kārı olur ya‘nī kim ḡilmān olurlar (10) ve vildān olurlar ve eger kim yā İbrāhīm ol cihāndan ma‘şüm ki imān ehlinüḡ zürriyātı olursa anlaruḫ ḫālī nūr u ‘alā (11) nūr olur zīrā kim ol cān bu cihāndan bī-ḫaber geldiler bī-ḫaber gitdiler⁴⁵⁰ anuḫ-çundur kim yā İbrāhīm anlara ol mertebe⁴⁵¹ daḫı (12) yā İbrāhīm anlar kim dünyā mülkinde bellü raḡbet ḫāşıl kıldılar ve cihānda kim ‘ömr sürdiler dirlik kılup ‘ibādet itdiler ve nefsin (13) bilüp benüm vaḫdāniyyetüme ikrār kıldılar ve naḫl idicek lā-cerem benüm civārumda yā İbrāhīm⁴⁵² menzil buldılar ve daḫı⁴⁵³ bilesince andan (14) tā ebedü’l-ebedin benüm ḫāzretümde şafāya ulaşur ḫalır daḫı ne ölür ve ne ḫocar⁴⁵⁴ ve daḫı⁴⁵⁵ ol vüçüd kim nefsi ‘irfān ḫāşıl kılmasa ol daḫı (15) cihāndan gidicek tā ebedü’l-ebed benüm ḫāhrum içinde ḫalır ḫaçan kim yā Süleymān İbrāhīm peygāmbere bu kelāmı işidicek (16) didi kim İlāḫī seyyidī ve mevlāyı bu cānlar kim senüḡ ḫidmetüḡde ebedü’l-ebed ḫalışardur yā bunları (17) seni niçün cihāna virirsin kim bunca zaḫmet çekerler senden ayru didi (18) yā Süleymān andan İbrāhīm peygāmbere ‘aleyhi’ş-şalavātı-vesselām⁴⁵⁶ eyle diyicek Celle ve‘ Alādan ḫiṭāb-ı ‘izzet gelür kim (19) yā İbrāhīm ol dem ki bu cānlar benüm ḫudretümünden zuhūra gelürler ve benüm vaḫdāniyyetüm şem‘inden (20) kim münfaşıl olup düşer lā-büdd ma‘şüm pākdür biş nesne yā İbrāhīm benüm (21) ḫāzretüme lāyık olmaz zīrā kim ma‘şümdür ve ma‘şüm olanlar [18a] (1) her nesneden ḡāfil olur ben ḡāfilleri yā İbrāhīm sevmezem ḫavlüḫü Te‘ ālā *innallahe lā-yuḫibbu’l-ḡāfilin* ve daḫı yā Süleymān ḫaçan kim (2) bu cānavara cisme gire cisim bu cānı her mażarratdan

⁴⁴⁶ B’de /didi kim yā Rabbi bu cānlar cihāna gelürler yine cihāndan gidicek/

⁴⁴⁷ B’de /cihāna gelürler/

⁴⁴⁸ B’de /min kıbeli’l-Hāḫdan/

⁴⁴⁹ B’de /giderler ma‘şümiken ya‘nī ol ölen ma‘şüm imān/

⁴⁵⁰ B’de /getdiler/

⁴⁵¹ B’de /mertebe ḫāşıl olur ve daḫı/

⁴⁵² B’de /Süleymān/

⁴⁵³ B’de /daḫı yā Süleymān bilesince/

⁴⁵⁴ B’de /ḫocalur/

⁴⁵⁵ B’de /daḫı yā Süleymān ol/

⁴⁵⁶ B’de /peygāmbere ‘am/

şaklar ve cān daḥı cism içinde idrāk ḥāşıl ider andan (3) şonra benüm ḥāzretüme lāyık olur ve daḥı yā Süleymān cān kāmīl olmayınca bil ki benüm vaḥdāniyyetümi bilmez anlamaz belki (4) yā Süleymān cānlar virüp dünyā milkinde zaḥmet çekdüklerine sebep budur didi Süleymān eyitdi ki yā melek-i müvekkel (5) insānda daḥı ḥayvānda⁴⁵⁷ olan ḥaşşa var mıdur didi ol melek daḥı cevāb virdi ki yā Süleymān ḥayvānātun her nev'den (6) bir ḥaşşası vardur ol ḥayvān o ḥaşşa üzerine maḥbū^c dur anuḥ küllisi insānda mevcūddur kaçan insān bahādur (7) olsa arslan gibi olur qorqak olur ḥargūş gibi saḥī olur ḥurūs gibi baḥīl olur sek gibi 'afif olur (8) şaḡm gibi faḥūr olur devlüngeç gibi vaḥşī kaplan gibi enīs olur gögercin gibi selīm olur koyun gibi serī^c olur (9) geyik buzaḡusı gibi baḥī olur ayu gibi 'azīz olur fil gibi zelīl olur deve gibi aḡır olur şaḡsıḡān gibi kürklü (10) olur tāvus gibi hādī olur baḡırtlak gibi zāl olur yund kuşu gibi māhir olur aru gibi şedīd olur ejdehā (11) gibi mehīb olur örümcek gibi ḥalīm olur deve gibi kindār olur lūrī gibi şümūs olur qatır gibi dilsüz olur (12) balık gibi mantıq olur 'andelīb gibi ḥelāl ḥarām farq eylemez qurd gibi ḥamūl olur ḥınzır gibi mübārek olur (13) tūḥī gibi şüm⁴⁵⁸ olur baykuş gibi ta'ā^c (?) olur aru gibi muzır olur mūş gibi bu cümle ḥayvānda ve nebātda ve erkānda (14) ve ma^c dende ve felekde ve kevkebe ve burclarda daḥı her mevcūdādda⁴⁵⁹ ne ḥaşşa var-ısa insānda ol ḥaşşa var durur⁴⁶⁰ pes (15) yā Süleymān bu ḥikmetile yapılmış bināya nazar eyle ve bu cennetile cehennem arasındaki şırāt-ı müstaḡīmi fikr kıll şāyed kim (16)⁴⁶¹ geçmeklige saḡa tevfiq virile ve bu 'adl-ıla vaz^c olınmış mīzānı te'emmul eyle şāyed kim ḥasenātınun ve seyyi'ātınun (17) veznin bilesin 'ömrün ve māluḡ fānī olup dükenmezden öḡdin ḥisāb kıll zīrā cennet bunun küllüsinden (18) şonra bulunur Allāh u Te'ālā buyurur *kefā bi-nefsike'l-yevme ḥasīben*⁴⁶² *hezā kitābunā yenḥıku 'aleyküm bi'-ḥaqqı* (19) *innā kunnā mā kuntum ta'lemūn*⁴⁶³ ve *inne hezā şırātin müsteḡīmen*⁴⁶⁴

NAZM⁴⁶⁵

⁴⁵⁷ B'de /ḥayvānātıda/

⁴⁵⁸ B'de /gibi şüm şüm olur/

⁴⁵⁹ B'de /mevcūdātıda/

⁴⁶⁰ B'de /mevcūd durur/

⁴⁶¹ B'de /kim anı geçmeklige/

⁴⁶² İsrā/14 "Bugün hesap sorucu olarak sana nefsin yeter"

⁴⁶³ Casiye/29 "İşte kitabımız, size karşı gerçeği söylüyor. Çünkü biz yapmakta olduklarınızı kaydediyorduk"

⁴⁶⁴ "Bu doğru yoldur"

⁴⁶⁵ A'da eksik, B'de yazılmış

Ġarra olma yā Süleymān devlete

- (20) Faḥr kılma tāc u taḥt u milkete
 Ḥaḫ Te' ālā saḡa virdi salṭanat
 Çāker itdi ins ü cinn ü memleket
- (21) Ḥākidüñ itdi ' azīz ve ol seni
 Ḥaḫ içinde kıldı a' zam ol ġanī
 Kā'inātı eyledi saḡa ġulām

[18b]

- (1) Bunca maḥlūḫ emrūñe olundı rām
 Ḳalbūñi ' arş eyledi ol kār-sāz
 Ka' be kıldı göñlüñi vü ser-firāz
- (2) Ġafletile sen geçürme sā' atüñ
 Varduḡunca⁴⁶⁶ Ḥaḫḫa artur ṭā' atüñ
 Nefsi ḫahr it tā olasın sen nefis
- (3) Nefse uyma kim olursın ki ḫasīs
 Sende durur dīvile ġül u melek
 Sinde⁴⁶⁷ durur arz u ḫāk u ne felek
- (4) Dīve uyma tā olasın mālīki
 Ḳadr-i rif' atdan geçesin felegi
 Dīv olursa saḡa ḫayf u reh-nümā
- (5) Ḳalduñ esfel içre ebed ile⁴⁶⁸ vāy
 ' Aḫl iderse saḡa telḫīn nām-ver
 Menzilüñ cennet ola vü mu' teber

⁴⁶⁶ B'de /varduḡınca/

⁴⁶⁷ B'de /sende/

⁴⁶⁸ B'de /eyle/

(6) Böyle diyüp vir⁴⁶⁹ pendî ol melek

Vir şalâvat Muştafâya bul dilek

DÂSÎTÂN-I SÎMURĠ VE MURĠĠÂN⁴⁷⁰

(7) Hekim kavlince Süleymân hazreti 'am müvekkel-i insân melek Şahbâta 'Â'il ile halvetde cân şohbetinde bizüm kışşamız ol yañadan (8) Sîmurğa geldi nite ol zamân kim ol 'âlim-i Hindî Süleymânun 'am⁴⁷¹ nâmesin kim oğıdı⁴⁷² 'ahd-nâmesin kim beyân eyledi SîmurĠ (9) kuşu âdem dilince fehm idüp şādılık eyleyüp dağı Süleymâna du'â eyledi buğur Kağnûs kuşu ve dağı gayrı cins (10) kırtal şoyagan ve şahin ve zaganos ve dağı ne kıadar yırtıcı kuşlar var-ısa Sîmurğa eytdiler yâ sultân-ı tıyürân hâkân-ı (11) perrân şah-ı 'anķâ iy pâdişâh sen hûd âdem dilin bilürsin fehm idersin bize cevâb vir kim Süleymânun⁴⁷³ 'ahd-nâmesi içre (12) ne yazılmış atyâr hâkķında ol peygâmbir ne dimiş didiler kuşlar eyle diyicek SîmurĠ dağı dile gelüp faşih lisânıla Süleymânun (13) nâmesi içre her ne kim diñleyüp anladıysa bu atyâra kuşlar dilince cevâb virdi bir bir söyledi 'ahd-nâmenün aħkâmın (14) Süleymânun peygâmın bir bir hikâyet aşlıyla ve fer'iyile rivâyet eyledi tamâm idicek kuşlar kim diñlediler (15) Süleymânun 'ahd-nâmesin taşdik kıldılar andan şonra dâne yiyici murĠân dağı anda hâzır olanlardan bu 'ahd-nâme (16) okunucaķ nâzır olanlara cümlesine Süleymânun 'am gönderdügi 'ahd-nâmenün cevâbından haber virdiler cemî'si işidüp (17) şādılıklar itdiler Süleymâna gitmege varup mübârek yüzini görmege tâlib olup cân u dilden kıabül kıldılar ba'zıları (18) dağı hüdhüde murĠândan sunķura ve kıarlağuca Süleymânun⁴⁷⁴ evşâfın ve ef'âlin ve aħvâlin şordılar anlar dağı Süleymânıla (19) geçen mâ-cerâların söyleyüp ve dağı hâlimligin selimligin beyân eylediler ve kuşlar dilin bildügin ve söyledügin cemî' (20) evşâfın zıkr idicek atyâr uluları Süleymânun⁴⁷⁵ kuş dilin bildügin işidüp şād olup eytdiler dilimizi (21) bildüginde ve müşkilümüzi hâll kılduğdan şonra biz anun ħidmetine cân virürüz diyüp gitmege varup Süleymân ħidmetin [19a] (1) itmege tâlib râğıb oldılar

⁴⁶⁹ B'de /virdi/

⁴⁷⁰ A'da eksik, B'de yazılmış

⁴⁷¹ B'de /'aleyhi's-selâm/

⁴⁷² B'de /oğıdı/

⁴⁷³ B'de /Süleymânun/

⁴⁷⁴ B'de /Süleymânun/

⁴⁷⁵ B'de /Süleymânun/

NAZM⁴⁷⁶

Cümle murğān oldı müştāk ol zamān

Şeh Süleymān hazretine kāmūrān

(2) Dergehine varmağa t̄alib olur

Hāk-i pāyın öpmege rāğib olur

Bāl i per düzüp kamu uçşdılar

(3) Pür gam-gīn gönlini⁴⁷⁷ açışdılar

Ne ki atyār içre varsa yırtıcı

Dāne yir ve daħı cümle t̄artıcı

(4) Şeh Süleymān dergehine varmağa

Hāk-i pāya yüzlerini urmağa

İştıyākı vardı çekdi intizār

(5) Vir şalāvāt Muştafāya yādīgār

NESR⁴⁷⁸

Hekīm kavlince kuşlar şādılık kılup Süleymāna varmağa cān u dilden (6) rāğib olıcağ Sīmurğ daħı feraħ kesb eyledi andan şonra Sīmurğ Kaħnūsa didi kim yā Kaħnūs diğ imdi Süleymāndan (7) ‘ahd-nāme geldi bizleri da‘ vet eyledi müvekkel-i atyārıñ emriyle tekvīn-i atyār daħı bize Süleymāna varmağa hüküm kıldı (8) şimden şonra lāzım gelen budur kim cemī‘ yırtıcı t̄artıcı kuşlardan ve daħı dāne yiyen kuşlardan her birisinden birer çift (9) kuş alup cem‘ idüp t̄urup Süleymāna gidevüz varup dest-i būs kılup mübārek cemālin müşāhede kılavuz anuñ (10) hıdmetin itmek daħı bilevüz kim Hağ Te‘ ālānuñ resūli ve peygāmberi huşūşā kim bizlere hākimdür hükmi var durur (11) ulu pādīşāhuñ hıdmetin itmek devlet sa‘ ādetdür haşşa kim peygāmbere ola anuñ cemālin müşāhede kılmağ şevābdur⁴⁷⁹ (12)

⁴⁷⁶ A’da eksik, B’de yazılmış

⁴⁷⁷ B’de /gönlünü/

⁴⁷⁸ A’da eksik, B’de yazılmış

⁴⁷⁹ B’de /sevāb durur/

NAZM⁴⁸⁰

Bir melik ki mürsel ola bize anuñ hıdmeti

Yok gümān ki artısardur ʿ izzeti vü devleti⁴⁸¹

(13) Her kim olur pādişāhlar dergehine süre yüz

Yok gümān ki artısardur ʿ izzeti vü devleti

NEŞR⁴⁸²

Hekīm kavlince Sımurğ (14) kuşu eyle diyicek buğur Kağnūs eyitdi yā Sımurğ şimdi kūh-ı Elbruzda olan kuşları cemʿ idelüm andan varup Süleymānuñ (15) yakınında olan baħr-i Siyāhuñ ve daħı ʿ Arab u ʿ Urebā çerilerinde yırtıcı ve daħı dāne yiyen kuşları cemʿ idüp turup Süleymāna (16) gidelüm yoksa bunda zaʿif mizāc kuşları sürüp Süleymāna iletmek kaçan olur cihānuñ her gūşesi hūd cümle (17) kuşlardur didi Kağnūs eyle diyicek buğur Sımurğ eytdi yā Kağnūs ne ʿ aceb söylersiz ol varacağnuñ Süleymān durur (18) saña baña gelen lāzım gelen daħı oldur kim eger Hindüñ eger Sindüñ eger cemiʿ şarkuñ belkim ğarbuñ şöyle kim ʿ acāyib (19) ğarāyib maʿrūf ve meşhūr kuşlar kim ādemī-zād içre añılur kitāblarında eşkālī ve ħavāşşı (20) yazılır anlarıñ⁴⁸³ cümlesi belkim daħı bilmedüklerin isimlerin daħı işitmedüklerin kuşları cemʿ idüp (21) her birisinden birer çift alup leşker cemʿ idüp Süleymāna Süleymānlık kutlulamağa ħāk-i pāyına yüz sürmek gerek [19b] (1) -dür evvel ʿ azametiyle varmağ Süleymāna taʿzīm durur kim Süleymāna taʿzīm itmek cāʿiz durur ħuşūşā kim Ħağkuñ emrinde cümle (2) murğān aña varmağ vācib durur ikinci Süleymāna varmağdan mağşūd budur kim Süleymānuñ anca düşmānları vardur göre (3) -ler kim cihān içre ğarāyib ʿ acāyib kuşlar kim var durur Ħağ Teʿālānuñ emriyle aña gelüp fermān (4) -ber olup durur eger azacuğ murğānıla varursavuz bize daħı Süleymāna daħı ħıffet lāzım olur

NAZM⁴⁸⁴

(5) Cümle oldı müştāk ol zamān⁴⁸⁵

⁴⁸⁰ A'da eksik, B'de yazılmış

⁴⁸¹ A'da eksik, B'de yazılmış

⁴⁸² A'da eksik, B'de yazılmış

⁴⁸³ B'de /anlarıñ/

⁴⁸⁴ A'da eksik, B'de yazılmış

Şeh Süleymān ḥāzretine kāmūrān

Dergehine varmağa tālib olur

(6) Ḥāk-i pāyın öpmege rāğīb olur

Pāl⁴⁸⁶ u per düzüp kamu uçışdılar⁴⁸⁷

Pür ğam-gīn göñlini⁴⁸⁸ açışdılar

(7) Tā⁴⁸⁹ ki kuşlar içre varsa yırtıcı

Dāne yiyen daḥı cümle tırtıcı

İştiyākı vardı çekdi intizār

(8) Vir şalāvāt Muştafāya yādigār

NEŞR⁴⁹⁰

Hekīm kavlince Sīmurğ kuşı iyle⁴⁹¹ diyicek Qaḳnūs daḥı Sīmurğuş (9) sözini müvecceḥ görüp cemī^c -i kuşlar bildi daḥı ḥoş görüp didiler kim Süleymāna ne kadar kim ta^c zīmle varavuz (10) anuñ devletine lāyık Sīmurğuş ‘izzetine muvāfiḳ ola didiler eyle olıcaḳ yene Sīmurğ eyitdi diñ imdi evvel ne kadar kim (11) kūh-ı Elbruzda tırtıcı yırtıcı kuşlar var-ısa cem^c iylegil⁴⁹² diyüp Qaḳnūs kuşına emr eyledi andan tavşancıl sunḳūr şāhin (12) zağanos şoyağa gögercin Qaḳnūsa koşdı kim varup ḥaber kırup Qaḳnūsuñ yuvası (13) qatına cem^c idüp getüreler andan şoñra cümle olıcaḳ Medīne şahrāsında bulışalar Quds-i mübārek yirinde (14) diyüp Qaḳnūsı şaldı gönderdi ol kuşlarla gitdiler andan şoñra dāne yiyen kuşlara daḥı tāvus (15) kuşın gönderüp ışmarladı kim Hindūsitānda ve ‘Acemistānda ne kadar dāne yir kuşlar var-ısa varup ğarāyibden ‘acāyibden (16) meşhūrların ğayr-ı meşhūrların cem^c idesin daḥı Tih şahrāsına varup Mūsā peyğāmerüñ olduğı şahrāda (17) kuşlarla oturasın benden hüdhüd varup saña ḥaber viricek gelüp Quds şahrāsında bulışasın benden öñdin (18) anda varmayasın kim yırtıcı kuşlardan şekeri şaḳınasın didi daḥı gögercin

⁴⁸⁵ B’de /cümle murğān oldı müştāk ol zamān/

⁴⁸⁶ B’de /bāl/

⁴⁸⁷ B’de /uçuşdılar/

⁴⁸⁸ B’de /göñlüni/

⁴⁸⁹ B’de /ne ki/

⁴⁹⁰ A’da eksik, B’de yazılmış

⁴⁹¹ B’de /eyle/

⁴⁹² B’de /eylegil/

karlağuc (19) tūṭī kumrı tūrnayı ügeyik kuşını bu altı kuşları tāvusa refîk koşup gitdiler andan sonra (20) Sîmurğ kuşu daḥı balıkcıra taḥakküm eyledi kim vara baḥr-i Kūlzuma gire ne kadar deryā kuşları var-ısa baḥrī kuşları (21) cem^ç ide daḥı kūlzüm deryāsınūḡ kenārında cem^ç olalar ol vaḡt kim hüdhüd vara cümlesi uçuşup kanad [20a] (1) açup Kuds-i mübārek şahrāsında Kalesṭīn ırmağı ardun şuyında buluşalar⁴⁹³ daḥı Süleymāna gideler andan balıkcıra daḥı (2) kazı ördegi kuğu kuşını martıyı saḡa kuşını⁴⁹⁴ balқан kazın bu altı baḥrī kuşları daḥı bile refîk koşdı gitdiler (3) baḥr-i Kūlzuma ^çazm itdiler ma^çel-kışşa Sîmurğūḡ emriyle Kaḡnūs kuşu yırtıcı tırtıcı kuşları cem^ç itmege (4) gitdiler⁴⁹⁵ ve tāvus kuşu dāne yiyen kuşları cem^ç itmege gitdi ve balıkcır kuşu baḥrī kuşları cem^ç itmege (5) gitdi dönüp hüdhüdi sunḡūrī laḡlaḡı karlağucı gögercini katında alıḡoyup ḡāş itdi andan (6) sonra Sîmurğ daḥı Süleymāna nice tuḡfe ile dem diyüp meşveret eyledi ol kuşlar didiler kim Süleymāna lāyık (7) ne ola sen yigrek bilürsin bir tuḡfe gerekdür kim ol saḡa lāyık Süleymāna muvāfiḡ ^çazamete muṡābık ola (8) kim ol Süleymān-ı zamān sen Sîmurğ melik-i tayyārsın

NAZM⁴⁹⁶

Çün Süleymān ḡazretidür şāh-ı a^ç zam kām-kār

(9) Hem nebī vü mürsel oldur şāh-ı ^çādil tāc-dār

ḡaḡ Te^çālā çāker itdi cümle maḡlūḡı aḡa

Kim musaḡḡardur beşer cin vaḡş u tıyr u mūr u mār

(10) Pes gerekdür aḡa ta^ç zīm eyleyevüz bu zamān

Cümle murgān cem^ç kılup yüz uravuz āşikār

Yırtıcıdan tırtıcıdan dāne yiyici daḥı

(11) Ne ki atıyār aşlı varsa cem^ç ola vü bī-şümār

Dergehine Şeh Süleymān şehriyāruḡ varavuz

ḡidmetinde olavuz dāyim hemān leyl ü nehār

(12) Tıḡrılıḡla ḡidmet iden pādişāha bī-gümān

⁴⁹³ B^çde /buluşalar/

⁴⁹⁴ B^çde/kuşını/

⁴⁹⁵ B^çde /gitdi/

⁴⁹⁶ B^çde yazılmış

Bulacağdur ʿizzetü'l-Hağ yok hilâf nâ mudâr

Böyle diyüp kuşlara Sîmurğ Kâf⁴⁹⁷ iy pür-hüner

(13) Vir şalâvat Muştafâya cân u dilden âşikâr

NEŞR⁴⁹⁸

Hekîm kavlince Sîmurğ kuşına hüdhüdle⁴⁹⁹ ol kuşlar eyle diyicek (14) Sîmurğ eytdi Süleymâna lâyiğ yig benüm armağânım⁵⁰⁰ var durur ammâ kim begâyet ırâkdadur eger kim girse (15) ele⁵⁰¹ girse Süleymânun salţanatına ve benüm ʿazametüme muvâfiğ idi hüdhüd eydür nice armağândur söylegil görelim⁵⁰² didi Sîmurğ (16) cevâb virdi kim baħr-i Muħitün yiryüzine ağan ırmağı geçüp küh-ı Kâfın⁵⁰³ ser-haddinde Heyhât Şahrâsında (17) Süleymân bin Şahr-ı Nârın merkadinün yaʿnî türbesinün kubbesi üzerinde bir ʿâlem vardur ol altun ʿâlem mîl üzerinde (18) bir cevâhir vardur kim ʿâleme gün gibi⁵⁰⁴ şuʿle⁵⁰⁵ virür vaḳti kim gün toḳunsa berğ bigi ʿâlem içre (19) şuʿle toḳınur göz göze bakmaz olur kamaşur sürme-yi ışfahânî çekmege gerek kim göz göre yoksa göz görmez anuñ (20) bigi tuħfe cevher ʿâlem kâʿinât içre yok durur egerçi kim cevâhir aşı çokdur

NAZM⁵⁰⁶

Gerçi ʿâlem içre cevher bî-şümâr

(21) Leyki anca gevher olmaz âb-dâr

Gün gibi⁵⁰⁷ şuʿle virür bu dehre ol

Seyl ider şuʿlesi⁵⁰⁸ birle ol nehâr

[20b]

(1) NEŞR⁵⁰⁹

⁴⁹⁷ B'de /Sîmurğ-ı Kâf/

⁴⁹⁸ B'de yazılmış

⁴⁹⁹ B'de /hüdhüdle/

⁵⁰⁰ B'de /armağânım/

⁵⁰¹ B'de /ele girse/

⁵⁰² B'de /görelim/

⁵⁰³ B'de /küh-ı Kâfın/

⁵⁰⁴ B'de /bigi/

⁵⁰⁵ B'de /şuʿle/

⁵⁰⁶ A'da eksik, B'de yazılmış

⁵⁰⁷ B'de /bigi/

⁵⁰⁸ B'de /şuʿlesi/

Hekim kavlince Sîmurğ iyle⁵¹⁰ diyicek hüdhüd dağı cümle kuşlar ile ol cevheri Süleymāna lāyık gördiler (2) kim varup Sîmurğ getüre pes Sîmurğ iki yavrısınun üzerine bir niçe yırtıcı tartıcı kuşlar kodı kim gıdāsın eksük (3) kılmayalar ammā kim giden ancak kırk günde gelürem ādemī-zād yürise yidi yıllık yol durur perrīler dīvler yürise⁵¹¹ (4) yidi aylık yol durur ümizüm var kim kırk günde varam gelem inşā'llāhu Te'ālā bu gelen 'ahd-nāme-yi Süleymānı dimeyüp (5) ol iki ādemī-zādı ısmarladı kim gıdāların vireler ve dağı eytdi kim ben sizi qorqmanuz Süleymāna iledüp (6) āzād itdürem didi hüdhüdi anlara nāzır kodı kuşlara ısmarladı anlara yim yimiş getüreler didi andan sonra (7) öpüp 'ahd-nāmeyi gögsine bağlayup kanad açup uçup felek yüzine kalkdı dağı 'azm-i şahrā-yı Heyhāt (8) kıldı gitdi ol kadar felek yüzine çıkdı kim yiryüzi aña bir hirmen kadar oldı dağı per açup yıldırım (9) mişālī uçup n'itdi 'azm-i şark itdi üç gün gitdi dördünci⁵¹² gün kanad açup gökyüzinden yiryüzine (10) süzilüp bir bınar kenarında kondı gördi kim bir bölük gergedanlar yürür def i birisin minkārina alup felege çıkarup (11) diri şalıvirdi gergedan inüp hürd u haşhāş oldı andan sonra gergedanun etinden inüp pençe urup yırtup (12) tartup yidi qarnın toyurdi ol bınarun şuyından içdi dağı⁵¹³ kanad açup 'Arabdan yaña gitdi Sîmurğ ol (13) yiri göricek Sām Süvār ögine düşüp yād eyledi eytdi varayın şol yire Sāmun sağığından haber (14) şorayın ola kim Sāmdan haber bilem varıcaq Zāl-i Rüsteme⁵¹⁴ haber virem diyüp birinun ardından irdi perrī (15) dağı Sîmurğı gördüğü kim bir garāyib 'acāyib kuş kara bulut bigi kanad açup gelüp iki başı var gevdesi filden (16) büyük kara tağa beñzer velākin dünyāda ne kadar rengin var-ısa anun yünlerinde munaqqāş yüzi ādem şıfatı gibi maħcüb-ı (17) ra'nā müntehā zibā dünyāda mişli yok

NAZM

Cümle murgān ola müştāk pür-hüner

(18) Ol 'acāyib murgı görse nām-ver

Bir 'acāyib murg-zibā sekl-i hūb

⁵⁰⁹ A'da eksik, B'de yazılmış

⁵¹⁰ B'de /eyle/

⁵¹¹ B'de /yürüse/

⁵¹² B'de /dördünci/

⁵¹³ B'de /yene kanad açup/

⁵¹⁴ B'de /Zāle Rüsteme/

Şan melekden⁵¹⁵ uçup açar pāl⁵¹⁶ ü per

(19) Dürlü rengin taze yünlü zeyn olup

İyle⁵¹⁷ ra^c nā mişlini bilmez⁵¹⁸ beşer

Beñzemez tāvus şeklün⁵¹⁹ ol kuşa

(20) Şanki Cibril oldı uçar pāk nazār

Çaddi yüce şekli gökcek key^c aceb

Kim gören vālih olur ehl-i nazār

(21) NEŞR⁵²⁰

Hekīm kavlince perrī Sīmurğı görüp ta^c accüb iderken Sīmurğ perrīler dilin kim Süleymān cān devrinde [21a] (1) öğrenmişdi faşih söylerdi döndi çağırdı kim yā perī tūr qorqma kim ben Sīmurğam sinden⁵²¹ Sām-ı Süvāruñ sağlığın (2) şoraram başa bilürseñ haber virgil didi perrī dağı bildi kim Sīmurğdur kuşu gelüp hevā yüzinde ta^c zīm eyledi selām (3) virdi Sīmurğ didi kim kıandan gelürsin perrī eydür maşrıkdan rūh-ı şāh-ı Çind şehrinde gelüp zulümāt bahrinden (4) yaña Berķ-ı Cāzūnuñ cengine çāh-ı^c Aķīm kal^c asına giderin didi Sīmurğ didi kim ol yire niye⁵²² (5) gidersin perrī eydür rūh-ı şāh-ı Çind perrīyle sultān-ı perrī-hān dīvler serhengi Ca^c ca^c a-yı dīv Berķ-ı Cāzūnuñ (6) üzerine gitmişler ceng itmege ben dağı anda vardum ser-^c askerdenem perī-hānı emriyle giderem didi Sīmurğ (7) eytdi ya Sām Süvārdan ne haber bilürsün⁵²³ Hümāyün Şāhıla mıdur yāhūd kıandalığın bilür misin didi ol perī (8) cevāb virdi kim Sām Süvār semendüni hezār destiyle ceng iderken şonra zafer bulmamış kaçmış Sām dağı (9) zerrīn şehrinde yürürken Berķ-ı Cāzū gelüp Sāmı kıapmış çāh-ı^c Aķime bırakmış perī-hān rūh-ı şāh-ı Çind Ca^c ca^c a-yı (10) dīve gelüp perrī çerisinle dīvler leşkeriyle cin⁵²⁴ çerisinle Berķ-ı Cāzūnuñ üzerine varup ceng iderlermiş (11) kim Sāmı hālāş ideler bu kerre Sīmurğ kıuşına dağı ol perī

⁵¹⁵ B'de /melekdür/

⁵¹⁶ B'de /bāl/

⁵¹⁷ B'de /eyle/

⁵¹⁸ B'de /bulmaz/

⁵¹⁹ A'da seklün şeklinde hatalı yazılmış

⁵²⁰ B'de yazılmış

⁵²¹ B'de /senden/

⁵²² B'de /neye/

⁵²³ B'de /bilürsin/

⁵²⁴ A'da /çin/

didî kim yâ Sîmurğ sulţân-ı murğân yâ siz ne araya ‘azm (12) idersiz didî cevâb virdi
kim cihân milkine bir Süleymân dahî gelmiş aña tuhfe için (13) Süleymân bin Şahr-ı
Nârûn türbesi kubbesindeği cevheri almağa Süleymâna iletmege kaçd idüp aña
giderin kim Süleymâna (14) lâyıķ armağandır Süleymân dergâhında ‘izzet bulam
direm

NAZM

- Her kişünü miqdârınca kâmurân
(15) Hâzrete lâzım durur pes armağân
Kim tehî-destlik işi mişkil⁵²⁵ durur
Her neye ümîz eylese bâtıl durur
(16) Kim dimişler Hakkâ kııl dilden niyâz
Dek elünle halka virgil bir piyâz
Kim eli boş kimse hâcet bulamaz
(17) Tırduğı yirlere hürmet bulmaz
Pes gerekdür saña lâyıķ armağân
Ki iletessin Şâh-ı Süleymâna revân
(18) Lîki⁵²⁶ vardur tuhfeden tuhfeye fark
Tuhfe ol ki göre tahsîn ide halk
Ad u şâna gerek añla armağân
(19) Kim görüp maqbûl ola iy kâmurân
Şeh⁵²⁷ Süleymân hâzretine bu zamân
Gerçi kim eksük degüldür armağân
(20) Lîki binden⁵²⁸ tuhfe-kârûn âşikâr

⁵²⁵ B’de /müşkil/

⁵²⁶ B’de /leyki/

⁵²⁷ B’de /şâh/

⁵²⁸ B’de /leyki benden/

Ol cihetden⁵²⁹ zaḥmet itdüm ihtiyār

Çün varuban getürem ol cevheri

(21) Şeh Süleymān göricegez gevheri

Böyle diyüp öger ol Sîmurğ-ı Kāf

Sākin oldı vir şalāvāt bî-ḥilāf

[21b]

(1) NEŞR⁵³⁰

Hekīm kavlince Sîmurğ kuşu Sām Süvāruḡ hayātından ḥaber bilicek şād olup didi kim varup cevheri (2) getürmekden ise Sāmı ḥalāş kı lup varup Süleymāna iletmek yigrekdür kim buncılayın düşmenleri⁵³¹ varıken Sām Süvār (3) bir günde cemī^c-i düşmānın helāk bağırının çāk ve menzillerin ḥāk iderdi diyüp қаşd eyledi kim Sām Süvārı kırtara (4) yine⁵³² gönlünde eyitdi Sām bir bed-nefs kişidür ança kim ança eylük kıldum bilmedi baña eylüküme minnet kılmadı varup kırtaram şāyed (5) ola kim benümle Süleymāna varmağa ‘ār kıla iger ki budur kim varam cevheri getürem gelicek Sāma daḡı varam görem ḥālinden ḥaber (6) bilem diyüp perriye Sîmurğ eyitdi eger Sām-ı Süvārı görürseḡ binden⁵³³ selām viresin diyesin kim Sîmurğıla felek yüzinde buluşdum (7) binden⁵³⁴ seni şordı saña selām gönderdi ben ança varuram didi vidā^c laşdı perri dönüp garbdan yaña gitdi Sîmurğ (8) uçup şarkdan yaña Heyhāt Şahrāsına gitdi

NAZM⁵³⁵

Cānib-i⁵³⁶ şarka uçup Sîmurğ-ı cān

(9) Gevher için ortaya қor baş u cān

‘Azm⁵³⁷ Heyhāt eyleyüp uçarıdı

⁵²⁹ B’de /cehetden/

⁵³⁰ B’de yazılmış

⁵³¹ B’de /düşmānları/

⁵³² B’de /yene/

⁵³³ B’de /benden/

⁵³⁴ B’de /benden/

⁵³⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

⁵³⁶ A’da /çāpını/ şeklinde hatalı yazılmış, B’de /cānib-i şarka/

⁵³⁷ B’de /‘azm-i/

Ƙara bulutları uçup geçeridi

(10) Geh⁵³⁸ ıkardı ara uçup pāl⁵³⁹ ü per

Kāh olurdı buluda ol bālī per

Heybetinden orırdurđı gördüğün

(11) Yıldırım bigi yiterdi gördüğün

ƘIŞŞA-İ İBLİS-İ LĀ'İN⁵⁴⁰

Hekīm avlince Sīmurğ gitmekde bizüm ışşamız ol yağadan ünkim ol perrī anad açup (12) felekler yüzinden baħr ü ber geüp zamānıla gelüp āh-ı 'Aīm şahrāsına Ber-ı Cāzū al' asına kim irişdi perrīler (13) sultānı Hümāyūn Şāha gelüp buluşup Sīmurğıla buluşduğün beyān eyledi ve Sīmurğ uşı Sāmı şorduğünü söyledi (14) andan şonra cihāna Süleymān gelmiş ins ü cinn aña mui' olacağdur ben daħı aña varmağa Süleymān bin Şaħr-ı Nāruğ (15) ubbesinde olan 'alemdeki cevheri alup Süleymāna tuħfe iletmek isterem kim aña lāyık durur diyüp ma'el-ışşa (16) Sīmurğıla ne kim söyleşüp ne işitdiyse perrī-ħāna ħaber virdi bir bir söyledi perrī-ħānı işidüp ta' accüb eyledi (17) eytdi kim Sīmurğ ne 'aceb söz söylemiş cihāna bir Süleymān daħı mı gelmiş ben bu sözi Sām-ı Sūvārdan daħı (18) işitdüm Süleymān gelecekdür didi ammā kim geldüğün işitmedük bu seferden dönelüm daħı ādemī-zāda perrī (19) gönderelüm Süleymāndan ħaber bilelüm vāi' ise biz evvel varalum ħidmetine yüz sürelüm diyüp fikre (20) vardı meger kim ol ħinde İblis-i la'ın anda ħāzır idi teccüs ılmağa gelmişdi bu ħaberi kim işitdi be-ğāyet (21) vehm eyitdi göñlinde eyitdi eger kim varup Sīmurğ⁵⁴¹ iğvāyıla yoldan döndürmezsem yāħūd bir belāya [22a] (1) belāya uğratmazsam varup Süleymāna irecekdür Süleymānı⁵⁴² devleti ziyāde olacağdur diyüp Dinesile⁵⁴³ Vesvāsıla İhdināşıla (2) dem eküp uçup gıtdiler 'azm-i Sīmurğ ıldılar kim varup Sīmurğa iğvā vireler yoldan ireler kim Süleymāna (3) varmaya tedbīr böyle itdiler tağdır⁵⁴⁴ Ĥağdan gāfil oldılar

⁵³⁸ B'de /kāh/

⁵³⁹ B'de /bāl/

⁵⁴⁰ A'da eksik, B'de yazılmış

⁵⁴¹ B'de /Sīmurğı/

⁵⁴² B'de /Süleymānuğ/

⁵⁴³ B'de /Denesile/

⁵⁴⁴ B'de /tağdır-i Ĥağdan/

NAZM⁵⁴⁵

Gerçi İblīs itdi telbīs anda gāyet ol zamān

(4) Bilmedi kim bozısar tedbīr bī-taḳdīr inan

Ger Racīmūñ rāsta gelse itdūgi tedbīr eger

Hiç Süleymāna musahḥar olmayadı ins ü cān

(5) İstemezdi⁵⁴⁶ ol la^c in Şāh-ı Süleymānı Şehā

Bunlara ḥākim oluban ḥükm iderdi şādımān⁵⁴⁷

Ḳaşd iderdi Şāh Süleymān ḥazreti ola helāk

(6) Ḳurtıla tā kim şeyāṭin Şāh elinden rāyigān

Līki Allāh ol la^c inüñ redd iderdi mekrini

Dil perīşān kıılır idi dāyim ide ol fiḡān

(7) Ger Racīmi kör idem dirseñ şehādet kııl sözüñ

Vir şalāvāt iyle⁵⁴⁸ tekbīr ehl-i cāndan kāmūrān

KİŞŞA-İ ‘ ANḲĀ⁵⁴⁹

Hekīm ḳavlince İblīs-i (8) la^c in dem çeküp uçup Sīmurḡdan yaña gitmekde bizüm kışşamız Sīmurḡa geldi nite ol zamān kim Sīmurḡ ḳanad açup (9) uçup gitdi dört gündür diyicek baḥr-i Muḥīṭūñ kenārına yitdi gördi kim deryā-yı Muḥīṭ cūşa gelmiş ve ṭalḡaları (10) mevc urup fevc fevc felegūñ yidinci ḳatına çıḳmış güñrenür⁵⁵⁰ ṭurur mevc urur ṭül ‘ arzına nihāyet yoḳ Sīmurḡ (11) ḳuşı baḥr-i Muḥīṭūñ ‘ azametini gördi bir zamān ḳanad açup felek yüzinde pervāza ḳalḳup ṭurdı göz (12) urdı daḡı kendüye eyitdi ben bu baḥr-i Muḥīṭ kim altı yıllıḳ yol ini vardur kim Heyhāt Şahrāsına (13) varam altı günde ancaḳ geḳerem baña ḡidā gerekdür zevāde geṭürem diyüp yiryüzine indi baḥr-i Muḥīṭ kenārında bir yüksek (14) ḳayanuñ üzerine ḳondı çevre yaña göz oynatdı bu ṭaḡda gördi kim hiç cānavar yoḳ ammā kim

⁵⁴⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

⁵⁴⁶ B’de /ki istemezdi/

⁵⁴⁷ B’de /şādümān/

⁵⁴⁸ B’de /eyle/

⁵⁴⁹ A’da eksik, B’de yazılmış

⁵⁵⁰ B’de /gümrenüp ṭurur/

deñiz (15) yundları deñiz şıgırları var yürüyüp otlarlar kâh gelüp deñize girürler bî-nihâyet çok Sîmurğ (16) hem-ân-dem kanad açup uçup bir deñiz şıgırın tutup pençeyile yırtup tartup helâk eyledi dağı şahin (17) kuş etin yir gibiydi⁵⁵¹ karnın toyurdi⁵⁵² iki şığıra dağı uçup yitişüp pençe urup tartup iki kaynağına alup (18) atmaca serçe kuşın götürür bigi getirüp Allâh Te'âlâya şıgınuş kanad açup uçup anuñ gibi⁵⁵³ felekde yüksek (19) kâlkıdı ki yidinci⁵⁵⁴ kat felegün meleküt tesbîhlerin işidürdi niçün⁵⁵⁵ iyle⁵⁵⁶ yüksek kâlkıdı anuñ-çun kim baħr-i Muħiṭün (20) mevâc anuñ bigi durur kim felek yüzine yakın çıkar niye⁵⁵⁷ kim dîvden perriden kuşlardan tokınsa yaķar helâk ider (21) ğarķ ider Sîmurğ dağı ol kôrķudan felege yüksek çıkup baħr-i Muħiṭün üzerine Ħaķķa tevekkül kılup [22b] (1) 'ahd-nâmeyi Süleymâna i tikâd kılup⁵⁵⁸ Muħiṭ deryâsını geçmege giderdi deryâ cânavarların temâşâ iderdi

NAZM⁵⁵⁹

(2) Cüş idüben urduğunca⁵⁶⁰ mevc mevc

Şan felek yüzün tutardı mevc mevc

Ħaķķa⁵⁶¹ tesbîh eyleyüp inlerdi

(3) Dinleyüp revhâniyân tañlarıdı

Kim Muħiṭ-i a' zam dağı tesbîh ider

Şükr-i Ħaķķı ħâk u ateş riḥ ider

(4) Varım şey kim Ħaķķı tesbîh itmege

Emr-i Ħaķķı cânıla ol tutmaya

Ebr u bād⁵⁶² u mäh u kevkeb yâ emîr

(5) Ħaķķı tesbîh ider anlar lâ-naẓîr

⁵⁵¹ B'd e /bigiydi/

⁵⁵² B'd e /toyurdi dağı iki/

⁵⁵³ B'd e /bigi/

⁵⁵⁴ B'd e /birinci/

⁵⁵⁵ B'd e /neçün/

⁵⁵⁶ B'd e /eyle/

⁵⁵⁷ B'd e /neye/

⁵⁵⁸ B'd e /kılup kılup/

⁵⁵⁹ A'd a eksik, B'd e yazılmış

⁵⁶⁰ B'd e /urduğunca/

⁵⁶¹ B'd e /Ħaķķı/

⁵⁶² B'd e /mād u mäh/

Sen yatarsun⁵⁶³ cāme-ḥāb içre ḥamūş

Uyanuḵ tesbīḥ ider ṭayr u vuḥūş

(6) İy mubaşşır gözün aç iyile⁵⁶⁴ nazār

Ṭā' at it kim bu durur yaḥşī fikr

Ejdehālar gördiler kim ṭağ ḳadar

(7) Gözleri gül-ḥen gibi⁵⁶⁵ ırmağ ḳadar

Çün Muḥīṭün şuyına ḳıldı nazār

Deḥşetinden dökdi Sīmurğ pāl ü per⁵⁶⁶

(8) Diñle imdi ḳışşa nedür iy yarā

Vir şalāvāt Muştafā peygāmbere

ḲIŞŞA-İ İBLİS PÜR-TELBİS⁵⁶⁷

(9) Hekīm ḳavlınce Sīmurğ uçmaḳda baḥr-i Muḥīṭi geçmekde bizüm ḳışşamız şeytān-ı racīme geldi nite ol zamān kim İblīs-i la' in (10) Sīmurğ ardınca gitdi gelüp Muḥīṭe yitdi daḥı felek yüzine dem çeküp ol ḳadar çıḳdı kim yiryüzi şöyle kim (11) aña bir ṭabaḳ mişāli görindi⁵⁶⁸ daḥı göz oynatdı çevre yaña baḳdı Sīmurğı görmedi 'āḳıbet daḥı dem çeküp uçup (12) yuḳaru çıḳdı deryā-yı Muḥīṭ üzerinde baḳdı gördi kim deryā-yı Muḥīṭün üzerinde felegün birinci ḳatında bir ḳaraca (13) ḳuşçağaz uçup gider anuñ bigi uçup gider kim göz yitişmez uçduḒına İblīs dönüp Yūsa İhdināşa Dinese (14) didi kim ol ḳaraca ḳuşçağaz⁵⁶⁹ Sīmurğdur⁵⁷⁰ kim görürsüz didi anlar eytdiler Sīmurğ be-ğāyet ulu 'azīm bir ṭağ ḳadar ḳuşdur⁵⁷¹ (15) bu ḳarlaḒuca beñzer Sīmurğ degüldür didiler Racīm eytdi anuñ kiçirek göründüḒi budur kim ben felegün birinci ḳatındayam (16) ol Muḥīṭün üzerindedür

⁵⁶³ B'de /yatarsın/

⁵⁶⁴ B'de /eyle/

⁵⁶⁵ B'de /bigi/

⁵⁶⁶ B'de /bāl ü ber/

⁵⁶⁷ A'da eksik, B'de yazılmış

⁵⁶⁸ B'de /göründi/

⁵⁶⁹ B'de /ḳuşçağaz/

⁵⁷⁰ B'de /Sīmurğ durur/

⁵⁷¹ B'de /ḳuş durur/

anuñ-çun iyle⁵⁷² gözikür binden⁵⁷³ aña bir aylık yol vardur şunuñ şeffâfından günün
(17) şu' lesinden görünür ol kadar da yoğsa görünmezdi

NAZM⁵⁷⁴

Budur⁵⁷⁵ Sîmurğ-ı Kâf anlañ ' ayân

(18) Şek getürmeñ ben⁵⁷⁶ bilürem bî-gümân

Çäre kıluñ fikr idelüm mekrile

Yoğsa müşkil olur işüm bu zamân

(19) NEŞR⁵⁷⁷

İblîs-i la' in iyle⁵⁷⁸ diyicek eyitdiler ya ne iyleyelüm⁵⁷⁹ Racîm didi kim ikinüz
giyik⁵⁸⁰ şüretine girün (20) ben tekvîn şekline gireyin andan Sîmurğa ireyin ben
bilürem ki aña nice iğvâ virem didi dañı ol iki la' in silkinüp (21) şıgın giyik⁵⁸¹
şekline girdiler ikisin dañı İblîs-i la' in tekvîn şeklinde iki geyigi ele alup [23a] (1)
sürüp dem çeküp anuñ bigi perrende Sîmurğun derhâl ardından irdi zîrâ ki Hâk
Te' âlâ şeytâna anuñ bigi kuvvet viripdür⁵⁸² (2) kim bir dem içre durursa ' arşa irişür
def' i Sîmurğun ardından irişdi Muñtîñ üzerinde buluşup selâm (3) işâret iyledi⁵⁸³
Sîmurğ dañı tekvîn-i atyâra şordı kim yâ tekvîn neye geldün neye gelmeyeyin seni
Süleymân ister (4) saña muntazırdur nereye gidersin didi Sîmurğ dañı ma' el-kışşa
Süleymâna armağân-çun gitdügin söyledi şerh eyledi (5) Sîmurğ iyle⁵⁸⁴ diyicek İblîs
didi kim gâyet hûb varduñ ben dañı senün hâliñi⁵⁸⁵ müvekkel-i atyârdan işitdüm ki ol
dañı (6) İsrâfilden haber bilmiş İsrâfil dañı mevâc a' zamda⁵⁸⁶ görmiş senün
Süleymân bin Şahr-ı Nâra gitdigün bildümse saña iki (7) giyik⁵⁸⁷ getürdüm ol

⁵⁷² B'de /eyle/

⁵⁷³ B'de /benden/

⁵⁷⁴ A'da eksik, B'de yazılmış

⁵⁷⁵ B'de /bu durur/

⁵⁷⁶ B'de /getürme ben/

⁵⁷⁷ A'da eksik, B'de yazılmış

⁵⁷⁸ B'de /eyle/

⁵⁷⁹ B'de /eyleyelüm/

⁵⁸⁰ B'de /geyik/

⁵⁸¹ B'de /geyik/

⁵⁸² B'de /virp durur/

⁵⁸³ B'de /eyledi/

⁵⁸⁴ B'de /eyle/

⁵⁸⁵ B'de /hâliñi/

⁵⁸⁶ B'de /mevâc-ı a' zamda/

⁵⁸⁷ B'de /geyik/

elünđegi şıgır etin⁵⁸⁸ yimek zarardur eti saķıldür hem anlara ķatıl irmiş durur yılan şoķup durur⁵⁸⁹ ol iki (8) şıgırını ķaynağundan bıraķğıl bu iki geyikler⁵⁹⁰ saña Muħıti geçince zevāde yiter didi Sımurğ rāst şanup ol iki (9) şıgırları pençesinden deryāya şaldı gitdi andan İblīs-i la^c in daħı ol iki geyik⁵⁹¹ şekline giren Yūsa ve Yese siħr (10) oķıyup kendülerine urup nā-bedīd olup⁵⁹² gitdiler Sımurğ gördi kim ne tekvīn var ne ħōd geyikler⁵⁹³ var bildi kim şeytān mekrīdür (11) def^c i deryā yüzine indi kim ol iki şıgırlar ķapa⁵⁹⁴ deryāya düşdi balıķlar üşdi yidi Sımurğ daħı alçağa düşdi⁵⁹⁵ Muħıttün (12) mevāc talğaları çıķup Sımurğı ışlatdı uçmağa daħı tākati tāk oldu azıķ daħı gitdi aç (13) ıřlaķ ķanadları yükin çekemez oldu ķonacaķ yir daħı yoķ bu ħāletile ğayret ķılıp uçup giderdi (14) Ĥaķķa tevekkül iderdi gör şeytānı kim yir gökile deñiz ortasında uçan Sımurğa daħı neler ķılır (15) sen kim ādemīsın bu şüretde yürürsün⁵⁹⁶ anuñ iğvāsından ħalāş olasın meger kim ^c ināyet-i (16) Ĥaķ ire farzı edā idesın sünnet-i resūli ķılasın

NAZM⁵⁹⁷

Ki ķatī mekkār olur şeytān la^c in

(17) Degme kimse olmadı andan emīn

Anca zühhādün olur yolını ol

Cennet iken dūzaħ ider menzilin

(18) Ādemi itdi⁵⁹⁸ perīşān Şıtīle

Nūħa virdi nūħa ķıldı ol ħarif

Ya neler ķıldı ħalīle ol Racīm

(19) Şābirün yidürdi ķurda hem tenin

Mūsānuñ tağlatdı dilin nārıla

⁵⁸⁸ B'de /etin saña yimek zarardur/

⁵⁸⁹ B'de /şoķup durur saña zarar gelür ol iki şıgırını/

⁵⁹⁰ B'de /geyikler/

⁵⁹¹ B'de /geyik/

⁵⁹² B'de /gelüp gitdiler/

⁵⁹³ B'de /geyikler/

⁵⁹⁴ B'de /ķapa Sımurğ inince şıgırları deryāya/

⁵⁹⁵ B'de /inicek/

⁵⁹⁶ B'de /yürürsün/

⁵⁹⁷ A'da eksik, B'de yazılmış

⁵⁹⁸ B'de /ider/

Ḳavmini azdurdı kıldı ḥōd-bīn

(20) Yūsufuñ zindān idüpdür yirini

Eyledi Ya' ḳübı a' mā hem-çünīn

Ol durur Dāvudı nālān iyleyen⁵⁹⁹

(21) Şeh Süleymāndan alan daḫı nigīn

Ḥayf aña kim Ḥaḳ ' ināyet kılmaya

Olmaya ḥāfız aña yār u mu' in

[23b]

(1) Yā İllāhī vir necāt Firdevsīye

Ki itmeye mekri aña vü ol la' in

Kör idem dirseñ Racīmi bu zamān

(2) Vir şalāvāt Muştafāya sen emīn

ḲIŞŞA-İ MELİK-İ ENDELÜS ŞĀHI ĞAFRĀN-ŞĀH⁶⁰⁰

Hekīm ḳavlince Sīmurğ ḳuşı ḳanad büküp göñli ğam-gīn aç (3) ve aç u zār ḫālī efkār ğayret kılup gitmekde bizüm ḳışşa⁶⁰¹ ol yañadan yine⁶⁰² melik-i Endülüs Şāha ' Aḳrāna geldi kim Endülüs (4) leşkerile dört biñ dört yüz gemilere girüp ḫabl ' alem⁶⁰³ çeküp yilken açup Aḳdeñizden rāst yilile yürüyüp (5) gitdi ' azm-i İslambol itdi kim İslambolı İskender-i kübrā yapup durur İskender-i Yünānī yapmadı inşā'llāhu Te' ālā (6) tārīḫ-i Süleymānı İslambola varduğı yirde beyān eyleye⁶⁰⁴ nice binā olduğini söyleyevüz ma' el-ḳışşa Endülüs meliki ' Aḳrān Şāh (7) on dört kez yüz biñ Endülüs çerisiyle dört biñ dört yüz gemilere binüp yilken açup gitdi dört aydur diyicek (8) gelüp Gelibolıya yitdi İslambol Şāhı daḫı ol zamān şeddād-ı şāh neslinden ' imlāk aşlından Sührāb Şāhuñ (9) kıız ḳarındaşı oğlı Efvāc idi kim tā Ḳonşantīnden varup deñizüñ Gelibolıdan Tuna şuyına varıncaya dek Semendire

⁵⁹⁹ B'de /eyleyen/

⁶⁰⁰ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁰¹ B'de /ḳışşamız/

⁶⁰² B'de /yene/

⁶⁰³ B'de /ḫabl u ' alem/

⁶⁰⁴ B'de /eyleyevüz/

çal'asına (10) ve Bulğardan berüsine hüküm iderdi yine⁶⁰⁵ İznikmüde gelince
 Konstantine kim İznik⁶⁰⁶ şehridür aña dağı hüküm iderdi ma'el-kışşa (11) İslamboldan
 gayrı altı yüz altmış altı⁶⁰⁷ çal'aya dört yüz kırk dört päre şehre hüküm iderdi berr ü
 bahrin sultānı idi (12) Endülüsden efrencden cemī' -i aqālīmün iskelesinden aña gemi
 gelürdi ammā kim ol vaqt Ğalağa ve dağı Ayaşofya bināsı (13) olmamışdı inşa'llāh
 anlaruğ dağı bināsı nicesine binā oldı ve aşlı nedür beyān kılavuz zīrā kim bu üç (14)
 yüz altmış altı mücelled kitābda Süleymān-nāmede ādem-i şāfiden ezel tārīh tā
 ibtidā-i 'ālemden ve devr-i ādem-i şāfiden (15) hazret-i Risālete gelince 'aleyhi's-
 selām ve dağı pādīşāhdan Keyümers-i Şāhdan tā devr-i sultān bin sultān Bāyezīd
 (16) bin Muḥammed ḥān āl-i 'Osmāna gelinceye dek bu aralıkda eger enbiyā-yı ve'l-
 mürselīn durur ve eger server-i selāfīnden durur veyāḥūd (17) evliyā muḥarrebīnden
 durur veyāḥūd cihān içre bünyād olan 'imāretlerden ve bilādlardan ve ğarāyiblerden
 (18) ve ins ü cinnün 'acāyibātından ve vuḥuş u tıyūruğ ğarāyibātından ve mūr u
 mārūğ (19) ḥāşşiyetinden ve zararından fi'l-cümle gökde ve yirde olan
 maḥlūqātlardan denizler içre (20) cezāyirlerde olan bināları cümle beyān ve 'ayān
 eyleyevüz cemī' nebātāt şecerāt şemerātı beyān eyleyüp (21) söyleyevüz gerekdür

NAZM⁶⁰⁸

Ger ecelden virür-ise Ḥaḳ Te'ālā mühleti

Bu zamāndan bulurısam 'ālem içre vüs'ati

[24a]

(1) Bu Süleymān-nāme içre şerḥ idevüz küllisin

Kızbi koyup söyleyevüz rāstı vü ğāyeti

Līki⁶⁰⁹ bu dem söylemek olmaz maḥal anlar kelīm

(2) Cümle sözün yiri vardur söyle irse sā'ati

Sözi tekrār eylemegil cehd kılgıl kāmurān

Kim mükerrer dağı olsa gider anuğ lezzeti

⁶⁰⁵ B'de /yene/

⁶⁰⁶ B'de /İznik/

⁶⁰⁷ B'de /altı yüz altmış altı päre çal'aya dört yüz kırk dört päre/

⁶⁰⁸ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁰⁹ B'de /leyki/

(3) Yirine söz dimeyenler yirine didi hıred

‘Aķıl ol ki sözi söyler ehline ider hıcceti

Diñle imdi kışsa nedür şerh idelüm bu zamān

(4) Liki⁶¹⁰ virgil hoş şalāvat Muştāfāya ki ķatī

NEŞR⁶¹¹

Hekīm ķavlince çünkim Endülüs melikinüñ geldügin işitdi (5) yüzini⁶¹² göge tutup dañı deñiz yüzinde varup Aydıncık yilisinde deryā kenārında buluşdılar kavuşdılar birbirine ‘izzet (6) kılışdılar dañı andan Endülüs meliki ‘Aķrān Şāhıla görüşdiler⁶¹³ buğur Endülüs Şāhınuñ begleri mağrib zemīn dilāverleri (7) Sitem Hān-ı Endülüsü İrtālī Endelüsī Ka‘anduzı Endelüsī Sābūsī Endelüsī⁶¹⁴ Aķdāh bin Fātih Aħter bin Baħterī (8) ma‘el-kışsa cemī‘-i Endelüs pehlevānları gelüp ‘Aķrān Şāhuñ meclisine cem‘ oldılar andan sonra aña bir ā‘yān kürsilerde (9) bāķī ednālar ayağ üzerlerinde ser ü biñ pā-veş tururlar biñ altı yüz altun çomaķlar tutar⁶¹⁵ çāvuşlar iki biñ iki (10) yüz gümüş çevganlu ķapucılar ķapuda tapuda turdılar Şāh-ı ‘Aķrān buyurdi hūn çekdiler⁶¹⁶ Endülüsī ni‘metler geldi (11) zerrīn şahınlarıyla şahınlar döşendi yiryüzi çāşnigir ayağından aşındı elvān elvān envā‘ envā‘ hūnlar gelüp yinildi (12) ‘aķabince alķışlar virilüp şağdan şofralar getirülüp ķal‘a-yı ‘Aķīme meclis-i hāş ķuruldi nite çünkim ‘Aķrān Şāhı (13) Endelüsī bezm āletin ķurmağa hūkm idicek bezm āletin ķurdılar sīm sıpalar üzre zerrīn bādiyeler urdılar yāķūt revān (14) pür kıluban⁶¹⁷ sebük-rūh serdiyeler zerrīn bādiyeler kenārında şaffıla oturdılar serv-i hīrāmān ķadlu nesteren haddlu hūb (15) rū-misk i müsīm-endām sāk sākīler ayağ üzere turdılar ķif-i menķūrlara ķul oldılar⁶¹⁸ la‘īn ķadehleri yāķūt-ı aħmer (16) birle pür kıldılar seyyāreleyin şağ şol güyendeler sāzendeler hānendeler meclisine {sinde}⁶¹⁹ ķaķārıla oturdılar sāzlu (17) sāzın öñe getürdiler gūşimāl virüp birbirine uydurdılar berbaħt şeş-tāların söyletdiler çeng-i ķānūn-ı erģanūn (18)

⁶¹⁰ B’de /leyki/

⁶¹¹ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶¹² B’de /yüzünü/

⁶¹³ B’de /görüşdiler hāli şorişdılar buğur/

⁶¹⁴ B’de /Ķaslanī Endelüsī Aķdāh/

⁶¹⁵ B’de /dutar/

⁶¹⁶ B’de /çekildi/

⁶¹⁷ B’de /revān birle pür kıluban andan sebük/

⁶¹⁸ B’de /urdılar/

⁶¹⁹ İki nüshada da -muhtemelen- meclis kelimesine gelen ek, iki şekilde yazılmış.

rebābları iñletdiler neyleri sözile ⁶²⁰ķılurken defler yüzine řabancalar urup ‘ömri ĥoř görüb ol iki melik bir zamān ‘iř ü nūř (19) ‘alā raġm-ı rūzigār ‘iř ü nūř ķılurken Feleřtīn meliki Efvāc Ĥān Endelūs sultānı ‘Aķrān řāha eyitdi yā melik-i Endelūs yine (20) řeri çeküp gelmekden ķařdunuz nedür didi Endelūs meliki eyitdi atam melik-i Endelūs bunda Süleymāna ķařd eyledi geldi helāk oldı (21) atamuñ řanın ol demürçi oġlından almaġa geldüm diyince Ķořantīn meliki eydür aña ĥöd benī-Ařfer meliki Aġġāř Ĥān gelüp durur [24b] (1) bu ķonduġuñuz kenāruñ ata bir ġünlük yolında řal‘a-yı Sürĥābda idi yüz biñ Ařfer řerisinle oturur Süleymānı ġözedür Süleymān (2) daĥı Yūnān řāhıla Ķayřer-i Rūmile cengde durur ammā kim yakında ĥaber iřitdük kim Yūnān řāhını Süleymān řımıř Yūnān řāhı (3) ķaçmıř Ķayřerile Süleymān Sīvās řal‘asınuñ üzerinde olurımıř ⁶²¹ diyicek Endelūsī melikine benī-Ařfer melikinüñ geldüġi be-ġāyet (4) ġüç geldi tařalandı yandı yakıldı daĥı dönüp Ķořantīn meliki Efvāc Ĥān eyitdi yā melik-i zamān ol benī-Ařfer (5) meliki gelelden ķaç ġündür didi eyitdi bir ay ola yine řordı kim niçün bir aydan berü varup Süleymānuñ üzerine cenge āheng (6) ķılmadı didi cevāb virdi kim anuñ řatından bizüm řatumuza bir tācir geldi kim ezelden āřināmuzdı tācir-zāde dirlerdi tā řeri (7) murādına sebep řordum cevāb virdi kim bunuñ maķřsüdü Süleymānuñ yüzigidür bir daĥı cām-ı Cem durur ikinci māl-i Dāvud durur anuñ (8) -çun řabr ider kim eger Süleymān ĥazreti ol iki düşmen üzerine musallař olursa anlaruñ daĥı mālī ġenci lāzım gelür ki (9) Süleymānuñ olacaķdur nam Süleymānuñ elinden ben daĥı ol iki melikden olduġı mālī bile alayım ve eger kim Süleymāna (10) anlar ġālīb olursa ol iki melikleri bile helāk ideyim ĥātem-i Süleymānı alup ben daĥı cihānda Süleymānlıķ ķılayım (11) hem atamuñ řanın hem Süleymānuñ ĥānemānın alaydı iķlīmi duta ķanda ‘adū var-ısa oynayup māt ide üte (12)

NAZM⁶²²

Gerçi tedbīr itdi böyle ol velī

Bilmedi taķdīr-i Ĥaķ bozar anı

(13) Ger dilek bulsa ķiři tedbīrile

⁶²⁰ B’de /urup/

⁶²¹ B’de /otururımış/

⁶²² A’da eksik, B’de yazılmış

- Hep müdebbir beg olurdu pīrile
 Ğarra olmaz ‘āqılān tedbīrine
- (14) Kim rızā virür Hāḫkuḫ taḫdīrine
 N’ola biḡ biḡ cehd iderse günde ḫalk
 Olmaz illā olısar taḫdīr-i Hāḫ
- (15) Zūrıla sulṭān olaydı ser-firāz
 Şāh olurdu ḫanda varsa kīne sāz
 Endelūs Şāhı dilerdi şāh ola
- (16) Şeh Süleymān milkini cümle ala
 Bilmedi kim başını virse gerek
 Dürlü miḫnet başına irse gerek
- (17) Şeh Süleymān daḫı olsa bir gedā
 Būm ola mı yāḫū ‘ālemde hūmā
 Aḡla nedür ḫışşa imdi iy yarā
- (18) Vir şalāvāt Muşṭafā peygāmbere

NEŞR⁶²³

Hekīm ḫavlince çünkim Endelūs meliki bu sözi kim işitdi be-ḡāyet (19) ḡazaba geldi didi kim benī-Aşfer meliki kimdür kim ben Endelūs meliki sulṭān-ı maḡrib variken tāc-ı devlet sa‘ ādet baḡa (20) yāriken leşkerüm bī-ḫadd ü gencüm bī-şümārıken ḫātem-i Süleymānı almayam māl-i Süleymān benüm olmaya tācı kemeri baḡa (21) lāyık iken yine benī-Aşfer meliki almaḫ isteye eyle olsa benüm düşmānum evvel meliki benī-Aşfer imiş evvel bununla ḫaḫlaşalum [25a] (1) şonra varup Süleymānı bulam helāk idüp tāc ı taḫtın alam didi daḫı ol ḫaḫımaḫıla eydür yā Feleşṭīn meliki beni (2) anuḡla buluşdurḡıl cengi ulaşdurḡıl kim ḫarārum ḫalmanı didi Endelūs meliki iyle⁶²⁴ diyicek Ḳoşṭanṭīn meliki eyitdi (3) yā Şāh-ı Endelūs eger

⁶²³ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶²⁴ B’de /eyle/

sinde⁶²⁵ varısa ‘ aklıla uş az leşker degüldür Ünkürüs çerisi devlete lāyık budur⁶²⁶ kim evvel aña ilçı gönderesin (4) varalar saña da‘ vet kıllalar gelüp saña tābi‘ olursa hoş gele ittifaķ kılasın⁶²⁷ ikiñüz biriküp Süleymān üzerine varasın⁶²⁸ (5) eger kim saña ‘ āşilik kılırsa leşkerüñi gemiden çıkarup bu aradan buyura⁶²⁹ kal‘ a-yı Sürhāb üzerinde anuñıla ceng (6) kılasın baht ı sa‘ ādet kime yüz tutarsa⁶³⁰ göresin didi Kıoştantın meliki Efvāc hān iyle⁶³¹ diyicek Endelüs Şāhı dañı (7) maşlahat görüp def‘ i buyurdı Hekim Yemlün bir nāme yazdı ne kim buyurdısa yazup tamām kılup dürüp Şāh-ı (8) Endelüse şundı Şāh dañı mühr urup Endelüsī serverlerinden Bertūs-ı Endelüsü kāşıdılgā lāyık görüp aña nāme (9) virüp dañı benī-Aşfer milkine⁶³² ilçilige gönderdiler yitmiş yidi refik koşup gitdiler raşş-ı raşşān⁶³³ ‘ azm-i kal‘ a-yı Sürhāb (10) kılup gitdiler andan Endelüs meliki dañı gemilerden erlerin çıkardı Aydıncık şahrāsına Miḥālīc ovasıdur ol zamānda Aydıncık (11) şehrinüñ bināsı yoğıdı bu şahrālar⁶³⁴ bir mişeliklü yirler idi göl kenārında konup oturdılar Ulübāt gölinden tā Gönen şahrāsına (12) varınca ḥayme vü ḥar-gāh ve bār u büngāhlar⁶³⁵ ve tolıydı Endelüs Şāhınuñ dañı otağın sāyebānın deryā kenārında Süleymān taht-gāhı (13) Belkīs bināsınuñ kenārında kim ol vaķt şahrā idi henüz binā yoğıdı kim ol bināyı soñra Süleymān bin Dāvud binā itdi (14) Belkīsıñun yirinde bināsını diyevüz inşā’llāhu Te‘ ālā çünkim Endelüs Şāhınuñ otağı kuruldı⁶³⁶ Endelüs meliki dañı emr eyledi (15) yine Kıoştantın meliki geldiler ‘ iş ü nüş kıldılar ol melikler ittifaķ kıldılar kim dostına dost düşmenine düşmān ola Süleymānuñ (16) üzerine bile vara ammā kim benī-Aşfer melikünile öz degüldi Endelüs meliki ol ‘ ahd kıldı kim benī-Aşfer meliki gelüp itā‘ at (17) kılmayacaķ olursa ol vilāyeti buña ilivire⁶³⁷ bular bu fikirde kim ilçı gele ol benī-Aşfer melikine didügin bileler (18) aña göre ‘ amel kıllalar bular

⁶²⁵ B’de /sende/

⁶²⁶ B’de /bu durur/

⁶²⁷ B’de /kılasız/

⁶²⁸ B’de /varasız/

⁶²⁹ B’de /buyurasın/

⁶³⁰ B’de /dutarsa/

⁶³¹ B’de /eyle/

⁶³² B’de /melikine/

⁶³³ B’de / raşş-ı raşşān sürüp/

⁶³⁴ Metinde şahrılar şeklinde hatalı yazılmış.

⁶³⁵ B’de /bār-ı büngāh/

⁶³⁶ B’de /kuruldu/

⁶³⁷ B’de /alivire/

bunda bizüm kışşamuz ol yañadan benî-Aşfer milkine geldi nite dimege ‘āşıkāne
(19) şalāvāt

NAZM⁶³⁸

Ger dilersen işbu zībā dāsītānı şerh idem

Rāstın eydüp kızbi aradan tarh idem

(20) Cān u dilden vir şalāvāt Aħmed ü Maħmūda kim

Bu şalāvāt birle şeytān erba‘ini cerh idem

NEŞR⁶³⁹

Ĥekīm kavlince ol zamān kim (21) benî-Aşfer meliki kal‘a-yı Sürhāba kim
Būrsa kal‘asıdur Erdevānıla oturup leşkerini daħı Ulūbať gölinden tā Būrsa [25b]
nāhiyesine dek kōndurmuşdı ‘Akenke‘-i ‘ayyārı Süleymāndan yaña cāsūsılığa
gōndermişdi bu ešnāda ĥaber geldi kim yā Şāhī (2) benî-Aşfer āgāh olgıl kim
Endelūs meliki deryā yüzinden on dört kez yüz biñ Endelūs çerisinle dört biñ dört
yüz (3) gemilere binüp yilken açup Aķdenizden gelüp Gelibolı boğazından geçüp uş
Aydıncık iskelesinden gemilerden çıkup (4) ĥayme vü ĥar-gāhlardan ve bār u
büngāhlardan⁶⁴⁰ yiryüzi görünmez olmuş anuñ bigi çokluk çeridür ki ādem
gölūsından atalar na‘rasından (5) felekler gümler yirler götürmeyüp iñler diyüp ĥaber
virdiler benî-Aşfer meliki Aťgāş Ĥān Endelūs melikinüñ geldügin bilicek vāy kim (6)
kaķadı melül oldı bildi kim Süleymānuñ⁶⁴¹ kaşdına gelipdür⁶⁴² atası kanın ol daħı
da‘vā kıluş Süleymāndan almağa ĥātemi tācı (7) kemeri māl i menāli⁶⁴³ tālīb rāğıb
olacaķdur benî-Aşfer melikinüñ ĥōd fikri buydı kim kendüzi Süleymān ola
Süleymānuñ cemī‘ (8) mālını ol ala

NAZM⁶⁴⁴

Şeh Süleymān ĥazreti olmaķ diler

Milk i mālın cümlesin almaķ diler

⁶³⁸ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶³⁹ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶⁴⁰ B’de /bār ı büngāh/

⁶⁴¹ B’de /Süleymānuñ/

⁶⁴² B’de /gelipdür/

⁶⁴³ B’de /almağa tālīb/

⁶⁴⁴ A’da eksik, B’de yazılmış

- (9) Hâkim olmağ isteridi hâteme
 Hüküm kılmağ ister idi âdeme
 Lîki bilmez anı kim olmaz eşağ
- (10) Ki ol fikirdür bir hayâlile ferağ
 Vây aña kim yârî kılmaz zü'l-Celâl
 Kendüzinden iyleye⁶⁴⁵ fikri muhâl
- (11) İş Hağğundur fâ' il ü muhtâr odur
 Kâdir ü Qahhâr Hağ Cabbâr odur
 Ne ki tağdîr itdiyse ol olısar
- (12) Hayrı şerden âdemi hep bulısar
 Hayrı Hağdan dileyüben pür-şafâ
 Vir şalāvât sen be-cân-ı Muştafâ
- (13) NEŞR⁶⁴⁶

Hekim kavlince çünkim benî-Aşfer meliki Atğâş bu fikre varup dururken nâ-gehân hâcibler gelüp du' â (14) kırup eyitdiler kim yâ sultân-ı Aşfer ve yâ hâkân-ı server Endelüs meliki 'Akrân Şâhdan ilçi geldi icâzet diler didi benî-Aşfer (15) meliki Atğâş Hân ilçi geldügin işitdi ğam-gîn olup 'aceb neye geldi ola diyüp eyitdi varuğ 'izzet kırup konduruğ (16) şabâh getüresiz didi hâcibler çâvuşlar dağı varup Endelüsî Şâh ilçisin karşılayup 'izzetile alup gelüp bir mihmân (17) -hânedede kondurdılar delim ni' metler iledüp 'azîm ziyâfetler⁶⁴⁷ hizmetler kıldılar ol yañadan Endelüs Şâhı dağı vüzerâsınla (18) ümerâsınla ol gice tâ şubh olancaya⁶⁴⁸ dek ğamdan uyumadılar çünkim ol gice geçdi şabâh oldı

NAZM⁶⁴⁹

- (19) Ol seher ki dün geçüben atdı tağ

⁶⁴⁵ B'de /eyleye/

⁶⁴⁶ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁴⁷ B'de /delim hizmetler/

⁶⁴⁸ B'de /oluncaya/

⁶⁴⁹ A'da eksik, B'de yazılmış

Çıkdı ruhbān kilise üzre çaldı çaᅇ

ᅇaᅇᅇa tesbīᅇ iyleyüp⁶⁵⁰ murᅇ-ı seᅇer

(20) Dile gelüp ötüşürdi mu‘ teber

Bülbül ü ᅇurrāc u ᅇumrı murᅇ-zār

Cūᅇa gelüp iylerdi⁶⁵¹ murᅇ zār

(21) Çün ᅇabāᅇ oldı belürdi ᅇaᅇ yiri

Yirlerinden ᅇurdi külli ol çeri

Her birisi vardı ᅇeh dīvānına

[26a]

(1) ᅇāzır oldı mālikūᅇ eyvānına

NEᅇR⁶⁵²

Hekīm ᅇavlince ᅇubᅇ-dem olıcaᅇ yirinden ᅇurup putına secde ᅇılıp (2) daᅇı dīvān ᅇurdi benī-Aᅇfer melikleri yir yirin gelüp oturdılar dīvān ᅇurdi ol yaᅇadan daᅇı Endelüs ᅇāᅇı ilçisi (3) Bertūs Aᅇfer daᅇı gelüp tuᅇfelerin ᅇāzır ᅇılıp yitmiᅇ yidi refiᅇlerle sürüp öᅇince çāvuşlar daᅇı yürüyü dīvāna (4) getürdiler andan Bertūs ilçi daᅇı gelüp benī-Aᅇfer çerisin kim gördi vehm aldı nite bir fersaᅇ yir tamām yeᅇil ᅇızıl ᅇaru aᅇ (5) ablaᅇ çadır u ᅇaymeler ᅇurulmiᅇ ᅇanab ᅇanaba ulaᅇmiᅇ sancaᅇ u ‘alemler ᅇuᅇᅇaları açılmıᅇ ᅇavileler çekilmiᅇ ᅇaᅇar-ı meᅇār çökülmüᅇ çeri (6) içi dirāᅇt-istān-ı ĩrāna dönmiᅇ Bertūs ᅇāᅇıd bu çeriye taᅇsīn ᅇılıp andan sürüp dīvāna geldiler benī-Aᅇfer meliki (7) ᅇāᅇıd-ı Bertūs bilüp ‘izzet-içün dört yüz altun çomaklılar ᅇarᅇu varup bulıᅇup ᅇāᅇ-ı Aᅇferiyye getürdiler Bertūs-ı (8) ᅇāᅇıd kim dīvān-ı ᅇāndan iᅇerü girdi gördi kim yidi yüz biᅇ ola sipāᅇiler gelüp bu dīvān-ᅇāneyi çevre alup ᅇuşadup (9) ᅇurmiᅇlar bir taᅇt-ı zerrīn üzre la‘l-pūᅇ bir melik oturmiᅇ başına tāc cevheri urmiᅇ ᅇarᅇusına dört biᅇ dört yüz (10) ᅇandallar üzerinde melik-zādeler oturmiᅇlar ᅇafasında altı biᅇ altun ᅇuşaᅇlı ᅇullar ᅇat-ender-ᅇat ᅇurmiᅇlar iki yüz ehl-i (11) ᅇikmet {Cālīnūs} fikret vezīrler oturmiᅇlar andan Bertūs ᅇāᅇıd daᅇı

⁶⁵⁰ B’de /eyleyüp/

⁶⁵¹ B’de /eylerdi/

⁶⁵² A’da eksik, B’de yazılmıᅇ

serîr önüne varup baş koyup du'ā kıldı andan getür (12) -dügi tuhfesini çekdi nite evvel yidi katı şeb reng katır yüki kuş yünji Endelüs kumaşı çekdi yidi katır yüki dağı mercân çekdi andan sonra (13) bir kılıç bir bozdoğan⁶⁵³ çekdi bir dağı bir kîse tolusu hurdece incü çekdi hisâbsuz dağı nâmeyi iledüp şundi vezîrler⁶⁵⁴ birisi (14) nâmeyi alup andan yir gösterdiler geçüp oturdı benî-Aşfer meliki dağı ol belekleri alup kabûl itdi ammâ kim kılıçla hurde incünün (15) remzine muṭṭali' olup melûl oldu dağı hûn geldi yinildi içildi şofralar götürülüp ta'ândan sonra benî-Aşfer meliki vezîrine nâmeyi (16) şundi bürka' götürüp nâmeyi okıdı⁶⁵⁵ yazılmış kim

NAZM⁶⁵⁶

- Böyle yazmış nâmede Şâh Endelüs
- (17) Nâm-ı evvel put ki virdi 'aql ı uş
Put-perestem Endelüsün Şâhiyam
Cümle begler ılduz u ben mâhiyam
- (18) Leşkerümün ħaddi yokdur bî-şümâr
Efgenimdür⁶⁵⁷ tağda taşda şîr ü mâr
Otağım⁶⁵⁸ der-bânıdur Keyvân pîr
- (19) Dergehüme yüz sürer cümle emîr
On biğ ola pehlevân-ı ser-firâz
Cümlesidür tîğ-zen hem kîne sâz
- (20) Altı biğ sultân ola çâker bağa
Ĥidmet ider ħazretüme pâdişâh
Üç yüz elli biğ oladı leşkerüm
- (21) Ķan içici ħaşm efgen serverüm

⁶⁵³ B'de /bozdoğan/

⁶⁵⁴ B'de /vezirlerden/

⁶⁵⁵ B'de /okıdı/

⁶⁵⁶ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁵⁷ B'de /efgenümdür/

⁶⁵⁸ B'de /otağım/

Tā Süleymān milkini elden alam

Tāc ı tahtı tīgile hāke şalam

[26b]

- (1) Hākim olam hātemine milki alam
İns ü cinne men daḥı fermān kılam
Hem atam şanın alam andan bugün
- (2) Tārīḥ ola ʿ ālem içre yā fūnūn
Bunca zaḥmet çeküben⁶⁵⁹ kim gelmişem
Tīg-i nuşret elüme kim almışam
- (3) ʿ Ākıbet ki bunda geldüm biş baht
Bunca zaḥmet çekdüm oldum şatı saht
Kim işitdüm ḥazretüñ gelmiş daḥı
- (4) Şeh Süleymān kaşdı-çun yaʿ nī āḥı
Şaydımuş durur Süleymān ol ʿ Arab
Şkurtıla⁶⁶⁰ mı benden itsem ceng-i ḥarb⁶⁶¹
- (5) Şaydımuşuñ üzerine düşmegil
Şarğa bigi şaydı görüp işmegil
Git şikārum üzerinden kāmukār
- (6) Yāḥūd elbet uş verürem kār-zār
Kimseye yidürmeye şaydını şır
Git şikārum üzerinden yā emir
- (7) Yoş dir-iseñ gel idelüm Şāha ceng
Gör ki şaydın nice şaşlar bir peleng

⁶⁵⁹ B'de /çekiben/

⁶⁶⁰ B'de /şkurtula/

⁶⁶¹ A'da /ceng ḥarb/

- Ġāfil olma gözün aç ki kāmukār
- (8) Çarḥ-ı tinnin itmeye vü kār-zār
Yā budur kim iylüğe gitmek gerek
Yā bizümle cengi çok itmek gerek
- (9) Böyle diyüp ol la' in ve nā-bekār
Āḥir itmiş nāmesini kāmukār
Ya' nī kim Şāh-ı Süleymān-ı emīr
- (10) Şaydı durur kışğanuban ğuşşa yir
Bilmiş⁶⁶² anı kendüzi olur şikār
Başı cānı virecekdür nāmudār
- (11) Diñle imdi kışşa nedür cān-ı men
Vir şalāvāt Muştafāya yā ḥasen

NEŞR⁶⁶³

Hekīm kavlince çünküm benī-Aşfer (12) meliki Endelüs Şāhuñ nāmesinden bu kelām kim diñledi be-ġāyet güç gelüp ' arlanup iñledi daḥı kaşd kıldı kim (13) ilçisin öldüre ammā kim ilçiyē ölüm yoḡdur didiler illā kim benī-Aşfer meliki kaḫıyup yıldırım-veş şaḫıyup burnını kesdiler yüzi (14) ṭabaḫa döndi iki kulağın daḥı kesdiler kıyısı fanuḫ⁶⁶⁴ çanağa döndi dudakların daḥı kesdiler ağızı açılmış ḫabağa döndi (15) andan benī-Aşfer meliki eyitdi varuñ havān getürüñ didi getürdiler ol incüleri havāna döküp un idüp kılıcı büküp eliyle (16) daḥı ilçinüñ eline virdi didi kim varuñ şāhuñuza diñiz kim ol incü bigi çoklık çerisin ḫarbile şikest kılam nuşret (17) kılıçıla şıyām vaḫtine ḫāzır olsun varuram anuñıla⁶⁶⁵ bulışalum şavāşalum didi daḥı ḫükm eyledi anda yine sögüp dögüp (18) sögsün {lemekile} dögüp ḫodılar⁶⁶⁶ refiḫlerle atlarına bindiler kaḫdılar kūh-ı beyābān geḫdiler ' alā rağm-ı rüzigār ol gün yüriyüp (19) yarındası gelüp Endelüs milkinüñ çerisine yitdiler bu yañadan Endelüs

⁶⁶² B'de /bilmez/

⁶⁶³ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁶⁴ B'de /fanıḫ/

⁶⁶⁵ B'de /anuñıla ceng eylemege dördüncü anuñıla bulışalum/

⁶⁶⁶ B'de /ḫodılar gelüp refiḫlerle/

Şāhı ‘ Akrān Şāh daḡı Kōstanḡın melikile oturup (20) ‘ iş ü nūş iderken ‘ acabā ilçinūḡ ḡālī ne oldı ola bile mi gelür yāḡūd ilçi gelür andan şonra benī-Aşfer (21) meliki vezīrlerle tuḡfelerile mi gelür yāḡūd baḡa ‘ āşī mi olur diyüp fikr iderken nā-geḡān bir ḡacib gelüp taḡt öḡinde [27a] (1) yir öpüp eydür Şāha ilçi geldi ammā kim burnı kulaḡı yoḡ görenleri tutar⁶⁶⁷ çoḡ utanur gelmege didi Şāh emr eyledi gelsün (2) didi Bertūs daḡı gelüp baş yire urup aḡladı benī-Aşfer melikinden āḡ iyledi⁶⁶⁸ burnın kulaḡın tuḡaḡın⁶⁶⁹ gösterdi (3) geldi eyitdi ne kim didiyse söyledi ḡurde incüyi havānda döḡüp un idüp daḡı kılıcı ve dutduḡın ‘ itāb itdüḡin (4) söyledi

NAZM⁶⁷⁰

- Ol benī-Aşfer emīri nā-bekār
 Zülmi ne kim kıldıysa āşikār
 (5) Cümlesini Şāhına eyledi ‘ arz
 Rāstın didi⁶⁷¹ dimedi söz ḡaraż
 Diḡleyüben kaḡıdı Şāh Endelüs
 (6) Kaşd kıldı ilete bī-ḡad ulus
 Ğayret idüp anuḡıla ceng ide
 Nām ı nāmūs gözleyüp āheng ide
 (7) Diḡle imdi kışşa nedür yā emīr
 Vir şalāvāt Muşḡafā dil-peżīr

DER BEYĀN-I TEMŞİLĀT-I DĀSĪTĀN-I MĀZĪ⁶⁷²

(16) DER BEYĀN-I MECLĪS-İ ĀḡĪR MĪN KELĀM-I FİRDEVSĪ⁶⁷³

(17) ḡaḡḡa minnet şad hezārān pādişāḡ

Kim ‘ ināyet kıldı bize reh-nümā

⁶⁶⁷ B’de /dutar/

⁶⁶⁸ B’de /eyledi/

⁶⁶⁹ B’de /dudaḡın/

⁶⁷⁰ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶⁷¹ B’de /eyitdi/

⁶⁷² A’da eksik, B’de yazılmış

⁶⁷³ A’da eksik, B’de yazılmış

Bu yüz elli üç meclis bî-kuşūr

- (18) Buldı gāyet nesir nazım intihā
 Çok ʿ acāyib çok ğarāyib söyledüm
 Hem muşannaʿ nazmı vardur cā-be-cā
- (19) Kim Süleymān-nāme mişli bir kitāb
 Çeşm-i insān görmemişdür mehlikā
 Ne Sikender ne Ferīdūn ne hōcam
- (20) Çün Süleymān gezmedi Qāfdan Qāfa
 Çün ʿ acāyibler görüpdür ol resūl
 Dürlü maḥlūk oldu çāker hem aḡa
- (21) On sekiz biḡ ʿ ālemi gezdi tamām
 ʿ Ālemi seyrān idüpdür dil-güşā⁶⁷⁴
 Ne ʿ acāyibler görüpdürse tamām

[27b]

- (1)⁶⁷⁵ Hem hevā yüzinde hem fevqa's-serrā
 Bu kitābda cümlesin söylemişem
 Evvel āḡir şerḡ kılup dil-rübā
- (2) Şol ümīde iyledüm⁶⁷⁶ taşnīf pes
 İdeler Firdevsiye ḡayır duʿ ā
 Her kim aḡar ḡayrıla Firdevsiyi
- (3) Hāḡ Teʿ ālā ḡācetin itsün revā
 İy cihānı yaradan Qādir çalab
 Kün dimekden devr iden arz ı semā

⁶⁷⁴ A'da güşā şeklinde yanlış yazılmış

⁶⁷⁵ B'de bu beyit yerine yazılan beyit /ʿ Ālemi seyrān idüpdür dil-güşā/

⁶⁷⁶ B'de /eyledüm/

- (4) Ol ḥabībün nūr-ı Hakkı ol durur
Aḥmed ü Muḥammed Muştafā
Gerçi kim Firdevsi idüpdür çok günāh
- (5) Liki luṭfuḡ baḥrine yoḡ intihā
Cürmini Firdevsinüḡ iyle⁶⁷⁷ ʿ afv
Nār-ı veyl içre çekmeye cefā
- (6) Raḥmeti Hakkdan umarsaḡ yā ʿ aziz

Vir şalāvāt Muştafāya ibtidā

SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ELLİ DÖRDÜNCİ (7)
MECLİSİNÜD ZİKİRİNDE DURUR⁶⁷⁸

- İy şabā ʿ aşıklarūḡ maʿ şūḡınasın çün resül
Hidmetini ʿ arza kı1 cānān ola şāyed melül
- (8) Kaʿ beyi köyini yāruḡ kı1 tavāf idüp seḡer
İhtirāz it sırrımız fāş itmege ḥāsīd miḡvel
Zülfi mişli ḥālümüz oldu perīşān āh nʿidem
- (9) Hāli ʿ arz it muḡtaşar laʿ li şıfat bulsun vuşül
Her nefes söyle nefis āheste ola āvāz-ı nerm
Kim me-bādā ṭabʿ nāzūkdür ola dāver melül
- (10) İçerü ḥāş perdeden geçme ḥazer kı1 baş gider
Ki ol nigāruḡ ḥalvetine hīç nesīm itmez duḡül
Ol saḡa virmez elin likin öpüp ḥāk-i rehin
- (11) Söyle penhān sözümi işitdiyse yā ehl-i ʿ uḡül
Tuḡfe cān göndermek itdüm liki ḡāil olmadı
Kim yük ağır ḡāşıdum süst oldu bīmār u ʿ acül

⁶⁷⁷ Bʿde /eyle/

⁶⁷⁸ Aʿda eksik, Bʿde yazılmış

- (12) Giceler hālüm firākum ger şorarsa ‘arza kııl
Likin i‘rāz eyle andan olmasun sözüñ ve tül
Fazla ger rāhı tozından ele gire tuhfedür
- (13) Kuhl idinem çeşmüme ki gözlerim nūrıdur ol
Ben günahkārım ol baḡş-endedür bulsañ mecāl
‘Özrini dile şefā‘ at kııl bizüm-çün yā resül
- (14) Sözüni Firdevsinüñ hüdhüd Süleymāna irür
Söylegil Belkīs hüsne toymasun gammāz u gül
Diñle imdi Şeh Süleymān kıışsasın şāh-ı cihān
- (15) Vir şalāvāt Muştafāya şād ola Aḡmed resül

KİŞŞA-İ SİMURĞ VE MURĞĀN-RĀ ḤASED KERDEN-İ İBLİS-İ LA‘İN
‘ALEYHİ’L-LA‘NE⁶⁷⁹

(16) Loḡmān Ḥekīm ḡavlınce rāviyān-ı aḡbār ve nākılān-ı muḡtār ol vechile şaḡiḡ ḡikāyet kıılup eydürler ki ve Eflāḡun-ı Yünānī (17) naḡlınce iktifā-yı etḡıyā-yı aḡḡāb ol vechile emlaḡ rivāyet ve şaḡiḡ rivāyet kıılurlar ki benī-Aşfer meliki bunda ammā bizüm kıışsamuz (18) ez-ān cānib⁶⁸⁰ Sīmurḡa geldi çünkim İblīs-i la‘in Sīmurḡı aldı zevādesin baḡr-i Muḡiḡte kim bıraḡdurdı Sīmurḡ kuşı daḡı (19) acliḡdan be-ḡāyet za‘if olup deryā mevcinden ḡanadları ışlandı gözleri ḡarardı Ḥālīḡa münācāt (20) eyleyüp niyāz iderdi kim bir meded ire şol ḡadar oldu kim ḡāḡati ḡāḡ oldu ol ḡadar kim deñize düşmelü (21) oldu anı görđi kim nā-geḡān bir cezīre görindi bu deñiz ortasında Sīmurḡ ḡanad büküp uçup [28a] (1) varup görđi kim bir balıḡ tül u ‘arzı bir fersaḡ ola ölmüş ḡarnı üzre dönmiş yatur Sīmurḡ derḡāl (2) üzerine inüp ḡonđı pençe urup balıḡuñ ḡarnın ḡartdı yırtđı balıḡuñ etinden yidi ḡarnı toydı ḡa‘āmlandı Ḥālīḡa şükr (3) eyledi yüregi ḡuvvet ḡıttı andan ḡanad açup uçup ḡara bulut bigi gökyüzine götürölüp⁶⁸¹ gitđi ḡanadı deryā (4) yüzini ḡıttı üçüncü gün olıcaḡ Ḥaḡ ‘ināyetiyle deryā-yı Muḡiḡtüñ kenarı göründi nīm-çāşt olıcaḡ kenāra çıḡdı

⁶⁷⁹ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶⁸⁰ A’da eksik, B’de yazılmış /ez-ān cānib/ şeklinde hatalı yazılmış.

⁶⁸¹ B’de /götürölüp/

(5) gelüp kenārda bir püşte üzerinde ƣondı biraz vaƣt rāhat oldı daƣı ƣanad açup⁶⁸² şahrā-yı Heyhāta vardı (6) vardı görđi kim gergedanlar şaf şaf alay alay olup yürürler Sīmurğ hem-ān-dem felek yüzinden ƣanad açup (7) na^ˆra hayƣırup ejderhā⁶⁸³ bigi ğıjğırup⁶⁸⁴ yiryüzine indi pençe urup bir gergedan alup ƣapup hevāya ağup gergedanlar (8) ürküp gitdi Sīmurğ yire inüp gergedandan yidi ƣarnın ƣoyurđı daƣı bāƣısın koyup uçup gitdi ^ˆazm-i ƣubbe-yi (9) Süleymān bin Şahr-ı Nār itđi üç gün gice gündüz uçđı dördüncü gün olıcağ gevher-i ƣubbe-yi Şahr-ı Nār göründi nite (10) gün bigi felek yüzinden şarƣ cānibinden bir nūr zāhir oldı kim günden enver diseğ enver idi gözleri bāƣıcağ (11) ƣamaşdurup hīre ƣılurđı

NAZM⁶⁸⁵

Şan ƣamerdür bedr olupdur ki münīr

Yā güneşdür virdi nūr-ı lā-nažīr

(12) ^ˆĀlem-i Heyhāt rüşen eylemiş

Zī-gevher kim mişli yokdur yā emīr

NEŞR⁶⁸⁶

Hekīm ƣavlince Sīmurğ ƣuşı (13) bildi kim Şahr-ı Nār ƣubbesinün üzerindeki gevher ƣurur kimesne almamış şükr eyledi daƣı gökyüzinden ^ˆazm idüp (14) gitdi iki gündür diyicek Şahr-ı Nāruğ ƣal^ˆasına geldi ol ğarāyib ve ^ˆacāyib bināları ve ƣaşırları bī-ƣuşūr (15) temāşā eyledi kim anuğ vaşfın inşā'llāhu Te^ˆālā Süleymān bin Dāvuduğ ^ˆaleyhi's-selām tahtını yil götürüp ol vilāyete (16) varıcağ kim cümlesin seyrān idecekdür ol vaƣtın beyān ƣılavuz aşlıyla ve fer^ˆiyile şerh idüp ^ˆayān (17) idevüz şimdi beyān itmek cāyiz degüldür kim şonra zıkr olıcağ tekrār düşer ma^ˆel-ƣışsa Sīmurğ ƣuşı Heyhāt (18) şahrāsındağı Süleymān bin Şahr-ı Nāruğ üzerine vardı ol mīli zūr ƣıluğ koyardı daƣı gevheri alup (19) mīlile şol ƣanadınuğ altında muħkem berkitdi daƣı andan inüp yüz yigirmi dört Süleymān ƣabri vardur ol şehnişāhlaruğ (20) merƣadların teferrüc idüp ziyāret ƣıldı daƣı ol gün anda ƣarār eyleyüp şubh-dem

⁶⁸² B'de /ƣanad açup uçup/

⁶⁸³ A'da /ezderhā/

⁶⁸⁴ A'da /ğızğırup/

⁶⁸⁵ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁸⁶ A'da eksik, B'de yazılmış

olıcak kanad açup uçup (21) üç gün diyicek baħr-i Muħiṭüñ kenārına geldi daħı yiryüzine kara bulut bigi süzölüp indi gelüp [28b] (1) bir püşte üzerine kondı gördi kim bir bölük filler yürür def^c i yirinden kazā-yı kader bigi kalkdı daħı filüñ varup (2) birisin pençe alup getürdi birazın yidi karnın toyurdu ol gün Muħiṭ kenārında karar eyledi diñlendi Sımurğ bunda (3) ez-ın cānib⁶⁸⁷ bizüm kışşamız İblise geldi nite çünkim Sımurğı İblis azuksuz kodı helāk ola diyüp gözedürdi gördi kim Sımurğ (4) açlıqdan buñaldı deryāya düşmege yakın kaldı İblis Sımurğı helāk olur şanup gitdi şāzılık eyledi birkaç günden (5) sonra İblis-i la^c ın eydür varayın göreyin Sımurğun ħāli nedür diyüp dem çeküp uçup gitdi ān ı vaqt içre gelüp (6) Heyhāt şahrāsına yitdi gördi kim mīlden gevheri almışlar bildi kim Sımurğ aldı helāk olmamış āh eyledi def^c i (7) Sımurğun ardınca gitdi felek yüzine ol kadar çıkdı kim yiryüzi İblisün gözine bir tabak mişāli görindi baħrile berrün (8) üzerine kim baqdı Sımurğı görmedi ‘ākābet gördi kim Heyhāt Şahrāsında bir püşte üzerinde konup oturur bir fil (9) şikār iftar ider İblis gönlinde eydür eger Sımurğa gevheri yine getürdüp yirine kodurıcak gevher Süleymān (10) eline⁶⁸⁸ girecek olursa Süleymāna hıç düşmen zafer bulmaz hezīmet olur zīrā kim ol gevherün üzerinde tılsımāt (11) yazılmışdur herkankı pādīşāhda olsa ħaşma muzaffer düşerdi pes İblis bu fikri kılup siħr okudu ol dem (12) zürriyātından bir niçesi ħāzır⁶⁸⁹ geldiler kimler İhdināş Dülil Ĥannās Vesvās Kena^c Mısrāt (13) Serşād Narħ Kines Dines la^c netullahı ‘aleyhīm ecma^c ın bu zıkr olan melā^c inlere emr eyledi silkinüp (14) her birisi melekūt şüretine girdiler cümlesi siyāh-püş oldılar daħı Heyhāt Şahrāsınun üzerinden Süleymān (15) daħmesinün cānibinden gelüp önlerince evvel şeytān melek şüretine⁶⁹⁰ gelüp Sımurğa uğradı didi kim yā Sımurğ (16) neye turursın bunda didi Sımurğ didi kim ben Süleymān ħazretine giderem Racīm didi kim gel rub^c [-] meskūnun ‘ālemine baħr-i (17) Muħiṭi geçüp gidersen bizümile bile geçgil biz daħı Süleymān bin Dāvud ziyāretine giderüz kim vefāt eylemiş didi (18) Sımurğ eyitdi kaçan vefāt eylemiş Racīm eydür bugün iki gündür kim Süleymān vefāt eylemiş Cebrā’ıl ‘aleyhi’s-selām (19) gelüp Kāfuñ kerrübilerine tenbih eyledi kim gelün üçünci gün İsrāfil imāmlık idüp Süleymān bin

⁶⁸⁷ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶⁸⁸ B’de /şikār itmiş iftār ider İblis gönlinde eydür eger sımurğa gevheri yine getürdüp yirine kodurıcak gevher Süleymān eline giricek/ yazılmamış

⁶⁸⁹ B’de /ħāzır olup geldiler/

⁶⁹⁰ B’de /şüretinde/

Dāvudun (20) namāzın Kuds-i mübārekde kılacaqdur didi aña giderüz geçdi gitdi Sîmurğ işitdi ta' accüb eyledi birazdan Kines (21) dağı geldi meleküt şeklinde Sîmurğ aña dağı haber şordı ol dağı Süleymānuñ vefātından haber virdi ma' el-kışşa [29a] (1) sözi dırāz⁶⁹¹ itmeyelüm nesl-i şeyātinün zikr olan melā' ini her biri melek-şüret zibā hey'et gelüp geçüp ki (2) gitdiler her birinden Sîmurğ haber şordı didiler kim Süleymān vefāt itmiş mātem libāsı⁶⁹² geyüp namāzın kılmağa giderüz (3) diyü cevāb virdiler pes Sîmurğ anları bu vechile göricek dönüp āh itdi ki iy dirigā ki hayf (4) Süleymān ölmüş ya ben cevheri niçün alup giderem varup yine yirinde qoram diyüp cevheri alup uçup (5) kanad açup 'azm-i Şahr-ı Nār qubbesin kılup gitdi Süleymān öldi şanup ğam-gin olup āh iderdi çünkü (6) Süleymān öldi cevheri bārī yene iletayim diyüp Süleymān öldigine ğam çeküp efgān u zār iderdi

NAZM⁶⁹³

- (7) Gör ne mel' ün nā-bekārdur ol la' in bed gümān
Kim ne fitneler düzedür 'ālem içre rāyigān
Gökde uçan Sîmurğ-ı Qāf andan hālāş ola mıydı
- (8) Qanda qaldı ādemī andan bulamaz hiç amān

QIŞŞA-İ ŞAM-SÜVĀR⁶⁹⁴

Hekim qavlince Sîmurğ quşı 'azm idüp Şahr-ı Nāra toğrı gitmekde (9) ammā kim bizüm qışşamuz ez-in cānib⁶⁹⁵ Sām Süvāra geldi nite ol zamān kim İblis-i la' in igvā virüp Berq-ı Cāzūya naşihat itdi (10) nā-gehān birqac cāzūlar gelüp başların açup feryād kılup eyitdiler kim yā cāzūlar sultānı ğāfil mebāş kim (11) dīv ve cinn ve perī⁶⁹⁶ çerisi uşāğı ve irisi geldiler uş qal' anuñ çevresine irdiler diyüp cāzūya haber virince Cāzū (12) dağı tiz burc üzerine çıkup 'Aqim şahrāsına nazār kılup dağı yirle gök ortasında gördiler kim bir qara bulut (13) qopdı varduğınca büyüdi 'ālemi tıtdı güneş felek yüzinde tındı yiller esmāsından zemīn ü zamān inledi (14) ve göz gözi görmez oldı 'aklı felekden semekden haber virmez oldı zamāndan şonra bu bulutlar

⁶⁹¹ A'da /dızār/

⁶⁹² B'de /libāsın/

⁶⁹³ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁹⁴ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁹⁵ A'da eksik, B'de yazılmış

⁶⁹⁶ B'de /perri/

farğ oldı (15) ağ bulutlar ve kızıl bulutlar belürdi na‘ralar şadālar berğler ra‘dlar
āvāzesiyle kulağlar ger oldı buğur dönüp Berğ-ı (16) Cāzū İblīse eydür bu ne
‘alāmetdür ve ne hikāyetdür didi İblīs dağı cevāb virdi kim

NAZM⁶⁹⁷

- (17) Bu ‘alāmet dīv cengidür ‘ayān
Ki uşda geldi ġāfil olma bu zamān
Şol ümīze geldiler ki Sām için
(18) Ceng ideler senünile kāmurān

NEŞR⁶⁹⁸

Hekīm kavlince İblīs böyle diyicek dīv ü cinn ü perī⁶⁹⁹ çerisi zāhir olup (19)
geldiler andan şonra Berğ-ı Cāzū dīv ü cinnile perrī çerisin göricek be-ğāyet vehme
vardı andan Berğ-ı Cāzū (20) emr eyledi kal‘anuñ kapusını yaptılar burcı ve bārūlar
üzerine çıqıp ceng itdiler çü cāzūlar top ve tūfeng (21) tarrāka ele alup erlikler
yirlerinden oturdılar vaqtlerine hāzır olup sihre meşğul oldılar ol yañadan [29b] (1)
dağı cinn çerisiyle rūh şāhı Çind gelüp kal‘anuñ sağ cānībine kōndı ve perī hānı
Hümāyūn Şāh dağı (2) perī⁷⁰⁰ leşkeriyle gelüp kal‘anuñ şol tarafına kōndı ve dīvler
sulţānı Ca‘ca‘a-yı dīv dağı dīvler çerisiyle gelüp (3) kal‘anuñ ardına kōndılar dağı
girdāvān-gird⁷⁰¹ kal‘a-yı ‘Aķīmi kuşatdılar dīvler na‘rasından cinniler şadāsından (4)
ve perrīler āvāzesinden kōnadları fışıldusından cāzūlaruñ zehreleri çāk oldı buğur
İblīs dönüp eydür yā cāzūlar (5) sulţānı bu ‘alāmetleri gördüğimi düşmān üzerüñe
geldüñin bildüñ mi ne olduğunı anladuñ mı didi Cāzū eydür bildüm (6) ve bularuñ
‘alāmetinden kōtayı kōrğdüm zīra⁷⁰² ki düşmenün hemān yalnız birisi gelse çāre
bulaydum ammā kim üç dağı bir (7) uğurdan geldiler baña düşvār oldı didi İblīs
cevāb virdi kim gel sözümi tūt Sāmı öldürgil ammā kim öldürdüğünı cinden (8) ve
perrīden ve dīvden hiçbirisi tuymasunlar andan şonra ilçi gönder cenge āhenge sebeb
nedür digil Sāmı isterlerise (9) ben Sāmı görmedüm diyüp inkār eylegil didi İblīs

⁶⁹⁷ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶⁹⁸ A’da eksik, B’de yazılmış

⁶⁹⁹ B’de /perrī/

⁷⁰⁰ B’de /perrī/

⁷⁰¹ B’de /girdāvān-gird/

⁷⁰² B’de /zīrā/

eyle diyicek Berķ-ı Cāzū daħı İblīs sözine uydı (10) kendünüñ ħāşları ile çāh-ı ‘Aķīmüñ üzerine geldiler Sāmı öldürmege kaçd itdiler buğur Sām Süvār daħı (11) kıyunuñ dibinde otururdu ammā kim kılıç elinde ve kalkan omuzında eli ayağı boş illā kim kıyunuñ dibinden çıķmağa çāre ve dermān (12) yoğıdı zīra⁷⁰³ kim bir kavilde ol çāh-ı ‘Aķīmüñ derinliği üç yüz altmış bir kulacdı ve bir kavülde kim Fulātündür (13) kırk kulācdur ma‘el-kışşa Cāzū eyitdi yā İblīs ehl-i telbīs Sāmı nice öldürelü anuñ katına kim öle vara boynın (14) ura kanın kara yire kara şerrini cihānda üzerimüzden ire didi zīra⁷⁰⁴ kim Sām bahādur kişidür

NAZM⁷⁰⁵

- (15) Ħalka korħu bırağupdur Sām Süvāruñ heybeti
Yidi başlu ejdehādan artuķ anuñ kuvveti
Degme cāzū varup anı kılmaz⁷⁰⁶ helāk
- (16) Kim cihānı Ķāf-ta-Ķāf tutdı anuñ şevketi

NEŞR⁷⁰⁷

Ħekīm kavlince Berķ-ı Cāzū eyle diyicek İblīs eyitdi bu kadar cāzūlaruñ (17) içinden bir bahādur yoķ mı kim vara Sāmı öldüre didi cāzū daħı cemī‘-i mübārizlerini kığırdı ħiçbirisi Sām Süvārı (18) varup kıyu dibinde öldürmege⁷⁰⁸ idemediler buğur İblīs eydür Sāmı öldürmege ben bir fikir kıldum Cāzū eydür nice fikir (19) kılduñ Racīm eydür fikirüm budur kim ol Sāmuñ turduğı çāħı ‘aķīm taşlarıla talduralum tā kim Sām kıyu içinde (20) helāk ola didi Cāzū işitdi eyitdi Sāmuñ kamkam kılıcı ve ħaçeri bilindedür ve kalkanı omuzındadır ceng āleti (21) hep mürettebdür anları almaķ gerekdür benüm maķşūdum durur nice ola kim anlar benüm elüme gire didi İblīs [30a] (1) eyitdi bu nesne kolaydur çünkim düşmān üzeriñden⁷⁰⁹ gideyürür cāzūlar kıyudan taşları çıkarup Sāmuñ (2) meyyit bulup kılıcın kalkanın ve ħaçerin alup şoyup ölüsin oda yaķalum külünü⁷¹⁰ göge şavuralum

⁷⁰³ B’de /zīrā/

⁷⁰⁴ B’de /zīrā/

⁷⁰⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

⁷⁰⁶ B’de /kılmaz şāhum helāk/

⁷⁰⁷ A’da eksik, B’de yazılmış

⁷⁰⁸ B’de /iķdām idemediler/

⁷⁰⁹ B’de /üzeriñden/

⁷¹⁰ B’de /külünü/

ve yāhūd (3) üzerine degirmen taşların dökөлüm ne kām-kām kılıcı kala ve ne hūd kendüsi kala haşhāş ola didi taşlar (4) dökicek zārbdan ne kılıç kalur ve ne hūd bākī kalur hürd olur diyüp İblis bu fikri eyitdi kim ne Sām kurtıla ve ve ne hūd kām-kām (5) kılıcı kim kām-kām kılıcı bir kimesne eline dađı girmeye dīvler ādemī-zāda zafer bulmaya kim kām kılıcı dīve ve cāzūya ve cinnīye (6) ve şeyātīn nesline kār eylerdi

NAZM⁷¹¹

Kām-kām ta' rīf idüben ol pelīd

Katline Sāmuñ iverdi ol yezīd

(7) Diñle imdi kışşa nedür cān-ı men

Vir şalāvat Muştafāya Bāyezīd

NEŞR⁷¹²

Hekīm kavlince İblis böyle (8) diyicek andan Cāzū hüküm eyledi ol kal'ada ne kadar degirmen taşları varısa getürüp kuyununun ağzın açdılar (9) ol kuyununun kapağı varıdı kim kırk kişi yirinden iremezdi mühendisler gelüp taşnīfile kuyununun ağzından (10) ol büyük taşı zūrıla giderdiler andan şonra üzerine kırk degirmen taşlarını dağı bile şaldılar (11) kuyununun içini taşıla taldurdılar İblis şād olup Sāmuñ öldüğüne ferah oldı şādılıklar⁷¹³ kıldı andan (12) Cāzū mel'ünıla şād u hurrem burc ı bārūnuñ üzerine çıkup İblisile cinn ve dīv ve perrī çerisine karşı turdılar (13) nazır kıldılar ol yañadan perrī hānı Hümāyūn Şāh dağı Ca'ca'a-yı dīv ile ruh şāhı Çindile bir yire dīvān-hānelerine (14) cem' olmuşlardı Cāzūnuñ kal'ası cengine ne vechile tedārük kılacağına fikr idüp rāy tedbīr ile⁷¹⁴ kılmışlardı kim (15) evvel Cāzūya ilçı göndereler Sām Süvārı isteyeler eyelükile virmezse ceng ideler eger kim Sām dağı ele girürse (16) yine⁷¹⁵ ceng kılalar bu fikirdeyken gördiler kim birkaç kimesneler burc üzerine geldiler turdılar velākin bu gelenler be-ğāyet (17) melā'ın hayāt⁷¹⁶ andan perrī hānı ve Tālis-i perrī kanad açup uçup burcuñ muķābelesine varup be-āvāz-ı bülend (18) - şedā kılup dağı çağırdı kim ilçiyem ilçilige geldüm şavāş kılmañ size cevābum

⁷¹¹ A'da eksik, B'de yazılmış

⁷¹² A'da eksik, B'de yazılmış

⁷¹³ B'de /şādılıklar/

⁷¹⁴ B'de /rāyı tedbīr eyle/

⁷¹⁵ B'de /yene/

⁷¹⁶ A'da /hay'āt/ şeklinde hemzeli yazılmış.

vardur perr̄iler (19) sulṭānı Hümāyūn Şāhıla dīvler sulṭānı Ca^c ca^c a-yı dīv ve cinn̄iler sulṭānı ruḥ şāhı Çindden gelürüz bu nāmeyi (20) virdiler diyüp bir nāme çıkarup virdiler ‘Aķim Cāzūya⁷¹⁷ gönderdiler didiler ol yaḡadan ‘Aķim Cāzū⁷¹⁸ otururken (21) göz urup düşmān çerisin gözleriken nā-gehān gördi bu çerinüḡ ortasında perr̄iler leşkerinde [30b] (1) bir ulu sāyebān ṭutulmuş kızıl atlāsdan çevresinde ol kadar perr̄iler var kim ḡanadlarından yiryüzi neyistāna dönmiş ammā (2) kim ol dīvān-ḡānede bir melek-şüret ḡamer-behcet perr̄i ḡanad açup uçdı hevāya yüzine ṭāvus-veş ḡalkḡup cevelān (3) urup gelür bunlaruḡ ṭurduḡı burca muḡābil ve mu^c āriż olup ṭururken daḡı be-āvāz-ı bülend çağırup didi kim yā Berḡ-ı (4) Cāzū baḡa amān virgil kim perr̄iler sulṭānı Hümāyūn Şāhdan gelürem nāmem var ilḡilige gelürüm⁷¹⁹ dīvler (5) sulṭānı Ca^c ca^c a-yı dīv ve cinn̄iler sulṭānı ruḥ şāhı Çindüḡ ma^c rifetiyle diyüp be-āvāz-ı bülend çağırıncaḡ İblīs eydür (6) bu gelen kimesne ilḡi durur buḡa ceng itmek olmaz gelsün görelüm ne ḡaberi vardur didi İblīs mel^c ün eyle diyicek (7) Berḡ-ı Cāzū daḡı amān virüḡ gelsün diyüp birḡac cāzū gönderdi varup getürdiler andan Ṭālis-i perr̄i daḡı burc (8) üzerine gelüp gökyüzinden indi cāzūnuḡ ḡatına dīvān-ḡāne üstine ḡondı nāmeyi eline alup Berḡ-ı Cāzūnuḡ (9) ḡatına geldi gördi bir gök gözlü acı sözlü Cāzūdur

NAẒM⁷²⁰

Ol ḡara yüzinde beḡler eski taḡta üzre miḡ

(10) Aḡzı şuyı aḡar aḡu şanki şaru zerniḡ

Bir la^c in ve bed-gümān ve bed-fi^c āl u tünd-rev

Şekli şanki kelbe beḡzer leyki gitmez dinse ḡınc⁷²¹

(11) NEŞR⁷²²

Ḥekīm ḡavlince Ṭālis-i ḡān-ı perr̄i bildi kim Berḡ-ı Cāzū-yı mel^c üne durur andan ilerü varup nāmeyi şundı Cāzū daḡı (12) nāmeyi eline alup perr̄iler dilin bilür

⁷¹⁷ B^cde / ‘Aķim-i Cāzūya/

⁷¹⁸ B^cde / ‘Aķim-i Cāzūya/

⁷¹⁹ B^cde /geldüm/

⁷²⁰ A^cda eksik, B^cde yazılmış

⁷²¹ B^cde /ḡınc/

⁷²² A^cda eksik, B^cde yazılmış

bir cāzūnuḡ eline ŗındı nāmeyi alup mūhrin getürdi⁷²³ açup müṡāla‘a kıluḡ mazmūnına (13) muṡṡali‘ olup nāmeyi okudu didi kim yā sulṡān-ı sāḡirān nāmede bu üç melikler kim dīvler sulṡānı ve perrīler (14) sulṡānı ve cinnīler sulṡānı dururlar ŗöyle dimiŗler kim

NAZM⁷²⁴

Nām-ı evvel nāme içre nām-ı Ḥaḡ

(15) Kim yaratdı gökleri toḡuz ṡabaḡ

Ḥāke⁷²⁵ ādem ateŗi cin eyler ol

Bād-ı ‘İsā ḡaṡreyi yemm eyler ol

(16) ŗāḡ Süleymāndur Ḥaḡḡuḡ peyḡāmberi

Bu cihānuḡ pādiŗāhı serveri

Sām Süvārdur pehlevānı ‘ālemüḡ

(17) Efḡalidür cümle ḡaḡḡuḡ ādemüḡ

Sām Süvāruḡ begleriyüz āŗikār

Leŗkerimüz dīv ü cinndür bī-ŗümār

(18) Ol ḡadar cem‘ eyledük daḡı perī

Kim dutup durur perrīler yirleri

Sen ki Berḡ-ı Cāzūsın mekkār özüḡ

(19) Nāme gönderdük saḡa açḡıl gözüḡ

İnsi eylemekdür ŗan‘ atuḡ

Ayı inek itmege var ḡudretüḡ

(20) Siḡrūḡile ‘ālemi itdüḡ ḡarāb

Sāmı ṡutduḡ baḡrımız ḡılduḡ kebāb

İy la‘ in ve bed-gümān mūhmel pelīd

⁷²³ B’de /götürdi/

⁷²⁴ A’da eksik, B’de yazılmıŗ

⁷²⁵ B’de /ḡāki/ ŗeklinde doḡru yazılmıŗ

(21) Vay ‘ acūze sāhir u mekkār yezīd

Saḡa mektūb iricek açğıl gözün

Ururcasına olmasun şaḡın sözün

[31a]

(1) Habs içinden pehlevānı it ḡalāş

Sām ḡatında sen de olasın tā ki ḡāş

Ṭonaduban atın özin bī-ḡuşūr

(2) Gönderünḡ gelsün bize sözüm budur

Bir ḡılına ger gelürise ziyān

Gözlerünḡe ṭar idevüz biz cihān

(3) Sām süvāruḡ begleriyüz ḡulları

Leşkeri çeküp dönüben yolları

Ḳaşdımuḡ ol Sām Süvārı viresin

(4) Üzerünḡden bu belāyı iresin

Yāḡūd varduḡ cānuḡı alduḡ senün

Ṭopraḡ içre cismünḡi şalduḡ senün

(5) Dime sen ki derdimüz yoḡ sāhirüz

Siḡrünḡi bozmaḡa biz de ḡādirüz

Sāḡirünḡe leşkerimüz⁷²⁶ var durur

(6) Pehlevāndur cümlesi key er durur

Gey saḡın eyle ḡazer gözünḡi aç

Yoḡsa ḡoram başuḡa odıyla sac⁷²⁷

(7) Ol siḡirlü yayuḡı yaşşam gerek

⁷²⁶ B’de /leşkerimüz/

⁷²⁷ B’de /şāc/

- Ol imānsuz başuñı kessem gerek
 Yāhū Sāmı gönderüp dile şuçuñ
 (8) Yāhū verdüm cān alup kesdüm başuñ
 İy ʿ acūze Berķ-ı Cāzū pīr-zen
 Sen nesin ki Sām süvārı tutasın
 (9) Gerçi sensin şimdi ⁷²⁸Cāzū-yı Berķ
 Sihrūñile toptoludur ğarb u şark
 Leyki ʿ ālemden kesem sihrūñ senūñ
 (10) Bu cihāndan götürem mekrūñ senūñ
 Tiz tütuban gönderūñ Sāmı bize
 Yoħsa varduķ leşkerile uş size
 (11) Böyle diyüp nāmesinde ol emīr
 Āħīr itmiş nāmesini lā-naẓīr
 Diñle imdi kışşa nedür kām-kār
 (12) Vir şalāvāt Muştafāya yādigār
 KİŞŞA-İ KĀHİR BİN SĀM-SÜVĀR ⁷²⁹

Hekīm kavlince Sām süvār kışşası bunda Berķ-ı Cāzū nāme oķımaķda (13) ammā kim bizüm kışşamız ez-ān cānib ⁷³⁰ Kāhir bin Sām Süvāra geldi nite ol zamān kim Kāhir bin Sām ol melikden cüdā (14) olup daħı gitdi bir ħara ħarañulıķ dereye girdi ol dereden geċdi bir şahrāya irdi ol şahrā daħı siyāh idi (15) ol yirde bir tağ gördi üzerinde bir şaħş oturur elleri ayakları demüre beñzer beñzi şaru bir gözi kör (16) ayakları girü öķçesi ilerü ayağı barmaķları ⁷³¹ girüsünde ağızı egri öñinde bir ʿ aşā yatur āħir Kāhir-i Sām ħatında (17) rivāyet kılır ⁷³² eydür ol ʿ aşānuñ üzerinde yazılmış kim bununı issine laʿ net ve hem kim görürse laʿ net kılsunlar (18) Kāhir bin

⁷²⁸ Bʿde /ol cāzū-yı/

⁷²⁹ Aʿda eksik, Bʿde yazılmış

⁷³⁰ Aʿda eksik, Bʿde yazılmış /ez-ān cānib/ şeklinde hatalı yazılmış.

⁷³¹ Bʿde /barmaķları/

⁷³² Bʿde /kılıp/

Sām eyitdi varayın şorayın kimdür ola kim selāmum ala diyüp ilerü varup selām virdi (19) ol şahş selāmını almadı Qāhir bin Sām eyitdi hāy mel'ün niçün selāmum almazsın didi dönüp ol şahş (20) Qāhire eyitdi iy düşmenüm oğlu düşmenüm gel ben tañrıyam baña tap Qāhir bin⁷³³ eyitdi hāy mel'ün sen kimsin kim (21) tañrıyam dirsın ol mel'ün eyitdi ben deccāluñ cānıyam ben mecmū'-ı 'āleme toğsam gerek⁷³⁴ tañrılığ eylesem gerek⁷³⁵ [31b] (01) Qāhir bin Sām eyitdi tañrı birdür cemī'-i 'ālemün Hāliqidür la'net senün cānuña gelsün didi gitdi bir zamān yürüdi (2) dañı gördi kim bir qara kuş oturur qanadınun quyruğınun yünleri cümle yürürken qılıca beñzer quyruğı uzun (3) çangal gibi minqārları egri Qāhir bin Sām ilerü varup ol kuşa nazar kıldı kuş dañı Qāhir bin Sāmı gördi (4) bir kez eyle qıjğurdı kim 'ālem yanqıyla toldı bīm oldı kim Qāhir bin Sām bī-ḥūd olaydı yine⁷³⁶ 'ālem-i merdāneliğ ile kendüyi (5) devşürdi Qāhir bin Sāmuñ qulağına bir āvāz geldi kim yā Qāhir ol kuşun qatına varma Haq Te'ālā ol kuşu düşmenlerine (6) belā içün yaratmışdur Haq Sübhāne ve Te'ālā qullarını toğrı yoldan irse tañrı fermānı birle bir kez gıjğırur qanqı kul (7) kim bunun āvāzı qulağına ire helāk olur Qāhir bin Sām andan geçdi bir yere⁷³⁷ geldi düpdüz ādem başlarıdur gevdeleri (8) ⁷³⁸ammā kim ağız açup Haqqa senā qılurlar Qāhir bin Sām anları gördi⁷³⁹ tañladı ol başlara selām virdi 'aleykin aldılar Qāhir bin (9) Sām eyitdi yā cemā' at ne başlarsız anlar eyitdiler biz ol başlaruz kim bizi nā-ḥaq yire öldürdiler gevdelerümüzi birağup gitdiler (10) uş varasın gevdelerümüzi dañı göresin diyince nā-gāh gökden bir nūr indi ol başlarun üzerine çökdi bunlar ol (11) nūr içinde ğarq oldı bir zamāndan şonra nūr felege 'urūc itdi başlar nā-bedīd oldı Qāhir bin Sāmuñ gözinden (12) ğāyib oldı Qāhir bin Sām Haqquñ şun'ını tañladı andan bir menzil gitdi dañı ilerü vardı bir cemā' at gördi zikre meşğüller (13) öñlerinde şaru aqlaşlarla nesnelere örtülmüş Qāhir bin Sām anlara selām virdi 'aleykin aldılar bu örtülü⁷⁴⁰ tıran ne (14) nesnedür ve siz ne cemā' atsiz diyü anlardan su'āl itdi anlardan birisi eyitdi işbu yatanlar üzerine müvekkelüz Qāhir bin Sām (15) ilerü vardı ol örtüyü qaldurdı gördi başsuz gevdedür yatur ol gevedenün

⁷³³ B'de /Qāhir ibni Sām/

⁷³⁴ B'de /gerekdür/

⁷³⁵ B'de /gerekdür/

⁷³⁶ B'de /yene/

⁷³⁷ B'de /yire/

⁷³⁸ B'de /gevdeleri yok ammā/

⁷³⁹ B'de /görüp/

⁷⁴⁰ B'de /örtülü/

şadrından āvāz gelüp didi kim yā Qāhir bin (16) Sām Haḡ Te‘ālā bizi āzād kıldı⁷⁴¹ biz ol bī-günāh yire ölenlerüñ gevdesiyüz yirde çürimezüz tā kıyāmet günü (17) olunca bu cemā‘ at firişteler⁷⁴² bizüm gevdemüzi beklerler Qāhir bin Sām el götürdü du‘ā kıldı andan daḡı geçdi yene biraz (18) ilerü vardı deñiz kenārına irdi eyitdi İlähī senden dilerem kim beni bir maḡāma daḡı iletessin bu münācātta iken nā-gāh (19) bir kuş geldi ādem bigi faşīḡ dil-ile Qāhir bin Sāma selām virdi ‘aleykin aldı yā Qāhir bin Sām tañrı emriyle (20) senüñ ḡatuña geldüm ne maḡāma dilersenḡ iledürem Qāhir bin Sām eyitdi beni gün toḡduḡı yire ilet göreyim gün (21) ne resme toḡar ol kuş Qāhir bin Sāmı getirüp deryā-yı ḡamīme ilette ol yire ilette kim gün ol adadan toḡardı Qāhir bin Sām [32a] (1) eyitdi iy ciger-güşem gözün aç pāk naḡar⁷⁴³ imdi ne göresin didi Qāhir bin Sām daḡı baḡdı üç yüz otuz (2) altı mīl gördi her mīlün ve her ‘amūduñ dibinde bir çeşme aḡar nil şuyına beñzer her bir çeşmenün öñinde bir ḡavz (3) var taşları aḡ bilür içi toḡtolu şu rüşen her bir ḡavzlar içinde ol çeşmelerden şu aḡar bir ḡavzün kenārında yidi (4) firişte⁷⁴⁴ ḡurur ve bir firištenün⁷⁴⁵ ḡaddi felege berāber ḡolların şıḡamış ḡāzır ḡururlar Qāhir bin Sām ol mīllere ḡarşu (5) bir maḡāmda ḡurdu ol ḡavzün şuyından ābdest aldı her ne yire ābdest şuyı ḡamdıysa ol aradan nūr zāhir (6) oldu Qāhir bin Sām yüzi daḡı ol şudan nūrlandı Qāhir bin Sām kendüye baḡdı şükr-i Yezdān kıldı andan şubḡ (7) namāzın kıldı bir dem geçdi bir ‘acāyib ḡülü ḡobdı şöyle kim ‘ālem yanḡuyula ḡoldı Qāhir bin Sām naḡar kıldı gördi (8) kim taḡtu‘l-arzdan bir melā‘ike baş ḡaldurdu ne dil ola kim anuñ vaşfin beyān kıla başı bir ulu taḡdan uludur gevdesi (9) daḡı aña göre ‘amel eylegil ol firištenün⁷⁴⁶ iki eli yir altında Qāhir bin Sām gözedür bir demden elinde nūrdan bir kemend dutmuş⁷⁴⁷ (10) hā çeker ardınca bir daḡı çıḡdı aña muḡābil elinde bir kemend Qāhir bin Sām yidiye dek şaydı birbiri ardınca çıḡdılar ba‘d-ez-ān (11) bir ferrimiş şabāḡ mişālinde güneş yir altında⁷⁴⁸ taşra geldi ıssisinden ādem kerem olur ol firişteler⁷⁴⁹ kim ol mīller öñinde (12) ḡavzlar ḡatında dururlardı ellerinde ḡumḡumalar vardı derḡāl şu

⁷⁴¹ B’de /āzādülulardan yaratdı/

⁷⁴² B’de /ferişteler/

⁷⁴³ B’de /naḡar kı/

⁷⁴⁴ B’de /ferište/

⁷⁴⁵ B’de /ferištenün/

⁷⁴⁶ B’de /ferištenün/

⁷⁴⁷ B’de /düşmiş/

⁷⁴⁸ B’de /altından/

⁷⁴⁹ B’de /ferişteler/

alup güneş yüzine saçdılar ellerin uzadup güneş yüzünü (13) yudılar andan bu ferri ve ‘ayyūka tartdılar meger ol mīllerūn üstinde firişterler tırmışlardı Allāh tesbīh iderlerdi (14) çarḥ anca kim güneş dönmesiyle felege ağdı çünki güneş felege ‘urūc itdi taḥtu’l-arzdan çıkan firişterler anı çekerler (15) tamām felek ucına kim çıkdı güneşūn nūrıyla ‘ālem münevver oldı şöyle kim zulumāt kalmadı çün güneş felege ağdı (16) Qāhir bin Sām sağ yanına nazar kıldı gördi kim bir firişte durur Qāhir bin Sām anı selām virdi eyitdi (17) iy bende-yi Hudā bu güneşi firişterler⁷⁵⁰ niçün yiderler ol ferişte⁷⁵¹ eyitdi yā Qāhir bin Sām Haḫ Te‘ālā şöyle taḫdīr kılmışdur (18) ki kendü varup gelmez firişterler ider ol ‘āleme nūr virici güneşi ‘ayn-ı cemī‘ nūn gün de bir bıñarından çıkarup tā ki felek-i (19) çehāruma yatururlar Qāhir bin Sām eyitdi bu mīller ve bu çeşmeler ve bu havzlar ve bu firişterler ne işde dururlar ol ferişte (20) eyitdi bu mīller kim görürsin cümlesine güneş ki neyyir-i a‘zamdur gün de bir mīlden toğar bir arslana (21) süvār olup felege ‘urūc ider bu çeşmelerden şularla güneşūn yüzünü yurlar zīrā ki gün ğurup idicek [32b] (1) balçık bıñara batar şavkı kim⁷⁵² çün maşrıḫ cānibine irişür tañrı fermānı birle bu çeşmelerden ve bu havzlardan (2) yüzünü yurlar nūrı artar ol perrende arslanlara bindürürler tañrı fermānı birle dördüncü kat göge yitürürler Qāhir bin Sām (3) eyitdi iy bende-yi Hudā cānib-i şarḫ bu mīdur Cebelkā ve Cebelsā var mīdur yoḥsa bunda degül mīdür didi ol ferişte⁷⁵³ eydür şarḫ (4) ikidür nitekim Haḫ Te‘ālā Qur’ānda buyurur kāle Allāh u Te‘ālā *rabbū’l-maşrıḫayni ve rabbū’l-meğribeyn*⁷⁵⁴ diyü buyurdu Qāhir bin Sām eyitdi baña cevāb vir ol ferişte⁷⁵⁵ (5) eyitdi maşrıḫ cānibinde iki şehir vardur her birinūn kırk günlük yol birbirine vüs‘ı vardur Qāhir bin Sām eyitdi ol şehirleri (6) daḫı görsem ol ferişte eyitdi emr-i Haḫ olıcaḫ olur didi nā-gāh bir ün geldi yā melā’ike ol tañrı bendesin (7) anda iletessin ol iki şehri göre saña emri böyledür didi ol melā’ike secdeye vardı tañrı emri birle Qāhir (8) bin Sāmı ol maḫāmdan ḫapup iletüp maşrıḫūn sağ cānibindeki şehre bıraḫdı ol şehriñ ḫapusunda Qāhir bin Sāmı (9) koyup gitdi eyitdi yā Qāhir bin Sām ne vaḫt kim Haḫḫūn emri ola yine ben gelem seni bir maḫāma daḫı iledem didi Qāhir bin (10) Sām ol aradan varup şehriñ

⁷⁵⁰ B’de /ferişterler/

⁷⁵¹ B’de /ferişte/

⁷⁵² B’de /kim olur/

⁷⁵³ B’de /ferişte/

⁷⁵⁴ Rahman/17 “O (Allah)i iki doğunun da iki batının da rabbidir.” A’da eksik, B’de yazılmış

⁷⁵⁵ B’de /ferişte/

kapusına yüridi çün kapu önüne geldi h̄andeke nazar kıldı gördi kim h̄andeķ (11) içi toptolu şu h̄ām gümüş renginde her kaçan kim nazar kılsañ gözlerüñ nūrın alır h̄andeķüñ üzerinde bir köpri ki (12) kurulmuş tahtaları h̄ām gümüşden zencirleri altundan burc ı bārūsı billürdan ve altundan taşları la‘lden (13) yāķūtdan zümrüdden zebercedden yeşimden billürdan gevherden ‘aķıķden Kāhir bin Sām tañladı ben bunun (14) bigi burc bārū görmedüm ne ‘acāyibdür ki bunu böyle düzmişler eyitdi İlāhī dilerem ki senüñ h̄azretüñden bunun nice (15) düzüldügin baña bildüresin dirken nā-gāh karşıdan⁷⁵⁶ şahş peydā oldı arslan başlu çoç bedenlü yengeç tıynaķlu (16) öküz kuyruķlu ‘aķreb cünbüşlü balıķ kulaķlu Kāhir bin Sām aña selām virdi ol şahş ‘aleykin aldı Kāhir bin Sām eline bir levh (17) şundı Kāhir bin Sām ol levhi eline aldı gördi kim yazılmış kim H̄aķ Te‘ālā yirleri kendü şun‘ından yaradupdur gün (18) kısalsa merkez-i gāyeti bu aradandır yine dönse maşrıķdan döner H̄aķķuñ kudretine şekküñ olmasun ol şahş andan (19) ol levhi Kāhir bin Sām elinden aldı yine nā-bedīd oldı Kāhir bin Sām bilmedi kim kankı yaña gitdi tañlayu тұrurken (20) bir şahş dañı peydā oldı Kāhir bin Sām nazar kıldı gördi kim añul añul terāzüyle yürür baķdı gördi (21) buğday saķallu ejdehā kuyruķlu od gözlü bir elinde bir çoğa tolmış ol çoğanuñ içi toptolu şu durur boynına taķmış [33a] (1) bir yanın kolına geçürmişler ol şahş dañı gelüp Kāhir bin Sāma selām virdi Kāhir bin Sām dañı selāmın (2) aldı sen kimsin diyince ol dañı gözleyüp geçdi andan dañı ‘ibret aldı ‘acabā bu dañı ne şahş ola kim H̄aķ Te‘ālānuñ (3) dürlü dürlü maħlūķātınuñ hisābı yokdur Kādir tüvānādur nice isterse h̄ilķat ider⁷⁵⁷

NAZM⁷⁵⁸

İy mubaşşır gözüñ açup kār-gāha kıl nazar

(4) Kim neler h̄ilķat kılıpdur H̄āliķ añla mā-ħazar

H̄āliķ ol ki cümle halkı kudretiyle itdi var

Tā kim şükriñ kıla dāyim ‘ālem içre mā-ħazar

(5) DĀSĪTĀN-I SĪMURĠ VE SER-GÜDEŞT-İ O⁷⁵⁹

⁷⁵⁶ B’de /karşusından/

⁷⁵⁷ B’de /ider didi/

⁷⁵⁸ A’da eksik, B’de yazılmış

⁷⁵⁹ A’da eksik, B’de yazılmış

Hekim kavlince Kāhir bin Sām Sūvār ol pehlevān-ı rūzigār bunda bizüm kışşamuz ez-ān cānib⁷⁶⁰ (6) yine kuşlar sultānı Sīmurğa geldi nite ol zamān kim Sīmurğ İblise⁷⁶¹ i' tikkād kılup diledi kim gevheri yine yirine ilede (7) telbīs kılup Süleymān hazretin öldi diyüp melek-şüret gelüp igvā virüp kim aldı Sīmurğ dağı i' tikkād kılup diledi kim (8) gevheri yine yirine ilede nā-gehān Haq Te'ālānuñ emriyle tekvīn atyār⁷⁶² gelüp Sīmurğa görindi didi kim yā Sīmurğ niçün (9) eglendüñ hālün nedür kim atyār cinsin ve murğān aşlın hazret-i Süleymāna 'aleyhi's-selām iletmeysin ol mürsel peygāber (10) katında bizi yalan düşüresin diyüp ziyāde 'itāb kılup verhem itdi Sīmurğ ser-güdeştin bir bir söyledi beyān eyledi (11) tekvīn atyār⁷⁶³ didi kim yā Sīmurğ ol saña gelüp görünen benüm şüretimde ve meleküt şeklinde şeytān-ı Racīm durur aña (12) i' tibār kılmagıl kim Süleymān hayātda durur varmaqlığa hizmetine yüz sürmeklige cehd eylegil didi dağı tekvīn (13) atyār⁷⁶⁴ yine gitdi Sīmurğ şāzılıq eyledi def i yine döndi gevheriyle gelüp baħr-i Muħiṭün kenārına kōndi dağı biraz dinlendi (14) ammā kim Muħiṭ deryāsın geçmege nafaqa ve zevāde gözetdi rezzāk-ı 'āleme dilince niyāz eyledi rızkın vire zirā kim rezzāk-ı 'ālem (15) oldur Haqqa tevekkül eyledi⁷⁶⁵ dağı kanad açup uçup felek yüzine çıkup yiryüzine bakup gördi kim bir fil bir gergedanı (16) ceng iderler def i varup iki kaynağıla bir sille urup fili götürdi ve bir sille urup gergedanı götürdi dağı hevāya (17) uçdı ol kadar uçdı kim birinci kat felegün altına girişdi dağı hevādan yiryüzine bakdı deryā-yı Muħiṭden (18) ğayrı nesne görünmedi andan dağı ğıjğırup cānibini Kuds-i mübarekden yaña göz dutup Haqqa tevekkül kılup felek yüzinden (19) baħr-i Muħiṭi geçmege rub' -ı meskūna gelmege kanad büküp uçdı ol kadar kim aħşām oldı yine uçdı gün toğınca (20) Sīmurğun karnı açdı fil kaynağında tutup ğıdālanurdi ammā kim kanad açup uçmağda baħr-i Muħiṭi geçmekde taqşirāt (21) itmezdi taħammül kılmazdı vaḳti kim yorulsa pervāza kalkmazdı biraz sākin olurdi dinlenicek yine kalkar uçardı [33b] (1) bu vechile Sīmurğ kuşu uçarken fili yidi ğıdā kıldı dağı uçdı

⁷⁶⁰ A'da eksik, B'de yazılmış

⁷⁶¹ B'de /İblise telbīs kılup Süleymān hazretin öldi diyüp melek şüret gelüp igvā virüp kim aldı Sīmurğ dağı i' tikkād/

⁷⁶² B'de /tekvīn-i atyār/

⁷⁶³ B'de /tekvīn-i atyār/

⁷⁶⁴ B'de /tekvīn-i atyār/

⁷⁶⁵ B'de /tevekkül kılup/

ammā uçmağda⁷⁶⁶ kınadları uci ağırdı (2) nā-gehān deryā yüzinde iki mīl görindi⁷⁶⁷ Sīmurğ ʿ acabā niye ki didi ol iki mīle yakın varup gördi kim bu iki (3) mīller deniz içinde⁷⁶⁸ çıkup turur gönlinde eyitdi kim bu mīller menāre ola yāhūd binā ola bunun üzerinde (4) biraz vaqt kıonup turayım didi dağı gelüp kıondı andan sonra ol gergedanı kıaynağına aldı kim yine meger kim bu iki (5) mīl yengecün kıışāclarıydı kim deryā-yı Muḥīṭün dibinden deniz yüzine çıkup güne kıarşı kıışāclarını kııkarup (6) tururdu gördi kıışācınun üzerine bir kıuş kıondı oturup yimege tamaʿ kıilup yengeç def i Sīmurğ gāfiliken (7) kıışācınla kııkdı dağı alup denize indürdi kim gıdā kııla yiye Sīmurğ dağı gördi kim bu iki mīller egilüp birbirine (8) yakın geldi bildi kim yengeç kıışācıdur uçdı ammā ol gergedan kim kıaynağındaydı yengeç kıışācından (9) kıurtarımadı zīrā kim gergedan gevdesi ayağınun altında olmağın ol kıışāc gelüp ol gevde kııkdı (10) ayağ kıurtılmadı Sīmurğ ḥalāş olduğına şükürler eyledi andan uçup gitdi üç gün dağı gidicek gāyet (11) zaʿ if düşdi zīrā kim yimege zevādesi yoğıdı kıarnı açdı tākati tāk oldu Ḥakka tevekkül eyledi ol kıadar kim (12) Sīmurğ kıaçan kim denizi geçdi yire düşdi mecāli kıalmadı biraz diqlendi deryādan ḥalāş olduğına secde-yi şükr (13) eyledi dağı birazdan kıalkdı gördi kim üç kıulan yügrışürler def i varup minķār urup birisi⁷⁶⁹ alup (14) yidi rezzāka şükrin didi andan kıanad açup uçup dört gündür diyince gelüp yuvasına yitdi (15) gevheri getürdi bu yañadan hüdhüd kıuşı dağı her gün Sīmurğun gelecek yolların gözedürdi (16) felek yüzinden geldüğünü görüp gelüp sunķūra laķlaķa kıarlağuca gögercine ḥaber eyledi ne kıadar yırtıcı (17) kıartıcı kıuşlar varısa andan ḥāzır olandan kıarşı gelüp Sīmurğa kıapu kııldılar öñince uçup taʿ zīmīle (18) yuvasına getürdiler Sīmurğ dağı gelüp yuvasına kıondı andan fiʿl-hāl kıartıcı ve yırtıcı kıuşlar varup iki (19) kıuşlar⁷⁷⁰ iki cānavarlardan kıikār kıilup alup Sīmurğa getürdiler ziyāfet kııldılar suʿāl olunur⁷⁷¹ ki ol kıuşlar kim kıikār (20) kıilup kıaynağ ururlardı nice kıuşlardı cevāb budur kim her kıuş kim Sīmurğa gelmedün olay-ıdı ʿ āşīlik kıılmış olurdu (21) anları ururlardı ol kim gelüp Sīmurğa tābiʿ olmuş olaydı ol emn ü amāndaydı

⁷⁶⁶ Bʿde /uçmağdan/

⁷⁶⁷ Bʿde /göründi/

⁷⁶⁸ Bʿde /içinden/

⁷⁶⁹ Bʿde /birisini/

⁷⁷⁰ Bʿde /kıuşlardan/

⁷⁷¹ Bʿde /olunır/

NAZM⁷⁷²

[34a]

- (1) ‘Āṣī olan kuşları idüp helāk
Yırtıcı minḳār urup eyledi çāk
Tābi‘ olup gelse Sīmurğ özine
- (2) Ƙorḳudan imīn olurdu zāt-ı pāk

NEŞR⁷⁷³

Hekīm ḳavlince Sīmurğ gelicek cümle anda olan kuşlar cem‘ olup (3) geldiler andan Sīmurğ buyurdu ol iki ādem-zādı daḥı varup getürdiler Sīmurğ anlaruḡ daḥı ḥālī ḥāṭırın şordı (4) ikisi daḥı ağlaşdılar Sīmurğ ol ‘āşıḳa didi kim yā tācir bir gün maḥbūbıla ‘ömür sürmek ḥōd-bīn⁷⁷⁴ yılınca⁷⁷⁵ gibidür ḡanīmetdür (5) niçün ağlarsın maḥbūbuḡ yanuḡda yimek içmekse var pes ya ağlamaḡa sebep nedür diyicek ‘āşıḳ cevāb virür kim benüm feraḥum (6) maḥbūbımlayısa maḥbūbumuḡ feraḥlıḡı yoḳ ol anlanmaz ma‘şūḳ rāḥat olmayıcaḳ ‘āşıḳ rāḥat ola mı ḡurbet⁷⁷⁶ cāna yitdi kerem ḳıl (7) bizi vaṭanumuza iletgil didiler Sīmurğ eyitdi ben yaḳın zamānda Süleymān nazarına varsam gerek sizi daḥı bile alup (8) gidem maḳşūdu ger ḥāşıl idem diyüp ḥāṭırlarını tesellī eyledi andan ni‘metler getürdi yidürdi içürdi bunlaruḡıla (9) ādem dilin söyleyüp göñüllerin egledi⁷⁷⁷ anlar daḥı Sīmurğı cān u göñülde severdi Sīmurğ ḥükm eyledi Rūḥ Ƙuşı kim (10) evşāfını zıkr eyledük ol⁷⁷⁸ ādemī-zādı çün götürmeḡe ḥükm eyledi kim bile Süleymāna alup gideler ol tācir didi kim (11) yā sulṭān-ı murḡān bizüm gözümüz ḳararur bize bir taşnīf olsa kim yiryüzini görsevüz⁷⁷⁹ didiler Sīmurğ eyitdi kim yā ‘āşıḳ (12) ola kim yiryüzini görmeyesiz ve hem incinmeyesiz ol tācir didi kim cubuḳdan ben bir nesne öreyim içine girelüm (13) Rūḥ Ƙuşı bizi anuḡıla götürsün⁷⁸⁰ didi Sīmurğ rızā virdi varup çıbıḳlar kesüp getürüp bir

⁷⁷² A’da eksik, B’de yazılmış

⁷⁷³ A’da eksik, B’de yazılmış

⁷⁷⁴ A’da /ḥōd-bīn/ şeklinde yazılmış

⁷⁷⁵ B’de /yılca/

⁷⁷⁶ B’de /ḡurbet ise cāna/

⁷⁷⁷ B’de /eglerdi/

⁷⁷⁸ B’de /ol iki ādemi/

⁷⁷⁹ B’de /görmesevüz/

⁷⁸⁰ B’de /götürsün/

taht (14) ördiler dört bıcaqlı üzerin dağı ördiler seped bigi eylediler qalıbı dağı vardı uflamur ağacından muhkem urğānlar (15) çeküp berkitdiler ve bir kapu qodılar zevādelerini yıgdılar dağı Sımurğ anlara didi kim vaqti kim Süleymān çerisinün (16) üzerine varavuz ikiñüz dağı hūb āvāzıla oqıyasız hānendeliq kılasız yiryüzinden bileler ādem āvāzesi durur didi Sımurğ (17) andan cemī^ç kuşları hāzır eyleyüp dağı bir vaqt-ı seher-gāhdan yuvasındağı iki yavrusınıq üzerine yırtıcı ve tartıcı (18) ve rūh cinsinden yüz çift kuş qodı yavrusın bekleyeler ve gidāsın eksük kılmayalar dağı andan (19) soñra ol kuşlarla yırtıcı ve tartıcı hāzır olanıla uçup ^çazm-i Qaqnūs kuşı kılıp gitdiler Rūh (20) kuşı dağı ol iki ^çaşık maħbūb ol ağaçdan çıbıq-ıla örülmüş sepet mişāl nesne bile getürdi içinden (21) ol iki ādemī-zād dağı hūb āvāzıla Süleymānı medh idüp faşih lisānıla ebyāt u eş^ç ārıla āvāze kılurlardı çünkim [34b] (1) Sımurğ qanad açup uçdı qanadları gökyüzünü bürüdi qanadı altında dağı cümle kuşlar uçarlarıdı ne (2) zehresi varıdı kim Sımurğun üzerinden bir kuş uçayıdı yāhūz berāberine qalkaydı atyar ölüleri qaynaq urup (3) helāk iderlerdi andan bu ta^ç zīmātıla felek yüzinden uçup gitdiler ^çazm-i Qaqnūs itdiler tā kim kūh-ı Elbruzun qullesinden (4) gelüp ādemī-zād mülkine yitdiler ādemī-zād dağı baqıp gökden yaña nazār kılıp görürlerdi ki ^çacāyib ve qarāyib (5) elvān şekl ulu kuşlar uçup gelür çevresinde ol qadar kuşlar var kim hisābın Allāh Te^çālā bilür ^çaceb ne kuşlar (6) -dur diyüp her birisi qorqup yoldan irilüp olar da siñüp qaçarlardı ammā Sımurğ ol ādemī-zāda dimişdi kim (7) ādem oğlını göricek rūh-ı kuşına⁷⁸¹ işmarlanmışdı yiryüzine alçaq indüreydi ki āvāzları işidenile andan (8) melik-zāde be-āvāz bülend⁷⁸² çağırıp didi kim

NAZM⁷⁸³

Çağırıp ādem dilince ol beşer

Bağışın halka virürdi hoş haber

(9) Dirdi kim yā halāyık qorqmañuz

^çİbret aluñ eyleyüben pāk nazār

Bir Süleymān gelmiş añla ^çāleme

⁷⁸¹ B'de/rūh kuşma/

⁷⁸² B'de/be-āvāz-ı bülend/

⁷⁸³ A'da eksik, B'de yazılmış

- (10) Kuds ilinde pādişāhdur nām-ver
 Hāk Te‘ālā aña virdi salţanat
 Kimseye virmiş degüldür mu‘teber
- (11) İns ü cinn ü vaḥş u tayr u mūr u mār
 ‘Ālem içre ne ki verse cānavar
 Ol Süleymāna muṭī‘ olsa gerek
- (12) Küllisine ḥükm idiser ser-te-ser
 Ol ḥudāvend emri birle bu zamān
 Murğ-ı Sīmurğ daḥı anlata cevır
- (13) ‘Ālemün kuşlarını eyledi cem‘
 Ol Süleymāna varur kılup sefer
 Kimesneye itmedi kat‘ā ziyān
- (14) Kim Süleymāndan kılur gāyet ḥazer
 Ḥavfı koyup ḥoş teferrüc eylenüz
 Kim neler ḥilķat kılupdur Hāk neler
- (15) Böyle diyüp viricek toğrı ḥaber
 Ḥalk teferrüc eylediler mā-ḥazar
 Diñle imdi kışşa nedür iy yarā
- (16) Vir şalāvāt Muşţafāya yapısar

NEŞR⁷⁸⁴

Hekīm kavlince Sīmurđı bu vechile dört gün tamām uçup gitdi (17) bişinci gün olıcaķ gelüp Ḥorāşān illerinde bir yirde gördiler kim Gürcistān ser-ḥaddinde bir tağ (18) eteginde il ḥalkı turduķları şehirlerini koyup kaçarlar giderler ol kavm turduğı şehrün şahrāsın cümlesi (19) oda yanmış gibi qararmış şuları şaru za‘ferāna dönüp şararmış ḥalk tağılup kaçarlar Sīmurğ şandı kim kendünün (20) heybetinden

⁷⁸⁴ A’da eksik, B’de yazılmış

korķup kaçarlār Rūh Kūşına emr eyledi bu ādemī-zādı yiryüzine yakın getirüp bu kavm kaçduğı yolun (21) üzerine indürgil ol kavmden haber alsun didi Rūh Kūşu dağı yiryüzine inüp ol kavmun kaçdukları yire [35a] (1) indürüp kodı bunların üzerine Sīmurğ kúşu kúşlarla felek yüzinde pervāze kıldı gözetdiler kim halk (2) neden kaçār bileler bu yañadan ol halk dağı tağılup başlu başı kayısı olup kaçarken gördiler kim felek yüzini (3) kúşlar tutdı illā kim bu kúşların ortasında bir ‘acāyib ulu kúş var kim gözleri ‘Arab ocağı bigi yanar başı var (4) barķūz bigi yünleri reng-ā-reng altun renginde envā‘ ziynetile müzeyyen ve bir ulu kúş dağı var kim ayakları menāreye (5) beñzer bir tam çardaķ kadar ayağında bir ulu şarpun kadar nesne yuvaya beñzer çıbıktan örülü nesne var getirüp (6) yolları kenārında kodılar dağı bu kúşlar felek yüzinde cevelān urup turlar bu halk görüp korķdılar bu kúşlar (7) bizi helāk ider mi ki didiler kaçmak dileyince melik-zādeyile tācir ol sepetden başların çıkarup ol halka (8) el şalup ādem dilince çağırdılar kim yā kavm korķup kaçmañuz bu kúşlardan size ziyān yok durur bu Sīmurğ kúşıdır (9) Süleymāna gider sizün niçün kaçdıđıñuzı bilmek diler gelün bizümle bulıñ didiler ol kavm bunları görüp (10) eyitdiler bunlar ādem dilin söylerler ammā kim gökden kúş indürdi dīv mi ki perrī mi ki bir hīle kılurlar ola diyüp (11) turlardı eyle olsa bir ‘akıllı eyitdi bular hōd ādem durur varalum görelüm ne dirler alımızda ne yazıldıysa ol (12) gelür diyüp gelüp bunlarınla⁷⁸⁵ bunlar dağı Sīmurğ aşlını Süleymāna gitdüğini kışsa neyse sözi dırāz itmeyelüm (13) tamām söylediler beyān eylediler ol kişiyi bulup varup ol halkı cem‘ idüp getürdi tiz hūkm eyledi varup koyunlar (14) getürdiler konuķluk kaydın gördiler ez-ān cānib⁷⁸⁶ Sīmurğ kúşu dağı gelüp bir yüksek yire kōndı cemī‘ kúşlar (15) gökyüzinden yiryüzine indiler kōndılar andan bu halk ol gevdeleri getirüp Sīmurğun öñinde kodılar du‘ ā itdiler ma‘ zūr (16) tutğıl yā sultān-ı tuyūrān didiler Sīmurğ kúşu dağı ādem dilince bunları yanına kığırdı korķmañuz didi geldiler oturuñ didi (17) oturdılar⁷⁸⁷ ol halkun kassamları ol gevdeleri baş eyledi kúşlar gelüp yidiler yine ol halkun ekābirleri hūkm (18) eyledi birķac yük hūbūbāt getürdiler arpa bigi buğday bigi ol dāne yiyici kúşlar da yidiler bunların dağı karnı tōydı (19) buğur Sīmurğ kúşu ol kavme didi kim yā kavm niçün kaçarsız neden ürküp

⁷⁸⁵ B’de /bunlarınla bulıñdılar/

⁷⁸⁶ A’da eksik, B’de yazılmış

⁷⁸⁷ B’de /andan ol/

gidersiz ya bu tağ ve şahrā⁷⁸⁸ niçün qararmış (20) oda yanmış didi ol kavm āh idüp eyitdiler kim yā sulṭān-ı murğān bu tağda kırık gün ola kim ejdehā dururdu nefesinden (21) ot ağac kurudu ne ırmağdan şu içdiyse za' ferān bigi şarardı tavarımız komadıydı helāk eyledi diyüp [35b] (1) ağlaşdılar

NAZM⁷⁸⁹

Gökdeki evren görürse gey anı

Heybetinden yacanup vire vire cānı⁷⁹⁰

(2) Hālīmüz yatlu olupdur āh dirīg

Vāh hidāyet itmezise ol ğanī

Dem çekerse bu da 'ālem halkını

(3) Virse enfes göge çıka dütünü

Na' ra ura gūş-ı Merrīh ola ger

Şıydura şevrile hūtuñ odunı

(4) NEŞR⁷⁹¹

Hekīm kavlince ol ejdehādan ol vechile ağlaşup feryād idicek Sīmurğ kuşu dönüp Rūh Kuşına (5) eydür ne dirsiz ol ejdehāyı öldürmeyince benüm bu aradan gitmegüm yokdur çünkim Süleymāna varam bu ejderhādan kim (6) haber virem baña dimeye mi kim bir ejderi öldürmedüñ aduñ Sīmurğ geçer ol kavm ol ilanuç şerrinden kurtarmaduñ diye (7) baña 'ār degül midür ben ol ejderhāyı varup helāk iderem yāhūd ol beni helāk ide didi Sīmurğ eyle diyicek yırtıcı (8) kuşlar eyitdiler yā sulṭān-ı tuyūr bizüm celāletimüz var kim biz anuç gibi ejdehāyıla ceng idevüz ya öldürmege āheng (9) idevüz bu fikir degüldür gel gidelüm didiler Sīmurğ uymadı ol kavme didi kim baña ol ejderhāyı gösteriñüz ol kavm (10) eyitdi bu görünen kara tağuç üzerinde yatur kim göresin didiler Sīmurğ 'ahd-nāmeyi gögsine bağladı dañı ol gevheri (11) getirüp Rūh Kuşına virdi didi kim yā rūh eger beni ejdehā helāk iderse benüm haberüm Süleymān hażretine (12) degüresin benüm yavruçağlarum üzerine

⁷⁸⁸ Metinde şahrā şeklinde hatalı yazılmış.

⁷⁸⁹ A'da eksik, B'de yazılmış

⁷⁹⁰ B'de /vire cānı/

⁷⁹¹ A'da eksik, B'de yazılmış

müvekkel koyalar āḥ helāk olmayalar didi daḥı vidā⁷⁹² laşdı kanad açup uçdı (13) cümle kuşlar daḥı bile uçdılar hevā yüzine kalḫdılar gelüp ol tağ üzerinde⁷⁹² aşağa baḫup gördiler kim bir öküz bigi (14) nesne yatur bu deñizün içinde yidi eṭā var cezāre bigi ol yidi cezāyirün her birisinde iki ocaḫ var yüz yidi yirde daḥı (15) mağara bigi ḫapusı görünür velikin ol mağara ḫapularından anuḫ bigi düṭünler çıkar kim felek anuḫ düṭüninden ḫararmış (16) üzerini bulud ḫaplamış başı üzerinde ṭuman olmuş ṭurur

NAZM⁷⁹³

Çünkü ⁷⁹³ Anḫā gördi ejder heybetin

(17) Ṭāḫati ṭāḫ oldı unutdı ḫazretin

Ḥaḫ Te⁷⁹⁴ ālādan ⁷⁹⁴ ināyet istedi

Kim ire ḫalkḫ üzerinden şirretin

(18) DĀSĪTĀN-I SÜLEYMĀN ⁷⁹⁵ ALEYHĪ'S-SELĀM⁷⁹⁶

Ḥekīm ḫavlince ⁷⁹⁵ Anḫā bunda ammā bizüm ḫışşamuz ez-ān cānib⁷⁹⁵ yine⁷⁹⁶ Süleymāna geldi ⁷⁹⁶ am (19) ol zamān kim müvekkel insān⁷⁹⁷ melek böyle diyüp ⁷⁹⁷ ibretu'llāh ḫudretu'llāh sözlerin söyledi Süleymān işidüp (20) bildi kim cihān milkine neler gelüp durur ve neler ḫılḫat olup durur buḫur Süleymān eyitdi kim yā melek-i müvekkel insān⁷⁹⁸ (21) ⁷⁹⁸ ālā ḫazretün den dile kim budur kim benüm üzerüme insān leşkeri ḫālib oldı beni helāk itmege ṭālib oldılar [36a] (1) imdi senden dilerem ki baḫa benī-ādemi muṭī⁷⁹⁹ ve münḫād ḫılasın ve bir daḥı baḫa ḫasūdlar ṭa⁸⁰⁰ n idüp eydürler kim çünkim (2) saḫa ādemī-zādı Ḥaḫ Te⁸⁰¹ ālā muṭī⁸⁰¹ ve münḫād eylediyse niçün bu leşker-i ḫubādı ve ⁸⁰² asker-i Endülūsī ve daḥı Yünān (3) Şāḫını ve ḫayşer-i Rüm ulularını niçün kendüzüne çāker eylemezsin bu itdügün da⁸⁰³ vā vāḫi⁸⁰³ degüldür vāḫi⁸⁰⁴ olsa Ḥaḫ Te⁸⁰⁴ ālā (4) saḫa ādemī-zādı daḥı münḫād eylese sen bu belāyı

⁷⁹² B'de /üzerinden/

⁷⁹³ A'da eksik, B'de yazılmış

⁷⁹⁴ A'da eksik, B'de yazılmış

⁷⁹⁵ A'da eksik, B'de yazılmış

⁷⁹⁶ B'de /yene/

⁷⁹⁷ B'de /müvekkel-i insān/

⁷⁹⁸ B'de /müvekkel-i insān/

çekmezdün didiler baña luḫ eylegil bu ādemī-zādı muṭīʿ eylegil (5) ʿadūlarum ḫahr eylegil

NAZM⁷⁹⁹

Gerçi tābiʿ oldı ʿāqıl kāmīl ü ʿābid baña

Leyki ḡāyet ṭaʿn iderler müfsid ü ḫāsīd baña

(6) Himmet it kim cümle ʿāṣī çāker ola emrūme

Her ʿadūlar dostum ola hem-çünān zāhid baña

NEŞR⁸⁰⁰

Ḥekīm ḫavlince Süleymān peygāMBER (7) ʿaleyhi's-selām böyle diyicek müvekkel-i insān eyitdi yā Süleymān bin Dāvud gerçi kim Teʿālā ve Celle ve ʿAlā saña (8) anuñ bigi salṭanat virmiş durur kim bir vaḫt ola ki cemīʿ-i dūnyānuñ içinde dīv ü cinn ve perrī ve ḡül ve ʿakreb (09) vaḫṣī ve ṭuyūr mār u mürdan ḡayrı ādemī-zād cinsi⁸⁰¹ kim yüz yigirmi dört dürlü şıfat-ı maḫlūḫāt durur (10) bu yüz yigirmi dört dürlü şıfat-ı maḫlūḫātun begleri ve yigleri on dört biñ melik vüzerāsı ve ümerāsı ile gelüp (11) ṭapuña çāker cümlesi emrūne mā'mūr ve musaḫḫar olacaḫdur ḫidmetünji ḫılacaḫdur ḡümān yoḫdur ammā kim yā Süleymān (12) cümlesinüñ gelmesine saña ḫul olmasına vaḫti vardur her birisi bir sebebile saña tābiʿ olacaḫdur kimisi ḫılıçda helāk (13) olup oḫlı ḫaşım ḫalup saña ḫul olısar ve kimi daḫı ḡönjülden saña gelüp dost olacaḫdur kimisi daḫı düşine (14) vāḫıʿa ḡörüp saña imān ḡetürecedür ve kimisi daḫı nā-çār ḫul olacaḫdur kimi iḫtiyārıla ḫapuña gelecedür velikin (15) bu cümlesinüñ vaḫti var durur dükelisi bir uğurdan olmaz şabrıla ve te'ennīyle olur ḡörmez misin kim Ḥaḫ Teʿālā (16) Celle ve ʿAlā dileseyidi bu cihānı bir dem içre ḫilḫat ḫılaydı ammā kim altı günde anuñ-çun yaratdı kim (17) muḫarrebleri bilür her bir işde taḫammül ḫılalar

NAZM⁸⁰²

Şabrıla balçık olur ḫurma begüm

⁷⁹⁹ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁰⁰ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁰¹ B'de /cinsini/

⁸⁰² A'da eksik, B'de yazılmış

- (18) Şabrıla güre olur helvā begüm
 Kıl taḥammül bir zamān ki şehriyār
 Hācetüñ maḳbül ola vü āşikār
- (19) Kıl taḥammül şabr olur Raḥmān işi
 Hem ğazab ta' cīlile şeytān işi
 Uyma kim maḳşūduñı⁸⁰³ virür Te' āl
- (20) Hācetüñ maḳbül ide ol zü'l-Celāl
 Böyle diyüp ol müvekkel ol zamān
 Oldı ḥāmūş vir şalavāt şādumān
- (21) NESR⁸⁰⁴

Ḥekīm ḳavlince müvekkel-i insān melek-i Şahbātā 'Ā'īl⁸⁰⁵ Süleymāna bu vechile naşīhat ḳılıcaḳ buğur [36b] (1) Süleymān ḥazreti eyitdi yā melek-i müvekkel-i insān ve efz-ı rūḥāniyān ḥüb dirsın ammā benüm düşmānum çoğaldı ḥavf (2) eylerem didi müvekkel-i insān didi kim yā Süleymān ḳorḳmağıl cümlesi saña ḳul olacaḳdur ivmegil varam saña tekvīni (3) gönderem anuñıla daḫı meşveret ḳılığıl dilerseñ cümlesi⁸⁰⁶ helāk idelüm dilerseñ şabr ḳılığıl saña anlar çāker (4) ü musahḫar olur didi Süleymān şād olup didi kim imdi⁸⁰⁷eylegil baña tekvīni göndergil anı daḫı görelüm vişāline (5) irelüm didi melek-i müvekkel icāzet alup gitdi Süleymān secde-yi şükr itdi daḫı bu eşnāda şabāḫ itdi Süleymān (6) şubḫ namāzın ḳıldı namāzdan fāriğ olıcaḳ Loḳmān Ḥekīm ile Āşaf daḫı gelüp Süleymānı şād görüp sebep şordılar Süleymān daḫı (7) müvekkel-i insānuñ geldüğinden ḫaber virdi Loḳmān Ḥekīm daḫı işidüp Āşafıla şādılık itdiler andan Süleymān 'am ol gün seyrāna (8) bindiler biraz yir keyvān ḳal' asınuñ şahrāsında gitdiler yolda giderken nā-gehān gördiler kim bir 'Arābī yüzinde niḳāb var (9) bir muḫteşem ḳişi Süleymān vezīrlere ile selāḫin ve serverler ile yitmiş iki dürlü maḫlūḳuñ mu' teberleriyle ḫurup ol (10) ḳişinüñ ḳatına varup gördiler kim öñinde bir yeşil çanaḳ ḫurur içinde āb-ı ḫayāt

⁸⁰³ B'de /maḳşūduñı/

⁸⁰⁴ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁰⁵ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁰⁶ B'de /cümlesin/

⁸⁰⁷ B'de /luḫf eylegil/

mişāl tolu şu var bu şunun içinde bir cām (11) gibi mişāl āyine top var ol tıranlara hīç iltifāt itmez kimsenüñ yüzine bakmaz söylemez buğur Süleymānıla ‘am vezīrler raḥşlarından (12) inüp ol ḥarīfün kıatına varup selām virdiler yüzlerine bakup selām almadı ol şaḥşun bu işi Şāhıla vezīrlerün (13) gönline gāyet saḥt geldi andan Loḳmān Ḥaḳīm eydür iy şaḥş-ı nā-ma‘lūm ne kişüsin⁸⁰⁸ ve kimün bilişisin bu yalnız yirde ne oturmuşsin (14) ve bu önünde tıran çini tolu şu içindeki āyinede ne durur bunı n’idersin diyüp Loḳmān refiḳlerle çeşm ve gūş oldu bu söze ol (15) ḥarīf tebessüm kıldı eydür iy bī-ḥaberler ıruz yirim vardur her kıanda dırseñ Allāh Te‘ālā ḥāzır ve nāzır durur eger beni şorarsanız (16) bu şunun içindeki āyineye nazār kılsam ‘ālem kā’ināt içinde olmuş olacağı naḳır kıtmir bilürem ve her kişünün müşkilleri⁸⁰⁹ (17) ḥall kıluram didi Loḳmān Ḥekīm eydür yā şaḥş bu dedüğün ‘ilm-i gāybī girü Allāh bilür kim buyurmuşdur kıavlühü Te‘ālā *lā ya‘lemu’l* (18) *-gaybe illallāh*⁸¹⁰ ol şaḥş eydür yā Loḳmān Ḥekīm Süleymāna memleket ve saña ḥikmet viren Allāh baña daḥı gāybı bilmek ‘ilmin (19) virse ‘aceb midür diñüz müşkilinüz varısa şoruñ cevāb alunuz diyüp tırdı sözinden Ḥekīmler ol (20) ḥarīfi taḥsīn kıldılar buğur Loḳmān-ı Ḥekīm ‘izzet kılup edebile eydür iy pīr-i mübārek gāybdan tapdıguñ dīn (21) ḥaḳḳı-ıçındı benüm için ol cāma nazār kııl ḥidmet kıılalum Ḥekīm sözile revān ol şaḥş daḥı çini önüne [37a] (1) çeküp diz çeküp ol āyineye bismillāh diyüp nazār eyledi bir zamāndan sonra baş kıaldurup tebessüm kılup eydür iy (2) ḥikmet issi Ḥekīm Ḥaḳ Te‘ālā sen bendesine ‘avn idüp deryālayın ‘ilm ü ḥikmet virmiş ol baḥr-i mişāl ‘ilm içre (3) ḥikmetile bir mu‘teber gevher şeb-çırāḳ bulmuşsin ki devlet ve sa‘ādet senün ol bulduguñ gevher kıadrin (4) bilürseñüz ki ulu ‘izzete mu‘teber merātiblere iresin gevher kıadrin bilmezseñ gevheri elün den alurlar kıadrin ve kıymetin bilen (5) cevheri yine virürler kıadrin görürler diyüp andan ol şaḥş Ḥekīmün yüzine bakup tebessüm kııla baş şalup Ḥekīm daḥı ol (6) pīr-i gāybdan sözine fikir kılup gördi söylenen rāst kendünün ḥālidür buğur Loḳmān Ḥekīm daḥı Süleymāna ‘am işāret (7) kıldı sen daḥı āyineye nazār itdür didi Süleymān⁸¹¹ ‘am ilerü varup ‘izzet kılup edebile eydür iy pīr-i ‘azīz cān ve iy (8) üstād-ı süḥandan hezārān taḥsīn kim sencileyin şādık kāmīl

⁸⁰⁸ B’de /kişisin/

⁸⁰⁹ B’de /mükilleri/

⁸¹⁰ Neml/65: “Allah’tan başka kimse gaybı bilemez.” A’da eksik, B’de yazılmış.

⁸¹¹ B’de /Süleymān daḥı ‘am/

‘āmil⁸¹² fāzıl kişi görmedük imdi el-Ḥaḫ kerem (9) kılğıl bizümçün daḫı ol āyineye nazār kıl görelüm rāhımızda ne vardur bilelüm didi pīr daḫı derḫāl Süleymān (10) iḫün daḫı āyineye bismillāh diyüp nazār kıldı eyitdi iy şāh-ı cihān ve iy māh-ı zamān Ḥaḫ Sübhāne ve Te‘ālā (11) yitmiş iki dürlü ğarīb maḫlūḳāt sen cānı pāsüpān kılmışdur ammā kim ğāfil olma ḫazer kıl koyun ḫurda (12) geyigi pelenge tavşanı tazıya kekligi bāza yidürmegil ve her birini ökat vechile şaḳlağıl ve ger ne saḫa pāsüpānlıḳ (13) viren kişi seni pāsübānlıḳdan çıkarur ol pāsüpānlıḳı bir cüst ve çāpük kişiye virür ve bir daḫı iy ‘ömr-i cüvān (14) ve senüñ ḫasūd⁸¹³ var ğāyet müşkil vücūd ki bilmez ma‘būd gerek kim gereginleyin ol ḫasūduñdan şaḳınasın sağ u (15) şol ḫamāyil daḫınasın ve bir daḫı ki bir ulu kişi naşīḫatçun⁸¹⁴ var anuñ pend ü naşīḫatın dutasın devlet oyunın (16) ütesin tā kim ol ḫasūduñ şerrinden emīn olasın didi

NAZM⁸¹⁵

Çünkü Ḥālīḳ⁸¹⁶ kıldı şehriyār

(17) Viridi devlet hem elüñe ihtiyār

Sen gerek ki ḫalkı ḫoşnūd idesin

‘Adl u dādı pīşe kıilup kām-kār

(18) ‘Āleme vir ‘adlıla eyle nizām

Görmiye zūlmi şağır⁸¹⁷ u kār⁸¹⁸ kibār

Ḳanda vīrān var ‘imāret eylegil

(19) Ḳanda düşmān var ḫasāret eylegil

Zālīmüñ çeşmine kıl dünyāyı tar

Başını kes yāḫūd eyle şalb u dār

(20) Cāhilile itme şaḳın iḫtilāt

⁸¹² B’de /‘ākıl/

⁸¹³ B’de /ḫasūduñ/

⁸¹⁴ B’de /naşīḫatçun/

⁸¹⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

⁸¹⁶ B’de /Ḥālīḳ ḫalka kıldı/

⁸¹⁷ İki nüshada da hatalı yazılmış: şığār

⁸¹⁸ B’de /ger/

- Düşmenün den dā'ım eyle ihtiyāt
 Ol Racımün mekrine aldanmağıl
 (21) Ğarra olup dīnine yeltenmegil
 Ger ziyād olmağ dilersen devletün
 Hakkā artur yā Süleymān t̄ā' atun

[37b]

- (1) T̄ā' at it kim şākir ola Kirdigār
 ' İzzetün i yüce kıla t̄āc-dār
 İtme şeytān sözi birle sen ' amel
 (2) Devletüne gelmeye şonra h̄alel
 Ğāfil olma ol la' inden nām-ver
 İhtiyāt it eyle dā'ım sen h̄azer
 (3) Eylegil ' ālim söziyle sen ' amel
 Milküne irmeye şonra h̄iç h̄alel
 Böyle diyüp ol ' aziz pāk-i cān
 (4) H̄āmūş oldu vir şalavāt şādumān
 DER BEYĀN-I TEMŞİLĀT-I DĀSĪTĀN-I MĀZĪ⁸¹⁹
 (5) Diñle imdi nicedür ziyā mağāl
 Saña senden şerh idem bir hoş mişāl
 Fī'l-meşel Kuds-i mübārek⁸²⁰ cesed
 (6) Rūhūñ olur Şeh Süleymān bī-ħased
 Mescid-i Aqşā gönüldür beyt-i H̄ağ
 Hızr olur tenzīl-i İlāhī al sebağ

⁸¹⁹ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸²⁰ B'de /mübārekdür/

- (7) Kıl ‘amel nuşhın işit ‘aqluñ ezel
Tā ki şonra gelmeye dīne hālel
Hırş u şehvet ādemi eçhel⁸²¹ kıllur
- (8) İstikāmetden seni mübeddel kıllur
Bu haseddür cehlile tende maraž
Buğlı terk it olmağıl şāhib-ğaraž
- (9) Şerri terk it çün münāfık olma māt
Kurb-ı Hākka irişüp kılgıl şalāt
Mü’mini maḥbūb iden Hāk zātıdur
- (10) Kibri mağzūb⁸²² eyleyen āfātıdur
Dūzaḥı kıllma kabūl itme nifāk
Mü’min olup cennete {iri}cek⁸²³ iştiyāk
- (11) Kıl u kālī ko gözet ma‘nī ve bāb
Söz tamām ve Allāh u a‘lem bi’ş-şevāb
DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀḤİR⁸²⁴
- (12) Ḥamd bī-ḥad ol Ḥudāya bī-ḥisāb
Kim feşāḥatıdur sözüñ ḥūb u cevāb
Çün ‘ināyet eylediye ol Ḥudā
- (13) Sözlürüm oldı faşih ve dil-güşā
Kim yüz elli dört mecālis daḥı hem
Āḥir oldı Hākka minnet biş ü kem
- (14) Ger ecelden bulırısam mühleti

⁸²¹ B’de /echel/

⁸²² A’da /mağbūz/

⁸²³ A’da /cek/

⁸²⁴ A’da eksik, B’de yazılmış

- Çarh-ı ğaddāruñ elinden vüs' ati
 Bu ' acāyib meclisi söyleyevüz
- (15) Hoş ğarāyib kışşa şerh eyleyevüz
 Var ümīzüm gūş idenler sözümi
 Fātiḫayıla şād ideler özümi
- (16) Her ki ider Firdevsīye ḫayr du' ā
 Ḥaḫ Te' ālā raḫmet itsün reh-nümā
 İy Ḥudā Maḫmūd u Aḫmed ḫürmeti
- (17) Muştafā Ḳāsım Muḫammed ' izzeti
 Cenneti Firdevsīye eyle mezīd
 Defterün̄de adını yazğıl sa' id
- (18) Bu kitābı oḫuyana raḫmet it
 Ol Muḫammed ḫürmetiçün şefḫat it
 Raḫmeti Ḥaḫdan dilersenḫ kām-kār
- (19) Vir şalavāt Muştafāya yādigār
- SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ELLİ BİŞİNCİ MECLİSİNÜD
 ZİKRİNDEDÜR⁸²⁵
- (20) Ḳalbün̄i şāf eyle cāndan yā Ḥekīm
 Zıkr-i bismillāḫ söyle sen delim
 İsm-i Ḥaḫla başlanıcaḫ bir peymān
- (21) Olısar aḫsen ḫadıḫ emlaḫ kelām
 Zıkrile tevḫīd olıcaḫ maḫremün̄
 Ehl-i taḫḫīḫ olur el-Ḥaḫ hem-demün̄
- [38a]

⁸²⁵ A'da eksik, B'de yazılmış

- (1) Her ki tevfiķ ehline hem-rāh ola
 Hāfızı taḥķiķ anuᅇ Allāh ola
 Kālbte tevfiķ olıcağaz hem-nefes
- (2) Şükr-i Hāķdan ḥālī olmaz bir nefes
 Luᅇf-ı Hāķdan ḥāşıl olur çün bedā
 İsm-i Hāķla söze idelüm ibtidā
- (3) Zıkr-i Hāķla söze girse her faşıᅇ
 İ' tibār eyler kemāl ehl-i şaᅇiᅇ
 Münderic zımnında olur esrār-ı Hāķ
- (4) İder aᅇsent⁸²⁶ işidicek ḥāş u ḥāķ
 Kūdretile ḥāķı gūyā eyleyen
 Hıķmetile çeşmi bınā eyleyen
- (5) Luᅇf idüp Firdevsiye virdi hüner
 Tab' ı ' ummān oldu vü nuᅇķı güher
 Cismüme cān virdi vü başa ' aķl
- (6) Virdi dil kim ma' rifet kılām naķl
 Bu Süleymān-nāmeyi āᅇir kılām
 Hıķmet-āmız sözleri zāᅇir kılām
- (7) Diᅇle imdi kışsa nedür iy yarā
 Vir şalavāt ' ışķıla peygāmbere

DĀSĪTĀN-I SŪLEYMĀN 'ALEYHĪ'S-SELĀM ĀGĀH ŞODEN-İ HĪZİR

'AM⁸²⁷

(8) Loķmān-ı Hekīm kavlince nāķilān-ı aşfiyā' ve 'āķılān-ı etķiyā' ve Eflāᅇün-ı Yūnānī naķlince rāviyān-ı aᅇyār ve muᅇaddişān-ı aᅇbār ol vechile (9)

⁸²⁶ B'de /aᅇsend/

⁸²⁷ A'da eksik, B'de yazılmış

emlah hikāyet kıilup eyitdiler çünküm ol şahş ‘acebleşüp bu ne hāldür diyışdiler buğur Loğmān-ı Hekīm dil açup eydür yā Süleymān-ı (10) zamān bu āyīneye bağan şahş Hızır peygāmberdür ‘aleyhi’s-selām Hekīm şöyle diyicek Süleymān nebī ‘aleyhi’s-selām eydür (11) yā Loğmān Hekīm ya‘nī Hızır peygāmbere ‘aleyhi’s-selām bunun emşāli şüretlere girür mi didi Hekīm eydür yā Süleymān Hızır⁸²⁸ oldur kim (12) Hāk Te‘ālā aña bir ‘ilm-i taḥkīk virmişdür⁸²⁹ kim aña ‘ilm-i ledün dirler cihānda ne kadar gizlü işler varsa aña ma‘lūmdur ve her azğun işlere (13) Allāh izniyle vākıf olup rāst yola kıulağuzlar ālūdelere yardım kıilup mazlūmları zālimler elinden alur dād (14) ve sitād kıılır Hāk Te‘ālānuñ bundan sevgülü kulu yoğdur gelüp āyīneye bağup haber virdügi Hāk Te‘ālā izniyledür iy (15) nebīyyu’llāh Hızır nebī ‘aleyhi’s-selām kim bu dem saña didügi haber ḥazretüñe işaretdür mu‘teber beşaretdür itdi diyüp Loğmān (16) Hekīm Süleymān-ı nebīye ‘aleyhi’s-selām du‘ā itdi eyitdi Süleymān bu söze şād u ḥurrem olup eydür iy Hekīm Hızır ‘aleyhi’s-selām⁸³⁰ (17) bizlere bu remzde ne işaret itdi Hekīm eydür yā Süleymān ḥazret-i Hızır nebī⁸³¹ ‘aleyhi’s-selām ol āyīneye bağup ya‘nī (18) didi kim Hāk Te‘ālā saña deryā mişāl ‘ilm virdi ol ‘ilm içre gevher-i şeb-çırāğı bulduñ didüğinden murād budur kim (19) ‘ilm ve ḥikmet sebebiyle gelüp sencileyin insān gevherinüñ şeb-çırāğı şu‘lesine irdüñ kudretin bu ḥidmetüñ bilürsevüz (20) ya‘nī ‘ālī ḥazretüñe ihlāşıla ḥizmet kıılırsavuz Hāk Te‘ālā bir bendesinüñ mertebesini sen şāhib-kıran ḥidmetinde (21) mezīd kıılıruz bilmezsevüz ‘aksi vāki‘ olur ammā kim yā nebīyyu’llāh ḥazretüñe Hızır remzinde āyīneye bağup didi kim [38b] (1) Hāk seni çokluk⁸³² kelleye⁸³³ pāsübān kııldı koyunu kıurda kekligi bāza āhūyı pelenge yidürmezseñ seni kellelere pāsübān ve çoban kıılavuz (2) kellesini hoş ve eger kim kelleden birisini kıurda āhūyı pelenge kekligi bāza yidürseñ pāsübānlığun alur bir cüst pāsübāna virür (3) didüğinden murād budur kim yā Süleymān Hāk Te‘ālā ḥazretüñe virdügi diyārlarun ve memleketlerun ve ol yitmiş iki dürlü (4) maḥlūkun her birisini düşmeden beklerseñ Hāk Te‘ālā sen kıulina çok çok diyārlar virüp milke⁸³⁴ a‘zama irer (5) bekleyemezseñ alur bekleyene

⁸²⁸ B’de /Hızır/

⁸²⁹ B’de /virmiş durur/

⁸³⁰ B’de /Hızır’l-nebī ‘am/

⁸³¹ B’de /Hızır’l-nebī/

⁸³² B’de /çokluk/

⁸³³ B’de /seni pāsübān/

⁸³⁴ B’de /mülk/

virür Hızır işareti budur diyüp du‘ā kıldı Süleymān-ı nebī ‘aleyhi’s-selām Hızır sözün
 (6) cān kulağıyla dinleyüp tıtdı Hızıra du‘ā itdi kāh ‘ilm ve hikmet bahriyyesinde
 kāh salṭanat hikmetin ve eyyām ı (7) rüzigārın ol ‘aқıllar ve kāmiller ve fāzıllar
 sözlerin hoş gördi diyārında ne қadar ehl-i fenā varısa ‘Arab diyārında (8) sürüp
 defterin dürüp ‘adl ve dādı arturdı Haқ yolına cān u başıla tırdı ra‘iyyet üzerine
 rahmet çetrin (9) қurdı ‘adl u dāda meşğül oldı

NAZM⁸³⁵

Şeh Süleymān eyle itdi ‘adl u dād

- (10) Tā cihānuñ halkı oldı cümle şād
 Қoyuna⁸³⁶ қurdı eyledi ‘izzet tamām
 Keklige virürdi şāhin hoş selām
- (11) Kimse efgān itmezidi liki ney
 Şır tızlik yoқdur ammā eski mey
 Baғrı pür-hūn yoқdı ammā nāfe Çin
- (12) Dil şikeste yoқdur ammā dürr-i şemīn
 Naқşı kimse görmezidi liki ay
 Çekmezidi güci ammā tır ü yay
- (13) Şeh Süleymān itdügiçün ‘adl u dād
 Haқ Te‘ālā devletin itdi ziyād
 Hep ‘Arab қavmi olupdı cümle⁸³⁷ şād
- (14) Şāha alқış iderdi key ziyād
 ‘Ādil ol kim arta cennet ü devletün
 Key ziyāde ola māl ü milketün
- (15) Devleti Haқdan dilersenj kām-kār

⁸³⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

⁸³⁶ B’de /қoyına/

⁸³⁷ B’de /қати/

Vir şalāvāt Muştafāya yādigār

KIŞŞA-İ KEYKUBĀD-I ŞĀH CENG KERDEN-İ QAL‘ A-RĀ⁸³⁸ (16)

Hekīm kavlince Süleymān hazreti ‘aleyhi’s-selām Hızır sözün dinledi rumūzı kim anladı andan dönüp otağına gelüp (17) oturdu dīvān-ı Süleymānı tūrurdu buğur hūn geldi yinildi ve içildi andan Keykubāddan söz açıldı (18) buğur Süleymān peygāمبر ‘aleyhi’s-selām Bād-pāya eyitdi yā Bād-pā-yı ‘ayyār senden bir dileğim var Feleştin qal‘ asına (19) varasın Keykubādun hāli nedür göresin andan cehd kılıp qal‘ aya giresin benden Yehūyādā‘ beglerbegisine⁸³⁹ selām (20) viresin naşihat kılıp kırk gün şabr kılıp ben varınca Keykubādıla ceng ideler kırk güne degin ben dağı Allāh Te‘ālānun emriyle (21) varam Keykubāda cevāb virem didi bir hil‘at geyürdi⁸⁴⁰ bādpā dağı ayak götürüp yalın bıçak ele alup Hāqqa tevekkül kılıp [39a] (1) gitdi ‘azm-i Feleştin itdi dört gündür diyicek gelüp Feleştin qal‘ asına yitdi bir pūşte üzerine çıqıp bağıdı kim (2) qal‘ anun çevresin Kubād leşkeri kuşatmış ceng iderler ol yañadan Keykubād Şāh dağı ol gün kim Süleymānun gönderdüğü (3) üç pehlevānlarun ikisi gelüp qal‘ aya kim girdiyse Keykubād kağıyup bir hefte tamām qal‘ ayı kuşatdı ceng eyledi çāre (4) bulamadı alımadı⁸⁴¹ ol gün ‘ale’s-şabbāh olıcağ ‘Acem sultānı Keykubād Şāh yirinden tūrdı gāzabıla cebe ve cevşen (5) geyüp başına ışık urundı pūlādıla bürünmiş cāmūs şıfat bir gergedana süvār olup yürüdi cemī‘ leşkeri (6) İrān ve Tūrān begleri atlarına bindiler biñ iki yüz altun çomağlı çāvuşlar at sürüp āvāz kılıp ol cemī‘-i (7) çeri uşag ve iri āhen-pūş kılıp Feleştin qal‘ asına yürüdiler yine Keykubād Şāh cümle serverlerin (8) mīr ve mübāriz ve mihterlerin alup şehriñ tēc-hāne kapusına yürütdiler kim almağ kaşdına ceng kıldı bu yañadan Yehūyādā‘ (9) beglerbegi dağı Keykubādun qal‘ anun üzerine şavāş yürüdüğün görüp altı biñ yarağlı ‘Arab serverlerin āhen-pūş (10) kılıp qal‘ anun erliklerin yirleri alup top ve tūfeng kurup cenge tūrdılar güneş kubbe-yi felege dikilinceye dek (11) bir cengi āşūp kıldılar hiç kapular üzerine⁸⁴² anun gibi ceng olmadı delim mīr ve sipāhī kırıldı Keykubād serverlerinden (12) ekşerī zağm-nāk

⁸³⁸ A’da eksik, B’de yazılmış

⁸³⁹ B’de /beglerbegine/

⁸⁴⁰ B’de /giyirdi/

⁸⁴¹ B’de /almadı/

⁸⁴² B’de /üzre/

oldılar Feleşîn al' asını almağa çäre bulmadılar⁸⁴³ Keyubād acil olup cengden döndi sancaqlar dibine (13) geldi serverlerinin zahmların şardılar şaraturken Feleşîn al' asından Peleng-Efgenile Yehüyādā' beglerbegiyle (14) cengden fāriğ düşüp opçılar başınun atına gelüp eyitdiler gelun Keyubādun 'alemlerin opıla atun fālümüz⁸⁴⁴ (15) rāst gelürse urusañuz bu düşmen üzerümüzden⁸⁴⁵ gider ve eger urmazsañuz çok zamān Feleşîn al' asını (16) ışār iderler didi opçılar daı ob fetiline od oyup atdılar a Te'ālā rāst getürdi ob aşıyla (17) Keyubādun kendünün aş altun başlu şancağın 'alemiyle urup pāre pāre itdiler anı görüp Feleşîn şehrinun (18) avmi ıriv ıldılar zemīn ve zamān çar-ı āsumān gürlledi ve bar-i 'Ummān gümlledi Keyubād Şāh ol ālī görüp azaba (19) gelüp ra'd-vār na'ra ayırup kīş urup yine çerisin şehir üzerine⁸⁴⁶ sürdi girü cenge ırdı (20) Züpīn pehlevān daı Feleşîn apusına rahş sürüp rāst varup bir kez urdı bu yañadan (21) Yehüyādā' beglerbegi daı görüp üzerine burcdan aşları bıradılar burc üzerinden al' a avmi Keyubād çerisiyle [39b] (1) tā aşām olincaya dek bir ceng itdiler kim Merrīh ve felek taħşīn ve āferīn eyledi aş arārınca çalışdılar (2) ancaların teninden başı cüdā oldu ancaların başı kesilüp niçeler baş kesüp il'at-i aş geydi ancalar ışım u avm u arındaşı (3) ölüp yasın ıtdı çünkim ıran ceng nihāyete ve sīl-i ūn Furata⁸⁴⁷ yitişdi āh u efğānlar āsumāna gözler yaşı 'ummāna irişdi (4) erenler başlarından leşker uma ırca⁸⁴⁸ Keyubād ceng-i arbi⁸⁴⁹ diñdürüp cengden dönüp gelüp bāriğāhına (5) ondı dīvān ırdı on iki kez yüz biñ er cem' olup dīvān-ı ahramānī ırdı Keyubād Şāh serverleri (6) Īrān ve Tūrān mübārizleri ārūn-ı Dīv-bendile Güstehem Güderz Züpīn ve Büzīn bu biş pehlevān gelüp (7) şandeliler üzerinde oturdılar andan şonra Keyubād Şāh serverlerin yoqladı gördi kim niçeler yolına (8) cān ve baş oynamışlar urbān olup ırılmışlar ol işe taşalanup diline her ne gelse azabından (9) dīvān içinde ışm yüzünden söyledi öz özine hūm ve hücūmlar eyledi āirinde ol güm-rāh başın şalup (10) kibr ü kīne iyle eydür iy dilāverler yarın

⁸⁴³ B'de /bulamadılar/

⁸⁴⁴ B'de /fālümüz/

⁸⁴⁵ B'de /üzerimizden/

⁸⁴⁶ B'de /şavāşa sürdi/

⁸⁴⁷ B'de /Fırata/

⁸⁴⁸ B'de /ırca/

⁸⁴⁹ A'da /ceng arbi/

bu al‘a-yı Feleřin ve al‘a-yı ahramānī daı alalum erkegin⁸⁵⁰ ıralum dişisini (11) esir idelüm sürelim burc ve bārūsını yıup taşını topragını deryāya dökölüm diyüp buyurdı bezm urdılar (12) řarāb-ı erguvān geldi bādyalar simden sıplar üzerine uruldı amr āmile sīm sāk sākiler ayađ üzre turup (13) ‘aı zevraqlar alup řarāb-ı řādıla pür ılıp řađ ve řol seyyāreleyin seyr idüp selāfin serverlere beglere (14) yiglere zev-i semā‘ıla def‘-i melāl-iün rahatü‘l-ervāh şundılar ‘iř ü ‘işret eylediler

NAZM⁸⁵¹

(15) Bir ‘acāyib bezm urdı Keyubād

Kim felekden Zühre görüp oldu řād

alınup berbala ‘ūd u engüni

(16) Zer adehden iilürdi řāfi mey

Baş u piş-rev söyledigü güyende

Medh-i řāhı zıkr idüp ānendeler

(17) Rāhatü‘l-ervāh iüben Keyubād

Devletine fahr iderdi key ziyād

Bilmez anı ‘işi olur şonra biş

(18) Kim bahāru āiridür řāha ış

NESR⁸⁵²

ekim avlince Keyubād řāh ‘iř ü nüşda velākin felek nekbetinden ğāfil (19) rüzigāru şiddetinden bī-aber ammā kim sancağı şınuğına ükemā ve vüzerā ve ümerāsı řüm fāl utup melül oldılar (20) vehm-nāk düşdiler bular bunda ol yanadan Bād-pāyı daı ařām olunca řabr eyledi vaqt-ı řām olıca yirinden (21) turup erinü kenārına geldi Yünāniler şekline girüp eline bir du‘ā alup sāzende şeklinde gelüp Keyubādu [40a] (1) ordusına girdi ‘ūdın ala ala bir bārigāh önüne

⁸⁵⁰ B‘de /irkegin/

⁸⁵¹ A‘da eksik, B‘de yazılmış

⁸⁵² A‘da eksik, B‘de yazılmış

⁸⁵³ geldi ol bārigāh Keykubād oğlanları Keykāvusuñı (2) oturup ‘ış ve nūş iderdi Bād-pā dañı görüp ‘ūdınuñ kulağın burdı āvāze eyledi içerüden (3) Keykāvus Şāh işidüp eydür bu ne āvāzedür⁸⁵⁴ hācibler geldiler eyitdiler Şehā bir ‘avvāddur⁸⁵⁵ geldi kapuda ‘ūd çalar (4) didiler Keykāvus Şāh emr eyledi varup Bād-pāyı içerü getürdiler geldi taht öpdü du‘ā eyledi (5) yir gösterdiler oturdu ‘ūdın eline aldı çaldı eyle kim ‘ağılları hayrān eyledi Keykāvus bin Kūbād aña (6) hūl‘at geyürdi andan şordı kim yā ‘avvād aduñ nedür ne yirdensin hālūñ nedür söylegil didi Bād-pā du‘ā kılıp (7) eyitdi kim Şehā benüm adum şeh alup kaçandur bir laqabum dañı Bād-pādur aşıl Bağdād ferzندیem ‘avvādam didi Kāvus Şāh (8) eyitdi ne ‘aceb söz söyledüñ Bād-pā hūd Süleymānuñ ‘ayyārıdur adı Bād-pādur⁸⁵⁶ sen hūd Bād-pā isen benüm senden ulu (9) düşmenüm yoqdur kim senüñ deriñi yüzdüreyim⁸⁵⁷ yañūd şāh alup kaçan dimekten murād benü mi alup kaçarsın bu nā-bekār ‘ayyārı tutuñ (10) didi hādımlar gelüp tūtdılar muhkem-bend itdiler Bād-pā güldi Kāvus Şāha ‘aceb gelüp didi kim neye gülersin Bād-pā eyitdi (11) bu ādemden ötürü baña iki kez tūtulmağ vāki‘ oldı andan şonra yine hūl‘at virdiler bir hūl‘at dañı sen viriceksin (12) adımuñ⁸⁵⁸ böyle olmasınuñ aşlın bilüp sebebin şorıcağ diyem didi du‘ā eyledi Kāvus Şāh didi kim sebep nedür söyle⁸⁵⁹ (13) pes Bād-pā didi kim yā pādīşāh baña dañı laqab Bād-pādur ve ammā Bād-pā degülem nār u nūr haqqı-çun ben Bād-pā⁸⁶⁰ didügümün aşlı vardur (14) söyleyeyin diñleñüz didi Kāvus Şāh didi kim söylegil Bād-pā eydür evvel ādem şāh alup kaçan olduğına sebep bu kim (15) be-gāyet şatranc-bāz idüm şatranc oyunın severdüm kim ki şatranc oynasa ben anı varup temāşā iderdüm bir gün bir kişi ile (16) bir kişi şatranc oynardı ben teferrüc iderdüm gördüm ki birbiriyle çekişdiler hattā döğüşdiler ben dañı şāhuñ birisin alup (17) kaçdum bir oğlan çün gördi şatrancuñ şāhın aldı kaçdı didiler yitüp tūtup şāhı benden aldılar laqabum şāh alup kaçan (18) oldı bir kez dañı bir kişinüñ mest yaturken varup şoydum nesi varısa aldum tama‘ eyledüm bende rızqın buldılar bu hūd Bād-pāyı (19)

⁸⁵³ B’de /öñine/

⁸⁵⁴ B’de /āvāze durur/

⁸⁵⁵ B’de /‘avvād durur/

⁸⁵⁶ B’de /bād-pā durur/

⁸⁵⁷ B’de /yüzdüreyüm/

⁸⁵⁸ B’de /adumuñ/

⁸⁵⁹ B’de /söylegil/

⁸⁶⁰ B’de /bād-pā degülem/

‘ ayyār gibi ādem⁸⁶¹ şoyarmış didiler adımı Bād-pā kodılar yoksa Şehā benüm adum
‘ avvāddur ‘ūd-zenem cihānda mişālüm felek getürmedi (20) didi Kāvus Şāh bu
sözlere inandı girçek⁸⁶² şandı buyurdı bendin aldılar yine ‘ūdın eline virdiler nūvaht
(21) eylediler şöyle kim cemī‘ gūyendeler sāzendeleri māt eyledi Kāvus Şāh ‘özr
diledi bir hil‘ at daḥı geyürdi [40b] (1) ma‘el-kışşa ol gice nışfu‘l-leyl olunca ‘ış
itdiler āḥir Kāvus Şāha didi kim bu sākī sākīlik bilmez buyurursaḥ ben sākī (2)
olayım didi Kāvus Şāh rızā virdi eline ḳadeḥ alup uğurlayın şarāba dārū ḳatdı
yirinden ḫurup bir ḫolu ḫoldurup (3) Kāvus Şāha içdi andan şonra uru ḫurup beglere
serverlere birer ḫolu şundı cümlesine içürdi andan ḫāciבלere (4) ve ḳapucılara ve ol
ḫuran ḫullara daḥı cümlesine birazdan dārū te’sīr eyledi mest olup yatdılar dört
ḳapucı ḳaldı (5) Bād-pā anlaruḥıla ḳapudan ḫaşra ḫıḳup ḫırḳ pāsüpān daḥı varıdı
geldiler oturdılar Bād-pā anlara daḥı ‘ūd ḫalıvirdi (6) sākīlik eyledi cümlesine dārū
virdi ḫolu içürdi cümlesi yatdılar hemān⁸⁶³ Bād-pā ḳaldı ḫuru geldi ḫanḫerin ḫıḳardı
(7) ol ḫırḳ pāsüpānlaruḥ yatduḥı yirde başların kesdi ḫanāb iplerine aşdı andan içerü
girdi cümle begleruḥ (8) iç oḥlanlaruḥ başların kesdi daḥı Kāvus Şāhı bir yorḫana
şarup tācin kemerin alup arḫasına (9) yüklenüp ḫal‘ a ḫapusına geldi ḫapu dibine
gelüp daḥı yukaru pāsübāna ḫaḫırdı kim tīz gel ḫapu açḫıl Süleymāndan (10)
gelürem didi ‘Arab dilince pāsübān daḥı ḫapuyı açdı içerü aldı görđi kim Bād-pā-yı
‘ ayyārdur bilürđi (11) şād olup alup Yeḫūyādā‘ beglerine vardı arḫasındaḫı Kāvus
Şāhı yire ḫodı varup elin öpdı (12) tāc ve kemeri öḫünde⁸⁶⁴ ḫodı Yeḫūyādā‘ Bād-
pānuḥ iki gözlerin öpdı eyitdi ḫālūḥ nedür arḫanḫadaḫı ne nesnedür didi (13) Bād-pā
eyitdi Keyḫāvus Şāhdur Keyḫubāduḥ oḥlı diyüp söyledi n’eylediyse ḫıḫāyet eyledi
Bād-pāya ḫaḫsīn (14) ḫılıp yorḫan içinden Kāvus Şāhı ḫıḫardı burnına şarup sirke
ḫamzurdı Kāvus Şāh gözün açdı görđi kim (15) kendüyi bir yorḫan içinde yatur
düşmānı Yeḫūyādā‘ ḫılıcıyla başı ucında ve Bād-pā daḥı elinde yalın nacaḫ (16) ve
Süleymān-ı nebī ‘aleyhi’s-selām serverleri daḥı çevresin alup ḫururlar didi kim ve
Bād-pā beni bunda sen mi getürdüḥ (17) Bād-pā didi kim Şehā ben getürdüḥ senuḥ
Keyḫubāddan şonra şāh olacaḫuḥ bildüm öldürmedüm cemī‘ ḫullaruḥı öldürdüḥ
(18) helāk eyledüm didi

⁸⁶¹ A’da /adım/ şeklinde hatalı yazılmış

⁸⁶² B’de /gerçek/

⁸⁶³ B’de /yalınız bād-pā kaldı/

⁸⁶⁴ B’de /öḫinde/

NAZM⁸⁶⁵

Küllisini eylemişem ben helāk

Kim saña beglik yaraşur t̄ab-nāk

(19) Ğam yime kim pādişāh olsañ gerek

H̄acetünji dünyāda bulsañ gerek

N'ola kim bī-cān olursa Keyķubād

(20) ‘Ömr-i Kāvus olısar ğāyet ziyād

Ben ķuluña incinürseñ şehriyār

N'eyleyem ki böyle ķıldı rūzigār

(21) Dem gele ki bize hoşnūd olasın

Bād-pāyum diyü ‘ izzet ķılasın

Böyle diyüp ‘özr diler Bād-pāy

[41a]

(1) Vir şalavāt Muştafāya dil-ğüşā

NEŞR⁸⁶⁶

Hekīm kavlince Kāvus bin Kubād bildi kim bu Bād-pā-yı ‘ayyārdur kim kendüyi tıtdı (2) Kāvus Şāh ṭālī‘ ne yirindi ol yañadan Yeḫūyādā‘ beglerbegi daḫı Bād-pānuḡ erligini görüp yirinden tırup yanına alup (3) ḫil‘at-i ḫāş geyürdi Süleymāndan ḫaber şordı Bād-pā daḫı Süleymānuḡ ‘aleyhi’s-selām erliginden Yūnān Şāhını şıyup fetḫ (4) ve nuşret bulduḡından ḫaber virdi Yeḫūyādā‘ işidüp şādılık eyledi andan buyurdu Kāvus Şāhı ḫabs-ḫāneye iledüp (5) muḫkem-bend idüp üzerine müvekkeller ķodılar bular bunda bizüm ķışşamuz ol yañadan yine Sımurġa geldi⁸⁶⁷

NAZM⁸⁶⁸

(6) Vir şalavāt tā ki cürmünḡ Ḥaķ ķıla Şāhum mu‘āf

⁸⁶⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

⁸⁶⁶ A’da eksik, B’de yazılmış

⁸⁶⁷ B’de /geldi nite/

⁸⁶⁸ A’da eksik, B’de yazılmış

Dağı sonra cān u dilden kışsa diñle göñli şāf

Şerh ideyin Şeh Süleymān hāzretine ol zamān

(7) Nice geldi kuşlarla şāh-ı men Sīmurğ-ı Kāf

DĀSĪTĀN-I SĪMURĞ VE HELĀK ŞODEN-İ EJDERHĀ⁸⁶⁹

Hekīm kavlince ol zamān kim (8) Sīmurğ kuşu ejderhānuñ ‘alāmetin kim gördi hayrān qaldı dönüp rūha eyitdi yā murğ-ı Ruḥ ‘ömrüm içre bunun gibi (9) ejderhā görmedüm haber virenlere dağı irmedüm bunu ne tarīkile helāk idem didi dönüp Sīmurğ kanad açup ol (10) kavme gelüp didi kim yidi şu şıgırı getürün dağı boğazlanuz yidisinün dağı için ayırtlayup gāyet pāk idüp (11) baña getürün derisini yüzün eyle tursun didi ol kavm dağı varup yidi şu şıgırı boğazlayup için (12) arıdup pāk idüp Sīmurğa getürdiler dağı emr eyledi her şu şıgırınun içine bir niçe hançerler ve bir niçe yalın (13) kılıçlar ve demür şişler koydılar andan ol yaraqlarun arasın şıçanotıyla taldurdılar andan qarınların diküp muhkem (14) idüp dağı ol şu şıgırları Sīmurğ kuşu murğ-ı Ruḥa didi kim birisin minḳāruña alup götürgil ol vaqt kim (15) ejderhānuñ felek yüzinden üzerine kim varavuz ben saña ne dirsem eyle idesin didi dağı Sīmurğ ol şu şıgırınun (16) birisini bir minḳārına aldı ve birisini pençesine aldı ikisin dağı kanadları altında elleri varıdı (17) iki eline aldı ikisin dağı başındağı ağzına aldı dişleriyle muhkem tıtdı ‘anḳā anuñ gibi ‘azīmdür kim ol (18) āleti şu şıgırı anuñ katında devlüngec tavuḳ yavrusın nice götürürse eyle götürürdi ma‘el-ḳışsa altısın ‘anḳā götürdi (19) birisini Rūḥ Kuşu götürdi uçdılar felek yüzine geçdiler dağı gelüp ol ejderhānuñ üzerine geldiler bir mīl kadar (20) yirde tırdılar ol yañadan ejderhā dağı yidi başını qaldurup hevā yüzine menāre bigi başını uzadup (21) ağızlarını gül-ḥen ocağı bigi açup dilerdi kim yirinden tırup gelüp şehirde ādem ve hayvān ne bulursa [41b] yiyedi çünkim başların qaldurup felek yüzinde ‘anḳāyı gördi kaḳıyup ḡazaba gelüp yirinden deprendi dağı yidi kat kemer (2) olup yidi başını felege ol kadar qaldurdi kim yidi Kāf taḡınun yidi ḳullesine döndi dağı ağızlarını açup ‘anḳāyı (3) deme çekdi ‘anḳā dağı ol iki ağzındağı ol iki şu şıgırları rāst iki başınun ağzına bıraḳdı dem ḳuvvetiyle (4) ol iki şıgırlar gelüp ejderhānuñ iki ağzınun içine düşdi yutmaḳ diledi yudamadı ağzınun içinde (5) qaldı pes bir ağzın dağı açdı

⁸⁶⁹ A’da eksik, B’de yazılmış

‘anḳāyı yine deme çekdi ‘anḳā daḫı iki elindeki şıḡırları rāst anuḡ (6) aḡzına atdı ejderhānuḡ daḫı demi kuvvetiyle gelüp iki aḡzına düşdi yine ejderhā cehd eyledi ki yuda yudamadı (7) aḡzında ƣaldı ejderhā ƣaƣıdı iki aḡzıyla yine Sīmurḡı deme çekdi Sīmurḡ iki ayaḡındaḡı şı şıḡırlarını daḫı (8) rāst gözedüp ejderhānuḡ iki aḡzına atdı ejderhānuḡ demi kuvvetiyle rāst gelüp iki aḡzına düşdi (9) andan ejderhā anları daḫı yutmaḡ diledi yudamadı aḡzında ƣaldı ol demürler ve yaraḡlar ejderhānuḡ ƣeñelerine (10) batdı ƣanatdı ejderhā vāy ki ƣaƣıdı daḫı ol bir başını ƣaldurup zūr ƣılıp ƣaddini büküp Sīmurḡı anuḡ gibi (11) deme çekdi kim yakın ƣaldı Sīmurḡı getüre felekden indüre yudayıdı ƣazā-yı āsumānī Rūḫ Ƙuşı diledi kim (12) ol pençesindeki şıḡır gevdesin ejderhānuḡ ol bir aḡzına bıraḡdı dem kuvvetiyle şıḡırla bile Rūḫ Ƙuşını deme (13) ƣeküp yutdı Rūḫ Ƙuşı dem kuvvetiyle ejderhānuḡ ƣarnına gitdi şı şıḡırı şıḡımayup aḡzında ƣaldı ol yaraḡlar (14) ƣeñesine batdı aḡzını ƣanatdı daḫı Sīmurḡı zehrile felek yüzinde atdı Sīmurḡ Ƙaḡƣa tevekkül eyledi ejderhānuḡ (15) üzerinden irilüp kenāra ƣıƣup bir yüce ƣayanuḡ üzerine ƣıƣup oturdı Rūḫ Ƙuşınuḡ helākine ḡāyet (16) acıdı daḫı ejderhāyı teferrüc eyledi kim nice helāk ola andan ol ‘āşī cānavar ne ƣadar kim cehd eyledi ol (17) aḡzındaḡı loḡmaları yuda yudamadı boḡazı gerildi aḡzından ƣanlar ƣıƣdı açdı Sīmurḡ ƣuşı daḫı görüp (18) varup ejderhānuḡ ƣanad açup üzerine inüp cümle ḡayrān eyledi aşaḡadan ejderhā görüp ḡıḡıḡırup (19) ƣaddini ƣat kemer idüp yidi başını ƣaldurup Sīmurḡ ƣuşınuḡ üzerine atladı bir mīl ƣadar yir (20) -yüzinden ƣalkup ƣıƣup yine yire düşdi düşdüḡi dem yirleri şarşdı yirden şı ƣıƣdı (21) aḡzından zehrler şaƣdı zehri toḡunduḡı yirler ƣarara dutup yaḡdı ammā kim yire düşdüḡi dem [42a] (1) ol yaraḡlar ejderhānuḡ aḡzını ve cigerini dudaḡlarına ve boḡazlarına ziyāde batdı acıdı ƣanadı ol ḡarāretten (2) nefes alup virmekile şıƣanotı daḫı ejderhānuḡ gevdesine yayıldı içini yaḡdı ejderhā ḡazaba geldi Sīmurḡ (3) ƣuşı yine ejderhānuḡ uçup üzerinde şaƣıdı ötdi yine ejderhā Sīmurḡı görüp yirden ƣaddini büküp (4) yidi ƣat kemer gibi ƣılıp yidi başlarını menāre-veş uzadup daḫı götürölüp⁸⁷⁰ Sīmurḡ ƣuşınuḡ üzerine atıldı (5) yidi aḡzından Sīmurḡı zehrile atdı Sīmurḡa yitişmedi yine ol taḡ gibi gevdeyle düşdi yiri (6) ƣuyruḡıla urup degirmen arḡı mişāl yardı şı ƣıƣdı aḡzından ƣanlar aḡdı ol yaraḡlar ƣeñesinden taşra (7) ƣıƣdı şıƣan aḡusı kār eyledi ḡarāret içine urup buḡarı od gibi yanup taşra ƣıƣardı

⁸⁷⁰ B’de /götürölüp/

(8) gül-ḥen deminleyin düterdi dütüininden cihānı dutdı Sīmurğ anı görüp yine ejderhānuḡ üzerinde şaķıdı (9) ötdi ejderhā yine ğıjğırdı dürilüp бүkilüp kendüzünü getirüp Sīmurğ üzerine atdı fermān (10) ҡalmadı⁸⁷¹ buğur ejderhā kim yire düşdi ol ḥançerler ve ҡılıçlar ve demür şişler bir çençesinden bir çençesine (11) mıḡlandı aғzını açamaz oldı kendüyi götürüp yire urmağıla helāk eyledi (12)

NAZM⁸⁷²

Yidi başlu evreniken virdi cān

Aḡa daḡı ҡalmadı bākī cihān

(13) Bu ecel çengeline doymadı hīç

Ṭaşda evren ṭağda bebrile beyān

Cennete İdrīs-veş ҡaçsaḡ eger

(14) Mevt irişür ‘ aķıbet virmez amān

Ṭıbbıla Loḡmān olup ҡılsaḡ devā

Merge dermān bulmayasın bī-gümān

(15) Merg-i mārı başmadı Mūsā ejderi

Kim şımışdur niçe leşker ol çehān

Berbād olur cihān gelen geçer

(16) Ya ҡonan göçer budur gerdün iy cān⁸⁷³

Her binānuḡ kerpüci ḥākī beşer

Serv ‘ ar‘ ar⁸⁷⁴ büyüdür ҡadd-i cüvān

(17) Bir sa‘ idüḡ ḥaddi durur lāle gül

Bir şehīdüḡ ҡanı durur ergüvān

Her turābuḡ zerresidür fark-ı şāh

⁸⁷¹ B’de /kılmadı/

⁸⁷² A’da eksik, B’de yazılmış

⁸⁷³ B’de /ḥān/

⁸⁷⁴ B’de /serv-i ‘ ar‘ ar/

(18) Her bir ābuḡ қаtresidür çeşm cān⁸⁷⁵

Ḥāl-i ‘ālem bu durur yoқdur ḥilāf

Her vücūduḡ āḥiridür şāha fān

(19) Ḳanı Sulṭān Ḥān Muḥammed yāḡū Cem

Kim bulardı ‘ālem içre ulu ḥān

Ḳanı sulṭān Muştafā ḥāḳān-ı mīr

(20) Ḥāke yek-sān oldı soḡra viridi cān

Çoқ Süleymān taḡtını viridi yile

Bu felek kim devr ider ḡāyet çehān

(21) ḲIŞŞA-İ PĀDİŞĀH ŞODEN-PİSER-İ MELİK-ZĀDE-İ
HİNDŪSİTĀN⁸⁷⁶

Ḥekīm ḳavlince ol ‘āşī cānavar kim helāk oldı [42b] (1) ol ḳavm gelüp Sīmurḡ öḡünde yüzlerin yire sürüp du‘ā itdiler andan Sīmurḡ buyurdı ol ejderhānuḡ yidi başını (2) kesdiler yidisinde daḡı Şāh mühresi vardı Sīmurḡ aldı Süleymāna armaḡānıçun buḡur ol ḥālḳa didi kim (3) yā ḳavm ḥiç bu diyāruḡ meliki var mı ḳanı n’oldı kim gelüp bu ejderhāyı helāk eylemedi didi ol ḳavm cevāb virdiler kim yā sulṭān-ı (4) murḡān bizüm pādişāhumuz sulṭānumuz leşker çeküp bu ejderhānuḡ üzerine geldi pehlevānıdı gey ana dirlerdi Ḳubād Şāh neslindendür (5) bu ejderhā deme çeküp yutdı leşker ḥālḳı taḡıldı ḳaçdı şimdi pādişāhumuz yoқdur oḡlı daḡı (6) ḳalmadı kim pādişāh ola didiler Sīmurḡ eyitdi eger benüm sözüme uyasız bu ḳafesdegi iki (7) ādem ki vardur birisi Hindūsitān pādişāhınuḡ oḡlıdur bu vilāyete sulṭān ḳılayım didi ol ḳavm rāzı (8) oldı muḡālefet itmediler sen bizüm vilāyetimüzi bunun bigi ‘āşī cānavaruḡ şerrinden ḥalāş eyledüḡ biz senüḡ (9) ḳullaruḡuz her ne dirseḡüz ḥükmüḡe fermān-berüz didiler Sīmurḡ daḡı ol melik-zādeyi hem-ān-dem ol mülke sulṭān eyledi (10) tāciri aḡa vezīr eyledi daḡı cemī‘ i ḳaydını ḳayurdı üç gün Sīmurḡ ḳuşı anda ṭurdı ādem dilince gelen ḥālḳıla (11) söyleşürdi ta‘accüb iderlerdi gevdeler getürüp ol dürlü dürlü ḳuşlar öḡinde ḳodılar ṭartıcılar leş yirlerdi ve dāne

⁸⁷⁵ B’de / cinān/

⁸⁷⁶ A’da eksik, B’de yazılmış

yyici (12) kuşlara dağı dâne dokerlerdi yirlerdi kuşlar gelüp çok çok tururlardı Sîmurğun üzerinde hevâ yüzinde (13) şaf bağlarlardı buğur Sîmurğ gider olıcağ ol yirün halkı eyitdiler yâ sulţân Sîmurğ sen gidicek qorqavuz kim (14) Keyqubâd gele mülki harâb kıla bu melik-zâdenün elinden ala çünkim Süleymâna varasın bu yağa sin dağı gözediğurasın (15) didiler Sîmurğ didi kim Keyqubâd şimdi kâdadur eyitdiler Keyqubâd on iki kez yüz biğ çeri cem' idüp (16) Süleymân üzerine vardı Feleşîn kal' asınuğ üzerinde ceng ider Süleymâna düşmen olupdur didiler (17) Sîmurğ eyitdi yâ Zâl-i Dâsitân kâdadur cevâb virdiler kim Zâl dağı Rüstem dağı Süleymâna ' âşî (18) olmadılar Keyqubâda yardım kılmadılar Zâvilistân vilâyetinde olurlar didiler Sîmurğ eyitdi ben varayım (19) Zâl-i Dâsitâna Rüsteme uğrayayım Zâl benüm oğlumdur Zâle bu yiri işmarlayayım qorqmağuz didi ol halk eyitdi (20) Zâlün ki nazarı bizümle ola Keyqubâddan pervâmuz yoğdur didiler andan üç gün Sîmurğ anda turup (21) dördüncü gün olıcağ emr eyledi ne kadar kuşlar varısa hâzır olup şubh-demden kânad açup uçup [43a] (1) geldi yine melik-zâde gevdeler getürdi dâneler dökürdi kuşlar ⁸⁷⁷yidiler toydılar andan sonra Sîmurğ kuşu (2) melik-zâde ile vedâ' laşup ⁸⁷⁸ 'adl ve dâda meşğül olğıl Rüstem-i Dâsitân gelicek anlara ziyâde ta' zîm eylegil (3) didi dağı kânad açup uçup gitdi 'azm-i Kağnûs itdigün yüzi kuşlar kânadından görünmez oldı (4) sağ tarafında yırtıcı ve tartıcı kuşlar uçardı ve şol tarafında dâne yiyen kuşlar uçardı bu vechile (5) Sîmurğ uçup gitdi melik-zâde dağı ol vilâyet halkına 'adl u dâd eyleyüp pâdişâhlık eyledi (6) Hağ Te'âlânun emriyle pâdişâh oldı

NAZM⁸⁷⁹

Hağ müyesser kılcığaz bir gedâ sulţân olur

(7) Halka hüküm eyleyüben 'âlem içinde hân olur

Hışm kılsa dîve virür Şeh Süleymân hâtemin

Himmet itse bir menî kâmil mükemmel cân olur (8)

NEŞR⁸⁸⁰

⁸⁷⁷ B'de /kuşlar gelüp yidiler/

⁸⁷⁸ B'de /vida' laşup/

⁸⁷⁹ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁸⁰ A'da eksik, B'de yazılmış

Hekim kavlince Sîmurğ kuşu ol gün uçup gelüp Qaḡnūs üzerine gider olcaḡ hüdhüde emr (9) eyledi kim varup Qaḡnūsa ḡaber vire Sîmurğ geldüğinden ḡāfil olmaya ‘izzet kıla didi Sîmurğ eyle (10) diyicek hüdhüd daḡı gitdi velākin yırtıcılardan hüdhüde zarar gele diyü sunḡūrı bile ḡoşdı (11) sunḡūr kuşu hüdhüde gözcıydi su’āl iderlerse kim niçün hüdhüdi gönderdi çünkim sunḡūrıla olcaḡ (12) sunḡūr da ḡöd kuş dilince Qaḡnūsa varup Sîmurğun peyāmın iletürdi hüdhüd ne ḡācetdür diyicek cevāb (13) budur kim hüdhüdi Süleymān ḡazreti nūvaḡt kılup peyküm didi peyḡlik virildi mu‘cize-yi Süleymānıla başına tāc (14) urundı hüdhüdi ol cihetden gönderdi kim kuşlar göreler mu‘cizāt-ı Süleymānı müşāhede kılılar Süleymān mu‘cizātın (15) bilmeyen kuşlar daḡı ‘ibret alalardı Süleymāna itā’ at kılılardı ma‘el-ḡıḡssa hüdhüd kuşu (16) pervāza ḡalḡup gitdi sunḡūr kuşu daḡı felek yüzünden gözetdi ol gün ol gice uçdı (17) şubḡ-dem gelüp Qaḡnūs kuşu ḡurduḡı cezāreye indiler bu yaḡadan Qaḡnūs kuşu daḡı ne ḡadar ḡartıcı ve yırtıcı (18) kuşları Hindden Sindden Kūh-ı Elbruzdan Kūh-ı Semavātdan ve Kūh-ı Demāvendden cem‘ idüp ḡururdu Sîmurğ kuşu (19) ḡaçan gele diyü gözedürdi Sîmurğ kuşu anlanıcak dükeli kuşlar gelüp eyitdiler yā Qaḡnūs Sîmurğ eḡlendi gelmedi (20) bizüm şıḡārumuz yoḡ biz daḡı giderüz bize destūr virḡil didiler Qaḡnūs eyitdi bugün daḡı şabr idünüz ya Sîmurğ gele (21) veyāḡūd bir ilçisi gele didi buḡur kuşlar söylediler Süleymānuḡ pādışāhlıḡından ādemī-zāda kuşlara nice [43b] (1) muḡī‘ olcaḡdur olmuş degüldür ve olcaḡ daḡı degüldür diyü ‘inād itdiler bizüm Süleymāna varmaḡa ne āşumuzdur ādemī-zāddan (2) ḡayır mı gelür diyü her birisi {ur}⁸⁸¹ Qaḡnūsa⁸⁸² ‘inād idicek Qaḡnūs daḡı Süleymāndan tekvīn-i atyār geldüğün Sîmurḡa gel (3) didüğün andan şonra kuşlar ‘ahd-nāme istedüğün hüdhüd sunḡūrıla varup nāme ḡetürdüğün Süleymān (4) hüdhüdün başına tāc urduḡın ma‘el-ḡıḡssa Süleymānuḡ evşāfi ḡamīdesin söyledi kuşlar inanmadılar didiler kim (5) şimdi hüdhüdün başında tācı⁸⁸³ varısa biz Süleymāna muḡī‘ olup varururuz eḡer kim başında tācı yoḡısa (6) varmazuz diyü ‘inād idince ḡaber geldi kim hüdhüd geldi didiler Qaḡnūs şād olup emr eyledi kuşlardan (7) birḡac kuş varup hüdhüdi bile alup ḡetürdiler Qaḡnūs

⁸⁸¹ A’da yazılmış fakat üzeri çizilmiş, müstensih hatası.

⁸⁸² B’de /fulānınca/

⁸⁸³ B’de /tāc mı var Qaḡnūs didi kim na‘ am ol hüdhüd kim Süleymāna vardı tācı var kuşlar didiler kim eḡer hüdhüdün başında tācı varısa/

nazarına yitürdiler hüdhüdün kim ⁸⁸⁴kuşlar gördiler cümlesi (8) Süleymāna muṭī^ç ve münkād oldılar

NAZM⁸⁸⁵

Bildiler kim Hāḫ nebīdür Şeh Süleymān bī-gümān

(9) Mu^ç cizi hüdhüdde zāhir uş^ç ayān

Cānıla rāğīb olup Şāh-ı Süleymāna ne ḫamu

İntizār oldı varalar dergehine ol zamān

(10) DĀSĪTĀN-I ŞĀH-I YŪNĀN CENG-İ İLYĀ BİN ʾİŞĀ⁸⁸⁶

Hekīm ḫavlince Sīmurğ ḫuşı Süleymāna gelmekde ve ḫaḫnūs daḫı ḫuşlarıla (11) Sīmurğa intizārda ammā kim bizüm ḫışşamuz ez-ān cānib⁸⁸⁷ Yūnān Şāhına geldi nite ol zamān kim Şāh-ı Yūnān ḫaçup (12) yüz şuyun yire şaçup üç gün yürüyüp dördüncü gün Gölek derbendine gelüp Çaçmak şuyına ḫondı atdan (13) indi gördi kim yigirmi biḫ var ola çerisi ḫalmış ḫayşer-i Rūmı yoḫladı cevāb virdiler kim Şehā ḫayşer dönüp varup (14) Sīvās ḫal^ç asına girdi didiler andan Adonyā bin Dāvudı yoḫladı pehlevānlarını⁸⁸⁸ görmedi düşenleriçün ḫılıç yüzinde (15) helāk olanlar-ıçun ağladı efğān eyledi buğur vezīrle begleri ve yegleri ilerü gelüp eyitdiler pādīşāh-ı Yūnān (16) iy melik-i cihān ağlamak yiri degüldür vaḫt ola kim ardumuzdan düşmen gele bizi helāk ḫıla vaḫtuḫuza ḫāzır (17) oluḫuz didi bunlar bu sözde iken nā-gehān ḫaber geldi kim ḫāfil mebaş uş düşmen⁸⁸⁹ irişdi (18) didiler Şāh-ı Yūnān tiz atına bindi yigirmi biḫ erile yürüyüp Gölek derbendine irdi (19) daḫı çerisin iki bölük eyledi on biḫ erile Minhāc beglerbegini baş diküp (20) derbendün ağzında ḫodı kim düşmen gelicek yol vire siz gizlenesiz gele geçe (21) bu derbendün ağzında biz daḫı gelicek siz daḫı ardından ḫılıç ḫoyuḫ didi daḫı on biḫ erile [44a] (1) ḫāzır baş olup ḫurdılar on biḫ miḫdārı erile daḫı derbendün ağzında ḫurdılar ol (2) yaḫadan Mışır sulṫānı Celāleddīn ile İlyāvü Şāh daḫı ḫırḫ biḫ erile sürüp gelüp dört gün yürüyüp (3)

⁸⁸⁴ B'de /tācını kuşlar gördiler/

⁸⁸⁵ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁸⁶ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁸⁷ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁸⁸ B'de /yoḫladı eytdiler ḫaçup Evyāşerile Dānīyelile kendünün leşkerile varup Keyḫubāda gitdi didiler Yunān şāhı kendünün çerisin yoḫladı pehlevānlarını/

⁸⁸⁹ B'de /düşmān/

derbendün ağızına geldiler kulağıza şordılar kim bu ne derbenddür cevāb virdiler kim pādīšāh-ı Mıŝır bu (4) derbend gāyet ŝarplıkdur ‘Arab ile Rūmuŝ ŝınurıdur bunuŝ ortasında bir al‘a vardur al‘a-yı Behrām dirler (5) anuŝ ortasındadır felekden yücedür Yūnān Ŝāhı bu derbendi çeküp tırur bu derbendi gāfil görmeŝüz kim (6) atā irmeye didi kulağız eyle diyicek buğur Mıŝır sultānı hūkm eyledi evvel yigirmi biŝ erile İlyāvü bin İŝā kim Süleymānuŝ (7) arındaŝıydı ol yürüdi anuŝ ardınca yigirmi biŝ erile daħı Mıŝır sultānı yürüdi gelüp derbende girdiler İlyāvü Ŝāh (8) gelüp ol adar derbende gitdiler kim ol on biŝ erüŝ tırduğı yiri gelüp gediler daħı andan Yūnān Ŝāhınuŝ (9) beglerbegisi Minhāc emr eyledi ol yüce tağun iki yanından biŝ biŝ er daħı atlarından inüp tağ gibi ayaları yirlerinden (10) irüp İlyāvü Ŝāhuŝ erisi üzerine inüp taŝlara tıtdılar Allāhu ekber ol taŝlar daħı gelüp ādemi ve atı (11) birbirine atup helāk itdiler İlyāvü Ŝāh erisi daħı görüp ol ādemleri oa tıtdılar ammā kim fāide ılmadı (12) taŝlarla ağaçlarıyla tağ gibi ayalarıyla anuŝ gibi ceng itdiler kim İlyāvü Ŝāhuŝ erisin tağıtdılar ırdılar yalñuzca (13) Erdebīlī Berda‘ bin Tubba‘ ve ‘Anterī bu dōrt pehlevānı daħı tıtdılar erisin ŝıyup tağıtdılar yidi biŝ kiŝi tıtsāk (14) eylediler bu yaŝadan Mıŝır sultānı görüp derbendden dōnüp deniz kenārına gelüp ondı Süleymāna feryād daħı gönderdi (15) Ferŝūs ‘Ādıla on biŝ er aravul odı derbendün ağızında ondı oturdı ol yaŝadan Yūnān Ŝāhınuŝ beglerbegisi (16) Minhāc dōrt pehlevānıla İlyāvü Ŝāhı yidi biŝ tıtsāk ‘Arab serverlerin alup gelüp Yūnān Ŝāhına gitdi (17) bu yaŝadan müjdeci geldi kim Süleymānuŝ erisin ŝıdılar tağıtdılar İlyāvü Ŝāhı tıtdılar dōrt pehlevānıla (18) yidi biŝ ‘Arab serverleriyle didiler Yūnān Ŝāhı ŝād olup müjde getürene bī-ħad māl virdi altun (19) āletlü at bindürdi yidürdi içürdi daħı buyurdı bir yüksek yire dīvān-ħānesin urdılar dīvān-ħāneye (20) Yūnān serverleri cem‘ olup geldiler Minhāc beglerbegi daħı İlyāvü Ŝāhı dōrt pehlevānıla yidi biŝ tıtsākıla [44b] (1) alup geldi dīvāna girüp ‘arza ıldı Ŝāhına baŝ koyup el öpdı daħı İlyāvü Ŝāhı boynı bağlu igeri tağlu (2) ŝağ yanında Berda‘ bin Tubba‘ ve İ‘tiŝām-ı Erdebīlī ŝol yanıda daħı ‘Anterī pehlevānıla Seqlān-ı Rūmı tırğurdılar Yūnān Ŝāhı daħı (3) dūŝmeninün arındaŝı İlyāvü Ŝāhı siyāset meydānında göricek ŝād olup tācın felege aldurup guŝŝadan āzād olup (4) daħı buyurdı beglerbegine altun āletlü at çeküp muraŝŝa‘ ħil‘at geyürdiler bir memleket daħı ‘atā ıldı yanına aldı nüvaħt (5) eyledi andan buyurdı ol yidi biŝ tıtsākıların baŝların ılıdan geürdiler ammā kim atası eyle itdüğine Yūnān (6) Ŝāhınuŝ oğlı

‘Aşru’l-düle incindi ayağ üzre tırdı didi kim Süleymān hayātda tıururken saña bunca (7) anuñ leşkerin kılıçdan geçürmek devletüñe ve sa‘ādetüñe lāyık degüldür evvel Süleymāna cevāb virgil andan şonra (8) bunları helāk eylegil didi ‘Aşru’l-düle eyle didüğine atası incindi kaçıdı dīvāndan kodı andan (9) vezīr dağı ayağ üzere kalkdı eyitdi Şehā şeh-zāde hūb buyurdı kan itmek eyü degüldür evvel Süleymān (10) ele getürmek gerekdi andan şonra bunları kırmağ gerekdi vaqt ola kim Süleymān kaçıya memleketüñe gele (11) saña mużaffer ola bu itdügün çanlar saña çalmaya vilāyet halkı ol Süleymāndan amān bulmaya

NAZM⁸⁹⁰

- (12) Bu naşihat saña besdür nām-ver
 Ğāfil olma düşmenün den kıl hazer
 ‘Ākıl ol ki düşmenin görmeye hār

- (13) Kim viripdür kemce çor şehre zarar

NEŞR⁸⁹¹

Hekīm çavlince Yūnān Şāhı vezīrinün sözün işidicek vāy ki (14) kaçıdı diledi kim ol vezīrinün çanın dökeydi illā kim begler çomadılar men‘ itdiler andan buyurdı ol yidi biñ (15) kişinün başlarını kılıç üşürüp kesdi Cān bin Cān çal‘asına gönderdi kim burc u bārūsı ādem başıyla tonatdılar andan (16) buyurdı kim İlyāvü Şāhı dağı öldüreler derisin yüzüp kāhıla çolduralar illā kim beglerbegi Minhāç çomadı ayağ üzere kalkdı (17) didi kim Şāha eger siyāsetise yirine geldi yasağ tamām oldı kim yidi biñ ādem depeletdün çanların yiryüzine sepeletdün (18) bu Süleymānuñ çarındaşdır bizüm dağı Süleymān çatında anca beglerümüz vardur senün bir oğluñ dağı Süleymān çatında çutsāğdur (19) anuñla döğüşevüz bu dört pehlevānlar hūd cihāngīrlerdür bize gerek vaqt ola kim bize çapalar bize lāzım (20) gelen budur kim bunları Cān bin Cān çal‘asına gönderevüz anda çabs ideler görevüz rüzigār ne yüz (21) gösterür ser-encāmı nihāyet neye varur didiler

NAZM⁸⁹²

⁸⁹⁰ A’da eksik, B’de yazılmış

⁸⁹¹ A’da eksik, B’de yazılmış

⁸⁹² A’da eksik, B’de yazılmış

Habse şalup eyleyelüm kār-zār

[45a]

(1) Tā görevüz n'olisar encām-ı kār

Kim cihānuñ 'ādetidür yoğ gümān

Dürlü dürlü levne girür rūzigār

(2) KİŞŞA-İ SÜLEYMĀN 'ALEYHİ'S-SELĀM VE QAYŞER-İ RŪM⁸⁹³

Hekīm kavlince beglerbegi Minhāc eyle diyicek (3) Yūnān Şāhı Qostāt dahı sözin müvecceh görüp İlyāvü Şāhı 'Anterile ve İ' tişāmıla ve Seqlānıla ve Berda' ıla bu dört pehlevānıla biñ (4) miğdār kişiye koşup Cān bin Cān qal' asına gönderdi anda habs eylediler andan şonra Şāh-ı Yūnān dahı yine (5) çerisin cem' eyledi altmış biñ atlu tonlu er cem' idüp Gölek derbendünñ ağızında oturdi kim Süleymān gelürse (6) geçürmeye Mışır sultānı Celāleddin dahı derbendünñ ol yaņasında yigirmi biñ erile oturmağda ammā kim Yūnān Şāhından (7) be-gāyet vehm idüp diledi kim Süleymāna hālın 'arz idüp yardım isteye bir nāme yazup bir 'Arabı hicine bindirüp Süleymāna gönderdiler kim (8) gele yardım kıla 'Arab dahı nāmeyi eline alup hicine binüp 'azm-i Süleymān kıilup gitdi bizüm kışşamuz (9) ez-ān cānib⁸⁹⁴ Süleymāna geldi⁸⁹⁵ ol zamān kim Süleymān 'aleyhi's-selām Mışır sultānının kim gönderdi (10) kendünñ bākī çerisin Sīvās qal' asına şabāhdan leşkerile atların süvār olup qal' aya karşı şaf bağlayup (11) şabl u şūr-nālar urup kūs-ı harbiler çalup 'alemler şukkasını açup hirāsān gösterüp dahı Kamkamūli Berberīye (12) hüküm eyledi qal' anuñ karşıasına varup cevelān eyledi qal' adan yaña dönüp āvāz-ı bülend çağırup didi kim (13) yā kayşer-i Rūm senünñ Süleymān hazreti kaçup qal' aya girdüğini bildi eger kim kefen boğazuna taşup qal' adan inüp (14) gelüp kılıcından amān 'ömürden zamān istersenñ yine memleketünñe sultān olğıl Süleymān dergāhında (15) 'izz ü cāh bulğıl eger ser-keşlik idersenñüz kalan erile helāk olan atlaruñ kanı ve yazuğı senünñ boynuña (16) didi ol yañadan Kayşer dahı ol sözi işidüp nazar eyledi Kamkamūli Berberī dahı gelüp Kayşerünñ haberin (17) virdi Süleymān işidüp melül olup dönüp Loqmāna eyitdi yā Hekīm bu qal' a muhkem qal' adur cengile alınmağa (18) çäre yoğdur buña

⁸⁹³ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁹⁴ A'da eksik, B'de yazılmış

⁸⁹⁵ B'de /nite ol/

dermān ne kılmak gerekdür didi Loqmān Hekīm eyitdi yā Süleymān birkaç gün ceng kılalum (19) ele girürse gire girmezse sen Süleymāna Hāq Te‘ālā ‘ināyetiyle bu kıal‘a nedür kūh-ı Kāfuñ kılları dağı saña (20) fermāndur didi Süleymān dağı Loqmān söziyle emr eyledi ol on iki kez yüz biñ ‘Arab ‘Urebā çerisi ‘Amālika leşkeri (21) cümle āhen-püş olup sancağ ve ‘alem getürüp tabl ve nakāreler urup zür-nā ve nefirler urup döş döşe ceng [45b] (1) yirine yürütdiler ol yañadan kıal‘adan dağı Kāyşer-i Rūmı gördiler kim şavāşa yürütdiler def‘i kıal‘a kıavmi ceng yirlerin alup (2) erlik üzerine çıkup tırdılar Kāyşer dağı vezīrlerle kıapu burcınun üzerine gelüp bedenler üstine çıkup Süleymān (3) çerisinden yaña bakup gördiler kim rū-yı zemīn ceşile tolu baħr cūşānlayın mevc urup gelür at geyimine er ışığına (4) sünü diline güneş toķunmuş pūlād şa‘ şa‘ asından çeri elmās denizine dönmiş seyl-i⁸⁹⁶ ‘arīm-leyin sürmüş gelür kıal‘aya (5) yaķın gelicek rahş-ı rahşānları ve fil ü gergedanları inletdi kıubbe-yi felek gümledi at kışnedi cebe ve cevşen (6) çığşadı zemīn ü zamān çarh u āsumān hevl u heybetden⁸⁹⁷ şöyle kim Kāyşer-i Rūm kıorķup kıal‘adan bīzār olup (7) amān dilemek istedi velākin kıomadılar cenge tırdılar tā kim ceş-i Süleymān dağı ser-leşkerlere buyurdi altı biñ altı yüz (8) altun çomaķlı çāvuşlar at sürüp ‘Arab ve ‘Urebā ve ‘Amālika çerisin yaşayup⁸⁹⁸ kıalkān kıola alup toþ ve tūfeng ve tırākalar (9) müheyyā kıilup Süleymān Hāq Te‘ālāya şıgınuþ kış kıurbān kıaķup na‘ra urup çeriyeye kıol şalup işāret idüp kıal‘aya at sürdiler (10) andan ol on iki kez yüz biñ ‘Arab ve ‘Urebā leşkeri ‘Amālika çerisi Bağdād dilāverleri bir nefesden yā Allāh diyüp na‘ra urup (11) yürüyüş itdiler ün urdılar baħr-i Muħīṭ-leyin gümleyü toş toşa kıal‘aya yürütdiler cenge girdiler (12)

NAZM⁸⁹⁹

Bir ‘acāyib ceng iderler iki ceş⁹⁰⁰

Birbirinün nūşını eylerdi niş

(13) Çāk-a-çāk itdükce şimşīr-i Mışır

Mağz-ı şīrīn çāk iderdi ol ‘aşr

⁸⁹⁶ B’de /sīl-i/

⁸⁹⁷ B’de /heybetden ditredi/

⁸⁹⁸ B’de /yasayup/

⁸⁹⁹ A’da eksik, B’de yazılmış

⁹⁰⁰ B’de /ciyş/

- Kūs-ı harbî virüben mürdeye⁹⁰¹ gūş
- (14) Kim dimāğ-ı zinde terk eyledi hūş
Tîğ-zenler tîğini perrân çeker
Çağbe-zenler el urup dendân çeker
- (15) Nizeler baş üstüne⁹⁰² kim mişidi⁹⁰³
Çaçmağ u şınmağ dağı endişedi
Bir ‘acāyib ceng olupdı ol zamān
- (16) Kim dönelden görmemişdi āsumān
Çal‘a oğdan dönmişdi kirpiye
Tîğ ucundan taşları da törpiye
- (17) Diñle imdi kışşa nice kāmūrān
Gūş iderseñ sen yine temşil-i revān
DER-BEYĀN-I ENDER ŞIFAT-I TEMŞİLĀT-I DESTĀN-I {??}
- (18) Gūş hūşı⁹⁰⁴ baña tut ki iy yār-ı cān
Bir mişāl idem saña senden ‘ayān
Rūh olur Şāh-ı Süleymān tēc-ver
- (19) Milk-i dünyā cism olur iy nām-ver
Nefs-i emmāre durur kayşer tamām
Cehd kıl kim eylesin nefsi rām
- (20) Nefs-i ser-keş rām olıcağ yā emīr
‘Aql-ı kāmīl ins olur pes lā-naẓīr
Nefs şerrinden pāk olıcağ bu cesed

⁹⁰¹ B’de /mürdaya/

⁹⁰² B’de /üstine/

⁹⁰³ B’de /mişeydi/

⁹⁰⁴ B’de /gūş u hūşı/

- (21) Ādemi itmez olur hergiz ḥased
 Kibr iden cān şükr-i Ḥaḳḳı bilmedi
 Küfri ni‘ me oldu Ḥaḳḳı bilmedi
 [46a]

- (1) Çün kibr olma şaḳın bed māye sāz
 Bu ḥasedden şalma göñle hırş u vāz
 Kāmilsen olma şaḳın nā-ḥalef
- (2) Mişl-i dūn dünyāyı şanma sen şeref
 Virme dil ki tutamazsın ‘ālemi
 Ḥurremine degmez anuñ bir ğamı
- (3) Milk ü māle virme göñül yā emīn
 Āb u kil itmeye yirün esefleyin
 Nuşḥunı Firdevsīnün ğuş eyle ḥuş
- (4) Gitme bundan ol cihāna eli boş

DER-BEYĀN-I ENDER ḤATM-İ KİTĀB-I SÜLEYMĀN-NĀME⁹⁰⁵

İy cihānı kün dimekden var iden Allāh (5) ‘arş-ı ālāyı dār ve ferşi üstvār iden Allāh bu Firdevsī seni ne dilile oña kim dil ḥaḳıkatün baḥrinden bir ḳaṭredür İlāhī ben (6) seni ne vücūdıla vaşf idem ki vücūdim mihrün şu‘ā‘ında bir zerredür her ‘aḳl-ı derrāk celālün ider iken de ḥıyredür (7) ve her rāy-ı rüşen cemālün vaşfında tīredür İlāhī nūr-ı Muḥammed ‘izzeti vü şuḥuf-ı furḳān ḥürmeti Süleymān-nāmesin (8) tamām ḳılmaḳlık müyesser eyle üç yüz altmış altı mücelled kitāb olmağa muḳadder eyle dünyādan imānıla gitmegi mezīd eyle (9)

NAZM⁹⁰⁶

Oḳu dāyim iy cānān ḥasbu’nallāh

Di kim gör ola şeyṭān ḥasbu’nallāh

⁹⁰⁵ A’da eksik, B’de yazılmış

⁹⁰⁶ A’da eksik, B’de yazılmış

- (10) O zulmatdan fenāya gösterür yol
 Be-su-yı āb-ı hayvān ḥasbu'nallāh
 Oḡursaḡ maḥv ide cürmüḡ ḡuḡūḡım
- (11) İder redd cümle 'iṡyān ḥasbu'nallāh
 Cihānı ḡıtsa küffāruḡ çerisi
 Olur ḡırzı Süleymān ḥasbu'nallāh
- (12) Ža'if oldu bu Firdevsī ḡünahkār
 Umar derdine dermān ḥasbu'nallāh

DER-MEḡAMİD PĀDİŞAH ES-SELĀMI VE DER-ḡATEM-İ KELĀM⁹⁰⁷

(13)

ḡamdini bī-ḡad ol ḡālīḡa kim Kirdikār-ı a'zamdur ve sipāsı bī-'ad ol Rāzıḡa kim perverdigār ādemdür 'ināyet ḡıldı kim bu üç (14) yüz altmış altı mücellid kitābuḡ otuz birinci cildin tamām eyledüm ve biḡ sekiz yüz altı meclisüḡ yüz elli bişinci (15) meclisin āḡır ḡılıp söyledüm ve ba'd-ez-ān inşā'llāh u Te'ālā otuz ikinci mücellid kitābım daḡı (16) zıll-i Sübhānuḡ ve ḡalīfetü'r-Raḡmānuḡ nesli Oḡuz ḡānuḡ ve āl-i 'Oşmānuḡ ve şāh-ı şāhānuḡ ve cān-ı ḡāḡānuḡ (17) devām-ı devletinde eyyām-ı rif'atında 'ömürden amān ve ecelden zamān bulursavuz neşrini menşür söyleyevüz (18) ve nazmını emlaḡ anlam ḡılıp tamām eyleyevüz tā kim sultān bin sultān Yıldırım ḡānuḡ nām-ı şerīfi bu Süleymān-nāme (19) birle yādigār ḡala tā ḡıyāmet tārīḡ-i rüzigār ola kitābı müḡāla'a ḡılanlar pādişāhı du'ā-yı ḡayırla (20) yād ḡılalar inşā'llāh u Te'ālā

NAZM⁹⁰⁸

- İy ḡudāvend-i cihān devletüḡ eفزün ola
 Her gicenüḡ ḡadru ḡünüḡ hem 'idile meymün ola
- (21) 'Adluḡıla buldı revnaḡ devletüḡde milk-i Rüm
 Tā ḡıyāmet ḡazretüḡ mi' mār bu meskün ola

⁹⁰⁷ A'da eksik, B'de yazılmış

⁹⁰⁸ A'da eksik, B'de yazılmış

Dōsıtānuş şād u ħurrem gül-şıfat ħandān ola

[46b]

- (1) Düşmenüñ nāfe mişli bağrı hem pür-ħün ola
Milk-i Rūma pādişāhsın bāķī turgıl tā ħaşr
Ĥāfızuñ settāri Ĥaķ ‘ömrüñ öküş efzün ola
- (2) Ķıl nażar Firdevsiye dā‘ī durur ider du‘ā
Ĥimmet it emlah kelāmum hem-çüdür meknün ola

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Dizin Hazırlanırken İzlenen Yol

1. Metinde geçen bütün kelimeler, kelime grupları, birleşik fiiller, deyimler, alfabetik sıraya göre dizilmiş; karşılıklarına anlamları yazılmıştır. Fiillerin sonuna eksi (-), isimlerin sonuna ise artı (+) işareti konularak verilmiştir.

2. Kelime ve kelime gruplarının nerelerde kullanıldığı göstermek için önce varak sayısı ve yüzü yazılıp (/) işaretinden sonra da satır numarası gösterilmiştir.

āb : Su

ā. 046a/03

ā.+ uŋ 042a/18

ağ - : Yükselmek.

a.- dı 032a/14, 032a/15

3. Madde başlarından sonra gelen alt maddeler ve ekler alfabetik sıraya göre verilmiştir. Alt maddeler madde başına göre içe doğru girintilidir.

4. Alt maddeler sıralanırken önce madde başının aldığı ekler alfabetik sıraya göre verilmiş; daha sonra alt maddeler ve onların aldığı ekler alfabetik sıraya göre verilmiştir. Alt maddeler içeriye girintili verilmiştir.

āb: Su.

ā. 046a/03

ā.+ uŋ 042a/18

āb-ı ḥayāt : İçene ebedi hayat bağışlayan efsanevi su.

ā.036b/10

āb-ı kevser : Cennetteki sulardan biri.

ā. 009b/09

ā.+i 013a/18

5. Kelime grupları da alfabetik sıralamaya göre verilmiştir. Kelime grubunu oluşturan kelimelerin madde başında anlamları verildikten sonra diğer kelimeye ayrıca bk. ifadesiyle atıfta bulunulmuş, bu kelime grupları da koyu renkle belirtilmiştir.

at - : Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak, bırakmak.

a.- alum 010b/04

a.- dı 041b/14, 042a/05, 042a/09

a.- dılar 009b/19, 010a/08, 010a/10, 039a/16

a.- inca 009b/20

a.- uñ 039a/14

Ayrıca bk. **ağzına at-** ; **tañ at-**

6. Birden fazla anlamı olan kelimelerde anlamlar numaralandırılmıştır.

7. Aynı kelimenin farklı yazılmış şekilleri için diğer şekillere atıfta bulunulmuş, krş. ifadesi kullanılarak diğer biçimleri de koyu renkle belirtilmiştir.

ayı : Memeli takımından, iri gövdeli bir hayvan. krş. **ayu**

a. 003a/05, 030b/19

a.+ yı 003a/04

8. Anlamlar verilirken metindeki bağlam esas alınmıştır.

9. Yazılışları aynı anlamları farklı olan kelimeler ayrı madde başları olarak alınmıştır. yazılışları aynı olan biri isim diğeri fiil olan kelimeler önce isim daha sonra fiil olacak şekilde sıralanmıştır.

10. Ses düşmesi yaşanan madde başlarında düşen ses parantez () içinde yazılmış, parantez içindeki Ø işareti de gelen ekle birlikte kelimedede yaşanan ses düşmesini göstermek için kullanılmıştır.

al(ı)n : Alın.

a.(Ø)+ ımuzda 035a/11

11. Ünsüz yumuşaması yaşanan kelimeler de yumuşamaya uğrayan ses parantez içinde verilmiştir.

alçak / ğ : Aşağa

a. 034b/07

a(ğ)+ a 023a/11

12. Bazı yabancı kökenli kelimelerde herhangi bir ses değişikliği ya da ses türemesi meydana gelmişse kelimenin asıl şekli parantez içinde verilmiştir.

bārigāh (bār-gāh) : Girmek için izin almak lazım gelen girilebilecek yer, çadır, yüksek divan. padişah çadırı, divanı.

b. 040a/01

b.+ ına 004b/07, 039b/04

b. kırup 009a/08

13. Farsça başlıklar, Arapça ayetler ve hadisler dizine dahil edilmemiştir.

14. Esas aldığımız Topkapı nüshasında eksik olan, İstanbul Üniversitesi nüshasında yer alan ve metne dahil ettiğimiz iki varağın sayfa numaraları [C 4a], [C 4b], [C 5a], [C 5b] şeklinde gösterilmiştir. Bu sayfaların satır numaralarında da C nüshası esas alınmıştır. Dizin bölümünde de aynı numaralandırma sistemi uygulanmış, diğer sayfalarda olduğu gibi önce varak sayısı ve yüzü yazılıp (/) işaretinden sonra da satır numarası verilmiştir.

‘ārlan - : Utanmak.

‘ā.- dum C4a/07 gibi.

3.2. Dizin-Sözlük

āb

: Su.

ā. 046a/03

ā.+ uñ 042a/18

āb-ı hayāt : İçene ebedi hayat
bağışlayan efsanevi su.

ā.036b/10

āb-ı kevser : Cennetteki
sulardan biri.

ā. 009b/09

ā.+ i 013a/18

āb-ı zülāl : Berrak su.

s. 011b/20

āb-dār : Parlak, keskin.**āb-dār ol** - : Parlak olmak

a. o.- maz 020a/21

ābdest : Yıkanma, arınma.

ā. 032a/05

ābdest al - : Yıkanmak,
temizlenmek.

ā. a.-dı 032a/05

ā. a.-up 0C5b/11

ābid : Kulluk , ibadet eden.

ā. 017a/02, 036a/05

ablak : Dolgun, iri.

a. 026a/05

acabā : Kuşku ifade eden birz söz,
acep.

ā. 026b/20, 033a/02, 033b/02

acāyib : Garip, tuhaf şey.ā. 004a/05, 013b/14, 019a/18,
019b/03, 020b/15, 020b/18,
027a/18, 028a/14, 032a/07,
034b/04, 035a/03, 037b/14,
039b/15, 045b/12, 045b/15,
0C4a/19, 0C5a/19, 0C5b/04

ā.+ den 002a/12, 019b/15

ā.+ dür 032b/14

ā.+ inden 014a/14

ā.+ ler 027a/20, 027a/21

acāyibāt : Acayip, tuhaf şeyler.

ā.+ ından 023b/18

aceb : 1. Acabaā. 006b/04, 019a/17, 020b/20,
025b/15, 034b/05, 036b/19

2. Tuhaf

ā. 011a/12, 021b/17, 040a/08,
040a/10**aceb-ter** : Daha acayip, garip,
tuhaf.

ā. 013b/15

aceble - : Şaşırarak, hayret etmek.

ā.- di 0C4b/17

acebleş - : Şaşırarak, hayret etmek.

ā.- üp 038a/09

acı : 1. Bazı maddelerin dilde
bıraktığı yakıcı duyu tatlı karşıtı.

a. 015a/12

2. Kırıcı, üzücü.

a. 030b/09

acı- : 1. Acılı, ağırılı olmak.

a. - dı 042a/01

2. Merhamet etmek.

a.- dı 041b/16,

āciz : Çaresiz, güçsüz.

ā. 008b/07

āciz ol - : Çaresiz, güçsüz
kalmak.

ā.- maz 017a/06

acılık / ğ : Aç olma durumu.

a.+ dan 027b/19, 028b/04

a(ğ)+ ıla 014b/14

acül : Aceleci, içi dar.

ā. 027b/11

acūze : Kocakarı.

- ‘a. 030b/21, 031a/08
- aç** : Tok olmayan, karnı açılmış.
a. 023a/12, 023b/02, 023b/03
a.+ dı 033a/20, 033b/11
aç kıo- : Aç bırakmak.
a. kı.- dılar 014b/13
- aç-** : 1. Açık duruma getirmek.
a.- amaz 042a/11
a.- anuğ 0C4b/20
a.- ar 0C4b/20
a.- dı 005a/01, 040b/10,
041b/05, 041b/17, 0C4b/21
a.- dılar 003b/02, 030a/08
a.- ğıl 040b/09
a.- up 009a/20, 012a/14,
029a/10, 030b/12, 041a/21,
041b/02
2. Yaymak
a.- ar 020b/18
a.- mış 0C5a/07
a.- up 002b/09, 020a/01,
020b/07, 020b/08, 020b/09,
020b/12, 020b/15, 021b/11,
022a/08, 022a/11, 022a/16,
022a/18, 028a/03, 028a/05,
028a/06, 028a/20, 029a/05,
030a/17, 030b/02, 033a/15,
033a/20, 033b/14, 034b/01,
035b/12, 041a/09, 041b/18,
042b/21, 043a/03, 045a/11
Ayrıca bk. **ağız aç-**, **dil aç-**,
gözün aç-, **gözün aç-**, **ylken aç-**
- açıl-** : Açma işine konu olmak.
a.- mış 026a/05, 026b/14
Ayrıca bk. : **benzi açıl-**, **söz açıl-**
- ad** : 1. Ad, isim
a.+ um 011a/15, 012b/03
a.+ uma 0C4b/02, 0C4b/16
a.+ ın 015a/05, 040a/08
a.+ ına 007b/13, 013b/02,
0C4b/09
a.+ ını 037b/17
- a.+ uğ 011a/14, 012b/02,
040a/06, 0C4b/15
2. Unvan, şöhret.
a. u şān 021a/18
a.+ ımuğ 040a/12
a.+ um 040a/07, 040a/19
adı geç - : Anılmak.
a.+ uğ 035b/06
ad kıazan- : Şöhret bulmak, ün
salmak.
a. k.- dılar 009a/06
ad kıo- : Adlandırmak, isim
vermek, ad takmak.
a.+ umı kı. -dılar 040a/19
- ada** : Suyla çevrilmiş kara parçası,
cezire.
a.+ dan 031b/21
- a‘ dā** : Düşmanlar.
a.+ larından 008a/04
- ‘aded : Sayı, miktar.
‘a.+ ini 014a/05, 014a/06
- ādem** : İnsan, insanoğlu, adam.
ā. 005b/07, 006b/19, 013b/16,
014b/08, 015a/15, 015a/16,
015b/04, 015b/06, 015b/08,
015b/11, 015b/13, 016a/05,
020b/16, 025b/04, 031b/07,
031b/19, 032a/11, 034a/16,
034b/07, 035a/11, 040a/14,
041a/21, 042b/07, 044b/15,
044b/17, 0C5a/13, 0C5a/14
ā.+ den 001b/07, 015b/03,
040a/11
ā.+ dūr 015b/10, 046a/13
ā.+ e 014b/20, 015a/20,
015b/03, 015b/05, 025b/09,
0C5a/17
ā.+ i 003a/04, 014a/17,
014a/21, 014b/10, 014b/21,
016a/01, 016a/04, 023a/18,
025b/12, 037b/07, 044a/10,
045b/21
ā.+ lerçün 0C5a/06

ā.+ leri 044a/11
 ā.+ üñ 014b/17, 015a/01,
 015a/16, 015a/20, 015a/21,
 015b/01, 015b/04, 015b/06,
 016a/04,
 016a/07, 016a/09, 016a/10,
 016a/11, 016a/12, 030b/17
ādem eyle - : İnsan yaratmak.
 ā. e.- r 030b/15
ādem-i şāfi : Saf, duru,
 bozulmamış insan; Hz. Adem.
 ā. 015b/12, 023b/14
 ā. ş.+ nüñ 015b/08
ādem dili : İnsanoğlunun
 konuştuğu dil, lisan.
 ā. d.+ n 002a/19, 018b/11,
 034a/09, 035a/10
ādem dilince : İnsan diline
 göre.
 ā. 002a/19, 018b/09, 034b/08,
 035a/08, 035a/16, 042b/10
 Ayrıca bk. **devr-i ādem-i şāfi;**
ma^cnā-yı ādem; şāfi-ādem

adem : Yokluk.
^c**adem eyle -** : Yok etmek.
^ca. e.- ye 006b/21

ādemī : İnsanoğlu, halk.
 ā. 029a/08
 ā.+ sin 007a/10, 023a/15
 ā.+ ye 016b/16

ādemī-zād : İnsanoğlu. krş. **ādem-zād**
 ā.- zād 007a/18, 011b/15,
 015b/09, 019a/19, 020b/03,
 034b/04, 034a/21
 036a/09
 ā.+ a 012b/13, 021b/18,
 030a/05, 034b/06, 043a/21
 ā.+ dan 043b/01
 ā.+ ı 012a/14, 020b/05,
 034a/10, 034b/20, 036a/02,
 036a/04
 Ayrıca bk. : **cemī^c-i ādemī-zād**

ādem-zād : krş. **ādemī-zād**

ā. ı 034a/03

ādet : Alışkanlık.
^cā.+ i 002a/06
^cā.+ idür 045a/01
^cā.+ üm 003a/05

ādil : Adaletli, hakkı yerine getiren.
^c**ādil ol -** : Adaletli olma, hakkı
 yerine getirme.
^cā. o. 038b/14
 Ayrıca bk. : **şāh-ı ādil**

ādīm : Yok olan.
 Ayrıca bk. **mişl-i ādīm**
 001b/15

ādil : Doğruluk.
^ca. 037a/17, 043a/02
^ca.+ ıla 018a/16, 037a/18
^ca.+ uñıla 046a/21
^ca. ve dādı 038b/08
^c**ādil u dād** : Doğruluk ve adalet.
^ca. u d. 038b/09
^ca. u d.+ a 038b/09
^c**ādil u dād eyle -** ; Adil
 davranmak.
^ca. e.- üp 043a/05
^c**ādil u dād it -** : Adil
 davranmak.
^ca. i. -dügiçün 038b/13

ādū : Düşman, hasım.
^ca. 024b/11
^ca.+ dan 004a/14, 012a/07
^ca.+ lar 036a/06
^ca.+ lara 011a/21
^ca.+ larum 036a/05
^ca.+ laruñ 011a/20
^ca.+ ya 0C4a/13

āfāt : Büyük felaket, bela.
 ā.+ dur 037b/10

āferin : Beğenme, alkış.
āferin eyle - : Beğenmek,
 alkışlamak.

- ā. e.-di 039b/01
āferīn it - : Beğenmek
alkışlamak.
ā. i-(d)üp 009b/10
- ‘**afif** : İffetli, namuslu.
‘**afif ol** - : İffetli davranmak.
‘a. o. -ur 018a/07
- āfitāb** (**āf-tāb**) : Güneş.
ā. 001b/10, 012b/03, 012b/04,
012b/06, 012b/08, 013a/03
ā.+ a 012b/09
āfitāb-ı āsumān : Gökyüzünün
güneşi.
ā. 001b/10
- ‘**afv** : Kusurları günahları bağışlama.
‘**afv eyle** - : Bağışlamak,
affetmek.
‘a.+uñ e. 017a/08
‘**afv iyile-** : Bağışlamak,
affetmek.
‘a. i. 027b/05
- ağ** - : Yükselmek.
a.- dı 032a/14, 032a/15
a.- up 028a/07
- ağaç / c** : Ağaç.
a. 035a/21
a.+ dan 034a/20
a.+ larıla 044a/12
Ayrıca bk. : **uflamur ağacı**
- āgāh** : Bilgili, haberli, haberdar.
āgāh ol - : Haberdar olma.
ā.o.-ğıl 025b/02
ā.o.-maya 016b/15
- ağır** : Tartıda çok çeken, hafif karşıtı.
a. 027b/11
a.+ dı 033b/01
ağır ol - : Ağır olmak.
a. o.-ur 018a/09
- ağ(ı)z** : 1. Yüzde, avurtlarla iki çene
- arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk
alıp vermeye yarayan ve besinlerin
sindirilmeye başlandığı organ.
a.(Ø)+ ı 006b/06, 010b/08,
013b/01, 013b/16, 013b/16,
030b/10, 031a/16
a.(Ø)+ ın 041b/05
a.(Ø)+ ına 041b/03, 041b/06,
041b/06, 041b/08, 041b/12,
a.(Ø)+ ında 013b/01, 041b/07,
041b/09, 041b/13,
a.(Ø)+ ındağı 041b/03,
041b/17
a.(Ø)+ ından 015a/17,
041b/17, 041b/21, 042a/05,
042a/06
a.(Ø)+ ınuñ 041b/04
a.(Ø)+ ıyla 041b/07
2. Bir nesnenin açık tarafı.
a.(Ø)+ı 026b/14,
a.(Ø)+ ın 003b/02, 030a/08
a.(Ø)+ ına 044a/03
a.(Ø)+ ında 003b/01, 043b/20,
043b/21, 044a/01, 044a/15,
045a/05
a.(Ø)+ ından 003b/03, 003b/18,
030a/09
a.+ larını 041a/21, 041b/02
ağız aç - : Konuşmak.
a. a.-up 031b/08
ağızına at - : Bir şeyi yemek için
ağızına koymak.
a. a. - dı 041b/06, 041b/08
Ayrıca bk. **şakızı ağızdan al-**
- ağla** - : Ağlamak, gözyaşı dökmek.
a.- dı 002b/15, 016b/20,
027a/02, 043b/15
a.- mağa 034a/05
a.- mağ 043b/16
a.- r 003b/15
a.- rsın 034a/05
- ağlat / d** - : Ağlamasına yol açmak.
a(d)- ur 006a/07
- ağlaş** - : Karşılıklı ağlama.

a.- dılar 034a/04, 035b/01
a.- up 035b/04
a.- urdı 005a/20

ağsır - : Aksırmak, hapşirmek.
a.- dı 015b/02

ağu : Zehir.
a. 030b/10
Ayrıca bk. **şıçan ağusu**

ağyār : Gayrılar, başkalar, yabancılar.
ağyār ol - : Yabancı olmak,
yabancılaşmak.
a. o.-masun 008b/09

āh : Acı, üzüntü, keder, özlem ve
pişmanlık gibi duyguları belirten
ünlem. krş. **āh**
ā. 002a/07, 016b/21, 027b/08,
035b/02, 039b/03

āh eyle - : Üzülmek, acıyla
inlemek.
ā. e.-di 003a/20, 028b/06,
0C4a/14

āh it - : Üzülmek, acıyla
inlemek.
ā.i.(d)-erdi 029a/05
ā. i.(d)-erken 002a/06 ā.
ā.i.-di 029a/03
ā. i.(d)-üp 002b/15, 016b/20,
035a/20

ā. i.-medi 0C5b/09
āh iyle - : Üzülmek, acıyla
inlemek.
ā.i.-di 027a/02

āh u efgān :
ā. u e.+lar 039b/03

āh : Acı, üzüntü, keder, özlem ve
pişmanlık gibi duyguları belirten
ünlem. krş. **āh**
ā. 035b/12
ā.+ ı 026b/04

aḥbār : Haberler, söylenti.
aḥbār ol - : Söylenti, rivayet

olmak.
a. o.- masun 008b/11
Ayrıca bk. **muḥaddiṣān-ı aḥbār**;
rāviyān-ı aḥbār

‘ahd : Yemin, ant, söz verme.
‘a.+ı 001b/11
‘ahd kııl - : Ant içmek, yemin
etmek, söz vermek.
‘a. k.-dı 025a/16
‘ahd-nāme : Yemin, anlaşma
metni, belgesi.
‘a. 018b/15, 019a/07, 043b/03
‘a.+nüḡ 018b/13, 018b/16
‘a.+si 018b/11
‘a.+sin 018b/08, 018b/15
‘ahd-nāme-yi Süleymān : Hz.
Süleyman’ın anlaşma metni,
belgesi.
‘a. S.+ı 020b/04

‘ahdlaṣ - : Sözleşmek, anlaşmak.
‘a.- up 012a/11

āhen : 1 . Kılıç.
ā. 009a/19
2. Demir.
āhen-nāḥūn : Demir tırnaklı .
ā. n. 007b/09
3. Çetin, güç.
āhen ol - : Çetin, güç olmak.
ā.o- sa 010b/04

āheng : Düzen, uyum içinde yapılmış
savaş, cenk.
ā.+ e 029b/08
āheng it - :Uyum, düzen içinde
savaşmak cenk etmek.
ā.i(d) -e 027a/06
ā. i.(d) -evüz 035b/08
ā. i. -diler 010a/18
āheng kııl : Uyum, düzen içinde
savaşmak, cenk etmek.
ā. k. -madı 024b/05

āhen-pūṣ : Demir giyinmiş, zırh
giyinmiş.

- ā.- pūş 004b/07, 009a/09
āhen-pūş kııl - : Zırh giyinmek.
 ā.ķ -up 039a/07, 039a/09
āhen-pūş ol - : Zırhlanmak.
 ā.o. -up 045a/21
- āher** : Diğer, başka, gayrı.
 ā. 012b/08, 017a/11, 037b/11
- āheste** : Yavaş, ağır, yavaş yavaş.
āheste ol - : Yavaş, ağır olmak.
 ā.o. -a 027b/09
- āhī** : Dost, arkadaş, kardeş.
āhī-meliḥ : Güzel, sevimli, şirin dost.
 ā. 007a/17
- āḥir** : 1. Son, sonraki, en son.
 ā. 006a/08, 014a/17, 027b/01, 031a/16, 040b/01
 ā.+ inde 039b/09
 ā.+ idür 039b/18, 042a/18
 2. Sonunda.
 ā. 017a/12, 017a/16
āḥir eyle - : Sonlandırmak, bitirmek.
 ā. e. -mişdi 007a/05
āḥir it - : Sonlandırmak, bitirmek.
 ā. i(d)- e 008b/04
 ā. i.- miş 012a/09, 026b/09, 031a/11
āḥir kııl - : Sonlandırmak, bitirmek.
 ā. ķ.- am 038a/06
 ā. ķ. -up 046a/15
āḥir ol - : Son bulmak, bitmek.
 ā.o.- dı 008a/18, 008b/05, 037b/13
āḥir-zamān : Son devir, son gün. İslamiyete göre kıyamet kopmadan önceki son devir.
 ā. 016a/02
- āḥir** : krş. **āḥir**
āḥir it - : Sonlandırmak, bitirmek.
- ā. i.- miş 031a/11
āḥkām : Hükümler, emirler.
 a.+ ın 018b/13
- āḥmer** : Kıızıl, kırmızı.
 a. 024a/15
 Ayrıca bk. **yākūt-ı āḥmer**
- āḥsen** : Çok güzel, en güzel.
āḥsen ol - : güzel, en güzel olmak.
 a. o.- ısar 037b/21
- āḥsent** : Aferin, iyi yaptın, bravo anlamında taktir bildiren bir söz.
āḥsent it - : Taktir etmek, beğenmek.
 a. i(d)- er 038a/04
- āḥşām** : Akşam.
 a.+ a 0C5b/19
āḥşām ol - : Akşam vakti gelmek.
 a. o.- dı 007b/17, 033a/19
 a. o.- incaya 007b/17, 039b/01
 a. o.- unca 039b/20
- āḥū** : Ceylan, meral, karaca.
 ā.+ yı 038b/01, 038b/02
- āḥvāl** : Durumlar, haller.
 a.+ inden 013a/20
āḥvāl şor - : Halini sormak.
 a.+ in ş.- dılar 018b/18
 a. ş.- dı 010b/07
- āk** : Ak, beyaz.
 a. 005b/19, 005b/20, 015a/14, 026a/04, 029a/15, 032a/03, 0C4b/12
- āk** - : Sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.
 a.- an 020a/16

a.- ar 004b/03, 030b/10,
032a/02, 032a/03, 0C5b/06
a.- dı 042a/06

‘**akabince** : Akabinde, arkasından,
hemen arkadan, ardından.
‘a. 024a/12

akālīm : Memleketler, iklimler.
a.+ üñ 023b/12
Ayrıca bk. **cemī’-i akālīm**

‘**ākībet** : Nihayet, son.
‘ā. 022b/11, 026b/03, 028b/08,
042a/14, 0C5b/04, 0C5b/09

‘**akıl** : Akıl, düşünme kavrama, anlama
gücü, us. krş. ‘**akl**
‘a. 006a/06, 011b/09, 024a/03
‘a.+ ları 040a/05

‘**ākīl** : Akıllı kimse.
‘ā. 036a/05
‘ā.+ ısañ 005b/09, 017a/21
‘ā.+ lar 038b/07
‘**ākīl ol -** : Akıllı biri olma.
‘ā. o. 044b/12, 0C4a/13

‘**ākīlān** : Akıllı kimseler.
‘ā. 024b/13
‘**ākīlān-ı etkīyā’** : Allah
korkusuyla günah işlemekten
çekinen akıllı kimseler.
‘ā. 038a/08
‘**ākīlān-ı sūhan** : Akıllıca
söylenmiş söz.
‘ā. 002a/15

‘**ākīllı** : Gerçeği gören, âkil.
‘ā. 035a/11

akıt - : Akmasını sağlamak, akmasına
yol açmak, dökmek.
a.- dum 0C5b/13

‘**akīk** : Kırmızı renkte değerli bir taş.
‘a. 012b/19, 039b/13

‘a.+ den 032b/13

‘**akl** : Akıl, düşünme kavrama, anlama
gücü, us. krş. ‘**akıl**

‘a. 017a/05, 017b/03, 018b/05
‘a.+ ı 014a/16, 016b/07,
017a/10, 029a/14

‘a.+ ıla 025a/03
‘a.+ ıñuz 008a/10, 016a/15

‘a.+ uñ 037b/07

‘a.+ uñıla 008a/11

‘**akl-ı derrāk** : Çabuk anlayan
akıl, kıvrak zeka.

‘a. 046a/06

‘**akl-ı kāmīl** : Noksansız,
kusursuz akıl.

‘a. 045b/20

‘**akl-ı kül** : Her şeyi kavrayan
akıl.

‘a. 016b/19

‘**akl ı uş** : Akıl ve akıl

‘a. 026a/17

‘**aklı git -** : Korkmak, şaşırarak.

‘a. g.- di 0C4b/05, 0C4b/06

‘**akl vir -** : Akıl öğretmek.

‘a. v.- di 038a/05

‘**akl u pāk** : Temiz akıl.

‘a. u p.+e 017a/06

‘**akreb** : 1. Akrep, bir tür böcek.

‘a. 032b/16,

2. Acımasız kimse.

‘a. 036a/08

‘**aksī** : Ters, zıt.

‘a. 038a/21

al - : 1. Ele geçirmek, yakalamak,
sahip olmak

a.- a 007a/10, 011a/17,
011a/21, 024b/16, 025b/08,
042b/14

a.- alar 003a/18

a.- am 025a/01, 026b/01

a.- an 023a/21

a.- ayıdı 024b/11

a.- ayım 024b/09

a.- dı 007b/12, 028b/06,
033b/04, 040a/17, 041a/16,
041a/17, 042b/02

a.- dılar 040a/17

a.- dum 040a/18

a.- mağa 021a/13

a.- mağ 024b/21, 025b/08,
029b/21

a.- mamış 028a/13

a.- mayam 024b/20

a.- mışam 026b/02

a.- mışlar 007b/15, 028b/06

a.- up 002b/13, 005a/09,
020b/10, 021b/15, 022a/17,
022b/21, 024b/10, 028a/07,
028a/18,

028b/02, 029a/04, 030a/02,
033b/07, 033b/13, 039a/08,
040a/07, 040a/09, 040a/14,
040a/16, 040a/17, 040b/08,
041a/14

a.- ur 032b/11

**2. Fethetmek, bir yeri
savaşarak almak.**

a.- a 006b/19, 007a/09

a.- alar 0C4a/11

a.- alum 039b/10

a.- am 003a/01, 003a/02,
003a/03

a.- ayım 005b/14

a.- imadı 039a/04

a.- mağa 039a/12

a.- mağ 003a/11, 039a/08

a.- maya 007a/04

a.- up 007b/04, 009b/18

a.- ur 007a/03

3. Temin etmek, tedarik etmek.

a.- a 014b/01, 015a/12

a.- dı 007b/17, 014b/03,
015a/11

a.- dılar 015a/13

a.- ma 014b/02

a.- mayup 014b/02

a.- up 006a/15, 006b/09,
007b/15, 012b/21, 019a/09,
019a/21, 029a/21, 032a/12,
039b/13, 045a/08

a.- ur 016a/20

4. İçeri girmesini sağlamak

a.- dı 040b/10

a.- dılar 005a/02

a.- up 040b/11

**5. Beraberine almak,
beraberinde götürmek.**

a.- asın 005b/12

a.- up 004a/07, 004a/17,
005a/05, 005b/15, 009b/06,
011a/07, 011a/08, 025b/16,
033b/19, 034a/07, 034a/10,
043b/07, 044a/16, 044b/01

**6. Bir şeyi elle veya başka bir
araçla tutarak bulunduğu
yerden ayırmak, kaldırmak.**

a.- dı

a.- dılar 040a/20

a.- up 006b/10, 007b/05,
009b/09, 010a/02, 010a/16,
010a/17, 010b/15, 030b/08,
030b/12, 038b/21, 039b/21,
040b/02, 0C5b/13

**7. Yanına almak, yanında
çalıştırmak, rütbe vermek.**

a.- dı 002b/20, 044b/04,

a.- up 041a/02

**8. Konuşlanmak,
mevzilenmek.**

a.- up 005a/02, 039a/10,
045b/01

**9. Üstüne bürünmek, giyinmek,
kuşanmak.**

a.- up 009b/15, 045b/08

10. Kurtarmak.

a.- ur 038a/13

11. Kabul etmek

a.- up 026a/14

**12. Elinden almak, mahrum
etmek**

a.- ur 038b/02, 038b/05

a.- urlar 037a/04

Ayrıca bk. **âbdest al-; ‘aleyk al-
; baş al-; cān al-; cān u baş al-;
cevāb al-; çevre al-; dil almak;
elinden al-; haż al-; ‘ibret al-;
icāzet al-; kanın al-; nefes al-;**

şakızı ağızdan al-; sebak al-; selām al-

āl : Aile, sülale.

ā.+ ine 001b/09

āl-i ‘Oşmān : Osmanlı hanedanlığı.

ā.+ a 023b/16

ā.+ uñ 013b/15, 046a/16

‘alā : Rütbece yükseklik, yücelik, büyüklük, şan, şeref.

‘a. 006a/02, 036a/16, 017b/10, 036a/07, 0C5b/20

‘a.+ dan 017b/18

‘alā rağm-ı rūzigār : Zamanın aksine.

‘a. r. 005a/06, 006a/15, 008b/17, 024a/19, 026b/18

‘alāmet : Belirti, işaret, iz, nişan.

‘a. 029a/17

‘a.+ dūr 029a/16

‘a.+ i 0C4b/21

‘a.+ idür 0C4b/01

‘a.+ in 041a/08

‘a.+ inden 029b/06

‘a.+ leri 029b/05

alay : Topluluk.

alay alay ol - : Biraraya gelmek, toplanmak.

a. o. -up 028a/06

alçak / ğ : Aşağa

a. 034b/07

a.(ğ)+ a 023a/11

alda - : Aldatmak, kandırmak.

a.- dı 027b/18, 033a/07

aldan - : Aldatılmak, kandırılmak.

a.- mağıl 037a/20

a.- ur 011a/12

‘ālem : 1. Evren

‘ā. 008a/02, 014a/06, 014a/07,

014a/11, 014a/12, 020a/20

‘ā.+ de 014a/01, 015a/17

‘ā.+ i 016a/02, 027a/21

‘ā.+ ler 014a/07

‘ā.+ leri 014a/08

‘ā.+ üñ 013a/20, 014a/06

2. Dünya, cihan, yeryüzü.

‘ā. 001b/12, 008b/03, 009a/01,

020a/18, 020a/20, 023b/21,

026b/02, 029a/07, 032a/07,

032a/15, 033a/04, 034b/11,

036b/16, 042a/19, 043a/07,

0C4b/18, 0C4b/21

‘ā.+ de 003b/06, 008b/07,

024b/17, 0C5b/03

‘ā.+ den 031a/09

‘ā.+ e 020a/18, 032a/18,

034b/09, 037a/18

‘ā.+ i 029a/13, 030b/20,

031b/04, 046a/02

‘ā.+ ine 028b/16

‘ā.+ üñ 030b/16, 034b/13

3. İnsanlar, halk.

‘ālem-i Heyhāt : Heyhāt

Sahrası'nın halkı.

‘a. 028a/12

‘ālem-i ervāh : Ruhlar alemi.

‘ā. 013b/11

‘ālem-i ğayb : Gözle

görünmeyen şeylerin alemi.

‘ā.+ dan 006a/10

‘ālem-i kevn-i fenā : Geçici

alem, dünya

‘ā. k. f.+ da 012b/07

‘ālem-i kevn-i fesād : Geçici

alem, dünya

‘ā. k. f.+ a 012b/04

‘ālem-i merdānelik : Yiğitlik,

mertlik alemi.

‘ā. 031b/04

Ayrıca bk. . **cemī‘-i ‘ālem; dü**

‘ālem; hāl-i ‘ālem; ibtidā-i

‘ālem; rezzāk-ı ‘ālem ;

mecmū‘-ı ‘ālem; sultān-ı ‘ālem

a‘lem : En, daha çok, pek. Bilgin. Allah.

a. 014b/15, 037b/11

‘**alem** : Bayrak, sancak.

‘a. 020a/17, 045a/21

‘a.+ deki 021b/15

‘a.+ iyle 039a/17

‘a.+ ler 026a/05, 045a/11

‘a.+ lerin 039a/14

‘**ale’s-şabbāh** : Sabahleyin, erkenden.

‘a. 039a/04

ālet : Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne, makine, araç.

ā.+ i 029b/20, 041a/18

ā.+ in 024a/13

āletlü : Aletli olan.

ā. 044a/19, 044b/04

‘**aleyhi’l-la’ne** : “Allah’ın laneti üzerine olsun.” anlamında şeytan için kullanılan bir söz.

‘a. 002b/20

‘**aleyhi’s-şalavāt-ı ves’selām** : “Salat ve selam onun(erkek) üzerine olsun.” anlamında peygamberler, melekler ve dinen saygın kişiler için kullanılan bir söz.

‘a. 017b/18

‘**aleyhi’s-selam** : “Allah’ın selamı onun(erkek) üzerine olsun.” anlamında bir söz.

‘a. 004a/16, 004a/21, 005a/21, 006b/03, 007b/10, 011a/18, 011b/11, 012a/13, 013b/04, 014a/03, 014a/14, 014b/14, 015a/14, 015a/20, 016b/10, 023b/15, 028a/15, 028b/18, 033a/09, 036a/07, 038a/10, 038a/11, 038a/15, 038a/16, 038a/17, 038b/05, 038b/16, 038b/18, 040b/16, 041a/03, 045a/09

Ayrıca bk. **hazret-i ‘aleyhi’s-selām**; **Hızır ‘aleyhi’s-selām**

‘**aleyk** : Selam.

‘**aleyk al-** : Birinin selamını kabul etmek.

‘a. a.-dı 0C4b/14, 0C5a/16, 0C5b/07

‘a.+ in a.-dı 031b/19, 032b/16

‘a.+ in a.-dılar 031b/08,

031b/13

alı koy - : Bir süre için bir yerde tutmak.

a.- up 020a/05

alın - : Fethedilme işine konu olmak.

a.- mağa 045a/17

‘**ālī** : Yüce, ulu.

‘**ālī hazret** : Yüce hazret.

‘ā. h.+ ünden 035b/21

‘ā. h.+ üne 013a/17, 038a/20

‘**alīm** : Çok bilen; Allah.

‘a. 001b/02

‘**ālīm** : Çok okumuş, bilgin.

‘ā. 002a/18, 011b/21037b/03

‘**ālīm-i Hindī** : Hind’in bilgini.

‘ā. 018b/08

alkış : Alkış, taktir, övme.

alkış it - : Alkışlamak, taktir etmek.

a. i.(d) -erdi 038b/14

alkış kıl - : Alkışlamak, taktir etmek.

a. k. -dı 014a/10

alkış viril - : Alkışlamak, taktir etmek.

a.+ lar v.- üp 024a/12

al(ı)n : Alın.

a.(Ø)+ ımızda 035a/11

alt : Bir şeyin yere bakan yanı, üst

karşıtı.

a.+ ma 0C4a/06, 012b/09,
033a/17
a.+ mda 009b/19, 015a/09,
016b/11, 028a/19, 032a/09,
032a/11, 033b/09, 034b/01,
041a/16
a.+ mdağı 010a/04
a.+ mndan 012b/04

altı : Sayıyla 6.

a. 015b/13, 019b/19, 020a/02,
022a/12, 022a/13, 036a/16
a.+ sın 041a/18

altı biş : Sayıyla 6.000

a. 026a/10, 026a/20, 039a/09

altı biş altı yüz : Sayıyla 6.606

a. 045b/07

altıncı : Altı sayısının sıra sıfatı,
sırada beşinciden sonra gelen, altıncı.

a. 014b/21

altı yüz : Sayıyla 600

a. 004b/07

altı yüz altmış altı : Sayıyla 666

a. 023b/11

altmış biş : Sayıyla 60.000

a. 045a/05

altın : Altından yapılmış, altın.

a. 010a/15, 020a/17, 024a/09,
026a/07, 026a/10, 035a/04,
039a/06, 039a/17, 044a/18,
044b/04, 045b/08
a.+ dan 032b/12

ālūde : Bulaşmış, bulaşan.

ā.+ lere 038a/13

‘am : “‘aleyhi’s-selam” ifadesinin
kısaltması.

‘a. 005a/05, 005a/11, 005b/11,

006a/11, 006a/16, 007b/04,
007b/05, 012b/01, 012b/02,
016a/08, 016a/13, 017b/06,
018b/07, 018b/08, 018b/16,
035b/18, 036b/07, 036b/11,
037a/06, 037a/07, 038a/07,
0C5a/17

a‘mā : Görmeyen, kör.

a‘mā eyle - : Kör etmek.

a. e. -di 023a/20

amān : Bağış, bağışlama; emin,
eminlik, korkusuzluk.

a.+ dayıdı 033b/21

amān bul - : Bağışlanmak.

a. b. -amaz 029a/08

a. b. -avuz 007a/05

a. b. -ırsam 017a/13

a. b. -maya 044b/11

a. b. -ur 007a/03

a. b. -urısam 008a/19

a. b. -ursavuz 005a/15, 046a/17

amān dile - : Bağışlanmayı
istemek.

a. d.-mek 045b/07

a. d. -yeni 004a/03

amān iste - : Bağışlanmayı
dilemek.

a. i. -rseş 045a/14

amān vir - : Bağışlamak.

a. v. -gil 030b/04

a. v. -mez 042a/14

a. v. -üş 030b/07

‘amel : Yapılan iş.

‘a.+ lerin 015a/01

‘amel eyle - : Uygulamak
yerine getirmek.

‘a. e. -gil 032a/09, 037b/03

‘amel it - : Davranmak, hareket
etmek.

‘a. i.(d) -eriseş 008a/11

‘a. i. -me 037b/01

‘amel kııl - : Yapmak, harekete
geçmek.

‘a. k. 037b/07

‘a. k. -alar 025a/18
‘a. k. -up 010b/16, 012b/19

‘**āmil** : Amel işleyen.
‘ā. 037a/08
‘ā.+ leri 010b/14
‘**āmil ol -** : Amel işleyen
olmak.
‘ā. o.- alar 010b/16

‘**amīm** : :Umuma ait, genel, yaygın.
‘a. 002a/03

āmīn : “Allah kabul etsin.” Anlamında
duadan sonra söylenen bir söz.
ā. 0C5a/06

‘**amm** : Amca.
‘a.+ usı 004a/10, 005b/15

ammā : Fakat, lakin, ancak, ama.
a. 002a/20, 003a/10, 003b/12,
003b/20, 004a/01, 007a/20,
008b/09, 011a/09, 011a/16,
011a/17, 011b/13, 012b/01,
012b/08, 013a/03, 013a/07,
013a/20, 013b/06, 013b/13,
013b/15, 014a/02, 014b/03,
015b/15, 016a/15, 016a/20,
017b/08, 020a/14, 020b/03,
021b/18, 022a/14, 023b/12,
024b/02, 025a/16, 026a/14,
026b/13, 027a/01, 027b/17,
029a/09, 029b/06, 029b/07,
029b/11, 030b/01, 031a/13,
031b/08, 033a/14, 033a/20,
033b/01, 033b/08, 034b/06,
035a/10, 035b/18, 036a/11,
036a/16, 036b/01, 037a/11,
038a/21, 038b/11, 038b/12,
039b/19, 040a/13, 041b/21,
043b/11, 044a/11, 044b/05,
045a/06, 0C5b/06, 0C5b/15,
0C5b/20

‘**amūd** : Direk, sütun.
‘a.+ uş 032a/02

ān : Pek az bir zaman.

ān ı vakt : Vakit ve an.
ā. 028b/05

añ- : Birini veya bir şeyi aklına
getirmek, hatırlamak.
a.- ar 027b/02

aña : Ona. krş. **ana**

a. 001b/10, 002a/05, 002b/16,
003b/07, 005a/04, 008b/03,
010a/09, 010b/16, 011a/13,
011a/16, 011b/21, 013a/07,
014b/02, 014b/03, 014b/12,
015a/09, 015b/02, 016a/05,
016a/07, 017a/17, 019b/02,
019b/03, 020a/09, 020a/10,
020b/08, 021a/12, 021a/13,
021b/04, 021b/07, 021b/14,
021b/15, 022b/11, 022b/16,
022b/20, 023a/21, 023b/01,
023b/10, 023b/12, 024a/08,
024a/21, 025a/03, 025a/08,
025a/18, 025b/10, 027a/20,
028b/20, 028b/21, 032a/09,
032a/10, 032a/16, 032b/16,
033a/11, 034b/10, 038a/12,
040a/05, 042a/12, 042b/10,
0C4b/14, 0C5b/01, 0C5b/07,
0C5b/14

ana : Anne .

ana rahmi : Döl yatağı.
a. r. +nde 016a/17
a. r. +nden 016a/16

ana : Ona krş. **aña**
a. 042b/04

‘**anāşır** : Unsurlar, elemanlar.
‘a.+ ı 004b/14

anca : 1. O kadar, o denli, onca.
a. 006b/18, 007a/01, 010b/01,
019b/02, 020a/21, 023a/17,
044b/18

2. Sonunda, o zaman. krş. **ança**
a. kim 007b/20, 032a/14,
- ancalar** : Onlar
a. 039b/02
a.+ laruñ 039b/02
- ancağ** : En erken.
a. 020b/03, 022a/13
- ancılayın** : Onun gibi.
a. 016a/20
- ança** : Sonunda, o zaman krş. **anca**
a. kim 021b/04
- and** : Yemin, söz, ahit.
and iç - : Yemin etmek.
a. i. -di 015a/19
a. i. -diler 012a/12
and vir - : Yemin etmek, söz
vermek.
a. i. -di 014b/01, 014b/02,
014b/03
a. v. -dügin 014b/04
- anda** : 1. Oraya
a. 006a/19, 019b/18, 021a/06,
032b/07
2. Orada
a. 007a/17, 007b/08, 011a/02,
012a/03, 018b/15, 021b/20,
022a/03, 026b/17, 028a/20,
034a/02, 042b/10, 042b/20,
044b/20, 045a/04
a.+ ğı 007a/10
- andan** : 1. Sonra
a. 002b/20, 003a/21, 003b/03,
004a/03, 004a/06, 004b/12,
005b/04, 005b/11, 006a/01,
006b/02, 006b/05, 006b/21,
007b/08, 009a/12, 010b/16,
011a/13, 011b/11, 012b/01,
013a/13, 013a/17, 014b/01,
014b/02, 015a/13, 015a/20,
015b/07, 015b/21, 016a/04,
- 016b/09, 017b/18, 019a/14,
020a/01, 023a/09, 024a/06,
025a/10, 026a/04, 026b/15,
028a/03, 029a/19, 030a/11,
030b/07, 032a/06, 032a/13,
033b/10, 033b/14, 033b/18,
034a/03, 034a/17, 034b/03,
034b/07, 035a/15, 036b/07,
036b/13, 037a/05, 038b/17,
038b/19, 040a/06, 040b/03,
040b/07, 041a/04, 041a/13,
041b/09, 041b/16, 042b/01,
042b/20, 043b/14, 044a/08,
044b/05, 044b/08, 044b/14,
044b/15, 0C4a/02, 0C4b/01,
0C4b/10, 0C4b/15, 0C5a/08,
0C5a/15, 0C5a/16, 0C5a/19,
0C5b/08
2. : Ondan
a. 003a/02, 005a/08, 005b/01,
005b/02, 010b/13, 011a/21,
014a/17, 014a/21, 014b/04,
014b/06, 015a/03, 015a/07,
015a/13, 015a/14, 015a/15,
015b/01, 015b/04, 015b/05,
016a/09, 016a/10, 016a/11,
016a/13, 018a/02, 018b/15,
019a/06, 019b/13, 019b/14,
019b/19, 020a/05, 020b/06,
020b/11, 021b/14, 023a/17,
024a/08, 026a/12, 026b/01,
026b/20, 029a/07, 029a/08,
029a/19, 029b/08, 030a/10,
032b/18, 033a/02, 033b/04,
033b/17, 034a/18, 039b/07,
040a/11, 040b/03, 043a/01,
043b/03, 044b/07, 044b/10,
045a/04, 0C5b/04, 0C5b/12
3. O sebepten
a. 003b/15, 003b/20, 005a/11,
006b/09, 008b/04, 010b/11,
016a/17, 016a/21, 016b/05,
019b/11, 026a/11, 027b/12,
030a/08, 030a/17, 033a/18,
045b/10, 0C4b/06
4. Oradan
a. 005b/05, 005b/07, 012a/20,

017b/13, 022b/20, 026a/06,
026a/11, 026a/14, 028a/19,
030b/11, 031b/07, 031b/12,
031b/17, 034a/08, 038b/16

‘**andelīb** : Bülbül.

‘a. 018a/12

anı : Onu.

a. 003b/02, 007a/12, 009a/09,
009a/17, 009b/04, 011a/20,
014a/11, 014a/12, 014a/19,
015a/13, 015a/16, 016a/21,
024b/12, 025b/09, 026b/10,
027b/21, 029b/15, 032a/14,
035b/01, 036b/04, 039a/17,
039b/17, 040a/15, 042a/08,
0C4a/08, 0C4a/19

añıl - : Anma işine konu olmak,
hatırlanmak.

a.- ur 019a/19

‘**ankā** : Kaf dağında yaşadığına
inanılan efsanevi kuş.

‘a. . 035b/16, 035b/18,
041a/17, 041a/18, 041b/03,
041b/05

‘a.+ yı 041b/01, 041b/02,
041b/05

şāh-ı ‘ankā: Anka kuşu.

ş. 018b/11

añla - : Anlamak, kavramak,
algılamak.

a. 008a/13, 011b/05, 017a/05,
017a/13, 021a/18, 024b/17,
033a/04, 034b/09

a.- dı 003b/13, 038b/16

a.- dıysa 018b/13

a.- duñ 029b/05

a.- ğıl 017a/10

a.- maz 018a/03

a.-ñ 022b/17

a.- ñuz 010b/18

a.- r 024a/01

a.- rısañ 003a/18

a.- yasin 016b/17

añlam : Anlaşılan şey, mana.

añlam kııl - : Anlamlandırmak.

a. k. -up 046a/18

añlan - : Anlaşılmak.

a.- ıcak 043a/19

a.- maz 034a/06

añlar : Onlar.

a. 005a/11, 013b/03, 015a/04,
015a/10, 015a/12, 015b/14,
015b/21, 017b/12, 018b/18,
022b/05, 022b/14, 024b/10,
029b/21, 031b/09, 034a/09,
036b/03, 0C4a/20, 0C5a/02,
0C5a/11

a.+ a 015a/04, 017b/11,
020b/06, 023a/07, 031b/13,
034a/15, 040b/05, 043a/02

a.+ dan 013b/17, 031b/14

a.+ ı 003a/09, 011a/21,

012b/13, 029a/03, 029b/21,
031b/08, 033b/21, 041b/09

a.+ ıñ 019a/20

a.+ uñ 013b/03, 014b/05,
014b/20, 015a/04, 015b/14,
015b/20, 015b/21, 017b/10,
023b/13, 024b/08, 034a/03,
0C5a/08

a.+ uñıla 040b/05

añlat - : Anlatmak, bilgi vermek, izah
etmek.

a.- a 034b/12

añul : Yavaş, sakin.

añul añul : Yavaş yavaş, sakin
sakin.

a. 032b/20

anuñ : Onun.

a. 001b/02, 001b/03, 002b/06,
003a/02, 003a/04, 012a/05,
012b/15, 012b/20, 013b/15,
013b/19, 014a/11, 018a/06,

018b/21, 019a/09, 019a/11,
019a/12, 019b/10, 020a/19,
020b/16, 022a/18, 022a/20,
022b/13, 022b/15, 023a/01,
023a/15, 024a/02, 024b/06,
025b/04, 028a/15, 029b/13,
029b/15, 029b/16, 032a/08,
035b/08, 035b/15, 036a/08,
037a/15, 038a/01, 039a/11,
041a/17, 041a/18, 041b/05,
041b/10, 044a/05, 044a/07,
044a/12, 044b/07, 046a/02,
0C5a/02

a.+ dur 007a/13

a.+ ıla 025a/05, 026b/17,
027a/06, 034a/13, 036b/03,
044b/19

a.+ la 025a/02

anuç-çun : Onun için.

a. 014a/02, 015a/06, 015a/11,
016b/02, 022a/19, 022b/16,
024b/07, 036a/16

a.+dur 017b/11

‘**ār** : Utanma.

‘**ā**. 017a/09, 035b/07

‘**ār kııl** - : Utanma.

‘**ā**. **ķ**. -a 021b/05

‘**ā**. **ķ**. -up 009b/21, 010a/05

‘**ār ol** - : Utanma.

‘**ā**. o. -masun 008b/10

ara :

1. İlişki

a.+ sında 010b/15, 015a/03

2. Mesafe

a.+ sındağı 018a/15

3. Yer

a.+ daki 0C4b/07

a.+ dan 025a/05, 025a/19,
032a/05, 032b/10, 035b/05

a.+ dandur 032b/18

a.+ ya 021a/11

4. Orta

a.+ sın 041a/13

‘**Arabca** : Arapça.

‘**A**. 015a/05

aralık : İki durum arasındaki zaman dilimi.

a.+ da 004b/19, 023b/16

‘**ar‘ ar** : Dağ servisi, dikenli ardıç ağacı.

‘**a**. 042a/16

Ayrıca bk. **serv-i ‘ar‘ ar**

arāyide : Hazırlık.

arāyide kııl - : Hazırlamak.

ā. **ķ**. - up 005a/05

ard : Arka, geri.

a.+ ina 029b/03

a.+ ndan 004b/11, 020b/14,
023a/01, 023a/02, 043b/21,
0C4a/19

a.+ umuzdan 043b/16

a.+ un 020a/01

ard sür - : Ardından gitmek.

a.+ m s. -diler 004a/18

a.+ m s. -ürüñ 004a/11,
004a/12

a.+ ların s. -di 004a/04

ardınca : Hemen arkasından, peşinden.

krş. **ardunça**

a. 002b/05, 003b/21, 004a/06,
004b/11, 005b/13, 005b/17,
007b/04, 007b/20, 011a/03,
022b/10, 028b/07, 032a/10,
044a/07

ardunça : Hemen arkasından, peşinden.

krş. **ardınca**

a. 005b/14

ar(ı)ķ / ğ : İçinden su akıtmak için toprak kazılarak yapılan açık oluk.

a(Ø)(ğ) +ı 042a/06

Ayrıca bk. **degirmen argı**

arı : Temiz.

a. 0C5b/11

arid - : Temizlemek.

- a.- up 041a/12
a.- urlar 016b/05

‘**arifān** : Arifler, bilgililer.

- ‘ā. 017a/09

arqa : Sırt.

- a.+ ındağı 040b/12
a.+ sına 040b/08
a.+ sındağı 040b/11

‘**ārlan** - : Utanmak.

- ‘ā.- dum 0C4a/07
‘ā.- up 026b/12

armağān : Birini sevindirmek, mutlu etmek, onurlandırmak, kutlamak için veya anı olarak verilen şey, hediye, ödül.

- a. 021a/15, 021a/17, 021a/18, 021a/19
a.+ çun 023a/04
a.+ dur 020a/15, 021a/14
a.+ ım 020a/14
a.+ için 042b/02

arpa : Buğdaygillerden bir bitki.

- a. 035a/18

arşlan : Kedigillerden yırtıcı, memeli bir tür hayvan. krş. **arşlan**

- a. 018a/07, 032b/15, 0C5a/10, 0C5a/14
a.+ a 032a/20
a.+ lara 032b/02

arşlanlayım : Aslan gibi.

- a. 010b/02

arşlan : Kedigillerden yırtıcı, memeli bir tür hayvan. krş. **arşlan**

- a. 004b/04

‘**arş** : Dokuzuncu kat gök.

- ‘a. 015a/09
‘a.+ a 016a/08, 023a/02
‘a.+ ı 014a/16, 016a/02,

014a/20

‘**arş eyle** - : Arş eylemek.

- ‘a. e.- di 018b/01

‘**arş-ı ‘ālā** : Büyük gök.

- ‘a. +yı 046a/05

‘**arş-ı ‘azīm** : Büyük, yüce gök.

- ‘a. 012b/03, 012b/09, 013b/15, 013b/20, 014a/01

art - : Çoğalmak, fazlalaşmak.

- a.- a 038b/14

- a.- ar 032b/02

- a.- ıardur 019a/12, 019a/13

artuğ /ğ : 1. Daha çok, daha fazla.

- a. 029b/15

- a.+ dur 007a/08, 014a/08

- a.(ğ)+ ıdı 006a/19

2. Başka

- a. 014a/06

artur - : Artmasını sağlamak, çoğaltmak.

- a. 014a/12, 018b/02, 037a/21

- a.- dı 038b/08

aru : Zar kanatlılardan, bal ve bal mumu yapan, iğnesiyle sokan böcek.

- a. 018a/10, 018a/13

Ayrıca bk. **belā arusu başına**

düş-

arż : Dünya

- a. 018b/03

arż ı semā : Yer ve gök.

- a. 027b/03

‘**arż** : Genişlik, en.

- ‘a.+ ı 028a/01

- ‘a.+ ına 022a/10

‘**arż** : Bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma.

‘**arż eyle** - : Sunmak, anlatmak.

- ‘a.e. -di 011a/10, 027a/05

‘**arż it** - : Anlatmak.

- ‘a. i. 027b/09

- ‘ a. i(d) -üp 045a/07
- ‘ arza (‘ arzā) : Sunma, gösterme.
 ‘ arza kı1 - : Sunmak, anlatmak.
 ‘ a. k. 027b/07, 027b/12
 ‘ a. k. -dı 044b/01
- aş - : Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.
 a.- asın 003a/14
 a.- dı 040b/07
- ‘ aşā : Değnek, sopa.
 ‘ a. 031a/16
 ‘ a.+ nuş 031a/17
- āsān : Kolay.
 āsān it - : Kolaylaştırmak.
 ā. i(d) -e 0C5a/18
- aşdaf : Sedefler.
 a.+ a 006b/13
- aşfiyā’ : Samimi dostlar, azizler.
 038a/08
 Ayrıca bk. **nākılān-ı aşfiyā’**
- aşhāb : Hz. Muhammedi gören kimseler.
 a. 027b/17
 a.+ ı 008a/03
 Ayrıca bk. **iktifā-yı etkiyā-yı aşhab**
- aşıl : Esasen. krş. aşı
 a. 040a/07
- ‘ āşī : 1. Karşı gelen.
 ‘ ā. 036a/06, 041b/16, 042a/21, 042b/08
 ‘ āşī ol - : Karşı gelmek
 ‘ ā. o.- ur 026b/21
 ‘ ā. o.- an 034a/01
 ‘ ā. o.- madılar 042b/17
 2. Allah’a karşı gelip günahkar olan.
 ‘ āşī ol - : Allah’a karşı gelmek.
- ‘ ā. o. -dı 015a/05
 ‘ ā. o. -up 012b/12, 014b/01
 ‘ ā. o. -urn 015a/19
- ‘ āşilik : Asilik, isyan edicilik, başkaldırcılık.
 ‘ āşilik kı1 - : Karşı gelmek, başkaldırmak, kabul etmemek.
 ‘ ā.k. -mı 033b/20
 ‘ ā. k. -ursa 025a/05
- ‘ asker : Er.
 ‘ a.036a/02
 ‘ asker-i Endülüsī : Endülüs askeri.
 ‘ a. 036a/02
- aşl : 1. Hakiki, gerçeklik, esaslı.
 a.+ ı 012b/11, 012b/15, 013a/13, 020a/20, 023b/13, 040a/13
 a.+ ıla 002b/14
 a.+ ın 040a/12
 a.+ ını 035a/12
 a.+ ıyla 018b/14, 028a/16
 2. Soy
 a.+ ı 020a/11
 a.+ ın 033a/09
 a.+ ına 015b/02
 a.+ ından 007b/13, 023b/08
- aşlā : Hiçbir vakit.
 a. 006a/07, 017a/15
- ‘ aşr : Asır, yüzyıl.
 ‘ a. 045b/13
 Ayrıca bk. **hākān-ı ‘ aşr**
- āsumān : Gök, sema.
 ā. 045b/06, 045b/16
 ā.+ a 039b/03
 Ayrıca bk. **āfitāb-ı āsumān; çarh-ı āsumān; kazā-yı āsumānī**
- āş : Yemek.
 ā.+ umuzdur 043b/01

aşağa : 1 Bir yerin daha alçak olan yeri.

- a. 035b/13
- a. indi 0C4b/13
- a.+ dan 015a/17,
- 2. Alt taraf
- a. +dan 041b/18

‘**āşık** : Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse.

- ‘ā. 034a/05, 034a/06, 034a/11, 034a/20
- ‘ā.+ a 034a/04
- ‘ā.+ ları 027b/07

‘**āşıkāne** : Aşıkça.

- ‘ā. 025a/18

aşın - : Eskimek, yıpranmak.

- a.- dı 024a/11

āşikār : Belli, açık, meydanda.

- ā. 003b/14, 006a/05, 020a/10, 020a/13, 021a/20, 030b/17

āşikār it - : Ortaya çıkarmak.

- ā. i(d) -emez 003a/05

āşikār kııl - : Ortaya çıkarmak.

- ā. k. -dıysa 027a/04

āşikār ol - : Belli olmak, meydana çıkmak.

- ā. o. -a 036a/18

āşinā : Bildik, tanıdık.

- ā. 002a/12
- ā.+ muzdı 024b/06

āşüp : Kargaşalık

āşüp kııl - : Kargaşa çıkarmak.

- ā. k.- dılar 039a/11

at : Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, beygir.

- a. 004b/12, 006b/08, 008b/20, 009a/10, 039a/06, 044b/04, 044a/19, 045b/03, 045b/05

a.+ a 008b/19, 024b/01

a.+ dan 004b/05, 004b/15, 009b/01, 043b/12

a.+ ı 004a/11, 004b/08, 044a/10

a.+ ın 031a/01

a. +ına 043b/18

a.+ lar 004b/04

a.+ lara 007b/09

a.+ larına 026b/18, 039a/06, 045a/10

a.+ larından 044a/09

a.+ larıyla 009a/14

a.+ ları 045a/15

a.+ u 004b/09

at çek - : Atlı birlik göndermek.

a. ç. -üp 009b/05

atdan yıķ - : Atndan düşürmek.

a. +ından y. -up 004b/17

at sür - : At kullanarak

yolculuk etmek.

a. s. -diler 009a/10, 009a/13, 045b/09

a. s. -üp 008b/17, 009a/20, 039a/06, 045b/08

at - : Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak, bırakmak.

a.- alum 010b/04

a.- dı 041b/14, 042a/05, 042a/09

a.- dılar 009b/19, 010a/08, 010a/10, 039a/16

a.- mca 009b/20

a.- u 039a/14

Ayrıca bk. **ağzına at-**; **tañ at-**

ata : Baba;dede ve büyükbabalardan her biri.

a.+ lar 025b/04

a.+ m 010b/09, 024a/20, 026b/01

a.+ muñ 024a/21, 024b/11

a.+ ruñ 007a/21

a.+ sı 025b/06, 044b/05, 044b/08

‘**atā** : Bağışlama bahşiş.

‘**atā kııl** - : Bağışlamak, bahşiş vermek.

‘a. k. -dı 044b/04

ateş : Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr.

a. 011b/21, 022b/03

a.+ i 030b/15

a.+ iyle 013a/15

atıl - : Saldırmak, hücum etmek.

a.- dı 042a/04

atla - : Atılmak, saldırmak.

a.- dı 041b/19

aṭlās : Üstü ipek, altı pamuk olan bir kumaş.

a.+ dan 030b/01

a.+ larla 031b/13

atlu : Ata binmiş kimse, süvari.

a. 009a/19, 045a/05

atmaca : Kartalgillerden, ava alıştıırılabilen küçük bir yırtıcı kuş, akkuş.

a. 022a/18

aṭvāl : Uzun olma, pek uzun.

a.+ inden 012b/02, 013a/19

aṭyār : Kuşlar.

a. 018b/12, 018b/20, 019a/03, 020a/11, 033a/09, 034b/02

a.+ a 018b/13

Ayrıca bk. **müvekkel-i aṭyār**;
tekvīn-i aṭyār

āvāz : Ses, seda. bk. **āvāze**

ā. 031b/05, 031b/15

ā.+ ı 031b/07, 0C4b/13

ā.+ ıla 034a/16, 034a/21

ā.+ ın 0C4b/06

ā.+ ından 003b/12

ā.+ ları 034b/07

āvāz-ı bülend çağır - : Yüksek sesle haykırmak.

ā. ç. -up 045a/12

āvāz-ı nerm : Hoş, latif söz.

ā. 027b/09

āvāz kııl - : Seslenmek, bağırarak.

ā. k. -up 039a/06

Ayrıca bk. **be-āvāz-ı bülend çağır**-

āvāze : Ses, seda.

ā.+ dür 040a/03

ā.+ lerin 003b/12

ā.+ si 034a/16

ā.+ sinden 029b/04

ā.+ siyle 029a/15

āvāze eyle - : Seslenmek, çağırarak.

ā. e. -di 040a/02

āvāze kııl - : Seslenmek, söylemek.

ā. k. -urlardı 034a/21

av(u)ç / c : Elin parmak uçlarıyla bilek arasındaki iç bölümü, avuç.

a. 014b/03, 014b/05

a(Ø) (c) + nuş 012a/19

‘**avn** : Yardım, yardım eden.

‘**avn-i Hāk** : Allah’ın yardımı.

‘a.+ la 008a/18

‘**avn it** - : Yardım etmek.

‘a. i(d)- üp 037a/02

‘**avrat** : Kadın.

‘**avrat ol** - : Kadın olmak.

‘a. o. -ur 009a/06

‘**avvād** : Ud çalan, udcu.

‘a. 040a/06

‘a.+ am 040a/07

‘a.+ dur 040a/03, 040a/19

ay : 1. Gök cismi, kamer, mah.

a. 015b/06, 038b/12

2. Otuz günlük süre.

a. 012b/06, 024b/05
 a.+ a 007b/08
 a.+ dan 024b/05
 a.+ dur 023b/07

aya : Avuç içi.

a.+ sını 0C4b/20

ayağ / ğ : Ayak.

a. 033b/10
 a(ğ)+ ı 012a/18, 029b/11,
 031a/16, 0C4b/11
 a(ğ)+ ın 016a/11
 a(ğ)+ ına başların dökdiler
 004b/08
 a(ğ)+ ına 004b/09
 a(ğ)+ ında 035a/05
 a(ğ)+ ındağı 041b/07
 a(ğ)+ ından 024a/11
 a(ğ)+ ınuñ 033b/09
 a.+ ları 012a/18, 031a/15,
 031a/16, 035a/04
 a.+ larıñuzı 015a/10
ayağına baş dök- : Düşmanları
 öldürerek sultana sunmak.
 a. d. -diler 004b/09
ayağ üzerlerinde tur - : Ayakta
 beklemek, ayakta durmak.
 a. ü. t. -urlar 024a/09
ayağ üzre kalk - : Oturduğu
 yerden ayağa kalkmak.
 a. ü. k. -dı 044b/16
ayağ üzre tur - : Ayakta
 beklemek, ayakta durmak.
 a. ü. t. -dı 044b/06
 a. ü. t. -dılar 010a/14, 010b/14
 a. ü. t.-up 039b/12
ayağ götür - : Çabucak gitmek.
 a. g. -üp 038b/21
ayağın gel - : Alçak
 gönüllülükle, saygıyla birinin
 yanına gitmek.
 a. g.- e yürür 003a/08
ayağ üzere kalk - : Oturduğu
 yerden ayağa kalkmak.
 a. ü. k.- dı 044b/09
ayağ üzere tur - : Ayakta

beklemek, ayakta durmak.
 a. ü. t. -dılar 024a/15
ayağ üzre tur - : Ayakta
 beklemek, ayakta durmak.
 a. ü. t. -dılar 010a/15

ayağlı : Ayağı olan

a. 0C5a/09, 0C5a/14

‘ayān : Belli, açık, meydanda.

‘a. 013a/08, 022b/17, 029a/17,
 043b/09, 045b/18

‘ayān eyle - : Ortaya çıkarmak.

‘a. e. -yevüz 023b/20

‘ayān it - : Ortaya çıkarmak,
 belli etmek.

‘a. i(d) -evüz 028a/16

‘a. i. -mişem 006b/14

ā‘yān : Bir memleketin ileri gelenleri.

ā‘yān kürsi : İleri gelenlerin
 olduğu kürsü, makam.

ā. k. +lerde 024a/08

aydınlık : Bir yeri aydınlatan güç, ışık.

aydınlık ol - : Aydınlanmak,
 aydınlık olmak.

a. o. -up 003b/03

āyet : Kuran-ı Kerim’de sureleri

meydana getiren cümlelerden her biri.

ā. 005a/19

ayı : Memeli takımından, iri gövdeli
 hayvan. **krş. ayu**

a. 003a/05, 030b/19

a.+ yı 003a/04

ayırtla - : Ayıklamak

a.- yup 041a/10

āyīne : Ayna.

ā. 036b/11

ā.+ de 036b/14

ā.+ ye 036b/16, 037a/01,
 037a/09, 037a/10, 037a/07,
 038a/10, 038a/14, 038a/17,

038a/21

āyīne-veş : Ayna gibi.**āyīne-veş ol -** : Ayna gibi olmak.

ā. o. -a 008a/15

aylık : Bir ay süren.

a. 020b/04, 022b/16

‘ayn : Göz.

‘ayn-ı cemī‘ nün 032a/18

ayru : Ayır, başka.

a. 017b/17

ayu : Memeli takımından, iri gövdelihayvan. **krş. ayı**

a. 018a/09

‘ayyār : Hilekar, dolandırıcı.

‘a. 007b/15, 007b/16, 007b/19, 011a/05,

‘a.+ ları 007b/16, 007b/20, 011b/05

‘a.+ ı 040a/09

‘a.+ ıdur 040a/08

Ayrıca bk. ‘Akenke-i ‘ayyār ;

Bād-pā-yı ‘ayyār**‘ayyuḳ** : En yüksek.

‘a.+ da 0C4b/11

‘ayyūḳ : Göğün en yüksek yeri.

‘a. +a 032a/13

az : Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.

a. 003a/17, 003a/18, 025a/03

az ol - : Yetersiz olmak.

a. o. -dıḡıçun 014b/05

az u öz söyle veli çok dinle - :

Az söyle, çok dinle: “Kişinin gereksiz konuşmaktansa az konuşması ve konuşulanları dinlemesi daha iyidir.” anlamında kullanılan bir söz.

a. 005b/09

‘azāb : Günah işleyenlere, kafirlere ve inkarcılara ölüm sonrası verilecek ceza, eziyet.‘**azāb it** - : Eziyet etmek.

‘a. i. -diler 014b/12

azacūḳ : Azıcık, çok az, biraz.

a. 019b/04

āzād : Serbest, özgür.**āzād eyile -** : Serbest bırakmak, salıvermek.

ā. e. 005a/18

ā. e.- di 005b/01

āzād it - : Serbest bırakmak, salıvermek.

ā. i(d).- erse 005a/19

ā. i(d).- ıcek 005a/19

āzād itdür - : Birinin serbest bırakmasını sağlamak, özgür kalmasına imkan sağlamak.

ā. i. -em 020b/06

āzād kııl - : Serbest bırakmak, özgür bırakmak.

ā. ḳ.- dı 031b/16

ā. ḳ.- dılar 005b/03

āzād ol - : Serbest kalmak.

ā. o.- up 044b/03

a‘zām : (daha çok, en çok) büyük.

a. 013b/17, 014a/11, 017b/03

a. + a 038b/04

a‘zām kııl - : Yüceltmek.

a. ḳ.- dı 018a/21

Ayrıca bk. **berekāt-ı ism-i****a‘zām; ism-i a‘zām; Kirdikār-ı****a‘zām; melek-i a‘zām; mevāc-ı****a‘zām; Muḡīḡ-i a‘zām; neyyir-i****a‘zām; rūḡ-ı a‘zām; şāh-ı****a‘zām****‘azamet** : Büyüklük, ululuk, yücelik.

‘a.+ e 020a/07

‘a.+ in 013b/19

‘a.+ ini 022a/11

‘a.+ iyle 019b/01

- ‘a.+ üme 020a/15
- ‘**azametullāh** : Yüce Allah.
‘a.+ dan 014a/20
- azdur** - : Kötü davranış veya alışkanlıklara sürüklemek, yoldan çıkarmak.
a.- dı 023a/19
- azğun** : Azmış olan, azılı.
a. 038a/12
- azık** : Gereken yiyecek ve içecek şeyler, nevale.
a. 005a/03, 023a/12
- ‘**azīm** : Büyük, ulu.
‘a. 012a/02, 012a/17, 022b/14, 025b/17, 029b/19
‘a.+ dūr 041a/17
Ayrıca bk. ‘**arş-ı ‘azīm; haţar-ı ‘azīm ; key-‘azīm**
- ‘**aziz** : Değerli, saygı duyulan.
‘a. 027b/06, 037b/03, 037a/07, 0C5b/14
‘**aziz it** - : Değerli, saygıdeğer duruma getirmek.
‘a. i. -di 018a/21
‘**aziz ol** - : Saygı duyulmak.
‘a. o. -ur 018a/09
Ayrıca bk. **pīr-i ‘aziz**
- ‘**azm** : Azim, gayret.
‘**azm-i Cān bin Cān ƙal‘ ası** : Cin oğlu cinlerin, cinlerden doğanların kalesine yola çıkmak.
‘a. ƙ. 004a/07
‘**azm-i Feleştin it** - : Filistin’e gitmek için yola çıkmak.
‘a. i.- di 039a/01
‘a.i.- diler 007b/10
‘**azm-i Heyhāt eyle** - : Heyhat sahrasına gitmek için yola çıkmak.
‘a.e.- yüp 021b/09
‘**azm-i şahrā-yı Heyhāt ƙıl** - : Heyhat sahrasına gitmek için çıkmak.
‘a. ƙ.- dı 020/07
‘**azm-i İslambol it** - : İslambol’a gitmek için yola çıkmak.
‘a. i.- di 023b/05
‘**azm-i ƙaknūs it** - :Kaknus kuşuna gitmek için yola çıkmak.
‘a. i- digünj 043a/03
‘a. i.- diler 034b/03
‘**azm-i ƙaknūs kuşu ƙıl** - : Kaknus kuşuna gitmek için yola çıkmak.
‘a. ƙ.- up 034a/19
‘**azm-i ƙal‘ a-yı Sürhāb ƙıl** - : Sürhab kalesine gitmek için yola çıkmak.
‘a. ƙ.- up 025a/09
‘**azm-i ƙubbe-yi Süleymān bin Şahr-ı Nār it** - : Cin kavmi hükümdarının binasının kubbesine gitmek için yola çıkmak.
‘a. i.- di028a/08
‘**azm-i Şahr-ı Nār ƙubbesin ƙıl** - : Cin kavmi hükümdarının binasının kubbesine gitmek için yola çıkmak.
‘a. ƙ.- up 029a/05
‘**azm-i Sīmurğ ƙıl** - : Simurg kuşuna gitmek için yola çıkmak.
‘a. ƙ.- dılar 022a/02
‘**azm-i Süleymān ƙıl** - : Hz. Süleyman’a gitmek için yola çıkmak.
‘a. ƙ.- up 045a/08
‘**azm-i şark it** - : Doğuya gitmek için yola çıkmak.
‘a. i.- di 020b/09
‘**azm it** - : Yola çıkmak.
‘a. i(d)- ersiz 021a/11
‘a. i(d)- üp 004a/03, 028a/13,

029a/08, 004a/07
 ‘a. i.- diler 020a/03

azuksuz : Yiyeceksiz, nevaluesiz kalan.
azuksuz kıo - : Yiyeceksiz, aç bırakmak.
 a. kı.- dı 028b/03

bāb : Kapı
 b. 010a/07, 037b/11
 b.+ ları 009b/07
bāb-ı evvel : İlk kapı.
 b.+ den 009b/19
bāb-ı sa’ ādet : Sultanın sarayı.
 b.+ ünde 005a/16
 Ayrıca bk. **meslis-i bāb**

bād : Yel, rüzgar.
 b. 022b/04
bād-ı ‘İsā : Meryem oğlu Hz. İsa’nın hükmettiğine inanılan rüzgar.
 b. 030b/15
bād-ı ‘İsā ibni Meryem : Meryem oğlu Hz. İsa’nın hükmettiğine inanılan rüzgar.
 b. 006b/12

ba’ d-ez-ān : Bundan sonra, bundan böyle.
 b. 032a/10, 046a/15

bād-gān : Gözeten, gözetici, bekçi.
 b. 003a/07

bādiye : Çöl, kır.
 b.+ ler 010a/15, 024a/13, 024a/14
 b.+ lere 009b/09

bādyā : Küp.
 b.+ lar 039b/12

bağ : Bağ, bahçe.
 b. 008b/08

bağ(ı)r : Göğüs, sine, ciğer.

b(Ø) + ı 038b/11, 046b/01
 b. + ların 002b/17, 021b/03
bağrı kebāb kııl - : Bağrı yanmak, çok acı çekmek.
 b.+ ımuz k. kı.- duğ 030b/20
bağrın kes - : Öldürmek.
 b. k.- di 004a/01, 0C5b/20

bağırtlak : Orta büyüklükte, eti sevilen bir cins göçebe ördek, bozkır tavuğu.
 b. 018a/10

bağla- : 1. İple bağlamak.
 b.- dı 004b/15, 004b/16, 004b/17, 011a/04, 011a/05, 035b/10
 b. -up 020b/07
 2. Geçışı engellemek.
 b.- mışdur 006b/17
 b.- yup 009b/07
 Ayrıca bk. **kalıb bağla-**; **vücūd bağla-**; **şaf bağla-**

bağlu : Bağlı olan.
 b. 011a/10
 Ayrıca bk. **boymı bağlu cigeri tağlu** ; **eli bağlu cigeri tağlu**

bahādır : Usta savaşçı, yiğit, cengaver, kahraman, cesur krş. **bahādır**
 b.+ ları 0C5b/18

bahādur : Usta savaşçı, yiğit, cengaver, kahraman, cesur. krş. **bahādır**
 b. 002b/05, 004a/19, 029b/14, 029b/17
bahādur ol - : Savaşçı olmak.
 b. o. -sa 018a/06

bahāne : Vesile, sebep.
 b.+ dür 008a/08

bahār : Kışla yaz arasındaki mevsim, ilkbahar.
 b.+ uğ 039b/18

bağıl : Hasis, cimri, pinti.

baḥīl ol - : Cimri olmak,
pintilik etmek.
b. o. -ur 018a/07

baḥr : Deniz.

b. 006b/18, 021b/12, 045b/03
b.+ ile 028b/07
b.+ in 023b/11
b.+ inden 046a/05
b.+ ine 027b/05

baḥr-i Kūlzum : Şap denizi,
Kızıldeniz.

b. K. +a 019b/20, 020a/03

baḥr-i mişāl : Deniz gibi, deniz
kadar.

b. 037a/02

baḥr-i Muḥīṭ : Metinde geçen
bir deniz adı.

b. 022a/12, 022a/13

b. M.+ e 027b/18

b. M+ i 022b/09, 028b/16,
033a/19, 033a/20

b. M+ üñ 020a/16, 022a/09,
022a/11, 022a/19, 022a/21,
028a/21, 033a/13

baḥr-i Muḥīṭleyin : Muhit
denizi gibi.

b. 045b/11

baḥr-i Nīleyin : İki deniz.

b. N. 0C4b/09

baḥr-i Siyāh : Karadeniz

b. S.+ uñ 019a/15

baḥr-i ‘Ummān : Arap

yarımadasının güneyi ile
İran’ın güneyi arasında kalan
deniz.

b. 039a/18

b. ‘.+ uñ 003a/05

baḥru’l-ḥayvān : Canlılar
denizi.

b. 015a/09

Ayrıca bk. **guşşa baḥri**; **Hā-yı**

baḥr-i Hū; **zulümāt baḥri**

baḥrī : Denize ait, denize mensup,
denizle ilgili.

b. 019b/20, 020a/02, 020a/04

baḥriyye : Deniz kadar çok, yoğun.
b.+ sinde 038b/06

baḥş : Bağış, ihsan; parça bölüm.
b. 039b/16

baḥş-ende : Veren, bağışlayan,
affeden.

b. 001b/02

b.+ dür 027b/13

baḥş eyle - : Parçalamak,
bölmek.

b. e. -di 035a/17

baḥş it - : Bağışlamak, sunmak.

b. i(d) -er 006b/13

baḥş ol - : Bölünmek,
yayılmak, dağılmak.

b. o. -ur 0C4a/18

baḥt : Talih, kader, kısmet.

b. 026b/03

baḥt ı sa‘ ādet : Talih ve
mutluluk.

b. 025a/06

baḳ - : Bakışı bir şey üzerine
çevirmek, seyretmek.

b. 0C4b/19, 0C5a/19

b.- an 038a/10

b.- dı 022b/11, 022b/12,
028b/08, 032a/01, 032a/06,
032b/20, 033a/17, 039a/01,
0C4a/16,

0C4a/18, 0C4b/11, 0C4b/14,
0C4b/19, 0C5a/09

b.- ıcaḳ 028a/10

b.- up 002b/03, 033a/15,
034b/04, 035b/13, 037a/05,
038a/14, 038a/17, 038a/21,
045b/03

Ayrıca bk. **göz göze baḳmaz ol-**
; yüzine baḳ-

baḳış : Bakma işi.

b.+ ın 034b/08

bāk : Temiz. krş **pāk**

b. 014a/11
Ayrıca bk. **cism-i bāk-i 'ālem**

bākī : 1. Ebedi, daimi, kalıcı.
b. 030a/04, 046b/01
bākī kal - : Sonsuz olarak sürekli kalmak.
b. k.- maz 009b/03
b. k.- madı 042a/12
b. k.- ur 030a/04
2. Diğer, artan, geri kalan.
b. 024a/09, 045a/10
b. +sin 011b/06, 011b/10, 028a/08

bāl : Kanat. krş. **pāl**
b.+ i 021b/10
bāl i per 019a/02

balçağ : Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, tutak, sap, kabza.
b.+ ı 012b/17
b.+ ında 012b/15

balçık : Killi, koyu, yapışkan çamur, mil.
b. 015a/15, 015a/16, 032b/01, 036a/17
balçık eyle - : Çamura dönüştürmek, çamur yapmak.
b. e.- diler 015a/12
balçık it - : Çamura dönüştürmek, çamur yapmak.
b. i(d)- eler 015a/11

balık / ğ : Suda yaşayıp solungaç solunumu yapan, eti de yenen omurgalı hayvanlar.
b. 018a/12, 028a/01, 032b/16
b.+ lar 023a/11
b(ğ) + uñ 028a/02

balıkcır : Balıkçıl, balıkla beslenen.
b.+ a 019b/20, 020a/01
balıkcır kuşu :
b. k. 020a/04

balkan kazı : Sarp ve ormanlık alanlarda yaşayan bir kaz türü.
b. k. + ın 020a/02

baña : Bana.
b. 002a/04, 002b/02, 002b/18, 003a/01, 003a/03, 003b/07, 005a/12, 005a/13, 006b/08, 008a/04, 008a/05, 008a/06, 008a/08, 010b/10, 010b/21, 011a/05, 011a/17, 012b/01, 012b/11, 013a/20, 013b/21, 015a/08, 015b/08, 017a/03, 017b/03, 019a/18, 021a/02, 021b/04, 022a/13, 024b/19, 024b/20, 026a/20, 026b/21, 029b/07, 030b/04, 031a/20, 032b/04, 032b/15, 035b/06, 035b/07, 035b/09, 036a/01, 036a/04, 036a/05, 036a/06, 036b/04, 036b/18, 040a/11, 040a/13, 041a/11, 045b/18, 0C4b/15

bār : Yemiş, meyve.
bār-ı büngāh : Yemiş, meyve, yiyecek konulmuş çadır, yer.
b. 004a/21,
b. +ın 004a/02, 0C5b/21
b. +lar 025a/12
b. +lardan 025b/04,

bārī : Hiç olmazsa, hiç değilse, o halde öyleyse.
b. 029a/06

bārān : Yağmur.
bārān kıl - : Yağmur kadar çok yapmak.
b. k.- dılar 010a/03

bardağ / ğ : Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap.
b. 012b/11, 013a/17, 0C4a/04
b(ğ) + ıla 013a/17

bārigāh (bār-gāh) : Girmek için izin almak lazım gelen girilebilecek yer, çadır, yüksek divan. padişah çadırı, divanı.

- b. 009a/08, 040a/01
b.+ ına 004b/07, 039b/04

barķūz : ?

- b. 035a/04

barmaķ : Parmak.

- b.+ lara 010a/15
b.+ laru 031a/16

bārū : Kale duvarı, hisar burcu, sur; sığınak, siper.

- b. 032b/14
b.+ lar 029a/20
b.+ lara 009b/07
b.+ nuķ 030a/12
b.+ sı 032b/12, 044b/15
b.+ sımı 039b/11

baş - : 1. Baskın yapmak.

- b.- madı 042a/15
b.- up 010a/19
2. Kuluçkaya yatmak
b.- a 016b/07

bā-şafā : Sefalı, rahat.

- b. 007a/06

baş : 1. İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

- b. 005b/11, 012a/08, 032a/08, 037a/01, 045b/15
b.+ ı 004b/09, 012a/17, 013a/21, 013b/16, 020b/15, 032a/08, 035a/03, 035b/16, 039b/02, 0C4b/11, 0C5a/13
b.+ ın 003a/14, 012a/16
b.+ ına 005b/19
b.+ ında 013a/21, 013b/16, 043b/05

- b.+ ındağı 041a/17
b.+ ından 004b/01
b.+ ını 003a/14, 016a/09, 041a/20, 041b/02, 041b/10, 041b/19

- b.+ ınıķ 041b/03
b.+ ıyla 044b/15
b.+ lar 031b/11
b.+ lara 031b/08
b.+ larıdur 031b/07
b.+ ların 009b/07, 029a/10, 035a/07, 041b/01

- b.+ larından 005a/10

- b.+ larını 042a/04

- b.+ larsız 031b/09

- b.+ larıķ 031b/10

- b.+ laruz 031b/09

- b.+ lu 042a/12

- b.+ um 010b/09

- b.+ uķa 031a/06

2. Bir topluluķu yöneten kimse, lider.

- b. diküp 043b/19

- topcılar b.+ ınıķ 039a/14

- b.+ larından 039b/04

3. Bir şeyin ucu.

- altun b.+ lu 039a/17

- b.+ na 003a/14

baş al - : Öldürmek.

- a.- uban 012a/04

başdan ışıķ düş - : Yenilmek; ölmek.

- b. ı. d. -miş 004b/05

başdan devlet tācı düş - :

Gücünü, iktidarını kaybetmek.

- b.+ larından d. t. d.- miş

- 005a/10

başından devlet-i ferrin düşir - :

Padişahın, sultanın devlet gücünü kaybettirmek, elinden almak.

- b.+ d. f. d. -mişler 004b/01

baş eg - : Saygıyla selamlamak; buyruķu altına girmek.

- b. -di 010a/09

- b. e. -erdi 001b/14

başı git - : Ölmek.

b. g(d) -er 027b/10
 b.+ uğ g(d) -e 003a/11
başı kesil - : Öldürölmek.
 b. k. -üp 039b/02
 b.+ ları k. -en 009b/07
başına ışık urun - :
 b. i. u. -dı 039a/05
başına ir - : Başına gelmek, bir durumla karşılaşmak.
 b. i. -se 024b/16
başına kaşd kıl - : Öldürme niyetiyle saldırmak.
 b. k. k. -ınca 009b/04
başına tãc cevheri ur - : Devlet sahibi olmak.
 b. t. c. u. -mış 026a/09
başına tãc ur - : Taç giymek, hükümdar, rütbe sahibi olmak
 b. t. u. -duğın 043b/04
başına tãc urun - : Devlet sahibi olunmak.
 b. t. u. -dı 043a/13
başların kılıçdan geçür - : Öldürmek.
 b. k. g.- diler 044b/05
başlarını kılıç üşür - : Kılıçla saldırıp öldürmek.
 b. k. ü. -üp 044b/15
başı terk it - : Ölmek.
 b. t. i. -düben 010a/10
baş kes - : Öldürmek.
 b.+ ımı k. 037a/19
 b.+ ımı k. -di 009b/01
 b.+ ımı k. -diler 042b/01
 b.+ ımı k. -düm 011a/16
 b. +ın k. -di 007b/12, 009b/03
 b.+ ların k. -di 040b/07, 040b/08
 b.+ uğ k. -düm 031a/08
 b.+ uğı k. -sem 031a/07
 b. k. -üp 039b/02
baş koy - : Saygıyla baş eğmek.
 up 011a/10, 026a/11, 044b/01
baş ortaya ko - : Bir şey uğruna ölümü göze almak.
 k. -r 021b/09
baş şal - : Baş eğmek, saygı

göstermek.
 b. +ın ř. -up 039b/09
 b. ř.- up 037a/05, 037a/19
baş vir - : Canından olmak, ölmek.
 b.+ı v. -eceedür 026b/10
baş yire ur - : Yere kapanmak.
 b. y. u. -up 027a/02
 Ayrıca bk. **ayağına baş dök-**;
cãn u başıla şur- ; **cãn u baş oyna-**; **hãzır baş ol-**; **teninden başı cüdã ol-**; **yolına cãn ve baş oyna-**; **yolına cãn u baş terk ur-**

başı ucı : Başucu.

b.+ ında 040b/15

başla - : Etkisini göstermek.

b.- nıcaķ 037b/20

başlu : Başlı olan.

b. 029b/15, 032b/15

başlu başı : Tamamen.

b. kayısı 035a/02

başsuz : Başlı olmayan.

b. 031b/15

bat - : Saplanmak.

b.- ar 004b/03, 032b/01

b.- dı 041b/10, 041b/14, 042a/01

bãtıl : Boş, beyhude, yalan, çürük.

b. 021a/15

bãtım : Görünmeyen, gizli.

b.+ a 016b/12

b.+ dan 016b/12

başı : Yavaş, ağır hareketli.

başı ol - : Yavaş olmak.

b. o.- ur 018a/09

baykuş : Başında, kulak yerinde iki sorgucu bulunan, yırtıcı gece kuşlarının genel adı.

b. 018a/13

bayrām : Bayram.

bayrām ol - : Bayram olmak.

b. o. -ısar 003a/19

bāz : Doğan denilen yırtıcı, avcı kuş.

b.+ a 037a/12, 038b/01,
038b/02

ba' zı : Bir takım, kimi, birazı.

b. 002b/06, 014b/19, 015a/10

b.+ ları 018b/17

b.+ sı 014b/01, 014b/08

bazu : Kolun omuzla dirsek arasındaki kısmı, pazı.

b.+ larında 009a/03

be-āvāz-ı bülend çağır - : Yüksek sesle haykırmak, bağırarak.

b. ç.-ıncağ 030b/05

b. ç.- up 030b/03, 034b/08

be-āvāz-ı bülend-şedā kıl - :

Yüksek sesle haykırmak,
bağırarak.

b. k. -up 030a/17

bebr-beyān : Kaplana benzer, üstü benekli, çok yırtıcı memeli hayvan.

bebrile-beyān 042a/13

be-cān-ı Muştafā : Hz. Muhammed canı, ruhu için.

b. 007a/06, 017b/04, 025b/12

bed : Kötü, fena.

b. 017a/07, 029a/07, 046a/01

bed-fi' āl : Yaptığı işler kötü olan.

b. 003a/06, 030b/10

bed-gümān : Kötü zan sahibi, vesveseli.

b. 030b/10, 030b/20

bed-nefs : Kötü ruh.

b. 021b/04

bedā : Hayret verici iyilik ve iyiliklerde üstünlük.

b. 038a/02

bedel : Bir şeyin yerine verilen ve yerini tutan şey.

bedel eyle - : Bedel olarak vermek.

b. 008a/12

Ayrıca bk. **bī-bedel**

beden : 1. Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut.

b.+ inüñ 015b/01

2. Kale duvarı.

b.+ ler 045b/02

Ayrıca bk. **burūc-ı beden**

bedenlü : Vücutlu.

b. 032b/15

bedr : Ayın on dördüncü gecesi, dolunay.

b. 028a/11

be-dürüstī : Dürüstlikle.

b. 014b/09

beg : Sözü geçen, nüfuzlu, zengin kişi, bir beyliğin başında bulunan kimse, efendi.

b.+ i 004b/15, 010b/15

b.+ ler 004b/10, 006b/15,

010b/15, 012b/20, 026a/17,

030b/09, 044b/14

b.+ lere 039b/13, 040b/03

b.+ leri 004a/13, 005a/05,

010b/07, 010b/14, 011b/15,

024a/06, 036a/10, 039a/06,

043b/15

b.+ lerine 040b/11

b.+ lerini 008a/04

b.+ leriyüz 030b/17, 031a/03

b.+ lerümüz 044b/18

b.+ lerünj 004b/01, 040b/07

b.+ üm 005a/03, 006a/08,

036a/17, 036a/18

beg ol - : Bey olmak.
b. o. -urdu 024b/13

be-gāyet : Çok aşırı, son derece.
b. 005b/07, 006a/18, 006a/20,
006b/09, 007a/07, 007a/15,
007a/20, 011a/18, 013b/13,
020a/14, 021b/20, 022b/14,
024b/03, 024b/18, 026b/12,
027b/19, 029a/19, 030a/16,
040a/15, 045a/07, 0C4b/03,
0C5a/15

beglerbegi : Sancak beylerinin başı.
b. 006a/14, 006b/10, 010b/09,
010b/12, 010b/16, 039a/09,
039a/21, 041a/02, 044a/20,
044b/16, 045a/02
b.+ ne 007b/02, 044b/04
b.+ ini 043b/19
b.+ si begisi 006a/13
b.+ si 044a/09, 044a/15
b.+ sine 038b/19
b.+ yle 010a/01, 039a/13

beglik : Bey olma durumu.
b. 040b/18

bekle - : 1. Bir şeyi, bir kimseyi
gözetmek, korumak, muhafaza etmek.
b.- ye 005b/06
b.- sün 010b/10
b.- rler 031b/17
b.- yeler 034a/18
2. Bir iş oluncaya, biri
gelinceye değin bir yerde
kalmak, durmak.
b. 005b/09
b.- rsej 038b/04
b.- yene 038b/05
b.- yümezsej 038b/05

bel : İnsan bedeninde karın kısmındaki
bölüm.

beli bük- : Çaresiz bırakmak,
belini bükmek.
b. b.- miş004b/04

belā : Gam, keder, müsibet, afet, ceza,
gayet zor iş, büyük gaile.

b. 013a/04, 031b/06
b.+ ya 021b/21
b.+ yı 031a/04, 036a/04

belā çek - : Belaya uğramak,
büyük sıkıntı ve üzüntü içinde
yaşamak, çile çekmek.

b. ç. -di001b/09
b.+ yı ç.- mezdün 036a/04

belāya uğrat - : Kötülük etmek,
felakete uğratmak.

b. u. -mazsam 022a/01
b. arusu başına düşer 006a/03

belāgat : İyi, güzel, etkili söz söyleme.
b. 008b/03

belek : Hediye, armağan.
b.+ leri 026a/14

beli : Evet.
b. 0C4b/19

belki : Olabilir ki, ihtimal, umulur,
hatta. krş. **belkim**
b. 003a/02, 003a/11, 018a/03

belkim : Olabilir ki, muhtemelen. krş.
belki
b. 016b/11, 019a/18, 019a/20

bellü : Belli.
b. 017b/12

belür - : Ortaya çıkmak, zuhur etmek,
görünür olmak.
b.- di 015a/04, 025b/21,
029a/15
b.- üriken 011b/08

ben : Birinci teklik şahıs zamiri.
b. 002b/11, 003a/12, 003a/17,
003b/08, 003b/09, 005b/14,
006b/07, 010b/10, 011b/06,
011b/11, 012a/01, 012a/04,

012a/05, 012b/09, 014a/05,
 014a/06, 014a/09, 014a/19,
 014b/12, 014b/13, 015a/19,
 017a/13, 018a/01, 020b/05,
 021a/01, 021a/06, 021b/07,
 021b/14, 021b/17, 022a/12,
 022b/15, 022b/18, 022b/20,
 023a/05, 024b/09, 024b/10,
 024b/19, 026a/17, 027b/13,
 028b/16, 029a/04, 029b/09,
 029b/18, 031a/20, 031a/21,
 032b/09, 032b/13, 034a/07,
 034a/12, 035b/07, 038b/20,
 040a/13, 040a/15, 040a/16,
 040b/01, 040b/17, 040b/18,
 040b/20, 041a/15, 042b/18,
 046a/05, 0C5b/12
 b.+ de 040a/18
 b.+ den 001b/10, 008a/21,
 014b/02, 015a/18, 016a/05,
 019b/17, 026b/04, 038b/19,
 040a/17
 b.+ i 003b/08, 003b/09,
 011a/15, 011a/17, 011b/01,
 015a/08, 025a/01, 031b/18,
 031b/20, 035b/07, 035b/11,
 035b/21, 036b/15, 040b/16,
 0C4b/03, 0C5a/03, 0C5a/17
 b.+ ü 040a/09
 b.+ üm 003a/10, 003b/05,
 003b/09, 005b/12, 011a/15,
 012b/03, 012b/05, 012b/08,
 013a/01, 013a/05, 013a/07,
 013b/20, 015a/09, 016a/07,
 017b/13, 017b/14, 017b/15,
 017b/19, 017b/20, 018a/03,
 020a/14, 020a/15, 024b/20,
 024b/21, 029b/21, 033a/11,
 034a/05, 035b/05, 035b/11,
 035b/12, 035b/21, 036b/01,
 036b/21, 040a/07, 040a/08,
 040a/19, 042b/06, 042b/19,
 0C4a/07, 0C4b/02, 0C4b/16,
 0C4b/19
 b.+ ümile 014a/09
 b.+ ümle 021b/05

be-nām - : İsmi, namı, şöhreti önce gelen; Allah.

be-nām-ı evvel
 b. 006b/11

bencileyin : Benim gibi.
 b. 014a/01

bend : İp, bağ.
 b. 008a/16
 b.+ in aldılar 040a/20

bende : Kul, köle, çâker.
 b.+ lerin 005b/01
 b.+ sidür 010b/20
 b.+ sin 032b/06
 b.+ sine 037a/02
 b.+ sinün 038a/20
 b.+ siyem 006b/15
 b.+ ye 001b/03
bende-yi Hudâ : Allah'ın kulu,
 kölesi.
 b. 032a/17, 032b/03, 0C4b/15,
 0C5a/16

bende-gā (bende-gān) : Padişahın hizmetinde olanlar.
 b. 008a/03

beni : Oğullar.
beni-âdem : Ademoğulları,
 insanoğlu, insanlar.
 b. +e 0C5a/05, 0C5a/10
 b. +i 007a/18, 036a/01
beni-Aşfer : Asfer oğulları.
 b. A. 007b/11, 011a/10,
 011a/15, 011a/18, 024b/19,
 024a/21, 024b/03, 024b/04,
 024b/21, 025a/16, 025a/17,
 025a/18, 025a/21, 025b/02,
 025b/05, 025b/07, 025b/13,
 025b/14, 026a/02, 026a/04,
 026a/06, 026a/14, 026a/15,
 026b/11, 026b/13, 026b/15,
 026b/20, 027a/02, 027a/04,
 027b/17
beni-Yehūdā : Yehuda oğulları,

Yehuda soyundan gelenler.
b. Y. 007b/13

feyzini söylemek.
a. u. -dı 003b/19

beḡ(i)z : Yüz rengi.
b(Ø) + i 031a/15
beḡzi açıl - : Yüzünün rengi
solmak, korkmak.
b(Ø) + i a. -dı 009a/01
beḡzi şol - : Yüzünün rengi
solmak, korkmak.
b.(Ø) + i ş. -dı 009a/02

berk : Sağlam.
b. 005a/03

berḡ : Şimşek.
b. 009a/19, 020a/18
b.+ ler 029a/15
berḡ ur - : Şimşek çakmak.
b. u. -dı 009a/03

berze - : İki kişi veya nesne arasında
birbirini andıracak kadar ortak
nitelikler bulunmak, andırmak.
b.- mez 020b/19
b.- r 004a/19, 016a/17,
020b/16, 022b/15, 030b/10,
031a/15, 031b/02, 032a/02,
035a/05

berkit - : Sağlamlaştırmak.
b.- di 028a/19
b.- diler 034a/15
b.- mesün 005b/13

berr : Kara toprak. **krş. ber.**
b. 023b/11
b. +i b. 006b/18
b.+ üḡ 028b/07

ber-kemāl : Tam, mükemmel.
b. 008a/04, 008a/20, 017a/04
Ayrıca bk. **pādişāh-ı ber-kemāl**

bes : Kafi, yetişir, elverir.
b.+ dür 044b/12

ber : Kara, yeryüzü. **krş. berr**
b. 021b/12

berü : -den beri, -den bu yana.
bir aydan b. 024b/05
Bulğardan b.+ sine 023b/10
kırḡ yıldan b. 004b/01
ne vaḡtdan b. 013a/19

berāber : Birlikte bulunan, bir arada,
bir hizada, farksız.
b. 032a/04
b.+ ine 034b/02

besle - : Ekleme, katmak, çoğaltmak.
b.- rler 016b/01

berāberī kıl - : Birlikte gitmek.
b. ḡ. -ayın 010b/09

beslen - : Besleme işine konu olmak.
b.- en 009b/02

berbaḡḡ : Lavuta denilen bir tür çalgı.
b. 024a/17
b.+ la 039b/15

Be-su-yı āb-ı hayvān :
b. 046a/10

ber-būḡ : Bir tür çalgı.
b. 009b/11

beşāret : Müjde, muştı.
b.+ dür 038a/15
beşāret ur - : Müjdelemek.
dılar 009b/08

berekāt : Bolluklar.
b.+ ında 013a/02, 0C5a/19
berekāt-ı ism-i a'zam ur - :
Allah'ın yüce isimlerinin

beşer : İnsanoḡlu, insan.
b. 020a/09, 020b/19, 034b/08,

042a/16

beşinci : Beş sayısının sıra sıfatı, sırada dördüncüden sonra gelen.

b. 014b/21

beyābān : Kır, çöl.

kūh-ı bāyebān : Çöl dağı.

k. 026b/18

beyān : Bildirme.

beyān eyle - : Açıklamak, anlatmak.

b. e. 012b/15

b. e. -di 011a/11, 014a/14, 018b/08, 021b/13, 033a/10

b. e. -diler 018b/19, 035a/13

b. e. -mekde 002a/19

b. e. -ye 023b/06

b. e. -yevüz 023b/20

b. e. -yüp 023b/20

beyān it - : Anlatmak, söylemek.

b. i. -mek 028a/17

beyān kııl - : Açıklamak bildirmek.

b. k. -a 032a/08

b. k. -avuz 023b/13, 028a/16

beyni : Beyin, kafatasının içinde beyin zarları ile örtülü, iki yarım küre biçiminde sinir kütesinden oluşan, duyum ve bilinç.

b.+ sini 007b/14

beyt-i Hakk : Allah'ın evi. krş. **beyt-i Hakk**

b. 008a/13, 037b/06

beyt-i Hakk : Allah'ın evi. krş. **beyt-i Hakk**

b.+a 008a/12

b.+ ı 008a/13

bezm : İçkili, eğlenceli meclis, dernek.

bezm-i Cem-veş ol - : İran mitolojisindeki Cem'in içki

meclisi gibi olmak.

b. o. -mışdı 009b/13

bezm âletin kur - : İçki meclisi kurmak.

b. ā. k. -dılar 024a/13

b. ā. k. -mağa 024/13

bezm kur - : İçki meclisi kurmak.

b. k. -dı 039b/15

b. k. -dılar 039b/11

b. k. -up 005a/06, 010a/14

bıcaklı : Bıçağı olan.

b. 034a/14

bıçak : Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.

b. 038b/21

bınar : Yerden kaynayarak çıkan su, kaynak, pınar.

b. 020b/10, 0C5b/10, 0C5b/13

b.+ a 032b/01, 0C5b/06, 0C5b/12

b.+ dur 0C5b/08

b.+ ından 032a/18

b.+ uş 020b/12, 0C5b/06

bırağ / ğ- : Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak.

b.- dı 004a/02, 032b/08, 041b/03, 041b/12, 0C4b/09, 0C5b/21

b.- dılar 039a/21, 0C5b/18

b.- ğıl 023a/08

b.- mış 002b/13, 021a/09

b(ğ)+ up 031b/09

Ayrıca bk. **ateş bırağ-**; **teni bırağ-**; **korğu bırağ-**

bırağdur - : Bırakmasını sağlamak, bırakmasına yol açmak.

b.- dı 027b/18

bıyık : Üst dudak üzerinde çıkan kıllar.

bıyık bur - : Çalım yapmak amacıyla bıyıklarını kıvırmak.

b. b. -urdu 010b/01

bī- : Farsça, kelimelerin başına gelerek “-sız, -maz” anlamında kelime türetir.

bī-bedel : Benzersiz, eşsiz; Allah.

b. 001b/01

bī-cān ol - : Cansız olmak, ölmek.

b. o. -ursa 040b/19

bī-çāre ol - : Çaresiz olmak.

b. o. -masun 008b/07

bī-dermān ol - : Dermansız, güçsüz olmak.

b. o. -masun 008b/07

bī-dīn : Dinsiz, acımasız.

b. 003b/14

bī-gümān : Şüphesiz.

b. 005a/19, 012a/03, 014a/11, 020a/12, 022b/18, 042a/14, 043b/08

bī-günāh yire : Günahsız, haksız yere, haketmediği halde.

b. 031b/16

bī-ḥaber : Habersiz, bilgisiz, vurdumduymaz.

b. 017b/11, 039b/19

b. +ler 036b/15

bī-ḥaber ḳal - : Habersiz durumda olmak.

b. ḳ. -ur 016b/14

bī-ḥad : Hadsiz, sınırsız, pek çok.

b. 002b/06, 011b/07, 016b/21, 027a/06, 037b/12, 046a/13, 044a/18

bī-ḥad ḳıl - : Bir şeyi çok sayıda yapmak.

b. ḳ. 013b/12

bī-ḥadd : Hadsiz, sınırsız, pek çok.

b. 024b/20

bī-ḥased : Kıskanmayan.

b. 037b/06

bī-ḥilāf : Yalansız.

b. 021a/21

bī-ḥisāb : Hesapsız.

b. 037b/12

bī-ḥōd ol - : Bayılmak.

b. o. -aydı 031b/04

b. o. -up 0C4b/05, 0C4b/08

bī-ḳarār : Kararsız.

b. 011b/05, 0C4a/14

bī-ḳıyās : Ölçüsüz.

b. 006b/07

bī-ḳuşūr : Kusursuz, eksiksiz, tam .

b. 027a/17, 028a/14, 031a/01

bī-mişāl : Emsalsiz, benzersiz.

b. 008a/18, 010b/20, 011b/21

bī-nihāyet : Sonsuz.

b. 022a/15

bī-‘ad : Sayısız.

b. 046a/13

bī-‘aded : Hesapsız.

b. 008a/17

bī-‘ilel : Sağlıklı.

b. 008a/10

bī-riyā : Riyasız, yalansız.

b. 017a/21

bī-sebeb : Sebepsiz, yok yere.

b. 005b/09

bī-şümār : Hadsiz, sayısız, pek çok.

b. 003a/06, 003b/15, 010b/05, 020a/11, 020a/20, 026a/18, 030b/17, 0C4a/11

b. +iken 024b/20

bī-taḳdīr :

b. 022a/04

bī-vefā : Vefasız.

b. 002a/06

b. +y1 008b/08

bī-zevāl : Sonu olmayan, sonsuz; Allah

b. 008b/03

Ayrıca bk. **melik-i bī-dīn**

bigi : krş. **Gibi**.

b. 004a/20, 009a/14, 012a/17, 012a/18, 013b/16, 020a/18, 020a/20, 020b/15, 021b/11, 022a/18, 022a/20, 022b/13, 023a/01, 025b/04, 026b/05,

026b/16, 028a/03, 028a/07,
028a/10, 028a/21, 028b/01,
031b/19, 032b/14, 034a/14,
035a/03, 035a/04, 035a/18,
035a/21, 035b/13, 035b/14,
035b/15, 036a/08, 041a/20,
041a/21, 042b/08

bıkr-i kıssa : İlk olarak söylenen kıssa,
hikaye.

b. 008b/12

bil : Bel.

b.+ indedür 029b/20

bil - : Bilmek, öğrenmek,
anlamak,kavramak.

b. 008a/09, 014a/16, 016a/16,
016b/17, 018a/03, 0C4a/10

b.- di 003b/12, 006a/11,
007b/12, 007b/15, 007b/19,
019b/09, 021a/02, 023a/10,
025b/06, 028a/13, 028b/06,
030b/11, 033b/08, 035b/20,
041a/01, 045a/13, 0C5a/01,
0C5a/06

b.- diler 015a/15, 043b/08

b.- dügin 018b/19, 018b/20

b.- düginden 018b/21

b.- dük 005a/15

b.- düm 029b/05, 040b/17

b.- dümse 023a/06

b.- düğ 029b/05

b. - e 016b/13

b.- eler 025a/17, 034a/16,
035a/02, 0C4a/08

b.+ elüm 037a/09

b.- emezem 013a/20

b.- esin 016b/17, 018a/17

b.- evüz 019a/10

b.- ıcek 025b/05

b.- inüz 008b/05

b.- medi 007a/12, 021b/04,
022a/04, 024b/12, 024b/16,
032b/19, 045b/21

b.- medüklerin 019a/20

b.- mek 035a/09, 036b/18

b.- meyen 043a/15

b.- meyüp 014b/18

b.- mez 003b/08, 007a/12,
014a/06, 016a/14, 018a/03,
020b/19, 025b/09, 037a/14,
039b/17, 040b/01

b.- mezem 002b/12, 016a/06

b.- mezler 007a/19

b.- mezsevüz 038a/21

b.- mezsın 002b/10

b.- mezsiz 014a/20

b.- miş 016b/13, 026b/10

b.- seğ 016b/15

b.- üp 003b/17, 017b/13,

026a/07, 040a/12

b.- ür 002b/05, 011b/06,

011b/11, 014a/05, 021a/07,
030b/12, 034b/05, 036a/17,
036b/17

b.- ürđi 040b/10

b.- ürem 014a/20, 022b/18,
022b/20, 036b/16

b.- ürseğ 021a/02

b.- ürsevüz 038a/19

b.- ürsin 007a/20, 018b/11,
020a/07

Ayrıca bk. **haber bil-**; **imān bil-**;
kadşin bil-; **kıymetin bil-**;
n'ideceğın bilme-

bilād : Memleketler, şehirler,
kasabalar.

b.+ lardan 023b/17

bildür - : Herhangi bir şeyi haber
vermek, bildirmek.

b.- diler 005a/12

b.- esin 032b/15

b.- mek 008a/08

b.- mişđi 006a/15

Ayrıca bk. **kendüzi bildür-**

bile : 1. Birlikte, birarada.

b. 020a/02, 025a/16, 026b/20,
028b/17, 030a/10, 034a/07,
034a/10, 035b/13, 041b/12,
043b/07, 0C4b/01

bile koş - : Birlikte iş görmesi için bir şeyi, bir kimseyi başka birinin yanına katmak, arkadaş olarak vermek.

b. k. -dı 043a/10

2. Dahı.

b. 016b/12, 024b/09, 024b/10, 034a/20

b.+ since

bilemüzce : Beraberimizde.

b. 002b/10

bilesince : Beraberinde.

b. 004b/01, 009a/18, 017b/13

biliş : Tanış, dost.

b.+ isin 036b/13

billür : Kristal, çok parlak temiz cam.

krş. **bilür**

b.+ dan 032b/12, 032b/13

bi'l : İle manasında söz başına gelir.

bi'l-kerem : Kerem ile.

b. 017a/08

bilür : krş. **billür**.

b. 032a/03

bīm : Korku.

bīm ol - : Korkmak.

b. o. -dı 031b/04

bīmār : Hasta, sayrı.

b. 027b/11

bin - : Bir yere gitmek amacıyla bir şeyin veya hayvanın üzerine oturmak.

b.- di 009b/16, 043b/18

b.- diler 026b/18, 039a/06

seyrāna b.- diler 036b/08

b.- üp 007b/09, 023b/07,

025b/03, 045a/08

biḡ : Sayıyla 1.000

b. 001b/10, 005b/06, 006b/16,

013b/11, 014b/12, 014b/13,

024a/09, 024b/14, 026b/03,
045a/03

binā : Yapı, bina, tesis. krş **bīnā**

b. 025a/13, 033b/03

b.+ ları 023b/20, 028a/14

b.+ nuḡ 042a/16

b.+ sı 023b/13, 025a/11,
023b/12

b.+ sını 025a/14

b.+ sınıḡ 025a/13

b.+ ya 018a/15

b.+ yı 025a/13

binā it - : İnşa etmek, tesis etmek.

b. i. -di 025a/13

binā ol - : İnşa edilmek, kurulmak.

b. o. -dı 023b/13

b. o. -duḡını 023b/06

binā : Yapı, bina, tesis. krş **binā**

binā eyle - : İnşa etmek.

b. e. -yen 038a/04

biḡ altı yüz : Sayıyla 1.600

b. 024a/09

biḡ biḡ : Biner biner.

b. 013b/20

bindir - : Bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak veya içine yerleştirmek, binmesini sağlamak. krş.

bindür-

b.- üp 045a/07

at b.- üp 006b/08

biḡ dört yüz : Sayıyla 1.400

b. 005a/07, 005a/08, 005b/02

bindür - : Bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak veya içine yerleştirmek, binmesini sağlamak. krş.

bindir-

b. -di 044a/19

b.- ürler 032b/02

bingeş - : Birbirinin üzerine binmek.

b.- üp 013a/14

biñ iki yüz : Sayıyla 1.200

b. 039a/06

biñ sekiz yüz altı : Sayıyla 1.806

b. 002a/16, 046a/14

biñ sekiz yüz otuz altı : Sayıyla 1.836

b. 008b/14

bir : Sayı veya belirsizlik sıfatı; bir kere, bir defa; yalnız, tek; aynı, benzer.

b. 002a/12, 003b/08, 004a/05, 004a/20, 004b/12, 005a/19, 005b/10, 005b/11, 005b/19, 005b/20, 006a/07, 006a/19, 007b/03, 007b/05, 007b/08, 007b/17, 007b/19, 007b/21, 008a/08, 008a/12, 008a/20, 008b/10, 008b/18, 009a/05, 009a/06, 009a/08, 009a/10, 009a/17, 009b/08, 009b/10, 009b/15, 010a/03, 010a/19, 011a/03, 011a/05, 011a/08, 011a/12, 011a/16, 011b/08, 011b/16, 012a/01, 012a/05, 012a/17, 012a/18, 012a/19, 012b/06, 012b/10, 012b/14, 012b/19, 013a/16, 013a/21, 013b/06, 013b/08, 013b/15, 013b/16, 014a/01, 014a/21, 014b/03, 014b/04, 014b/05, 014b/07, 014b/21, 015a/09, 015a/13, 015a/21, 015b/09, 015b/13, 015b/15, 015b/19, 016a/05, 016a/15, 016a/16, 016a/17, 016a/18, 016b/03, 017a/01, 017a/03, 017b/06, 018a/06, 019a/12, 020a/07, 020a/17, 020a/18, 020b/08, 020b/10, 020b/15, 020b/18, 021a/12, 021a/16, 021b/03, 021b/04, 021b/17, 021b/21,

022a/11, 022a/13, 022a/16, 022b/11, 022b/12, 022b/14, 022b/16, 023a/02, 024a/08, 024a/18, 024b/01, 024b/05, 024b/06, 024b/07, 024b/17, 025a/07, 025a/11, 025b/10, 025b/16, 026a/04, 026a/09, 026a/13, 026b/07, 026b/21, 027a/19, 027b/20, 027b/21, 028a/01, 028a/05, 028a/07, 028a/10, 028b/01, 028b/07, 028b/08, 029a/12, 029b/06, 029b/12, 029b/17, 029b/18, 030a/05, 030a/13, 030a/20, 030b/01, 030b/02, 030b/09, 030b/10, 030b/12, 031a/02, 031a/14, 031a/15, 031a/16, 031b/01, 031b/02, 031b/04, 031b/05, 031b/06, 031b/07, 031b/10, 031b/11, 031b/12, 031b/18, 031b/19, 032a/02, 032a/03, 032a/04, 032a/05, 032a/07, 032a/08, 032a/09, 032a/10, 032a/11, 032a/16, 032a/18, 032a/20, 032b/06, 032b/09, 032b/11, 032b/16, 032b/20, 032b/21, 033a/01, 033a/15, 033a/16, 033b/06, 034a/04, 034a/11, 034a/12, 034a/13, 034a/15, 034a/17, 034b/02, 034b/09, 034b/17, 035a/03, 035a/04, 035a/05, 035a/10, 035a/11, 035a/14, 035b/06, 035b/13, 036a/01, 036a/08, 036a/12, 036a/15, 036a/16, 036a/18, 036b/08, 036b/09, 036b/10, 037a/01, 037a/03, 037a/13, 037a/15, 037b/05, 037b/20, 038a/02, 038a/12, 038a/20, 038b/02, 038b/18, 038b/21, 039a/01, 039a/03, 039a/05, 039a/11, 039a/20, 039b/01, 039b/15, 039b/21, 040a/01, 040a/03, 040a/07, 040a/11, 040a/15, 040a/16, 040a/17, 040a/18, 040a/21, 040b/02, 040b/08,

040b/15, 041a/16, 041a/19,
041b/05, 041b/10, 041b/12,
041b/15, 041b/19, 042a/10,
042a/15, 042a/17, 043a/06,
043a/07, 043a/21, 044a/04,
044a/19, 044b/04, 044b/18,
045a/07, 045b/10, 045b/12,
045b/15, 045b/18, 046a/02,
046a/05, 046a/06, 0C4a/03,
0C4a/04, 0C4a/16, 0C4a/19,
0C4b/04, 0C4b/08, 0C4b/09,
0C4b/10, 0C4b/11, 0C4b/13,
0C4b/18, 0C5a/06, 0C5a/07,
0C5a/09, 0C5a/10, 0C5a/12,
0C5a/13, 0C5a/20, 0C5b/04,
0C5b/06, 0C5b/07, 0C5b/09,
0C5b/10

b.+ dür 031b/01

bir qarāra dur- : Aynı kalmak
durumunu değiştirmeden
durmak, mevcudiyetini
korumak.

b. k. dur.- ur 013a/17

bir ol - : Bir tane olmak.

b. o.- ur 008b/09

bir bir : Birer birer, tek tek.

b. b. 005b/07, 018b/13,
018b/14, 033a/10

bir bir söyle - : Birer birer, tek
tek anlatmak.

b. b. s. -di 021b/16

Ayrıca bk. **bir arada; bir bir**

**söyle- ; bir niçe; her bir; iki bir
dime-**

biraz : Bir parça, azıcık.

b. 028a/05, 031b/17, 033a/13,
033a/21, 033b/04, 033b/12,
036b/08, 0C4a/04

birazdan : Biraz sonra, az sonra.

b. 028b/20, 033b/13,
b.+ ın 028b/02

birbiri : Karşılıklı olarak bir diğeri.

b. 032a/10
b.+ n 015a/04

b.+ ne 008b/20, 009a/04,
010a/17, 024a/05, 024a/17,
032b/05, 033b/07, 044a/11,
0C5b/17

b.+ ni 009b/01

b.+ nün 009a/16, 013a/14,
045b/12

b.+ yle 040a/16

birer : Bir sayısının üleştirme sayı
sıfatı, her birine bir.

b. 007b/09, 009b/20, 010b/13,
019a/08, 019a/21, 040b/03

bir : 1. Bilinmeyen bir kimse

b. 007b/19, 0C4b/20, 0C4b/21

b.+ müz 002a/08

b.+ nün 020b/14

b.+ si 029b/06, 029b/08,
031b/14

2. Bir tanesi

b. 008a/03, 012a/18, 014b/20,
0C4b/12

b.+ nden 014b/06

b.+ nün 013b/03

b.+ si 012a/18, 029b/17,
033b/13

b.+ sin 020b/10, 028b/02,
040a/16, 041a/14

b.+ sindeki 012b/10

b.+ sini 038b/02, 041a/16,
041a/19

Ayrıca bk. **her biri**

birik - : Bir araya gelmek, toplanmak.

b.-üp 025a/04

birinci : Bir sayısının sıra sıfatı, ilk
sırada gelen.

b. 022b/12, 022b/15, 033a/17

Ayrıca bk. **otuz birinci; yüz elli
birinci**

birkaç : Çok olmayan, az sayıda

sayılabilecek kadar az olan. krş **birkaç**

b. 005b/06, 015b/08, 028b/04,
029a/10, 030a/16, 030b/07,

035a/18, 043b/07, 045a/18

birkaç : Çok olmayan, az sayıda sayılabilecek kadar az olan. krş **birkaç**
b. 007b/02

birle : Birlikte, beraber, ile.
b. 001b/06, 003b/03, 005b/14, 006b/02, 008a/03, 009a/05, 012a/01, 012b/16, 012b/19, 013a/16, 013a/20, 013a/21, 013b/04, 015b/06, 020a/21, 024a/16, 025a/20, 031b/06, 032b/01, 032b/02, 032b/07, 034b/12, 037b/01, 046a/19, 0C5b/12, 0C5b/16

bismillāh :
“Bismillāhirrahmānirrahim” sözünün kısaltılmış şekli, besmele.
b. 013a/19, 037a/01, 037a/10
zıkr-i b. 037b/20

bismillāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm :
“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamında bir söz, besmele.
bismillāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
di- : Bir işe başlamak.
b. d. 001b/01

bi’ş-şevāb : Sevap ile.
b. 037b/11

biş : Sayıyla 5
b. 015b/20, 017b/20, 039b/06
Ayrıca bk. **biş biş; on biş biş; yüz yigirmi biş**

biş biş : Sayıyla 5.000
b. b. 044a/09
Ayrıca bk. **on biş biş**

bīş : Artık, ziyade, çok.
bīş ol - : Çoğalmak, artmak.
b. o.- ur 039b/17
bīş ü kem : Az ve çok
b. 006b/18, 037b/13

bişinci : Beş sayısının sıra sıfatı, sırada dördüncüden sonra gelen, beşinci.
b. 034b/17, 037b/19
Ayrıca bk. **yüz elli bişinci**

bit - : Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp yetişmek.
b.- medi 006a/09
b.- mesün 008b/08

bitür- : Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp yetiştirmek.
b.- eydi 001b/11
b.- ür 006b/01

biz : Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.
b. 005a/15, 005a/17, 007b/03, 014a/05, 014a/19, 014b/19, 015a/18, 018b/21, 021b/19, 028b/17, 031a/02, 031a/05, 031b/09, 031b/16, 035b/08, 042b/08, 043a/20, 043b/05, 043b/21, 0C4b/07
b.+ e 008a/05, 010b/17, 018b/11, 019a/07, 019a/12, 019b/04, 027a/17, 031a/02, 031a/10, 034a/11, 043a/20, 040b/21, 044b/19
b.+ i 005a/15, 007a/18, 016b/21, 031b/09, 031b/16, 033a/10, 034a/07, 034a/13, 035a/07, 043b/16
b.+ lere 019a/10, 038a/17
b.+ leri 019a/07
b.+ üm 002a/20, 006a/13, 007b/11, 008b/16, 010b/05, 012a/13, 018b/07, 021b/11, 022a/08, 022b/09, 023b/03, 024b/06, 025a/18, 027b/17, 028b/03, 029a/09, 031a/13, 031b/17, 033a/05, 034a/11, 035b/08, 035b/18, 041a/05, 042b/04, 042b/08, 043a/20, 043b/01, 043b/11, 044b/18, 045a/08, 0C4a/15, 0C5b/15

b.+ ümçün 027b/13, 037a/09
 b.+ ümile 010b/09, 028b/17
 b.+ ümle 002a/12, 026b/08,
 035a/09, 042b/20, 0C4a/01

bizār : Rahatsız, bıkmış, usanmış,
 küskün.

bizār ol - : Bıkmak, usanmak.
 b. o. -up 045b/06

bodluḳ : Kaval kemiğinin önüne
 koyulan kemiklik.
 b. 009b/15

boğaz : Boğaz; boynun ön kısmı.
 b.+ ı 041b/17
 b.+ larına 042a/01
 b.+ una 045a/13
 Ayrıca bk. **Gelibolı boğazı**

boğazla - : Hayvanı boğazından
 keserek öldürmek.
 b.- ıuz 041a/10
 b.- yup 041a/11

boş : İçinde, üstünde hiç kimse veya
 hiçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı.
 b. 004b/07, 015a/17, 021a/16,
 029b/11
 b.+ dur 015a/17
 Ayrıca bk. **eli boş**

boy(u)n : İnsan veya hayvan
 vücudunun omuzla başı birbirine
 bağlayan bölümü.

b(Ø)+ ına 032b/21
 b(Ø)+ uña 045a/15
 b(Ø)+ unı 016a/09

boynu bağlı cigeri taḡlu :
 Çaresiz, acı içinde.
 b. 044b/01

boynın ur - : Boynunu vurmak,
 başını keserek öldürmek.
 b(Ø)+ ın ura 029b/13

boz - : Bir şeyi kendisinden beklenen
 işi yapamayacak duruma, işe yaramaz

hale getirmek.

b.- ar 024b/12
 b.- ısar 002a/08, 022a/04
 b.- maḡa 031a/05

boztoḡan : Bir doğan türü.
 b. 026a/13

bölük/ḡ : Kısım, bölüm, grup.
 b. 015b/08, 015b/09, 015b/19,
 b.+ dür 015b/08
 b(ḡ)+ i 015b/13, 015b/14,
 015b/15

bölük kı1 - : Gruplara ayırmak.
 b. ḡ. -dı 015b/12, 020b/10,
 028b/01

bölük eyle - : Gruplara
 ayırmak.
 b. e. -di 043b/19

böyle : Bunun gibi, buna benzer.
 b. 003a/06, 003a/20, 003b/17,
 004a/15, 005a/20, 006a/09,
 006b/11, 007a/05, 007a/14,
 008a/06, 010b/05, 011b/06,
 012a/09, 012b/02, 014a/04,
 014a/06, 014a/08, 014a/10,
 015a/08, 015b/16, 016b/09,
 016b/10, 016b/19, 018b/06,
 020a/12, 021a/21, 022a/03,
 024b/12, 026a/16, 026b/09,
 029a/18, 030a/07, 031a/11,
 032b/14, 034b/15, 035b/19,
 036a/07, 036a/20, 037b/03,
 040a/12, 040b/20, 040b/21,
 0C4a/14
 b.+ dür 032b/07

bu : İşaret zamiri veya sıfatı. En yakın
 olan şeyi veya kimseyi işaret yoluyla
 belirtir.

b. 001b/15, 002a/14, 002a/15,
 002a/16, 002b/01, 002b/05,
 002b/09, 002b/12, 002b/15,
 002b/19, 003a/01, 003a/08,
 003a/13, 003a/16, 003a/18,
 003a/21, 003b/11, 004a/04,

004a/08, 004a/12, 004a/14,
004a/17, 004b/10, 004b/19,
004b/20, 005a/05, 005b/14,
005b/16, 006a/01, 006a/02,
006a/11, 006a/19, 006b/02,
006b/08, 006b/10, 006b/14,
006b/19, 007a/02, 007a/04,
007a/09, 007a/15, 007a/18,
007b/03, 007b/14, 007b/15,
007b/16, 007b/20, 007b/21,
008a/03, 008a/08, 008a/18,
008b/10, 008b/13, 008b/14,
008b/17, 009a/15, 009b/04,
009b/14, 010b/06, 010b/11,
010b/20, 011a/11, 011a/16,
011b/08, 011b/11, 012b/07,
012b/10, 012b/11, 012b/13,
012b/15, 012b/16, 012b/18,
013a/01, 013a/02, 013a/03,
013a/05, 013a/06, 013a/13,
013a/15, 013a/16, 013a/17,
013b/13, 013b/19, 013b/20,
013b/21, 014a/02, 014a/03,
014a/05, 014a/06, 014a/07,
014a/08, 014a/20, 014b/17,
015a/17, 015a/18, 015b/03,
015b/08, 015b/18, 016a/01,
016a/05, 016a/12, 016a/13,
016b/03, 016b/08, 016b/09,
016b/11, 016b/12, 016b/13,
016b/18, 017a/04, 017a/12,
017a/14, 017a/16, 017a/19,
017b/07, 017b/08, 017b/11,
017b/15, 017b/16, 017b/19,
018a/02, 018a/13, 018a/15,
018a/16, 018b/13, 018b/15,
019b/19, 020a/02, 020a/10,
020a/21, 020b/04, 021a/11,
021a/19, 021b/17, 021b/18,
021b/20, 022a/12, 022a/14,
022b/06, 022b/15, 022b/18,
023a/08, 023a/13, 023a/15,
023b/01, 023b/13, 023b/16,
023b/21, 024a/01, 024a/03,
024b/01, 024b/18, 025a/05,
025a/11, 025a/17, 025a/20,
025b/01, 025b/13, 026a/06,

026a/08, 026b/12, 026b/19,
027a/17, 027b/01, 027b/21,
028b/11, 028b/13, 029a/03,
029a/14, 029a/16, 029a/17,
029b/05, 029b/16, 030a/01,
030a/04, 030a/16, 030a/19,
030a/21, 030b/06, 030b/13,
030b/16, 031a/04, 031a/10,
031b/13, 031b/17, 031b/18,
032a/13, 032a/17, 032a/19,
032a/20, 032a/21, 032b/01,
032b/03, 032b/18, 033a/02,
033b/01, 033b/02, 033b/03,
033b/04, 033b/07, 033b/15,
034b/03, 034b/12, 034b/16,
034b/20, 035a/02, 035a/03,
035a/06, 035a/08, 035a/15,
035a/19, 035a/20, 035b/02,
035b/05, 035b/09, 035b/10,
035b/14, 036a/02, 036a/03,
036a/04, 036a/10, 036a/15,
036a/16, 036a/21, 036b/05,
036b/10, 036b/12, 036b/13,
036b/14, 036b/16, 036b/17,
037b/08, 037b/14, 037b/18,
038a/06, 038a/09, 038a/10,
038a/15, 038a/16, 038a/17,
038a/19, 039a/08, 039a/15,
039a/20, 039b/06, 039b/10,
040a/03, 040a/09, 040a/11,
040a/14, 040a/18, 040a/20,
040b/01, 041a/01, 042a/13,
042a/18, 042a/20, 042b/03,
042b/04, 042b/05, 042b/06,
042b/07, 042b/14, 042b/19,
043a/04, 043a/17, 043b/17,
043b/21, 044a/03, 044a/05,
044a/13, 044a/14, 044a/17,
044b/11, 044b/12, 044b/18,
044b/19, 045a/03, 045a/17,
045a/19, 045b/20, 046a/01,
046a/05, 046a/12, 046a/13,
046a/18, 046a/21, 0C4a/03,
0C4a/06, 0C4a/12, 0C4a/17,
0C4a/21, 0C4b/04, 0C4b/07,
0C4b/16, 0C4b/17, 0C4b/19,
0C5a/05, 0C5a/06, 0C5a/08,

0C5a/11, 0C5a/12, 0C5a/17,
0C5a/18, 0C5a/20, 0C5b/04,
0C5b/05, 0C5b/06, 0C5b/08,
0C5b/12, 0C5b/13, 0C5b/17,
0C5b/19

b.+ dur 007b/02, 008a/12,
009b/03, 010b/10, 012b/21,
013a/09, 013a/13, 013a/16,
014a/04, 014b/08, 014b/20,
015a/02, 015a/15, 015b/01,
016b/07, 018a/04, 019a/08,
019b/02, 021b/05, 022b/15,
022b/17, 025a/03, 026b/08,
029b/19, 031a/02, 033b/20,
035b/21, 038a/18, 038b/03,
038b/05, 042a/16, 043a/13,
044b/20, 0C4a/10

b.+ a 015a/19, 025a/17,
030b/06, 045a/18, 0C4a/17

b.+ nda 015b/01

b.+ ndan 015a/19, 012b/05,
013b/15, 038a/14

b.+ nı 015a/18, 015a/19,
032b/14, 036b/14, 041a/09,
0C5a/21

b.+ nu 007a/21, 015a/17,
018a/17, 024b/07, 031a/17,
031b/07, 032b/13, 032b/14,
033b/03, 038a/11, 041a/08,
042b/08, 044a/04

b.+ nuıla 013a/02

b.+ nula 024b/21

b.+ ydı 025b/07

b.+ yıldı 004b/18

bu resme : Bu şekilde, böyle,
bunun gibi.

b. r. 015a/16

buğday : Buğday bitkisinin başaktan
ayrılıp öğütülmesiyle elde edilen
tanesi.

b. 032b/21, 035a/18

buğur : Bundan sonra, bunun üzerine.

b. 003a/08, 004a/20, 004b/07,
004b/09, 005a/09, 005b/21,
010a/18, 010b/08, 010b/15,

011a/08, 018b/09, 019a/14,
019a/17, 024a/06, 029a/15,
029b/04, 029b/10, 029b/18,
035a/19, 035b/20, 036a/21,
036b/11, 036b/20, 037a/06,
038a/09, 038b/17, 038b/18,
042a/10, 042b/02, 042b/13,
043a/21, 043b/15, 044a/06,
0C5a/06

buğün : İçinde bulunulan gün ve
zaman.

b. 003a/03, 010a/21, 026b/01,
028b/18, 043a/20

buğar : Isı etkisiyle sıvı ve bazı katı
maddelerin dönüştükleri gaz hali,
buğu.

b.+ ı 042a/07

buğl : Cimrilik, pintilik, hasislik.

b.+ ı 037b/08

buğür : Tütsü, dini tören kokusu.

b.+ ın 013a/03

bul - : 1. Bir şeyi elde etmek

b.- dı 046a/21

b.- dılar 040a/18

b.- duğuş 037a/03

b.- duş 038a/18

b.- mışsın 037a/03

b.- ursavuz 046a/17

b.- am 025a/01

b.- acağdur 020a/12

b.- asın 017a/11

b.- dı 015b/16, 017a/13,
046a/21

b.- dılar 017b/13, 040a/18

b.- duğuş 037a/03

b.- duş 038a/18

b.- ıcak 016b/08

b.- ırısam 037b/14

b.- ısar 025b/12

b.- mışsın 037a/03

b.- saş 040b/19

b.- up 009a/14, 030a/02,

035a/13

b.- urısam 023b/21

b.- urisa 041a/21

b.- ursavuz 046a/17

2. Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak. b.- am 025a/01

b.- dılar 017b/13

b.- up 030a/02, 035a/13

b.- urisa 041a/21

3. Herhangi bir görüşe, bir yargıya varmak.

b.- up 009a/14

4. Bir yere, bir noktaya erişmek, ulaşmak

b.- dı 017a/13

Ayrıca bk. **amān bul-**; **cān bul-**; **dermān bul-**; **dilek bul-**; **çāre bul-**; **furşat bul-**; **had bul-**; **hācet bul-**; **hayır bul-**; **hürmet bul-**; **ihtidā bul-**; **infişāl bul-**; **intihā bul-**; **ittişāl bul-**; **‘izzet bul-**; **‘izzetü'l-Ḥaḡ bul-**; **‘izz ü cāh bul-**; **‘izz ü devlet bul-**; **kemāl bul-**; **maḡşūd bul-**; **mecāl bul-**; **nuşret bul-**; **raḡmet bul-**; **vişāl bul-**; **vuşūl bul-**; **vücūd bul-**; **vüs' at bul-**; **zafer bul-**

bular : Bunlar, bu zamirinin çokluk biçimi.

b. 007b/01, 007b/10, 008a/02, 012a/13, 025a/17, 025a/18, 035a/11, 039b/20, 041a/05, 0C4a/10

b.+ dı 042a/19

b.+ uḡ 029b/06

bulın - : Bulma işine konu olmak.

b.- ur 007b/08, 018a/18

buluş - : Bir araya gelmek; karşılaşmak. krş. **buluş-**

b.- a 002b/16

b.- alar 019b/13, 020a/01

b.- alum 026b/17

b.- asın 019b/17

b.- duḡın 021b/13

b.- uḡ 035a/09

b.- up 002b/14, 026a/07

bulud : Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın. krş. **bulut**

b. 020b/15, 028a/03, 028a/21, 029a/12, 035b/16

b.+ a 021b/10

b.+ lar 029a/14, 029a/15, 0C4a/21, 0C4b/02, 0C4b/04

b.+ ları 021b/09, 0C4b/04

bulun - : Herhangi bir durumda olmak.

b.- duḡ 010a/21

Ayrıca bk. **ḡāfil bulun-**

buluş - : Bir araya gelmek; karşılaşmak. krş. **buluş-**

b.- dılar 024a/05

b.- dum 021b/06

b.- up 009a/15, 021b/13,

023a/02

buluşdur - : Bir araya gelmelerini sağlamak, bir araya getirmek.

b.- ḡıl 025a/02

bulut : Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın. krş.

büm : Yer, toprak, yurt.

b. 024b/17

buḡal - : Soluk alması güçleşmek.

b.- dı 028b/04

bunca : Bu denli, bu kadar; çok.

b. 005a/19, 006b/19, 013b/20,

013b/21, 015a/08, 017b/17,
018b/01, 026b/02, 026b/03,
044b/06, 0C5b/08

buncılayın : Bunun gibi.

b. 017a/15, 021b/02

bunda : 1. Burada

b. 004b/10, 006a/13, 008b/16,
010b/05, 012a/13, , 019a/16,
024a/20, 025a/18, 026b/03,
027b/17, 028b/02, 028b/16,
031a/12, 032b/03, 033a/05,
035b/18, 039b/20, 041a/05,
0C4a/15, 0C5b/15

2. Buraya

b. 011a/14, 026b/03, 040b/16,
0C5a/03,

bundan : 1. Bu nedenle , bu sebeple.

b. 007a/03, 007a/05,
2. Buradan, bu yerden.
b. 046a/04, 0C4a/18, 0C4b/10

bunlar : Bunlar.

b. 001b/09, 031b/10, 035a/10,
035a/12, 043b/17, 0C4a/21,
0C4b/01, 0C5a/01
b.+ a 012a/03, 022a/05,
0C4b/03, 0C4b/19
b.+ ı 017b/16, 035a/09,
035a/16, 044b/08, 044b/10,
044b/20
b.+ için 0C5a/18
b.+ uş 012b/11, 015a/03,
030b/03, 035a/01, 035a/18,
0C5a/18
b.+ uşıla 034a/08, 035a/12
b.+ uşla 010b/07, 0C4a/11

bur - : Bir şeyi ucundan tutup bükmek.

b.- dı 040a/02
Ayrıca bk. **bıyık bur-**

burc : 1. Kale, kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı.

b. 003a/14, 005a/02, 009b/07,
029a/12, 030a/12, 030a/16,
030b/07, 032b/12, 032b/14,
039a/21, 039b/11, 044b/15

b.+ a 030b/03

b.+ da 003a/14

b.+ dan 006b/08, 009a/19,
039a/21, 0C5b/10

b.+ ı 029a/20

b.+ ını 006b/20

b.+ inuş 045b/02

b.+ lar 012a/12

b.+ uş 005a/03, 009b/08,
030a/17

b.+ unı 007a/01

2. Güneşin ayrıldığı on iki bölümden biri.

b.+ ına 012b/03, 012b/04,
012b/08, 013a/07

b.+ ında 012b/07, 012b/12,
012b/17, 013a/03, 013a/14

b.+ ından 012b/04, 012b/08
b.+ larda 018a/14

bur(u)n : Yüzde bulunan, iki delikli koklamaya ve solunuma yarayan organ.

b.+ ı 027a/01

b.+ ın 027a/02

b.+ ına 040b/14

b.+ ını 026b/13

burüc : Burçlar, hisarlar, kuleler.

b.-ı bedene 009b/17

büs : Öpücük, öpüş.

büs kııl - : Öpmek.

b. k. -up 019a/09

Ayrıca bk. **dest-i büs kııl-**

buyur - : 1. Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek.

b.- dı 011b/11, 014b/01,
014b/12, 014b/13, 016a/04,
024a/10, 025a/07, 032b/04,
034a/03,

039b/11, 040a/20, 041a/04,
042b/01, 044a/19, 044b/04,
044b/05, 044b/14, 044b/16,
045b/07

b.- dışa 025a/07

b.- mışdur 036b/17

b.- ur 014a/18, 015a/15,
018a/18, 032b/04

b.- urşa 013a/08

b.- urşan 040b/01

2. Söylemek, demek,
düşüncesini bildirmek.

b.- dı 044b/09,

3. Gelmek, gitmek, geçmek,
girmek.

b.- a 025a/05

buzluğu : Yeni doğmuş, ana sütüyle
beslenen sığır yavrusu.

b.+ sı 018a/09

bük - : 1. Kanadını indirmek.

b.- üp 023b/02, 027b/21,
033a/19

2. Eğmek.

b.- üp 026b/15, 041b/10,
042a/03

bükil - : Bükme işine konu olmak,
bükülmek.

b.- üp 004b/04, 042a/09

bükük : Bükülmüş, eğilmiş olan.

b. 004b/03

bülbül : Güzel öten kuş.

b. 006a/07, 025b/20

b.+ üñ 001b/15

büngāh : İçine para, yiyecek, eşya ve
yolculuk malzemesi konulan çadır, oda.

b. 004a/21

b.+ ın 004a/02, 0C5b/21

b.+ lar 025a/12

b.+ lardan 025b/04

Ayrıca bk. **bār-ı büngāh**

bünyād : Yapı, bina.

bünyād ol - : Bina edilmiş, inşa
edilmiş.

b. o. -an 023b/17

büri - : Kaplamak, örtmek. krş. **bürü-**

b.- miş 002b/07, 002b/08

bürka' : Örtü.

b. 026a/16

bürrān : Keskin, kesici.

b. 009a/15

bürü - : Kaplamak, örtmek. krş. **büri-**

b.- di 034b/01

bürün - : Kaplanmak, örtünmek,
sarınmak.

b.- miş 039a/05

bütün : Tam, eksiksiz.

b. 016a/18

büyi - : Boyutlar artmak, irileşmek,
eskisinden büyük duruma gelmek.

b.- di 029a/13

büyit / d - : Yetiştirmek, büyütme.

b(d)- ür 042a/16

b.- ür 006b/12

büyük : Ölçüleri, boyutları
benzerlerinden fazla olan.

b. 020b/16, 030a/10

cā-be-cā: Yer yer, zaman zaman.

c.- be-cā 027a/18

cādū : Cadı, büyücü. krş. **cāzū**

c.+ ya 002b/17, 002b/19

cāh : İtibar, makam, mevki.

c.+ ina 006a/05

Ayrıca bk. 'izz ü cāh bul -

cāhil : Bilgisiz.

c. 007b/21
c.+ ile 037a/20

cahım : Cehennem, tamu.
c. 001b/11

cā'iz : Din, yasa, töre vb. bakımdan işlenmesinde, yapılmasında sakınca olmayan, yapılıp işlenmesine izin verilen. krş. **cāyiz**
c. 019b/01

cām : Sırça, cam; bardak, kadeh.
c. 036b/10
c.+ a 036b/21
cām-ı Cem : Doğu mitolojisinde, şarabın mucidi sayılan Cem'in sihirli kadehi; şarap.
c. 024b/07

cāme : Elbise, çamaşır.
c.+ sin 017a/09

cāme-ḥāb (cāme-i ḥāb) : Gecelik.
c. 022b/05

cāmūs : Manda, su sığırı.
c. 039a/05

cān : Can, ruh; hayat, yaşayış; gönül; dost, kardeş, sevgili.
c. 003a/07, 005a/14, 005a/19, 008a/19, 008b/12, 012a/12, 013b/12, 016a/14, 016a/21, 016b/01, 016b/03, 016b/06, 016b/08, 016b/12, 017a/05, 017a/12, 017a/18, 017b/11, 018a/02, 018a/03, 018b/17, 019a/05, 020a/13, 020b/21, 022a/04, 025a/20, 027b/11, 034a/09, 037a/07, 041a/06, 042a/16, 042a/18, 045b/21
c.+ a 010b/01, 013b/12
c.+ dan 002a/08, 008a/06, 011b/17, 037b/20
c.+ ı 004a/08, 018a/02,

037a/11

c.+ ıla 016b/09, 016b/11, 022b/04, 043b/09

c.+ ın 014b/05

c.+ ıyam 031a/21

c.+ la 010b/03

c.+ lar 017b/07, 017b/08,

017b/16, 017b/19

c.+ ları 017b/08

c.+ uma 002a/09

c.+ uḡ 016b/04

c.+ uḡa 031b/01

can al - : Öldürmek

c.+uḡı a.-duḡ 031a/04

c. a.- up 031a/08

cāna yit - : Katlanamak, bezmek, bıkmak.

c. y.- di 034a/06

cān-ı Ḥākān : Hakan olan dost.

c. +uḡ 046a/16

cān-ı men : Ben, benden.

c. 026b/11, 030a/07

cān kavmi : Canlı olan, yaşayan her şey.

c. ḡ. +ni 014a/17

cān kulaḡıyla diḡle - :

Dikkatlice, pürdikkat dinlemek.

c. ḡ. d.- yüp 038b/06

cān ol - : Yaşamak, yaşam bulmak.

c. o.- ur 043a/07

cān şöḡbeti :

c. ḡ.+nde 018b/07

cān tene gel - : Dirilmek, canlanmak.

c. t. g.- ıcek 016b/04

cān tene gir - : Dirilmek, canlanmak.

c. t. g.- üp 016b/09

y. c. b. u.- up 009b/18

cān u baş al - : Öldürmek

c. u b. a. -uban 012a/04

c.+ uḡı a.- duḡ 031a/04

cān u baş ortaya ḡo - : Canını ortaya koymak, ölmek için hazır olmak, ölümü göze

almak.

c. k. -r 021b/09

cān u cigerin tağla - : Kişiyeye dayanılmaz bir üzüntü vermek, acısı içine işlemek.

c. c. t.- dı 011a/04

cān u dilden : Çok isteyerek, içtenlikle, temiz duygularla, kalpten.

c. u d. 003a/07, 005a/14, 008a/06, 008b/12, 012a/12, 013b/12, 017a/05, 017a/12, 018b/17, 19a/05, 020a/13, 025a/20, 041a/06,

cān u gönülden: Çok isteyerek, içine sinerek.

c. u g.034a/09

cān vir - I : Ölmek.

c. v.- di 042a/12, 042a/20

c.+1 v. -eceedür 026b/10

c. +1 v. -e 035b/01

c.+ lar v. -üp 018a/04

c. v.- ürüz 018b/21

cān vir - II : Canlandırmak, ruh vermek.

c. v.- di 038a/05

yār ı cān : Sevgili dost.

y. ı .c. 045b/18

Ayrıca bk. **bī-cān**; **dāsītān-ı yār-ı cān**; **dil ü cāndan**; **ehl-i cān**; **pāk-i cān**; **Simurg-ı cān**; ; **tā'ir-i cān**; **teni cān gel-** ; **yolına cān u baş terkin ur-**; **yolına cān u başıla tūr-**; **yolına cān u başıla oyna-**

cānān : Sevgili, maşuk.

c. 027b/07, 046a/09

cānavar : Zararlı hayvan.

c. 022a/14, c. 034b/11, 041b/16, 042a/21

c.+ e 018a/02

c.+ lardan 033b/19

c.+ ların 022b/01

c.+ uş 042b/08

cānib : Yan, taraf; yön. krş. **cānib**

c.+ den 004a/04, 006b/02, 009a/08, 009b/14, 011b/08

c.+ e 0C5a/09, 0C5a/10

c.+ inde 032b/05

c.+ indeki 032b/08

c.+ inden 009a/17, 028a/10, 028b/15

c.+ ine 032b/01, 0C5a/06

c.+ ini 033a/18

c.+ üñ 0C5a/12

cānib-i şark :Doğu tarafı.

c. 032b/03

c.+ a 021b/08

cānib : Yan, taraf; yön. krş. **cānib**

c.+ ine 029b/01

cāsus : Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse, ajan.

c. 007b/11

cāsūsla - : Casusluk etmek.

c.- yam 011a/16

cāsūsulğ : Casus olma durumu, ajanlık.

c.+ a 025b/01

cāvidān : Ebedi ve daimi akıl.

c. 012a/09, 017a/16

cāyız : Din, yasa, töre vb. bakımdan işlenmesinde, yapılmasında sakınca olmayan, yapılp işlenmesine izin verilen. krş. **cā'iz**

c. 028a/17

cāzū : Cadı, büyücü. krş. **cādū**

c. 002b/19, 002b/20, 002b/21,

003a/08, 003a/12, 003a/21,

003b/19, 003b/20, 029a/11,

029b/05, 029b/13, 029b/15,

029b/17, 029b/18, 029b/20,

030a/08, 030a/12, 030b/07,

030b/11, 0C4a/05

c.+ dan 003b/05

c.+ dur 030b/09

c.+ lar 002b/21, 029a/10,
029a/20, 029b/04, 030a/01
c.+ lar 003b/02
c.+ laruñ 003b/20, 029b/04,
029b/16
c.+ nuñ 002a/21, 002b/13,
030a/14, 030b/12, 030b/08,
0C4a/05
c.+ sina 002b/19
c.+ ya 003a/03, 029a/11,
030a/05, 030a/15

cebe : Savaşlarda silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi, zırh.
c. 009b/14, 039a/04, 045b/05

cefâ : Eziyet, zulüm.
cevr ü c. 002a/06
cefâ çek - : Cefaya katlanmak, zulme tahammul etmek.
c. ç- meye 027b/05

cehd : Çalışma, çabalama.
c.+ i 0C4a/10
cehd eyle - : Çok çalışmak.
c. e.- di 004a/08, 041b/06,
041b/16
c. e.- gıl 033a/12
cehd it - : Çabalamak, uğraşmak.
c. i(d)- erse 024b/14
cehd kııl - : Çalışmak, çabalamak.
c. k. 045b/19
c. k.- gıl 024a/02
c. k.- up 012a/04, 038b/19

cehennem : Günahkarların öldükten sonra günahları karşılığında eziyet göreceğine inanılan yer, tamu.
c. 018a/15
c.+ i 014a/16
c.+ müme 014b/01

cehl : Bilmezlik, cehalet.
c.+ ile 007a/12, 037b/08

celâl : Yücelik, büyüklük, ululuk.
c.+ üñ 011b/17, 046a/06
Ayrıca bk. **Zü'l-Celâl**

celâlet : Yücelik, büyüklük, ululuk.
c.+ imüz 035b/08

celîl : Büyük, ulu.
c. 0C5b/09
Ayrıca bk. **peyk-i celîl**

cellâd : Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kişi.
c. 005b/01

celle : “Yüce ve aziz olun.” anlamında bir dua sözü.

celle ve ‘alâ :
c. v. ‘a. 65b/20, 036a/07,
036a/16

c. v. ‘a. +dan 017b/18

Celle celâl : “Şanı, yüceliği, büyüklüğü artsın.”
C. 008b/05

Ayrıca bk. **Hağ Celle ve Celâlehi; Hağ Te‘âlâ Celle ve ‘Alâ; Te‘âlâ Celle ve ‘Alâ**

cem^c : Toplama, toplanma, bir araya gelme.

cem^c eyle - : Toplamak, bir araya getirmek.

c. e -di 034b/13, 045a/05

c. e.- dük 030b/18

c. e.- mişdür 007a/11

cem^c it - : Toplamak, bir araya getirmek.

c. i(d)- de 019b/21

c. i(d) -ebilürse 005b/06

c. i(d)- elüm 019a/14

c. i(d)- esin 019b/16

c. i(d)- üp 019a/09, 019a/15,

019a/20, 019a/21, 019b/13,

035a/13, 042b/15, 043a/18,

045a/05

c. i(d)- üpdür 006b/21

c. i.- mege 020a/03, 020a/04

cem^c iyle - :Toplamak, bir araya getirmek.

c. i.- gil 019b/11

cem^c kııl - : Toplamak.

c. k.- up 020a/10

cem^c ol - : Toplanmak.

c. o.- a 020a/11

c. o.- alar 019b/21

c. o.- anlara 010a/16

c. o.- dılar 024a/08

c. o.- mışlardı 030a/14

c. o.- up 004b/10, 034a/02,

039b/05, 044a/20

cemā^c at : Topluluk; halk.

c. 031b/09, 031b/12, 031b/17

c.+ dür 015b/15

c.+ siz 031b/14

cemāl : Yüz güzelliği.

c.+ in 019a/09, 019a/11

c.+ inde 007a/15

c.+ üñ 046a/07

cemāl-i kemāl : Mükemmel güzellik.

c.+ in 005a/13

c. +üñi 012a/21

Ayrıca bk. **hüsn ü cemāl**

cemel : Erkek deve.

c. 012a/17, 012a/18

cemī^c : Cümle, hep, bütün.

c. 003b/12, 012b/20, 013a/02,

013b/05, 015b/09, 018b/19,

019a/08, 019a/18, 023b/20,

025b/07, 034a/17, 035a/14,

039a/05, 040a/21, 040b/17

c.+ i 010b/14, 014b/11,

042b/10

c.+ si 018b/16

cemī^c -i ādemī-zād

:İnsanoğlunun hepsi, tamamı.

c.+ uñ 003b/08

cemī^c -i aqālīm : Bütün

memleketler.

c.+ üñ 023b/12

cemī^c -i begler: Bütün beyler.

c.+ i 010b/14

cemī^c -i cesed : Vücudun tümü, tamamı.

c.+ ine 015b/05

cemī^c -i çeri : Askerlerin hepsi.

c. 039a/06

cemī^c -i dünyā : Bütün dünya.

c.+ nuñ 036a/08

cemī^c -i düşmān : Düşmanların hepsi, bütün düşmanlar.

c.+ ın 021b/03

cemī^c -i Endelüs : Endülüs halkının tamamı.

c. 024a/08

cemī^c -i envār : Bütün ışıklar, nurlar.

c.+ uñ 015a/20

cemī^c -i kuşlar : Kuşların hepsi.

c. 019b/09

cemī^c -i maḥlūkāt : Bütün canlılar.

c.+ ı 007a/16

cemī^c -i mübārız : Bütün savaşçılar.

c.+ lerini 029b/17

cemī^c -i 'ālem : Bütün alemler, evren.

c.+ üñ 031b/01

Ayrıca bk. 'ayn-ı cemī^c

cemī^c ān : Hep, bütün, tekmlil.

c. 013a/02, 015a/10

cenān : Kalp, yürek, gönül.

c. 017a/19

Ayrıca bk. **ḥuld-ı cenān**

ceng : Çarpışma, savaş, cenk.

c. 004b/14, 010a/18, 010b/06,

029b/20, 038b/15, 039b/03,

039a/11, 045a/21, 045b/01,

045b/15, 0C5b/19

c.+ de 024b/02

c.+ den 039a/12, 039a/14,

039b/04

c.+ e 005a/02, 024b/05,
029b/08
c.+ i 009a/09, 025a/02, 039a/11
c.+ idür 029a/17
c.+ ile 007a/01, 045a/17
c.+ imüz 012a/02
c.+ ine 002b/13, 021a/04,
030a/14, 0C5b/16
c.+ üm 012a/02
cenge düriş - : Savaşmak,
mücadele etmek.
c. d.- üp 009b/05
cenge gir - : Savaşa girmek,
savaşmak.
c. g.- diler 045b/11
c. g.- se 009a/07
cenge tur - : Savaşta olmak,
savaşmaya başlamak.
c. - dılar 039a/10, 039a/19,
045b/07
ceng eyle - : Savaşmak,
muharebe etmek.
c. e.- di 039a/03
ceng-i harb : Savaşmak, harp
etmek.
+ i 026b/04, 039b/04
ceng-i harbî : Savaş müziği.
c.+ i 039b/04
ceng-i girān : Ağır, sert,
şiddetli savaş.
c.+ 1
ceng-i Kubād : Keykubad'ın
yaptığı saldırı.
c. 009a/21
ceng it - : Savaşmak, mücadele
vermek.
c.+ i i.+ mek 026b/08
c. i.- diler 029a/20, 039b/01,
044a/12
c. i(d)- e 011b/01, 027a/06
c. i(d)- eler 029a/18, 030a/15,
038b/20
c. i(d)- elüm 010b/03, 026b/07
c. i(d)- en 009a/05
c. i(d)- er 042b/16
c. i(d)- erken 021a/08
c. i(d)- erler 033a/16, 039a/02,

045b/12
c. i(d)- erlermiş 021a/10
c. i(d)- evüz 011b/10, 035b/08
c. i(d)- ıcek 0C4a/11
c. i.- mege 012a/11, 021a/06
c. i.- mek 030b/06
c. i.- mezler 0C4a/09
c. i(d)- üben 0C4a/11
c. i(d)- üp 007b/03
ceng kıl - : Savaşmak.
c.+in k.- dılar 004a/05
c. k.- a 009a/06
c. k.- alar 003a/16, 030a/16,
0C4a/01
c. k.- alum 045a/18
c. k.- asın 025a/05
c. k.- dı 039a/08
c. k.- dılar 004b/13
c. k.- ma 005a/18
c. k.- up 006b/21, 010a/12
ceng ü cidāl : Savaş.
c. 008a/05
ceng ü cidāl it - : Savaşmak.
c. i.- meyeler 008a/05
ceng ü cidāl kıl - : Savaşmak.
c. k.- urlar 008b/19
ceng yürüt - : Savaşmak.
c. y.- diler 009a/15

cennet : İman sahibi kimselerin
ahirette ödül olarak konulacaklarına
inanılan yer, bahçe; uçmak.
c. 001b/04, 011b/20, 017a/19,
018a/17, 018b/05, 023a/17,
038b/14
c.+ de 001b/08
c.+ e 011b/21, 037b/10,
042a/13
c.+ i 005a/20, 014a/16,
037b/17
c.+ için 011b/20
c.+ ile 018a/15
cennete gir - : Cennete girmek.
c.+ üme g.- e 014b/01
Ayrıca bk. **Firdevs cenneti**

cerh : Yaralama.

cerh it - : Yaralamak, zarar vermek.
c. i(d)- em 025a/20

cesed : Cansız, ölü beden.
c. 037b/05, 045b/20
c.+ ine 015a/20, 015a/21
cemîc -i c.+ ine 015b/05

cevâb : Yanıt, cevap.
c. 011b/08, 014b/08, 033b/20,
037b/12, 043a/12
c.+ ından 018b/16
c.+ um 030a/18

cevâb al - : Cevap, karşılık almak.

c. a.- unuz 036b/19

cevâb vir - : Yanıtlamak, karşılık bildirmek.

c. v. 012b/11, 018b/11,
032b/04, 0C4b/15

c. v.- di 002b/11, 012b/15,
013a/01, 013a/13, 013b/14,
014a/08, 015b/03, 015b/09,
015b/19, 016a/01, 016a/14,
016b/11, 018a/05, 018b/13,
020a/16, 021a/08, 021a/12,
024b/06, 024b/07, 029a/16,
029b/07, 0C5b/08

c. v.- diler 029a/03, 042b/03,
042b/17, 043b/13, 044a/03

c. v.- eler 013a/15

c. v.- elüm 003b/07

c. v.- em 038b/21

c. v.- emezsin 003a/16

c. v.- gil 044b/07

c. v.- ick 014a/04

c. v.- medi 011b/05

c. v.- mek 011b/10

c. v.- üp 011a/15, 013a/20,
014a/15, 017b/06

c. v.- ür 034a/05

cevâhir : Cevherler, kıymetli taşlar.
c. 020a/18, 020a/20, 0C5b/05

cevelân : Dolaşma, dolanma, gezinme.

cevelân eyle - : Dolanmak, gezinmek.

c.e.- di 045a/12

cevelân ur - : Gezip dolaşmak, gidip gelmek.

c. u.- up 030b/02, 035a/06

cevher : Elmas, değerli taş.

c. 020a/20

c.+ i 009a/03, 020b/01,
021a/13, 021a/20, 021b/01,
021b/05, 021b/15, 029a/04,
029a/06, 037a/05

Ayrıca bk. **başına tãc cevheri ur-**

cevr : Eza, cefa, eziyet.

c. 034b/12

c. ü cefã 002a/06

cevşen : Örme zırh, korunmak için giyilen savaş elbisesi.

c. 004b/02, 009b/15, 039a/04,
045b/05

c.+ e 011b/02

ceyş : Asker, ordu.

c. 045b/12

c.+ ile 045b/03

ceyş-i Süleymân : Hz.

Süleyman'ın ordusu, askerleri.

c. 045b/07

cezã : Üzüntü, sıkıntı, azap.

cezã it - : Üzmek, acı vermek.

c. i.- di 002a/07

cezâyir : Adalar.

c.+ larde 023b/20

c.+ ün 035b/14

cezãire : Ada.

c. 027b/21, 035b/14, 0C4b/09

c.+ lere 015a/06

c.+ nün 0C5b/04

c.+ ye 043a/17

cezãire-yi Aşfã : Asfa adası.

c. 0C5b/02

cidāl : Karşılıklı kavga, mücadele.

ceng ü cidāl : Savaş.

c. 008a/05

Ayrıca bk. **ceng ü cidā it-; ceng ü cidāl kı-**

cift : Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş. krş. **çift**

c. 019a/08

ciger : 1. Gönül.

cigerin tağla - : Ciğerini yakmak, acı çekmek, acısı yüreğine işlemek.

c. ı.- dı 004b/16

ciger-güşe : Sevgili.

c.+ m 032a/01, 0C4b/15, 0C5a/17

cigeri tağlu : Acı çekmiş, eziyet görmüş.

c. ı. 011a/07, 044b/01

2. Ciğer, bağır.

c.+ ini 042a/01

cigerlerinde berķ ur - :

c. b. u.- dı 009a/03

Ayrıca bk. **cān u cigerin tağla-; eli bağlu cigeri tağlu**

cihān : Dünya, alem.

c. 004b/09, 004b/18, 007b/09,

008b/02, 012b/07, 014a/10,

016a/02, 017b/07, 017b/08,

019b/03, 021a/12, 023b/17,

035b/20, 042a/12, 042a/15

c.+ a 017b/17, 021b/14,

021b/17, 046a/04

c.+ da 006a/07, 013b/14,

017a/06, 017b/12, 024b/10,

029b/14, 038a/12, 040a/19

c.+ dan 003a/09, 016b/10,

017b/07, 017b/10, 017b/11,

017b/15, 031a/10

c.+ ı 011b/19, 027b/03,

029b/16, 036a/16, 042a/08,

046a/04, 046a/11

c.+ uñ 008a/07, 019a/16, 030b/16, 038b/10, 045a/01
cihān-dīde : Dünyayı gezip görmüş.

c. 009a/04

cihān gözlerüñe tar it - : Dünyayı başına dar etmek, çaresiz bırakmak.

d. g. ı. i(d)- devüz 031a/02

cihān gözlerüñe teng ol - :

Dünya başına dar olmak, çaresiz olmak.

o.- a 003a/17

cihānı gözine teng kıılış -

:Dünyayı birbirinin başına dar etmek, birbirini çaresiz bırakmak.

k.- dılar 009a/16

Ayrıca bk. **hudāvend-i cihān;**

iki cihān; melik-i cihān;

pehlevān-ı cihān; pehlevān-ı

cihān ol-; şāh-ı cihān

cihān-gīr : Dünyayı zapteden.

c.+ lerdür 044b/19

cihet : Yan, yön, taraf.

c.+ den 003b/09, 016a/12, 021a/20, 043a/14

cild : Bir eserin ayrı basılan bölümlerinden her biri.

c. 008b/14

c.+ in 046a/14

cīm : Cim harfi

c. 001b/14

Ayrıca bk. **mişl-i cīm**

cin : Dini inanışa göre gözle görülmeyen, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğine sahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık. krş. **cinn**

c. 002b/07, 002b/10, 014a/17,

020a/09, 021a/10

c.+ den 013a/04, 029b/07

c.+ dūr 003a/17
c.+ leri 012b/16
cin eyle - : Cin yaratmak.
c. e.- r 030b/15

cinān : Cennetler, uçmaklar.
çeşm-i c. 042a/18

cinn : Dini inanışa göre gözle
görülmeyen, insanlar gibi irade ve
anlama yeteneğine sahip, ilahi
emirlere uymakla yükümlü tutulan
yaratık. krş. **cin**

c. 002b/06, 003b/12, 013a/02,
018a/20, 021b/14, 029a/11,
029a/18, 029b/01, 030a/12,
034b/11, 036a/08, 0C4a/08
c.+ dūr 030b/17
c.+ e 026b/01
c.+ ile 029a/19
c.+ üñ 023b/18

cinnī : Cin topluluğuna mensup, cin
topluluğuna bağlı.

c. 002b/04, 003a/06
c.+ ler 003b/21, 012b/06,
012b/07, 014b/08, 015b/08,
029b/03, 030a/19, 030b/05,
030b/14
c.+ lerden 002b/08, 012b/12
c.+ leri 003a/03, 014b/09,
015a/03
c.+ lerüñ 013a/15
c.+ ye 030a/05
c.+ yi 015a/02, 015a/06

cins : Tür, çeşit; soy, asıl.
c. 018b/09
c.+ e 0C5a/17
c.+ i 036a/09
c.+ in 033a/09
c.+ inden 034a/18

cisim : Beden. krş. **cism**
c. 018a/02
c.+ lerin 007a/10

cism : Beden; eşya. krş. **cisim**
c. 015b/06, 018a/02
c.-i bākī 014a/11
c.+ in 006b/20
c.+ ini 006b/12
c.+ üm 002a/01
c.+ üme 038a/05
c.+ üñ 008a/10, 0C4a/02
c.+ üñi 017a/09, 031a/04
cisme gir - : Şekil almak,
biçime bürünmek.
c. g.- e 018a/02
cism ol - :
c. o.- ur 045b/19

civār : Çevre, yöre.
c.+ umda 017b/13

cubuk : Çubuk.
c.+ dan 034a/12

cūd : Elaçıklığı, cömertlik.
c.+ uñ 006b/21
Ayrıca bk. **ma' den-i cūd-ı**
mürüvvet

cūş : Coşma, taşma, kaynama. krş. **çūş**
cūş it - : Kaynamak, taşmak.
c. i(d)- düben 022b/02
cūşa gel - : Gale yana gelmek;
çoğalıp hızlanmak.
c. g.- miş 022a/09
c. g.- ür C5b/6
c. g.- üp 025b/20
cūşān-layın : Coşan gibi,
kaynayan gibi.
c. 045b/03

cūdā : Ayır ayrı düşmüş; ayrılmış.
cūdā düş - : Ayır düşmek,
birbirinden ayrı kalmak.
c. d.- di 004b/20
cūdā ol - : Ayır düşmek,
birbirinden ayrı kalmak.
c. o.- up 031a/13
Ayrıca bk. **teninden başı cūdā**
ol-

cümle : Bütün, hep, hepsi.
 c. 004b/06, 006a/19, 006b/14,
 006b/15, 006b/20, 008a/04,
 012a/08, 013b/18, 018a/13,
 019a/01, 019a/03, 019a/16,
 019b/01, 019b/05, 019b/07,
 019b/13, 020a/09, 020a/10,
 020b/01, 020b/17, 023b/20,
 024a/02, 024b/16, 026a/17,
 026a/19, 030b/17, 031b/02,
 033a/04, 034a/02, 034b/01,
 035b/13, 036a/06, 038b/10,
 038b/13, 039a/07, 040b/07,
 041b/18, 045a/21, 046a/11,
 0C4a/12, 0C5a/05, 0C5a/08,
 0C5a/11
 c.+ nüz 012a/08
 c.+ nüzü 012a/06
 c.+ si 002a/17, 003b/12,
 019a/20, 019b/21, 028b/14,
 031a/06, 034b/18, 036a/11,
 036b/02, 036b/03, 040b/06,
 043b/07, 0C5a/05
 c.+ sidür 026a/19
 c.+ sin 007a/10, 025b/08,
 027b/01, 028a/16
 c.+ sine 018b/16, 032a/20,
 040b/03, 040b/04, 040b/06
 c.+ sini 027a/05
 c.+ sinün 036a/12, 036a/15
 c.+ ye 008b/05

cünbüslü : Hareket, davranış.
 c. 032b/16

cürm : Suç, kabahat.
 c.+ i 017a/07
 c.+ ini 017a/18, 027b/05
 c.+ ün 041a/06, 046a/10
cürm-i deryā : Derya gibi çok
 suç, kabahat.
 c.+ dan 014a/13

cüşşe : Gövde, vücut, beden.
 c. 016b/07

cüst : Arama araştırma.
 c. 037a/13, 038b/02

cüvān : Genç, taze.
 Ayrıca bk. **ḳadd-i cüvān**; **‘ömr-i cüvān**

çadır : Farklı malzemelerden dokunarak direklerle tutturulmuş, taşınabilir barınak.
 ç. 026a/05
 ç.+ dan 007b/14
 ç.+ ı 007b/21
 ç.+ uñ 011a/02

çağır - : Bağırarak, seslenmek.
 ç.- dı 003b/04, 021a/01,
 030a/18, 040b/09
 ç.- dılar 035a/08
 ç.- up 034b/08
 Ayrıca bk. **āvāz-ı bülend çağır-
 :be-āvāz-ı bülend çağır-**

çağırış - : Birlikte bağırarak, seslenmek.
 ç.- dılar 004b/09

çağla - : Su coşkun bir şekilde akmak.
 ç.- dı 002b/15

çāh : Kuyu, çukur.
 ç.+ ı 029b/19
çāh-ı ‘Aḳīm : ‘Aḳīm şehri kuyusu.
 ç. 002b/01, 021a/04, 021b/12
 ç.+ de 003a/01
 ç.+ e 021a/09
 ç.+ ün 029b/10, 029b/12

çāk : Yırtık, yarık.
çāk eyle - : Parçalamak.
 ç.e.- di 034a/01
çāk it - : Parçalamak, yarmak.
 ç. i(d)- er 002b/17
 ç. i(d)- erdi 021b/03, 045b/13
 ç. i(d)- üben 017a/09
 ç. i.- mişler 007b/14

Ayrıca bk. **kaḫr-ı çāk; zehreleri çāk ol-**

çāk-a-çāk (çāk-a-çāk) : Silahların çarpışmalarından çıkan ses.

çāk-a-çāk it - : Kılıçtan ses çıkmak.
i.- dükce 045b/13

çaḫal : Kurttan küçük bir yaban hayvanı.
ç. 004b/04

çāker : Kul, köle, bende.

ç. 036a/11
ç.+ i 006b/13
çāker eyile - : Kölesi yapmak.
ç. e.- gil 008a/04
ç. e.- mezsın 036a/03
çāker it - : Kulu, kölesi yapmak.
ç. i(d)- esin 017a/10
ç. i.- di 018a/20, 020a/09
çāker ol - : Kol olmak.
ç. o.- a 026a/20, 036a/06
ç. o.- dı 027a/20
ç. o.- ur 036b/03

çal - : 1. Bir müzik aletine vurarak ya da sürterek aletten ses çıkarmak.

ç.- a 040a/01
ç.- ar 040a/03
ç.- dı 011a/03, 025b/19, 040a/05
ç.- up 045a/11
çeng ç.- a 009a/06
2. Kılıçla kesmek.
ç.- up 012b/13

çalab : Tanrı, Allah.
ç. 027b/03

çalın - : Çalma işine konu olmak.
ç.- a 010b/09
ç.- dı 009b/12
ç.- up 039b/15

çalış : Savaş, cenk, muharebe.
ç.+ i 009a/13

çalış - : Savaşmak, cenk etmek.
ç.- dılar 010a/11, 039b/01

çalıvir - : Çalırvermek bk. **çal-**
ç.- di 040b/05

çaḫ : İçinden sarkan tokmağının kenarlara vurmasıyla ses çıkararak araç.
ç. 010b/03, 025b/19

çanaḫ / ğ : Yayvan kap, kase.
ç. 036b/10
ç(ğ)+ a 026b/14

çangal : Dallı budaklı, uzun ağaç.
ç. 031b/03

çāpük : Hızlı, çabuk.
ç. 007a/17, 011a/05, 037a/13

çār : Dört.

ç.+ da 008b/07

çār-aḫāb-ı Ḥaḫḫ : Allah'ın dört sahabesi; Hz. Osman, Hz. Ömer, Hz. Ali ve Hz. Ebu Bekir.

ç.+i 008a/03,

çār-yār : Dört dost; Hz. Osman, Hz. Ömer, Hz. Ali ve Hz. Ebu Bekir.

ç.+ i 001b/07

çardaḫ : Ağaç dallarıyla örülmüş barınak.
ç. 035a/05

çāre : Çözüm yolu, çıkar yol, çözüm.
ç. 007b/02, 029b/11, 045a/18

çāre bul - : Çıkar yol bulmak.

ç. b.- am 002b/02

ç. b.- amadı 039a/03

ç. b.- aydum 029b/06

ç. b.- madılar 039a/12

çāre kıl - : Çıkar yol bulmak.
 ç. k.- sun 010b/11
 ç. k.- uñ 022b/18
çāre um - : Çözüm beklemek.
 ç. u.- ardı 003b/02

çarḥ : Felek, gök.
 ç. 032a/14, 045b/06
 ç.+ a 021b/10
çarḥ-ı āsumān : Gökyüzü.
 ç. 039a/18
çarḥ-ı ğaddār : Acımasız felek.
 ç. 009b/02, 017a/14
 ç.+ uñ 037b/14
çarḥ-ı tinnīn : Samanyolu.
 ç. 006b/18, 026b/08

çār u nā-çār : İster istemez, çaresizce.
 ç. 010a/07, 011a/06

çāšnigīr : Çeşneci, ahçıbaşı,
 sofracıbaşı.
 ç. 024a/11

çāvuş : Orduda onbaşından sonra gelen
 asker, erbaş.
 ç. 005a/07
 ç.+ lar 024a/09, 025b/16,
 026a/03, 039a/06, 045b/08

çayır : Ot.
 ç. 0C5b/06

çehān : Çok, bol.
 ç. 042a/15, 042a/20

çehār : Dört.
 feleg-i çehār 032a/19

çek - : 1. Silahla saldırmak için
 davranmak.
 ç.- düñüz 005a/13
 ç.- er 045b/14
 ç.- ilse 012b/18
 2. Dayanmak, tahammül
 etmek.
 ç.- emez 023a/13

ç.- mezidi 038b/12
 3. Sunmak, takdim etmek.
 ç.- di 026a/12, 026a/13
 ç.- üp 044b/04
 4. Geri çekmek, geri almak.
 leşkeri ç.- üp 031a/03
 5. Bir şeyi tutup kendine ya da
 başka bir yöne doğru
 yürütmek.
 ç.- erler 032a/14
 6. Germek
 ç.- üp 034a/15
 7. Yol sürmek
 ç.- üp 044a/05
 Ayrıca bk. **at çek-**; **belā çek-**;
cefā çek-; **derd ü miḥnet çek-**;
diz çek-; **elem çek-**; **ğam çek-**;
hā çek-; **ḥasret çek-**; **ḥūn çek-**;
infi'āl çek-; **intizār çek-**; **leşker**
çek-; **sürme-yi işfahānī çek-**;
ṭabl çek-; **zaḥmet çek-**; **zewāl**
çek-; **dendān çek-**

çekil - : Asmak.
 ç.- miş 026a/05

çekiş - : Ağız kavgası etmek.
 ç.- diler 040a/16

çemen : Çimen, çim.
 ç. 0C5b/06
 ç.+ de 008b/08

çene : Canlıların ağızında altlı üstlü
 dişleri taşıyan ve ağızın kapanıp
 açılmasını sağlayan kıkırdak yapı,
 çene.

ç.+ lerine 041b/09
 ç.+ sinden 042a/06, 042a/10
 ç.+ sine 041b/14, 042a/10

çeng : Kanun benzeri bir saz, çalgı.
 ç. 009a/06
 ç.+ üni 039b/15
çeng-i kanūn-ı erġanūn : Org
 kanun çalgısı.
 ç. 024a/17

çengel : Yırtıcı hayvan pençesi.

ç.+ ine 042a/13

Ayrıca bk. **ecel çengeli**

çeri : Asker, leşker.

ç. 002b/05, 002b/06, 003a/18,

009a/10, 010b/10, 012a/11,

024b/06, 025b/21, 026a/05,

042b/15, 045b/04

ç.+ dür 025b/04

ç.+ lerinde 019a/15

ç.+ η 011b/03

ç.+ nün 007b/15, 009a/05,

030a/21, 039b/21

ç.+ si 002b/04, 004a/03,

004a/04, 004b/18, 025a/03,

029a/11, 029a/18, 043b/13,

044a/10, 044a/11, 045a/20,

045b/10, 046a/11, 0C4a/08,

0C5b/17

ç.+ sin 004a/03, 026a/04,

026b/16, 029a/19, 030a/21,

039a/19, 043b/19, 044a/12,

044a/13, 044a/17, 045a/05,

045a/10, 045b/08, 0C5b/19

ç.+ sinden 004a/05, 004a/10,

009a/17, 045b/03

ç.+ sine 009a/13, 026b/19,

030a/12

ç.+ sini 0C5b/17

ç.+ sinle 002b/10, 021a/10,

024b/01, 025b/02

ç.+ sinün 034a/15

ç.+ siyle 005b/12, 023b/07,

029b/01, 029b/02, 039a/21

ç.+ ye 003a/13, 011b/05,

026a/06, 045b/09

ç.+ yi 002b/08, 002b/13,

009a/11, 009a/14

ç.+ yle 0C4a/10

çeri çek - : Asker çıkarmak,

düşmana asker göndermek.

ç. ç- üp 024a/20

Ayrıca bk. **cemî^f-i çeri**

çeşm : Göz.

ç. 036b/14

ç. +i 011b/16

ç.+ üme 027b/13

çeşm-i cinân :

ç. 042a/18

çeşm-i insân : İnsan gözü.

ç. 027a/19

Ayrıca bk. **dünyâyı çeşmine tar**

kıl-

çeşme : Pınar, su.

ç. 032a/02

ç.+ dür 0C5b/08

ç.+ ler 032a/19

ç.+ lerdan 032a/03, 032a/21,

032b/01

ç.+ nün 032a/02

ç.+ yi 0C5b/12

çeşm : Çeşme, musluklu su hazinesi.

ç.+ i 038a/04

çeşme-yi hâb (çeşm-i hâb) :

Uyku çeşmesi, uykulu göz.

ç. 009b/13

çetr : Çadır, gölgelik.

ç.+ in 038b/08

çevganlu : Bastonlu.

ç. 024a/10

çevre : Bir şeyin yakını, dolayı, etraf.

ç. 022a/14, 022b/11

ç.+ si 006a/09, 0C5b/06

ç.+ sin alup 040b/16

ç.+ sin 039a/02

ç.+ sinde 030b/01, 034b/05

ç.+ sine 029a/11

çevre al - : Çevresini kuşatmak.

ç. a.- up 026a/08

çıbık / ğ : Dal.

ç.+ dan 035a/05

ç(ğ)+ ıla 034a/20

ç.+ lar 034a/13

çığşaş - : Çığış çığış ses çıkarmak.

ç.- dı 045b/06

çık - : 1. Bir şeyin üstüne çıkmak.

ç.- dı 004b/17

ç.- up 009b/07, 011a/04,
012a/12, 029a/12, 029a/20,
030a/12, 039a/01, 041b/15,
045b/02

2. Bir yerden ayrılıp başka bir yere geçmek.

ç.- ardı 042a/07

ç.- dı 042a/06

ç.- up 007b/09, 009a/20,
011b/12, 025b/03, 040b/05,
041b/15, 0C4a/04, 0C4a/05

3. Yukarı çıkmak, yükselmek.

ç.- ar 022a/20

ç.- ardı 021b/10

ç.- dı 014b/02, 020b/08,
022b/10, 022b/12, 025b/19,
028b/07

ç.- mağ 013a/14

ç.- mış 022a/10

ç.- up 022a/21, 023a/12,
033a/15, 033b/05, 041b/20

4. Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

ç.- an 032a/14

ç.- ar 013b/17, 016b/08

ç.- dı 032a/10, 041b/20,

042a/06, 0C5b/10

ç.- dılar 032a/10

ç.- sa 016b/08

ç.- up 033b/03

5. İçeriden dışarı çıkmak.

ç.- dı 015a/15, 015a/17,

028a/04, 041b/17

ç.- ğıl 015b/01

6. Kurtulmak.

ç.- mağa 029b/11

7. Görünmek, görünür olmak.

ç.- dı 032a/15

8. Duman vb. maddeler sızmak, tütmek.

ç.- a 035b/03

ç.- ar 035b/15

Ayrıca bk. **tahta çık-**

çıkar - :1. Kurtarmak, çıkmasını sağlamak.

ç.- ayım 003b/05

ç.- mağ 003a/16

2. İçeriden dışarı çıkarmak

ç.- dı 040b/06, 040b/14

ç.- up 011a/02, 030a/01,
030a/20

3. Yukarı çıkarmak, yükseltmek.

ç.- up 020b/10

4. Göndermek, sevk etmek.

ç.- dı 025a/10

ç.- up 025a/05

5. Ortaya çıkarmak.

ç.- up 032a/18, 033b/05,
035a/07

6. Men etmek, görevinden almak.

ç.- ur 037a/13

çift : Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş. krş. **çift**

ç. 019a/21, 034a/18

çini : Sırlı ve süslü, pişmiş balçıktan yapılan.

ç. 036b/14, 036b/21

çoban : Sürü güden.

çoban kıl - : Sürüleri, toplulukları yönettirmek, yönetici, idareci olarak atamak.

ç. k.-avuz 038b/01

çoğal - : Artmak, fazlalaşmak, ziyadeleşmek.

ç.- dı 036b/01

çok : Sayı nicelik, güç vb. bakımlardan aşırı olan, az olmayan, fazla.

ç. 004a/05, 005a/03, 005b/09,
006a/21, 013b/14, 015a/03,
022a/15, 026b/08, 027a/01,
027a/18, 027b/04, 039a/15,
042a/20, 042b/12, 0C4a/11,

0C5b/01
 ç.+ dur 003b/09, 015b/10,
 015b/11, 020a/20
 ç(ğ)+ ıdı 0C5b/05
 çok çok : Fazla fazla.
 ç. ç. 038b/04

çoklık : Çok olma durumu. Çoğu. krş.
çokluk
 ç. 026b/16

çokluk : Çok olma durumu. Çoğu. krş.
çokluk
 ç. 025b/04, 038b/01
 ç.+ dur 013b/06

çomak : Değnek, çevgan, baston.
 ç.+ lar 024a/09

çomaklı : Değneği olan.
 ç. 039a/06, 045b/08
 ç.+ lar 026a/07

çök - : Basmak yayılmak.
 ç.- di 031b/10
 Ayrıca bk. **üzerine çök-**

çökül - : Çökme işine konu olmak.
 ç.- miş 026a/05

çuğal : Savaşlarda savaşçıların ve
 atların giydiği zırh.
 ç. 004b/05

çüş : Coşma, taşma , kaynama.
çüşa gel - : Gale yana gelmek.
 krş. **cüşa gel-**
 ç. gelür 0C5b/06

çü : Çünkü, madem ki.
 ç. 029a/20

çün : 1. Çünkü, zira, madem ki.2. İçin
 ç. 002a/01, 002a/10, 002b/19,
 004a/19, 008a/03, 008a/11,
 008a/13, 008b/11, 009a/01,
 011b/05, 011b/17, 015a/16,

015a/21, 015b/06, 020a/08,
 021a/20, 022b/07, 025b/21,
 027a/20, 027b/07, 032a/15,
 032b/01, 032b/10, 034a/10,
 037b/09, 037b/12, 038a/02,
 040a/17, 046a/01, 0C4b/03,
 0C4b/04, 0C5b/03

çünkü : Çünkü, zira, madem ki.
 ç. 029a/05, 032a/14, 035b/16,
 037a/16

çünküm : Çünkü, zira, madem ki.
 ç. 007a/06, 007a/18, 007b/12,
 007b/17, 008a/06, 009b/03,
 010b/06, 011a/02, 012a/10,
 012a/13, 012b/06, 013b/18,
 021b/11, 024a/04, 024a/12,
 024b/18, 025a/14, 025b/13,
 025b/18, 026b/11, 027b/18,
 028b/03, 030a/01, 034a/21,
 035b/05, 036a/01, 038a/09,
 039b/03, 041b/01, 042b/14,
 043a/11

çürü - : Genellikle
 mikroorganizmaların etkisiyle,
 kimyasal değişikliğe uğrayarak
 bozulup dağılmak.
 ç.- mezüz 031b/16

da : Bağlaç. krş. **de**
 d. 022b/17, 034b/06, 035a/18,
 035b/02, 043a/12, 045b/16

dād : Adalet, doğruluk.
 ‘adl u d. 038b/09
 d.+ a 038b/09, 043a/02
 d.+ ı 037a/17, 038b/08
dād ve sitād kııl - : Almak,
 kurtarmak.
 d. v. s. kı.- ur 038a/13
 Ayrıca bk. ‘adl u dād eyle-;
 ‘adl u dād it-

dahı : De, da, dahi, bile.
 d. 002a/20, 002b/01, 002b/02,

002b/06, 002b/11, 002b/12,
002b/18, 002b/19, 003a/01,
003a/02, 003a/03, 003a/08,
003a/19, 003a/21, 003b/01,
003b/03, 003b/11, 003b/18,
004a/02, 004a/03, 004a/06,
004a/08, 004a/09, 004a/16,
004b/02, 004b/07, 004b/14,
004b/15, 004b/16, 004b/17,
004b/18, 004b/19, 005a/01,
005a/05, 005a/11, 005a/13,
005a/14, 005a/16, 005b/02,
005b/03, 005b/07, 005b/12,
005b/14, 005b/15, 005b/18,
006a/08, 006a/10, 006a/15,
006a/16, 006a/17, 006a/19,
006b/01, 006b/02, 006b/04,
006b/06, 006b/09, 007a/09,
007a/10, 007a/18, 007a/19,
007a/21, 007b/03, 007b/04,
007b/05, 007b/06, 007b/07,
007b/08, 007b/09, 007b/15,
007b/16, 007b/19, 007b/20,
007b/21, 008a/03, 008a/12,
009a/08, 009a/14, 009a/16,
009a/17, 009a/19, 009b/02,
009b/03, 009b/04, 009b/07,
009b/21, 010a/13, 010a/14,
010a/20, 010b/08, 010b/14,
010b/15, 010b/17, 010b/18,
011a/01, 011a/02, 011a/03,
011a/04, 011a/06, 011a/08,
011a/11, 011a/15, 011a/16,
011a/18, 011b/01, 011b/08,
011b/10, 011b/12, 012a/01,
012a/05, 012a/09, 012a/17,
012a/18, 012a/19, 012b/05,
012b/10, 012b/11, 012b/16,
012b/17, 012b/18, 013a/05,
013a/15, 013a/16, 013a/18,
013b/03, 013b/16, 013b/17,
013b/18, 014a/01, 014a/04,
014a/09, 014b/02, 014b/03,
014b/15, 015a/10, 015a/12,
015b/10, 015b/12, 015b/13,
015b/14, 015b/20, 015b/21,
016a/10, 016a/11, 016a/16,
016a/18, 016a/19, 016a/20,
016a/21, 016b/01, 016b/03,
016b/05, 016b/06, 016b/07,
016b/08, 017a/12, 017a/14,
017b/11, 017b/13, 017b/14,
018a/01, 018a/02, 018a/03,
018a/05, 018a/14, 018b/09,
018b/10, 018b/12, 018b/15,
018b/18, 018b/19, 019a/03,
019a/06, 019a/07, 019a/08,
019a/10, 019a/15, 019a/18,
019a/20, 019b/04, 019b/07,
019b/08, 019b/09, 019b/14,
019b/16, 019b/18, 019b/20,
019b/21, 020a/01, 020a/02,
020a/06, 020a/10, 020b/01,
020b/05, 020b/07, 020b/08,
020b/12, 020b/15, 021a/02,
021a/06, 021a/08, 021a/11,
021a/12, 021b/05, 021b/14,
021b/17, 021b/18, 022a/12,
022a/16, 022a/17, 022a/21,
022b/03, 022b/10, 022b/11,
022b/20, 022b/21, 023a/03,
023a/04, 023a/05, 023a/06,
023a/09, 023a/11, 023a/12,
023a/13, 023a/14, 023a/21,
023b/08, 023b/10, 023b/12,
023b/13, 023b/15, 024a/02,
024a/05, 024a/06, 024b/02,
024b/04, 024b/07, 024b/08,
024b/09, 024b/10, 024b/17,
025a/01, 025a/06, 025a/08,
025a/09, 025a/10, 025a/12,
025a/14, 025a/21, 025b/06,
025b/16, 025b/17, 026a/02,
026a/03, 026a/04, 026a/11,
026a/12, 026a/13, 026a/14,
026a/15, 026b/01, 026b/03,
026b/12, 026b/14, 026b/16,
026b/17, 026b/19, 027a/02,
027a/03, 027b/18, 028a/05,
028a/08, 028a/13, 028a/18,
028a/19, 028a/20, 028a/21,
028b/01, 028b/14, 028b/17,
028b/21, 029a/12, 029a/16,
029b/01, 029b/02, 029b/03,

029b/06, 029b/09, 029b/10,
 029b/17, 030a/05, 030a/10,
 030a/13, 030a/15, 030a/18,
 030b/03, 030b/07, 030b/11,
 030b/18, 031a/14, 031b/02,
 031b/03, 031b/10, 031b/12,
 031b/17, 031b/18, 032a/01,
 032a/06, 032a/09, 032a/10,
 032b/06, 032b/09, 032b/20,
 033a/01, 033a/02, 033a/07,
 033a/12, 033a/13, 033a/15,
 033a/16, 033a/17, 033a/18,
 033b/01, 033b/04, 033b/07,
 033b/10, 033b/13, 033b/15,
 033b/18, 034a/03, 034a/04,
 034a/07, 034a/09, 034a/14,
 034a/15, 034a/16, 034a/17,
 034a/18, 034a/20, 034a/21,
 034b/01, 034b/04, 034b/12,
 034b/21, 035a/02, 035a/04,
 035a/06, 035a/12, 035a/14,
 035a/16, 035a/18, 035b/10,
 035b/12, 035b/13, 035b/14,
 036a/01, 036a/02, 036a/04,
 036a/13, 036a/14, 036b/03,
 036b/04, 036b/05, 036b/06,
 036b/07, 036b/18, 036b/21,
 037a/05, 037a/06, 037a/07,
 037a/09, 037a/10, 037a/13,
 037a/15, 037b/13, 038b/20,
 038b/21, 039a/02, 039a/09,
 039a/16, 039a/20, 039a/21,
 039b/10, 039b/20, 040a/02,
 040a/07, 040a/11, 040a/13,
 040a/16, 040a/18, 040a/21,
 040b/04, 040b/05, 040b/08,
 040b/09, 040b/10, 040b/15,
 040b/16, 041a/02, 041a/03,
 041a/06, 041a/09, 041a/10,
 041a/11, 041a/12, 041a/14,
 041a/15, 041a/16, 041a/17,
 041a/19, 041a/20, 041b/01,
 041b/02, 041b/03, 041b/05,
 041b/06, 041b/07, 041b/09,
 041b/10, 041b/14, 041b/16,
 041b/17, 042a/02, 042a/04,
 042a/12, 042b/02, 042b/05,

042b/09, 042b/10, 042b/12,
 042b/14, 042b/17, 043a/03,
 043a/05, 043a/10, 043a/15,
 043a/16, 043a/17, 043a/20,
 043b/01, 043b/02, 043b/10,
 043b/19, 043b/21, 044a/01,
 044a/02, 044a/07, 044a/08,
 044a/09, 044a/10, 044a/11,
 044a/13, 044a/14, 044a/19,
 044a/20, 044b/01, 044b/02,
 044b/04, 044b/09, 044b/16,
 044b/18, 045a/03, 045a/04,
 045a/06, 045a/08, 045a/11,
 045a/16, 045a/19, 045a/20,
 045b/01, 045b/02, 045b/07,
 045b/15, 046a/15, 0C4a/01,
 0C4a/02, 0C4a/04, 0C4a/07,
 0C4a/20, 0C4b/01, 0C4b/02,
 0C4b/08, 0C5a/03, 0C5a/07,
 0C5a/08, 0C5a/09, 0C5a/10,
 0C5a/11, 0C5a/19, 0C5b/04,
 0C5b/05, 0C5b/18

dağme : Mezar, kabir, türbe.
 d.+ sinüş 028b/15

dā'ī : Duacı, dua eden.
 d. 001b/11, 046b/02

dāyim (dā'im) : Devamlı, sürekli.
 d. 003b/15, 037a/20, 037b/02,
 017a/17, 017a/21, 017b/01,
 020a/11, 022a/06, 033a/04,
 046a/09

dağın - : Kendine takmak, kuşanmak.
 d.- asın 037a/15

dal : Dal harfi.
 d. 016a/11

dām : Tuzak.
 d.+ ina 001b/03

dāne : Tohum, kuş yemi.
 d. 018b/15, 019a/03, 019a/08,
 019a/15, 019b/07, 019b/14,

019b/15, 020a/04, 020a/10,
035a/18, 042b/11, 042b/12,
043a/04
d.+ ler 043a/01

danış - : Görüş almak, istişare etmek,
müracaat etmek.
d.- dı 004b/20

dār I : İdam mahkumlarını asmak için
dikilen direk, darağacı.
d. 037a/19
dār it - : İdam etmek, asarak
ölüm cezasına çarptırmak.
d. i.- diler 005b/03

dār II : Yurt.
dār-ı huld : Cennet yurdu.
d. 017b/09
dār it - : Yurt yapmak,
yaşanacak yer haline getirmek.
d. i(d)- en 046a/05

darb : Darp, çarpma, vurma. krş. **zarb**
darb-ı dest : El, kol kuvveti;
çarpışma, vuruşma.
d.+ ile 009a/11

dārū : İlaç, zehir.
d. 040b/02, 040b/04, 040b/06

dāsītān (dāstān) : Hikaye, destan.
d. 017a/12
d.+ ı 025a/19
dāsītān-ı yār-ı cān : Candan
dostun hikayesi, destanı.
d. 017a/15
Ayrıca bk. **maṭlaʿ-ı dāsītān**;
Rüstem-i dāsītān; **Zāl-i dāsītān**

daʿ vā : İddia.
daʿ vā it - : Bir iddia ileri
sürmek.
d. i.- düğün 036a/03
daʿ vā kııl - : İddia etmek.
d. k.- up 025b/06

dāver : İnsafılı, doğru olan hükümdar.
d. 027b/09

daʿ vet : Çağrı, çarırma.
daʿ vet eyle - : Çağırarak.
d. e.- di 010b/14, 012a/15,
019a/07
daʿ vet it - : Çağırarak.
d. i(d)- üp 008b/15
daʿ vet kııl - : Çağırarak.
d. k.- a 011b/14
d. k.- alar 025a/04

de : Bağlaç. krş. **da**
d. 031a/01, 031a/05, 032a/18,
032a/20, 046a/06

de - : Demek, söylemek, anlatmak. krş.
di-
d.- düğün 036b/17
d.- yince 012b/11

deccāl : Kıyamete yakın ortaya
çıkacağına ve Hz. İsa tarafından
öldürüleceğine inanılan yalancı, kötü
ve zararlı şahıs, yalancı Mesih.
d.+ uş 031a/21

def : Tef, zilli ve pullu bir çembere
gerilmiş deriden ibaret çalgı.
d.+ ler 024a/18

def : Savma; giderme.
def-i melāl : Sıkıntı giderme.
d. 010a/14
d.+ için 039b/14

def i : Derhal, hemen. krş. **def i**
d. 005b/15, 006b/01, 006b/21,
009b/01, 011a/02, 011a/04,
020b/10, 023a/11, 025a/07,
028b/01, 028b/06, 033a/13,
033a/16, 033b/06, 033b/13,
0C4a/08

def i : Derhal, hemen. krş. **def i**
d. 023a/02, 045b/01

defter : Kayıt tutulan defter.

d.+ ünde 037b/17

defterin dür - : Öldürmek.

d. d.- üp 038b/08

deg - : 1. Karşılık olmak; değerinde olmak.

d.- mez 006a/08, 046a/02

2. Ulaşmak.

d.- mezdi 013b/07

degil : Değil. krş. **degül**

d.+ dür 003a/17, 003a/18

degin : Dek, -e kadar.

d. 013a/06, 038b/20

degirmen : Değirmen.

d. 030a/03, 030a/08, 030a/10

degirmen arğı : Değirmen

suyunun geçtiği oluk.

d. a(Ø). 042a/06

degirmen taşı : Değirmen taşı.

d. t.+ nı 003b/03

d. t.+ ları 030a/08

d. t.+ ların 030a/03

d. t.+ larını 030a/10

degme : Herhangi bir.

d. 023a/17, 029b/15

de-güş : Kulağıyla.

d. 0C4b/06

degül : Değil. krş. **degil**

d. 002b/10, 003a/11, 004a/20,

005a/04, 011a/02, 012a/17,

016b/02, 032b/03, 035b/07

d.+ di 004b/21, 025a/16

d.+ dür 006a/02, 014b/08,

021a/19, 022b/15, 025a/03,

028a/17, 034b/10, 035b/09,

036a/03, 043b/01, 043b/16,

044b/07, 044b/09

d.+ em 040a/13

degür - : Ulaştırmak, eriştirmek.

d.- esin 035b/12

dehr : Dünya.

d.+ e 020a/21

dehşet : Korku ve telaş gösterme, ürkme.

d.+ inden 022b/07

dek : 1. Değın, -e kadar.

d. 004a/02, 005b/05, 005b/06,

007b/17, 012b/04, 023b/09,

023b/16, 025b/01, 025b/18,

032a/10, 039a/10, 039b/01,

0C5b/21

2. Sağlam, muhkem.

d. 021a/16

delil : İz, emare, kanıt.

d. 016a/17, 016a/18, 016a/20,

016b/01, 016b/02, 016b/07,

017a/06

d.+ e ulaşa 016a/20

d.+ e 016a/17

d.+ in 016a/18

delim : Çok, birçok, hayli.

d. 001b/09, 004a/09, 005b/19,

009a/12, 009a/14, 009a/18,

009b/06, 010a/01, 010b/13,

012a/02, 025b/17, 037b/20,

039a/11

dem : Soluk, nefes; ses.

d. 041b/03, 041b/12, 041b/13

d.+ inden 002b/07

d.+ i 041b/06, 041b/08

dem çek - I : Nefes alıp uzun uzun ötmek.

d. ç.- üp 002b/03, 002b/18,

022a/02, 022a/08, 022b/10,

022b/11, 023a/01, 028b/05

dem çek - II : Nefes çekmek, nefesle içine çekmek.

d. ç.- erse 035b/02

d.+ e ç.- di 041b/03, 041b/05,
041b/07, 041b/11
d.+ e ç.- üp 041b/13, 042b/05

dem : Vakit, zaman.

d. 004a/02, 004a/14, 009a/03,
017a/19, 017b/19, 023a/02,
024a/01, 028b/11, 032a/07,
036a/16, 038a/15, 041b/20,
041b/21, 0C5b/21
d.+ den 032a/09
d.+ için 011b/19

dem gel - : Uygun zamanı
gelmek.

d. g.- e 040b/21

Ayrıca bk. **şubh-dem ol-**

dem : Kan.

d.+ inde 006b/01

deminleyin : Nefes gibi

d. 042a/08

demür : Demir.

d. 009a/18, 041a/13
d.+ e 031a/15
d.+ ler 041b/09
d. şişler 042a/10

demürçi : Demir satan, demir eşya
yapan veya onaran kimse.

d. 024a/21

deñ - : Ad verilmek; söylenmek.

d.- ür 007b/07

dendān : Diş.

dendān çek - : Diş çekmek.

d. ç.- er 045b/14

deng : Şaşkın, hayrete düşmüş.

d. 017a/21

deñiz : Yer küre üzerinde birbiriyle
bağlantılı, tuzlu su kütlesi, deniz.

d. 014a/01, 023a/14, 024a/05,
027b/21, 031b/18, 033b/03,

033b/05, 044a/14, 0C4a/17,
0C4a/19, 0C4a/21,
0C4b/11, 0C5a/20
d.+ dür 0C5a/20

d.+ e 022a/15, 027b/20,
033b/07

d.+ i 033b/12

d.+ ine 045b/04

d.+ ler 023b/19

d.+ üñ 023b/09, 035b/14

deñiz şığır(ı) : Aslı deniz aygırı
veya deniz ayısı olması
ihtimali bulunan bir efsane
hayvanı.

d. ş.+ n 022a/16

d. ş.+ ları 022a/15

deñiz yund(ı) : Deniz atı, ata
benzer bir hayvan.

d. y.+ ları 022a/14

deñlü : Denli, kadar.

d. 005a/17, 008a/20

depele - : Tepelemek, öldürmek.

d.- yüp 009b/06

depelet - : Öldürtmek.

d.- dññ 044b/17

depin - : Karşı çıkmak, saldırmak.

d.- üp 009a/11

depreñ - : Kımıldamak, hareket etmek.

d.- di 041b/01

der : Ter.

der dök- : Sıkıntıdan terlemek.

d. d.- er 006b/18

derbend : Boğaz.

d. 005b/07, 044a/04

d.+ den 005b/06, 044a/14

d.+ dür 044a/03

d.+ e 044a/07, 044a/08

d.+ i 005b/05, 005b/13,

044a/05

d.+ in 005b/06

d.+ üñ 043b/20, 043b/21,
044a/01, 044a/03, 044a/15,
045a/06
Ayrıca bk. **Gölek derbendi**

dere : Küçük akarsu.
d.+ den 031a/14
d.+ ye 031a/14

dergâh : Tekke. krş. **dergeh**
d.+ a 006b/04, 008a/01
d.+ ına 006b/02
d.+ ında 011a/01, 021a/14,
045a/14
d.+ uña 011b/18, 0C5a/05
dergâh-ı Süleymân : Hz.
Süleyman'ın tekkesi.
d.+ dan 007b/09, 011b/12

dergeh : Tekke. krş. **dergâh**
d.+ ine 019a/02, 019a/04,
019a/13, 019b/05, 020a/11,
043b/09
d.+ üme 008a/04, 026a/19

derhâl : Hemen, o anda, şimdi.
d. 023a/01, 028a/01, 032a/12,
037a/09

der-hâst : Dilek, istek.
der-hâst kıl - : Dilemek,
istemek.
d. k.- uram 005b/12

deri : İnsan ve hayvan vücudunu
kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı
tabaka, cilt, ten.

derisini yüz - : Derisini
soymak.

d. y.- üñ 041a/11

deri yüz - : İşkence ederek
öldürmek.

d.+ sin y.- üp 044b/16

deri yüzdür - : İşkence ederek
öldürtmek.

d.+ ñi y.- eyim 040a/09

deril - : Derilmek, toplanmak, bir
araya gelmek.
d.- üp 004b/12

derinlig : Bir şeyin dip tarafının
yüzeyle olan uzaklığı.
d.+ i 029b/12

dermân : Çare, çıkar yol, çözüm.
d. 029b/11, 045a/18, 046a/12
dermân bul - : Çare bulmak,
sorunu çözmek.
d. b.- mayasın 042a/14
dermân virici : Yardım eden.
d. v. 0C5b/14

der-mend (dermânde) : Biçare, çaresiz,
beceriksiz.
d.+ e 008b/07

dert : Dert, gam, keder, tasa, kaygı.
d. 003b/10, 006a/05
d.+ den 0C4a/03
d(d)+ i 005a/03, 008a/02
d(d)+ imüz 031a/05
d(d)+ ine 046a/12, 0C5b/12
d(d)+ üme 002a/10
d(d)+ üñe 017a/21
derd ü miñnet çek - : Acı
çekmek, üzülmek.
d. ü m. ç.- iserdür

deryâ : Deniz.
d. 013b/15, 014a/01, 019b/20,
022b/01, 023a/11, 024a/05,
025a/12, 025b/02, 027b/19,
028a/03, 033b/02, 038a/18
d.+ dan 014a/02, 033b/12
d.+ lar 014a/02
d.+ layın 037a/02
d.+ nuñ 013b/17, 0C4b/09,
0C4b/11, 0C4b/12
d.+ sı 014a/03
d.+ sını 033a/14
d.+ sını 022b/01
d.+ sınıñ 014a/08, 019b/21
d.+ ya 023a/09, 023a/11,

028b/04, 039b/11, 0C4b/08
deryā-yı hamīme : Sıcak deniz.
 d. 031b/21
deryā-yı Muḥīṭ : Metinde geçen
 bir deniz adı.
 d. 022a/09, 022b/12
 d.+ den 033a/17
 d.+ üñ 022b/12, 028a/04,
 033b/05
 Ayrıca bk. **cürm-i deryā**
deryālayın : Deniz gibi.
 d. 008b/20, 009a/04

dest : El.

d.+ iyle 021a/08
dest-i būs kıl - : Saygı
 göstermek için el öpmek.
 d. k. -up 019a/09
dest-i ḥaṭṭ : El yazısı.
 d.+ ıyla 013a/09
 Ayrıca bk. **ḍarb-ı dest**

destür : İzin, müsaade, ruhsat.
destür vir - : İzin vermek.
 d. v.- di 015a/07
 d. v.- gil 043a/20

devā : Çare, derman; ilaç.
 d. 002a/10, 017a/21
devā kıl - : Çare olmak
 d. k. -sañ 042a/14
devā vir - : Çare olmak.
 d. v. -di 0C5b/12

devām : Sürüp gitme, bitmeme.
devām-ı devlet : Sürekli olan
 devlet.
 d.+ inde 046a/17
 d.+ ine 004b/08

deve : Hörgücü olan, yük ve binek
 hayvanı.
 d. 018a/09, 018a/11

devlet : Talih, mutluluk, saadet; güç,
 iktidar, mevki; zenginlik.
 d. 011a/17, 019a/11, 037a/03,

037a/15, 037a/17
 d.+ e 018a/19, 025a/03
 d.+ i 019a/12, 019a/13,
 022a/01, 038b/15
 d.+ in 006b/15, 038b/13
 d.+ ine 019b/10, 039b/17
 d.+ ümde 004a/14
 d.+ üñ 003a/09, 037a/21,
 038b/14, 046a/20
 d.+ ünđe 046a/21
 d.+ ünđe 006a/03, 006a/04,
 037b/02, 044b/07
 Ayrıca bk. **başdan devlet t̄acı**
düş-; **başından devlet-i ferrin**
düşir-; **devām-ı devlet**; **‘izz ü**
devlet bul-; **nev-bahār-ı devlet**;
t̄ac ı devlet

devlüngeç : Çaylak cinsinden bir alıcı
 kuş, devlengeç.
 d. 018a/08, 041a/18

devr : 1. Zaman, çağ, dönem.
 d.+ inde 020b/21
 d.+ ünđe 001b/13
devr-i ādem-i şāfi : Hz. Adem
 dönemi, zamanı.
 d.+ den 023b/14
devr-i sultān : Devrin, zamanın
 sultanı; II. Bayezid.
 d. 023b/15
 2. Dönme, etrafını dolaşma.
devr eyle - : Dolaşmak.
 d. e.- di 015b/01
devr it - : Dönmek, dolaşmak.
 d. i(d)- en 027b/03
 d. i(d)- er 042a/20

devrān : Zaman, dünya, felek.
Āşaf-ı devrān : Āsaf devri,
 zamanı.
 Ā. 006b/01

devşür - : Derlemek, toplamak, bir
 araya getirmek.
 d.- üp 011a/19
 Ayrıca bk. **kendüyi devşür-**

deyr : Kilise, manastır.
d.+ ine 010b/03

deyyān : Mükafatlandırın ya da
cezalandırın, hakim, Allah.
d. 001b/01

dırāz : Uzun.
dırāz kııl - : Uzatmak, gereksiz
biçimde sürdürmek.
d. k.- mayalum 004b/13
Ayrıca bk. **sözi dırāz it-**

di - : Demek, söylemek, anlatmak. krş.
de-

d. 001b/01, 046a/09
d.- di 002a/11, 002a/12,
002b/02, 002b/10, 002b/12,
002b/13, 002b/15, 002b/21,
003a/11, 003a/13, 003b/04,
003b/05, 003b/06, 003b/07,
003b/09, 003b/11, 005a/11,
005a/13, 005b/04, 006a/10,
006b/03, 006b/04, 006b/05,
006b/06, 006b/10, 007a/08,
010b/08, 010b/11, 011a/06,
011a/11, 011a/14, 011a/15,
011a/19, 011b/11, 011b/17,
012b/02, 012b/15, 013a/20,
013b/14, 013b/21, 014a/03,
014a/06, 014a/15, 014b/01,
014b/04, 014b/08, 014b/17,
015a/18, 015a/19, 015b/01,
015b/03, 015b/04, 015b/07,
015b/18, 016b/21, 017b/07,
017b/16, 017b/17, 018a/04,
018a/05, 019a/06, 019a/17,
019b/18, 020a/15, 020b/06,
021a/02, 021a/03, 021a/04,
021a/06, 021a/07, 021a/11,
021a/12, 021b/01, 021b/07,
021b/18, 022b/14, 022b/19,
022b/20, 023a/04, 023a/05,
023a/08, 024a/03, 024a/20,
024b/05, 024b/06, 024b/19,
025a/01, 025a/02, 025a/06,

025b/14, 025b/16, 026b/15,
026b/16, 026b/17, 027a/01,
027a/02, 027a/05, 028b/15,
028b/16, 028b/17, 028b/20,
029a/16, 029b/05, 029b/07,
029b/09, 029b/14, 029b/17,
029b/20, 029b/21, 030a/03,
030b/03, 030b/06, 030b/13,
031a/19, 031b/01, 031b/15,
032a/01, 032b/03, 032b/06,
032b/07, 032b/09, 033a/08,
033a/11, 033a/12, 033b/02,
033b/04, 033b/14, 034a/04,
034a/10, 034a/12, 034a/13,
034a/15, 034a/16, 034b/08,
034b/21, 035a/16, 035a/19,
035a/20, 035b/07, 035b/09,
035b/11, 035b/12, 036b/02,
036b/04, 036b/05, 036b/17,
037a/07, 037a/09, 037a/16,
038a/11, 038a/18, 038a/21,
038b/21, 039a/16, 040a/06,
040a/07, 040a/10, 040a/12,
040a/13, 040a/14, 040a/20,
040b/01, 040b/02, 040b/10,
040b/12, 040b/16, 040b/17,
040b/18, 041a/09, 041a/10,
041a/11, 041a/14, 041a/15,
042b/02, 042b/03, 042b/07,
042b/15, 042b/19, 043a/03,
043a/09, 043a/13, 043a/21,
043b/17, 043b/21, 044a/06,
044b/06, 044b/08, 044b/17,
045a/12, 045a/16, 045a/18,
045a/20, 0C4a/02, 0C4a/04,
0C4a/07, 0C4a/20, 0C4b/01,
0C4b/02, 0C4b/19, 0C5a/03,
0C5a/06, 0C5a/19
d.- digün 003a/08, 014a/06
d.- diler 004b/08, 005a/14,
007b/04, 007b/15, 010a/21,
010b/02, 014b/21, 015a/06,
015a/18, 018b/12, 019b/09,
019b/10, 020a/06, 022b/15,
026b/13, 029a/02, 030a/20,
034a/07, 034a/11, 035a/07,
035a/09, 035a/16, 035b/09,

- 035b/10, 036a/04, 040a/04,
040a/17, 040a/19, 042b/06,
042b/09, 042b/15, 042b/16,
042b/18, 042b/20, 043a/20,
043b/04, 043b/06, 043b/14,
043b/18, 044a/18, 044b/21
d.- diydi 011b/09
d.- diyse 027a/03
d.- dügi 038a/15
d.- dügin 025a/17, 043b/03
d.- düginden 038a/18, 038b/03
d.- dügine 044b/08
d.- dügümüñ 040a/13
d.- dügüñ 003a/12
d.- düm 002a/10, 002a/11,
002a/12, 013b/20
d.- düñ 011b/19
d.- gil 029b/08
d.- me 031a/05
d.- medi 027a/05
d.- mege 025a/18
d.- mekten 017a/17, 027b/03,
040a/09, 046a/04
d.- meye 035b/06
d.- meyüp 020b/04
d.- miş 006b/10, 006b/11,
018b/12
d.- mişdi 034b/06
d.- mişler 021a/16, 030b/14
d.- ñiz 026b/16
d.- nse 030b/10
d.- ñüz 036b/19
d.- r 001b/08
d.- rdi 034b/09, 0C4a/14
d.- rem 021a/14
d.- rim 001b/10, 002a/01
d.- riseñ 026b/07
d.- rken 032b/15
d.- rler 013b/02, 013b/17,
015a/09, 035a/11, 038a/12,
044a/04, 0C4b/02, 0C4b/16
d.- rlerdi 007b/13, 024b/06,
042b/04, 0C4b/09
d.- rlerse 0C5a/21
d.- rsem 041a/15
d.- rseñ 022a/07, 023b/01,
036b/15
d.- rseñüz 042b/09
d.- rsin 003b/06, 003b/07,
031a/21, 036b/01
d.- rsiz 035b/05
d.- señ 028a/10
d.- yecegüñ 003b/07
d.- yem 011b/06, 040a/12
d.- yesin 002b/21, 021b/06
d.- yevüz 025a/14
d.- yicek 003a/11, 003a/21,
003b/17, 004a/16, 005a/21,
005b/11, 007a/15, 007b/04,
012b/02, 012b/09, 012b/14,
012b/21, 013a/08, 013a/13,
013a/18, 014a/06, 014a/08,
014a/15, 015a/08, 015b/18,
016a/13, 016b/10, 017b/18,
018b/12, 019a/14, 019a/17,
019b/08, 020a/13, 020b/01,
022a/09, 022b/19, 023a/05,
023b/07, 024b/03, 025a/02,
025a/06, 028a/14, 028a/21,
029a/18, 029b/09, 029b/16,
030a/08, 030b/06, 034a/05,
035b/07, 036a/07, 038a/10,
039a/01, 043a/10, 043a/12,
044a/06, 045a/02
d.- yince 024a/21, 031b/10,
033a/02
d.- yincek 012b/20, 033b/14
d.- yüp 002b/18, 003a/06,
003a/20, 003b/18, 004a/15,
004b/21, 005a/20, 005b/08,
005b/14, 006a/09, 006b/08,
007a/05, 007a/14, 007a/17,
007a/20, 007a/21, 008a/06,
010a/20, 010b/05, 010b/11,
010b/18, 011a/08, 011a/17,
011b/06, 012a/09, 012a/21,
013a/17, 013a/19, 013b/10,
014a/08, 014a/09, 014a/10,
015b/16, 016b/19, 017a/07,
017b/01, 018b/06, 018b/21,
019b/11, 019b/14, 020a/06,
020a/12, 020b/14, 021a/21,
021b/03, 021b/06, 021b/15,
021b/19, 022a/01, 022a/13,

025b/05, 025b/15, 026b/09,
026b/21, 028b/03, 028b/05,
029a/04, 029a/06, 029a/11,
029b/09, 030a/04, 030a/20,
030b/05, 030b/07, 031a/11,
031a/18, 033a/07, 033a/10,
034a/08, 034b/06, 034b/15,
035a/10, 035a/12, 035a/21,
035b/19, 036a/20, 036b/14,
036b/19, 037a/01, 037a/05,
037a/10, 037b/03, 038a/15,
038b/05, 039b/11, 040b/13,
040b/21, 045b/10, 0C4a/07,
0C4a/14, 0C4a/17
Ayrıca bk. **söz di-**;

dib : Oyuk veya çukur bir şeyin en alt seviyesi.

d.+ inde 029b/11, 029b/18,
032a/02
d.+ inden 029b/11, 033b/05
d.+ ine 039a/12, 040b/09,
0C5a/04

dik - : 1. Bir şeyi dikine duracak şekilde yerleştirmek.

d.- üp 003a/14, 009b/07,
043b/19
2. İğne ve iplikle birbirine tutturmak.
d.- üp 041a/13

dikil - : Dik duruma gelmek, yükselmek.

d.- inceye 039a/10

dil I : Gönül, kalp, yürek.

d. 011b/06, 022a/06, 038b/12
d.+ den 021a/16
d.+ ine 009b/04
d.+ lere 009b/13
dilber : Gönül alan, sevgili.
d.+ i 002a/08
d.+ üj 002a/13
Ayrıca bk. **ḳadd-i dilber**
dil-güşā : Gönül açan, ferahlık veren.

d. 027a/21, 037b/13, 041a/01

dil-güşā ol - : İç açmak, ferahlık vermek.

d. o.- sun 002a/13

dil-rübā : Gönül kapan.

d. 002a/13, 027b/01

dil ü cāndan: Çok isteyerek, içten, içtenlikle, temiz duygularla, kalpten.

d. ü c.008a/06

dil vir - : Gönül vermek, sevmek.

d. v.- me 046a/02

Ayrıca bk. **cān u dilden; sūrāḥ-dil**

dil II : 1. Lisan

d.+ ile 031b/19

d.+ imizi 018b/20

2. Konuşma yetisi, anlatım gücü.

d. 032a/08, 046a/05

d.+ de 008a/20

d.+ ile 046a/05

d.+ üme 008a/19

d.+ üj 005b/10

dil al- : Haber almak.

d. a.- up 011a/16

dil aç - : Konuşmak.

d. a.- up 038a/09

dilden elden geldügince :

Anlatabildiği, yapabildiği kadar.

d. 008a/18

dile gel- : Konuşmak.

d. g.- üp 018b/12, 025b/20

dili dutıl - : Sevinç, korku, şaşkınlık vb. sebeplerle birdenbire söz söyleyemez olmak.

d. d.- up 0C4b/07

diline her ne gelse söyle - :

Ağızına geleni söylemek.

s.- di 039b/08

dilin taḡlat - : Kızgın demirle yaktırmak, dağıtmak, konuşmasını engellemek.

d. t.- dı 023a/19

dil-pezir : Gönle hoş gelen, göblün beğendiği.

d. 011b/04, 027a/07

dil vir - : Konuşmasını sağlamak.

d. v.- di 038a/06

3. Tat almaya ve konuşmaya yarayan organ

d.+ i 013b/01, 013b/16

d.+ iyle 013b/01

4. Birçok aletin uzun, yassı ve çoğu hareketli bölümleri.

Ayrıca bk. **sünü dili**

dilince : Diline göre, konuşabildiğince, anlatabildiğince.

d. 002a/19, 011a/05, 033a/14, 0C5a/08

Ayrıca bk. **‘ Arab dilince; âdem dili; âdem dilince; halk dili; kuş dili; kuş dilince; perrî dili**

dil - : Parçalara ayırmak, kesmek.

d.- üp 009a/14

dilâver : Yiğit, yürekli.

d. 004a/11

d.+ e 009a/13

d.+ i 009b/06

d.+ ile 004a/18

d.+ ler 009a/12, 039b/10

d.+ leri 010a/13, 024a/06,

045b/10, 0C5b/18

d.+ lerile 004a/07, 009a/20, 009b/05

d.+ lerinden 004a/11, 009b/06

d.+ leriyle 005b/17

dile - : Bir şeyin olmasını istemek, arzu etmek, rica etmek.

d. 027b/13, 035b/21

d.- di 003b/20, 007a/20,

014a/17, 014a/21, 015a/20,

033a/06, 033a/07, 041b/04,

041b/09, 041b/11, 044b/14,

045a/07, 0C5b/11

d.- düm 011a/16

d.- r 017b/01, 025b/08, 035a/09

d.- rdi 024b/15, 041a/21

d.- rem 031b/18, 032b/14, 036a/01

d.- rsem 003a/04

d.- rsej 003b/11, 025a/19,

031b/20, 036b/03, 037a/21,

037b/18, 038b/15

d.- seyidi 036a/16

d.- yince 035a/07

d.- yüben 025b/12

Ayrıca bk. **amân dile-; du‘ â**

dile-; icâzet dile-; ‘özr dile-; şuç dile-

dilek /g : İstenilen şey, istek, talep, murat, arzu.

d(g)+ im 038b/18

dilek bul - : İsteğine, arzusuna kavuşmak.

d. b. 018b/06

d. b.- dı 015b/16

d. b.- sa 024b/13

dilek kı1 - : İstemek, dilemek, rica etmek.

d. k.- am 0C4a/04

d. k.- ayım 003b/06

dilir : Yürekli , cesur, yiğit.

d.+ ler 009a/19

dilirlik Yiğitlik.

d. 009a/05

dillü : Dili olan, konuşan.

d. 0C5a/08

dilsüz : Konuşamayan.

dilsüz ol - :

d. o.- ur 018a/11

dimâğ : Beyin, zihin.

d.+ ina 015b/01

dimâğ-ı zinde : Sağlam zihin.

d. 045b/14

dīn : Kutsal inanç, diyanet.
d. 036b/20
d.+ e 037b/07
d.+ ine 037a/21

diñ - I : Dinlemek.
d. 002a/12 , 019a/06, 019b/10

diñ - II : Bitmek, sona ermek, kesilmek veya durmak.
d.- er 0C5b/06

diñdür - : Dinmesini sağlamak.
d.- üp 039b/04

diñle - : Dinlemek, kulak vermek, işitmek; söyleneni dikkate almak, söylenene göre davranmak.
d. 003a/07, 004a/15, 007a/06, 017a/05, 022b/08, 024a/03, 026b/11, 027a/07, 027b/14, 030a/07, 031a/11, 034b/15, 037b/05, 038a/07, 041a/06, 045b/17, 0C5b/14
d.- di 026b/12, 038b/16
d.- diler 017a/12, 018b/14
d.- gil 008a/09
d.- ğüz 010b/18, 040a/14
d.- riseñ 003a/19
d.- yene 008b/04
d.- yüben 027a/05
d.- yüp 015b/16, 016b/20, 018b/13, 022b/03
Ayrıca bk. **az u öz söyle veli çok diñle-**; **cān kulağıyla diñle-**

diñlen - : Yorgunluğunu gidermek, istirahat etmek, soluklanmak.
d.- di 028b/02, 033a/13, 033b/12
d.- icked 033a/21

dir - : Devşirmek, toplamak dermek.
d.- medi 006b/19
d.- memişdür 006b/18

diraht : Ağaç.

diraht-istān-ı ĩrān : ĩran'ın ağaçlık yeri.
d. 026a/06

diri : Canlı.
d. 014b/07, 020b/11

dirig : Esirgeme; ah, aman, yazık.
d. 016b/21, 035b/02

dirigā : Yazık, eyvahlar olsun.
d. 029a/03

diril - : Canlanmak.
d.- di 009b/16
d.- dür 016a/13
d.- ürsevüz 005a/16

dirlik : Beraberlik.
dirlik kıı - : Beraber hareket etmek.
d. kı. up 017b/12

diş : Diş.
d.+ leriyle 041a/17

dişi : Kadın.
d.+ sini 039b/10

dīv : Dev; şeytan; cin.
d. 001b/14, 002b/04, 002b/07, 003a/04, 003a/17, 003b/12, 011a/12, 013a/02, 013a/04, 018b/04, 029a/11, 029a/17, 029a/18, 029a/19, 030a/12, 030b/17, 035a/10, 036a/08
d.+ den 012b/12, 022a/20, 029b/08
d.+ e 003a/06, 018b/04, 030a/05, 043a/07
d.+ ile 018b/03
d.+ ler 002a/21, 002b/09, 003a/02, 020b/03, 021a/05, 021a/10, 029b/02, 029b/03, 030a/05, 030a/19, 030b/04, 030b/13, 0C4a/01
d.+ leri 003a/03

Ayrıca bk. **Ca' ca' a-yı dīv; ehl-i dīv; Qārūn-ı Dīv-bend**

043a/19, 043b/01, 043b/02, 043b/06

dīvān : Yüksek rütbeli kişilerden oluşan meclis.

d. 026a/02, 026a/08, 039b/09
d.+ a 010a/14, 026a/03,
026a/06, 044b/01
d.+ dan 044b/08
d.+ ı 004b/10, 005a/05
d.+ ina 025b/21

dīvān kūr - : Toplantı kurmak.

d. k.- dı 026a/02, 039b/05

dīvān-ı hān : Büyük sofa ,avlu.

d. + dan 026a/08

dīvān-hāne : Büyük sofa, avlu.

d. 030b/08

d.+ de 030b/02

d.+ lerine 030a/13

d.+ ye 044a/19

dīvān-hāne kūr - :

d.+ sin kurdılar 044a/19

dīvān-ı kahrāmānī :

Kahramanların toplandığı meclis.

d. 039b/05

dīvān-ı Süleymānī : Hz.

Süleyman'ın meclisi.

d. 038b/17

diyār : Memleket, ülke.

d.+ ın 007a/09

d.+ ında 038b/07

d.+ lar 038b/04

d.+ ları 038b/03

d.+ u 042b/03

diye : krş. **diyü**

d. 035b/06

diyış - : Karşılıklı konuşmak.

d.- diler 038a/09

diyü : krş. **diye**

d. 004b/09, 014b/02, 016a/06,
016a/07, 029a/03, 031b/14,
032b/04, 040b/21, 043a/10,

diz : Alt ve üst bacağı birleştiği yer.

diz çek - : Oturmak, bağdaş kurmak.

d. ç.- üp 005b/20, 037a/01

doğ - : Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

d.- inca 016a/21

dōsītān (dōstān) : Dostlar.

d. 017a/12, 046a/21

dost : Yakın, güvenilir arkadaş.

d. 025a/15

d.+ ina 025a/15

d.+ larıdur 002b/12

d.+ ları 007a/11

dost ol - : Yakınlık kurmak, ahbap olmak.

d. o.- acağdur 036a/13

d.+ um o.- a 036a/06

dostlık / ğ : Dostluk, arkadaşlık.

d(ğ)+ ina 016a/03

dostlık kıl - : Yakınlık kurmak, dost olmak.

d. k.- avuz 011b/10

doy - : Tatmin olmak.

d.- madı 042a/13

dög - : 1. Toz haline getirmek için vurarak ezmek.

d.- üp 027a/03

2. Dövmek.

d.- üp 026b/17, 026b/18

dögüş - : Karşılıklı birbirini dövmek, vuruşmak.

d.- diler 040a/16

d.- evüz 044b/19

dök - : Sıvı veya tane halindeki bir şeyi bir yere boşaltmak, atmak.

d.- di 022b/07
 d.- diler 0C5b/19
 d.- eler 010a/06
 d.- elüm 030a/03, 039b/11
 d.- er 006b/17, 006b/18
 d.- erlerdi 042b/12
 d.- ecek 030a/04
 d.- miş 004b/04
 d.- üp 026b/15
 Ayrıca bk. **ayağına baş dök-;**
der dök-; kan dök-; toprağa
dök-

dökdür - : Dökme işini yaptırmak.
 d.- di 043a/01

dön - : 1. Yönelmek
 d.- di 021a/01
 d.- üp 002b/01, 007a/07,
 011b/08, 022b/13, 024b/04,
 029a/03, 029a/15, 029b/04,
 031a/19, 035b/04, 041a/08,
 045a/12, 045a/17, 0C4b/14,
 0C5a/04
 2. Geri gitmek, geri gelmek.
 d.- di 014b/02, 033a/13
 d.- diler 004a/05, 005a/05,
 009b/06
 d.- elden 045b/16
 d.- er 032b/18
 d.- se 032b/18
 d.- üben 031a/03
 d.- üp 003a/15, 020a/05,
 021b/07, 038b/16, 041a/09,
 043b/13, 044a/14
 3. Benzemek, bir şeyi
 andıracak duruma girmek.
 d.- di 015a/14, 026b/14,
 041b/02, 0C4b/06
 d.- miş 004b/03, 026a/06,
 030b/01, 045b/04
 d.- mişidi 045b/16
 d.- sün 004b/09
 d.- üp 034b/19
 4. Geri almak.
 d.- mez 007a/03
 5. Kaçmak, geri durmak.

d.- di 039a/12
 d.- diler 010a/07
 d.- eler 010a/05
 d.- elüm 021b/18
 d.- üp 039b/04
 6. Dolayında hareket etmek
 d. 011b/19
 d.- di 011b/19
 d.- mesiyile 032a/14
 d.- miş 028a/01

döndür - : Dönmesini sağlamak.
yoldan döndür - : Gideni
 durdurmak, gitmesine engel
 olmak.
 y. d.- mezsem 021b/21

dördüncü : Dört sayısının sıra sıfatı,
 sırada üçüncüden sonra gelen,
 dördüncü. krş. **dördüncü**
 d. 020b/09

dördüncü : Dört sayısının sıra sıfatı,
 sırada üçüncüden sonra gelen,
 dördüncü. krş. **dördüncü**
 d. 014b/21, 015b/10, 028a/09,
 032b/02, 042b/21, 043b/12
 D. 027b/06

dört : Dört sayısı, sayıyla 4.
 d. 007b/16, 009b/20, 010a/02,
 012a/17, 012b/10, 015a/11,
 015b/09, 022a/09, 023b/07,
 033b/14, 034a/14, 034b/16,
 039a/01, 040b/04, 044a/02,
 044a/13, 044a/16, 044a/17,
 044a/20, 044b/19, 045a/03,
 0C5a/09, 0C5a/12, 0C5a/13,
 0C5a/14, 0C5a/17

dört bin : Sayıyla 4.000
 d. b. 004a/07, 014b/15

dört bin dört : Sayıyla 4.004
 d. b. d. 023b/04

dört bin dört yüz : Sayıyla 4.400

d. b. d. y. 023b/07, 025b/02,
026a/09

dört yüz : Sayıyla 400
d. y. 005a/07, 026a/07

dört yüz kırk dört : Sayıyla 444
d. y. k. d. 023b/11

döş : Göğüs, bağır.
d.+ ine 009b/15
döş döşe 045a/21

döşen - : Döşeme işi yapılmak,
yerleştirilmek.
d.- endi 024a/11

du' ā : Allah'a yalvarma, yakarış.
d. 002a/10, 013a/09, 039b/21,
0C5a/18
d.+ dan 002a/04
d.+ yı 013a/02, 013a/03,
013a/05, 013a/06
du' ā-yı hayır : Hayır dua, iyilik
isteyen dua.
d.+ la 046a/19
du' ā dile - : Allah'a yalvarmak.
d. d.- yeler 013a/05
du' ā eyle - : Dua etmek, Allah'a
yalvarmak.
d. e.- di 011b/07, 018b/09,
040a/04, 040a/12
du' ā it - : Dua etmek, Allah'a
yalvarmak.
d. i(d)- er 017a/16, 046b/02
d. i.- di 011a/17, 038a/16,
038b/06
d. i.- diler 035a/15, 042b/01
d.+ lar i.- üp 011a/08
du' ā kı1 - : Dua etmek.
d. k.- di 026a/11, 031b/17,
038b/05
d. k.- up 025b/13, 040a/06
d.+ lar k.- up 004b/08
d. k.- ur 0C5a/06
Ayrıca bk. **hayır du' ā it-**; **hayır**

du' ā it-

dudağ : Ağzın, dişleri örten ve
dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst
ve alt kenarlarından her biri.
d.+ ların 026b/14
d.+ larına 042a/01

duhül : İçeri girme.
duhül it - : İçeri girmek, içine
girmek.
d. i.- mez 027b/10

dün : Alçak, aşağı.
d. 046a/02
Ayrıca bk. **miş-i dün**

dur - : 1. Bulunmak, bir yerde olmak.
krş. **tur-**
d.- miş 0C5a/07
d.- up 014a/01
d.- ur 0C4b/11
d.- urdı 035a/20
d.- urlardı 032a/12
2. Beklemek, dikilmek.
d.- an 009a/11
d.- urlar 0C4b/20
d.- urda 023a/02
3. Bir görevde bulunmak
d.- urlar 032a/19
4. Süreklilik bildiren yardımcı
fiil.
dutup d.- ur 030b/18
hilkat olup d.- ur 035b/20
gelüp d.- ur 024a/21, 035b/20
şıyup d.- urdı 006a/16
şokup d.- ur 023a/07
varup d.- urken 025b/13
yapup d.- ur 023b/05
5. Cevher fiili.
âdem d.- ur 035a/11
'Akenke' d.- ur 011a/15
āvâzesi d.- ur 034a/16
'ayyâr d.- ur 007b/20
bâtil d.- ur 021a/15
Berķ-ı Cāzū-yı mel' üne d.- ur
030b/11

bigi d.- ur 022a/20
 böyle d.- ur 016b/09
 bu d.- ur 022b/06, 042a/18
 cām-ı cem d.- ur 024b/07
 cā'iz d.- ur 019b/01
 cengde d.- ur 024b/02
 cismün d.- ur 008a/10
 dā'ī d.- ur 046b/02
 enbiyā-yı ve'lmürselin d.- ur
 023b/16
 er d.- ur 031a/06
 firişte d.- ur 032a/16
 gerek d.- ur 016b/08
 ḥaddi d.- ur 042a/17
 ḥayātda d.- ur 033a/12
 Ḥızr-ı zinde d.- ur 006a/11
 Hū d.- ur 017b/01, 017b/02,
 017b/03, 017b/04
 ilçi d.- ur 030b/06
 irmiş d.- ur 023a/07
 işāret d.- ur 0C4b/19
 ḳal' a-yı sürḥābda d.- ur
 011a/19
 ḳanı d.- ur 042a/17
 kim d.- ur 011a/11
 lāyık d.- ur 021b/15
 lāzım d.- ur 021a/15
 maḳşūdum d.- ur 029b/21
 māl-i Dāvud d.- ur 024b/07
 ma'zūr d.- ur 007a/21
 mekkār d.- ur 007b/20
 mişkil d.- ur 021a/15
 muḳarrebinden d.- ur 023b/17
 müşkil d.- ur 011b/10
 nāzır d.- ur 036b/15
 ne d.- ur 036b/14
 nefs-i ammāre d.- ur 045b/19
 ol d.- ur 023a/20, 027b/04
 şarblık d.- ur 005b/07
 şaydı d.- ur 026b/10
 şaydımuz d.- ur 026b/04
 sende d.- ur 018b/03
 server-i selāḫinden d.- ur
 023b/16
 şıfat-ı maḥlūkāt d.- ur 036a/09
 sinde d.- ur 018b/03
 şu d.- ur 032b/21

Süleymān d.- ur 019a/17
 şahş d.- ur 0C4a/19
 şeytān-ı racim d.- ur 033a/11
 ta'zīm d.- ur 019b/01
 vācib d.- ur 019b/02
 var d.- ur 018a/14, 019a/10,
 019b/03, 020a/14, 031a/05,
 036a/15
 virmiş d.- ur 036a/08
 yok d.- ur 001b/13, 006a/07,
 013b/18, 020a/20
 yok d.- ur 035a/08
 yol d.- ur 020b/03, 020b/04
 zikrinde d.- ur 027b/07
 sultānı d.- urlar 030b/14
 Ayrıca bk. **bir ḳarāra dur-**

dut - : 1. Gereğini yapmak, yerine getirmek. krş. **tut-**

d. 008a/16
 d.- aram 003a/13
 d.- maḳ 003a/13
2. Ele geçirmek, yakalamak.
 d. 0C4a/09
 d.- dı 004b/14
 d.- dılar 004b/18
 d.- ıla 004a/13
 d.- madıñuz 010a/19
 d.- up 004b/15, 004b/17,
 005a/10

3. Elde bulundurmak, ele almak.

d.- ar 012a/19, 0C4b/12
 d.- arsin 013a/13
 d.- dugın 027a/03
 d.- miş 032a/09
 d.- sa 013a/02

4. Kaplamak.

d.- a 024b/11
 d.- dı 042a/08
 d.- up 030b/18
 d.- up 041b/21

Ayrıca bk. **gayret dut-; göz dut-;**
iki elin göge dut-; kuvvet dut-;
naşihat dut-; söz dut-; ümiz
dut-

đutıl - : Tutma işi yapılmak. krş. **đutıl-**,
đutul-

d.- up 0C4b/07

Ayrıca bk. **đili đutıl-**

đutsak : Savaşta ele geçen düşman,
esir.

d.+ ları 005b/02

đūzađ : Cehennem, tamu.

d.+ a 001b/11

d.+ ı 037b/10

đūzađ it - : Cehenneme
çevirmek.

d. i(d)er 023a/17

đū : İki.

đū-‘ālem : İki dünya, dünya ve
ahiret.

d. 017a/06

đū-cihān : İki cihan, dünya ve
ahiret.

d. 001b/07

đū-kevn : İki dünya.

d.+ üğ 017a/17

đügdü : Balta, kazma, keser vb.
aygıtların çivi, kazık çakmaya yarayan
kısmı.

d.+ sini 011a/03

đühül : Davul.

d.+ ler 008b/20

đükeli : Hep, cümle, hepsi, bütün,
herkes.

d. 003b/09, 003b/10, 014a/02,
043a/19

d.+ si 036a/15

d.+ sin 002b/17

đüken - : Bitmek, sona ermek.

d.- mezden 018a/17

đün : Gece.

d. 011a/16, 025b/19

đüni güne kat - : Geceyi

gündüze katmak, gece gündüz,
aralıksız, durmadan.

d.+ni g. k.- up 006a/15

đünyā : İçinde bulunduğumuz yer
küre, alem.

d. 006a/06, 006a/05, 017b/12,
018a/04

d.+ da 016a/21, 020b/16,

020b/17, 040b/19

d.+ dan 046a/08

d.+ nuğ 009b/03

d.+ ya 006a/06

d.+ yı 046a/02

đünyāyı çeşmine tar kıl - :

Dünyayı başına dar etmek,
çaresiz bırakmak.

d. ç. t. k. 037a/19

Ayrıca bk. **cemi‘-i dünyā; milk-**
i dünyā

đüpdüz : Düpedüz, açıkçası,
gerçekten.

d. 031b/07

đür : İnci. krş. **đürr**

d. 006b/13

đür - : Katlamak.

d.- üp 007b/05, 025a/07

Ayrıca bk. **defterin dür-**

đürid - : Peyda etmek, türetmek,
bitirmek.

d.- ür 006b/12

đüril - : Katlanmak.

d.- üp 042a/09

d.- ür 016a/19

đüriş - : Mücadele etmek, savaşmak.

d.- üğ 012a/04

cege d.- üp 009b/05

đürlü : Çeşitli, muhtelif.

d. 013a/04, 015b/18, 015b/20,

020b/19, 024b/16, 027a/20,

036a/09, 036a/10, 036b/09,
037a/11, 038b/03
dürlü dürlü : Çeşit çeşit.
d. 003b/12, 033a/03, 042b/11,
045a/01

dürr : İnci. krş. **dür**
dürr-i fişān (dür-feşān) : İnci
saçan.
d. 017a/13
dürr-i şemīn : Kıymetli inci.
d. 038b/12
dürr ü la' l ol - : Lal ve inci
kadar kıymetli olmak.
d. ü l. o.- a 008b/03
Ayrıca bk. **nāfe-yi dürr-i yetīm**

dürüst : Doğruluktan ayrılmayan.
dürüst ol - : Doğru davranmak,
doğrudan ayrılmamak.
d. o.- mazsın 016b/16
Ayrıca bk. **be-dürüstī**

düş : Düş, rüya.
d.+ ine 036a/13

düş - : 1. Yukarıdan aşağıya inmek.
d.- di 023a/11, 033b/12,
041b/04, 041b/06, 041b/08
d.- mege 028b/04
d.- melü 027b/20
d.- miş 004b/05
2. Yere serilmek, devrilmek,
yıklılmak.
d.- di 041b/20, 042a/05,
042a/10, 0C4b/05, 0C4b/08
d.- dügi 041b/20, 041b/21
d.- dügine 009b/21
3. düş - : Meydana gelmek
d.- er 017b/20
4. düş - : Ele geçirmek
d.- eli 007a/08
5. Ölmek
d.- enleriçün 043b/14
Ayrıca bk. **cüdā düş-**; **başdan**
devlet tācı düş-; **başdan ışık**
düş-; **belā arusu başına düş-**;

fāriğ düş- kuma düş-; **manşıbdan**
düş-; **muzaffer düş-**; **ögine düş-**;
tekrār düş-; **üzerine düş-**;
vehmnāk düş-; **yola düş-**; **za' if**
düş-

düşir - : Düşmesini sağlamak,
düşmesine yol açmak. krş. **düşür-**
d.- üp 009a/14
Ayrıca bk. **başından devlet-i**
ferrin düşir-

düşmān : Hasım, yagı, ' adū. krş.
düşmen

d. 004a/08, 004b/18, 005b/03,
005b/17, 006a/20, 010b/16,
011b/08, 011b/13, 012b/18,
029b/05, 030a/01, 030a/21,
037a/19, 0C5b/16, 0C5b/19
d.+ a 010b/11, 012a/11
d.+ ı 004a/12, 005b/18,
010a/21, 040b/15
d.+ ları 019b/02
d.+ ları 003a/10
d.+ um 024b/21, 036b/01
d.+ uş 004a/01, 0C5b/20
düşmān ol - : Husumet
beslemek.
d. o.- a 025a/15
Ayrıca bk. **cemī' -i düşmān**

düşmen : Hasım, yagı, ' adū. krş.
düşmān

d. 003a/19, 004b/07, 004b/08,
005a/06, 007a/04, 009a/08,
009a/13, 009a/17, 011a/20,
012a/14, 024b/08, 028b/10,
039a/15, 043b/16, 043b/17,
043b/20, 0C4a/13
d.+ den 005a/03, 005a/04,
038b/04
d.+ e 004a/14, 004a/19,
012a/07
d.+ i 006a/16, 006a/21
d.+ in 044b/12
d.+ ine 025a/15
d.+ inüñ 044b/03

d.+ ler 004b/09
 d.+ leri 021b/02
 d.+ lerine 031b/05
 d.+ üm 031a/20, 040a/09
 d.+ üj 004a/12, 029b/06,
 046b/01
 d.+ ünden 037a/20, 044b/12
düşmen ol - : Husumet
 beslemek.
 d. o.- up 008a/05
 d. o. -updur 042b/16

düşmenān : Düşmanlar.
 d. 004a/12

düşür - : Düşmesini sağlamak,
 düşmesine yol açmak. krş. **düşir-**
 d.- di 010a/04
 d.- diler 009b/19, 010a/06
 Ayrıca bk. **yalan düşür-**

düşvār : Güç, zor.
düşvār ol - : Zor olmak, zor
 gelmek.
 d. o.- dı 029b/07

düt - : Duman çıkarmak.
 d.- erdi 042a/08

dütün : Duman.
 d.+ i 035b/03
 d.+ inden 035b/15, 042a/08
 d.+ ler 035b/15

düz - : Düzene sokmak, düzenlemek,
 tanzim etmek, uygun duruma
 getirmek.

d.- mişler 032b/14
 d.- üldüğün 032b/15
 d.- üp 019a/02, 019b/06

düzed - : Yapmak.
 d.- ür 029a/07

düzil - : Tanzim edilmek.
 d.- ür 016a/17

ebed : Sonu olmayan, sonsuz.
 e. 018b/05

ebedü'l-ebed : Sonsuza kadar.
 e. 017b/15, 017b/16
 e.+ in 017b/14

ebr : Bulut.
 e. 022b/04

ebyāt : İki mısradan oluşan manzum
 sözler.
 e. 034a/21

ecel : Hayatın sonu, ölüm zamanı.
 e. 008b/20, 010a/02
 e.+ den 023b/21, 037b/14,
 046a/17

ecel çengeli : Ecel pençesi.
 e. ç.+ ne 042a/13

eceli gel - : Ölümü veya yok
 olması kaçınılmaz duruma
 gelmek.
 e.+ leri g.- memişdi 005b/03

ecsām : Cisimler, bedenler.
 e.+ dan 014b/15

eçhel (echel) : Daha cahil, en cahil.
eçhel kııl - : Cahilleştirmek.
 e. k- ur 037b/07

edā : Ödeme, verme.
edā it - : Dini yükümlülükleri
 yerine getirmek.
 e. i(d)- esin 023a/16

edeb : Kurallara uygun davranma;
 terbiye, nezaket.
 e. 005b/09
 e.+ ile 005b/08, 010b/11,
 011b/11, 012a/21, 013b/10,
 036b/20, 037a/07

ednā : Pek aşağı, en bayağı.
 e.+ lar 024a/09

ef'āl : Fiiller, işler, ameller.
e.+ in 018b/18

efđal : Daha faziletli, en faziletli;
üstün.

e.+ idür 030b/17
efđal-ı rûhāniyān : Fazilet
sahibi, üstün melekler.
e. 036b/01

efgān : Acıyla bağırma, inleme.
e. 029a/06

e.+ lar 039b/03
efgān eyle - : İnlemek, acıyla
bağırarak.
e. e.- di 043b/15
efgān u zār it - : Feryat etmek.
e. i(d)- erdi 029a/06
e. i.- mezidi 038b/11
efgān kııl - : Acıyla bağırarak
ağlamak.
e. k.- up 002b/15

efgen : Düşüren, düşürücü, yere atan.
e. 026a/21
e.+ imdür 026a/18

efgende : Yıkılmış, yıkı; düşkün,
biçare.
e.+ sidür 010b/20

efkār : Fikirler.
e. 023b/03

efrenc : Frenk, Avrupalı.
e.+ den 023b/12

efzūn : Çok, ziyade, aşkın.
efzūn ol - : Artmak,
ziyadeleşmek, çoğalmak.
e. o.- a 046a/20, 046b/01

eger : Şayet, eğer. krş. **iger**
e. 003a/10, 005a/16, 006a/19,
010b/08, 013a/04, 014b/07,
014b/17, 015a/18, 015a/19,
017b/10, 019a/18, 019b/04,

020a/14, 021b/06, 021b/21,
022a/04, 023b/16, 024b/08,
024b/09, 025a/03, 025a/05,
028b/09, 030a/15, 035b/11,
036b/15, 038b/02, 039a/15,
042a/13, 042b/06, 043b/05,
044b/17, 045a/13, 045a/15

egerçi : Her ne kadar, ise de, gerçi.
e. 005a/15, 020a/20

egil - : Eğik duruma gelmek.
e.- üp 033b/07

egle - : Avutmak.

gönül egle - : Avutmak, teselli
etmek.
g.+lerin e.- di 034a/09

eglen - : Oyalanmak, gecikmek;
dinlenmek.
e.- di 043a/19
e.- düñ 033a/09

egreş - : Karşılıklı kükremek.
e.- diler 010a/21, 010b/02

egri : Düz olmayan.
e. 031a/16, 031b/03

ehl : Sahip, malik; usta, maharetli; bir
yerde oturan.

e.+ ine 024a/03

ehl-i cān : Can ehli.

e.+ dan 022a/07

ehl-i điv : Şeytan, cin ehli.
e. 011a/12

ehl-i fenā : Kötülük ehli.
e. 038b/07

ehl-i hāl : Vecde gelen, cezbeyle
tutulan, Allah adamı.
e. 008a/03

ehl-i hikmet : Filozoflar.
e. 026a/10

ehl-i nazar : İleri görüşlü.
e. 020b/20

ehl-i 'uqūl : Akıllılar.

e. 027b/11
ehl-i şaḥīḥ : Doğruluk ehli.
 e. 038a/03
ehl-i sünnet : Hz. Muhammed'e itikatta uyanlar.
 e. 015b/15
ehl-i taḥkīk : Araştırmacı kimseler.
 e. 037b/21
ehl-i telbīs : Hile ehli.
 e. 029b/13
ehl-i tevḥīd : Müslüman.
 e.+ lerdür 015b/14
 Ayrıca bk. **īmān ehli; tevfiḳ ehli**

ehlā vü sehlā : "Hoş geldin, merhaba, nasılsın" anlamlarına gelen hatır sorma, karşılama sözü.
 e. vü s. 012b/01

ejdehā : Kanatlı, kuyruğu yılan benzeyen, ağzından ateş saçan masal canavarı. krş. **ejder, ejderhā**
 e. 018a/10, 032b/21, 035a/20, 035b/11
 e.+ dan 029b/15, 035b/04
 e.+ lar 022b/06
 e.+ yı 035b/05
 e.+ yıla 035b/08

ejder : Kanatlı, kuyruğu yılan benzeyen, ağzından ateş saçan masal canavarı. krş. **ejdehā, ejderhā**
 e. 035b/16
 e.+ i 035b/06, 042a/15

ejderhā : Kanatlı, kuyruğu yılan benzeyen, ağzından ateş saçan masal canavarı. krş. **ejdehā, ejder**
 e. 010a/20, 028a/07, 041a/09, 041a/20, 041b/06, 041b/07, 041b/09, 041b/10, 041b/18, 042a/02, 042a/03, 042a/09, 042a/10, 042b/05
 e.+ dan 035b/05
 e.+ nuḡ 041a/08, 041a/15, 041a/19, 041b/04, 041b/06,

041b/08, 041b/09, 041b/12, 041b/13, 041b/14, 041b/18, 042a/01, 042a/02, 042a/03, 042a/08, 042b/01, 042b/04
 e.+ yı 035b/07, 035b/09, 041b/16, 042b/03

ekābir : Büyükler, ileri gelenler.
 e.+ leri 035a/17

ekālīm : Memleketler.
 e. 005b/08

ekmel : Daha mükemmel, en uygun, en kusursuz.
 e.+ i 008a/07

ekrem : Çok şeref sahibi, pek cömert, eli açık.
 e. 015a/08

ekşerī : Çok defa, çoğu.
 e. 039a/12

eksük : Eksik, noksan.
 e. 021a/19

eksük kıılma - : Eksik etmemek, her zaman bulundurmak.
 e. ḳ.- yalar 020b/02, 034a/18

el : 1. El, uzuv; sahiplik, mülkiyet.
 e.+ de 002a/02
 e.+ den 026a/21
 e.+ e 007b/05, 007b/15, 010a/17, 010b/15, 012a/04, 022b/21, 029a/21, 038b/21
 e.+ e 009b/09
 e.+ i 011a/07, 011a/10, 021a/16, 029b/11, 032a/09, 0C5a/13
 e.+ in 004b/16, 011a/05, 027b/10, 0C4b/21
 e.+ inde 007b/21, 012a/18, 012a/19, 029b/11, 032a/09, 032a/10, 032b/21, 040b/15, 0C4b/12
 e.+ inden 008a/19, 013a/18,

017a/13, 024b/09, 032b/19,
037b/14, 038a/13, 042b/14
e.+ indeki 041b/05
e.+ ine 006b/09, 007b/05,
007b/17, 010b/15, 013a/09,
013a/17, 026b/16, 030b/08,
030b/12, 032b/16, 032b/17,
039b/21, 040a/05, 040a/20,
040b/02, 041a/17, 045a/08
e.+ ini 011a/04
e.+ iyle 015a/17, 026b/15
e.+ leri 031a/15, 041a/16
e.+ lerin 032a/12
e.+ lerinde 032a/12
e.+ lerini 016a/10
e.+ ümde 012b/11
e.+ ümdeki 0C4b/19
e.+ üme 013a/16, 026b/02
e.+ üñ 012b/10
e.+ üñde 012b/10, 013a/13
e.+ üñdegi 023a/07
e.+ üñdeki 0C4b/15, 0C4b/16
e.+ üñe 037a/17
e.+ üñle 021a/16
e.+ üñüzi 015a/10
elden geldügince : Elden
geldiği kadar, olabildiğince,
yapabildiği kadar.
e. g. 008a/18
elden zeri kap - : Elindeki altını
alacak kadar hırsızlıkta çok
becerikli, usta olmak.
e. z. k.- ar 011a/12
ele getir - : Ele geçirmek, zapt
etmek.
e. g.- diler 004b/18
e. g.- eler 011a/20
e. g.- elerdi 007b/16
e. g.- esiz 004a/12
e. g.- mek 044b/10
ele gir - : Ele geçmek,
yakalanmak.
e. g.- e 004a/12, 004a/13,
027b/12
e. g.- se 020a/15
e. g.- ürse 030a/15, 045a/19
eline g.- ecek 028b/10,

eline g.- meye 030a/05,
elüme g.- e 029b/21
el götür - : Dua için el açmak.
e. g.- di 031b/17
e.+ lerin g.- miş 0C5a/14
eli bağlı cigeri tağlu : Çaresiz,
acı içinde.
e. b. c. t. 011a/07
eli boş : İşsiz, boş gezen.
e. b. 046a/04
eli boş git - : Umduğunu
almadan gitmek.
e. b. g.- me 021a/16
elinden gel - : Yapabilmek.
e. g.- mez 014b/20
elinden hālâş it - : Elinden
kurtarmak.
e. h. i.- diler009b/05
elinden kurtıl - : Birinden
kaçmayı başarmak.
e. k.- a 022a/06
el öp - : Saygı göstermek için
birinin elini öpüp alna
götürmek.
e.+ in ö.- di 006b/06, 040b/11
e. ö.- di 044b/01
el şal - : El sallamak.
e. ş.- up 035a/08
el ur - : Eliyle bir işi halletmek.
e. u.- up 045b/14
elünden al - : Mahrum etmek.
e. a.- urlar 037a/04
el yüzine sür - : Dua sonunda
ellerini yüze götürme.
e. y. s.- üp 005b/19
2. elinden : Yüzünden
e. 016b/20, 016b/21
Ayrıca bk. **iki elin göge dut-**;
iki elin hevāya götür-; **kudret**
eliyle

el-Hak : Hak olan Allah.
e. 037a/08, 037b/21

elbet : Şüphesiz, mutlaka.
e. 026b/06

elf : Elif harfi.

e.+ in 001b/13

elem : Elem, acı, üzüntü. krş. **elīm**

elem çek - : Acı çekmek,
üzülmek.

e. ç.- iserdür

elīm : Elem, acı, üzüntü. krş. **elem**

elīm it - : Acı vermek.

e. i(d)- er 001b/04

ellü : Eli olan.

e. 0C5a/14

elmās : Kıymetli bir taş.

e. 009b/17, 010a/02, 045b/04

elvān : Renkler, çeşitler; rengarenk,
alacalı.

e. 034b/05

elvan elvan : Renk renk, çeşit
çeşit.

e. 024a/11

emīn : Emniyet sahibi, şüphe

edilmeyen, güvenilir kimse. krş. **imīn**

e. 004a/13, 023b/02, 046a/03

emīn ol - : Güvenmek,
emniyette olmak.

e. o.- a 013a/04

e. o.- asın 037a/16

e. o.- madı 023a/17, 003b/14

emīr : Hükümdar, bey, yönetici.

e. 005a/18, 011b/04, 022b/04,

026a/19, 026b/06, 027a/07,

028a/12, 031a/11, 045b/20

e.+ i 027a/04

Ayrıca bk. **şāh ı emīr eyle-** ;

Şāh-ı Süleymān-ı emīr

emlah : Pek melih, son derece güzel.

e. 002a/17, 008b/11, 008b/15,

017b/05, 027b/17, 037b/21,

038a/09, 046a/18, 046b/02

emmāre : Emreden, emredici

a.+ dūr 016b/21

Ayrıca bk. **nefs-i emmāre**

emn : Emniyet.

emn ü amān : Güvende
emniyette olma.

e. ü a.+ dayıdı 033b/21

emr : İş buyurma, emir, buyruk; iş,
şey, husus, hadise.

e.+ i 032b/07, 032b/09,

034b/12

e.+ ile 0C4b/10

e.+ in 013a/06

e.+ inde 015b/20, 019b/01

e.+ indendür 016a/14

e.+ ine 012b/12, 013a/08

e. 007a/13

e.+ üme 008a/05

e.+ üme 036a/06

e.+ üne 018b/01, 036a/11

e.+ iyle 008b/17, 012b/04,

012b/07, 013a/15, 019a/07,

019b/03, 020a/03, 021a/06,

031b/19, 033a/08, 038b/20,

043a/06, 0C5b/09

emr eyle - : Emretmek,
buyurmak.

e. e.- di 010a/13, 019b/11,

025a/14, 027a/01, 028b/13,

029a/20, 034b/20, 040a/04,

041a/12, 042b/21, 043a/08,

043b/06, 044a/09, 045a/20

emr-i Hāk : Allah'ın emri,
buyruğu; ölüm.

e. 0C5b/12, 032b/06

emr-i Hāk : Allah'ın emri,
buyruğu; ölüm.

e.+ı 022b/04

emr-i Hudā : Allah'ın emri.

e. 007a/12

emr it - : Emretmek, emir
vermek.

e. i(d)- en 017b/04

e. i.- di 005b/01, 013a/09,

014b/03, 015a/11, 015a/12,

- 015a/20, 0C4b/08
emr-i Sübhānī : Allah'ın emri,
 buyruğu.
 e.+ 1007b/18
emr ol - : Buyrulmak.
 e. o.- ıcağ 016a/07
- emsāl** : Benzer, eş.
 e.+ i 038a/11
- enbiyā** : Peygamberler, nebiler.
enbiyā-yı ve'l-mürselin :
 Peygamberler, nebiler.
 e. 023b/16
 Ayrıca bk. **hâtem-i enbiyā**
- encām-ı kār (encām-kār)** : İşin sonu.
 e. 045a/01
- endām** : Vücut, beden, biçim, boy.
 e. 024a/15
 e.+ mda 016a/09
- endāz** : Atıcı, atan.
 e. 004a/07, 009b/17
 Ayrıca bk. **tir-endāz**
- endīşe** : Düşünce; vesvese, merak,
 kaygı.
 e.+ di 045b/15
- enfes** : Nefes.
 e. 035b/03
- engüşt** : Parmak.
 e. 001b/06
- enīs** : Dost, arkadaş.
enīs ol - : Arkadaş olmak.
 e. o.- ur 018a/08
- envā'** : Çeşitler, türler.
 e. 024a/11, 035a/04
 e.+ ı 003b/12
- envār** : Nurlar.
envār-ı Ahmedī : Hz.
- Muhammed'in nurları.
 e. 013b/06
- enver** : Daha nurlu, en nurlu, çok
 parlak.
 e. 028a/10
 e.+ in 005a/14
 Ayrıca bk. **nūr-ı enver**
- er** : Asker; erkek.
 e. 004a/17, 004b/12, 005b/15,
 008b/19, 008b/20, 009a/06,
 009a/14, 010b/09, 031a/06,
 039b/05, 044a/09, 044a/15,
 045a/05, 045b/03
 e.+ i 005a/01
 e.+ ile 004a/05, 004a/06,
 004a/18, 004b/21, 005a/07,
 005b/06, 043b/18, 043b/19,
 043b/21, 044a/01, 044a/02,
 044a/06, 044a/07, 045a/06,
 045a/15
 e.+ ler 004b/04, 009b/06
 e.+ lerin 005a/07, 025a/10
 e.+ üj 044a/08
- erba' in** : Kırk; kırkıncı.
 e.+ i 025a/20
- eren** : Ermiş, veli, evliya.
 e.+ ler 039b/04
- erganün** : Org.
çeng-i kânün-ı erganün
 024a/17
- erguvān** : Kırmızımtırak bir tür çiçek.
 e. 042a/17
erguvān ol - : Erguvan
 çiçeğinin rengine bürünmek.
 e. o.- miş 004b/06
 Ayrıca bk. **şarāb-ı erguvān**
- eril -** : Erişilmek.
 e.-üp 004b/12
- eriş -** : Erişmek, ulaşmak.

gice e.- di 004b/19

erkān : 1. Yol, yöntem; sütun, direk. 2. İleri gelen.

e.+ da 018a/13

erkek / g : Er, dişi karşıtı.
e(g)+ in 039b/10

erlik / g : Yiğitlik, kahramanlık.

e. 009a/03, 045b/02

e(g)+ inden 041a/03

e(g)+ ini 041a/02

e.+ ler 029a/21

e.+ lerin 039a/10

erlik it - : Yiğitlik, kahramanlık yapmak.

e.+ ler i.- di 010a/01

erre : Bıçkı.

e.+ ye 004b/03

ervāh : Ruhlar.

e. 015b/11

e.+ dan 015b/10

e.+ dur 015b/10

e.+ ı 014b/14

Ayrıca bk. 'ālem-i ervāh;

rāhatü'l-ervāh; rahtu'l-ervāh

es - : Hava için bir yönden bir yöne hareket etmek, rüzgar olmak.

e.- di 004a/01, 0C5b/20

e.- se 001b/11

eşah : En doğru, en sahih.

e. 008b/15

eşah ol - : Doğru olmak.

e. o.- maz 025b/09

esefleyin : Yerinerek, üzülerek.

e. 046a/03

esenleş - : Vedalaşmak, helalleşmek.

e.- di 0C5b/04

esfel : En sefil, pek aşağı, çok bayağı.

e. 018b/05

esir : Savaşta düşman eline düşen kişi, tutsak; köle.

esir it - : Tutsak almak, köle yapmak.

e. i(d)- elüm 039b/11

esir ol - : Tutsak olmak, düşman eline düşmek.

e. o.- a 004a/14

esirge - : Korumak.

e.- mek 014b/05

eski : Yeni karşıtı.

e. 030b/09, 038b/11

esmā : İsimler.

e.+ sından 029a/13

eşnā : Ara, aralık, vakit.

e.+ da 025b/01, 036b/05

esrār : Sırlar.

esrār-ı Hakk : Allah'ın sırları.

e. 038a/03

eş'ār : Şiirler.

e.+ ıla 034a/21

eş'ār ol - : Şiir gibi olmak.

e. o.- masun 008b/11

eşek : Binek ve hizmet hayvanı, merkep.

eşek eyle - : Eşeğe çevirmek, dönüştürmek.

e. e.- mekdür 003a/05,

030b/19

e. e.- rem 003a/04

eşkāl : Şekiller, suretler, biçimler.

e.+ i 019a/19

eşyā : Şeyler, nesnelere.

e. 011b/18

et : Et.

e.+ i 023a/07	044b/09
e.+ in 022a/17, 023a/07	Ayrıca bk. be-nām-ı evvel; bāb-
e.+ inden 020b/11, 028a/02	1 evvel; nām-ı evvel
eṭā : Kavak ağacı. e. 035b/14	eyit - : Söylemek, demek. krş. eyt- e.- di 002b/01, 002b/09, 002b/10, 002b/12, 002b/21, 003a/13, 003b/04, 003b/08, 003b/21, 005a/12, 005b/11, 007a/08, 007a/18, 007a/20, 007b/01, 007b/08, 011a/05, 012b/11, 012b/14, 013a/01, 014a/19, 014a/21, 014b/04, 014b/06, 014b/12, 014b/13, 014b/14, 014b/16, 014b/19, 015a/08, 015a/09, 015a/10, 015a/17, 015a/21, 016b/09, 018a/04, 019a/14, 019b/10, 021b/04, 021b/06, 021b/21, 022a/12, 024a/19, 024a/20, 024b/04, 024b/05, 025a/02, 025b/15, 026b/15, 027a/03, 028b/18, 029b/13, 029b/16, 029b/20, 030a/01, 030a/04, 031a/18, 031a/19, 031a/20, 031a/21, 031b/01, 031b/09, 031b/14, 031b/18, 031b/20, 032a/01, 032a/16, 032a/17, 032a/19, 032a/20, 032b/03, 032b/04, 032b/05, 032b/06, 032b/09, 032b/14, 033b/03, 034a/07, 034a/11, 035a/11, 035b/10, 035b/20, 036a/07, 036b/01, 037a/10, 038a/16, 038b/18, 040a/07, 040a/08, 040a/10, 040b/12, 040b/13, 041a/08, 042b/06, 042b/17, 042b/18, 042b/19, 043a/20, 044b/09, 045a/17, 045a/18, 0C4a/03, 0C5a/16
eṭbā : Birinin sözüne uyanlar; hizmetçiler. e.+ ma 001b/09	e.- diler 005b/04, 007a/16, 014b/18, 015a/20, 018b/10, 022b/19, 025b/14, 029a/10, 031b/09, 035a/10, 035a/20, 035b/08, 038a/09, 039a/14, 040a/03, 042b/13, 042b/15, 043a/19, 043b/15
etek /g : Dağ yamacının alt bölümü. e(g)+ inde 034b/18	
etmek : Ekmek. e. 0C4a/04	
eṭvār : Tavırlar, haller, işler. e.+ ndan 013b/13	
ev : İçinde yaşanan yer, mesken, hane. e.+ lerine 011b/13	
evlād : Çocuklar. e.+ ma 001b/09	
evliyā : Keremet sahibi olanlar, erenler. e. 023b/17	
evren : Ejderha. e. 035b/01, 042a/13 e.+ iken 042a/12	
evşāf : Vasıflar, sıfatlar. e.+ ı 043b/04 e.+ m 018b/18, 018b/20 e.+ mı 034a/10	
evvel : Birinci, ilk, önce. e. 014a/16, 015a/05, 015b/03, 015b/09, 016a/05, 017b/08, 019b/01, 019b/10, 021b/19, 024b/21, 025a/03, 026a/12, 027b/01, 028b/15, 030a/15, 040a/14, 044a/06, 044b/07,	

Ayrıca bk. **gönlinde eyit-**

eyt / d - : Söylemek, demek. krş. **eyit-**

e.- di 010a/19, 010b/16,
011a/18, 013a/13, 014b/04,
014b/07, 014b/12, 015a/18,
019a/17, 020a/14, 020b/05,
020b/13, 021a/07, 021b/17,
022b/15, 0C4a/07, 0C4a/17,
0C4a/20, 0C4a/21, 0C4b/02,
0C4b/03, 0C4b/15, 0C4b/16,
0C4b/18, 0C4b/19, 0C5a/03,
0C5a/04, 0C5a/17, 0C5a/19,
0C5a/20, 0C5a/21, 0C5b/03,
0C5b/08, 0C5b/09
e.- diler 014a/18, 018b/20,
022b/14
e.- düm 014a/05
e(d)- em 002a/12, 017a/03
e(d)- üp 025a/19
e(d)- ür 002a/18, 003a/08,
003a/12, 003b/17, 006a/01,
008b/15, 009a/08, 009b/14,
011a/19, 011b/08, 011b/09,
012a/20, 012b/01, 012b/02,
014a/04, 014b/19, 015a/10,
016a/05, 017b/06, 020a/15,
021a/03, 021a/05, 024a/21,
025a/01, 027a/01, 028b/05,
028b/09, 028b/18, 029a/16,
029b/04, 029b/05, 029b/18,
029b/19, 030b/05, 031a/17,
032b/03, 035b/05, 036b/13,
036b/15, 036b/17, 036b/18,
036b/20, 037a/01, 037a/07,
038a/09, 038a/10, 038a/11,
038a/16, 038a/17, 039b/10,
040a/03, 040a/14, 0C4a/05,
0C5a/05, 0C5a/09, 0C5a/11
e(d)- ürlr 017b/05, 027b/16,
036a/01, 0C4a/17

eyle : Öyle , o şekilde. krş. **öyle**

e. 002b/06, 003a/11, 003a/21,
004a/16, 005a/12, 005a/21,
005b/10, 006a/10, 006a/11,
007a/07, 007a/15, 007b/04,

010a/10, 011a/03, 012b/21,
015b/18, 015b/19, 017b/18,
018b/12, 019a/14, 019a/17,
019b/10, 020a/13, 024b/21,
029b/09, 029b/16, 030a/14,
030b/06, 031b/04, 035a/11,
035b/07, 037a/19, 038b/09,
040a/05, 041a/11, 041a/15,
041a/18, 043a/09, 044a/06,
044b/05, 044b/08, 045a/02
nizām e. 037a/18

eyle - : Yapmak, etmek. krş. **iyle-**
e.- diler 034a/14

Ayrıca bk. **ādem eyile-**; **‘adem eyile-**; **‘adl u dād eyile-**; **āferīn eyile-**; **‘afv eyile-**; **āh eyile-**; **āhīr eyile-**; **a‘mā eyile-**; **‘amel eyile-**; **‘arz eyile-**; **āvāze eyile-**; **‘ayān eyile-**; **āzād eyile-**; **‘azm-i Heyhāt eyile-**; **baḥş eyile-**; **balçık eyile-**; **bedel eyile-**; **beyān eyile-**; **cehd eyile-**; **cem‘ eyile-**; **ceng eyile-**; **cevelān eyile-**; **cin eyile-**; **çāker eyile-**; **çāk eyile-**; **da‘vet eyile-**; **devr eyile-**; **du‘ā eyile-**; **efgān eyile-**; **emr eyile-**; **eşek eyile-**; **farq eyile-**; **kesb eyile-**; **fikr eyile-**; **fesād eyile-**; **gūş eyile-**; **gūş hūş eyile-**; **ğarq eyile-**; **gūlām eyile-**; **gūyā eyile-**; **ḥaber eyile-**; **ḥabs eyile-**; **ḥalāş eyile-**; **ḥamīr eyile-**; **ḥarāb eyile-**; **ḥasāret eyile-**; **ḥased eyile-**; **ḥavf eyile-**; **ḥayrān eyile-**; **ḥazer eyile-**; **ḥāzır eyile-**; **helāk eyile-**; **ḥıṭāb eyile-**; **ḥikāyet eyile-**; **ḥilkāt eyile-**; **ḥoş eyile-**; **hum ve hücūm eyile-**; **ḥūyuṅ melek eyile-**; **ḥūkm eyile-**; **‘ibādet eyile-**; **iḥtirāz eyile-**; **iḥtiyāt eyile-**; **bölük eyile-**; **iki pāre eyile-**; **iki şakq eyile-**; **iḳrār eyile-**; **ilkā eyile-**; **iltifāt eyile-**; **‘imāret eyile-**; **‘ināyet eyile-**; **inek eyile-**; **inkār eyile-**; **i‘rāz eyile-**; **işāret eyile-**; **‘işret eyile-**; **‘itāb eyile-**; **i‘tibār eyile-**;

‘izzet eyle-; kabz eyle-; kahr eyle-; karar eyle-; kâr eyle-; karîb eyle-; kârsâz eyle-; kâr-zâr eyle-; kaşd eyle-; kaşre-yi yemm eyle-; luḫf eyle-; maḡlûb eyle-; maḡzûb eyle-; mat eyle-; meded eyle-; men‘ eyle-; meşveret eyle-; mezîd eyle-; mu‘âf eyle-; muḫkem-bend eyle-; muḫadder eyle-; musallaḫ eyle-; muḫî‘ eyle-; müdevver eyle-; münâcât eyle-; münkâd eyle-; müteḡayyir eyle-; müyesser eyle-; nâlân eyle-; nâliş eyle-; naḫş eyle-; naẓar eyle-; niş eyle-; nigâh eyle-; niyâz eyle-; nûş eyle-; nüvaḫt eyle-; pâdişâhlık eyle-; pâk eyle-; rahmet eyle-; rahme eyle-; râm eyle-; rivâyet eyle-; rûşen eyle-; şabr eyle-; şâf eyle-; şâf-i pâk eyle-; sâkîlik eyle-; secde-yi şükr eyle-; su‘âl eyle-; sultân eyle-; şâd eyle-; şâdılık eyle-; şâh ı emîr eyle-; şâzılık eyle-; şerḫ eyle-; şükr eyle-; ta‘accub eyle-; tâ‘at eyle-; taḫsîn eyle-; taḫakküm eyle-; tama‘ eyle-; tamâm eyle-; taḫrîlik eyle-; taşnîf eyle-; târ u mâr eyle-; ṭavâf eyle-; ta‘zîm eyle-; tebdîl eyle-; tebessüm eyle-; te‘emmül eyle-; teferrüc eyle-; tekbîr eyle-; tekrâr eyle-; temâşâ eyle-; tenbîh eyle-; terk eyle-; tertîb eyle-; tesbîḫ eyle-; teselli eyle-; te‘şîreyle-; tevekkül eyle-; ṭutsâḫ eyle-; vaḫiy eyle-; vefât eyle-; vezîr eyle-; ‘ucb eyle-; ümîz eyle-; yâd eyle-; zîkr eyle-

eylûk : İyilik.

e.+ ile 030a/15
e.+ üme 021b/04
eylûk kı1 - : İyilik etmek.
e. ḫ.- dum 021b/04
e.+ leri ḫ.- am 012a/05

eyü : İyi.

e. 009b/15, 044b/09

eyvân : Divanhane, büyük sofa, salon.
e.+ ma 026a/01

eyyâm : Günler, zamanlar.

e. 038b/06

eyyâm-ı rif‘at :Mevkisinin yüksek olduğu zamanlar.
a.+ ında 046a/17

ez-ân cānib : Öte yandan, bu taraftan.

krş. **ez-în cānib**

e. 006a/13, 027b/18, 031a/13, 033a/05, 035a/14, 035b/18, 043b/11, 045a/09

ez-în-cānib : Öte yandan, bu taraftan.

krş. **ez-ân cānib**

e. 002a/20, 004b/11, 028b/03, 029a/09

ezel : Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik.

e. 013b/11, 023b/14, 037b/07
e.+ den 024b/06

fahḫr : Övünme, kıvanç, iftihar.

fahḫr it - : Övünmek, böbürlenmek.

f. i(d)- erdi 039b/17

fahḫr kı1 - : Gurur duymak, övünmek.

f. ḫ.- an 006a/05

f. ḫ.- ma 018a/20

fahḫūr : Çok fahreden, övünen.

fahḫūr ol - : Çok övünen olmak.
f. o.- ur 018a/08

fāide : Fayda, yarar, kazanç.

fāide kı1 - : İşe yaramak, yararlı olmak.

f. ḫ.- madı 044a/11

fā' il : Allah'ın sıfatlarından "her şeyi yapan" anlamında bir söz.

f. 007a/13, 011b/18, 025b/11

fāl : Talih, uğur.

f.+ ümüz 039a/14

fāl tut - : Gelecekte olacak şeyleri bilmeye çalışmak.

f. t.- up 039b/19

Ayrıca bk. **ferhunde-fāl**

fān : Ölümlü, geçici. krş. **fānī**

f. 042a/18

fānī : Ölümlü, geçici. krş. **fān**

fānī ol - : Geçici olmak.

f. o.- up 018a/17

fanuḳ : Kırık, zedeli, sakat, fanık.

f. 026b/14

fāriḡ : Vazgeçmiş, terk etmiş, el çekmiş, bırakmış.

fāriḡ düş - : Ayrı düşmek, ayrı kalmak, terk etmek.

f. d.- üp 039a/14

fāriḡ ol - : Bırakmak, çekilmek.

f. o.- ıcaḳ 036b/06

farḳ : Ayrılık, başkalık.

f. 021a/18

f.+ ı 013b/18

farḳ-ı şāh : Şahın farkı.

f. 042a/17

farḳ eyle - : Ayırt etmek.

f. e.- mez 018a/12

farḳ ol - : Görmek, seçmek.

f. o.- dı 029a/14

farz : Allah'ın yerine getirilmesi gereken emirleri.

f.+ ı 023a/16

fāsıḳ : Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen.

f. 014b/21

faşih : 1. Açık, anlaşılır.

f. 034a/21

2. Söz söyleyen kimse

f. 038a/03

faşih ol - : Açık anlaşılır olmak.

f. o.- dı 037b/13

f. söylerdi 021a/01

faşih dil : Açık, anlaşılır dil.

f. d.+ ile 031b/19

faşih lisān : Açık, anlaşılır dilli.

f. l.+ ıla 018b/12

fāş : Meydana çıkma.

fāş it - : Açığa çıkarmak.

f. i.- mege 027b/08

fātiha : :Fatiha suresi.

f.+ yıla 017a/16, 037b/15

fāzıl : Fazilet sahibi, erdemli, bilgin.

f. 037a/08

f.+ lar 038b/07

fāzilet : İyi huy, erdem.

f. 013b/04

f.+ ine 015a/01

fāzıl : Fazla, ziyade; iyilik, lütuf; üstünlük.

fāzıl it - : Lütfetmek.

f. i(d)- er 006b/13

fāzla : Artık, ziyade, çok.

f. 027b/12

feh̄m : Anlama, anlayış.

f. 0C4b/06

feh̄m it - : Anlamak.

f. i(d)- ersin 018b/11

f. i(d)- üp 002a/19, 018b/09

felek / g : Göyüzü, sema; alem, dünya.

f. 008a/12, 011b/19, 015b/07,

018b/03, 032a/15, 035b/15,

039b/01, 039b/18, 040a/19,

042a/20

f.+ de 007a/17, 018a/14,

022a/18
 f.+ den 029a/14, 039b/15,
 041b/11, 044a/05
 f(g)+ e 020b/10, 022a/21,
 031b/11, 032a/04, 032a/14,
 032a/15, 032a/21, 041b/02,
 044b/03
 f(g)+ i 018b/04
 f.+ ler 021b/12, 025b/05
 f(g)+ üñ 022a/10, 022a/19,
 022b/12, 022b/15, 033a/17
felek-i çehār : Dördüncü kat
 gökyüzü.
 f.+ uma 032a/18
felek yüzi : Gökyüzü.
 f. y.+ n 022b/02
 f. y.+ nde 002b/03, 021b/06,
 022a/11, 029a/13, 035a/01,
 035a/06, 041b/01, 041b/14
 f. y.+ nden 028a/06, 028a/10,
 033a/18, 033b/16, 034b/03,
 041a/15, 043a/16
 f. y.+ ne 020b/07, 020b/08,
 022a/20, 022b/10, 028b/07,
 033a/15, 041a/19
 f. y.+ ni 035a/02
 Ayrıca bk. **ķubbe-yi felek**

fenā : Kötü, iyi olmayan.
 f.+ ya 046a/10
 Ayrıca bk. **'ālem-i kevn-i fenā;**
ehl-i fenā

fennūs : Fener.
 f.+ıla 010a/12

ferah : Gönül rahatlığı, sevinç.
 f.+ um 019a/06, 025b/10,
 034a/05
ferah ol - : Sevinmek.
 f. o.- dı 030a/11

ferahlık / ğ : Ferah olma durumu.
 f(ĝ)+ ı 034a/06

ferhunde-fāl : Falı uğurlu olan.
 f. 008a/02

fer' i : Ayrıntılı.
 f.+ yile 018b/14, 028a/16

ferište : Melek. krş. **firište**
 f. 012b/05, 013a/05, 013a/21,
 013b/02, 013b/03, 016a/18,
 016a/21, 032a/17
 f.+ ler 014b/08, 015a/09
 f.+ lere 013b/07, 014b/12,
 014b/13
 f.+ leri 014a/16, 014b/09
 f.+ lerile 013b/08
 f.+ lerün 014b/19
 f.+ nün 013b/09
 f.+ ye 013b/04

fermān : Emir, buyruk.
 f.+ dur 045a/20
 f.+ ı 031b/06, 032b/01,
 032b/02
 f.+ ında 012b/05
fermān ķalma - : Dermanı
 kalmamak, gücü tükenmek.
 f. ķ.- dı 042a/09
fermān ķıl - : Buyurmak,
 emretmek.
 f. ķ.- am 026b/01
fermān ol - : İtaat etmek.
 f. o.- a 008a/12
fermān-ber : Emri yerine
 getiren, emre uyan.
 f.+ üz 042b/09
fermān-ber ķıl - : Emrine
 vermek.
 f. ķ.- acaķdur 007a/16
fermān-ber ol - : Emre uymak.
 f. o.- alar 003a/15
 f. o.- up 019b/03
fermān-ber i ol - : Emre uymak.
 f. o.- ur 006b/14

ferr : 1. Parlaklık. 2. Nüfus.
 f.+ i 032a/13
 f.+ imiş 032a/11
 Ayrıca bk. **başından devlet-i**
ferrin düşir-

fersah : Uzunluk ölçüsü.

f. 026a/04

fersah ol - :

f. o.- a 028a/01

ferseng : Fersah.

ferseng-be-ferseng : Fersah

fersah uzak.

f. 004a/03

ferş : Yeryüzü.

f.+ i 016a/02, 046a/05

feryād : Haykırış, çığlık; sızlanma.

feryād it - : Sızlanmak.

f. i(d)- ıcek 035b/04

feryād gönder - : Feryat etmek.

f. g.- di 044a/14

feryād kıl - : Sızlanmak.

f. k.- up 029a/10

ferzend : Oğul, çocuk.

f.+ iyem 040a/07

fesād : Bozukluk; karışıklık, kargaşa.

f. 015a/03

fesād eyle - : Karışıklık,

kargaşa çıkarmak.

f. e.- r 014a/19

fesād işle - : Karışıklık, kargaşa çıkarmak.

f.+ lar i.- rler 014b/19

fesād kopar - : Karışıklık,

kargaşa çıkarmak.

f. k.- updur 006b/17

Ayrıca bk. ' **ālem-i kevn-i fesād**

feşāhat : Açıklık, sözün güzellikle söylenmesi.

f. 008a/17

f.+ le 008b/03

f.+ dur 037b/12

feth : Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma.

f. 041a/03

feth it - : Bir şehir veya ülkeyi savaşarak almak, ele geçirmek.

f. i(d)- elüm 010b/04

fetil : Top fitili.

f.+ ine 039a/16

fettān : Fitne ve fesade teşvik eden, ayartan.

f. 011a/12

fevc : Bölük, takım.

fevc fevc : Bölük bölük, takım takım.

f. 022a/10

fevka's-serā (fevka's-şerā) : Yeryüzü, kara.

f. 027b/01

fevt : Elden kaçırma, kaybetme.

fevt it - : Elinden kaçırarak.

f. i- meye 0C4a/13

f. i.- meyüp 0C4a/12

feyz : Bolluk, çokluk, fazlalık.

feyz-i lutf : İyiliğinin, yardımının bolluğu.

f.+ ı 002a/03

fışıldı : Fışıldı.

f.+ sından 029b/04

figān : Acıyla bağırma, çağırma.

figān it - : Bağırarak, çağırarak.

f. i(d)- e 022a/06

fikir : Düşünce. krş. **fıkr**

f. 035b/09

f.+ de 025a/17

f.+ deyken 030a/16

f.+ dür 025b/10

f.+ le 007b/21

f.+ üm 029b/19

fikir kıl - : Düşünmek.

f. k- dum 029b/18

f. k.- duş 029b/18

f. k.- up 037a/06

fıkr : Düşünce. krş. **fikir**

f. 022b/06

f.+ e 025b/13

f.+ i 004b/20, 025b/07,
025b/10, 030a/04

f.+ imüz 002a/08

f.+ üm 013b/20

fikre var - : Bir düşüncede
kanaat etmek.

f. v.- dı 021b/19

fıkr eyle - : Düşünmek.

f. e. 0C5b/14

fıkr it - : Düşünmek.

f. i(d)- elüm 022b/18

f. i(d)- erken 026b/21

f. i(d)- erler 007b/01

f. i(d)- üp 030a/14

fıkr kııl - : Düşünmek.

f. k. 018a/15

f.+i k.- up 028b/11

fıkret : Düşünce.

f. 026a/11

fi'1 : İş, amel.

f.+ ünnden 0C4b/18

fi'1 işle - : Bir davranışta,
harekette bulunmak.

f.+ i i.- se 008a/14

fil : Fil.

f. 018a/09, 028b/08, 033a/15,
033a/20, 045b/05

f.+ den 020b/15

f.+ i 033a/16, 033b/01

f.+ ler 028b/01

f.+ üñ 028b/01

fırāk : Ayrılık.

f.+ um 027b/12

firdevs : Cennet.

firdevs cenneti : Firdevs
cenneti.

f. c.+ ni 013a/18

firişte : Melek. krş. **ferište**

f. 015b/10, 032a/04, 032a/16,
032a/19, 032b/03, 032b/04,

032b/06, 0C4b/08, 0C5a/04,
0C5a/07, 0C5a/09, 0C5a/12,
0C5a/16, 0C5a/17, 0C5b/07

f.+ ler 014a/18, 014a/20,

015b/08, 031b/17, 032a/11,

032a/13, 032a/14, 032a/17,
032a/18, 032a/19

f.+ lerden 015a/08

f.+ nüñ 032a/04, 032a/09,

0C4b/01, 0C5a/15

fitne : Bela, sıkıntı; ayartma, azdırma.

f. 003b/15, 0C4a/14

f.+ ler 029a/07

f.+ sinden 003b/14, 003b/16,
0C4a/14

f.+ sine 011a/12

fitne kııl - : Ayartmak.

f. k.- ur 003b/14

fi'1-cümle : Sonunda, nihayetinde.

f. 016a/11, 023b/19

fi'1-hāl : Bu anda, hemen.

f. 033b/18

fi'1-meşel : Mesela, örneğin.

f. 008a/10, 037b/05

furqān : Kur'an-ı Kerim.

f. 001b/05

Ayrıca bk. **şuhuf-ı furqān**

furşat : Fırsat, imkan.

f. 006a/03

f.+ ı 006a/01, 0C4a/12,
0C4a/13

f.+ uña 006a/02

furşat bul - : Uygun elverişli
zaman bulmak.

f. b.- alar 003a/18

furşat vir - : İmkan sağlamak.

f.+ ı v.- ürse 012a/02

f. v.- di 0C5b/20

fünün : Fenler.

f. 026b/02

ğaddār : Acımasız, merhametsiz.

ğ. 009b/02

Ayrıca bk. **çarḥ-ı ğaddār**

ğāfil : Gaflette bulunan, bilgisiz, dikkatsiz.

ğ. 007b/21, 011a/10, 039b/18

ğ.+ iken 033b/06

ğ.+ leri 018a/01

ğāfil bulun - : Gaflete düşmek.

ğ. b.- duḡ 010a/21

ğāfil gör - : Bilgisiz, dikkatsiz olduğunu düşünmek.

ğ. g.- meñüz 044a/05

ğāfil mebaş : “Gafil olma!”

anlamında bir söz.

ğ. m. 012a/08, 029a/10,

043b/17

ğāfil ol - : Gaflette bulunmak.

ğ. o.- dılar 022a/03

ğ. o.- ma 008a/13, 011b/04,

026b/07, 029a/17, 037a/11,

037b/02, 044b/12

ğ. o.- maḡıl 0C4a/08

ğ. o.- man 006a/21

ğ. o.- maya 043a/09

ğ. o. ur 018a/01

ğāfir : Affeden; Allah.

ğ.+ i 001b/04

ğaflet : Gafillik.

ğ.+ ile 018b/02

gāhi : Bazen, arasıra.

g. 017a/02

ğalbırlaym : Kalbur gibi.

ğalbırlaym kıl - : Kalbura

çevirmek, delik deşik etmek.

ğ. k.- dılar 009b/21

ğālib : Üstün gelen, galip, yenen.

ğālib ol - : Ütün gelmek, yenmek.

ğ. o.- a 011a/20

ğ. o.- dı 035b/21

ğ. o.- uram 013a/02

ğ. o.- ursa 024b/10

ğ. o.- ursaḡ 011a/21

ğaltān : Yuvarlanan, top.

ğ. 004b/09

ğam : Acı, keder, tasa, kaygı. krş.

ğamm

ğ.+ dan 007a/07, 025b/18

ğ.+ ı 046a/02

ğ.+ ıyla 011b/13

ğ.+ uḡ 010b/09

ğam çek - : Acı çekmek.

ğ. ç.- me 006a/06

ğ. ç.- üp 029a/06

ğam yi - : Gamlanmak, dert etmek.

ğ. y.- me 007a/16, 011b/06, 040b/19

ğ. y.- meḡil 0C4a/03

ğam-gīn : Kederli, tasalı, hüznü.

ğ. 011a/09, 011b/16, 019a/03,

019b/06, 023b/02

ğam-gīn ol - : Üzülmek.

ğ. o.- up 025b/15, 029a/05

ğamm : Acı, keder, tasa, kaygı. krş.

ğam

ğ. 011b/13

ğammāz : Fitneci, iftiracı.

ğammāz-ı ḡül : Gammaz

şeytan.

ğ. 027b/14

ğanī : Zengin, varlıklı, bol.

ğ. 018a/21, 035b/02

ğanīmet : Beklenmeyen kazanç.

ğ.+ dūr 034a/04

ġarāyib (ġarā'ib) : Tuhaf, şaşılacak şeyler.

ġ. 013b/15, 017a/15, 019a/19,
019b/03, 020b/15, 027a/18,
028a/14, 034b/04, 037b/15
ġ.+ den 007b/05, 019b/15
ġ.+ lerden 023b/17

ġarāyibāt (ġarā'ibāt) : Garaipler.

ġ.+ ından 023b/18

ġaraz : Hedef, gaye, maksat.

ġ. 027a/05, 037b/08
Ayrıca bk. **şāhib-ġaraz**

ġarb : Batı.

ġ. 001b/14, 031a/09
ġ.+ dan 021b/07
ġ.+ uñ 019a/18

ġarīb : Tuhaf, şaşılacak, bambaşka.

ġ. 037a/11

ġarīm : Hasım, rakip.

ġ. 001b/12

ġarķ : Boġulma, batma.

ġarķ eyle - : Boġmak, batırmak.
ġ. e.- mişdi 011b/02
ġarķ it - : Boġmak, batırmak.
ġ. i(d)- er 022a/21
ġarķ ol - : Boġulmak.
ġ. o.- anlar 017a/20
ġ. o.- dı 031b/11

ġarrā (ġarrā') : 1. Güzel, gösterişli, şatafatlı.

ġ. 017a/15
(ġurre) 2. Alnında beyaz lekesi olan at.
ġ.+ nuñ 009b/05

ġarra (ġirra) : Kibirli, gururlu, kendini beġenmiş.

ġarra ol - : Kibirlenmek, övünmek, gururlanmak.

ġ. o.- dı 007a/12
ġ. o.- ma 006a/04, 018a/19
ġ. o.- maz 024b/13
ġ. o.- up 037a/21

ġayb : Gizli, görünmeyen; belirsiz, bilinmeyen.

ġ.+ a 014b/21
ġ.+ dan 036b/20
ġ. + ı 036b/18
Ayrıca bk. '**ālem-i ġayb; pīr-i ġayb**

ġaybī : Gayba ait.

ġ. 036b/17
Ayrıca bk. '**ilm-i ġaybī**

ġāyet : Çok fazla, son derece; nihayet, son.

ġ. 006b/17, 006b/20, 009b/15,
010a/13, 011b/04, 015a/16,
017a/13, 022a/03, 023a/05,
027a/18, 033b/10, 034b/14,
036a/05, 036b/13, 037a/14,
040b/20, 041a/10, 041b/15,
042a/20, 044a/04
ġ.+ i 024a/01
Ayrıca bk. **merkez-i ġāyet**

ġāyib (ġā'ib) : Kayıp, yok olan.

ġāyib ol - : Kaybolmak.
ġ. o.- dı 006a/11, 031b/12

ġayr : Arapça sıfatların başına gelerek “-sız” ve “deġil” anlamı verir.

ġayr-ı meşhūr : Meşhur olmayan.
ġ. m.+ ların 019b/16

ġayret : Çalışma, çabalama, çalışma isteġi, uğraşma.

ġ. 004a/05
ġayrete gel - : Gayret etmek.
ġ. g.- üp 009b/04
ġayret it - : Geyret etmek.
ġ. i(d)ün 004a/12, 004a/14,
012a/04

ğ. i(d)üp 009a/06, 027a/06

ğayret kıl - :

ğ. k.- up 004a/06, 009a/05,
023a/13, 023b/03

ğayret dut- : Gayret etmek.

ğ. d.- dı 0C4b/03

ğayreti yok : Gayret etmeyen.

ğ. y. 009a/06

ğayretlü : Çalışan, çaba gösteren.

ğ. 004a/05

ğayrı : Başka, diğer.

ğ. 012b/05, 016a/01, 018b/09,
023b/11, 033a/18, 036a/09

ğazā (ğazā') : Savaş.

ğazā it - : Savaşmak.

ğ. i- di 011b/20

ğazab : Hiddet, öfke, kızgınlık.

ğ. 036a/19

ğ.+ a 014b/21

ğ.+ ıla 039a/04

ğ.+ ından 015a/09, 039b/08

ğazaba gel - : Öfkelenmek.

ğ. g.- di 024b/19

ğ. g.- üp 039a/18, 041b/01,
042a/02

ğāzi (ğāzī) : Gaza eden, savaşan.

ğ.+ ler 011b/20

geç - : 1. Bir yerden bir yere gitmek,
yer değiştirmek.

g.- di 028b/20, 033a/02

g.- diler 041a/19, 044a/08

g.- e 043b/20

g.- emez 002b/08

g.- er 010a/19, 042a/15

g.- erem 022a/13

g.- ersin 0C4a/06

g.- mege 004a/02

g.- ti 007b/20

g.- üp 005b/02, 009a/05,
009a/11, 010b/14, 026a/14,
029a/01

2. Bir yeri aşmak, diğer yana ulaşmak.

g.- di 031a/14, 031b/07,
031b/17, 033b/12

g.- diler 026b/18

g.- er 005b/07

g.- eridi 021b/09

g.- gil 028b/17

g.- ince 023a/08

g.- mege 022b/01, 033a/14,
033a/19

g.- mekte 022b/09, 033a/20

g.- meklige 018a/16

g.- üp 004a/08, 005b/05,
020a/16, 021b/12, 025b/03,
028b/17

3. Oturmak, yerleşmek, yer almak.

g.- üp 005b/13

4. (zaman, süre vb.) ilerlemek,
aşmak

g.- di 025b/18, 032a/07,
0C5b/12

g.- meyince 013b/07

g.- üben 025b/19

5. Vazgeçmek , bırakmak, terk etmek.

g.- esin 018b/04

g.- meyince 017a/09

6. Olmak, vuku bulmak,
meydana gelmek.

g.- en 018b/19

7. Bir yandan girip diğer
yandan çıkmak.

g.- me 027b/10

Ayrıca bk. **adı geç-**

geçür - : 1. Geçmesini sağlamak,
geçmesine izin vermek.

g.- meye 005b/07, 045a/06

2. Zaman harcamak.

g.- me 018b/02

3. Takmak

g.- mişler 033a/01

4. Bir şeyi başka bir yere taşımak,
nakletmek.

g.- ür 0C4b/13

g.- ürem 0C4b/17
Ayrıca bk. **kıılıçdan geçür-;**
tüğden geçür-

gedā : Dilenci, yoksul.
g. 008b/10, 043a/06
gedā ol - : Dilenci olmak.
g. o.- sa 024b/17

geh : Bazen, arasıra.
g. 017a/01, 017a/02, 021b/10

gel - : 1. Bir yerden başka bir yere ulaşmak, varmak; yol almak; uzaktan yakına gelmek.
g. 002b/01, 026b/07, 028b/16, 035b/09, 040b/09, 043b/02
g.- di 002b/20, 004b/07, 006a/17, 006b/03, 006b/16, 007b/19, 015a/16, 019a/07, 024a/20, 024b/06, 025b/14, 025b/15, 027a/01, 027a/03, 028a/14, 028a/21, 028b/21, 029a/17, 030b/09, 031b/05, 031b/07, 031b/19, 032a/11, 032b/06, 032b/10, 039a/13, 039b/12, 039b/21, 040a/01, 040a/03, 040a/04, 040b/09, 041a/07, 042a/02, 043a/01, 043b/06, 044a/17, 044b/01, 0C4a/05, 0C4a/08, 0C4a/10
g.- diler 006b/02, 010b/14, 025a/15, 026a/06, 029a/11, 029a/19, 029b/07, 029b/10, 034a/03, 035a/16, 040a/03, 040b/05, 041a/19, 044a/03, 044a/20, 044b/17
g.- diyse 006a/11
g.- dügi 024b/03
g.- dügin 011a/18, 021b/18, 024a/04, 025b/05, 025b/15, 043b/02
g.- düginden 010b/21, 011a/09, 011a/10, 036b/07, 043a/09
g.- dügine 012a/14
g.- dügini 033b/16
g.- düklerine 006b/04

g.- düm 002b/11, 024a/21, 026b/03, 031b/20
g.- düğ 011a/14, 023a/03
g.- e 003b/21, 010b/17, 025a/17, 042b/14, 043a/19, 043a/20, 043a/21, 043b/16, 043b/20, 044b/10, 045a/08
g.- ecek 033b/15
g.- ecekdür 021b/18, 036a/14
g.- elden 024b/05
g.- eler 0C4a/01
g.- em 020b/04, 032b/09
g.- en 003a/13, 007b/07, 009a/11, 009b/08, 010b/13, 020b/04, 030b/06, 042b/10, 0C4a/20
g.- enler 030a/16
g.- enleri 009a/20
g.- ıcek 009a/17, 021b/05, 034a/02, 043a/02, 043b/20, 043b/21
g.- ince 023b/10
g.- medi 043a/19
g.- medüñ 033b/20
g.- mege 027a/01, 033a/19
g.- mekde 043b/10
g.- mekden 011a/14, 024a/20
g.- mesine 036a/12
g.- meyeyin 023a/03
g.- mez 032a/18
g.- miş 021a/12, 021b/14, 026b/03, 034b/09
g.- mişdi 021b/20
g.- mişem 026b/02
g.- se 012b/03, 029b/06, 034a/01, 039b/08
g.- sün 027a/01, 030b/06, 030b/07, 031a/02
g.- üben 008a/02
g.- üñ 028b/19
g.- üp durur 024a/21, 035b/20
g.- üp gitdi 011a/01
g.- üp 002b/14, 002b/18, 003a/14, 003a/15, 003b/02, 004b/21, 005b/01, 006a/11, 006a/12, 006a/15, 006b/03, 006b/05, 006b/06, 007a/19,

007b/18, 007b/20, 008b/17,
 010a/07, 010a/13, 010a/14,
 010b/06, 011a/01, 011b/01,
 012a/16, 012a/21, 012b/07,
 012b/08, 013a/16, 013b/08,
 019b/03, 019b/17, 020b/15,
 021a/02, 021a/03, 021a/09,
 021a/10, 021b/12, 021b/13,
 022a/15, 022b/10, 023b/08,
 024a/08, 025a/04, 025a/16,
 025b/03, 025b/13, 025b/16,
 026a/02, 026a/03, 026a/04,
 026a/08, 026b/19, 026b/21,
 027a/02, 028a/05, 028a/21,
 028b/05, 028b/15, 028b/19,
 029a/01, 029a/10, 029b/01,
 029b/02, 030a/09, 031b/15,
 033a/01, 033a/07, 033a/08,
 033a/11, 033a/13, 033b/04,
 033b/09, 033b/14, 033b/16,
 033b/18, 033b/21, 034b/04,
 034b/17, 035a/12, 035a/14,
 035a/17, 035b/13, 036a/10,
 036a/13, 036b/06, 038a/14,
 038a/19, 039a/01, 039a/03,
 039a/14, 039b/04, 039b/06,
 039b/21, 040a/10, 040b/09,
 041a/10, 041a/19, 041a/21,
 041b/04, 041b/06, 042b/01,
 042b/03, 042b/12, 043a/08,
 043a/17, 043a/19, 043b/12,
 044a/02, 044a/07, 044a/08,
 044a/10, 044a/14, 044a/16,
 045a/14, 045a/16, 0C4a/05,
 0C4a/09, 0C5b/05, 0C5b/09
 g.- ür 002b/04, 004a/04,
 007b/19, 009a/18, 026b/20,
 026b/21, 030b/03, 034b/05,
 045b/03,
 045b/04
 g.- ürdi 023b/12
 g.- ürem 020b/03, 030b/04,
 040b/10
 g.- ürken 009a/21
 g.- ürlr 009a/19, 0C4a/20
 g.- ürse 045a/05
 g.- ürsin 021a/03

g.- ürüz 030a/19
 2. Söylenmek, değinmek.
 g.- di 002a/20, 006a/13,
 008b/16, 010b/06, 012a/13,
 018b/08, 022a/08, 022b/09,
 023b/03, 025a/18, 027b/18,
 028b/03, 029a/09, 031a/13,
 033a/06, 035b/18, 041a/05,
 043b/11, 045a/09, 0C4a/16,
 0C5b/16
 g.- dük 0C4b/07, 0C5b/02
 3. Olmak, -e uğramak.
 g.- di 007b/12, 013b/19
 g.- dise 003b/04
 g.- ür 035a/12
 4. Kabul etmek, eğilim
 göstermek, hak vermek.
 g. 003b/05, 029b/07, 031a/20
 g.- üñ 035a/09, 039a/14
 5. Ortaya çıkmak.
 g.- medin 014a/11
 6. Denk gelmek.
 g.- di 015b/02
 7. Herhangi bir sırada
 bulunmak
 g.- di 015b/03
 8. Dünyaya gelmek.
 g.- diler 017b/11
 g.- en 042a/15
 g.- miş 021b/17
 g.- ürlr 017b/07, 017b/08
 9. Vakit ulaşmak.
 g.- ince 023b/15
 g.- inceye 023b/16
 10. Getirmek.
 g.- di 024a/10, 026a/15,
 038b/17
 g.- üp 024a/11
 11. Dönmek
 g.- üp 038b/16
 12. Süreklilik fiili.
 ıuru g.- di 040b/06
 Ayrıca bk. **ayağına gel-; cān
 tene gel-; cūşa gel-; dem gel-;
 dilden elden geldügince; dile
 gel-; eceli gel-; elinden
 geldügince; gāzaba gel; gayrete**

gel-; gönlüne gel-; güçsaya gel-;
güç gel-; haber gel-; hâlel gel-;
hayır gel-; hazır gel-; hitâb-ı
‘izzet gel-; hoş gel-; ilçilige gel-
; ilerü gel-; karşı gel-; kaşdına
gel-; kılına ziyân gel-; lâzım
gel-; nuṭka gel-; öze gel-; rāst
gel-; saht gel-; söze gel-;
şüretine gel-; şikâyete gel-; teni
cân gel-; ümîze gel-; yakın gel-;
zarar gel-; zühûra gel-

gemi : Gemi.

g. 023b/12
g.+ den 025a/05
g.+ lerdan 025a/10, 025b/03
g.+ lere 023b/04, 023b/07,
025b/03

genc : Hazine, define.

g. 006a/08
g.+ i 024b/08
g.+ üm 024b/20

gene : Yine. krş. **gine**

g. 014a/01, 015a/14, 015a/17,
015b/21, 016b/09

geñ(i)z : Ağız ve burun arasındaki
boşluk.

g(Ø)+ ine 015b/02

ger : Eğer, şayet.

g. 001b/11, 001b/13, 003b/15,
003b/16, 006a/07, 007a/03,
008a/11, 008a/19, 008b/10,
010b/04, 011b/05, 012a/02,
014a/13, 017a/13, 022a/04,
022a/07, 023b/21, 024b/13,
025a/19, 027b/12, 029a/15,
031a/02, 034a/08, 035b/03,
037a/12 037a/21, 037b/14,
0C4a/14

gerçi : Aslına bakılırsa, aslında.

g. 002a/01, 020a/20, 021a/19,
022a/03, 024b/12, 027b/04,

031a/09, 036a/05, 036a/07

gerd : Toz, toprak.

gerd-i leşker : Askerin
yürüyüşünden çıkan toz.
g.+ den 006b/19

gerdün : Dönen; dünya.

g. 042a/16

gereginleyin : Gereği gibi, gereğine
göre.

g. 037a/14

gerek / g : İcap; lazım, yapılması
gerekten.

g. 002a/06, 002a/07, 002a/08,
002a/09, 002a/10, 002a/11,
002a/12, 002a/13, 002a/14,
002b/18, 009a/06, 016b/08,
020a/19, 021a/18, 024b/16,
026b/08, 031a/07, 031a/21,
034a/07, 034b/11, 037a/14,
037a/17, 040b/19, 044b/19
g.+ dür 002b/18, 011b/09,
014a/01, 019a/21, 020a/07,
020a/10, 021a/17, 022a/13,
023b/21, 029b/21, 045a/18
g.- di 044b/10
g(g)+ i 010a/04

gergedan : Burnu üzerinde boynuzu
bulunan hayvan.

g. 020b/11, 028a/07, 033b/08,
033b/09
g.+ a 009b/15, 039a/05
g.+ dan 028a/08
g.+ ı 009b/21, 033a/16,
033b/04
g.+ ıla 033a/15
g.+ ın 009b/19, 010a/04
g.+ lar 020b/10, 028a/06,
028a/07
g.+ ları 045b/05
g.+ uñ 020b/11
gergedan sür - : Gergana binip
ilerlemek.

g.+ m s. -üp 010a/06

geril - : Kasılmak, gergin duruma gelmek.

g.- di 041b/17

getür - : Getirmek, gelmesini sağlamak; ulaştırmak, iletmek.

g.- di 010b/07, 011a/10, 028b/02, 030b/12, 033b/15, 034a/08, 034a/20, 035a/13, 043a/01, 0C5a/03, 0C5a/04
g.- diler 005a/08, 005a/10, 024a/17, 026a/04, 026a/07, 026b/15, 030b/07, 033b/18, 033b/19, 034a/03, 035a/14, 035a/18, 040a/04, 041a/12, 043b/07

g.- dügi 026a/11

g.- dügin 043b/03

g.- düm 013a/17, 023a/07, 040b/17

g.- düñ 014b/04, 040b/16

g.- e 020b/02, 041b/11

g.- eler 011a/20, 019b/13, 020b/06

g.- em 006b/08, 011a/17, 021a/20, 021b/05, 022a/13

g.- esiz 025b/16

g.- medi 040a/19

g.- mekten 021b/02

g.- mezdi 014b/17

g.- ülüp 024a/12

g.- üñ 026b/15, 041a/10, 041a/11

g.- üp 013a/09, 022a/18, 030a/08, 031b/21, 034a/13, 035a/05, 035a/15, 035b/11, 042a/09, 042b/11, 045a/21, 0C5b/13

g.- ür 003a/09

Ayrıca bk. **ele getür-**; **haber getür-**; **imān getür-**; **ka-dem getür-**; **müjde getür-**; **naql getür-**; **şalavāt getür-**; **şek getür-**; **rāst getür-**; **yaqın getür-**; **yirine getür-**

getürt / d - : Getirme işini yaptırmak.
g(d)- üp 028b/09

gevde : Gövde.

g. 033b/09

g.+ dür 031b/15

g.+ ler 042b/11, 043a/01

g.+ leri 031b/07, 035a/15, 035a/17

g.+ lerümüzi 031b/09, 031b/10

g.+ müzi 031b/17

g.+ nüñ 031b/15

g.+ si 020b/15, 032a/08, 033b/09, 0C5a/12

g.+ sin 041b/12

g.+ sinden 004b/03

g.+ sine 042a/02

g.+ sinüñ 0C5a/13

g.+ siyüz 031b/16

g.+ yile 042a/05

gevher : Cevher.

g. 020a/21, 021b/09, 028a/13, 028b/09, 037a/03, 037a/04

g.+ den 032b/13

g.+ i 021a/21, 028a/18, 028b/06, 028b/09, 033a/06,

033a/08, 033b/15, 035b/10, 037a/04

g.+ inüñ 038a/19

g.+ iyle 033a/13

g.+ üñ 028b/10

gevher-i kubbeyi Şahr-ı Nār :

Cin kavmi hükümdarının binasının kubbesindeki cevher.

g. 028a/09

gevher-i şeb-çırāğ : Gece parlayan cevher.

g.+ ı 038a/18

Ayrıca bk. **zī-gevher**

gey - : Giymek.

g.- üp 005b/19, 009b/15, 029a/02, 039a/05

Ayrıca bk. **hāş hil' at gey-**;

hil' at-i hāş gey-; **hil' atler gey-**

gey : İyi, güzel, çabuk.
g. 008b/11, 035b/01, 042b/04

geyik / g : Geyik.
g. 018a/09
g(g)+ i 022b/21, 037a/12

geyim : Atı yönlendirmek için ağzına takılan demir araç, gem.
g.+ ine 045b/03

geyür - : Giydirmek.
g.- di 015b/05, 041a/03
g.- diler 011b/12
Ayrıca bk. **hāş hil' at geyür-;**
hil' at geyür-

gez - : Dolaşmak.
g.- di 027a/21
g.- medi 027a/20

gīdā : Yiyecek, besin.
ğ. 022a/13
ğ.+ ların 020b/05
ğ.+ sını 020b/02, 034a/18
gīdā kıl - : Yiyecek olarak kullanmak.
ğ. k.- a 033b/07
ğ. k.- dı 033b/01

gīdālan - : Beslenmek.
ğ.- urdı 033a/20

ğijğır - : Haykırmak, gürllemek. krş.
kıjğır-
ğ.- dı 042a/09
ğ.- up 028a/07, 033a/18,
041b/18
ğ.- ur 031b/06

ğill : Gizli kin ve garez.
ğill u ğış : Kin ve hile
ğ. u ğ.+ dan 008a/15

ğilmān : Cennette hizmet eden delikanlılar.

ğilmān ol - : Cennette hizmet etme.
ğ. o.- ular 017b/09

ğiriv : Bağırma, bağırışma.
ğ.+ i 008b/20
ğiriv kıl - : Bağırma.
ğ. k.- dılar 039a/18
ğ. k.- up 008b/19

ğış : Hile.
ğill u ğış : Kin ve hile
ğ. u. ğ.+ dan 008a/15

gibi : Benzer, gibi. krş. **bigi**
g. 002b/15, 010a/04, 010a/20,
010b/09, 014b/09, 014b/10,
015b/08, 016a/11, 018a/07,
018a/08, 018a/09, 018a/10,
018a/11, 018a/12, 018a/13,
020a/18, 020a/21, 020b/16,
022a/18, 022b/07, 031b/03,
034b/19, 035b/08, 036b/11,
039a/11, 040a/19, 041a/08,
041a/17, 041b/10, 042a/04,
042a/05, 042a/07, 044a/09,
044a/12
g.+ dür 034a/04
g.+ ydi 022a/17

gice : Gece.
g. 006a/12, 007b/12, 007b/14,
011a/16, 011b/13, 025b/18,
028a/09, 040b/01, 043a/16,
0C4b/16, 0C4b/17, 0C4b/21,
0C5a/01
g.+ ler 027b/12
g.+ nün 046a/20
g.+ yile 006b/08, 007b/18
gice eriş - : Gece olmak.
g. e.- di 004b/19
gice iriş - : Gece olmak.
g. i.- di 0C4b/17

giç : Geç.
g. 004a/14

gider - : 1. Dindirmek.

g.- di 009a/04

2. Yok etmek, ortadan kaldırmak.

g.- diler 030a/10

gine : Yine. krş. **gene**

g. 003a/15, 004b/07, 012b/09, 013a/13, 013a/16, 013b/03, 014b/03, 014b/12, 016a/10

gir - : Dışarıdan içeriye girmek.

g.- di 011a/03, 011a/10, 015a/17, 015b/01, 015b/05, 026a/08, 040b/07

g.- diler 004a/21

g.- düklerine 006b/04

g.- e 015a/20, 015a/21

g.- eler 006b/04

g.- elüm 034a/12

g.- esin 038b/19

g.- eyin 015a/21

g.- gil 015a/21

g.- ince 011a/03

g.- mek 015a/21

g.- üp 009b/06, 023b/04, 044b/01

2. Fethetmek, almak, ele geçirmek.

g.- di 010a/19, 043b/14

g.- diler 010b/06, 044a/07

g.- diyse 039a/03

g.- düğine 010a/13

g.- düğini 045a/13

g.- e 004b/20, 005b/06

g.- eler 007b/02

3. Katılmak, karışmak, yer almak.

g.- di 007b/18, 040a/01

g.- e 019b/20

4. Su dolu bir yerin içine batmak, dalmak.

g.- üp 0C5b/10

g.- ürler 022a/15

5. Ulaşmak, erişmek.

g.- di 031a/14

4. (gönle) girmek.

g.- mege 008a/14

g.- mesün 008a/13

Ayrıca bk. **cân tene gir-**; **cenge gir-**; **cisme gir-**; **ele gir-**; **halevet gir-**; **levne gir-**; **söze gir-**; **şürete gir-**; **şekline gir-**; **uçmak ırmaqlarına gir-**

girân : Ağır, sert.

g. 009b/15, 010a/01

Ayrıca bk. **gürz-i girân**; **gürz-i girân ur-**

girçek : Gerçek, doğru.

g. 040a/20

girdavân-gird (gird ā-gird) : Çepeçevre

g. 029b/03

giriş - : Girmek, ulaşmak.

g.- di 033a/17

girü : Geri.

g. 013b/09, 013b/13, 031a/16, 036b/17, 039a/19

g.+ sinde 031a/16

git - : 1. Gitmek, bir yere doğru yönelmek; bir yerden ayrılmak, uzaklaşmak.

g. 026b/05, 026b/06

g.- di 006a/15, 007b/20,

011a/01011a/07, 020a/04,

020a/05, 020b/08, 020b/09,

020b/12, 021b/08, 022a/09,

022b/10, 023a/09, 023b/05,

023b/07, 028a/03, 028a/08,

028a/14, 028b/04, 028b/05,

028b/07, 028b/20, 029a/05,

031b/01, 031b/12, 032b/09,

032b/19, 033a/13, 033b/10,

034b/16, 036b/05, 039a/01,

043a/03, 043a/05, 043a/10,

043a/16, 044a/16, 045a/08,

0C5b/04, 0C5b/05

g.- digünj 023a/06

g.- diler 002b/18, 004a/18, 005b/17, 007b/09, 008b/17, 009a/05, 011b/12, 019b/14, 019b/19, 020a/02, 020a/04, 022a/02, 025a/09, 025a/10, 029a/02, 031b/09, 034a/19, 034b/03, 036b/08, 044a/08
g.- düğün 023a/04
g.- düğünü 002b/11, 035a/12
g(d)- eler 003a/15, 009a/11, 034a/10
g(d)- elüm 035b/09
g(d)- em 034a/08
g(d)- en 008b/16, 020b/03
g(d)- er 002b/05, 022b/13, 035a/09, 042b/13
g(d)- erdi 004a/19, 022b/01, 023a/13
g(d)- erem 021a/06, 028b/16, 029a/04
g(d)- erin 021a/04, 021a/13
g(d)- erken 002b/03, 036b/08
g(d)- erler 002b/10, 002b/12, 034b/18
g(d)- erlerdi 013b/09
g(d)- ersej 028b/17
g(d)- ersin 021a/05, 023a/04
g(d)- ersiz 035a/19
g(d)- erüz 028b/20, 029a/02, 043a/20
g(d)- eyürür 030a/01
g(d)- ıcek 033b/10, 042b/13
g.- gil 005b/13
g.- mege 004a/08, 018b/17, 018b/21
g.- megüm 035b/05
g.- mekte 007b/10, 021b/11, 022a/08, 023b/03, 029a/08
g.- mişlerdi 004b/11
2. Kaybolmak , yok olmak, ortadan kalkmak.
g.- di 006a/11, 023a/12
g.- diler 023a/10
g(d)- er 024a/02
g.- mez 030b/10
3. Varmak, ulaşmak.
g.- di 021b/07, 031a/14

g.- mişler 021a/06
g(d)- ele 020a/01
g(d)- elüm 019a/16
g(d)- er 043a/08
g(d)- evüz 019a/09
4. Ölmek, dünyayı terk etmek.
g.- me 046a/04
g(d)- erler 017b/08, 017b/09
g(d)- ıcek 016b/10, 017b/07, 017b/15
g.- diler 017b/11
5. Geri çekilmek.
g.- er 039a/15
6. İçine düşmek, girmek.
g.- di 041b/13
Ayrıca bk. ‘**aklı git-; başı git-; eli boş git-; imānla git-; iyliğe git-; kaşına git-; ziyāretine git-**

giyik : Geyik.

g. 022b/19, 023a/07, 023a/09
g.+ ler 023a/08, 023a/10
Ayrıca bk. **şığın giyik**

gizlen - : Saklanmak.

g.- di 007b/20
g.- esiz 043b/20

gizlü : Gizli, saklı.

g. 038a/12

göbek / g : Göbek

g(g)+ in 010a/04

göç - : 1. Yer değiştirmek, gitmek.

g.- üp 005b/14

2. Ölmek.

g.- er 042a/16

gögercin : Güvercin.

g. 018a/08, 019b/12, 019b/18

g.+ e 033b/16

g.+ i 020a/05

gög(ü)s : Göğüs, sine, döş.

g.+ de 015a/17

g(Ø)+ ine 004b/17, 020b/07,

035b/10

gök : 1. Gökyüzü, sema.
 g. 002b/07, 029a/12
 g.+ de 001b/06, 003b/08,
 015a/03, 015a/07, 023b/19,
 029a/07
 g.+ deki 035b/01
 g.+ den 031b/10, 034b/04,
 035a/10, 0C5a/20
 g(g)+ e 014b/02, 024a/05,
 030a/02, 032b/02, 035b/03
 g(g)+ i 015a/02
 g.+ ile 023a/14
 g.+ lere 013a/14
 g.+ leri 014a/17, 030b/15
 2. Gökyüzü renginde.
 g. 030b/09
 Ayrıca bk. **iki elin göge dut-**

gökcek : Güzel, hoş, sevimli.
 g. 020b/20

gökyüzi : Gökyüzü, sema. krş.
gökyüzü
 g.+ 002b/04
 g.+ n 002b/07
 g.+ nde 002b/04
 g.+ nden 020b/09, 028a/13,
 030b/08, 035a/15
 g.+ ne 028a/03

gökyüzü : Gökyüzü, sema. krş.
gökyüzi
 g.+ ni 034b/01

göl : Göl, su birikintisi.
 g. 025a/11
 g.+ inden 025a/11
 Ayrıca bk. **Ulubağ göli**

gönder - : Yollamak, iletmek, sevk etmek.
 g. 008a/05, 029b/08
 g.- di 004a/10, 005b/17,
 011a/15, 011b/01, 012a/16,
 019b/14, 030b/07, 043a/11,

043a/14, 044a/14, 044b/15,
 045a/04, 045a/09
 g.- diler 006b/08, 025a/09,
 030a/20, 045a/07
 g.- düği 002a/18, 002a/19,
 007b/11, 018b/16, 039a/02
 g.- dük 030b/19
 g.- eler 030a/15
 g.- elüm 021b/19
 g.- em 010b/10, 013a/08,
 036b/03
 g.- esin 025a/03
 g.- evüz 007b/04, 044b/20
 g.- gil 036b/04
 g.- mek 027b/11
 g.- miş 010b/17, 010b/21
 g.- mişdi 006a/14, 025b/01
 g.- üñ 031a/02, 031a/10
 g.- üp 010b/13, 019b/15,
 031a/07
 Ayrıca bk. **feyâd gönder-;**
selâm gönder-

gönül : Yürek, kalp.
 g.+ de 008b/09
 g.+ den 009a/03, 036a/13
 g.+ dür 008a/13, 037b/06
 g(Ø)+ e 046a/01
 g(Ø)+ i 011b/16, 023b/02,
 041a/06
 g(Ø)+ ine 013b/20, 036b/13
 g(Ø)+ ini 019a/03, 019b/06
 g(Ø)+ üm 002a/13
 g(Ø)+ üñ 008a/15
 g(Ø)+ üñi 008a/12, 018b/01
gönlini açış - : Birlikte göblünü açmak.
 a.- dılar 019a/03, 019b/06
gönlinde eyit - : İçinden geçirmek.
 g. e(d)- ür 028b/09
 g. e.- di 021b/04, 021b/21,
 033b/03
gönlüne gel - : İçine doğmak.
 g(Ø)+ üme g.- di 013b/19
gönül egle - : Teselli etmek, avutmak.

g.+ lerin e.- di 034a/09
gönül levhi : Gönül levhası.
 g. l.+ ne 016b/18
gönül vir - : Düşkün olmak,
 kapılıp gitmek.
 g. v.- me 046a/03
 Ayrıca bk. **cân u göñülden**

gör - : Bakmak, görmek.

g.- di 003b/02, 003b/19,
 005a/06, 005a/10, 005b/19,
 006b/03, 007b/19, 009a/09,
 011a/05, 011a/11, 012a/17,
 012b/14, 015a/21, 020b/10,
 022a/09, 022a/11, 022a/14,
 022b/12, 026a/04, 026a/08,
 027b/21, 028a/01, 028a/06,
 028b/01, 028b/03, 028b/06,
 028b/08, 030a/21, 030b/09,
 031a/15, 031b/02, 031b/03,
 031b/08, 031b/12, 031b/15,
 032a/02, 032a/07, 032a/16,
 032b/10, 032b/20, 033a/15,
 033b/02, 033b/06, 033b/07,
 033b/13, 035b/16, 040a/17,
 040b/10, 040b/14, 041a/08,
 041b/01, 043b/13, 0C4a/16,
 0C4a/18, 0C4a/19, 0C4b/10,
 0C4b/11, 0C4b/12, 0C4b/20,
 0C5a/04, 0C5a/06, 0C5a/09,
 0C5a/10, 0C5a/12, 0C5a/20
 g.- digi 020b/15
 g.- diler 002b/03, 004a/04,
 004a/21, 004b/12, 005a/02,
 008b/18, 009a/17, 022b/06,
 029a/12, 030a/16, 034b/17,
 035a/02, 035b/13, 036b/08,
 036b/10, 043b/07, 045b/01,
 045b/03
 g.- düm 013b/16, 013b/19,
 040a/16
 g.- düñüz 010a/19
 g.- e 020a/19, 021a/18
 g.- eler 003a/14
 g.- elüm 037a/09
 g.- en 020b/20
 g.- enler 0C5a/02

g.- enleri 027a/01
 g.- esin 031b/10, 032a/01,
 035b/10
 g.- esiz 012a/07
 g.- eyim 031b/20
 g.- icegez 021a/21
 g.- ıcek 005b/21, 009a/17,
 020b/13, 029a/03, 029a/19,
 034b/07, 044b/03
 g.- medi 022b/11, 028b/08,
 043b/14
 g.- medin 014b/21
 g.- medüm 029b/09, 032b/14
 g.- mege 018b/17
 g.- memişdi 045b/16
 g.- meyesiz 034a/12
 g.- mez 020a/19
 g.- mezidi 038b/12
 g.- miş 023a/06
 g.- se 020b/18
 g.- sem 0C4b/04
 g.- sevüz 034a/11
 g.- üben 011b/02
 g.- üp 002b/09, 005a/01,
 007b/03, 009b/04, 011a/11,
 013b/09, 020b/21, 021a/19,
 026b/05, 033b/16, 035a/06,
 035a/09, 036b/06, 039a/09,
 039a/17, 039a/21, 039b/15,
 040a/02, 041b/17, 041b/18,
 042a/03, 042a/08, 044a/11,
 044a/14
 g.- ürise 006b/18
 g.- ürlerdı 034b/04
 g.- ürse 031a/17, 035b/01
 g.- ürsin 016b/01, 032a/20
 g.- ürsiz 022b/14
**2. Anlamak, kavramak, fark
 etmek, bilmek.**
 g. 013b/11, 014a/11, 023a/14,
 026b/07, 029a/07, 0C5b/03
 g.- di 003b/11, 015a/17,
 023a/10, 037a/06, 039b/07
 g.- diler 007a/16
 g.- eler 019b/02, 043a/14
 g.- elim 020a/15

g.- elüm 003b/07, 030b/06,
035a/11, 036b/04
g.- esin 038b/19
g.- mez 036a/15
g.- üp 004a/08, 005a/14,
036a/14, 039a/18, 041a/02
3. Tanık olmak, şahit olmak,
yaşamak.
g. 046a/09
g.- di 015a/16
g.- digün 014a/07
g.- diler 015a/02
g.- dügi 014a/14
g.- dügimi 029b/05
g.- düm 013b/15
g.- düñ 013b/14
g.- esin 025a/06, 0C4a/09
g.- evüz 044b/20, 045a/01
g.- ıcek 004b/07
g.- medi 004b/13
g.- memışdür 007a/01
g.- üp 009a/03, 009b/14
g.- üpdür 027a/20
g.- üpdürse 027a/21
4. Rastlaşmak, karşılaşmak.
g.- dügin 021b/10, 021b/11
g.- medük 037a/08
g.- medüm 013b/15, 041a/09
5. Okumak.
g.- di 016a/08, 016a/09,
016a/10, 032b/17
g.- memışdür 027a/19
g.- se 001b/13
g.- üp 016a/11
6. Ziyaret etmek, görmeye
gitmek.
g.- elüm 002b/01
g.- em 021b/05
g.- eyin 028b/05
g.- sem 032b/06
g.- ürsen 021b/06
6. Yapmak
g.- ür 017b/01
7. Bir davranışla karşılaşmak,
maruz kalmak.
g.- miye 037a/18

Ayrıca bk. **gâfil gör-**; **göz gözi gör-**; **göz gözi görmez ol-**; **hâr gör-**; **hor gör-**; **hoş gör-**; **kadrin gör-**; **kıyın gör-**; **lâyık gör-**; **maşlahat gör-**; **müvecceh gör-**; **şevâb gör-**

göre : Göre.

g. 003b/07, 010b/16, 016a/05,
016a/07, 016a/12, 025a/18,
032a/09

görin - : Görülür olmak, belirlemek,
ortaya çıkmak. krş. **görün-**

g.- di 022b/11, 027b/21,
028b/07, 033a/08, 033b/02
g.- ür 011b/09, 022b/17,
035b/15

göriş - : Görüşmek.

g.- di 005a/01
g.- diler 024a/06
g.- üp 010b/07

görün - : Görülür olmak, belirlemek,
ortaya çıkmak. krş. **görin-**

g.- di 012a/16, 028a/04,
028a/09
g.- dügi 022b/15
g.- en 033a/11, 035b/10
g.- medi 033a/18
g.- mezdi 022b/17
g.- üp 013a/08

görünmez ol - : Görünmez
olmak, kaybolmak.

g. o.- dı 043a/03
g. o.- mış 025b/04

göster - : İşaret etmek; görülmesini
sağlamak.

g.- di 027a/02
g.- inüz 035b/09
g.- üp 045a/11

Ayrıca bk. **gözüne hâr göster-**;
yir göster-; **yol göster-**; **yüz göster-**

götür - : Taşımak, ulaştırmak;
kaldırmak.

- g.- di 033a/16, 041a/18,
041a/19, 0C4b/08
g.- diler 003b/03, 005b/01
g.- ecedür 007a/17
g.- esin 003a/14
g.- gil 041a/14
g.- mege 034a/10
g.- se 012b/19, 013a/04
g.- sin 034a/13
g.- üp 006b/09, 026a/16,
028a/15, 042a/11
g.- ür 022a/18
g.- ürdi 041a/18
g.- ürse 041a/18
2. Dayanmak, katlanmak,
tahammül etmek.
g.- meyüp 025b/05
3. Yok etmek, ortadan
kaldırmak.
g.- em 031a/10

Ayrıca bk. **ayağ götür-; el
götür-; iki elin hevâya götür-**

götürül - : Götürme işi yapılmak.

- g.- üp 026a/15, 028a/03,
042a/04
g.- ür 003a/09

göz : Göz; bakma, bakış.

- g. 020a/19
g.+ i 031a/15
g.+ inde 004a/20
g.+ inden 002b/14, 013a/08,
031b/11
g.+ ine 013a/08, 028b/07
g.+ leri 022b/07, 028a/10,
035a/03
g.+ lerim 027b/13
g.+ lerin 040b/12
g.+ lerine 015b/01
g.+ lerün 032b/11
g.+ üne 006a/21
göz dut - : Bakmak.
g. d.- up 033a/18

göz göze bakmaz ol - : Hiçbir
şey görememek.

o.- ur 020a/19

göz gözi gör - : Her yeri
görebilmek; hava aydınlanmak.
g.- di 003b/03

göz gözi görmez ol - : Hiçbir
şey görülmemek; hava
kararmak, gece olmak.

o.- dı 004b/19, 029a/14

göz aç - : Anlamak, kavramak.
g.+ ün aç 014a/11, 022b/06,
026b/07

g.+ ün açgıl 030b/19, 030b/21

g.+ ünî aç 031a/06

göz aç - : Bakmak

g.+ in a.- dı 040b/14, 0C4b/10
g.+ in a.- up 011a/04

g.+ün a. 032a/01

g.+ ün a.- up 033a/03

göz(ü) karar - : Başı dönmek,
baygınlık geçirmek.

g.+ leri k.- dı 027b/19

g.+ ümüz k.- ur 034a/11

göz oynat - : Bakmak.

g. o.- dı 022a/14, 022b/11

göz ur - : Bakmak.

g. u.- dı 022a/11

g. u.- up 030a/21

göz yitişme - : Çok hızlı
olunduğu için görülmemek.

g. y.- z 022b/13

Ayrıca bk. **sürmeyi gözden**

kap-; cihân gözlerine tar it-;

cihân gözlerine teng ol-; cihâni

gözine teng kılış-

gözci : Gözetleyen.

g.+ ydi 043a/11

gözet - / d- : 1. Korumak

g. 037b/11

g.- diler 035a/01

2. Gözlemek

g.- di 007b/20, 033a/14,

043a/16

g(d)- iturasın 042b/14

- g(d)- ür 007b/21, 011a/20,
024b/01, 032a/09
g(d)- ürđi 028b/03,
3. Beklemek
g(d)- ürđi 033b/15, 043a/19
Ayrıca bk. **rāst gözet-**
- gözik -** : Görünmek.
g.- ür 022b/16
- göz yaşı** : Gözyaşı.
g.+ i yaşı 002b/15
göz yaşı ‘ummāna iriş - ; Çok ağlamak.
g.+ ler yaşı ‘u. i.- di 039b/03
- gözle -** : Gözlemek.
g.- di 009a/09
g.- mez 008b/08
g.- r 009a/07
g.- riken 030a/21
g.- yüp 027a/06, 033a/02
- gözlü** : Gözü olan.
g. 030b/09, 032b/21
- gül** : Hortlak, hayalet; şeytan.
ğ. 002b/06, 018b/03, 027b/14,
036a/08
- gülām** : Kul, köle, esir.
ğ. 001b/10
gülām eyle - : Hükümüne,
emrine vermek; kölesi yapmak.
ğ. e.- di 018a/21
- gülü** : Gürültü.
ğ.+ sından 025b/04
gülü kıop / b - : Gürültü ortaya
çıkmaq.
ğ. kı(b)- dı 032a/07
- gurbet** : Doğup yaşınilan yerden uzak yer.
ğ. 034a/06
- güre** : Ham, olmamış üzüm
- ğ. 036a/18
- ğurrān** : Homurdayan, gürleyen.
ğ. 009a/15
- ğurup** : Güneşin batması, batış
ğurup it - : Güneş batmaq.
ğ. i(d)- ıcek 032a/21
- ğusl** : Yıkanma, arınma; gusül abdesti.
ğusl it - : Gusletmek, gusül
abdesti almak.
ğ. i.- di 0C5b/10
- ğuşsa** : Gam, keder, kaygı.
ğ.+ dan 002a/02, 044b/03
ğ.+ sın 008a/01
ğ.+ sıyla 008b/06
ğ.+ ya gelüp 009b/14
ğ.+ yıla 011b/13
ğuşsa bahri : Deniz kadar çok
keder, gam.
ğ. b.+ nde 003b/01
ğuşsa yi - : Kederlenmek.
ğ. y.- r 026b/10
- ğüş** : Kulak; işitme.
g.+ ı 005b/10
ğüş eyle - : Dinlemek.
g. e. 017a/05
ğüş eyle hüş : Dikkatle
dinlemek.
g. e. h. 046a/03
ğüş hüşü tüt - : Dikkatle
dinlemek.
g. h. t. 045b/18
g.+ ı t. 017a/03
g. u h. t.- up 002a/04
g.+ uñı tüt 008b/12
ğüş-ı Merrih : Merihin kulağı.
kı. 035b/03
ğüş it - : Duymak, işitmek.
g. i. 008b/11
g. i(d)- en 017a/21
g. i(d)- enler 008a/20, 009b/11,
037b/15
g. i(d)- erseñ 002a/14, 003a/07,

045b/17
 g. i(d)- ince 002a/03
güş ol - : Dinlemek.
 g. o.- dı 036b/14
güş vir - : Kulak vermek,
 dinlemek.
 g. v.- üben 045b/13

güşimāl (güş-māl) : Kulak bükme.
güşimāl vir - : Nasihat vermek.
 g. v.- diler 010a/17
 g. v.- üp 024a/17

güşe : Köşe.
 g.+ si 019a/16

güyā : Söyleyen, söyleyici.
güyā eyle - : Söylemek.
 g. e.- yen 038a/04
güyā kııl - : Söylemek.
 g. k.- up 017b/03

güyende : Söyleyen, söyleyici,
 g.+ ler 009b/10, 010a/17,
 024a/16, 039b/16, 040a/21

güç / c : 1. Güç, kuvvet.
 g(c)+ i 038b/12
 g(c)+ ile 015a/21, 015b/01
 2. Zor, çetin.
güç gel - : Ağır gelmek,
 kırılmak, gücenmek.
 g. g. -di 024b/04
 g. gelüp 026b/12

güher : Cevher, elmas.
 g. 006b/13, 038a/05

gül : Gül çiçeği.
 g. 006b/01, 006a/09, 008b/08,
 042a/17, 046a/21
gül-ruḥ-ı ra' nā : Gül yanaklı
 güzel.
 g. 008b/08
gül-şıfat : Gül yüzlü.
 g. 006a/07
gül-nār : Nar çiçeği.

g. 001b/11
gül-zār : Gül bahçesi, gül tarlsı.
 g. 011b/21
 g.+ ndan 016a/16

gül - : Gülmek.
 g.- di 040a/10
 g.- er 009a/01
 g.- ersin 040a/10

gül-ḥen : Külhan, hamam ocağı.
 g. 022b/07, 041a/21, 042a/08

gümān : Şüphe, sanma.
 g. 007a/13, 019a/12, 019a/13,
 029a/07, 036a/11, 045a/01

gümüş : Gümüş.
 g. 010a/15, 024a/10, 032b/11
 g.+ den 032b/12

gümle - : Güm diye ses çıkarmak.
 g.- di 039a/18, 045b/05
 g.- r 025b/05
 g.- yü 045b/11

güm-rāh : Yolunu şaşırılmış.
 g. 009b/16, 039b/09

gümren - : Homurdamak.
 g.- ür 022a/10

gümreniş - : Karşılıklı homurdamak.
 g.- diler 010a/20

gümreş - : Homurdaşmak.
 g.- diler 010b/02
 g.- ür 008b/20

gün : 1. Gün; gündüz.
 g. 007a/04, 009b/02, 010a/12,
 010b/10, 010b/11, 010b/17,
 012a/01, 012a/03, 012b/06,
 013a/07, 017b/06, 020b/09,
 026b/18, 028a/04, 028a/09,
 028a/20, 028a/21, 028b/02,
 028b/19, 032b/17, 033b/10,

034a/04, 034b/16, 034b/17,
035a/20, 036b/07, 038b/20,
039a/02, 039a/04, 040a/15,
042b/10, 042b/20, 042b/21,
043a/08, 043a/16, 043b/12,
044a/02, 045a/18, 0C4a/03,
0C5b/09

g.+ de 013b/17, 020b/03,
020b/04, 021b/03, 022a/13,
024b/14, 036a/16

g.+ den 028b/04
g.+ dür 022a/09, 024b/05,
028a/14, 028b/18, 033b/14,
039a/01

g.+ e 013a/06, 038b/20
g.+ üñ 046a/20

2. Güneş

g. 002b/07, 020a/18, 020a/21,
028a/10, 031b/20, 031b/21,
032a/18, 032a/20, 032a/21,
033a/19

g.+ çün 011b/19

g.+ de 014a/05

g.+ den 028a/10

g.+ e 033b/05

g.+ üñ 022b/16

gün toqun - : Gün doğmak.

g. ʃ.- sa 020a/18

Ayrıca bk. **düni güne kat -; her gün; kıyâmet günü**

günâh : Günah ,kabahat, suç.

g.+ a 017a/07

g.+ larunuzu 015a/10

günâh it - : Günah işlemek.

g. i(d)- üpdür 027b/04

günahkâr : Günah işleyen.

g. 046a/12

g.+ ım 027b/13

gündüz : Güneşin doğuşuyla batışı
arasında geçen zaman.

g. 028a/09, 0C4b/16, 0C4b/17,
0C5a/01

güneş : Güneş.

g. 012b/07, 012b/12, 012b/16,
013a/07, 013a/14, 015b/06,
029a/13, 032a/11, 032a/12,
032a/14, 032a/15, 032a/20,
039a/10, 045b/04

g.+ dür 028a/11

g.+ i 032a/17, 032a/18

g.+ üñ 032a/15, 032a/21

günlük : Gün kadar, gün süresince.

g. 024b/01, 032b/05

gürle - : Gürlemek, gür ses çıkarmak.

g.- di 039a/18

g.- yüp 009a/17

gürz : Ağır topuz, şeşper.

g. 004b/04, 009a/21

g.+ ile 010a/11

gürz-i girân : İri, ağır topuz.

g. 009b/15

gürz-i girân ur - : İri, ağır
topuzla vurmak.

g. u.- dı 010a/01

gürz ur - : İri, ağır topuzla
vurmak.

g. u.- dı 009b/17, 010a/06

g. u.- up 009b/01

güvâ : Şahit, tanık, delil.

g. kı1 002a/11

güzide : Seçkin, seçilmiş.

g. 004a/06

hâ : Duygu belirten bir söz, ünlem.

hâ çek - : Ha sesi çıkarmak.

h. ç.- er 032a/10

hâ-yı baḥr-i Hû : Allah'ın
denizi.

h.+ da 017a/20

hâb : Uyku, rüya.

Ayrıca bk. **çeşme-yi hâb**
009b/13

haber : Haber, bilgi.

h. 002a/12, 006b/04, 008a/08,
 025b/01, 038a/15, 043b/17
 h.+ i 021b/20, 030b/06
 h.+ in 010b/08
 h.+ lerin 006b/06
 h.+ üm 035b/11
haber al - : Bilgi almak, bilgi edinmek.
 h. a.- sun 034b/21
 h.+ in a.- up 006a/18, 009b/08
haber bil - : Haber almak, bilgi edinmek.
 h. b.- elüm 021b/19
 h. b.- em 020b/14, 021b/05
 h. b.- ıcek 021b/01
 h. b.- miş 023a/06
 h. b.- ürsün 021a/07
haber eyle - : Bilgi vermek.
 h. e.- di 033b/16
haber gel - : Bilgi edinmek.
 h. g.- di 005a/01, 043b/06
haber getir - : Bilgi vermek.
 h. g. en 006a/11
haber işit - : Bilgisi olmak.
 h. i.- dük 024b/02
haber kı1 - : Bilgi vermek, haberdar etmek.
 h. k.- up 019b/12
 h. k.- ur 006b/01
haber şor - : Bilgi edinmeye çalışmak, bilgi almak.
 h. ş.- ayın 020b/13
 h. ş.- dı 002b/09, 028b/21, 029a/02, 041a/03
haber vir - : Bilgi vermek, söylemek, anlatmak.
 h. v. 012b/01, 013a/20, 014a/15, 015b/08
 h. v.- di 002b/14, 010b/12, 021b/16, 028b/21, 036b/07, 041a/04
 h.+ in v.- di 045a/16
 h. v.- diler 006a/18, 007b/14, 018b/16, 025b/05
 h. v.- dügi 038a/14
 h. v.- düğ 013b/13
 h. v.- e 043a/09

h. v.- em 011b/01, 020b/14, 035b/06
 h. v.- enlere 041a/09
 h. v.- gil 021a/02
 h. v.- ıcek 019b/17, 034b/15
 h. v.- ince 029a/11
 h. v.- mez 029a/14
 h. v. ürdi 034b/08

habib : Sevgili; dost.
 h.+ ümüğ 016a/07
 h.+ üğ 027b/04
habib-i hazret-i şadıq : Hz. Muhammed.
 h. 001b/06

habs : Hapis, alıkoyma.
 h. 031a/01
hapse şal - : Hapsetmek.
 h. ş.- up 044b/21
habs eyle - : Hapsetmek.
 h. e.- diler 045a/04
habs -hâne : Hapsonulan yer.
 h.+ ye 041a/04
habs it - : Hapsetmek, hapse koymak.
 h. i(d)- eler 044b/20
 h. i.- diler 011b/12

hacâlet : :Utanma, utangaçlıkla şaşırma.
 h.+ den 001b/14

hâcet : İhtiyaç, lüzum, istek, dilek.
 h. 0C5b/11
 h.+ dür 043a/12
 h.+ in 027b/03, 0C5b/11
 h.+ üğ 036a/18, 036a/20
hâcet bul - :İstedğine nail olmak.
 h. b.- amaz 021a/16
 h.+ üği b.- sağ040b/19

hâcib : Vezir; kapı görevlisi.
 h. 026b/21
 h.+ ler 025b/13, 025b/16, 040a/03

- h.+ lere 040b/03
h.+ lerine 009a/11
- hacil** : Utanmış, utancından yüzü kızarmış.
hacil ol - : Utanmak.
h. o.- up 039a/12
- had** : Sınır, ölçü. krş. **hadd**
had bul - : Son bulmak.
h. b.- dı 008a/17
Ayrıca bk. **bî-had**
- hadd** : Sınır, ölçü. krş. **had**
h.+ i 011b/04, 026a/18
Ayrıca bk. **bî-hadd**
- hadd** : Yanak.
h.+ i 042a/17
- haddlu** : Yanaklı
h. 024a/14
- hādī** : Hidayet eden.
hādī ol - : Hidayet eden olmak.
h. o.- ur 018a/10
- hādīm** : Hizmet eden.
h.+ i 016a/21
hādīm-hāş : Hükümdara hizmet eden.
h. 006b/03, 010b/15, 010b/18
h.+ a 010b/12
h.+ lar 040a/10
hādīm-haşş : Hükümdara hizmet eden.
h.+ a 010b/18
- hadīş** : Hz. Muhammed'in sözleri.
h. 037b/21
- hāfiz** : Hıfzeden, koruyan, saklayan.
h. 023a/21
h.+ ı 038a/01
h.+ uñ 046b/01
- hāk** : Toprak.
- h. 018b/03, 022b/03
h.+ de 008b/04
h.+ den 006b/11, 014a/15
h.+e 030b/15
h.+ i 003a/04, 006b/01
h.+ idüñ 018a/21
hāke şal - : Toprak etmek, yok etmek.
h. ş.- am 026a/21
hāke yek-sān ol - : Toprakla bir olmak, ölmek.
h. y. o.- dı 042a/20
hāk-i pāya yüz ur - : Yolunun toprağına yüz sürmek; saygı göstermek, bağlılığını ifade etmek.
h. y.+ lerini u.- mağa 019a/04
hāk-i pāy : Yolunun toprağı.
h.+ uña 003a/09, 006b/08
hāk-i pāyma yüz sür - : Yolunun toprağına yüz sürmek; saygı göstermek, bağlılığını ifade etmek.
h. y. s.- mek 019a/21
h.-i p.+ uña y. s.- düm 012a/21
hāk-i pāymın öp - : Yolunun tozunu öpmek; saygıyla eğilmek.
h. ö.- mege 019a/02, 019b/06
hāk-i rehīn öp - : Yolunun toprağını öpmek, saygı göstermek.
h. ö.- üp 027b/10
hāk it - : Öldürmek.
h. i(d)- e 003b/20
h. i(d)- er 002b/17
h. i(d)- erdi 021b/03
hāk ol - : Ölmek.
h. o.- a 012a/09
Ayrıca bk. **yüz şuyın hāke şaç-**
- hākī** : Toprak rengi ,toprakla ilgili.
h. 042a/16
- hākān** : Hakan, han, hükümdar.
hākān-ı 'aşr :Asrın hakanı.
h.+ ı 005b/12

ḥākān-ı mīr :Kumandanların hükümdarı.

ḥ. 042a/19

ḥākān-ı perrān : Kuşların hakanı; Simurg.

ḥ. 018b/10

ḥākān-ı server : Başkanların hükümdarı.

ḥ. 025b/14

Ayrıca bk. **cān-ı Ḥākān**

ḥakikat : Doğru, gerçek.

ḥ. 017a/03

ḥ.+ üñ 046a/05

ḥākīm : Hükmeden, egemen.

ḥ.+ dür 001b/02, 019a/10

ḥākīm kıl - : Birini bir yere yönetici, hükümdar yapmak.

ḥ. k.- ıpdur 003b/10

ḥākīm ko - : Hakim kılmak.

ḥ. k.- dı 0C4b/03

ḥākīm ol - : Hükmetmek.

ḥ. o.- am 026b/01

ḥ. o.- maḡ 025b/09

ḥ. o.- uban 022a/05

ḥ. o.- ur 0C5a/02

ḥakīr : İtibarsız, değersiz.

ḥ. 010b/20

ḥakk : 1. Yetki; pay, hak. 2. Gerçek, doğru.

ḥ.+ ı 011a/05

ḥ.+ için 011b/20, 011b/21, 040a/13

ḥ.+ içündü 036b/21

ḥ.+ ın 010b/09

3. Alakalı, için.

ḥ.+ ında 018b/12

ḥaklaş - : Ödeşmek.

ḥ.- alum 024b/21

ḥāl : Yüzde veya vücutta bulunan ben. mişl-i ḥāl 002b/07

ḥāl : Hal, durum, vaziyet.

ḥ. 010b/07, 014b/08

ḥ.+ dür 038a/09

ḥ.+ i 002b/21, 004b/02, 009b/03, 009b/14, 016b/10, 017b/10, 023b/03, 026b/20, 027b/09, 028b/05, 034a/03, 038b/19, 039a/18

ḥ.+ idür 037a/06

ḥ.+ imüz 035b/02

ḥ.+ in 045a/07

ḥ.+ inden 021b/05

ḥ.+ ini 010b/21

ḥ.+ inji 023a/05

ḥ.+ lerin 005a/12

ḥ.+ üm 006b/14, 027b/12

ḥ.+ ümiz 027b/08

ḥ.+ üñ 003b/04, 017a/03, 033a/09, 040a/06, 040b/12

ḥāl-i ‘ālem : Dünya hali.

ḥ. 042a/18

ḥāl ḥatır sor - : Karşılıklı hal hatır sormak, “Nasılsınız?” anlamında nezaket konuşması yapmak.

ḥ.+i ḥatır+ ın ş.- dı 034a/03

ḥāl ü ḥatır sorış - : Karşılıklı hal hatır sormak, “Nasılsınız?” anlamında nezaket konuşması yapmak.

ḥ. ş.- dı 005a/01

Ayrıca bk. **ehl-i ḥāl; vaşf-ı ḥāl**

ḥalāş : Kurtulma, kurtuluş.

ḥ. 008a/04

ḥalāş eyle - : Kurtarmak.

ḥ. e.- dññ 042b/08

ḥalāş it - : Kurtarmak.

ḥ. i(d)- e 0C5b/10

ḥ. i(d)- eler 002b/13, 021a/11

ḥ. i. 031a/01

ḥ. i.- diler 009b/05

ḥ. i.- mege 002a/20, 004a/08

ḥalāş kıl - : Kurtarmak.

ḥ. k.- am 003b/11

ḥ. k.- maḡa 003b/11

ḥ. k.- up 021b/02

h. k.- uruz 0C4a/03

hālāş ol - : Kurtulmak.

h. o.- a 029a/07

h. o.- am 004b/21

h. o.- asın 023a/15

h. o.- duğına 033b/10, 033b/12

h. o.- mağa 003b/01

hālāyık : İnsanlar, yaratıklar.

h. 012b/20, 034b/09

hālel : Bozukluk, eksiklik, zarar, ziyan.

hālel gel - : Bozulmak, zarara uğramak.

h. g.- meye 037b/02, 037b/07

hālel irgür - : Zarar getirmek.

h. g.- mez 008a/11

hālel ir - : Zarar gelmek.

h. i.- meye 013b/12, 037b/03

hālet : Hal, nitelik, keyfiyet, özellik, durum.

h.+ ile 023a/13

hālī : O şey orada mevcut olmamak, o şeysiz olmak.

hālī ol - : Bir şey bir yerde hep mevcut olmak, ondan mahrum kalınmamak.

h. o.- maz 038a/02

hālīfe : Yönetici, hükümdar.

h.+ si 004a/09

hālīfe kı1 - : Hükümdar etmek.

h. k.- ursın 014b/18

h. k.- urven 014b/17

hālīfe ol - : Hükümdar olmak.

h. o.- alar 014b/20

hālīfetü'r-Rahmān : Allah'ın halifesi, II. Bayezid.

h.+ uğ 046a/16

hālīl : Samimi dost.

h.+ e 023a/18

h.+ uğ 011b/21

hālīm : Yumuşak huylu.

hālīm ol - : Yumuşak huylu olmak.

h. o.- ur 018a/11

hālīmlik / g : Yumuşak huyluluk.

h(g)+ in 018b/19

hālķ : Yaratma, yaratılış; yaratılmış, topluluk, insanlar.

h. 008a/05, 013a/08, 014a/21,

014b/04, 018a/21, 021a/18,

034b/15, 034b/19, 035a/01,

035a/02, 035a/06, 035a/15,

035b/17, 038a/04, 042b/19

h.+ a 021a/16, 029b/15,

034b/08, 035a/07, 037a/16,

042b/02

h.+ a 043a/07

h. dilinde 014a/07

h.+ ı 033a/04, 034b/18,

035a/13, 037a/17, 038a/04,

038b/10, 042b/05, 042b/13,

044b/11

h.+ ıla 042b/10

h.+ ina 043a/05

h.+ ını 035b/02

h.+ uğ 030b/17, 035a/17

Ayrıca bk. **hālāk-ı hālķ** ;

varlık-ı hālķ

hāl : Çözme, çözülme, sorun giderme.

hāl kı1 - : Sorun çözmek.

h. k.- duğdan 018b/21

h. k.- uram 036b/17

hālāk : Halk edici.

h. 017b/03

hālāk-ı hālķ : Yaratıcı.

h. 0C5a/07

hālvet : 1. Yalnız kalma.

h.+de 018b/07

h.+ ine 027b/10

2. Allah'a ibadet etmek için yalnız kalma, itikaf.

h.+ de 007b/11

hālvet kı1 - : Yalnız kalmak.

h. k.- up 008b/09
h̄alvete gir - : İbadet etmek için
 bir yere kapanmak.
 h. g.- se 013a/07
h̄alvete var - : İbadet etmek için
 bir yere kapanmak.
 h. v.- up 005b/18

h̄ām : İşlenmemiş.
 h. 032b/11, 032b/12

h̄amāyil (h̄amā'īl) : Kılıç bağı, kılıç
 kayışı.

h. 037a/15
h̄amāyil kıl - : Kılıç kuşanmak.
 h. k.- up 009b/15

h̄amd : Şükür, minnet.
 h. 037b/12
 h.+ inden 015b/04
 h.+ ini 046a/13
 Ayrıca bk. velā-yı h̄amd

h̄āme : Kalem.
 h.+ de 007a/05

h̄amel : 12 burçtam biri.
 h. 012b/03, 012b/04, 012b/07,
 012b/08, 012b/12, 012b/16,
 012b/17, 013a/03, 013a/07,
 013a/14

h̄amīde : Övülmeye değer vasıflar.
 h.+ sin 043b/04

h̄āmīl : Adı kötüye çıkmış kimse.
 h.+ e 039b/12

h̄amīm : Sıcak, kaynar.
deryā-yı h̄amīm : Sıcak deniz.
 d.+ e 031b/21

h̄amīr : Hamur.
h̄amīr eyle - : Hamur haline
 getirmek.
 h. e.- di 014b/05

h̄amle : Hamle, atılma, saldırma.
h̄aml it - : Saldırmak.
 h. i.- diler 014b/21

h̄amr : Şarap.
 h. 039b/12
 h.+ ine 006a/08
h̄amr-ı Hū : Allah'ın şarabı.
 h.+ y1 017a/21

h̄amūl : Tahammüllü, sabırlı.
h̄amūl ol - : Sabırlı olmak.
 h. o.- ur 018a/12

h̄āmūş : Susmuş, sessiz.
h̄āmūş ol - : Sessiz olmak,
 susmak.
 h. o. 005b/09
 h. o.- dı 010b/11, 011b/11,
 013b/10, 014a/10, 015b/16,
 036a/20, 037b/04
 h. o.- dılar 005b/08
 h. o.- ur 016b/19

h̄āmūş : H̄āmūşun hafifletilmiş. krş.
h̄āmūş
 h. 022b/05, 0C4b/07

h̄ān : Hükümdar, hakan.
 h. 023b/16, 024a/19, 024a/21,
 025a/06, 042a/19
 h.+ ı 029b/01, 030a/13,
 030a/17
 h.+ inuḡ 002b/11
H̄ān-ı Endülüs : Endülüs
 hükümdarı.
 H. 024a/07
h̄ān ol - : Hükümdar olmak.
 h. o.- ur 043a/07
 Ayrıca bk. **Aşferī H̄ān; Atgāş
 H̄ān; dīvān-ı h̄ān; Efvāc H̄ān;
 Kaṭāṭ H̄ān; Oğuz H̄ān; Sultān
 H̄ān Muḡammed; Ṭālis-i h̄ān-ı
 perrī; Yıldırım H̄ān**

h̄ançer : Hançer, bıçak.
 h. 011a/02

h.+ i 029b/20
 h.+ in 007b/14, 030a/02,
 040b/06
 h.+ iyle 011a/02
 h.+ ler 041a/12, 042a/10

hāndān : Gülen, güler; sevinçli.
hāndān ol - : Gülmek,
 sevinmek.
 h. o.- a 046a/21

handek : Hendek.
 h. 032b/10
 h.+ e 032b/10
 h.+ üj 032b/11

Hānemān : Ev, bark, ocak.
 h.+ ın 024b/11
 h.+ um 012a/06

hānende : Şarkıcı, şarkı söyleyen.
 h.+ ler 009b/11, 024a/16,
 039b/16

hānendelik : Şarkıcılık.
hānendelik kı1 - : Şarkıcılık
 yapmak.
 h. k.- asız 034a/16

hār I : Diken.
 h. 006b/01, 006a/09
hār it - : Dikene çevirmek.
 h. i(d)- em 003a/04

hār II : Hor, hakir, aşağı.
hār gör - : Hor görme.
 h. g.- me 044b/12
hār göster - : Aşağı gösterme.
 h. g.- me 006a/21

harāb : Yıkık, viran.
harāb eyle - : Yıkmak, viran
 etmek.
 h. e.- di 007a/09
harāb it - : Yıkmak, harap hale
 getirmek.
 h. i(d)- e 007a/10

h. i.- dūj 030b/20
harāb kı1 - : Harap etmek.
 h. k.- a 006b/20, 007a/09,
 011b/03, 042b/14
harāb ol - : Yıklmak, viran
 olmak.
 h. o.- a 0C4a/02
 h. o.- ur 016b/05

harāc : Zorla alınan para.
 h.+ ı 007b/07
 Ayrıca bk. **iklīm harācı**

harām : Dinen yasak olan, helal
 karşıtı.
 h. 018a/12

harāret : Sıcaklık.
 h. 042a/07
 h.+ den 042a/01

harb : Cenk, savaş, kavga.
 h.+ ile 026b/16
 Ayrıca bk. **ceng-i harb**

harbī : Harple ilgili.
ceng-i harbī : Türk müziği
 usullerinden, özellikle
 savaşlarda hücum sırasında
 çalınan parçalarda çok
 kullanılan bir usul.
 c. 039b/04
 Ayrıca bk. **kūs-ı harbī**

hare m : Herkesin girmesine müsaade
 edilmeyen, saygıdeğer kutsal yer.
 h.+ inde 016a/16

harf : Alfabeyi oluşturan işaretlerden
 her biri.

h.+ in 016a/11
 h.+ ini 016a/09
 Ayrıca bk. **mīm harfi**

har-gāh : Otak, çadır.
 h. 025a/12
 h.+ lardan 025b/04

ḥargūṣ : Tavşan.
ḥ. 018a/07

ḥarīf : Herif, bayağı adam.
ḥ. 023a/18, 036b/15
ḥ.+ i 036b/20
ḥ.+ üñ 036b/12

ḥarīṣ : Hırslı, açgözlü.
ḥarīṣ ol - : Açgözlü olmak.
ḥ. o.- dılar 015a/01

ḥāṣ : Özel, seçkin.
ḥ. 006b/03, 006b/03, 009b/16,
010b/15, 010b/18, 027b/10,
031a/01, 039a/17, 038a/04
ḥ.+ lar 009b/20, 010a/05,
010a/07
ḥ.+ ları 029b/10
ḥ.+ larına 006a/17
ḥ.+ larından 007b/13
ḥāṣ ḥil'at : Özel, statü için
giyilen kaftan.
ḥ. 007b/07, 010b/13
ḥāṣ it - :
ḥ. i.- di 020a/05
Ayrıca bk. **ḥādīm-ḥāṣ; ḥil'at-i**
ḥāṣ; meclis-i ḥāṣ it-; pehlevān-ı
ḥāṣ

ḥasāret : Zarar, ziyan.
ḥasāret eyle - : Zarar vermek.
ḥ. e.- gil 037a/19

ḥasbu'nallāh : “Allah bize yeter”
anlamında bir söz.
ḥ. 046a/09, 046a/10, 046a/11,
046a/12

ḥased : Kıskanma, çekememezlik.
ḥ. 045b/21
ḥ.+ den 046a/01
ḥ.+ dür 017a/04, 037b/08
ḥased eyle - : Kıskanmak,
çekememek.
ḥ. e.- di 015a/16

ḥased it - : Kıskanmak,
çekememek.
ḥ. i(d)- er 003b/15
ḥ. i.- diler 015a/01

ḥasen : Hüsünlü, güzel.
ḥ. 026b/11

ḥasenāt : İyi davranışlar, iyi işler,
hayırlı işler.
ḥ.+ inuñ 018a/16

ḥāşıl : Ortaya çıkma, meydana gelme.

ḥāşıl it - : Meydana getirme,
ortaya çıkarma.

ḥ. i(d)- em 034a/08

ḥ. i(d)- er 018a/02

ḥāşıl kıl - : Meydana getirme,
ortaya çıkarma.

ḥ. k.- dılar 017b/12

ḥ. k.- masa 017b/14

ḥāşıl ol - : Meydana gelmek,
ortaya çıkmak.

ḥ. o.- dı 015a/07

ḥ. o.- maya 015b/02

ḥ. o.- mayıncağ 016b/04

ḥ. o.- ur 038a/02

ḥaşım : Düşman. krş. **ḥaşım**
ḥ. 036a/13, 0C4a/12
ḥaşım ol - : Düşman olmak.
ḥ. o.- dı 002a/09

ḥāsīd : Haset eden, kıskanan.
ḥ. 027b/08, 036a/05
ḥāsīd ol - : Kıskanmak.
ḥ. o.- aldan 003b/15

ḥasīs : Cimri, pinti.
ḥasīs ol - : Cimri olmak.
ḥ. o.- ursın 018b/03

ḥaşm : Düşman. krş. **ḥaşım**
ḥ. 003a/17, 026a/21
ḥ.+ a 028b/11

ḥasret : Özlem.

- hasret çek** - : Özlem duymak,
çok özlemek.
h+ için ç.- di 008a/01
- haşşa** : Özellik, keyfiyet, nitelik, hal,
durum.
h. 018a/05, 018a/06, 018a/14,
019a/11
h.+ sı 018a/06
- hassân** : Çok güzel olan.
h.+ a 017a/06
- hâşşiyet** : Kuvvet, tesir.
h.+ inden 023b/19
- hasûd** : Hasetçi, kıskanç, çekemeyen.
h. 003b/17
h.+ lar 036a/01
h.+ uñ 037a/14, 037a/16
h.+ uñdan 037a/14
- haşhâş** : Haşhaş bitkisi.
haşhâş ol - : Haşhaşa dönmek,
parça parça olmak, ölmek.
h. o.- a 030a/03
Ayrıca bk. **hurd u haşhâş ol-**
- haşr** : Kıyamet.
h. 001b/10, 046b/01
- haṭâ** : Yanlış; kabahat, kusur; günah.
h.+ ñ 014a/13
haṭâ ir - : Tehlike gelmek.
h. i.- meye 044a/06
haṭâ ol - : Yanlış, kusurlu
olmak.
h. o.- dı 002a/08
haṭâ şav - : Tehlike savmak.
h. ş.- duñ 011a/08
- haṭar** : Tehlike, güvensizlik.
haṭar-ı ‘azîm : Büyük tehlike.
h. 015b/14
- hâtem** : Mühür, üstü mühürlü yüzük.
h. 012b/14, 012b/15, 012b/18
- h.+ e 025b/09
h.+ i 005a/14, 025b/06
h.+ in 043a/07
h.+ ine 026b/01
h.+ üñ 011a/21, 012a/14,
012b/16, 012b/21
Ayrıca bk. **hâtem-i enbiyâ;**
hâtem-i Süleymân; **nebiyy-i**
hâtem
- hâtır** : 1. Gönül.
h.+ larını 034a/08
h.+ in 007b/01
h.+ uñ 0C5b/15
2. Hal, keyif.
hâl ü hâtır sorış - : Karşılıklı hal
hatır sormak, “Nasılısınız?”
anlamında nezaket konuşması
yapmak.
h.ü h. ş.- dı 005a/01
hâl hâtır sor - : Karşılıklı hal
hatır sormak, “Nasılısınız?”
anlamında nezaket konuşması
yapmak.
h.+i hâtır+ in ş.- dı 034a/03
- haṭibât** : Güzel söz söyleyen
haṭibât-ı Allâhı Te‘âlâ : Güzel
söz söyleyen yüce Allah.
h. 014b/15
- haṭṭ** : Yazı.
dest-i h.+ ıyla 013a/09
istivâ-yı h.+ uñ 001b/13
- hattâ** : Bile, dahi, üstelik, bundan
başka, hem de.
h. 015a/04, 015b/02, 040a/16
- hâtûn** : Kadın.
h.+ larınıñ 010b/12
- havân** : İçinde bir şey dövüp
ufalamaya yarayan kap.
h. 026b/15
h.+ a 026b/15
h.+ da 027a/03

ḥavāre : Yiyecek.

ḥ.+ dūr 017a/01

ḥavāş : Hassalar, keyfiyetler, durumlar, özellikler, nitelikler. krş.

ḥavāşş

ḥavāş kitābı : Hz. Süleyman'ın notlar aldığı kitap.

ḥ. k.+ na 013a/09, 012b/21

ḥavāşş : Hassalar, keyfiyetler, durumlar, özellikler, nitelikler. krş.

ḥavāş

ḥ.+ ı 012b/15, 012b/16,
013a/02, 019a/19

ḥavf : Korku, korkma.

ḥ.+ ı 034b/14

ḥ.+ ın 009a/03

ḥ.+ um 003a/18

ḥavf eyle - : Korkmak.

ḥ. e.- rem 036b/01

ḥavz : Havuz.

ḥ. 032a/02

ḥ.+ lar 032a/03, 032a/12,

032a/19

ḥ.+ lardan 032b/01

ḥ.+ uḡ 032a/03, 032a/05

hāy : Azarlama, şaşma ve sevinç bildirmede kullanılan bir söz, ünlem.

h. 031a/19, 031a/20

hāy-ı hūy (hāy-ā-hūy) :

Gürültü, çığlık.

h.+ ıla 008b/21

h.+ dan 009a/01

ḥay (ḥayy) : Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedi hayat sahibi, Allah.

ḥ. 002a/03

ḥayāl :

ḥ.+ ile 025b/10

ḥ.+ in 013b/20

ḥayāt : Dirilik, canlılık.

h. 030a/17

ḥ.+ da 033a/12, 044b/06

ḥ.+ daduḡın 0C4a/08

ḥ.+ ından 021b/01

Ayrıca bk. **āb-ı ḥayāt**

ḥayf : Eyvah, yazık.

ḥ. 018b/04, 023a/21, 029a/03

ḥayır : Hayır, iyilik, sevap. krş. **ḥayır**

ḥ.+ la 008b/01

ḥayır du' ā it - : Birinin iyiliğini istemek.

ḥ. d. i(d)- eler 027b/02

ḥayır gel - : Yararlı olmak.

ḥ. g.- ür 043b/02

Ayrıca bk. **du' ā-yı ḥayır**

ḥaykır - : Bağırarak, haykırmak.

ḥ.- dı 0C4b/04

Ayrıca bk. **na' ra ḥaykır-**

ḥayme : Çadır, otak.

ḥ. 004a/21, 025a/12, 025b/04

ḥ.+ ler 026a/05

ḥayr : Hayır, iyilik, sevap. krş. **ḥayır**

ḥ.+ ı 025b/12

ḥayr du' ā it - : Birinin iyiliğini istemek.

ḥ. d. i(d)- er 037b/16

ḥayrıla aḡ - : Ardından iyi

konuşmak.

ḥ. a.- ar 027b/02

ḥayrān : Şaşkın, şaşırılmış; beğenen.

ḥayrān eyle - : Şaşırtmak; beğendirmek.

ḥ. e.- di 040a/05, 041b/18

ḥayrān ḡal - : Çok beğenmek.

ḥ. ḡ.- dı 015b/07, 015b/16,

041a/08

ḥayrān ol - : Çok beğenmek.

ḥ. o.- uban 014a/09

ḥ. o.- urlar 017a/21

hayret : Şaşma, şaşırma.

hayrete var - : Şaşırarak, hayret etmek.

h. v.- up 005b/11

hayru'l-beşer : İnsanların en hayırlısı, Hz. Muhammed.

h.- beşer 001b/07

hayvân : Canlı.

h. 018a/06, 041a/21

h.+ a 0C5a/17

h.+ da 018a/05, 018a/13

h.+ larun 0C5a/10

Ayrıca bk. **be-su-yı āb-ı hayvân**

hayvânât : Hayvanlar.

h. 013a/06

h.+ un 018a/05

haz (haz) al - : Keyif almak.

h. a.-dı 0C5a/15

hazer : Sakınma, kaçınma, korunma.

h. 012a/07

hazer eyle - : Sakınmak, korunmak.

h. e. 017a/07, 031a/06, 037b/02

hazer it - : Sakınmak, korunmak.

h. i.- me 014a/13

hazer kııl - : Sakınmak, korunmak.

h. k. 027b/10, 037a/11, 044b/12

h. k.- ur 034b/14

hâzır : Hazır, mevcut olan, bulunan.

krş. **hâzır**

h. 021b/20, 036b/15

h.+ am 003b/10

hâzır baş ol - : Hazır durumda olmak, hazırlanmak.

h. o.- up 044a/01

hâzır eyle - : Hazır etmek.

h. e.- yüp 034a/17

hâzır it - : Hazırlamak.

h. i.- diler 012a/13

h. i.- mişdür 011b/02

hâzır kııl - : Hazırlamak.

h. k.- up 026a/03

hâzır ol - : Hazır olmak.

h. o.- andan 033b/17

h. o.- anıla 034a/19

h. o.- dı 026a/01

h. o.- sun 026b/17

h. o.- uruz 043b/16

h. o.- up 005a/02, 029a/21,

042b/21

hâzır tur - : Hazır beklemek.

h. t.- urlar 032a/04

hâzır : Hazır, mevcut olan, bulunan.

krş. **hâzır**

h. 028b/12, 007a/17

hâzır ol - : Hazır olmak.

h. o.- anlardan 018b/15

h. o. up 012a/12

hazîne : Devlet malının, parasının saklandığı yer.

h.+ nüj 007a/10

h.+ sine 004a/21

hazîne-dâr : Hazineden sorumlu kimse.

h.+ larıydı 015a/04

hazret : Yüce zat, hazret; bir saygı ifadesi olarak büyük zatlara verilen bir ünvan.

h.+ e 005b/18, 008b/10, 021a/15

h.+ i 018b/07

h.+ in 035b/17

h.+ ine 017b/07, 019b/05

h.+ ümde 017b/14

h.+ üme 017b/21, 018a/03, 026a/20

h.+ ün 008b/10, 015b/18, 026b/03, 046a/21, 0C4a/11

h.+ üjden 032b/14

h.+ üjdür 001b/12

h.+ üje 005a/17, 006b/08,

038a/15, 038a/21, 038b/03

- ḥāzret-i ‘aleyhi’s-selām** :
 “Allah’ın selamı onun(erkek)
 zatı üzerine olsun.” anlamında
 bir söz.
 ḥ. 002a/18, 011b/13
- ḥāzret-i Hızır** :
 ḥ. 038a/17
- ḥāzret-i Muhammed** :
 ḥ.+ üḡ 013b/04
- ḥāzret-i Rabbü’l-nām** :Nam,
 isim sahibi, Allah.
 ḥ. 017a/11
- ḥāzret-i Resül** : Hz. peygamber;
 Hz. Muhammed.
 ḥ.+ üḡ 015a/13
- ḥāzret-i Risālet** : Hz.
 peygamber; Hz. Muhammed.
 ḥ.+ e 023b/15
 ḥ.+ üḡ 014a/03
- ḥāzret-i Süleymān** : Hz.
 Süleyman.
 ḥ. 011b/10, 015b/18
 ḥ.+ a 033a/09
 Ayrıca bk. ‘ālī ḥāzret; ḥabīb-i
 ḥāzret-i şādık; Ḥaḳ Ḥāzreti;
 Ḥaḳ Te‘ālā Ḥāzreti; Süleymān
 ḥāzreti; Süleymān ḥāzret-i
 ‘aleyhi’s-selām; Şāh Süleymān
 Ḥāzreti; Şeh Süleymān Ḥāzreti;
- hebā** : Yok yere, boş, nafile.
hebā ol - : Boşa gitmek, ziyan
 olmak.
 ḥ. o.- dı 002a/07
- heft** : Yedi sayısı.
heft-ser : Yedi başlı.
 h. 017a/01
- hefte** : Hafta.
 h. 039a/03
 h.+ den 007a/08
- helāk** :
 h.+ ine 041b/15
helāk eyle - : Yok etmek,
 öldürmek.
- h. e.- di 022a/16, 035a/21,
 042a/11
 h. e.- düm 040b/18
 h. e.- gil 044b/08, 0C4a/09
 h. e.- medi 042b/03
 h. e.- mişem 040b/18
 h. e.- yem 012a/08
- helāk it** - : Yok etmek,
 öldürmek, ortadan kaldırmak.
 h. i.- diler 044a/11
 h. i.- düḡ 003a/10
 h. i(d)- e 007a/10, 007a/20,
 011a/21, 035b/07
 h. i(d)- elüm 036b/03
 h. i(d)- em 041a/09
 h. i(d)- er 002b/17, 022a/20,
 035a/07
 h. i(d)- erdi 021b/03
 h. i(d)- erem 012b/14, 012b/16,
 013a/15, 015a/19, 035b/07
 h. i(d)- erlerdi 034b/03
 h. i(d)- erse 035b/11
 h. i(d)eyim 024b/10
 h. i.- medüḡ 0C4a/08
 h. i.- mege 035b/21
 h. i(d)üp 025a/01, 034a/01
- helāk kı1** - : Yok etmek,
 öldürmek, ortadan kaldırmak.
 h. ḳ.- a 003b/20, 007b/21,
 043b/16
 h. ḳ.- alar 010a/06
 h. ḳ.- maz 029b/15
helāk ol - : Ölmek, yok olmak.
 h. o.- a 022a/05, 028b/03,
 029b/20, 041b/16
 h. o.- an 045a/15
 h. o.- anlarıçun 043b/15
 h. o.- dı 024a/20, 042a/21
 h. o.- mamış 028b/06
 h. o.- mayalar 035b/12
 h. o.- up 036a/12
 h. o.- ur 028b/04, 031b/07
- helāl** : Dinen uygun olan, haram
 karşıtı.
 ḥ. 018a/12

helvā : Unlu bir tatlı.

helvā ol - : Helva gibi tatlı olmak.
h. o.- ur 036a/18

hem : Hem, aynı zamanda, bir de, ayrıca, zaten.

h. 001b/06, 001b/07, 002a/01, 002b/06, 004b/02, 006b/15, 006b/21, 008a/05, 008b/07, 008b/11, 011b/21, 012a/02, 012a/07, 014a/03, 017a/06, 017a/12, 017b/04, 020a/09, 023a/07, 023a/19, 024b/11, 026a/19, 026b/01, 027a/18, 027a/20, 027b/01, 031a/17, 034a/12, 036a/19, 037a/17, 037b/13, 046a/20, 046b/01, 0C4b/15, 0C4b/19, 0C5b/14

hemān : Hemen, derhal, o anda.

h. 002b/17, 003a/13, 004a/02, 012a/01, 013b/18, 014a/10, 015b/06, 020a/11, 029b/06, 040b/06, 0C4b/06, 0C5b/21

hem-ān-dem : Hemen, çabucak.

h. 022a/16, 028a/06, 042b/09

hem-çü : Gibi.

h.+ dür 046b/02

hem-çünān : Böylece.

h. 036a/06

hem-çünin : Böylece.

h. 023a/20

hem-dem : Sıkı fıkı, canciğer arkadaş.

h.+ üñ 037b/21

hem-nefes : Arkadaş.

h. 038a/01

hem-rāh : Yoldaş, yol arkadaşı.

hem-rāh ol - : Yoldaş olmak.
h. o.- a 038a/01

hem-tā : Benzer, denk.

h. 0C5b/01

hemīşe : Daima, her zaman.

h. 004b/08

henüz : Şimdiye kadar, bu ana dek, yeni, hala.

h. 004b/21, 007b/10, 011a/09, 025a/13

hep : Hep, bütün, tamamen,

büsbütün, tamamıyla, bütünüyle.

h. 005a/03, 010b/02, 011b/02, 024b/13, 025b/12, 029b/21, 038b/13

her : Her, her bir, bütün, cümle.

h. 001b/07, 001b/11, 001b/12, 002a/03, 002b/07, 003b/10, 004a/19, 004b/05, 006a/21, 007a/21, 009b/12, 011b/02, 011b/17, 012b/16, 012b/18, 013a/21, 013b/01, 013b/16, 016b/02, 016b/05, 016b/09, 016b/12, 017a/06, 017a/07, 017a/21, 018a/01, 018a/02, 018a/05, 018a/14, 019a/16, 021a/14, 027b/02, 027b/09, 028b/11, 032a/02, 033b/20, 036a/06, 036b/15, 036b/16, 037b/16, 038a/01, 038a/03, 038a/12, 039b/08, 041a/12, 042a/16, 042a/17, 042a/18, 042b/09, 046a/06, 046a/07, 046a/20, 0C4a/17, 0C4a/21

her bir : Her bir, çeşitli, ayrı ayrı.

h. b. 015b/19, 016b/04, 032a/02, 032a/03, 036a/17, 042a/18
h. b.+ i 002b/05, 010a/21, 010b/02, 014a/01, 029a/01, 0C5a/08
h. b.+ inden 029a/02
h. b.+ ini 037a/12

h. b.+ inüñ 012b/05, 012b/06,
013b/03, 032b/05
h. b.+ inüze 012a/05
h. b.+ isi 011b/18, 015b/21,
025b/21, 028b/14, 034b/06,
036a/12, 043b/02
h. b.+ isinde 035b/14
h. b.+ isinden 019a/08, 019a/21
h. b.+ isini 038b/04
h. b.+ isinüñ 003a/09

her gün : Sürekli olarak.
h. g. 015b/05, 033b/15

her kim : Hangi kimse ki.
h. k. 012b/19, 013a/02,
013b/18, 016b/12, 016b/13,
019a/13, 027b/02

her ne : Hangi, hangi şey ki.
h. 008a/14, 018b/13, 032a/05,
042b/09
h. n.+ ye 021a/15

her zamān : Sürekli, daima, sık sık.
h. z. 015b/06

hergiz : Asla, kesinlikle, hiçbir vakit.
h. 009b/03, 045b/21

herkankı : Herhangi, belli olmayan.
h. 028b/11

hevā : Hava.
h.+ dan 033a/17
h.+ ya 028a/07, 033a/16
hevā yüzi : Gökyüzü, sema.
h. y.+ nde 021a/02, 027b/01,
042b/12, 0C5a/20
h. y.+ ne 035b/13, 041a/20
h.+ ya y.+ ne 030b/02
Ayrıca bk. **iki elin hevāya
götür-**

heves : İstek, arzu.
h. 001b/03

hevl : Korku.
h. 045b/06

hey ne : Hey gidi.
h. n. 003b/14

heybet : Korkuyla karışık ürküntü
uyandıran durum veya görünüş.
h.+ den 045b/06
h.+ i 029b/15
h.+ in 035b/16
h.+ inden 021b/10, 034b/20,
035b/01

hey'et : Suret, şekil, görünüş.
h. 029a/01
h.+ de 013b/18

hezār : 1. Bülbül. 2. Bin
h. 021a/08
şad h. 006a/07, 006a/09

hezārān : 1. Bülbüller. 2. Binler.
h. 037a/08
şad h. 027a/17

hezīmet : Bozgun.
hezīmet ol - : Savaşta
yenilmek, kaybetmek.
h. o.- ur 028b/10

hūdīv : Bey, hükümdar.
h. 011a/13

hı : Osmanlı alfabesinin sekizinci
harfi.
h. 016a/09, 016a/10

hıfz : Ezberleme.
hıfz kı1 - : Ezberlemek.
h. k.- uñ 012a/06

hınç : Öfke, kin.
h. 030b/10

hınzır : Domuz.
h. 018a/12

hıred : Akıl, us.

h. 024a/03

hırş : Öfke; azgınlık.

h. 037b/07, 046a/01

hırz : Sığınak, nazar değmemesi için kullanılan nazar boncuğu, muska; tılsım.

h.+ ı 046a/11

hışım (hışım) : Akraba, yakın.

h. 039b/02

hışım : Öfke, kızgınlık.

h. 039b/09

hışım kıl - : Öfkelenmek.

h. k.- sa 043a/07

hıyre : Donuk, fersiz

h.+ dür 046a/06

hicin : Bir deve cinsi.

h.+e 045a/07, 045a/08

hiç : Hiç, asla.

h. 001b/02, 001b/13, 004a/14,
006a/06, 006a/07, 006a/08,
008a/05, 008a/11, 008b/06,
008b/07, 009b/03, 017a/15,
022a/04, 022a/14, 027b/10,
028b/10, 029a/08, 036b/11,
037b/03, 039a/11, 0C5a/02,
042a/13, 042b/03

hiç biri : Bir teki, biri bile.

h.+ si 029b/08, 029b/17

hiç kimse : Bir kişi bile.

h. k.+ ye 006a/02

hidāyet : Doğru yol, Hak yolu.

hidāyet-gāh : Hidayet yeri.

h.+ ı 017a/01

hidāyet it - : Doğru yola
iletmek.

h. i.- mezise 035b/02

hidmet : Hizmet, iş, vazife. krş.

hizmet

h.+ i 019a/12

h.+ inde 038a/20

h.+ ine 013a/08, 013b/09,

018b/21

h.+ ini 027b/07

h.+ üñ 038a/19

h.+ üñde 017b/16

hidmet it - : Hizmet etmek.

h. i(d)- e 008a/04

h. i(d)- en 020a/12

h. i(d)- er 026a/20

h.+ in i.- mege 018b/21

h.+ in i.- mek 019a/10, 019a/11

h.+ ini i(d)- ersin 013a/19

hidmetinde ol - : Hizmet etmek.

h. o.- avuz 020a/11

hidmetine yüz sür - : Hizmetini
yapmak.

h. y. s.- elüm 021b/19

hidmet kıl - : Hizmet etmek.

h. k.- alum 036b/21

h.+ i k.- avuz 005a/17

h. k.- up 005a/12

h.+ ler k.- dılar 025b/17

h.+ üñi k.- acağdur 036a/11

hidmet-kār ol - : Hizmetçi
olmak.

h.+ ı o.- ur 017b/09

hiffet : Hafiflik.

h. 019b/04

hikāyet : Anlatma.

h. 008a/20, 018b/14

h.+ dür 029a/16

h.+ ine 0C5b/02

hikāyet eyle - : Anlatmak,
hikaye etmek.

h. e.- di 040b/13

hikāyet kıl - : Anlatmak, hikaye
etmek.

h. k.- up 002a/18, 008b/15,
017b/05, 027b/16, 038a/09

hikmet : Bilgelik, hakimlik.

h. 015b/01, 016b/18, 036b/18, 038a/19

h.+ i 013a/21, 0C5b/01

h.+ ile 018a/15, 037a/03, 038a/04

h.+ in 038b/06

hikmet-âmiz : Hikmetli.

h. 038a/06

hikmet bahriyyesi : Hikmet denizi.

h. b. +nde038b/06

Ayrıca bk. **ehl-i hikmet**; 'ilm ü

hikmet vir-

hikmetullâh : Allah'ın hikmeti.

h. 013a/16

hilâf : Yalan; zıt.

h. 020a/12, 042a/18

hilâfet : Halifelik.

h.+ ine 014b/18, 015a/01

hilâl : Yeni ay.

şems u h. 011b/19

hil'at : Kaftan, elbise.

h. 038b/21, 040a/06, 040a/11, 040a/21, 044b/04

h.+ ler 005b/01

hil'at-i hâş : Özel, statü için giyilen kaftan.

h. 011b/12, 039b/02, 041a/03

Ayrıca bk. **hâş hil'at**

hîle : Oyun, tuzak.

hîle kıl - : Tuzak kurmak.

h. k.- urlar 035a/10

hilkat : Yaratılma, yaratılış.

hilkat eyle - : **Yaratmak**.

h. e.- di 014a/15

hilkat it - : Yaratmak, var etmek.

h. i(d)- ecekdür 014a/02

h. i(d)- er 013b/17, 033a/03

h. i.- medün 016a/05

hilkat kıl - : Yaratmak, var etmek.

h. k.- an 017b/02

h. k.- aydı 036a/16

h. k.- ıpdur 033a/04

h. k.- mişdur 0C5b/03

h. k.- updur 034b/14, 0C5a/02, 0C5b/01

hilkat ol - : Yaratılmak.

h. o.- miş 012b/13

h. o.- mişdur 014a/03

h. o.- up 035b/20

h. o.- ur 013b/18, 013b/20, 013b/21, 014a/05

himmet : Gayret, çalışma, çabalama.

himmet it - : Çalışmak, çabalamak.

h. i. 036a/06, 046b/02

h.+ i i(d)- erse 005a/17

h. i.- se 043a/07

himmet kıl - : Çalışmak, çabalamak.

h. k.- up 005a/21, 005b/01

hîn : Vakit, zaman.

h.+ de 021b/20

hirāsân : Korkak. krş. **hirāsân**

h. 045a/11

hirāsân : Korkak. krş. **hirāsân**

hirāsân ol - : Korkak olmak.

h. o.- sun 005b/03

hîre : Kamaşık, donuk.

hîre kıl - : Kamaştırmak.

h. k.- urdı 028a/11

hirmen : Harman.

h. 020b/08

h.+ i 010b/01

hisâb : Hesap, sayma, sayı.

h. 002b/06
 h.+ ı 033a/03
 h.+ ın 034b/05
hısāb kı1 - : Hesap etmek.
 h. k. 018a/17

hısābsuz : Sayısız, hesapsız.
 h. 026a/13

hişār : Kale.
 h. 007a/03, 010b/04
hişār it - : Kale almak, kale kuşatmak.
 h. i(d)- erler 039a/16

hişş : Duyma, duygu.
 h. 0C4b/06

hiṭāb : Söz söyleme, seslenme.
hiṭāb eyle - : Seslenmek.
 h. e.- di 014b/15
hiṭāb-ı izzet gel - : Allah tarafından söylenen söz gelmek, vahiy gelmek.
 h. g.- di 017b/07
 h. g.- ür 017b/18
hiṭāb-ı izzet ir - : Allah tarafından söylenen sözün gelmek.
 h. i.- di 016a/06

hiżmet : Hizmet, iş, vazife. krş. **hidmet**
hiżmetine yüz sür - : Hizmetini yapmak.
 h. y. s.- meklige 033a/12
hiżmet it - : Hizmet etmek.
 h. i(d)e 005a/18
hiżmet kı1 - : Hizmet etmek.
 h. kı1ursavuz 038a/20

hōca : Hoca, muallim, efendi.
 h.+ m 027a/19
 h.+ yı 001b/07

hōd : Da, de, dahi; bizzat, kendi.
 h. 003a/04, 003a/11, 010a/21,
 013a/16, 014b/08, 018b/11,

019a/16, 023a/10, 024a/21,
 025b/07, 030a/03, 030a/04,
 035a/11, 040a/08, 040a/18,
 043a/12, 044b/19
hōd-bīn : Kendini beğenmiş.
 h. 034a/04
hōd-bīn kı1 - : Kibirli yapmak.
 h. k.- dı 023a/19

hor : Değersiz, hakir.
 h. 011b/17
hor gör - : Değersiz gözle bakmak.
 h. g.- meye 006a/21

hoş : Güzel, iyi, tatlı.
 h. 008a/12, 008a/20, 010b/01,
 010b/03, 012a/01, 017a/03,
 017a/15, 024a/04, 034b/08,
 034b/14, 037b/05, 037b/15,
 038b/02, 038b/10, 0C4b/06,
 0C5a/13
hoş eyle - : Güzel hale getirmek, güzelleştirmek.
 h. e.- di 013a/19
hoş gel - : Gelen kişiye söylenen selamlama sözü.
 h. g.- dün 012b/01
 h. g.- e 025a/04
hoş gel - : Beğenmek.
 h. g.- di 0C5a/15
hoş gör - : Hoşgörü ile karşılamak, beğenmek.
 h. g.- di 038b/07
 h. g.- üb 024a/18
 h. g.- üp 019b/09
hoş ol - : Güzel, iyi olmak.
 h. o.- a 017a/06

hoşnūd : : Razi, memnun.
hoşnūd it - : Memnun etmek.
 h. idesin 037a/17
hoşnūd ol - : Memnun olmak, beğenmek.
 h. o.- asın 040b/21

hüb : Güzel, iyi, hoş.

h. 017a/15, 023a/05, 024a/14,
034a/16, 034a/21, 036b/01,
037b/12, 044b/09
şekl-i h. 020b/18

hübân : Güzeller, iyiler.

h. 008b/10

Ayrıca bk. **sultân-ı hübân**

hubûbât : Taneler, tohumlar.

h. 035a/18

hudâvend : Hükümdar.

h. 034b/12

hudâvend-i cihân : Cihanın
hükümdarı.

h. 010b/19, 046a/20

h. ü cihân 008b/02

huld : Cennet, bahçe.

huld-ı cenân : Gönül cenneti.

h. 017a/10

Ayrıca bk. **dâr-ı huld**

hüm : Burnundan soluma.

hüm ve hücüm eyle - :

Saldırmak.

h. ve h.+lar e.- di 039b/09

humâr : İçki sonrası gelen sersemlik.

h. 006a/08

hün : Kan; öldürme, öç.

h. 026a/15, 038b/17

h.+ lar 024a/11 ?

hün çek - : Öç almak,
öldürmek.

h. ç.- diler 024a/10

hür (hürî) : Huri, cennet kızı.

h.+ in 007a/10

hurd : Küçük, ufak.

hurd ol - : Parçalanmak,
dağılmak.

h. .o.- ur 030a/04

hurd u haşhâş ol - : Parça parça

olmak.

h. u h. o.- dı 020b/11

hurde : Ufak; kırıntı.

h. 026a/14, 027a/03

hurdece : Ufakça.

h. 026a/13

hurma : Hurma yemişi.

h. 036a/17

hurrem : Mutlu, şen, sevinçli.

h.+ ine 046a/02

şād u hurrem : Sevinçli ve şen.

ş. u h. 030a/12, 046a/21

şād u hurrem ol - : Sevinmek,
mutlu olmak.

ş. u h. o.- up 005a/06, 038a/16

hurûs : Horoz.

h. 018a/07

huşûşâ : Ayrıca, başkaca.

h. 019a/10, 019b/01

hüş : Akıl, fikir.

h. 045b/14

hüt : Sevr burcundan ileride hamel

burcu istikametinde bir burç.

h.+ uş 035b/03

huţut : Hatlar, çizgiler, yazılar.

h.+ in 046a/10

hüy : Tabiat, mizaç.

hüyun melek eyle - : Huyunu
melek gibi yapmak.

h. gil 008a/11

huzür : Hazır bulunma.

h.+ ıla 005b/20

hüccet : Senet, resmi belge.

h.+ i 024a/03

hücüm : Saldırış, saldırma.

hüm ve hücum eyle - :

Saldırmak.

h. ve h.+ lar e.- di 039b/09

hüdhüd : Çavuşkuşu, Hz. Süleymana haber getirip götüren kuş.

h. 019b/17, 019b/21, 020a/15, 020b/01, 027b/14, 043a/10, 043a/12, 043b/03, 043b/06

h.+ de 043b/09

h.+ e 018b/18, 043a/08,

043a/10, 043a/11

h.+ i 020a/05, 020b/06,

043a/11, 043a/13, 043a/14,

043b/07

h.+ ile 020a/13

h.+ üñ 043b/04, 043b/05,

043b/07

hüdhüd kuşu :Hüdhüd kuşu.

h. k. 043a/15, 033b/15

hükemā : Hakimler, alimler.

h. 007a/18, 039b/19

h.+ yıla 007b/10

hüküm : Hüküm, emir, buyruk.

h.+ i 002a/09, 019a/10

h.+ inde 013b/02, 013b/03,

013b/08, 015b/21

h.+ iyle 012b/03

h.+ ümde 012b/05, 013a/07

h.+ üme 008a/05

h.+ üne 042b/09

hüküm eyle - : Hüküm vermek, emir vermek, emretmek, buyurmak.

h. e.- di 026b/17, 030a/08,

034a/09, 034a/10, 035a/13,

035a/17, 044a/06, 045a/12

h. e.- yüben 043a/07

hüküm it - : Hükmetmek,

buyurmak.

h. i(d)- e 012b/04

h. i(d)- erdi 022a/05, 023b/10,

023b/11

h. i(d)- erler 013b/03, 013b/04,

015b/21

h. i(d)- ıcek 024a/13

h. i(d)- ıser 034b/12

h. i. di 007b/04

h. i. diler 014b/21

h. i.- düğüm 013a/05

hüküm kı1 - : Emretmek.

h. k.- dı 019a/07

h. k.- mağ 025b/09

hükümince : Hükümüne göre.

h. 016b/13

hümā : Devlet kuşu.

h. 024b/17

hüner : Hüner, marifet, bilme; ustalık.

h. 038a/05

hürmet : Saygı.

h.+ i 008b/02, 037b/16,

046a/07

h.+ için 008a/02, 037b/18

hürmet bul - : Saygı görmek.

h. b.- maz 021a/17

hürmetlü : Saygın.

hürmetlü ' ızzetlü ol - : Saygın

olmak.

h. o.- a 012b/20

hüsn : Güzel, iyi.

h.+ e 027b/14

h.+ i 015b/06

h.+ ine 015b/06

hüsn ü cemāl : Güzel yüz.

h. ü c.+ i 015b/05

ı : Ve, ile.

‘ aql ı uş 026a/17

ān ı vaqt 028b/05

arż ı semā 027b/03

baht ı sa‘ ādet 025a/06

nām ı nāmus 027a/06

şāh ı emir 012a/06

tāc ı taht 026a/21, 025a/01

taht ı ‘ ızzet 006a/03

taht ı raht 004b/01
yādigār ı kār 008a/21

ılduz : Yıldız. krş. **yılduz**
1. 006b/15, 026a/17

ır : Türkü, şarkı.
1.+ in 008b/20

ırak
1.+ dadur 020a/14

ırlaş - : Çalmak, söylemek.
1.- ular 008b/20

ırmak / ğ : İrmak, nehir.
ı(ğ) 022b/07
1.+ dan 035a/21
ı(ğ)+ ı 020a/01, 020a/16
1.+ larına 015a/14
Ayrıca bk. **kevşer ırmağı**;
Kızılca ırmak

ıslak : Suya batmış, ıslanmış.
1. 023a/13

ıslan - : Islak duruma gelmek.
1.- dı 027b/19

ıslat - : Islak duruma getirmek.
1.- dı 023a/12

ışmarla - : 1. Bir şeyin yapılmasını
veya getirilmesini istemek, sipariş
etmek.

1.- dı 019b/15
2. Emanet etmek
1.- dı 020b/05, 020b/06
1.- yayım 042b/19

ışmarlan - : Emanet edilmek.
1.- mışdı 034b/07

ısuз : İssız, kimsesiz, sahıpsiz.
1. 036b/15

ışıқ / ğ : Miğfer, tulga.

ı(ğ)+ ına 045b/03
ı(ğ)+ ınuñ 010a/03
ışıқ urun - : Miğfer takınmak.
1. u.- dı 039a/05
Ayrıca bk. **başdan ışıқ düş-**

ıışқ : Aşk, sevgi.
ı.+ a 009b/11
ı.+ ıla 038a/07
ı.+ uñ 008b/06
Ayrıca bk. **tesbih-i ıışқ**

i : Ve, ile.
bāl i per 019a/02
laı i yāķūt 006b/12
māl i menāl 025b/07
milk i māl 025b/08
rū-misk i mūsım-endām
024a/15
selātin i server 005a/06,
005a/08
sündüs i āb-ı zülāl 011b/20
şehd i şekker 002a/01

i - : Olmak, imek (cevher fiili)
i.- di 002a/10, 002b/06,
003b/02, 003b/21, 005b/05,
007a/17, 007b/13, 011a/02,
011a/09, 011a/10, 011b/15,
015a/05, 020a/15, 021b/20,
022a/06, 023b/09, 023b/11,
024b/01, 025a/11, 025a/13,
025b/09, 028a/10, 031a/14
i.- dügin 013a/20, 016a/14
i.- dügini 005a/11
i.- düm 040a/15
i.- ken 012b/12, 012b/17,
013a/14, 023a/17, 024b/21,
031b/18, 043b/17, 046a/06
i.- miş 024b/21
i.- se 021b/02, 021b/19
i.- señ 040a/08

ıibādet : Din buyruklarını yerine
getirme.

ı.+ de 007b/11
ı.+ inden 003b/09

- ‘i.+ üm 003b/09
‘**ibâdete meşgûl ol** - : İbadet etme, tapınma.
‘i. m. o.- dı 006a/12, 011b/14
‘**ibâdet eyle** - : Tapınma, emirleri yerine getirme.
‘i. e.- di 005b/18
‘i. e.- diler 015a/03
‘i. e.- ye 015a/07
‘**ibâdet it** - : Tapınma.
‘i. i.- diler 017b/12
- ‘**ibret** : Kötü bir olaydan çıkarılan, öğrenilen ders.
‘i.+ e 015b/16
‘**ibret al** - : Ders almak.
‘i. a.- alardı 043a/15
‘i. a.- dı 033a/02
‘i. a.- uş 034b/09
‘i. a.- up 0C5b/01
‘i. a. -ur 016b/20
- ‘**ibretu’llâh** : Allah yolunda ders çıkaran kimse.
‘i. 035b/19
- ibtidâ** : Başlama, başlangıç; ilk, önce.
i. 002a/14, 027b/06
ibtidâ-i ‘âlem : Alemin başlangıcı.
‘i.+ den 023b/14
ibtidâ it - : Başlamak.
i. i.- delüm 038a/02
- icâzet** : İzin, müsaade, ruhsat.
icâzet al - : İzin almak
i. a.- up 036b/05
icâzet dile - : İzin istemek.
i. d.- r 025b/14
i. d.- rler 006b/03
icâzet vir - : İzin vermek.
i. v.- di 006b/05, 007b/08
- ictimâ**‘ : Toplanma, bir araya gelme.
i. 009b/13
- iç** : Bir şeyin iç kısmı, dahil, içeri, orta,
- ara; duygu.
i.+ i 009a/01, 015a/17,
026a/06, 032a/03, 032b/11,
032b/21
i.+ in 041a/10, 041a/11
i.+ inde 003a/03, 004b/14,
009b/02, 012a/20, 012b/07,
013a/01, 013a/03, 013a/09,
013b/11, 013b/14, 013b/15,
014a/01, 016b/04, 016b/06,
016b/07, 017b/15, 018a/02,
018a/21, 029b/19, 031b/11,
032a/03, 033b/03, 035b/14,
036a/08, 036b/10, 036b/16,
039b/09, 040b/15, 041b/04,
043a/07, 0C4a/17, 0C4b/09,
0C4b/11, 0C5b/05
i.+ indeki 013a/02, 036b/14,
036b/16, 0C5b/04
i.+ inden 006b/12, 009a/18,
029b/17, 031a/01, 034a/20,
040b/14
i.+ ine 007b/18, 009a/10,
013b/17, 014a/01, 015a/20,
034a/12, 042a/07, 041a/12,
041b/04, 0C5b/10
i.+ ini 009a/07, 010a/16,
030a/11, 042a/02
i.+ i taşı 005b/21
iç oğlanı : Saraylarda türlü devlet hizmetleri için aday olarak yetiştirilen genç, celep.
i. oğlanlarının 040b/08
- iç** - : İçmek, yutmak.
i.- di 020b/12, 040b/03
i.- diyse 035a/21
i.- mekte 011a/20
i.- üben 039b/17
i.- üp 009b/12
Ayrıca bk. **and iç-**; **kanun iç-** ; **yimek içmek**
- içerü** : İç taraf, içteki bölüm.
i. 005a/01, 006b/04, 011a/03,
011a/10, 026a/08, 027b/10,
040a/04, 040b/07, 040b/10

i.+ den 010b/13, 040a/02

içil - : İçilmek, yutulmak.

i.- di 026a/15, 038b/17

i.- üp 009b/12

i.- ürdi 039b/16

içre : İçinde, içerisinde, arasında; hakkında.

i. 001b/12, 002b/02, 007a/04, 008a/02, 008b/03, 008b/08, 009a/07, 010b/11, 010b/19, 012a/01, 012a/03, 013b/14, 013b/15, 014a/11, 014a/12, 017a/06, 017b/09, 018b/05, 018b/11, 018b/13, 019a/03, 019a/19, 019b/03, 019b/07, 020a/18, 020a/20, 022b/05, 023a/02, 023b/17, 023b/19, 023b/21, 024a/01, 026b/02, 027b/05, 028b/05, 029a/07, 030b/14, 031a/04, 033a/04, 034b/11, 036a/16, 037a/02, 038a/18, 041a/08, 042a/19
i.+ dür 001b/05, 017a/01
i.+ iken 006b/03

içün : İçin, yüzünden, sebebiyle, -den dolayı.

i. 003a/16, 005b/03, 006a/06, 008a/01, 008a/02, 009a/05, 010a/14, 015a/06, 021a/12, 021b/09, 029a/17, 031b/06, 036b/21, 037a/10

içür - : İçmesini sağlamak.

i.- di 034a/08, 040b/03, 040b/06, 044a/19

Ayrıca bk. **vidür- içür-**

‘id : Bayram.

‘i.+ ile 046a/20

idin - : Edinmek, yapmak, sahip olmak.

i.- em 027b/13

i.- üp 001b/05, 008a/09

Ayrıca bk. **kuhl idin-**

idrāk : Anlayış, akıl erdirmeye.

i. 016b/06, 018a/02

‘ifrit : Mitolojik, korkunç bir mahluk.

‘i. 002b/06

‘i.+ i 013a/02

‘i.+ den 012b/13

iftār : Oruç açma, yemek yeme.

iftār it - : Yemek yemek.

i. i(d)- er 028b/09

iger : Şayet, eğer. krş. **eger**

i. 021b/05

iğvā : Baştan çıkarma, kışkırtma, aldatma.

i.+ sından 023a/15

i.+ yıla 021b/21

iğvā vir - : Yoldan çıkartma.

i. v.- eler 022a/02

i. v.- elüm 002b/02

i. v.- em 022b/20

i. v.- üp 029a/09, 033a/07

iḥfā : Gizleme, saklama.

iḥfā kııl - : Gizlenmek, saklanmak.

i. k.- up 002b/14

iḥlās : Halis, doğru, temiz sevgi, içtenlik, sadakat.

i.+ a 003b/02

i.+ ıla 003b/18, 013a/04, 038a/20

iḥtidā : Doğru yola girme, İslamı kabul etme, Müslüman olma.

iḥtidā bul - : İslamı kabul etmek, Allah’a inanmak.

i. b.- mağıçun 013b/05

iḥtilāt : Karşılaşıp görüşme.

iḥtilāt it - : Görüşmek.

i. i.- me 037a/20

ih̄tirāz : Sakınma, çekinme.

ih̄tirāz eyle - : Sakınmak,
çekinmek.

i. e.- yesin 006a/20

ih̄tirāz it - : Sakınmak,
çekinmek.

i. i. 027b/08

ih̄tişār : Sözü, yazıyı kısaltma.

ih̄tişār it - : Sözü, yazıyı kısa
tutmak, uzatmamak.

i. i. 002a/03

ih̄tiyār : Kendi isteğiyle, tercihen.

i. 021a/20, 037a/17

i.+ ıla 036a/14

ih̄tiyāt : Tedbirli davranma, sakınmak.

ih̄tiyāt eyle - : Tedbirli
davranmak, sakınmak.

i. e. 037a/20

ih̄tiyāt it - : Tedbirli
davranmak, sakınmak.

i. i. 037b/02

i. i(d)- üñ 012a/07

‘**ikāb** : Ceza, cefa, eziyet.

‘**ikāb-ı şedid kıl** - : Şiddetli
eziyet etmek.

‘i. k.- alar 0C4a/01

ikbāl : Baht, istek, arzu.

i.+ üñe 001b/11

ikdām : Gayretle çalışma, çabalama.

ikdām it - : Gayret etmek.

i. i(d)- emediler 029b/18

iki : İki, sayıyla 2.

i. 004a/05, 007a/08, 007b/07,
008b/09, 009a/01, 009a/04,
009a/09, 009a/12, 009a/18,
010a/13, 010a/19, 011a/04,
011b/08, 012a/15, 012a/18,
016a/11, 020b/02, 020b/05,
020b/15, 022a/17, 022b/20,

022b/21, 023a/06, 023a/07,
023a/08, 023a/09, 023a/11,
024a/18, 024b/08, 024b/09,
024b/10, 026b/14, 028a/14,
028b/18, 032a/09, 032b/05,
032b/07, 033a/16, 033b/02,
033b/04, 033b/07, 033b/18,
033b/19, 034a/03, 034a/16,
034a/17, 034a/20, 034a/21,
035b/14, 040a/11, 040b/12,
041a/17, 041b/03, 041b/04,
041b/05,
041b/06, 041b/07, 041b/08,
042b/06, 043b/19, 044a/09,
045b/12, 0C4a/04, 0C4b/11,
0C4b/12, 0C4b/13, 0C4b/16,
0C4b/20, 0C5b/11, 0C5b/16
i.+ dür 032b/04

i.+ nüz 022b/19, 025a/04,
034a/16

i.+ si 009b/04, 012a/17,
034a/04, 039a/03

i.+ sin 022b/21, 041a/16,
041a/17

i.+ sine 011b/10

iki bir dime - : Hiç
beklemeden, vakit
kaybetmeden, hemen.

i. b. d.- yüp 009b/01

iki cihān : İki dünya; dünya ve
ahiret.

i. c. 016a/02

iki elin göge dut - : Dua etmek.

i. e. g. d.- miş 0C5a/07

iki elin hevāya götür - : Dua
etmek.

i. g.- miş 0C5a/05

iki kıl - : İki tane yapmak,
yaratmak.

i. k.- dı 005b/10

iki pāre eyle - : İkiye bölmek.

i. e.- di 014b/06

iki şakḳ eyle - : İkiye bölmek,
ikiye ayırmak.

i. di 016a/11

iki biḡ iki yüz : Sayıyla 2.200

- i. 024a/09
- iki kerre yüz biç** : Sayıyla 200.000
i. 008b/18
- iki yüz** : Sayıyla 200
i. 015b/01, 026a/10
- iki yüz kırk** : Sayıyla 240
i. 004a/21
- iki biç iki yüz** : Sayıyla 2.200
i. 024a/09
- ikinci** : İki sayısının sıra sıfatı.
i. 008b/06, 014b/20, 015b/10,
019b/02, 024b/07
- iklīm** : Ülke, diyar.
i.+ i duta 024b/11
i.+ ini 003a/03
i.+ indedür 015b/13
iklīm harācı :
i .h. 007b/07
- ikrār** : Söz, tastik, kabul etme.
ikrār eyle - : Söylemek, itiraf
etmek.
i. e.- di 011a/06, 014b/14
ikrār kııl - : Söylemek, itiraf
etmek.
i. k.- dılar 017b/13
- iktifā** : Yetinme, aza kanaat etme.
iktifā-yı etkiyā-yı aşhāb :
i. 027b/17
- il** : İl, memleket, diyar, ülke. krş. **yil**
i. 034b/18
i.+ i 004b/14, 004b/17
i.+ inde 034b/10
i.+ indenem 002b/11
i.+ ini 003a/03
i.+ lerinde 034b/17
- ilivir** - : Alıvermek, fethetmek, bir yeri
savaşarak almak.
- i.- e 025a/17
- ilāh** : İlah, tanrı.
i. 008a/02, 008b/04, 017a/08,
0C5b/01
- ilāhī** : Allah'ım, ey Allah'ım
İ. 017b/16, 023b/01, 031b/18,
032b/14, 046a/05, 046a/07,
0C5a/05, 0C5a/08, 0C5a/09,
0C5a/11
Ayrıca bk. **tenzīl-i ilāhī**
- ilām** : Bildirme, anlatma.
ilām it - : Bildirmek,
anlatmak.
i. i(d)- üp 010b/21
- ilan** : Yılan; ejderha.
i.+ uñ 035b/06
- ilçi** : Bir devleti başka bir devlete
temsil eden sefir.
i. 025a/03, 025a/17, 025b/14,
025b/15, 026a/04, 026b/20,
027a/01, 029b/08, 030a/15,
030b/06
i.+ nün 026b/16, 026b/20
i.+ si 026a/02, 043a/21
i.+ sin 025b/16, 026b/13
i.+ ye 026b/13
i.+ yem 030a/18
- ilçilik / g** : Elçi olma durumu.
i(g)+ e 030a/18, 025a/09,
030b/04
- ile** : İle, ve; birlikte, vasıtasıyla.
i. 002b/10, 004a/04, 004a/09,
004a/11, 004a/17, 010b/06,
018b/05, 018b/07, 020b/01,
029b/10, 030a/13, 031b/04,
036a/10, 036b/09, 040a/15,
043a/02, 044a/02, 044a/04
- ilerü** : Ön taraf, önce, ileri.
i. 031a/16

ilerü gel - : Öne doğru çıkmak.

i. g.- üp 043b/15

ilerü var - : İleri çıkmak,
karşılama.

i. v.- dı 031b/12, 031b/15,
031b/18, 0C5a/15

i. v.- up 007a/17, 030b/11,
031a/18, 031b/03, 037a/07,
0C5b/07

ilet / d - : İletmek, göndermek,
ulaştırmak, götürmek.

i. 031b/20

i.- di 011a/08, 031b/21

i.- e 027a/06

i(d)- e 033a/06, 033a/08

i(d)- em 011a/16, 020a/06,
032b/09

i.- esin 021a/17, 031b/18,
032b/07

i.- eyim 029a/06

i.- gil 034a/07

i.- mege 021a/13

i.- mek 019a/16, 021b/02,
021b/15

i.- meyesin 033a/09

i.- üp 032b/08

i(d)- üp 020b/05, 025b/17,
026a/13, 041a/04

i.- ür 0C4b/01

i.- ürdi 043a/12

i(d)- ürem 031b/20

ilkā : Telkin etme, ilham etme.

ilkā eyle - : Telkin etmek,
ilham etmek.

i. e.- miş 013b/21

illā : Sadece, yalnız; yine de, fakat.

i. 014b/14, 024b/14, 026b/13,
029b/11, 035a/03, 044b/14,
044b/16

‘ilm : Bilme, biliş; bilgi.

‘i. 038a/18, 038a/19, 038b/06

‘ilm- i ğaybī : Gayba ait bilgi,
Allah’ın sırlarına ait bilgi.

‘i. 036b/17

‘ilm-i ledün : Gayba ait bilgi,
Allah’ın sırlarına ait bilgi.

‘i. 038a/12

‘ilm-i taḥkīk : Tahkik ilmi,
soruşturma ilmi.

‘i. 038a/12

‘ilm vir - : Bilgi bağışlamak,
bilgi sahibi yapmak.

‘i. v.- di 038a/18

‘i.+ in v.- se 036b/18

‘ilm ü ḥikmet vir- : İlim ve
hikmet sahibi yapmak.

‘i. ü ḥ. v.- miş 037a/02

iltifāt : İlgi gösterme; yüz çevirip
bakma; hatrını sorma; söz verme.

iltifāt eyle - : Hatrını sormak,
söz vermek.

i. e.- medi 014b/03

iltifāt it - : Rağbet etmek, ilgi
göstermek; bakmak.

i. i.- mez 006a/06, 036b/11

‘imāme : Sarık.

‘i. 005b/20

imāmlık : İmam olma durumu.

imāmlık it - : İmamlık yapmak,
namaz kıldırmak

i. i(d)- üp 028b/19

īmān : İnanç; Allah’a inanma.

ī.+ ıla 046a/08

ī.+ in 002b/18

īmān ehli : İman sahibi kimse.

i. e.+ inüḡ 017b/09, 017b/10

īmān bil - : İmansız, inançsız.

ī. b.- mez 017b/09

īmān getür - : İnanmak.

ī. g.- ecekdür 036a/14

īmānın al - : İmansızlaştırmak

īmānın a.- mağa 002b/02

īmānın aldurt - :

İmansızlaştırmak.

ī. a.- maḡ 002b/18

īmānsuz : İnançsız.

ī. 031a/07

‘**imāret** : Bayındır, imar edilmiş.

‘i.+ lerden 023b/17

‘**imāret eyle** - : İmar etmek, bayındırlaştırmak.

‘i. e.- gil 037a/18

imdi : Şimdi.

i. 003a/07, 007a/06, 019a/06, 019b/10, 022b/08, 024a/03, 024b/17, 026b/11, 027a/07, 027b/14, 030a/07, 031a/11, 032a/01, 034b/15, 036a/01, 036b/04, 037a/08, 037b/05, 038a/07, 045b/17, 0C4a/08, 0C5b/03, 0C5b/14

imīn : Emin, güvenli. krş. **emīn**

imīn ol - : Emin olmak, güvenli olmak.

i. o.- urdı 034a/02

‘**imlāk** : Soylu, seçkin.

‘i. 023b/08

in : Yaban hayvanlarının barındıkları kovuk.

i.+ i 022a/12

in - : İnnek.

i.- di 022a/13, 023a/11, 028a/07, 028a/21, 030b/08, 031b/10, 043b/13, 0C4b/13
i.- diler 015a/06, 035a/15, 043a/17
i.- e 014b/01
i.- üp 004b/09, 009a/19, 020b/11, 028a/02, 028a/08, 028a/19, 034b/21, 036b/12, 041b/18, 044a/09, 044a/10, 045a/13

‘**inād** : İsrar, ayak direme, dediğinden vazgeçmeme.

‘**inād it** - : İnat etmek.

‘i. i(d)- ıcek 043b/02

‘i. i(d)- ince 043b/06

‘i. i. diler 043b/01

in‘ām : Nimet verme iyilik etme.

in‘ām it - : İyilik etmek.

i. i(d)- en 017b/03

inan - : Kanaat getirmek.

i. 017a/15, 022a/04

i.- dı 040a/20

i.- madılar 043b/04

inanış - : Birbirine inanmak.

i.- up 009a/04

‘**ināyet** : Yardım, iyilik, ihsan.

‘i.+ iyle 028a/04 , 045a/19

‘**ināyet iste** - : Yardım dilemek.

‘i. i.- di 035b/17

‘**ināyet eyle** - : Yardım etmek.

‘i. e.- diyse 037b/12

‘**ināyet-i Hāk ir** - : Allah’ın yardımına ulaşmak.

‘i. i.-e 011b/16, 023a/15

‘**ināyet kıl** - : İyilik, yardım etmek.

‘i. k. 008b/04

‘i. k.- dı 027a/17, 046a/13

‘i. k.- maya 023a/21

ince : İnce.

i. 008b/11

incin - : Gücenmek, üzölmek; rahatsızlık duymak.

i.- di 006a/18, 006a/20,

007a/20, 044b/06, 044b/08

i.- meyesiz 034a/12

i.- üp 012a/14

i.- ürseş 040b/20

incü : İnci.

i. 026a/13, 026b/16

i.+ leri 026b/15

i.+ nün 026a/14

i.+ ye 015a/14
i.+ yi 027a/03

indir - : İnmesini sağlamak. krş. **indür-**
i.- üp 006b/08

indür - : İnmesini sağlamak. krş. **indir-**
i.- di 033b/07, 035a/10
i.- e 041b/11
i.- eydi 034b/07
i.- gil 034b/21
i.- üp 035a/01

inek : Dişi sığır.
inek eyle - : İneğe çevirmek,
dönüştürmek.
i. e.- mekdür 003a/05
i. e.- rem 003a/04
inek it - : İneğe çevirmek,
dönüştürmek.
i. i.- mege 030b/19

infi'āl : Gücenme, darılma.
infi'āl çek - : Gücenmek.
i. ç.- me 008b/05
i. ç.- meye 008a/04

infişāl : Ayrılma, uzaklaşma.
infişāl bul - : Uzaklaşmak.
i. b.- dı 008a/01

inkār : Yaptığını gizleme, reddetme.
inkār eyle - : Gizlemek,
saklamak, reddetmek.
i. e.- gil 029b/09

inle - : İnlemek, acısını ifade etmek
için ses çıkarmak, sızlamak.
i.- di 009b/11, 026b/12,
029a/13
i.- r 025b/05
i.- rdi 022b/02

inleş - : Birlikte inlemek.
i.- diler 010a/18

inlet - : Ses çıkartmak, çınlatmak,

yankı vermek.
i.- di 045b/05
i.- diler 024a/18

ins : İnsan.
i. 013a/02, 013a/04, 018a/20,
021b/14, 022a/04, 023b/18,
026b/01, 034b/11
i.+ i 003a/05, 008a/05, 030b/19
ins ol - : İnsan olmak.
i. o.- ur 045b/20

insān : Kişi, insanoğlu.
i. 008a/04, 008b/15, 011b/14,
012a/14, 015b/19, 016b/05,
018a/06, 035b/21, 038a/19
i.+ da 018a/05, 018a/06,
018a/14
i.+ dan 015b/11
i.+ ı 007a/19, 008a/06
i.+ uş 012b/03, 014b/11
Ayrıca bk. **çeşm-i insān; melek-
i müvekkel-i insān; müvekkel-i
insān**

inşā'llāh : “Allah’ın izniyle, Allah
isterse ” anlamında bir söz.
i. 023b/13, 010b/10, 012a/03

inşā'llāhu Te'ālā : “Yüce Allah
isterse”
i. 007b/03, 020b/04, 023b/05,
025a/14, 028a/15, 046a/15,
046a/20

intihā : Nihayet bulma, sona erme.
i. 027b/05
intihā bul - : Sona ermek.
i. b.- dı 027a/18

intizār : Bekleme; gözleme.
i.+ da 043b/11
intizār çek - : Beklemek.
i. ç.- di 019a/04, 019b/07
intizār ol - : Beklemek.
i. o.- dı 043b/09

ip : İp.

i.+ lerine 040b/07

ir : Erken, er.

i. 004a/14

ir - : 1. Varmak, ulaşmak, ermek, yetişmek, gitmek.

i.- di 020b/14, 023a/01,
031a/14, 031b/18, 043b/18

i.- diler 009a/15, 029a/11

i.- e 005a/04

i.- ecekdür 022a/01

i.- eler 022a/02

i.- eyin 022b/20

i.- meziseş 007a/03

i.- se 031b/06

i.- üp 009b/20, 010a/05,
010a/07

i.- ür 027b/14

2. Vermek, teslim etmek.

i.- meş 012a/05

i.- meyeler 007b/03

3. Uzaklaştırmak, giderme,
bertaraf etmek.

i.- e 029b/14

i.- emezdi 030a/09

i.- esin 031a/04

i.- üp 044a/10

4. Göndermek, ulaştırmak.

i.- ıcek 030b/21

5. Sahip olmak, elde etmek.

i.- düş 038a/19

i.- er 038b/04

6. Şahit olmak, tanıklık etmek.

i.- medüm 041a/09

Ayrıca bk. **başma ir-**; **halel ir-**;

haṭā ir-; **hiṭāb-ı** 'izzet ir-;

'ināyet-i **Ḥaḫ ir-**; **ḫātil ir-**;

ḫulağına ir-; **meded ir-**;

merātiblere ir-; **mertebeğe ir-**;

sā' at ir-; **şirret ir-**; **vişāline ir-**

irādet : İrade.

i.+ üñdeyüz 005a/16

i' rāz : Yüz çevirme; çekinme,

sakınma.

i' rāz eyle - : Yüz çevirmek,
sakınmak.

i. e. 027b/12

irgür - : Ermek, ulaşmak, varmak.

i.- imez 008a/11

i.- ürse 008a/19

Ayrıca bk. **halel irgür**; **ziyān irgür-**

iri : İri, büyük.

i. 039a/07

i.+ si 029a/11

iril - : Erilmek, ulaşılmak, varılmak.

i.- üp 034b/06, 041b/15

iriş - : Ulaşmak, yetişmek, erişmek.

i. 007a/03, 007a/05

i.- di 021b/12, 023a/02,
043b/17, 039b/03

i.- üp 009b/05

i.- ür 023a/02, 032b/01

Ayrıca bk. **gice iriş-**; **işāret iriş-**;
ḫurb-ı Ḥaḫka iriş-; **göz yaşı**
'ummāna iriş-; **mevt iriş-**

is(i)m : İsim, ad.

i(Ø)+ lerin 019a/20

i.+ i 016a/07

i.+ ini 016a/08

ism-i a'zam : Adı yüce olan,

Allah.

i. 003b/18, 012a/20

ism-i Ḥaḫ : Allah'ın ismi.

i.+ la 037b/20, 038a/02

ism-i şerif : İsmi yüce olan,
Allah.

i.+ lerine 016a/12

Ayrıca bk. **berekāt-ı ism-i**

a'zam ur-

iskele : Gemilerin yanaştığı, denize doğru uzanan yer.

i.+ sinden 023b/12, 025b/03

issi I : Sahip, malik.

i. 037a/02

i.+ ne 031a/17

issi ol - : Sahip olmak.

i .o.- asız 012a/06

issi II : Sıcaklık, ısı.

i.+ sinden 032a/11

iste - : Dilemek, talep etmek.

i. 017a/19, 017a/21

i.- di 015a/21, 045b/07

i.- diler 012a/11, 015a/09

i.- dügin 043b/03

i.- mezdi 022a/05

i.- r 023a/03, 025b/09

i.- rem 021b/15

i.- ridi 025b/09

i.- riseş 003b/16, 0C4a/14

i.- rler 013a/14

i.- rlerise 029b/08

i.- rse 033a/03

i.- rseş 016b/18, 045a/14

i.- rsin 0C4b/02

i.- seler 012b/13

i.- seş 001b/01

i.- ye 024b/21, 045a/07

i.- yeler 030a/15

Ayrıca bk. **amān iste-**; **ināyet**

iste-

istikāmet : Yön, cihet.

i.+ den 037b/08

istivā :

isivā-yı **hatt** :

i.+ uş 001b/13

işyān : İsyān, itaatsizlik, emre boyun eğmeme.

°i. 017a/01, 046a/11

iş : İş. görev, faaliyet; durum, hal.

i. 007a/13, 025b/11

i.+ de 032a/19, 036a/17

i.+ dür 0C4a/06

i.+ e 039b/08, 0C5a/16

i.+ i 011b/11, 021a/15,

036a/19, 036b/12

i.+ idür 007b/15

i.+ imüz 007a/01

i.+ ler 038a/12

i.+ lere 003b/10, 012b/08,

038a/12

i.+ üm 022b/18

i.+ üş 003a/11

iş : Yaşama, zevk, sefa.

°i.+ i 008b/09, 039b/17

iş it - : Keyif sürmek, yaşamak.

°i. i.- diler 040b/01

iş ü işret eyle - : Yiyip içmek.

°i. e.- diler 039b/14

iş ü nüş : Yiyip içme.

°i. 024a/18

°i. ü n.+ da 039b/18

iş ü nüş it - : Yiyip içmek.

°i. ü n. i(d)- erken 005a/06, 026b/20

°i. ve n. i(d)- erdi 040a/02

iş ü nüş kıl - : Yiyip içmek.

°i. ü n. k.- urken 024a/19

°i. ü n. k.- dılar 025a/15

iş - : İçmek.

i.- meşil 026b/05

işāret : Belirti, iz, alamet.

i. 0C4b/19

i.+ dür 038a/15

i.+ i 038b/05

işāret eyle - : Bir şeyi jest ve mimiklerle göstermek, anlatmak.

i. e.- di 006a/12, 009a/12, 010b/18

işāret it - : Bir şeyi jest ve mimiklerle göstermek, anlatmak.

i. i(d)- üp 045b/09

i. i.- di 009a/11, 038a/17

işāret iriş - : Bir durum belli olmak.

i. i.- e 011b/16

işâret iyle - : Bir şeyi jest ve mimiklerle göstermek, anlatmak.

i. e.- di 023a/03

işâret kıl - : Bir şeyi jest ve mimiklerle göstermek, anlatmak.

i. k.- dı 037a/06

işbu : Bu, işte bu.

i. 006a/05, 007a/11, 014a/17, 025a/19, 031b/14

işit / d - : İşitmek, duymak, dinlemek.

i. 037b/07

i.- di 007a/07, 021b/20, 024a/04, 024b/18, 025b/15, 028b/20, 029b/20, 0C4b/03, 0C4b/04, 0C4b/17, 0C5a/15, 0C5b/04

i.- diler 014a/20

i.- diyse 021b/16, 027b/11

i.- düm 021b/18, 023a/05, 026b/03

i(d)- elüm 013b/14

i(d)- enile 034b/07

i(d)- ıcek 011a/18, 017b/15, 038a/04, 044b/13

i.- medük 021b/18

i.- medüklerin 019a/20

i.- memiş 017a/15

i.- meyesin 003a/10

i.- meyeyin 0C4a/07

i(d)- üp 002b/15, 003a/06, 013b/13, 018b/16, 018b/20, 021b/16, 035b/19, 036b/07, 040a/03, 041a/04, 045a/16, 045a/17

i(d)- ür 003b/15

i(d)- ürdi 022a/19

i(d)- ürseñ 017a/05

Ayrıca bk. **haber işit-**

iştıyāk :

i. 037b/10

i.+ ı 019a/04, 019b/07

it - : Etmek, eylemek, yapmak, kılmak.

i.- di038a/15

i.- dügi 017b/09, 022a/04

i.- düğine 044b/05

i.- düğün 036a/03

i.- düğün 044b/11

i.- düm 027b/11

i.- düñ 011b/20, 014b/04

i.- e 016a/05

i.- me 017a/07

i.- mek 011b/09

i.- meye 023b/01, 046a/03

i.- meyem 003a/13

i.- mez 027b/10, 045b/21

i.- sem 026b/04

i.- er 024a/03, 032a/18,

038a/04, 046a/06

i.- ersiz 015a/18

i.- esin 041a/15

i.- ıcek 0C4b/06

Ayrıca bk. ‘**adl u dād it-; āferīn**

it-; āh it-; āhır it-; aḥsent it-;

alkış it-; ‘amel it-; ‘arz it-; āsān

it-; āşikār it-; ‘avn it-; ‘ayān it-;

‘azāb it-; āzād it-; ‘azīz it-; ‘azm

it-; ‘azm-i Feleştīn it-; ‘azm-i

İslambol it-; ‘azm-i kaḫnūs it-;

‘azm-i kṭbbe-yi Süleymān bin

Şaḫr-ı Nār it-; ‘azm-i şark it-;

āheng it-; baḫş it-; balçık it-;

başı terk it-; beyān it-; binā it-;

cehd it-; cerḫ it-; cem‘ it-; ceng

it-; ceng ü cidāl it-; cihān

gözlerüñe tar it-; cezā it-; cūş it-

; çāk-a-çāk it-; çāker it-; çāk it-;

dār (I) it-; dār (I) it-; da‘ vā it-;

da‘ vet it-; devr it-; du‘ ā it-;

duḫül it-; düzaḫ it-; edā it-;

efgān u zār it-; elīm it-; elinden

ḫalāş it-; emr it-; erlik it-; esīr

it-; faḫr it-; fāş it-; fazl it-; fehm

it-; feryād it-; fetḫ it-; fevt it-;

figān it-; fikr it-; ğarḫ it-; ğayret

it-; ğazā it-; ğurup it-; ğusl it-;

ğuş it-; ğünāh it-; ḫabs it-; ḫāk

it-; ḫalāş it-; ḫaml it-; ḫarāb it-;

hār it-; hased it-; hāşıl it-; hayr-ı du'ā it-; hayr du'ā it-; hāzır it-; hāzer it-; helāk it-; hidāyet it-; hidmet it-; hilkat it-; himmet it-; hişār it-; hizmet it-; hoşnūd it-; hüküm it-; 'ibādet it-; ibtidā it-; iftār it-; ihtilāţ it-; ihtirāz it-; ihtişār it-; ihtiyāţ it-; ikdām it-; 'ilām it-; imāmlık it-; iltifāt it-; 'inād it-; in'ām it-; inek it-; işāret it-; i' tırāz it-; ' iş it-; ' iş ü nüş it-; itā' at it-; ' itāb it-; kabül it-; kahr it-; kāl it-; kan it-; kār-zār it-; kaşd it-; kemer it-; kibr it-; katl it-; kör it-; la' l-reng it-; luţf it-; maĥbüb it-; maĥv it-; maĥbül it-; māt it-; meclis-i hāş it-; medĥ it-; men' it-; mezbele it-; mişāl it-; muĥālefet it-; muĥkem-bend it-; muţı' it-; münācāt it-; naĥl it-; naĥş it-; nāliş it-; naşihat it-; nifāk it-; nīm it-; niyāz it-; nüş it-; pādişāhlık it-; pāk it-; pāre pāre it-; pāyimāl it-; pend it-; perişān it-; put-hāne it-; rahmet it-; rehber it-; redd it-; revā it-; rih it-; şabr it-; şabāh it-; şāf it-; Şahr-ı Nār it-; şavāş it-; secde-yi şükr it-; sehm it-; şenā it-; ser-keşlik it-; seyl it-; seyrān it-; seyr it-; siĥr it-; sözi dirāz it-; su'āl it-; sür it-; süvār it-; şād it-; şādılık it-; şefkat it-; şerĥ it-; şikār it-; şükür it-; şürü' it-; ta' accüb it-; tā' at it-; taĥsīn it-; taĥvīl it-; tamām it-; ta' n it-; taĥdīr it-; taĥdīs it-; taĥşirāt it-; tarĥ it-; ta' rīf it-; taşavvur it-; taşnīf it-; tavāf it-; ta' zīm it-; tedbīr it-; teferrüc it-; telbīs it-; telef it-; te'līf it-; telkīn it-; temāşā it-; temennā it-; terk it-; tertīb it-; tesbīh it-; tevekkül it-; toyum it-; turāb it-; ulu it-; un it-; 'urüc it-; üstvār it-; var it-; vaşf it-; vefāt it-; vehm it-; verhem it-;

yād it-; yürüyiş it-; zabt it-; zaĥmet it-; zār it-; zebün it-; zıkr it-; zindān it-; ziyād it-; ziyān it-; ziyāret it-; zür it-

itā' at : Uyma, boyun eğme, bağılılık.
itā' at-gah :

i. 017a/01

itā' at it - : Boyun eğmek, verilen emri yerine getirmek.
i. i- mediñüz 005a/13

itā' at kıl - : Boyun eğmek, verilen emri yerine getirmek.
i. k.- mayacak 025a/16

i. k.- a 013a/08

i. k.- alardı 043a/15

'itāb : Azarlama, paylama.

'itāb eyle - : Azarlamak.

'i. e.- di 010a/20

'itāb it - : Azarlamak.

'i. i.- dügin 027a/03

'itāb kıl - : Azarlamak.

'i. k.- up 010a/18, 033a/10

itdür - : Yaptırmak, ettirmek.

āzād itdür - : Birinin serbest bırakmasını sağlamak, özgür kalmasına imkan sağlamak.
ā. i.- em 020b/06

nażar itdür - : Baktırmak.

n. i. 037a/07

i' tibār : Saygı, hürmet gösterme.

i' tibār eyle - : Saygı göstermek.

i. e.- r 038a/03

'itibār kıl - : Saygı göstermek.

'i. k.- dı 003a/06

'i. k.- ma 006a/05

'i. k.- mağıl 033a/12

i' tikād : Bağlı olma, inanma, inanç.

i' tikād kıl - : Bağlı olmak, inanmak.

i. k.- up 022b/01, 033a/06,

033a/07

i' tirāz : Görüş birliği, uyuşma.

i. itdiler 015a/02

ittifāk : Birleşme, uyuşma.

ittifāk kııl - : Birleşmek, uyuşmak, anlaşmak.

i. kı.- asın 025a/04

i. kı.- dılar 025a/15

ittişāl : Bitişme, kavuşma, ulaşma.

ittişāl bul - : Buluşmak, kavuşmak.

i. b.- inca 008b/01

iv - : Acele etmek.

i.- erdi 030a/06

i.- megil 036b/02, 0C4a/03

iy : “Ey” anlamında seslenme ünlemi.

i. 001b/01, 002a/11, 003a/12, 005a/15, 005a/18, 005b/11, 005a/15, 006b/07, 007a/14, 008a/07, 008b/02, 008b/03, 011a/13, 011b/07, 011b/17, 014a/11, 016b/15, 017a/13, 017a/17, 017a/19, 017a/20, 018b/11, 020a/12, 021a/19, 022b/06, 022b/08, 024b/17, 027b/03, 027b/07, 029a/03, 030b/20, 031a/08, 031a/20, 032a/01, 032a/17, 032b/03, 033a/03, 034b/15, 036b/13, 036b/15, 036b/20, 037a/01, 037a/07, 037a/10, 037a/13, 037b/16, 038a/07, 038a/14, 038a/16, 039b/10, 042a/16, 043b/16, 045b/18, 045b/19, 046a/04, 046a/09, 046a/20, 0C4a/11, 0C4b/15, 0C4b/18, 0C5a/01, 0C5a/03, 0C5a/07, 0C5a/16, 0C5b/03

iyle : Öyle, o şekilde.

i. 019b/08, 020b/01, 020b/19, 022a/19, 022b/16, 022b/19, 023a/05, 025a/02, 025a/06, 039b/10

iyle - : Yapmak, etmek. krş. **eyle-**

i.- rdi 025b/20

i.- yelüm 022b/19

Ayrıca bk. ‘afv **iyle-**; āh **iyle-**; cem‘ **iyle-**; işāret **iyle-**; muhāl **iyle-**; nālān **iyle-**; nazār **iyle-**; taşnif **iyle-**; tesbīh **iyle-**; tekbīr **iyle-**

iylik / g : İyilik.

i(g)+ e 026b/08

izidī : ?

i.+ 011b/19

izn : İzin, müsaade.

i.+ iyle 012b/04, 038a/13

i.+ iyledür 038a/14

‘**izz** : İzzet, değer, kıymet.

‘**izz ü devlet bul** - : Kıymet ve mutluluk, talih bulmak.

‘i. ü d. b.- a 005a/18

‘**izz ü cāh bul** - : Değer bulmak, saygı görmek.

‘i. ü c. b.- gıl 045a/15

‘**izzet** : Değer, saygı, yücelik, itibar, şeref; kuvvet, kudret.

‘i.+ e 006a/03, 037a/04

‘i.+ i 005a/18, 011b/21, 017a/18, 019a/12, 019a/13, 037b/17, 046a/07

‘i.+ için 026a/07

‘i.+ ile 025b/16

‘i.+ ine 019b/10

‘i.+ üñi 037b/01

‘**izzet bul** - : Değer bulmak, itibar görmek.

‘i. b.- am 021a/14

‘**izzet eyle** - : Saygı göstermek.

‘i. e.- di 038b/10

‘**izzet kııl** - : Saygı göstermek; ağırlamak.

‘i. kı.- a 043a/09

‘i. kı.- asın 040b/21

‘i. k.- up 002b/20, 006a/01,
025b/15, 036b/20, 037a/07

‘**izzet kılış** - : Saygı, değer
gösterme.

‘i. k.- dılar 024a/05

Ayrıca bk. **hiṭāb-ı ‘izzet**; **hiṭāb-ı**

‘**izzet gel-**; **taht-ı ‘izzet**; **şeref-i**
‘**izzet**

‘**izzetlü** : Değerli, yüce.

hürmetlü ‘izzetlü ol - : Saygın
ve değerli olmak.

‘i .o.- a 012b/20

‘**izzetü’l-Ḥaḳ bul** - :

‘i. b- acaḳdur 020a/12

ḳab : Kap.

ḳ. 016b/04, 016b/05

ḳ.+ ıdur 016b/04

ḳ.+ ını 016b/05

ḳabaḳ / ğ :

ḳ(ğ)+ a 026b/14

Ḳābe ḳavseyn : Hz. Muhammed’in
miraçta Allah’a iki yay boyu
yaklaşması.

Ḳ. Ḳavseyn 001b/05

ḳābil : Kabul eden, mümkün.

ḳ. 012a/17

ḳabīle : Aynı soydan gelen ailelerin
oluşturduğu sosyal topluluk, boy.

ḳavm-i ḳ. 010a/09

ḳabr : Mezar.

ḳ.+ i 028a/19

ḳ.+ inden 015a/13

ḳ.+ u 012a/09

ḳabūl : Razı olma, benimseme,
onaylama.

ḳabūl it - : Razı olma,
onaylama.

ḳ. i.- di 026a/14

ḳabūl ḳıl - : Kabul etme,
onaylama.

ḳ. ḳ.- a 016a/15

ḳ. ḳ.- dılar 018b/17

ḳ. ḳ.- ma 037b/10

ḳabz : Ruhunu teslim alma.

ḳabz eyle - : Ruhunu almak,
öldürmek.

ḳ. e.- mege 014b/05

ḳabza : Tutulacak yer, sap.

ḳ. 015a/13

ḳ.+ sında 012b/14

ḳ.+ ya 010a/02

ḳaç : Kaç, ne kadar.

ḳ. 004b/20, 015b/08, 024b/05

ḳaç - : Hızla ayrılmak, uzaklaşmak,
uzak durmak; kaçınmak.

ḳ.- an 040a/09, 040a/14,
040a/17

ḳ.- andur 040a/07

ḳ.- ar 035a/02

ḳ.- arken 004a/04, 005b/05,
035a/02

ḳ.- arlar 034b/18, 034b/19,
034b/20

ḳ.- arlardı 034b/06

ḳ.- arsin 040a/09, 0C4a/06

ḳ.- arsız 035a/19

ḳ.- dı 003b/19, 004a/02,

040a/17, 042b/05, 0C5b/21

ḳ.- dıḡunuzu 035a/09

ḳ.- dılar 004a/01, 004a/03,
004b/19, 026b/18, 0C5b/20

ḳ.- duḡı 034b/20

ḳ.- duḡları 034b/21

ḳ.- dum 040a/17

ḳ.- maḡ 045b/15

ḳ.- maḳ 035a/07

ḳ.- maḳdur 005b/04

ḳ.- maḡuz 035a/08

ḳ.- miş 021a/08, 024b/03

ḳ.- saḡ 042a/13

ḳ.- up 043b/11, 045a/13

kaçan : Ne zaman, nasıl, ne zaman ki.
 k. 012a/16, 012b/03, 012b/08,
 014a/14, 015a/05, 015b/02,
 016a/20, 016b/02, 016b/07,
 017b/15, 018a/01, 018a/06,
 019a/16, 028b/18, 033b/12,
 043a/19

kadar : Kadar.
 k. 004a/07, 020b/08, 022b/06,
 022b/07, 022b/14, 035a/05,
 041a/19, 041b/19
 bu k. 013b/13, 029b/16
 bu k. kim 014a/05
 ne k. 007a/02, 007a/08,
 013a/20, 018b/10, 019b/15,
 019b/20, 020b/16, 030a/08,
 033b/16, 038a/12, 038b/07,
 042b/21, 043a/17
 o k. 009b/17
 ol k. 003a/16, 006b/21,
 010a/09, 010b/04, 011a/01,
 012a/14, 013b/17, 020b/08,
 022b/10, 022b/17, 028b/07,
 030b/01, 030b/18, 033a/17,
 034b/05, 041b/02, 044a/08
 ol k. kim 002b/04, 027b/20,
 033a/19, 033b/11
 şol k. 027b/20
 ne k. kim 019b/09, 019b/10,
 041b/16

kadd : Boy.
 k.+ i 020b/20, 032a/04
 k.+ ini 041b/10, 041b/19,
 042a/03
kadd-i cüvân :
 k. 042a/16
kadd-i dilber : Sevgilinin boyu.
 k. 008b/08

kadeh : Kadeh, içki bardağı.
 k. 040b/02
 k.+ den 009b/12, 039b/16
 k.+ e 009b/09
 k.+ ler 010a/15

k.+ leri 024a/15
 Ayrıca bk. **miş-i kadeh**

kadem : Uğur.
kadem getir - : Uğur getirmek.
 k. g.- düğ 012b/01

kader : Allah'ın ezeli hüküm ve taktiri.
kazâ-yı kader :
 k. 028b/01

kadîd : Çok zayıf, sıksa.
kadîd ol - : Zayıf olmak.
 k. o.- dı 0C4b/06

kadîm : Eski.
 k. 001b/07, 011b/19

kâdir : 1. Gücü yeten, güçlü, muktedir.
 k.+ dür 0C5a/21
 k.+ em 003a/03, 003b/11
 k.+ üz 031a/05
 2. Her şeye gücü yeten Allah.
 K. 025b/11, 027b/03
 K.+ üğ 0C5a/21, 0C5b/01,
 0C5b/14, 033a/03

kadlu : Boylu.
 k. 024a/14

kadr : Kıymet, değer; rütbe, derece.
 k.+ in 037a/05
 k.+ u 046a/20
kadrin bil - : Kıymetini bilmek,
 önemini, değerini bilmek.
 k. b.- mezseğ 037a/04
 k. b.- ürseğüz 037a/03
 k.+ in ve kıymetin b.- en
 037a/04

kadr-i rifat : Yüksek rütbe.
 k.+ dan 018b/04

kafa : Baş, kafa.
 k.+ sında 009a/08, 011a/03,
 026a/10
 k.+ sından 009b/19, 009b/20
kafasınca : Kafası kadar.

- ķ. 009b/17
- ķafes** : Kafes.
ķ.+ degi 042b/06
- ķāfir** : Allah'a inanmayan.
ķ.+ e 001b/04
ķ.+ ler 0C5b/12
ķāfir ķıl - : İmanszılaştırmak.
ķ. ķ.- am 002b/02
- ķāh** : Bazen, bazı zaman.
ķ. 021b/10, 022a/15, 038b/06,
0C4b/13, 0C4b/17, 0C5b/06,
0C5b/07
- ķāh** : Saman, ķöp.
ķ.+ ıla 044b/16
- ķahbe-zen** : Ahlakı bozuk.
ķ.+ ler 009a/02, 045b/14
- ķāhhār** : Kahreden, kahredici, Allah.
ķ. 011b/17, 025b/11
- ķāhin** : Gaipten haber veren.
ķ.+ lere 013a/15
- ķāhir** : Kahreden; yok eden.
ķ.+ i 001b/04
- ķahr** : Mahvetme, helak etme; kahır,
derin üzüntü, ķok kederlenme.
ķ.+ ina 006a/08
ķ.+ um 017b/15
ķahr-ı ķāk :
ķ.+ uķ 012a/07
ķahr eyle - : Yok etmek,
mahvetmek.
ķ. e.- gil 036a/05
ķahr it - : Yok etmek,
mahvetmek.
ķ. i(d)- er 001b/04
ķ. i. 018b/02
- ķahramān** : Savaşta yiğitlik ve cesaret
göstererek korkusuzca dövüşen kimse.
- ķ. 009b/16
Ayrıca bk. **ķivān-ı ķahramānī**;
ķal' a-yı ķahramānī
- ķāil** : Söyleyen.
ķāil ol - : İnanmak.
ķ. o.- madı 027b/11
- ķā'ināt** : Dünya, alem.
ķ. 020a/20, 036b/16
ķ.+ ı 018a/21
ķ.+ uķ 017a/18
- ķak** - : Vurmak, itmek, kakmak.
ķ.- dı 010a/04, 0C5b/10
ķ.- up 045b/09
- ķakı** - : Kızmak, öfkelenmek,
azarlamak.
ķ.- dı 025b/06, 027a/05,
041b/07, 041b/10, 044b/08,
044b/14
ķ.- ya 044b/10
ķ.- yup 003b/20, 026b/13,
039a/03, 041b/01
- ķakımak** : Öfke, kızgınlık.
ķ.+ ıla 025a/01
- ķaknūs** : Kaknus kuřu.
ķ. 019a/06, 019a/14, 019a/17,
043a/08, 043a/19, 043a/20,
043b/02, 043b/06, 043b/07,
043b/10
ķ.+ a 019a/06, 019b/12,
043a/09, 043a/12, 043b/02
ķ.+ ı 019b/14
ķ.+ uķ 019b/12
ķaknūs kuřı : Kaknus kuřu.
ķ. ķ. 018b/09, 020a/03,
043a/17
ķ. ķ.+ na 019b/11
Ayrıca bk. 'azm-i ķaknūs it-;
'azm-i ķaknūs kuřı ķıl-

kal - :1. Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak

ķ.- an 004a/21, 045a/15

ķ.- dı 040b/04, 040b/06

ķ.- mış 043b/13

2. Oturmak, yaşamak

ķ.- a 030a/03

ķ.- ısdur 017b/16

ķ.- madı 010a/10

ķ.- ur 017b/14

3. Maruz kalmak

ķ.- duş 018b/05

ķ.- ur 017b/15

4. Eğleşmek, oylanmak.

ķ.- dı 029a/08

5. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek

ķ.- a 030a/03

ķ.- dı 041b/05, 041b/07,

041b/09, 041b/13

ķ.- ur 030a/04

6. Varlığını korumak, sürdürmek

ķ.- madı 032a/15

7. Hayatını sürdürmek, yaşamak

ķ.- madı 042b/06

ķ.- up 036a/13

8. Yanına kar kalmak, cezasız kalmak.

ķ.- maya 044b/11

Ayrıca bk. **bākī kal-**; **bī-ħaber**

kal-; **ħayrān kal-**; **fermān kal-**;

ķarārī kal-; **mecālī ķalma-**;

yādigār kal-; **yakın kal-**

ķāl : Söz, laf.

ķāl it - : Dedikodu yapmak.

ķ. i.- me 008a/06

ķīl ü ķālī ķo - : Dedikodu

yapmamak, dedikoduyu bırakmak.

k. ü ķ. ķ. 037b/11

ķal'a : Kale.

ķ. 005a/03, 007a/01, 010a/08,

010a/10, 010b/03, 010b/04,

039a/21, 040b/09, 044a/04, 045a/17, 045a/19, 045b/01, 045b/16

ķ.+ da 030a/08

ķ.+ dan 010a/08, 045a/12, 045a/13, 045b/01, 045b/06

ķ.+ dur 045a/17

ķ.+ muzı 006b/16, 006b/17

ķ.+ nuş 005a/02, 007a/08,

007b/02, 029a/11, 029a/20,

029b/01, 029b/02, 029b/03,

039a/02, 039a/09, 039a/10,

045a/12

ķ.+ sı 030a/14

ķ.+ sın 007a/10

ķ.+ sına 044b/15

ķ.+ ya 006b/16, 007b/02,

010a/13, 010a/19, 010b/04,

023b/11, 038b/19, 039a/03,

045a/10, 045a/13, 045b/04,

045b/09, 045b/11

ķ.+ yı 006b/19, 006b/20,

007a/03, 007a/04, 007b/03,

010a/21, 010b/11, 012a/04,

012a/11, 039a/03

ķal' a-güşāy : Kale açan, kale zapteden.

ķ. 006b/16

ķal' a-yı 'Akīm : Akim kalesi.

ķ.+ e 002b/03, 002b/12,

024a/12

ķ.+ i 029b/03

ķ.+ üş 002a/21

ķal' a-yı Behrām : Behram kalesi.

ķ. 044a/04

ķal' a-yı Feleştin : Filistin kalesi.

ķ. 039b/10

ķal' a-yı Ķahramānī : Kahraman kalesi.

ķ. 039b/10

ķal' a-yı Sürħāb : Sürhab kalesi.

ķ. 025a/05

ķ.+ a 025a/21

ķ.+ da 024b/01

ķ.+ da durur 011a/19

Ayrıca bk. ‘Akīm ḳal’ ası;
 ‘azm-i Cān bin Cān ḳal’ ası;
 ‘azm-i ḳal’ a-yı Sürhāb ḳıl- ;
 Berḳ-ı Cāzū ḳal’ ası; Būrsa
 ḳal’ ası; çāh-ı ‘Akīm ḳal’ ası;
 Feleştīn ḳal’ ası; keyvān ḳal’ ası;
 Şahr-ı Nār ḳal’ ası; Semendire
 ḳal’ ası; Sīvās ḳal’ ası;

ḳalb : 1. Yürek, gönül.
 ḳ.+ e 017a/08, 038a/01
 ḳ.+ üñi 018b/01, 037b/20
 2. Merkez, orta
 ḳ.+ inden 015a/12

ḳaldır - : Kaldırmak, yükseltmek. krş.
ḳaldur-
 ḳ.- up 005b/11

ḳaldur - : Kaldırmak, yükseltmek. krş.
ḳaldır-
 ḳ.- dı 012a/16, 031b/15,
 032a/08, 041b/02
 ḳ.- up 037a/01, 041a/20,
 041b/01, 041b/10, 041b/19,
 044b/03

ḳāle : “Dedi” anlamında
ḳāle Allāh u Te’ālā : “Yüce
 Allah dedi ki”
 ḳ. 014b/16, 032b/04

ḳalem : Kalem.
 ḳ. 007b/05
 ḳ.+ i 014a/16, 016a/02
 ḳ.+ ile 012b/19
ḳudret ḳ+ iyle 016a/07

ḳalıp / b : Kalıp.
ḳalıb baḡla - : Kalıbı, vücudu
 meydana gelmek.
 ḳ. b.- r 016a/16
 ḳ(b)+ ı 016a/12, 034a/14
 ḳ(b)+ ın 016a/05
 ḳ(b)+ ım 016a/05, 016a/07,

016a/12

ḳāliçe : Küçük halı.
ḳāliçe şal - : Halı sermek.
 ḳ.+ ler şalup 009b/09

ḳalk - : 1. Kalkmak, havaya
 yükselmek; Doğrulamak.
 ḳ.- ar 033a/21
 ḳ.- aydı 034b/02
 ḳ.- dılar 035b/13
 ḳ.- up 006b/01, 030b/02,
 041b/20
 Ayrıca bk. ayaḡ üzre ḳalk-;
pervāza ḳalk-

ḳalkān : Savaşlarda kullanılan
 savunma aleti.
 ḳ. 009b/15, 010a/04, 029b/11,
 045b/08
 ḳ.+ ı 029b/20
 ḳ.+ ın 030a/02
 ḳ.+ inuḡ 010a/03
 ḳ.+ lar 009b/20

ḳamaş - : Bir şeyin parlaklığından
 bakamaz olmak.
 ḳ.+ ur 020a/19

ḳamaşdur - : Bir şeyin parlaklığından
 bakamaz oldurmak.
 ḳ.- up 028a/11

ḳamer : Ay.
 ḳ. 012b/17, 013a/03
 ḳ.+ dür 028a/11
ḳamer-behcet : Ay yüzlü
 ḳ. 030b/02

ḳāmet : Boy, büyüklük.
 ḳ. 004b/03

ḳamiş : Kemiş, saz bitkisi.
 ḳ.+ a 006b/13

ḳāmil : Olgun.
 k. 008b/08, 036a/05, 037a/08,

043a/07
 k.+ iseñ 017a/10
 k.+ ler 038b/07
 k.+ señ 046a/01
kāmīl ol - : Eksiksiz, yeterli olmak.
 k. o.- ıcağ 016b/06
 k. o.- mayınca 018a/03
 Ayrıca bk. 'akl-ı kāmīl

ķam-ķam : Keskin kılıç.
 ķ. 029b/20, 030a/03, 030a/04,
 030a/05, 030a/06

kām-kār : İsteğine ulaşmış, mutlu. krş.
kāmukār
 k. 020a/08, 031a/11, 037a/17,
 037b/18, 038b/15, 0C4a/11

ķamu : Bütün, hep, cümle.
 ķ. 019a/02, 019b/06, 043b/09
 ķ.+ dan 017b/01
 ķ.+ sını 011b/03

kāmukār : İsteğine ulaşmış, mutlu. krş.
kām-kār
 k. 026b/05, 026b/07, 026b/09

kāmurān : Arzusuna, isteğine ulaşmış.
 k. 003a/07, 011b/07, 014a/12,
 017a/19, 019a/01, 019b/05,
 021a/14, 021a/19, 022a/07,
 024a/02, 029a/18, 045b/17

ķan : Kan.
 ķ. 004b/03, 009a/07, 010a/08
 ķ.+ dan 004b/05, 004b/06,
 010b/04
 ķ.+ ı 042a/17, 045a/15
 ķ.+ ıla 010b/03
 ķ.+ lar 041b/17, 042a/06,
 044b/11
 ķ.+ ların 044b/17
ķan yire ķar - : Öldürmek.
 ķ.+larını y. ķ.- dılar 007a/02
 ķ.+ ın ķara yire ķ.- a 029b/14
 ķ.+ ın yire ķ.- a 007a/11

ķan dök - : Öldürmek.
 ķ. d.- erler 014a/19, 014b/19
 ķ.+ ın d.- eydi 044b/14
ķan al- : Kan davasında intikam almak.
 ķ.+ ın a.- am 026b/01
 ķ.+ ın a.- ayıdı 024b/11
 ķ.+ ın a.- mağa 024a/21,
 025b/06
ķan içici : Zalim, acımasız.
 ķ. i. 026a/21
ķan it - : Öldürmek.
 ķ. i- mek 044b/09
ķanı uyuş - : Kan pıhtılaşmak.
 ķ.+ ları u.- mış 005a/11
ķanuñ iç - : Öldürmek.
 ķ. i.- er 006a/06

kān : Bir şeyin bol bulunduğu yer, kaynak.

kān-ı luşf : Lütuf kaynağı.
 k. 001b/12

ķana - : Kan akmak.
 ķ.- dı 042a/01

ķanad : Kanat.
 ķ. 002b/09, 019b/21, 020b/07,
 020b/09, 020b/12, 020b/15,
 021b/11, 022a/08, 022a/11,
 022a/16, 022a/18, 023b/02,
 027b/21, 028a/03, 028a/05,
 028a/06, 028a/20, 029a/05,
 030a/17, 030b/02, 033a/15,
 033a/19, 033a/20, 033b/14,
 034b/01, 035b/12, 041a/09,
 041b/18, 042b/21, 043a/03
 ķ.+ ı 012a/17, 013b/17,
 028a/03, 034b/01
 ķ.+ ından 043a/03
 ķ.+ ınuñ 028a/19, 031b/02
 ķ.+ ları 013b/17, 023a/13,
 027b/19, 029b/04, 033b/01,
 034b/01, 041a/16
 ķ.+ ların 013b/17, 013b/19,
 014a/02, 0C5a/07
 ķ.+ larından 030b/01

- ķ.+ larum 013b/21
- ķanat** - : Kanamasına neden olmak.
ķ.- dı 041b/10, 041b/14
- ķancaru** : Nereye.
ķ. 016b/10
- ķanda** : Nerede; nereye.
ķ. 002b/10, 002b/11, 003a/06,
005b/04, 024b/11, 024b/15,
029a/08, 036b/15, 037a/18,
037a/19
ķ.+ dur 011a/19, 042b/15,
042b/17
- ķandalıķ / ğ** : Nerede olduğu.
ķ(ĝ)+ ın 021a/07
- ķandan** : Nereden.
ķ. 003a/16, 021a/03, 0C5b/19
- ķandil** : Kandil, mum.
ķ.+ e 016a/17
ķudret ķ. 013b/04, 013b/05
- ķāne** :
k. 006b/13
- ķanı** : Hani.
ķ. 042a/17, 042b/03, 042a/19
- ķankı** : Hangi.
ķ. 012b/18, 031b/06, 032b/19
ķ.+ sı 012b/12
- ķānūn** : Telli bir mūzik aleti.
ķ. 009b/11
Ayrıca bk. **ķeng-i ķānūn-ı
ergānūn**
- ķap** - : Kapmak, almak.
ķ.- a 023a/11
ķ.- mış 021a/09
ķ.- mışlar 007b/14
ķ.- up 028a/07, 032b/08
Ayrıca bk. **sūrmeyi gözden**
- ķap-**
- ķapak / ğ** : Örtmeye yarayan nesne.
ķ(ĝ)+ ı 030a/09
- ķapla** - : Kaplamak, doldurmak.
ķ.- mış 035b/16
- ķaplan** : Yırtıcı bir hayvan. krş. **ķaplan**
ķ. 010b/02
- ķaplan** : Yırtıcı bir hayvan. krş. **ķaplan**
ķ. 018a/08
- ķapu** : Kapı.
ķ. 032b/10, 034a/15, 040b/09,
045b/02
ķ.+ da 024a/10, 040a/03
ķ.+ dan 040b/05
ķ.+ lar 039a/11
ķ.+ larından 035b/15
ķ.+ ŋa 036a/14
ķ.+ sı 035b/15
ķ.+ sın 009a/20
ķ.+ sına 004b/21, 006a/17,
009a/14, 009b/16, 010a/01,
011a/01, 032b/10, 039a/08,
039a/20, 040b/09
ķ.+ sında 032b/08
ķ.+ sından 009a/16
ķ.+ sını 029a/20
ķ.+ sıyla 010a/12
ķ.+ ya 010a/06
ķ.+ yı 005a/01, 040b/10
- ķapucı** : Kapıcı, kapıyı bekleyen
görevli.
ķ. 040b/04
ķ.+ lar 024a/10
ķ.+ lara 040b/04
- ķār** : İş, güç, amel.
k. 037a/18
ķār eyle - : İşe yaramak.
k. e.- di 042a/07
k. e.- di 030a/06
ķār-gāh : Dünya.

k.+ a 033a/03

kār kııl - : İşe yaramak.

k. k.- a 003a/11

kār-sāz : İş işleyen.

k. 010b/19, 018b/01

kār-zār : Cenk, savaş.

k. 026b/06

kār-zār eyle - : Savaşmak.

k. e. -yelüm 044b/21

kār-zār it - : Savaşmak.

k. i.- meye 026b/08

Ayrıca bk. **encām-ı kār; yādigār**

ı kār kal-

kar : Kar.

k. 0C4a/17, 0C4a/18

ka' r : Dip, derinlik.

k.+ ında 0C4b/12

qara I : Siyah.

k. 007a/02, 020b/15, 020b/16,

021b/09, 028a/03, 028a/21,

029a/12, 029b/14, 031a/14,

031b/02, 035b/10, 0C4b/12

qara II : Yeryüzü.

qara yüzünde 030b/09

qaraca : Rengi siyaha yakın.

k. 022b/12, 022b/14

qaranulıq : Karanlık.

k. 015a/21, 031a/14

qarār : Ölçü, devamlılık.

k. 006a/07

k.+ um 025a/02

qarār eyle - : Durmak, oturmak.

k. e.- di 028b/02

k. e.- yüp 028a/20

Ayrıca bk. **bir qarāra dur-**

qarar - : Kararmak, siyahlaşmak.

k.- a 041b/21

k.- dı 006b/19, 027b/19

k.- mış 002b/07, 034b/19,

035a/19, 035b/15

Ayrıca bk. **göz(ü) karar-**

qaravul : Gözcü.

k. kodi 044a/15

qarğa : Karga, kuş.

k. 026b/05

qar(ı)n : Karın.

k(Ø)+ ı 028a/01, 028a/02,

033a/20, 033b/11, 035a/18

k(Ø)+ ın toyurdı 020b/12,

022a/17

k(Ø)+ ın 016a/10, 028a/02,

028a/08, 028b/02

k(Ø)+ ına 041b/13

k.+ ların 041a/13

qarındaş : Kardeş.

k.+ ı 004a/01, 039b/02,

044b/03, 0C5b/16, 0C5b/20

k.+ ıdur 044b/18

k.+ ına 005a/01

k.+ ını 005a/01

k.+ ıydı 044a/07

k.+ um 005b/12, 015b/18

Ayrıca bk. **kız qarındaş**

qarış - : Karışmak, girmek.

k.- up 008b/20

k.- urlar 0C4a/21

qarışdur - : Karışmasını sağlamak.

k.- dılar 015a/14

qarīb : Yakın.

qarīb eyle - : Yakınlaştırmak,

yakın kılmak.

k. e.- ye 013a/18

qarīm : Alacaklı.

k. 003a/17

qarlağuc : Kırlangıç kuşu.

k. 019b/18

k.+ a 018b/18, 022b/15,

033b/16
 k.+ ı 020a/05

karşu : Ön, ileri; karşı taraf, aksi taraf.

k. 003a/13, 004b/08, 005a/09,
 005a/13, 005b/20, 009b/09,
 013b/05, 032a/04, 033b/05,
 045a/10

k.+ dan 032b/15

k.+ dur 0C4b/19

k.+ sına 026a/09, 045a/12

karşu gel - : Karşulamak.

k. gelüp 010b/07, 033b/17

karşu tur - : Karşı durmak,
 direnmek.

k. t.- dılar 030a/12

k. t.- maz 002b/17

k. t.- up 005a/07

karşu var - : Gitmek,
 karşulamak.

k. v.- up 026a/07

karşula - : Karşulamak, karşısına
 çıkmak.

k.- yup 009a/20, 025b/16

kartal : Yırtıcı bir kuş.

k. 018b/10

kaşd : Niyet, amaç, istek.

k.+ ı 005b/04, 005b/05,

006b/19, 007a/09

k.+ için 026b/04

k.+ imuz 031a/03

k.+ ına 025b/06, 039a/08

k.+ um 003a/01

k.+ uş 007a/11

k.+ unuz 024a/20

kaşd eyle - : Niyet etmek,
 amaçlamak; öldürmek istemek.

k. e.- di 004a/08, 011b/14,
 021b/03, 024a/20

kaşdına git - : Öldürmeye
 gitmek.

k. g.- diler 002a/21

kaşd it - : Niyet etmek,

amaçlamak; öldürmek istemek.

k. i(d)- erdi 022a/05

k. i(d)- üp 012b/13, 021a/13

k. i. diler 029b/10

kaşd kıl - : Niyet etmek,
 amaçlamak; öldürmek istemek.

k. k.- dı 026b/12, 027a/06

k. k.- dılar 009a/10, 010a/05,
 010a/06

Ayrıca bk. **başına kaşd kıl**-

kāşid : Haberci.

k. 026a/06, 026a/11

k.+ ı 026a/07

k.+ um 027b/11

kāşidlık / ğ : Habercilik.

k.+ a 025a/08

kaşır : Saray, kale.

k.+ ları 028a/14

kaşsam : Taksim eden.

k.+ ları 035a/17

kaş :

kaş kararınca : Çok isteyerek,
 istekli.

k. k. 010a/12, 039b/01

kaşlu : Süs taşı, değerli taşı olan.

k. 012b/19

kat : Tabaka, kat; yan, yön; huzur,
 makam.

k. 022a/19, 032b/02, 033a/17,
 041b/01, 041b/19, 042a/04,
 0C4a/06

k.+ ı 026a/12

k.+ ına 003a/21, 013b/19,
 019b/13, 022a/10, 029b/13,
 030b/08, 030b/09, 031b/05,

036b/10, 036b/12, 039a/14

k.+ ında 007a/21, 012b/20,

020a/05, 022b/12, 031a/01,

031a/16, 032a/12, 033a/10,

041a/18, 044b/18

ķ.+ ından 006a/10, 016b/08,
024b/06
ķ.+ ındayam 022b/15
ķ.+ umuza 024b/06
ķ.+ uņa 031b/20
ķ.+ uņada 007a/21
ķat ķat 009a/10
ķat-ender-ķat : Kat kat.
ķ. 026a/10

ķat - : Katmak, dahil etmek,
karıştırmak, eklemek.
ķ.- dı 040b/02
ķ.- up 044a/11
Ayrıca bk. **düni güne ķat-**

ķat⁶ ā : Asla, hiçbir zaman.
ķ. 034b/13

ķaķār : Sıralanmış hayvan sürürsü.
ķ.+ ıla 024a/16
ķaķār-ı mehār : Hayvan
burunluğu, dizgini.
ķ. 026a/05

ķatı : 1. Çok.
ķ. ķ. 023a/16, 024a/04,
029b/06
2. Sert, katı.
ķ. 009a/17, 026b/03
Ayrıca bk. **key ķatı**

ķatır : Binek hayvanı.
ķ. 018a/11, 026a/12

ķātib : Yazı işiyle uğraşan, yazıcı.
vaħiy ķ.+ i 008a/03

ķātıl : Katleden, öldüren.
ķātıl ir - : Öldürölmek,
katledilmek.
ķ. i.- e 023a/07

ķatıl : Öldürme.
ķ.+ ine 030a/06
ķatıl it- : Öldürmek.
ķ. i(d)- esin 003a/13

ķatre : Damla; küçük bir parça.
ķ.+ dür 046a/05
ķ.+ sidür 042a/18
ķ.+ yi 030b/15

ķavıl : Söz, rivayet. krş. **ķavıl, ķavül**
ķ.+ de 029b/12

ķavıl : Söz, rivayet. krş. **ķavıl, ķavül**
ķ. 007b/08
ķ.+ ince 002a/15, 002b/08,
003a/07, 003a/20, 003b/16,
004a/16, 004b/06, 005a/04,
005a/21, 005b/10, 006a/10,
006b/01, 007a/06, 007a/14,
008b/13, 009a/02, 009a/07,
009b/14, 010a/12, 010b/05,
011a/13, 011b/08, 012a/10,
014a/14, 015b/17, 017b/05,
018b/07, 019a/05, 019a/13,
019b/08, 020a/13, 020b/01,
020b/21, 021b/01, 021b/11,
022a/07, 022b/09, 023b/02,
024a/04, 024b/18, 025a/20,
025b/13, 026a/01, 026b/11,
027b/16, 028a/12, 029a/08,
029a/18, 029b/16, 030a/07,
030b/11, 031a/12, 033a/05,
034a/02, 034b/16, 035b/04,
035b/18, 036a/06, 036a/21,
038a/08, 038b/16, 039b/18,
041a/01, 041a/07, 042a/21,
043a/08, 043b/10, 044b/13,
045a/02, 0C4a/15, 0C4b/07,
0C5a/03, 0C5b/02, 0C5b/15
ķavlühü Te⁶ ālā : Yüce Allah
der ki.
ķ. 016a/03, 016a/14, 016b/13,
018a/01, 036b/17

ķavm : Irk, aynı soydan gelen.
ķ. 034b/18, 034b/20, 035a/08,
035a/09, 035a/19, 035a/20,
035b/06, 035b/09, 039b/02,
041a/11, 042b/01, 042b/03,
042b/07

ķ.-i ķabīle 010a/09
 ķ.+ den 034b/21
 ķ.+ e 035a/19, 035b/09,
 041a/10
 ķ.+ i 010a/10, 010b/04,
 038b/13, 039a/18, 039a/21,
 045b/01
 ķ.+ ini 006b/20, 014a/17,
 023a/19
 ķ.+ uņ 009a/11, 034b/21
 Ayrıca bk. **cān ķavmi**

ķavuş - : Buluşmak.
 ķ.- dılar 024a/05

ķavül : Kaviil.
 ķ.+ de 029b/12

ķaya : Büyük taş.
 ķ.+ ları 044a/09
 ķ.+ larıla 044a/12
 ķ.+ nuņ 022a/14, 041b/15

ķayd : İş, halledilmesi gereken mesele.
ķaydın gör - : İşini görmek,
 görevini yapmak.
 ķ. g.- diler 035a/14
ķaydın ķayur - : İşini
 halletmek.
 ķ.+ ı ķ.- dı 042b/10

ķayık : Ufak tekne.
 ķ. 010b/01

ķayı : Endişe, tasa.
ķayısı ol - : Endişelenmek,
 telaşlanmak.
 ķ. o.- up 035a/02

ķaynaķ / **ġ** : Pençe.
 ķ(ġ).+ ıla 033a/16
 ķ(ġ)+ ina 033b/04
 ķ(ġ)+ ında 033a/20
 ķ(ġ)+ ındaydı 033b/08
 ķ(ġ)+ uņdan 023a/08
ķaynaķ / **ġ ur** - : Pençe vurmak.
 ķ(ġ). u.- urlardı 033b/20

ķ. u.- up 034b/02

ķaynaş - : Çok kalabalık, hareketli
 olmak.

ķ.- up 0C4a/20

ķayşer : İmparator
 ķ. 043b/13, 045a/16, 045b/02,
 045b/19, 0C5b/15
 ķ.+ ile 004a/01, 004a/03,
 012a/02, 024b/03, 0C5b/20
 ķ.+ üņ 005a/03, 045a/16,
 0C5b/16
ķayşer-i Rüm : Roma
 imparatoru.
 ķ. R. 004a/04, 004b/19,
 005a/04, 036a/03, 045b/06,
 045a/13
 ķ. R.+ ı 043b/13, 045b/01
 ķ. R.+ ile 024b/02
 ķ. R.+ uņ 004a/11, 004a/18,
 006a/04

ķaz : Kaz kuşu.
 ķ.+ ı 020a/02
 Ayrıca bk. **balķan ķazı**

ķazā : Allah'ın dilemesinde olan,
 kader.
 ķ. 009b/19
 ķ.+ dan 013a/04
ķazā-yı āsumānī :
 ķ. 041b/11
ķazā-yı ķader : Kader.
 ķ. 028b/01

ķāzīyü'l-ħacāt : Allah.
 ķ. 0C5b/11

ķebāb : Yanmış, yanık.
ķebāb ķıl - : Yakmak, acı
 çektirmek.
 k. ķ.- duņ 030b/20
 Ayrıca bk. **baġrı ķebāb ķıl-**

ķefen : Kefen, ölünün sarıldığı beyaz
 bez.

k. 045a/13

keklik / g : Keklik.
k(g)+ e 038b/10
k(g)+ i 037a/12, 038b/01,
038b/02

kelām : Söz, laf.
k. 015b/03, 026b/12, 037b/21
k.+ ı 017b/15
k.+ um 046b/02
k.+ uñ 008b/11

kelb : Köpek.
k.+ e 030b/10

kelim : Konuşan kimse.
k. 002a/01, 024a/01

kelle : Kafa, baş.
k.+ den 038b/02
k.+ lere 038b/01
k.+ sini 038b/02
k.+ ye 038b/01

kem : Az, eksik, kötü, kusurlu.
k. 006b/18
bış ü k. 037b/13

kemāl : Olgunluk; eksiksiz olma.
k. 038a/03
k.+ in 005a/13
kemāl bul - : Mükemmel
olmak.
k. b.- ıcaç 016b/08
Ayrıca bk. **ber- kemāl; cemāl-i kemāl**

kemālāt : Ahlak güzelliği.
k.+ ı 014b/17
k.+ in 015a/16

kemān : Telli bir çalgı.
k.+ lar 010a/02

kemce : Çok kötü, kötü bir şekilde.
k. 006a/21, 044b/13

kemend : İp, urgan.
k. 032a/09, 032a/10
k.+ ile 004b/16

kemer : 1. Kemer, bele bağlanan kuşak, kayış.

k.+ i 024b/20, 025b/07,
040b/12
k.+ in 040b/08
k.+ lerin 007b/14
k.+ üñ 011a/21

2. Tümsek.

kemer it - : Tümsekleştirmek.

k. i(d)- üp 041b/19

kemer kııl - : Tümsekleştirmek.

k. k.- up 042a/04

kemer ol - : Tümsek gibi olmak.

k. o.- up 041b/01

kemine : Zavallı, aciz, hakir; az.
k. 008b/10

kenār : Kenar, kıyı, çevre.
k.+ a 028a/04, 041b/15
k.+ da 028a/05
k.+ ı 028a/04
k.+ in 010a/03
k.+ ina 022a/09, 028a/21,
031b/18, 033a/13, 039b/21,
044a/14
k.+ ında 019b/21, 020b/10,
022a/13, 024a/05, 024a/14,
025a/11, 025a/12, 025a/13,
028b/02, 032a/03, 035a/06,
0C5b/02
k.+ uñ 024b/01

kendü : Kendi, öz. krş. **kendüz**
k. 014a/14, 016b/15, 032a/18,
032b/17
k.+ lerine 023a/10
k.+ m 010b/10
k.+ nüñ 006a/19, 011a/05,
013b/18, 016b/11, 029b/10,

034b/19, 037a/06, 039a/17,
045a/10

k.+ si 004a/06, 030a/03
k.+ ye 011b/15, 022a/12,
032a/06, 0C5a/15
k.+ yi 002b/14, 040b/15,
041a/01, 042a/11, 0C4b/10
k.+ yile 012b/19

kendüden var - : Kendinden geçmek.

k. v.- di 0C4b/05

kendüyi devşür - : Kendini toplamak, kendine gelmek.

k. d.- di 031b/04

kendüz : Kendi, öz. krş. **kendü**

k.+ i 025b/07, 026b/10

k.+ in 007b/14

k.+ inden 025b/10

k.+ üne 036a/03

k.+ üni 042a/09

kendüzin bildür - : Kendini tanıtmak.

k. b.- di 006a/17

kendüzin yitir - : Kendini kaybetmek, kendinden geçmek.

k. y.- mişdi 003b/01

kerāmet : Allah'ın kendisine yakın kullarına lütfettiği olağanüstü hal.

k. 013b/04, 015b/02

kerem : İyilik, cömertlik, bağış, ihsan.

k. 017a/08

kerem kııl - : İyilik ve ihsanda bulunmak.

k. k. 034a/06

k. k.- gıl 037a/08

kerem ol - : İyi olmak.

k. o.- ur 032a/11

Kerīm : En büyük kerem sahibi, Allah.

K. 001b/12

kerpüc : Kerpiç, tuğla.

k.+ i 042a/16

kerrār : Savaşta döne döne saldıran; Hz. Ali'nin lakabı.

kerrār u Haydar : Döne döne saldıran aslan; Hz. Ali.

k. 001b/08

kerre : Defa, kez.

k. 013b/06, 013b/08, 013b/17,
021a/11, 0C5b/17

kerrübī : Meleklerin büyüğü, büyük melek.

k.+ lerine 028b/19

kerrübīn : Allah'a en yakın, meleklerin en büyüğü; Cebrail.

melā'ike-yi muḩarrebīn ve k.
015a/13

kes : Kez, defa. krş. **kez**

k. 016b/16

kes - : 1. Kesmek, kesici aletle bölerek ayırmak.

k.- di 044b/15

k.- diler 026b/13, 026b/14

k.- üp 034a/13

2. Bitirmek, sona erdirmek.

k.- em 031a/09

Ayrıca bk. **bağrın kes-**; **baş kes-**; **ümīzin kes-**

kesb : Kazanma, kazanç.

kesb eyle - : Kazanmak.

k. e.- di 019a/06

kesil - : Kesilmek.

k.- en 009b/07

k.- üp 039b/02

Ayrıca bk. **başı kesil-**

keştī-bān : Gemici.

k. 014a/13

kethüdā : Ev sahibi.

k. 007a/13

kevkeb : Yıldız.

k. 022b/04
k.+ de 018a/14

kevn : Var olma, varlık, vücut.

k. 017a/17
Ayrıca bk. ' **âlem-i kevn-i fenâ;**
' **âlem-i kevn-i fesâd**

kevşer : Cennette bir ırmak.

k. ırmağına 013a/18
âb-ı k.+ i 013a/18

key : Çok, pek, gayet, iyice.

k. 020b/20, 031a/06
key-^ç azîm : Büyük, ulu
hükümdar; Allah.
k. 001b/02
key katı : Çok fazla.
k. 005a/20
key ziyâd : Çok fazla.
k. z. 006b/17, 007a/11,
038b/14, 039b/17
key ziyâde ol - : Çok
fazlalaşmak, artmak.
k. z. o.- a 038b/14

Keyvân : Zuhâl gezegeni

Keyvân kal' ası : Zuhâl
gezegeni kalesi.
K. k.+ nuş 036b/08
Keyvân pîr: Yaşlı Keyvan.
K. 026a/18

kez : Kez, defa. krş. **kes**

k. 014a/20, 014a/21, 015a/10,
031b/04, 031b/06, 039a/20,
040a/11, 040a/18, 0C4b/04,
0C4b/13, 0C5b/18
Ayrıca bk. **on dört kez yüz biş;**
on iki kez yüz biş; **yitmiş kez**
yüz biş
kıbleli'l-Hak : Allah
canibinden, tarafından,
yönünden.
m.+ dan 017b/07

kible : Kible.

k.+ ye 005b/20

kîf-i menkûr :

k.+ lara 024a/15

kıgır - : Davet etmek, seslenmek,
çağırarak.

k.- dı 029b/17, 035a/16

kıgırt - : Davet ettirmek.

k.- dı 006a/18

kıl - : Yapmak, etmek, eylemek,
işlemek.

k.- alar 007b/01, 0C4a/09

k.- dı 023a/18, 040b/20

k.- maş 045a/18

k.- ur 023a/14

k.- urken 024a/18

Ayrıca bk. ' **ahd kıl-**; **âheng kıl-**;

âhen-püş kıl-; **âhir kıl-**; **alkış**

kıl-; ' **amel kıl-**; **anlam kıl-**; ' **âr**

kıl-; **arâyide kıl-**; ' **arza kıl-**;

' **âşîlik kıl-**; **âşîkâr kıl-**; **âşûp kıl-**

; ' **aâ kıl-**; **âvâz kıl-**; **âvâze kıl-**;

âzâde kıl-; a' **zâm kıl-**; ' **azm-i**

şahrâ-yı Heyhât kıl-; ' **azm-i**

kağnûs kuşu kıl-; ' **azm-i kal' a-**

yı Sührâb kıl-; ' **azm-i Şahr-ı**

Nâr kubbesin kıl-; ' **azm-i**

Simurg kıl-; ' **azm-i Süleymân**

kıl-; **bağrı kebâb kıl-**; **bârân kıl-**;

başına kaşd kıl-; **be-âvâz-ı**

bülend-şedâ kıl-; **berâberî kıl-**;

beyân kıl-; **bî-had kıl-**; **bölük**

kıl-; **bûs kıl-**; **cehd kıl-**; **cem'**

kıl-; **ceng kıl-**; **ceng ü cidâl kıl-**;

çâre kıl-; **çoban kıl-**; **dâd ve**

sitâd kıl-; **da'vâ kıl-**; **da'vet kıl-**

; **der-hâst kıl-**; **dest-i bûs kıl-**;

devâ kıl-; **dırâz kıl-**; **dilek kıl-**;

dirlik kıl-; **dostluk kıl-**; **du'â kıl-**

; **dünyâyı çeşmine tar kıl-**; **eçhel**

kıl-; **efgân kıl-**; **eksük kıl-**;

eylûk kıl-; **fahr kıl-**; **fâide kıl-**;

fermân kıl-; **fermân-ber kıl-**;

feryād kııl-; fikir kııl-; fikr kııl-;
 fitne kııl-; ğalbrılayım kııl-;
 ğayret kııl-; ğıdā kııl-; ğırıv kııl-;
 ğüyā kııl-; ğüvā kııl-; ğaber kııl-;
 ğākim kııl-; ğalāş kııl-; ğalıfe kııl-;
 ; ğall kııl-; ğalvet kııl-; ğamāyıl
 kııl-; ğānendelık kııl-; ğarāb kııl-;
 ğāşıl kııl-; ğazer kııl-; ğāzır kııl-;
 helāk kııl-; ğıfz kııl-; ğışm kııl-;
 ğıdmet kııl-; ğıkāyet kııl-; ğıle
 kııl-; ğılkat kııl-; ğımmet kııl-;
 ğıre kııl-; ğışāb kııl-; ğızmet kııl-;
 ğōd-bın kııl-; ğükm kııl-; ğıfā kııl-;
 ; ‘ıķāb-ı şedıd kııl-; ıkı kııl-; ıķrār
 kııl-; ‘ınāyet kııl-; ışāret kııl-; ‘ış
 ü nüş kııl-; ıtā‘ at kııl-; ‘ıtāb kııl-;
 ‘ıtıbār kııl-; ı‘ tikād kııl-; ıtıfāķ
 kııl-; ‘ızzet kııl-; Ka‘ be kııl-;
 ķabūl kııl-; kāfir kııl-; kār kııl-;
 ķaşd kııl-; kebāb kııl-; kemer kııl-;
 ; kerem kııl-; la‘ net kııl-; luķf kııl-;
 ; maķbūl kııl-; mekr kııl-;
 meşveret kııl-; mezıd kııl-;
 minnet kııl-; mu‘ āf kııl-;
 muğālefet kııl-; muķarrer kııl-;
 musağğar kııl-; muķı‘ ve
 münķād kııl-; muķı‘ kııl-;
 mübeddel kııl-; müheyyā kııl-;
 münācāt kııl-; müşāhede kııl-;
 müķāla‘ a kııl-; müvekkel kııl-;
 müyesser kııl-; naķl kııl-; namāz
 kııl-; naşığat kııl-; nazar kııl-;
 nevğa kııl-; niyāz kııl-; nüvağt
 kııl-; pāsübān kııl-; pāsüpān kııl-;
 pāyuğ kııl-; perışān kııl-; pervāze
 kııl-; pişe kııl-; pūr kııl-; rivāyet
 kııl-; rüşen kııl-; rüzı kııl-; şabr
 kııl-; sākin kııl-; şalāt kııl-; şavāş
 kııl-; secde kııl-; sefer kııl-; ser-
 firāz kııl-; şenā kııl-; şub
 namāzın kııl-; sultān kııl-;
 Süleymānlık kııl-; sünnet-i resūl
 kııl-; süvār kııl-; şefā‘ at kııl-;
 şehādet kııl-; şehriyār kııl-; şerğ
 kııl-; şıķār kııl-; şıkest kııl-; şükr-i
 Yezdān kııl-; şükür kııl-;
 ta‘ accüb kııl-; tā‘ at kııl-; tābi‘

ķıl-; tağyır kııl-; tağammūl kııl-;
 tağsın kııl-; taķdır kııl-; tāleb kııl-;
 tamām kııl-; tama‘ kııl-; tapu kııl-;
 ; taşdıķ kııl-; tebdıl kııl-;
 tebessüm kııl-; tecessüs kııl-;
 tedārük kııl-; tedbır kııl-; tekye
 kııl-; telbıs kııl-; telķın kııl-;
 tesellā kııl-; tevbe kııl-; tevekkūl
 kııl-; ‘üryān kııl-; va‘ de kııl-;
 vefā kııl-; verhem kııl-; vırān kııl-;
 ; yardım kııl-; yād kııl-; yārı kııl-;
 yār kııl-; yüce kııl-; yürüyüş kııl-;
 zāhir kııl-; ziyāfet kııl-; ziyāret
 kııl-; zūr kııl-

ķıl : Kıl, tüy.

ķılına ziyān gel - : Hiçbir zarara uğramamak.

ķ. z. g.- ürise 031a/02

ķılıç / c : Kılıç. krş. kılıç

ķ. 004b/03, 010a/11, 012a/19,
 012b/10, 012b/11, 012b/15,
 012b/17, 026a/13, 029b/11,
 030a/04, 043b/14, 043b/21
 ķ(c)+ a 012b/14, 031b/02
 ķ+ da 036a/12

ķ.+ dan 004b/06

ķ(c)+ ı 026b/15, 027a/03,
 029b/20

ķ(c)+ ı 030a/03, 030a/05

ķ(c)+ ıla 012b/13, 026b/17

ķ(c)+ ın 007b/14, 030a/02

ķ(c)+ ından 045a/14

ķ(c)+ ıyla 040b/15

ķ.+ la 026a/14

ķ.+ lar 041a/13, 042a/10

ķ(c)+ uğ 012b/17

ķ(c)+ uğdan 005a/15

ķılıç çek - : Kılıçla öldürmeye davranmak, saldırmak.

ķ. ç.- düğüz 005a/13

ķılıçdan geķür - : Öldürmek.

ķ. g.- mek 044b/07

ķılıç ur - : Kılıç vurmak, savaşmak.

ķ. u.- dılar 0C5b/17
 ķ. u.- uğ 004a/14
 ķ. u.- up 0C5b/18
 Ayrıca bk. **başların ķılıçdan geçür-**

ķılış - : Birlikte kılmak.
 cihānı gözine teng ķ.- dılar
 009a/16
 izzet ķ.- dılar 024a/06

ķır - : Öldürmek, can almak.
 ķ.- a 011b/03
 ķ.- alum 039b/10
 ķ.- dılar 007a/02, 044a/12
 ķ.- maķ 044b/10
 ķ.- up 006b/20

ķıran : En güç, en zor.
 ķ. 039b/03

ķıjğur - : Haykırmak, gürllemek. krş.
ğıjğur-
 ķ.- dı 031b/04

ķırıl - : Ölmek.
 ķ.- dı 039a/11
 ķ.- mış 008b/19
 ķ.- mışlar 039b/08
 ķ.- up 004b/06

ķırķ : Sayıyla 40.
 ķ. 003b/03, 007b/15, 009a/09,
 009a/20, 009b/05, 010b/10,
 010b/11, 010b/17, 012a/01,
 012a/03, 013a/06, 013a/07,
 014b/05, 015a/15, 020b/03,
 020b/04, 029b/13, 030a/09,
 030a/10, 032b/05, 035a/20,
 038b/20, 040b/05, 040b/07

ķırķ bin : Sayıyla 40.000
 ķ. 002b/19, 003a/03, 005b/13,
 005b/15, 009b/16, 009b/17,
 044a/02

ķırtās : Kağıt.

ķ. 007b/05

ķışāc : Kıskaç.
 ķ. 033b/09
 ķ.+ ıdur 033b/08
 ķ.+ ından 033b/08
 ķ.+ ınla 033b/07
 ķ.+ ınuğ 033b/06
 ķ.+ larını 033b/05
 ķ.+ larıydı 033b/05

ķısal - : Zaman azalmak.
 ķ.- sa 032b/18

ķışğan - : Kıskanmak, çekememek.
 ķ.- uban 026b/10

ķıs(1)m : Bölüm.
 ķ.+ dur 015b/09
 ķ(Ø)+ ı 015b/09, 015b/10

ķışsa : Hikaye, rivayet.
 ķ. 003a/07, 004a/15, 004b/13,
 007a/06, 008a/08, 022b/08,
 023b/03, 024a/03, 024b/17,
 026b/11, 027a/07, 030a/07,
 031a/11, 034b/15, 035a/12,
 037b/15, 038a/07, 041a/06,
 045b/17, 0C5b/14
 ķ.+ muz 002a/20, 006a/13,
 007b/11, 008b/16, 010b/05,
 012a/13, 018b/07, 021b/11,
 022a/08, 022b/09, 025a/18,
 027b/17, 028b/03, 029a/09,
 031a/13, 033a/05, 035b/18,
 041a/05, 043b/11, 045a/08,
 0C4a/15, 0C5b/15
 ķ.+ sı 031a/12
 ķ.+ sın 008b/11, 027b/14
 ķ.+ sını 017a/14
 ķ.+ ya 008b/12
 Ayrıca bk. **bıkr-i ķışsa;**
Süleymān ķışsası; Şāh-u
Süleymān ķışsası

ķış : Kış mevsimi.
 ķ. 039b/18

ķıtmir : Ashab-ı keyf'in kōpeęinin adı olup tevazu sözü olarak kullanılır.
ķ. 036b/16

ķıyāmet : Dünya hayatının sona erip ahiret hayatının başlaması.

ķ. 013a/05, 046a/19, 046a/21

ķıyāmet günü : Kıyametin kopacağı gün.
ķ. 031b/16

ķıyı : Kenar, yan, taraf.
ķ.+ sı 026b/14

ķıymet : Değer, kıymet, eder.
ķıymetin bil - : Kıymetini, değerini, önemini bilmek.
ķ. b.- en 037a/04

ķız : Dişi çocuk.
ķız ķarındař : Kız kardeş.
ķ. ķ.+ ı 023b/09

ķızıl : Kızıl, kızıl renk.
ķ. 012a/18, 026a/04, 029a/15, 030b/01

ķızılca : Kızıl Irmak.
ķızılca ırmaķ : Kızıl Irmak.
ķ. ı(ę)+ uņ 004b/11

ķi : Ki, öyle, o kadar, o denli.
ķ. 001b/01, 002a/02, 002a/08, 002a/21, 003a/18, 004a/17, 004b/08, 006a/02, 006a/06, 006b/04, 007a/01, 008a/12, 008a/16, 008a/18, 008b/01, 008b/12, 008b/15, 009a/06, 009b/03, 011a/16, 012a/16, 012a/17, 012b/01, 012b/03, 012b/11, 012b/14, 012b/15, 012b/18, 013a/01, 013a/13, 013a/14, 013a/16, 013a/17, 013a/21, 013b/04, 013b/06, 013b/12, 013b/13, 013b/14, 013b/15, 013b/19, 013b/21,

014a/10, 014a/19, 014b/08, 014b/09, 014b/10, 014b/17, 014b/18, 014b/20, 015a/02, 015a/07, 015b/01, 015b/03, 015b/09, 015b/15, 015b/19, 015b/21, 016a/01, 016a/04, 016a/05, 016a/15, 016a/16, 016b/07, 016b/09, 016b/18, 016b/21, 017a/01, 017a/04, 017a/05, 017a/11, 017a/20, 017b/01, 017b/05, 017b/10, 017b/19, 018a/03, 018a/04, 018a/05, 018b/03, 019a/03, 019a/12, 019a/13, 019b/07, 020a/11, 021a/17, 021a/18, 021b/05, 022a/19, 022b/20, 023a/01, 023a/05, 023a/16, 023b/01, 024a/03, 024a/04, 024b/08, 025b/04, 025b/10, 025b/11, 025b/19, 026a/17, 026b/03, 026b/07, 027b/10, 027b/13, 027b/16, 027b/17, 028a/11, 029a/01, 029a/03, 029a/17, 029b/06, 030b/18, 031a/01, 031a/05, 031a/08, 032a/18, 032a/20, 032a/21, 032b/11, 032b/14, 033a/04, 033b/02, 033b/19, 034b/04, 034b/07, 034b/11, 035a/07, 035a/10, 036a/01, 036a/08, 036a/18, 037a/03, 037a/04, 037a/14, 037a/15, 037a/17, 037b/07, 037b/16, 038a/01, 040a/15, 040a/16, 040b/20, 040b/21, 041a/06, 041b/06, 041b/10, 042b/07, 042b/20, 044b/12, 044b/13, 045b/18, 046a/02, 046a/06, 0C4a/10, 0C4a/12, 0C4a/13, 0C4a/19, 0C4b/17, 0C5a/05, 0C5a/06, 0C5a/07, 0C5a/09, 0C5a/10, 0C5a/11, 0C5a/18, 0C5b/02, 0C5b/03, 0C5b/05, 0C5b/06, 0C5b/08, 0C5b/09, 0C5b/10, 0C5b/12, 0C5b/13
K. 0C5a/02

kibār : Büyükler, seçkinler. k. 003b/15, 037a/18	003b/15, 003b/19, 003b/20, 003b/21, 004a/01, 004a/04, 004a/05, 004a/07, 004a/10, 004a/12, 004a/21, 004b/02, 004b/11, 004b/12, 004b/13, 004b/20, 005a/06, 005a/10, 005a/11, 005a/14, 005a/15, 005b/04, 005b/05, 005b/07, 005b/10, 005b/12, 005b/19, 006a/01, 006a/04, 006a/07, 006a/11, 006a/13, 006a/16, 006a/17, 006a/18, 006a/19, 006a/20, 006b/01, 006b/03, 006b/06, 006b/08, 006b/10, 006b/11, 006b/13, 006b/19, 007a/03, 007a/05, 007a/07, 007a/09, 007a/16, 007a/20, 007b/01, 007b/02, 007b/08, 007b/12, 007b/14, 007b/15, 007b/16, 007b/18, 007b/19, 007b/20, 007b/21, 008a/02, 008a/06, 008a/08, 008a/14, 008a/15, 008a/17, 008a/21, 008b/03, 008b/04, 008b/09, 008b/14, 008b/17, 008b/18, 009a/01, 009a/05, 009a/09, 009a/10, 009a/17, 009b/10, 009b/13, 009b/18, 009b/21, 010a/03, 010a/05, 010a/06, 010a/08, 010a/14, 010b/02, 010b/06, 010b/08, 010b/10, 010b/17, 010b/18, 011a/01, 011a/04, 011a/05, 011a/06, 011a/08, 011a/09, 011a/11, 011a/13, 011a/15, 011a/16, 011a/17, 011a/18, 011a/20, 011b/01, 011b/09, 011b/13, 011b/14, 011b/16, 011b/20, 012a/03, 012a/11, 012a/17, 012a/21, 012b/05, 012b/06, 012b/07, 012b/08, 012b/09, 012b/12, 012b/14, 012b/16, 012b/18, 012b/21, 013a/01, 013a/03, 013a/13, 013a/16, 013b/02, 013b/07, 013b/17, 013b/18, 013b/19, 013b/20, 013b/21, 014a/02, 014a/04,
kibr : Kendini üstün sayma, büyüklenme. k. 015b/02 k.+ i 037b/10 kibr ü kīn : Kibir ve düşmanlık. k. ü k.+ e 039b/10 kibr it - : Kibirleşmek. k. i(d)- en 045b/21 kibr ol - : Kibirli olmak. k. o.- ma 046a/01	
kibriyā : Büyüklük, ululuk. k.+ sı 016a/16 k.+ sina 014b/14 Ayrıca bk. pādişāh-ı kibriyā	
kiçirek : Küçükçe. k. 022b/15	
kīl : Laf, söz. kīl ü kālī ko - : Dedikodu yapmamak, dedikoduyu bırakmak. k. 037b/11	
kil : Çamur. k. 046a/03	
kilise : Kilise. k. 025b/19	
kim : Ki k. 001b/02, 001b/04, 002a/01, 002a/03, 002a/04, 002a/05, 002a/18, 002a/20, 002a/21, 002b/02, 002b/04, 002b/05, 002b/06, 002b/08, 002b/10, 002b/11, 002b/12, 002b/13, 002b/15, 002b/16, 002b/21, 003a/01, 003a/10, 003a/13, 003a/14, 003a/15, 003a/16, 003a/21, 003b/02, 003b/04, 003b/05, 003b/06, 003b/08, 003b/11, 003b/12, 003b/14,	

014a/05, 014a/11, 014a/12,
014a/13, 014a/14, 014a/15,
014a/16, 014a/17, 014a/18,
014a/19, 014a/20, 014b/04,
014b/07, 014b/11, 015a/04,
015a/05, 015a/06, 015a/11,
015a/12, 015a/15, 015a/17,
015a/20, 015a/21, 015b/02,
015b/04, 015b/07, 015b/08,
015b/11, 015b/18, 016a/01,
016a/04, 016a/05, 016a/06,
016a/08, 016a/13, 016a/14,
016a/16, 016a/17, 016a/19,
016a/20, 016b/01, 016b/02,
016b/03, 016b/04, 016b/07,
016b/11, 016b/12, 016b/17,
016b/21, 017a/03, 017a/15,
017a/16, 017b/01, 017b/06,
017b/07, 017b/08, 017b/09,
017b/10, 017b/11, 017b/12,
017b/14, 017b/15, 017b/16,
017b/17, 017b/18, 017b/20,
017b/21, 018a/01, 018a/15,
018a/16, 018b/03, 018b/08,
018b/11, 018b/13, 018b/14,
019a/06, 019a/08, 019a/10,
019a/11, 019a/18, 019a/19,
019b/01, 019b/02, 019b/03,
019b/09, 019b/10, 019b/12,
019b/15, 019b/18, 019b/20,
019b/21, 020a/06, 020a/07,
020a/08, 020a/09, 020a/14,
020a/16, 020a/18, 020a/19,
020a/20, 020b/02, 020b/03,
020b/04, 020b/05, 020b/08,
020b/10, 020b/14, 020b/15,
020b/20, 020b/21, 021a/01,
021a/02, 021a/03, 021a/04,
021a/08, 021a/11, 021a/12,
021a/13, 021a/15, 021a/16,
021a/19, 021b/01, 021b/02,
021b/03, 021b/04, 021b/05,
021b/06, 021b/12, 021b/15,
021b/16, 021b/17, 021b/18,
021b/20, 021b/21, 022a/02,
022a/04, 022a/06, 022a/08,
022a/09, 022a/12, 022a/14,
022a/19, 022a/20, 022b/03,
022b/04, 022b/06, 022b/09,
022b/10, 022b/12, 022b/13,
022b/14, 022b/15, 022b/19,
023a/02, 023a/03, 023a/05,
023a/10, 023a/11, 023a/14,
023a/15, 023a/21, 023b/03,
023b/05, 023b/09, 023b/10,
023b/12, 023b/13, 024a/02,
024b/02, 024b/05, 024b/06,
024b/07, 024b/08, 024b/09,
024b/14, 024b/16, 024b/18,
024b/19, 025a/02, 025a/03,
025a/05, 025a/07, 025a/13,
025a/15, 025a/16, 025a/17,
025a/20, 025a/21, 025b/01,
025b/02, 025b/05, 025b/06,
025b/07, 025b/09, 025b/10,
025b/14, 026a/04, 026a/08,
026a/14, 026a/16, 026b/02,
026b/03, 026b/08, 026b/09,
026b/12, 026b/13, 026b/16,
027a/01, 027a/03, 027a/04,
027a/17, 027a/19, 027b/02,
027b/04, 027b/09, 027b/11,
027b/18, 027b/20, 027b/21,
028a/01, 028a/06, 028a/10,
028a/12, 028a/13, 028a/15,
028a/16, 028a/17, 028b/01,
028b/03, 028b/06, 028b/07,
028b/08, 028b/10, 028b/15,
028b/16, 028b/17, 028b/18,
028b/19, 029a/02, 029a/07,
029a/09, 029a/10, 029a/12,
029a/16, 029b/06, 029b/07,
029b/11, 029b/12, 029b/13,
029b/14, 029b/16, 029b/17,
029b/19, 029b/21, 030a/04,
030a/05, 030a/09, 030a/14,
030a/15, 030a/16, 030a/18,
030b/01, 030b/02, 030b/03,
030b/04, 030b/11, 030b/13,
030b/14, 030b/15, 030b/18,
031a/13, 031a/17, 031a/18,
031a/20, 031b/02, 031b/04,
031b/05, 031b/07, 031b/08,
031b/09, 031b/15, 031b/18,

031b/21, 032a/07, 032a/08,
 032a/11, 032a/14, 032a/15,
 032a/16, 032a/20, 032b/01,
 032b/09, 032b/10, 032b/11,
 032b/17, 032b/19, 032b/20,
 033a/02, 033a/04, 033a/06,
 033a/07, 033a/08, 033a/09,
 033a/11, 033a/12, 033a/14,
 033a/15, 033a/17, 033a/19,
 033a/20, 033a/21, 033b/02,
 033b/03, 033b/04, 033b/05,
 033b/07, 033b/08, 033b/09,
 033b/11, 033b/12, 033b/13,
 033b/19, 033b/20, 033b/21,
 034a/04, 034a/05, 034a/09,
 034a/10, 034a/11, 034a/12,
 034a/15, 034b/02, 034b/03,
 034b/05, 034b/06, 034b/08,
 034b/09, 034b/14, 034b/17,
 034b/19, 035a/01, 035a/02,
 035a/03, 035a/04, 035a/08,
 035a/10, 035a/19, 035a/20,
 035b/05, 035b/06, 035b/08,
 035b/09, 035b/10, 035b/11,
 035b/13, 035b/15, 035b/17,
 035b/19, 035b/20, 035b/21,
 036a/01, 036a/06, 036a/07,
 036a/08, 036a/09, 036a/11,
 036a/15, 036a/16, 036a/19,
 036b/02, 036b/04, 036b/08,
 036b/10, 036b/17, 037a/08,
 037a/11, 037a/14, 037a/16,
 037b/01, 037b/12, 037b/13,
 038a/06, 038a/11, 038a/12,
 038a/15, 038a/18, 038a/21,
 038b/02, 038b/03, 038b/14,
 038b/16, 039a/01, 039a/02,
 039a/03, 039a/08, 039b/01,
 039b/07, 039b/15, 039b/18,
 039b/19, 040a/05, 040a/06,
 040a/07, 040a/09, 040a/10,
 040a/12, 040a/13, 040a/14,
 040a/15, 040a/21, 040b/01,
 040b/09, 040b/10, 040b/14,
 040b/16, 040b/17, 040b/18,
 040b/19, 041a/01, 041a/07,
 041a/08, 041a/10, 041a/14,

041a/15, 041a/17, 041a/21,
 041b/02, 041b/11, 041b/16,
 041b/21, 042a/10, 042a/15,
 042a/19, 042a/20, 042a/21,
 042b/02, 042b/03, 042b/06,
 042b/13, 042b/15, 042b/17,
 043a/09, 043a/11, 043a/13,
 043a/14, 043b/04, 043b/05,
 043b/06, 043b/07, 043b/08,
 043b/11, 043b/13, 043b/16,
 043b/17, 043b/20, 044a/03,
 044a/05, 044a/06, 044a/08,
 044a/11, 044a/12, 044a/17,
 044b/10, 044b/13, 044b/14,
 044b/15, 044b/16, 044b/17,
 044b/19, 044b/20, 045a/01,
 045a/05, 045a/06, 045a/07,
 045a/09, 045a/12, 045a/13,
 045b/01, 045b/03, 045b/06,
 045b/07, 045b/14, 045b/15,
 045b/16, 045b/19, 046a/05,
 046a/09, 046a/13, 046a/18,
 0C4a/03, 0C4a/06, 0C4a/08,
 0C4a/09, 0C4a/16, 0C4a/19,
 0C4b/02, 0C4b/11, 0C5a/01,
 0C5a/03, 0C5a/04, 0C5a/08,
 0C5a/09, 0C5a/10, 0C5a/12,
 0C5a/20, 0C5b/01, 0C5b/06,
 0C5b/15, 0C5b/16, 0C5b/17,
 0C5b/20
 hem k. 031a/17
 her k. 016b/13, 019a/13

kim : Ki, öyle ki.

k. 003b/17, 011a/11, 011b/14,
 044b/05, 044b/06
 k.+ düğini 011a/07
 k.+ dür 024b/19, 031a/18
 k.+ e 025a/06
 k.+ in 014b/12, 014b/13
 k.+ ler 005a/11, 028b/12
 k.+ lersiz 005a/11
 k.+ sin 003b/06, 011a/06,
 011a/14, 031a/20, 033a/02,
 0C4b/15
 k.+ üñ 036b/13
 her k. 012b/19, 013a/02,

013b/18
her k.+ üj 008a/14

kimesne : Kimse, kişi.
k. 006a/02, 013a/06, 014a/06,
028a/13, 030a/05, 030b/06
k.+ ler 030a/16
k.+ ye 009b/03, 013a/05,
034b/13

kimi : Kimi, bazı, bazısı.
k. 008b/19, 009b/13, 036a/13,
036a/14
k.+ si 036a/12, 036a/13,
036a/14
k.+ sin 005b/02
k.+ sinüj 005b/03

kimse : Kimse.
k. 003b/14, 008b/06, 011a/16,
011b/05, 012b/18, 016a/14,
017b/09, 021a/16, 023a/17,
038b/11, 038b/12
k.+ lerile 005b/15
k.+ nüj 036b/11
k.+ sin 0C5a/03
k.+ ye 006a/02, 026b/06,
034b/10

kīn : Kin, garez, düşmanlık.
kīn tūt - :
k. t. di 002a/07
kībr ü kīn : Kibir ve düşmanlık.
k. ü k. 039b/10

kindār : Kin besleyen, kinci.
kindār ol - : Kindar olmak.
k. o.- ur 018a/11

kīne-sāz : Kin besleyen, kinci.
k. 024b/15, 026a/19

Kirdikār (Kird-gār) : Allah.
K. 006b/11, 037b/01
Kirdikār-ı a'zam : Yüce Allah.
K.+ dur 046a/13

kirpi : Kirpi.
k.+ ye 045b/16

kīse : Kese, torba.
k. 026a/13

kīş : Ok mahfazası, ok kuburu, sadak.
k. 045b/09
k.+ ler 004b/04
kīş ur - : Ok atmak.
k. u.- up 039a/19

kişi : Kişi, kimse, insanoğlu.
k. 003b/03, 005a/19, 005b/19,
006a/01, 006a/10, 007a/14,
010a/19, 011a/16, 012b/16,
013a/08, 016b/14, 016b/15,
024b/13, 030a/09, 036b/09,
037a/08, 037a/13, 037a/15,
040a/15, 040a/16, 044a/13
k.+ dür 021b/04, 029b/14
k.+ nüj 007b/12, 007b/13,
021a/14, 036b/10, 036b/16,
040a/18, 044b/15
k.+ sin 036b/13
k.+ ye 006a/01, 009b/03,
014b/21, 037a/13, 045a/04
k.+ yi 035a/13

kişne - : Atların yüksek ses çıkarması.
k.- di 045b/05

kişver : İklim, memleket, ülke.
k.+ i 002b/08

kitāb : Kitap.
k. 017a/16, 027a/19, 046a/08
k.+ da 008b/14, 023b/14,
027b/01
k.+ ı 037b/18, 046a/19
k.+ m 046a/15
k.+ ina 013a/09
ḥavāş k.+ ina 012b/21
k.+ nda 014a/07
k.+ larında 019a/19
k.+ uş 008b/13, 046a/14
kitāb-ı Süleymān-nāme :

Firdevsi'nin yazdığı kitap.
k.+ nüñ 002a/15
Ayrıca bk. **mücelled-i kitāb**

kizb : Yalan söyleme.
k.+ i 024a/01, 025a/19

ko - : 1. Kalmasını, devamını
sağlamak, yaşatmak.

ķ.- dılar 004a/03
ķ.- madı 044b/16
ķ.- madılar 044b/14
ķ.- madıydı 035a/21
ķ.- ram 029a/04

2. Geride bırakmak
ķ.- dı 004a/06

ķ.- r 006a/21, 044b/13

3. Bırakmak, yerleştirmek.
ķ.- dı 035a/01, 040b/11,
040b/12

ķ.- dılar 034a/15, 035a/06,
035a/15, 042b/11

ķ.- mışdur 016b/12
ķ.- ram 031a/06

4. Görevlendirmek, atamak.
ķ.- dı 020b/02, 020b/06,
034a/18, 043b/20, 044a/15

ķ.- dılar 041a/05

5. Terk etmek, bırakmak,
vazgeçmek.

ķ.- dı 0C5b/02

ķ.- dılar 026b/18

6. İzin vermek

ķ.- madılar 045b/07

7. Kovmak

ķ.- dı 044b/08

Ayrıca bk. **aç ķo-**; **ad ķo-**;

azuksuz ķo-; **cān u baş ortaya**

ķo-; **hākīm ķo-**; **ķīl ü ķāli ķo-**;

melāl ķoma-

ķoca - : Yaşlanmak.
ķ.- r 017b/14

ķoç : Koç.
ķ. 032b/15

ķodur - : Bıraktırmak, yerleştirmek.
ķ.- ıcak 028b/09

ķoğa : Kova.
ķ. 032b/21
ķ.+ nuñ 032b/21

ķol : Kol.
ķ.+ a 010a/02, 045b/08
ķ.+ ina 009b/15, 033a/01
ķ.+ ları 005a/10
ķ.+ ların 032a/04
ķol şal - : El sallamak, işaret
etmek.
ķ. ş.- up 045b/09

ķolay : Zor olmayan, basit.
ķ.+ dur 030a/01

ķolluķ : Kola takılan zırh.
ķ. 009b/15

ķon - : 1. Yerleşmek
ķ.- an göçer 042a/16
ķ.- dı 010a/12, 029b/01,
029b/02, 030b/08, 039b/05,
043b/12, 044a/14, 044a/15
ķ.- dılar 010a/07, 029b/03
ķ.- duğunuz 024b/01
ķ.- ğıl 005b/13
ķ.- up 025a/11
2. Tünemek.
ķ.- acak 023a/13
ķ.- dı 020b/10, 022a/14,
028a/02, 028a/05, 028b/01,
033a/13, 033b/04, 033b/06,
033b/18, 035a/14
ķ.- dılar 035a/15
ķ.- up 028b/08, 033b/04

ķondur - : Yerleştirmek, koymak.
ķ.- dılar 025b/17
ķ.- mışdı 025b/01
ķ.- uñ 025b/15

ķonuķluķ : Misafirlik.
ķ. 035a/14

ķop - : Meydana gelmek, zuhura gelmek, ortaya çıkmak.

ķ.- updur 006b/17
ķ.- dı 029a/13, 0C4b/04
Ayrıca bk. **ķulū ķop-**; **ūn ķop-**;
tufān ķop-

ķorķu : Korku. krş. **ķorku**
ķorķu bıraķ - : Korku vermek.
ķ. b(ġ)- updur 029b/15

ķork - : Korkmak.
ķ.- arım 003a/17
ķ.- avuz 042b/13
ķ.- dılar 014a/20, 015a/09,
035a/06
ķ.- dum 029b/06
ķ.- ma 021a/01
ķ.- maġıl 036b/02
ķ.- maņuz 020b/05, 034b/09,
035a/16, 042b/19
ķ.- up 009a/02, 034b/06,
034b/20, 035a/08, 045b/06

ķorkaķ : Korkan.
ķorkaķ ol - : Korkak olmak.
ķ. o.- ur 018a/07

ķorkıd - : Korkutmak.
ķ.- urdı 021b/10

ķorku : Korku. krş. **ķorķu**
ķ. 014a/13
ķ.+ dan 022a/21, 034a/02
ķ.+ sından 0C4a/06

ķoş - : 1. Hızlıca gitmek.
ķ.- dı 019b/12
2. Yardımcı olarak göndermek,
yanına katmak.
ķ.- up 045a/04
Ayrıca bk. **bile ķoş-**; **refiķ ķoş-**

ķoy - : 1. Kalmasını, devamını
saġlamak, yaşatmak.
ķ.- alum 010a/21

ķ.- am 003a/04
2. Varlığını korumak
ķ.- a 007a/09
3. Bırakmak, yerleştirmek
ķ.- am 014b/01
ķ.- ardı 028a/18
ķ.- dılar 041a/13
ķ.- ıvirür 006b/12
ķ.- uņ 043b/21
ķ.- up 009b/09, 010b/09,
039a/16
4. Terk etmek
ķ.- up 024a/01, 028a/08,
032b/09, 034b/14, 034b/18
5. Görevlendirmek
ķ.- alar 035b/12
Ayrıca bk. **baş ķoy-**

ķoyun : Koyun.
ķ. 018a/08, 037a/11
ķ.+ a 038b/10
ķ.+ ı 038b/01
ķ.+ lar 035a/13

ķöhne (kuhne) : Eski, eskimiş.
k. 008b/07

ķöpri : Köprü.
k. 032b/11

ķör : Görmeyen.
k. 031a/15
ķör it - : Göremez duruma
getirmek.
k. i(d)- em 022a/07, 023b/01

ķöy : Köy.
k.+ ini 027b/08

ķubbe : Yarım küre şeklinde bina.
ķ.+ sındaġı 021a/13
ķ.+ si 020a/17
ķ.+ sinde 021b/15
ķ.+ sine 010a/03
ķ.+ sinüņ 028a/13
ķubbe-yi felek : Gökyüzü.
ķ. 045b/05

ķ. f(g)- e 039a/10
Ayrıca bk. ‘**azm-i k̄ubbe-yi S̄uleymān bin Şahr-ı Nār it-; ‘azm-i Şahr-ı Nār k̄ubbesin k̄ıl-; gevher-i k̄ubbe-yi Şahr-ı Nār;**

k̄udret : Kuvvet, güç, iktidar; Allah’ın gücü.

ķ. 016a/20, 016b/01
ķ.+ i 013a/15, 013a/20
ķ.+ ile 038a/04
ķ.- in 038a/19
ķ.+ ine 032b/18, 0C5a/02, 0C5a/21
ķ.+ iyle 013b/21, 016a/19, 033a/04
ķ.+ ümden 017b/19
ķ.+ üñ 030b/19
k̄udret eli : Güçlü el.
ķ. e.+ yle 014b/05
k̄udret k̄alemi : Allah’ın kalemi.
ķ. ķ.+ yle 016a/07
k̄udret k̄andil :
ķ. ķ. 013b/04, 013b/05
k̄udret şem‘ : Allah’ın ışığı.
ķ. ş.+ inden 016a/18, 016a/20,
ķ. ş.+ ine 016b/01
k̄udret t̄acı :
ķ. t.+ nuñ 005a/14

k̄udretu’llāh : Allah’ın ezeli ve sonsuz gücü.

ķ. 035b/19

k̄uds : 1. Mukaddes, mübarek.

ķ. 016a/16
ķ.+ üñ 016a/19
2. Kudüs şehri
Ķ. ilinde 034b/10
Ķuds-i mübārek : Mübarek kudüs.
Ķ. 004a/10, 019b/13, 037b/05
Ķ.+ de 028b/20
Ķ.+ den 033a/18
Ķ.+ i 007a/09
Ķuds-i mübārek şahrāsı :

Kudüs çölü, ovası.
Ķ. ş.+ nda
Ķuds şahrāsı : Kudüs çölü.
Ķ. ş.+ nda 019b/17
Ayrıca bk. **Tāvus Ķuds**

k̄udsiyān : Melekler.

ķ. 001b/04

ķuġu : Kuġu kuşu.

ķuġu kuşı : Kuġu kuşu.
ķ. ķ.+ nı 020a/02

k̄ūh : Dağ.

k.+ ı 008a/01
k̄ūh-ı Berf : Berf dağı.
k. 0C4a/17
k̄ūh-ı beyābān : Çöl dağı.
k. 026b/18
k̄ūh-ı Demāvend :
k.+ den 043a/18
k̄ūh-ı Elbruz : İran’ın kuzeyinden doğuya doğru uzanan dağlar.
k.+ da 019a/14, 019b/11
k.+ dan 043a/18
k.+ uñ 034b/03
k̄ūh-ı Ķāf : Kaf dağı.
k.+ ıñ 020a/16
k.+ uñ 045a/19
k̄ūh-ı Semāvāt : Semavat dağı.
k.+ dan 043a/18
Ayrıca bk. **sedd-i k̄ūh-ı Ķāf**

Kūhistān : Dağlık yer, dağı olan yer.

K. 009a/12

ķuġl : Sürme, göz boyası.

ķuġl idin - : Sürme çekmek.
k. i.- em 027b/13

ķul : Allah’a göre insan, köle.

ķ. 031b/06
ķ.+ ı 038a/14
ķ.+ na 038b/04
ķ.+ ıñam 011b/06
ķ.+ ıyam 002a/09

ķ.+ lar 009a/09, 009b/17,
026a/10
ķ.+ lara 040b/04
ķ.+ ları 004a/07, 031a/03,
045a/19
ķ.+ larıdur 0C4a/20
ķ.+ larını 031b/06
ķ.+ larıyla 009b/16
ķ.+ laruñı 040b/17
ķ.+ laruñuz 042b/09
ķ.+ uña 040b/20
ķ.+ uñı 006b/07
ķul ol - : Tabi olmak.
ķ. o.- acaķdur 036a/14,
036b/02
ķ. o.- dılar 024a/15
ķ. o.- ısar 036a/13
ķ. o.- masına 036a/12

ķulac : Gergin Şekilde aılımmıŐ iki kolun parmak uları arasındaki uzaklık.

ķ.+ dı 029b/12
ķ.+ dur 029b/13

ķulağuz: Kılavuz, yol gsteren.

ķ. 044a/06
ķ.+ a 044a/03
ķ.+ lar 038a/13

ķulak / ğ : Kulak.

ķ.+ lar 029a/15
ķ(ğ)+ ı 027a/01
ķ(ğ)+ ın 026b/14, 027a/02,
040a/02

ķulağına ir - : İŞitmek, duymak.

ķ. i.- di 0C4b/14
ķ. i.- e 031b/07

Ayrıca bk. **cān ķulağıyla dinle-**

ķulaklı : Kulağı olan.

ķ. 032b/16

ķulan : Bir at tr.

ķ. 033b/13

ķule : Zirve, tepe. ķrŐ. **ķulle**

ķ.+ lerin 009b/18

ķulle : Zirve, tepe. ķrŐ. **ķule**

ķ.+ sinden 034b/03

ķ.+ sine 041b/02

ķullık : Hizmet, kulluk, kul olmak.

ķ.+ ları 0C5a/10

ķulzm : Deniz.

ķ. 019b/21

bahr-i ķulzm : Deniz.

b.+ e 019b/20, 020a/03

ķum : Kum, ince toprak.

ķ.+ a 0C4a/19

ķumaŐ : Tezgahlarda dokunmuş her trl dokuma.

ķ.+ ı 026a/12

ķumķuma : İine zemzem, mrekkep vb. konan yuvarlak karınlı madeni ŐiŐe.

ķ.+ lar 032a/12

ķumrı : Gri renkli, kuyruğunun ucu genellikle siyah beyaz, gvercinden kk ķuŐ.

ķ. 019b/19, 025b/20

ķur - : Hazırlamak, yapmak, inşa etmek.

ķ.- dı 038b/09, 039b/15

ķ.- mağa 024a/13

ķ.- up 009a/08, 039a/10

Ayrıca bk. **bezm āletin ķur-**;

bezm ķur-; **divān-hāne ķur-**;

divān ķur- ; **meclis-i hāŐ ķur-**

divānhānesin ķ.- dılar 044a/19

ķur'ān : İŐlam'ın kutsal kitabı.

ķ.+ da 032b/04

ķurb : Yakın olma, yakınlık.

ķ. 013b/05

ķurb-ı Hāķķa iriş - : Allah'ın

yakınlığına ulaşmak, Allah'a yakın olmak.
 . i.- p 037b/09

urban : Kurban, feda.

. 045b/09

.+ in 010a/03

urban ol - : Feda olmak, uğruna lmek.

. o.- p 039b/08

urd : Kurt.

. 018a/12

.+ a 006b/12, 023a/19,

037a/11, 038b/01, 038b/02

.+ ı 038b/10

urıl - : Yapılmak, inşa olmak,

kurulmak. krş. **kurıl-**

.- dı 025a/14

urtar - : Kurtulmasını sağlamak.

.- a 021b/03

.- am 021b/04

.- imadı 033b/09

.- maduğ 035b/06

urtıl - : Tehlikeli, olumsuz bir durumu atlatmak.

.- a 022a/06, 026b/04,

030a/04

.- madı 033b/10

uru : Islak olmayan, zayıf, ince.

. 006b/13

uru - : Kurumak, cansız hale gelmek.

.- dı 035a/21

uruca : Kuru.

. 0C4a/04

urut / d - : Zayıflatmak, etkisiz hale getirmek.

(d)- am 003a/05

urul - : Yapılmak, inşa olmak,

kurulmak. krş. **kurıl-**

.- dı 024a/12

.- miş 008b/19, 026a/05,

032b/12

kus : Kos, eskiden savaşlarda alınan buyuk bir davul.

kus-ı ĥarbi : Savaş davulu.

k. 045b/13

.+ ler 045a/11

uş : Kuş.

. 002b/08, 006b/17, 019a/09,

020b/15, 022a/17, 026a/12,

031b/02, 031b/03, 031b/19,

031b/21, 033b/06, 033b/20,

034a/18, 034b/02, 035a/03,

035a/04, 035a/10, 043b/07,

0C5a/07, 0C5a/13

.+ a 020b/19, 031b/03

.+ dur 022b/14

.+ ı 031b/05

.+ in 019b/15

.+ lar 018b/10, 018b/12,

018b/14, 019a/05, 019a/19,

019b/03, 019b/07, 019b/11,

019b/15, 020a/06, 020a/13,

020b/01, 020b/02, 033a/06,

033b/17, 033b/18, 033b/19,

034a/02, 034b/01, 034b/05,

035a/03, 035a/06, 035a/14,

035a/17, 035a/18, 035b/08,

035b/13, 042b/11, 042b/12,

042b/21, 043a/01, 043a/03,

043a/04, 043a/14, 043a/15,

043a/19, 043a/21, 043b/03,

043b/04, 043b/07

.+ lara 002a/19, 019b/14,

020a/12, 020b/06, 042b/12,

043a/21

.+ lardan 019a/08, 019b/18,

022a/20, 035a/08, 043b/06

.+ lardı 033b/20

.+ lardur 019a/17, 034b/05

.+ ları 019a/14, 019a/15,

019a/16, 019a/20, 019b/19,

019b/20, 020a/02, 020a/03,

020a/04, 034a/01, 034a/17,
043a/18
k.+ larıla 019b/14, 019b/17,
041a/07, 043b/10
k.+ larını 034b/13
k.+ larla 034a/19, 035a/01
k.+ larıu 035a/03
k.+ u 021a/02
k.+ u 031b/05
kuş dili : Kuşların konuştuğu
dil, lisan.
k. d.+ n 018b/20
k.+ lar d.+ n 018b/19
kuş dilince : Kuşların
konuştuğu lisana göre.
k. d. 043a/12
k.+ lar d. 018b/13
Ayrıca bk. 'azm-i kaķnūs kuşu
kıl-; cemī' -i kuşlar; hūdhūd
kuşu; Kaķnūs kuşu; kuĝu kuşu;
Rūh kuşu; saķa kuşu; serçe kuşu;
Sīmurĝ kuşu; sunķur kuşu; şāhin
kuşu; tāvus kuşu; ügeyik kuşu;
yund kuşu;

kuşcaĝaz : Küçük kuş.
k. 022b/13, 022b/14

kuşaklı : Kuşaklı olan.
k.+ lu 026a/10

kuşat / d - : Kuşatmak, çevrelemek.
k.- dı 006b/07, 039a/03
k.- dılar 029b/03
k.- mış 039a/02
k(d)- up 026a/08
k(d)- updur 006b/16

kūt : Yiyecek, gıda.
kūt-ı revān : Su gibi yiyecek.
k. 010a/17

kutlula - : Tebrik etmek, mübareklik
dilemek.
k.- maĝa 019a/21

kuvvat : Güç, takat.

k.+ i 012b/16, 029b/15
k.+ ile 0C5a/10
k.+ iyle 041b/03, 041b/06,
041b/08, 041b/12, 041b/13
k.+ le 008a/17
kuvvat dut - : Güçlenmek.
k. d.- ıcaķ 016b/03
kuvvat tut - : Güçlenmek
k. t.- ar 016b/08
k. t.- ıcaķ 016b/02
kuvvat vir - : Güçlendirmek,
canlandırmak.
k. v. 0C5a/08
k. v.- ipdür 023a/01
Ayrıca bk. **yüregi kuvvat tut-**

kuyı : Kuyu. krş. **kuyı**
k.+ nu 003b/01

kuyruk / ĝ : Kuyruk.
k(ĝ) + ı 031b/02
k(ĝ)+ ıla 042a/06
k(ĝ)+ inu 031b/02

kuyruklu : Kuyruĝu olan.
k. 032b/16, 032b/21, 0C5a/14

kuyu : Kuyu. krş. **kuyı**
k. 029b/18, 029b/19
k.+ dan 003b/05, 030a/01
k.+ nu 003b/02, 003b/03,
003b/18, 029b/11, 030a/08,
030a/09, 030a/11
k.+ sunu 009b/16
k.+ ya 002b/13

kūzeh : ?
k.+ 012a/19
k.+ e 012a/21

kūffār : Kafirler, Allah'ı reddedenler.
k.+ u 046a/11

kūfr : Küfür, Allah'a inanmama.
k.+ i 045b/21

kūhen : Eskimiş.

- nākilān-ı kühen :**
n. 002a/15
- kül :** Kül, ateş kalıntısı.
k.+ ini 030a/02
- külāhlu :** Külâhı olan, başlıklı.
k. 009a/09
- küllü :** Bütün, tüm. krş. **küllü**
k. 011b/18, 025b/21
k.+ ŋüzi 012a/08
k.+ si 018a/06
k.+ sin 002a/17, 024a/01
k.+ sine 034b/12
k.+ sini 040b/18
- küllü :** Bütün, tüm. krş. **küllü**
k.+ sinden 018a/17
- kün :** “Ol!” anlamına gelen söz.
k. 011b/19 , 017a/17, 027b/03,
046a/04
- kürklü :** Kürkü olan.
kürklü ol - : Kürklü olmak.
k. o.- ur 018a/09
- kürsî :** Oturulacak yüksekçe yer, taht.
k. 014a/16
k.+ lerde 024a/08
- küstāh :** Saygısız, edepsiz.
küstāh ol - : Saygısızlık,
edepsizlik etmek.
k. o.- ma 017a/07
- kütük :** Kalın ağaç gövdesi.
k. 004b/03
- lā :** Arapça olumsuzluk edatı.
lā-büdd : Mutlaka, elbette.
l. 009b/02, 017b/20
lā-cerem : Şüphesiz, besbelli.
l. 017b/13
lā-naẓîr : Emsalsiz benzersiz.
l. 008b/02, 012a/06, 017b/02,
- 022b/05, 031a/11, 045b/20
Ayrıca bk. **nūr-ı lā-naẓîr**
Lā-şerîk : Eşsiz, benzersiz,
hiçbir ortağı olmayan, Allah.
l. 008b/02, 017b/02
lā-tuzîğ :
l. 017a/08
lā-vezîr : Veziri olmayan.
l. 017b/02
lā-yenām : Uyumayan.
l. 008b/02
lā-yezāl : Ölümsüz, ebedi
Allah.
l. 008b/02, 008a/06, 011b/19,
017b/02
- lāf :** Söz, lakırdı, konuşma.
lāf ur - : Söz söylemek.
l.+ ı urdı 003a/06
l. u.- dılar 010a/21, 010b/05
l. u.- inca 003a/08
lāfi egüp şavur - : Konuşmak,
laf atmak.
l. e. ş.- dılar 010b/01
- lāğar :** Zayıf, cılız.
lāğar ol - : Zayıf olmak.
l. o.- dı 002a/01
- la' in :** Kovulmuş, lanetlenmiş,
istenmeyen
l. 002b/09, 003a/06, 003a/20,
022a/05, 022b/20, 023a/16,
023b/01, 024a/15, 026b/09,
029a/07, 030b/10, 030b/20,
0C4a/14
l.+ den 037b/02
l.+ üğ 022a/06
Ayrıca bk **İblis-i la' in**
- lağab :** Takma ad.
l. 040a/13
l.+ um 040a/07, 040a/17
- laklak (laklak) :** Leylek.
l.+ a 033b/16

1.+ i 020a/05

la^ç1 : 1. Dudak
1.+i 027b/09
2. Değerli, kırmızı bir taş.
1. 008b/03, 0C5b/05
1.+ den 032b/12
la^ç i yākūt : Lal ve yakut taşı.
1 i y. 006b/12
la^ç1-īn : Kırmızı renkli.
1. 009b/12
la^ç1 ol - : Kırmızı olmak, kana bulanmak.
1. o.- mış 004b/05
la^ç1-pūş : Kırmızı örtü.
la^ç1-reng : Kırmızı renk.
1. 003a/16
la^ç1-reng it - : Kanla kırmızıya boyamak.
1. i(d)- elüm 010b/03
1. i(d)- erken 0C5b/19
la^ç1-reng ol - : Kandan kırmızıya boyanmak.
1. o.- a 010b/04
1. o.- dı 010a/08
Ayrıca bk. **dürr ü la^ç1 ol-**

lāle : Lale.
1. 042a/17
lāle-zār : Lale yetişen yer, lale bahçesi.
1. 0C5b/06

la^çnet : Allah'ın bağış ve merhametinden yoksun kalma, beddua.

1. 031a/17, 031b/01
la^çnet kı1 - : Lanet etmek.
1. ç.- sunlar 031a/17

laṭīf : İnce bir ruh güzelliğine sahip olan, hoş, nazik, yumuşak.
1. 009b/08

lāyık : Uygun, yaraşır, münasip.
1. 016b/02, 019b/10, 020a/06, 020a/14, 021a/14, 021a/17,

021b/15, 024b/21, 025a/03, 044b/07

lāyık gör - : Yakıştırmak, uygun görmek.

1. g.- diler 020b/01

1. g.- üp 025a/08

lāyık ol - : Uygun Olmak.

1. o.- a 020a/07

1. o.- maz 017b/21

1. o.- mazdı 014b/18

1. o.- ur 016b/03, 018a/03

lāzım : Gerekli, lüzumlu.

1. 021a/15

lāzım gel - : Gerekmek.

1. g.-en 019a/08, 019a/18, 044b/19

1. g.- ür 024b/08

lāzım ol - : Gerekmek.

1. o.- ur 006a/20, 019b/04

leb : Dudak.

1.+ in 002a/10

1.+ ünden 008b/10

lem-yelid : Doğurmayan; Allah

1. 011b/18

Lem-yezel : Ölümsüz ve baki olan Allah.

1.+ sin 011b/18

leş (lāşe) : Leş, ceset.

1. 042b/11

leşker : Asker, er.

1. 006b/18, 007a/01, 007b/04, 009a/01, 019a/21, 025a/03, 039b/04, 042a/15, 042b/05, 0C4a/12

1.+ i 002b/04, 002b/09,

005a/03, 006a/19, 006b/17,

010a/09, 031a/03, 035b/21,

039a/02, 039a/05, 045a/20,

045b/10

1.+ ile 005b/17, 007b/08,

023b/04, 031a/10, 045a/10

l.+ imüz 030b/17, 031a/05
 l.+ in 007a/11, 011a/19,
 011b/02, 015a/04, 015a/06,
 044b/07
 l.+ inde 030a/21
 l.+ inden 004a/06, 004a/10
 l.+ ine 006a/16, 008b/17
 l.+ ini 005b/06, 025a/21
 l.+ inüj 011b/04
 l.+ inüzi 010a/19
 l.+ iyle 012a/03, 021a/10,
 029b/02
 l.+ lerile 006b/07
 l.+ lerin 002a/21
 l.+ üm 024b/20, 026a/20
 l.+ ümüj 026a/18
 l.+ üj 005b/07, 007b/18
 l.+ üjü 025a/05
leşker çek - : Asker çıkarmak,
 düşman üzerine asker
 göndermek.
 l. ç.- üp 002a/21, 042b/04
leşker-i Kūbād : Keykubad'ın
 akteri.
 l.+ ı 036a/02
 Ayrıca bk. **gerd-i leşker**

levād : ?

l.+ ina 0C4b/11

levḥ : Yassı, düz üzerine resim, yazı
 gibi şeyler yazılabilen nesne, levha.

l. 016a/02, 016a/07, 032b/16
 l.+ i 014a/16, 032b/17, 032b/19
 l.+ ine 016b/18

levḥ-i mahfūz : Allah
 tarafından takdir edilen
 şeylerin yazılı olduğu manevi
 levha.

l. 016a/08
 l.+ a 016a/06

levn : Renk, boya; sıfat.

l.+ e 045a/01
 l.+ leri 015a/11

leyki : Lakin, ama, fakat.

l. 001b/13, 020a/21, 030b/10,
 031a/09, 036a/05

leyl : Gece.

ley ü nehār : Gece ve gündüz

l. ü n. 0C5a/02, 020a/11
 Ayrıca bk. **nışfu'l-leyl**

lezzet : Tat, lezzet.

l.+ i 024a/02

libās : Elbise, esvap.

l. 015b/05
 l.+ lar 005b/19

Ayrıca bk. **mātem libāsı**

līki : Ama, fakat, lakin.

l. 002a/01, 007a/12, 021a/18,
 021a/20, 022a/06, 024a/01,
 024a/04, 025b/09, 027b/05,
 027b/11, 038b/11, 038b/12

līkin (lākin) : Ama, fakat.

l. 027b/10, 027b/12

lisān : Konuşulan dil.

l.+ ıla 034a/21
 Ayrıca bk. **faşih lisān**

loḳma : Küçük yiyecek parçası.

l.+ ları 041b/17

lūrī : Fare avlayan bir kuş türü.

l. 018a/11

luṭf : Lütuf, iyilik, ihsan.

l.+ uḡ 005a/18, 017a/08,
 027b/05

luṭf eyle - : Lütufta bulunmak.

l. e.- gil 036a/04, 036b/04

luṭf-i Ḥak : Allah'ın lutfu.

l.+ dan 038a/02

luṭf it - : İyilikte, ihsanda
 bulunmak.

l. i. 002a/11

l. i(d)üben 008a/03

l. i(d)üp 002a/10, 008a/05,

038a/05
luṭf kıḳıl - : İyilikte, ihsanda bulunmak.
 l.ḳ.- up 007a/02, 012a/01
luṭf-ı Rabb : Allah'ın lutfu.
 l. 008a/09
 Ayrıca bk. **feyz-i luṭf**; **kān-ı luṭf**; **neṣīm-i luṭf**

mā :

mā-yı menden geç : Kişinin sadece Allah'a yönelmesi.
 m. g.-meyince 017a/09
mā-yı menlik-nāme : Benlik, kişinin kendi varlığını terketmesi, vahdet.
 m.+ sin 017a/09

ma^ʿbūd : Allah.
 m. 037a/14

mā-cerā : Olup biten şey.
 m.+ ların 018b/19

mā-dām : Madem.
 m. 012b/17

ma^ʿden : Maden.
 m.+ de 018a/14
ma^ʿden-i cūd-ı mürüvvet : Cömertlik kaynağı.
 m. 001b/12

ma^ʿel-kıṣṣa : Sözüün kıyası, kısaca.
 m.- kıṣṣa 005b/16, 007b/08, 020a/03, 021b/15, 023a/04, 023b/06, 023b/10, 024a/08, 028a/17, 028b/21, 029b/13, 040b/01, 041a/18, 043a/15, 043b/04

mağara : Mağara.
 m. 035b/15

mağlūb : Yenilmiş, mağlup.
mağlūb eyle - : Yenmek.
 m. e. 017a/10

mağlūb ol - : Yenilmek.
 m. o.- dı 016b/16

mağrib : Garp, batı.
 m. 015b/13, 024a/06
 Ayrıca bk. **sultān-ı mağrib**

mağz : Dimak, zihin.
mağz-ı şirīn :
 m. 045b/13

mağzūb : Gazaba uğramış.
mağzūb eyle - : Gazaba uğratmak.
 m. e.- yen 037b/10

māh :1. Ay. 2. Ay yüzlü güzel.
 m. 001b/10, 006b/19, 007a/01, 022b/04, 0C5b/01
 m.+ ı 001b/06
 m.+ ıyam 026a/17
 m.+ um 006b/15
 m. u sāl 008a/21, 011b/18
māh-ı zamān : Devrin mahı.
 m. 037a/10

maḫal : Yer.
 m. 024a/01

mā-ḫaṣal : Hasıl olan, meydana gelen.
 m. 013b/11

mā-ḫazar : Hazır bulunan.
 m. 033a/04, 034b/15

maḫbūb : sEvilmiş, sevilen, sevgili.
 m. 034a/20
 m.+ ıla 008b/07, 034a/04
 m.+ ımlayısı 034a/06
 m.+ umuḡ 034a/06
 m.+ uḡ 034a/05
maḫbūb-ı eḫadī : Birircik sevgili.
 m. 013b/06
maḫbūb-ı Ḥudā : Allah'ın sevgilisi; Hz. Muhammed.

m.+ yı 013b/07
maḥbūb it - : Sevgili, sevilen duruma getirmek.
 m. i(d)- en 037b/09
maḥbūb ol - : Sevgili olmak.
 m. o.- sun 008b/09

maḥcūb : Örtülü, perdeli, kapanmış
maḥcūb-ı ra' nā : Güzel, latif, hoş örtünmüş, kapalı.
 m. 020b/16

maḥfūz : Korunmuş, hıfzolunmuş.
 m.+ dur 016a/07
 Ayrıca bk. **levḥ-i maḥfūz**

māhir : Hünerli, becerikli, usta.
 m.+ em 003a/03
māhir ol - : Usta olmak.
 m. o.- ur 018a/10

maḥkūm : Hüküm altında olan.
 m.+ dur 012b/06
maḥkūm ol - : Hapsolmak.
 m. o.- a 003a/01, 008a/05

maḥlūk : Halk olunmuş, yaratılmış.
 m. 006b/14, 014a/18, 018b/01, 027a/20
 m.+ ı 020a/09, 017b/02
 m.+ lar 008b/19
 m.+ uḡ 036b/09, 038b/04

maḥlūkāt : Mahluklar.
 m. 003b/09, 015b/09, 037a/11
 m.+ a 015b/18
 m.+ inuḡ 033a/03
 m.+ ı 007a/16
 m.+ lardan 023b/19
 m.+ uḡ 015b/20
 Ayrıca bk. **şıfat-ı maḥlūkāt**

māhrem : Çok samimi, yakın, içli dışlı olan.
 m.+ üḡ 037b/21
māhremi ol - : Yakını olmak.
 m. o.- a 008a/14

m.+üḡ o.- ıcaḡ 037b/21

maḥv : Yok etme, perişan etme.
maḥv it - : Mahvetmek, yok etmek, perişan etmek.
 m. i(d)- e 046a/10

maḡāl : Söz, lakırdı, laf.
 m. 008a/18, 012a/01, 017a/03, 037b/05

maḡām : Durulan, durulacak yer, mevki.

m.+ a 031b/18, 031b/20, 032b/09, 0C4a/21
 m.+ da 0C4b/05, 0C4b/10, 032a/05
 m.+ dan 032b/08, 0C4b/08
 m.+ ina 0C5b/04

maḡbūl : Kabul olunmuş.
maḡbūl it - : Kabul etmek.
 m. i(d)- e 036a/20
maḡbūl ḡıl - : Kabul etmek.
 m. ḡ.- up 0C5b/11
maḡbūl ol - : Kabul etmek.
 m. o.- a 021a/19, 036a/18

māker : Mekreden, hileci.
 m. 005a/04

maḡhūr : Kahrolmuş mağlup olmuş, bozguna uğratılmış.
maḡhūr ol - : Kahrolmak, mağlup olmak.
 m. o.- dı 011b/17

maḡşūd : İstenilen şey, istek.
 m. 019b/02
 m.+ ı 008a/09, 024b/07
 m.+ u 034a/08
 m.+ um 029b/21
 m.+ uḡ 011a/14
 m.+ uḡı 036a/19
maḡşūd bul - : İsteğine kavuşmak.
 m.+ı b.- asın 017a/11

māl : Mal, mülk, servet, varlık.
 m. 007b/07, 038b/14, 044a/18
 m.+ e 046a/03
 m.+ ı 024b/09, 024b/08
 m.+ in 007b/12, 025b/08
 m.+ ını 025b/08
 m.+ uñ 011a/21, 018a/17
māl-i Dāvud : Hz. Davud'un
 malı, varlığı.
 m. 024b/07
māl ü menāl : Varı yoğu, bütün
 varlığı.
 m. ü m.+ in 007a/10
 m i m.+ i 025b/07
māl-i Süleymān : Hz.
 Süleyman'ın varlığı, serveti.
 m. 024b/20

māl-a-māl : Çok dolu, dopdolu.
māl-a-māl ol - : Dolmak.
 m. o.- mış 002b/05

mālik : Sahip; hükümdar.
 m.+ i 018b/04
 m.+ üñ 026a/01
mālik ol - : Sahip olmak.
 m .o.- maz 015a/18

ma' lūm : Bilinen, belli.
 m.+ dur 038a/12

mā'mūr (me'mūr) : Emir almış, emri
 yerine getiren, görevli.
mā'mūr ol - : Emri yerine
 getirmek.
 m. o.- a 008a/05
 m. o.- acağdur 036a/11

ma' nā : Anlam.
ma' nā-yı ādem :
 m. 006b/11

ma' nī : krş. ma' nā
 m. 037b/11

manşıb : Makam, mevki.

manşıbdan düş - : Makamını
 kaybetmek.
 m.+ ından 006a/03

manşūr : Allah'ın yardımıyla galip,
 üstün gelmiş.
manşūr ol - : Galip gelmek.
 m. o.- a 012b/18

manṭık : Mantık.
manṭık ol - :
 m. o.- ur 018a/12

mār : Yılan.
 m. 017a/01, 026a/18,
 mār u mürdan 036a/09
 mūr u mār 020a/09, 034b/11,
 mūr u m.+ larıñ 0C5a/11
 m.+ uñ 023b/18
 Ayrıca bk. merg-i mār

maraz : Hastalık; bela.
 m. 037b/08
 m.+ ına 0C5b/12

ma' rifet : Ustalık, beceri.
 m. 016b/16, 038a/06
 m.+ iyle 030b/05

martı : Martı.
 m.+ yı 020a/02

ma' rūf : Herkesçe bilinen, tanınmış,
 belli.
 m. 019a/19

maşlahat : İş, emir, husus.
maşlahat gör - : İş görmek, iş
 yapmak.
 m. g.- üp 025a/07

ma' şūm : Suçsuz, günahsız.
 m. 017b/10, 017b/20
 m.+ dur 017b/21
 m.+ iken 017b/08
 m.+ larıñ 017b/08
ma' şūm ol - : Suçsuz olmak.

- m. o.- anlar 017b/21
- maşrıq** : Güneşin doğduğu taraf, şark, doğu.
m. 032b/01, 032b/05
m.+ dan 021a/03, 032b/18
m.+ uş 032b/08
- ma'şūk** : Aşık olunan, sevgili, sevilen.
m. 034a/06
m.+ nasın 027b/07
- māt** : Yenik.
māt eyle - : Yenmek.
m. e.- di 040a/21
māt it - : Yenmek.
m. i(d)- e 024b/11
māt ol - : Yenilmek.
m. o.- ma 037b/09
- maṭbū'** : Basılmış.
m.+ dur 018a/06
- mātem** : Yas.
mātem libāsi : Yas elbisesi.
m. l. 029a/02
- maṭla'** : İlk bölüm.
maṭla' -ı dāsītān : Destanın ilk bölümü.
m.+ uş 002a/16
- māye** : Asıl, öz.
m. 046a/01
- maẓarrat** : Zarar, ziyan.
m.+ dan 018a/02
- mazlūm** : Zulüm görmüş, zulme uğramış.
m.+ ları 038a/13
- mazmūn** : Mana, anlam.
m.+ na 030b/12
- ma'zūr** : Özürlü bulunan, özürlü.
m. 007a/21
m.+ dı 007a/21
ma'zūr tūt - : Mazur görmek, hoş görmek.
m. ṭ.- ğıl 035a/15
- me-bādā** : Sakın, olmaya ki...
m. 004b/20, 027b/09
- mebde'** : Evvel, başlangıç, ilk.
mebde'-yi pāk-zāt : Temiz zatlardan ilki.
m. 017a/17
- mecāl** : Güç, kuvvet, takat; fırsat.
mecāl bul - : Mecal bulmak.
m. b.- saş 027b/13
mecāli kılma - : Gücü bitmek, kuvveti kalmamak.
m. k.- dı 033b/12
- mecālis** : Meclisler, Süleymān-nāme'nin bölümleri.
m. 037b/13
m.+ in 008a/17
- meclis** : 1. Bölüm, kısım, Süleymān-nāme'nin bölümü.
m. 002a/16, 008b/05, 008b/07, 017a/12, 027a/17
m.+ i 037b/14
m.+ in 046a/15
m.+ inüñ 002a/05, 008b/06, 017a/20, 027b/07, 037b/19, 046a/14
meclis-i bāb : Bölüm başlangıcı.
m.+ da 008b/14
m.+ uş 002a/17, 008b/14
2. Oturulacak, toplanılacak yer, dünya; toplantı, toplanma.
m. 010a/16, 016b/02
m.+ e 016b/01,
m.+ ine 010a/16, 024a/08, 024a/16
meclis-i ḥāş it - : Özel, seçkin toplantı kurmak, yapmak.

m. i.- meyen 008b/07
meclis-i hâş kur - : Özel, seçkin toplantı kurmak, yapmak.
 m. k.- dılar 009b/10
meclis-i hâş kurul - : Özel, seçkin toplantı kurulmk, yapılmak.
 m. k.- dı 024a/12

mecmū^ç : Cem olunmuş, toplanmış.
mecmū^ç -i **‘ālem** : Dünya.
 m.+ e 031a/21

meded : Yardım, imdat; aman.
meded ir - : Yardım gelmek.
 m. i.- e 027b/20
meded eyle - : Yardım etmek.
 m. e. 008a/03
 m. e.- gil 007a/04
meded um - : Yardım beklemek.
 m. u.- am 003b/18

medenī : Şehirli.
 m.+ yi 007b/06

medh : Övme, övgü.
 m.+ idür 002a/03
 m.+ üñi 002a/01
medh-i şāh : Şahın övgüsü.
 m.+ ı 039b/16
medh it - : Övmek.
 m. i(d)- üp 034a/21

meger : Meğer, oysa ki; halbuki; olsa olsa; ancak.
 m. 007b/18, 013b/20, 021b/20, 023a/15, 032a/13, 033b/04

mehīb : Heybetli, korkunç.
mehīb ol - : Korkunç, heybetli olmak.
 m. o.- ur 018a/11

mehlikā : Ay yüzlü güzel.
 m. 027a/19

mekān : Yer, mahal.
 m. 017a/17

mekkār : Mekreden, hileci, düzenbaz.
 m. 007b/20, 011a/12, 030b/18, 030b/21
 m.+ a 007b/12
mekkār ol - : Hileci olmak.
 m. o.- ur 023a/16

meknūn : Dizilmiş, sıralanmış, düzenlenmiş.

meknūn ol - : Düzenlenmek.
 m. o.- a 046b/02

mekr : Hile, oyun, düzen; sihir.
 m.+ i 023b/01
 m.+ idür 023a/10
 m.+ ile 007b/21, 022b/18
 m.+ ine 037a/20
 m.+ ini 022a/06
 m.+ üñ 031a/10
mekr kııl - : Aldatmak.
 m. k.- sam 003a/05

mektüb : Mektup.
 m. 030b/21

melaḥ-mūr : Bir karıncanın Hz. Süleyman'a götürdüğü hediye.
melaḥ-mūr ol - : Melāḥ-mūr olmak.
 m. o.- up 011b/05

melā'ike : Melekler.
 m. 014b/18, 015a/04, 015a/15, 032a/08, 032b/06, 032b/07
 m.+ lerdür 015b/09
 m.+ lere 014b/15
 m.+ ye 014b/16
 m.+ yi 015a/02
melā'ike-yi muḥarrebīn ve kerrübīn : Allah'a en yakın, meleklerin en büyüğü; Cebrail.
 m 015a/13

melā'īn : Lanet edilmeye değer işler,

hareketler.

m. 030a/17
m.+ i 029a/01
m.+ lere 028b/13
Ayrıca bk. **server-i melâ'în**

melâl : Üzüntü, keder, sıkıntı.

melâl koma - : Dert bırakmamak.
m. k. ya 008a/20
Ayrıca bk. **def' -i melâl; pür melâl**

melâlet : Sıkıntı, sıkılma.

m. 007a/15
m.+ ile 007a/15

melek / g : Melek.

m. 012a/20, 012a/21, 012b/08, 012b/21, 013a/18, 013a/19, 013b/08, 013b/13, 013b/17, 013b/18, 013b/19, 013b/21, 014a/01, 014a/04, 014a/06, 014a/08, 014a/14, 015a/08, 015b/16, 015b/19, 015b/20, 015b/21, 016b/11, 016b/19, 018a/05, 018b/03, 018b/06, 018b/07, 028b/15, 029a/01, 035b/19, 0C5a/19, 0C5a/21
m.+ den 020b/18
m.+ dür 012a/17
m(g)+ e 015b/21, 016a/13
m.+ i 012a/15
m.+ ler 014a/09
m.+ lerden 013a/05, 013a/14
m(g)+ üñ 013b/02, 014a/03
melek-i a'zam : Büyük melek.
m. 012b/01, 012b/02, 013b/16, 014a/05, 014a/10, 0C5a/03
m.+ uñ 013b/17
melek-i Mikâ'il : Mikail.
m.+ üñ 012b/04
melek-i muḳarrib : Büyük melek.
m.+ em 003b/08
melek-i müvekkel : Şahbâṭā 'Ā'il'in lakabı.

m. 018a/04, 036b/05, 0C5b/08
m.+ i 012a/16

melek-i müvekkel-i insân :

Şahbâṭā 'Ā'il'in lakabı.

m. 015b/17, 035b/20, 036b/01

melek-i Şahbâṭā 'Ā'il : Şahbâṭā 'Ā'il isimli melek.

m. 014a/09, 036a/21

melek-şüret : Melek şeklinde.

m. 029a/01, 030b/02, 033a/07

Ayrıca bk. **ḫüyuñ melek eyle-**

meleküt

m. 012b/05, 012b/07, 013b/06, 013b/18, 013b/19, 013b/20, 013b/21, 014a/05, 022a/19, 028b/14, 028b/21, 033a/11
m.+ laruñ 012b/06

melekü'l-mevt : Ölüm meleği; Azrail.

m. 014b/04

melik : Hükümdar, padişah.

m. 004a/16, 005a/07, 019a/12, 024a/18, 026a/09, 036a/10
m.+ den 011b/04, 024b/09, 031a/13
m.+ e 003a/16, 005b/04
m.+ i 004b/14, 004b/15, 004b/16, 007b/11, 011a/09, 011a/15, 011a/18, 023b/06, 024a/06, 024a/19, 024a/20, 024a/21, 024b/04, 024b/05, 024b/18, 024b/19, 024b/21, 025a/01, 025a/02, 025a/06, 025a/10, 025a/14, 025a/15, 025a/16, 025a/21, 025b/02, 025b/05, 025b/13, 025b/14, 025b/15, 026a/06, 026a/14, 026a/15, 026b/12, 026b/13, 026b/15, 026b/21, 027b/17, 042b/03
m.+ ile 026b/19
m.+ inden 027a/02
m.+ ine 024b/03, 025a/17
m.+ ini 004b/17
m.+ inüñ 011a/18, 024a/04,

024b/03, 025b/05, 025b/07
 m.+ ler 005a/12, 005a/13,
 005a/21, 005b/10, 025a/15,
 030b/13
 m.+ lerden 006a/19
 m.+ lere 005b/01
 m.+ leri 005a/10, 005b/08,
 007a/19, 012a/11, 024b/10,
 026a/02
 m.+ lerin 004b/18
 m.+ lerüñ 003a/08
 m.+ üñile 025a/16

melik-i bî-dîn : Dinsiz
 hükümdar.

m. 003a/12

melik-i cihân : Dünya
 hükümdarı.

m. 043b/16

melik-i Endelüs Şâh : Endülüs
 hükümdarı.

m. E. ş.+ a024a/19, 023b/03,
 024a/20

melik-i tayyâr : Kuşların
 padişahı.

m.+ sını 020a/08

melik-i Yünân : Yunan
 hükümdarı.

m. 004a/13

melik-i zamân : Zamanın
 hükümdarı.

m. 024b/04

melik-zâde : Hükümdar oğlu.

m. 034b/08, 043a/01, 043a/02,
 043a/05

m.+ ler 005a/11, 026a/10

m.+ nüñ 042b/14

m.+ yile 035a/07

m.+ yi 042b/09

melike : Hükümdar, padişah.
 m.+ yi 011b/14

melül : Usanmış, bıkmış; üzgün,
 hüznü.

m. 027b/09

melül ol - : Usanmak; üzölmek.

m. o.- a 027b/07

m. o.- dı 006a/18, 007a/07,
 007a/15, 010a/13, 025b/06,
 026a/15

m. o.- dılar 039b/19

m. o.- up 006b/09, 045a/17

mel' ün : Lanetlenmiş, lanetli.

m. 029a/07, 030b/06, 031a/19,
 031a/20, 031a/21

m.+ dur 003b/14

m.+ ıla 030a/12

Ayrıca bk. **rây-ı mel' ün**

mel' üne : Lanetlenmiş, lanetli.

Berğ-ı Cüzü-yı mel' üne
 030b/11

memleket : Ülke, diyar.

m. 003a/11, 018a/20, 036b/18,
 044b/04

m.+ e 0C4a/18

m.+ lerüñ 038b/03

m.+ üñ 0C4a/02

m.+ üñe 044b/10, 045a/14

men : Ben.

m. 002a/07, 002a/08, 002a/09,
 008a/09, 008a/21, 026b/01

cân-ı men : Benim canım.

c. 026b/11, 030a/07

şâh-ı men : Benim şahım.

ş. 041a/07

Ayrıca bk. **mâ-yı menden geç-**

men' : Yasak etme, engelleme.

men' eyle - : Yasaklamak,
 engellemek.

m. e.- di 0C4a/02

men' it - : Yasaklamak,
 engellemek.

m. i.- diler 044b/14

menâl : Sahip olunan, ele geçirilen.

mâl ü menâl : Varı yoğı, bütün
 varlığı.

m. i m.+ i 025b/07

m. ü m.+ in 007a/10

menāre : Minare.

m. 033b/03, 041a/20

m.+ ye 035a/04

menāre-veş : Minare gibi.

m. 042a/04

menī : Dölsuyu, sperm.

m. 043a/07

menķūr : Delinmiş, oyulmuş.

ķīf-i m.+ lara 024a/15

menşūr : Neşrolunmuş, yayılmış.

m. 046a/17

menzil : Yolda dinlenen yer; mesafe, uzaklık.

m. 001b/05, 017b/13, 031b/12

m.+ in 011b/20, 023a/17

m.+ inüz 012a/09

m.+ lerin 002b/17, 021b/03

m.+ üñ 018b/05

merātīb : Mertebeler, rütbeler.

merātīblere ir - : Rütbe, makam, mevki sahibi olmak.
m. i.- esin 037a/04

mercān : Mercan.

m. 026a/12

merd : Yiğit, cesur; özü sözü bir olan.

merd-i merdān : Yiğitler yiğidi.

m.+ larıla 009b/18

merd ol - : Mert olmak.

m. an 009a/07

merdān : Yiğitler, mertler.

merd-i merdān : Yiğitler yiğidi.

m.+ larıla 009b/18

merdānelik : Yiğitlik.

‘**ālem-i merdānelik** : Yiğitlik
alemi.

‘ā. 031b/04

merdüm : İnsan.

m. 017a/01

merg : Ölüm.

m.+ e 042a/14

merg-i mār : Ölüm yılı; ecel.

m.+ ı 042a/15

merğüb : Rağbet edilmiş, istenen.

merğüb-ı şamed : Ulu, yüce

sevgili.

m.+ i 013b/07

merhabā : Merhaba, selam.

m. 012b/01

merk : Hile.

m. 005a/04

merkad : Kabir, mezar.

m.+ inüñ 020a/17

m.+ ların 028a/20

merkez : Merkez, orta.

merkez-i gāyet : Son merkez.

m.+ i 032b/18

Merrīh : Merih, Mars.

m. 010b/01, 010a/09, 012b/17,
039b/01

Merrīh-vār : Merih gibi.

m. 009b/01

Ayrıca bk. **gūş-ı merrīh**

mertebe : Derece, rütbe.

m. 017b/11

m.+ sini 038a/20

mertebeye ir - : Rütbeye sahip
olmak.

m. i.- miş 006a/02 006a/02

mescid

Mescid-i Akşā : Kudüste’ki
cami.

M. 037b/06

meşel : Dokunaklı ve manalı söz.

m. 008a/12
Ayrıca bk. **fi'l-meşel**

meşelā : Misal olarak, söz gelişi.
m. 016a/17

mesken : Oturulacak, yaşanılacak yer,
yurt.

mesken ol - : Yurt olmak.
m. o.- maz 017a/10
Ayrıca bk. **rub' -ı mesken**

meskūn : Oturulacak, yaşanılacak yer.
meskūn ol - : Meskun olmak.
m. o.- a 046a/21
Ayrıca bk. **rub' -ı meskūn**

mest : Sarhoş.
m. 040a/18
mest ol - : Sarhoş olmak
m. o.- up 040b/04
mest-i medhūş ol - :
Şaşkınlıktan kendinden
geçmek.
m. o.- dı 017b/01

meşgūl : Bir işle uğraşan, iş görmekte
olan.

m. 003b/02
m.+ dūr 001b/04
m.+ ler 031b/12
meşgūl ol - : Bir işle uğraşmak.
m. o.- dı 011b/15, 038b/09
m. o.- dılar 009b/09, 029a/21
m. o.- ğıl 043a/02
m. o.- uram 012b/09
Ayrıca bk. **'ibādeti meşgūl ol-**

meşhūr : Meşhur, ünlü.
m. 019a/19
m.+ ların 019b/16
Ayrıca bk. **ğayr-ı meşhūr**

meşveret : Danışma, görüş almak.
meşveret eyle - : Danışmak.
m. e.- di 020a/06
meşveret kııl - : Danışmak,

tartışmak.
m. k.- ğıl 036b/03
m. k.- up 007b/01

mevāc : Dalgalar.
m. 022a/20, 023a/12
mevāc-ı a' zam : Büyük
dalgalar.
m.+ da 023a/06

mevc : Dalga.
m. 022b/02, 045b/03
m.+ inden 027b/19
mevc ur - : Dalga vurmak.
m. u.- up 009a/05, 022a/10,
045a/03, 0C4a/21
m. u.- ur 008b/21, 022a/10

mevcūd : Var olan, bulunan; hazır
bulunan.
m.+ dur 018a/06

mevcūdād (mevcūdāt) : Var olan
şeyler, mahluklar.
m.+ da 018a/14

mevlā : Sahip, efendi, malik.
m.+ yı 017b/16

mevt : Ölüm.
m. 017a/13
mevt eli : Ölüm; Azrail
m. e.+ nden 008a/19
mevt iriş - : Eceli gelmek.
m. i.- ür 042a/14

mevzi' : Bir şey konulacak yer.
m.+ e 0C5b/13

mey : Şarap.
m. 008b/07, 009b/12, 009b/13,
038b/11, 039b/16

meydān : Geniş, açık alan.
m. 009a/07
Ayrıca bk. **siyāset meydānı**

- meymūn** : Uğurlu, bereketli, kutlu.
meymūn ol - : Uğurlu, bereketli, kutlu olmak.
 m. o.- a 046a/20
- meyyit** : Ölmüş.
 m. 030a/02
 m.+ e 0C4b/06
- mezbele** : Süprüntü dölülen yer, çöplük.
mezbele it - : Çöplüğe çevirmek.
 m. i.- diler 0C5b/12
- mezid** : Artma, artırma, çoğalma.
mezid eyle - : Arttırmak, çoğaltmak.
 m. e. 037b/17, 046a/08
mezid kıl - : Arttırmak, çoğaltmak.
 m. k.- uruz 038a/21
 Ayrıca bk. **pehlevān-ı mezid**
- mi** : Soru eki.
 m. 006a/08, 011a/14, 021b/17, 024b/17, 026b/04, 029b/05, 029b/17, 034a/06, 042b/03, 043b/02
 m.+ dur 018a/05, 021a/07, 032b/03
 m.+ sın 011a/06, 014a/18
 m.+ ydı 029a/07
- mihla** - : Batmak, saplamak.
 m.- dı 010a/03
- mihlan** - : Batmak, saplanmak.
 m.- dı 042a/11
- mi** : Soru eki.
 m. 010a/19, 014b/18, 015b/19, 026b/20, 026b/21, 029b/05, 035a/07, 035a/10, 035b/06, 038a/11, 040a/09, 040b/16
 m.+ dür 015b/08, 015b/09, 032b/03, 035b/07, 036b/19,
- 0C4b/18
 m.+ sin 002b/10, 003b/08, 021a/07, 036a/15
- miftāh-nāme** : Tercüman, kılavuz kitap.
 m. 001b/01
- miğvel** : Hançer, ince kılıç.
 m. 027b/08
- mih** : Mıh, çivi.
 m. 030b/09
 m.+ ini 011a/02
- mih(i)r** : Hediye, iyilik.
 m. 006a/08
 m(Ø)+ ümi 012a/07
mihir it - : Hoşluk vermek.
 m. i(d)- erken 002a/06
- mihmān-hāne** : Misafirhane.
 m.+ de 025b/16
- miḥnet** : Zahmet, eziyet; gam, keder.
 m. 024b/16
 m.+ den 003b/11
 Ayrıca bk. **derd ü miḥnet çek-**
- mihr** : Güneş.
 m.+ üñ 046a/06
mihr ü māh : Güneş ve ay.
 m. ü m. 006b/19, 007a/01
- mihter** : Mehter.
 m.+ lerin 039a/08
- miḫdār** : Ölçü.
 m. 045a/04
 m.+ ı 004b/21, 044a/01
 m.+ mca 011b/18, 016a/18, 021a/14
- milk** : Mülk, varlık, servet; ülke.
 m. 012a/05, 017a/04, 017a/05, 046a/03
 m.+ e 038b/04

m.+ i 026b/01
 m.+ inde 018a/04
 m.+ ine 017b/08, 021a/12,
 025a/09, 025a/18, 035b/20
 m.+ ini 024b/16, 026a/21
 m.+ inüj 026b/19
 m.+ üje 037b/03
milk-i dünyā : Dünya malı.
 m. 045b/19
milk i māl : Mal mülk.
 m. i m.+ ın 025b/08
milk-i ‘Arab : Arap ülkesi.
 m. 008a/10
milk-i Rūm : Rum ülkesi.
 m. 046a/21
 m.+ a046b/01

milket : Ülke.
 m.+ e 018a/20
 m.+ üj 038b/14

mīm : Osmanlı alfabesinin 27. harfi.
 m. 001b/05, 016a/09, 016a/11
 m.+ i 016a/08
mīm harfi : Mim harfi.
 m. h.+ ni 016a/10

mi‘mār : İmar eden.
 m. 046a/21

minḳār : Gaga.
 m. 033b/13, 034a/01
 m.+ ına 020b/10, 041a/16
 m.+ ları 031b/03
 m.+ uja 041a/14

minnet : Şükür, teşekkür, hamd etme.
 m. 008a/17, 008a/21, 027a/17,
 037b/13
minnet kı1 - : Teşekkür etmek.
 m. k.- madı 021b/04
minnet ol - : Şükretmek.
 m. o.- dı 017a/12

mīr : Amir, baş, kumandan; bey, vali.
 m. 006b/21, 039a/08, 039a/11
mīrū’l-cinnū’l-şeyā’īn :

Şeytanların cinlerin başı.
 m. 0C4a/05
 Ayrıca bk. **hākān-ı mīr**

mişāl : Örnek, benzer.
 m. 009b/09, 034a/20, 036b/10,
 036b/11, 037a/02, 037b/05,
 038a/18, 042a/06
 m.+ i 006a/07, 009a/10,
 020b/09, 022b/11, 028b/07
 m.+ idür 0C4b/16
 m.+ inde 032a/11, 0C4b/12,
 0C5a/07, 0C5a/09
 m.+ üm 040a/19
mişāl it - : Masal anlatmak.
 m. i(d)- em 045b/18
 Ayrıca bk. **baḫr-i mişāl; bī-
 mişāl**

mişl : Benzer, emsal.
 m.+ i 001b/02, 010b/02,
 020b/17, 027a/19, 027b/08,
 028a/12, 046b/01
 m.+ ini 020b/19
mişl-i cīm : Cim harfi gibi.
 m. 001b/14
mişl-i dūn : Alçak, aşağıya
 benzer; dünya.
 m. 046a/02
mişl-i ḫāl : Yüzde bulunan ben
 gibi, bene benzer.
 m. 002b/07
mişl-i ḳadeḫ : Kadeh gibi.
 m. 002a/10
mişl-i nāy : Kamış, ney gibi.
 m. 002a/01
mişl-i ‘adīm : Yok olan gibi.
 m. 001b/15
mişl-i ‘ūd : Ud gibi.
 m. 009b/11
mişl-i şehāb : Bulut gibi.
 m. 004a/19

mīş : Koyun.
 m.+ idi 045b/15

mīşelıklü : Meşe ormanı olan yer.

- m. 025a/11
- mişkil** : Zor, çetin, güç. krş. **müşkil**
m. 021a/15
- mizāc** : Huy, tabiat.
m. 019a/16
- mizān** : Ölçü, tartı.
m.+ ı 018a/16
- mu' āf** : Bağışlanmış, affolunmuş.
mu' āf eyle - : Affetmek,
bağışlamak.
m. e. 017a/18
mu' āf kıl - : Affetmek,
bağışlamak.
m. k.- a 041a/06
- mu' allāk** : Asılı, asılmış olan.
m. 0C5a/20, 0C5a/21, 011a/04
- mu' ārız** : Karşı gelen.
muqābil ve mu' ārız ol - :
Karşısına geçmek.
m. o.- up 0C5b/17, 030b/03
- mubaşşır** : Gözetici, gözcü.
m. 014a/11, 022b/06, 033a/03
- mu' ciz** : Mucize.
m.+ i 043b/09
m.+ ini 0C5b/14
m.+ inle 011b/21
- mu' cizāt** : Mucizeler.
m.+ in 013b/11, 014a/11,
043a/14
mu' cizāt-ı Süleymān : Hz.
Süleyman'ın mucizeleri.
m.+ ı 043a/14
- mu' cize** : Peygamberlerin Allah'ın
izniyle peygamberliklerini ispat etmek
için yaptıkları, herkesi hayrette
bırakan olağanüstü iş, şey.
mu' cize-yi Eyyüb : Hz.
- Eyyüp'ün mucizesi.
m. 0C5b/13
mu' cize-yi Süleymān : Hz.
Süleyman'ın mucizesi.
m.+ ıla 043a/13
- muḥaddiṣān-ı aḥbār** : Hadis aktaranlar.
m. 038a/08
- muḥāl** : Mümkün olmayan, imkansız,
olmayacak.
muḥāl iyle - : İmkansız hale
getirmek.
m. i.- ye 025b/10
- muḥālefet** : Karşı çıkma.
muḥālefet it - : Karşı çıkmak.
m. i.- mediler 042b/08
muḥālefet kıl - : Karşı çıkmak,
isyan etmek.
m. k.- sa 012b/12
- muḥibb** : Seven, sevgi besleyen, dost.
muḥibbū'r-resūl : Peygamber
dostu.
m. 0C5b/03
- Muḥiṭ** : Metinde geçen bir deniz adı.
M. 014a/13, 022b/01, 028b/02,
033a/14
M.+ e 022b/10
M.+ i 023a/08
M.+ üñ 022b/07, 022b/16,
023a/02, 023a/11
Muḥiṭ-i a' zam : Büyük Muhit
denizi.
M. 022b/03
Ayrıca bk. **baḥr-i Muḥiṭ**; **baḥr-i**
Muḥiṭleyin; **deryā-yı Muḥiṭ**
- muḥkem** : Sağlam, sağlamlaştırılmış.
m. 004a/11, 005a/02, 007b/03,
011a/04, 028a/19, 034a/14,
041a/17, 045a/17
muḥlem it - : Sağlamlaştırmak.
m. i(d)- üp 041a/13
muḥkem-bend eyle - : İple

sıkıca bağlamak.
m. e.- di 004b/17
muhkem-bend it - : İple sıkıca bağlamak.
m. i(d)- üp 041a/05
m. i.- diler 040a/10

muhtâr : Seçilmiş, seçkin.
fâ^c il ü muhtâr 007a/13,
025b/11
Ayrıca bk. **nâkılan-ı muhtâr**

muhtaşar : Derli toplu, öz.
m. 027b/09

muhtelif : Farklı, çeşitli.
m. 012b/08
muhtelif ol - : Farklı olmak,
çeşitlenmek.
m. o.- dı 015a/11

muhteşem : Harika.
m. 005b/19, 005b/21, 006a/01,
006a/10, 036b/09

mu'în : Yardımcı.
yâr u mu'în ol - : Yar ve yardımcı olmak.
y. u m. o.- maya 023a/21

muķābele : Karşılama, karşılık, karşısına gelme.
m.+ sinde 015b/11
m.+ sine 030a/17

muķābil : Bir şeyin karşısı.
m. 032a/10
muķābil ol - : Karşısına gelmek.
m. o.- dı 009a/01
muķābil ve mu'ārız ol - : Karşısına geçmek.
m. v. m. o.- up 0C5b/17,
030b/03
muķābil tut - : Karşısına tutmak.
m. t.- ar 016a/18

muķadder : Kaderde olan, taktir edilmiş.

muķadder eyle - : Kaderde nasip etmek.
m. e. 046a/08

muķallid : Taklit eden, taklitçi.
muķallid ol - : Taklitçi olmak.
m. o.- ur 017a/02

muķarreb : Yaklaşmış, yakın.
m.+ ler 013b/05
m.+ leri 036a/17

muķarrebîn : Yakınlaşma, yaklaşmış olanlar.
m.+ den 023b/17
Ayrıca bk. **melā'ike-yi muķarrebîn ve kerrübîn**

muķarrer : Sağlam.
muķarrer kııl - : Sağlamlaştırmak.
m. k.- dum 011b/11

muķbil : İkbali, kutlu, mutlu.
m.+ lere 001b/03

muķîm : İkamet eden.
m. 001b/08

mum : Mum.
m. 012a/19, 012b/10, 013a/13,
013a/15, 013a/16
m.+ uş 013a/13, 013a/16

muntazır : Gözleyen, bekleyen.
m.+ dur 023a/04

mūr : Karınca.
m. 023b/18
m.+ a 002a/11
mār u m.+ dan 036a/09
m. u mār 020a/09, 034b/11,
m. u m.+ laruş 0C5a/11
mār u m.+ dan 036a/09

Ayrıca bk. **melaḥ-mūr ol-**

murād : İstek, dilek, arzu.

m. 016b/10, 038a/18, 038b/03,
040a/09
m.+ ina 024b/07
m.+ um 008a/08

muraşsa' : Kıymetli taşlarla bezenmiş.
m. 044b/04

mūrçe : Küçük karınca.
m.+ dūr 008b/11

murğ : Kuş.

m.+ ı 020b/18
murğ-ı Ruḥ : Ruh kuşu.
m. 041a/08
m.+ a 041a/14
murğ-ı seḥer : Bülbül.
m. 025b/19
murğ-ı Simurğ : Simurğ kuşu.
m. 034b/12
murğ-zār : Kuşu çok olan yer,
kuş yatağı.
m. 025b/20
murğ-zībā : Süslü kuş
m. 020b/18

murğān : Kuşlar.

m. 018b/15, 019a/01, 019b/02,
020a/10, 020b/17, 033a/09
m.+ dan 018b/18
m.+ ıla 019b/04
Ayrıca bk. **sultān-ı murğān**

murtād : Reddeden, Allah'ı inkar eden, kafir.
m.+ san 003b/17

Mūsā-yı 'İmrān : İmran oğlu Musa.
M. 008a/01

musahḥar : Boyun eğen; emir ve itaat altına alınmış.
m. 007a/18
m.+ dur 020a/09

musahḥar kıl - : Emir altına almak.

m. ḳ.- mağa 012a/14
musahḥar ol - : boyun eğmek, itaat etmek.
m. o.- a 011b/15
m. o.- acaḳdur 007a/17,
036a/11
m. o.- mayadı 022a/04
m. o.- ur 036b/04

musallaṭ : Sıkıntı vermek, uğraşmak.

musallaṭ eyle - : Başına sarmak, bela olmak.
m. e.- di 011a/05
m. e.- yem 014b/05
musallaṭ ol - : Birine bela olmak.
m. olmuş 010b/17
m. olursa 024b/08

muşanna' : Usta elinden çıkmış, sanat eseri olarak meydana gelmiş.
m. 027a/18

muşannif : Müellif, yazar.
m.+ i 002a/16, 008b/14

muşibet : Felaket, bela, sıkıntı.
muşibete uğra - : Belayla, sıkıntıyla karşılaşmak.
m. u.- yanı 003b/10

mūsım-endām :
m. 024a/15

mūş : Fare.
m. 018a/13

muṭābıḳ : Uygun, uyan.
muṭābıḳ ol - : Uymak, uygun olmak.
m. o.- a 020a/07

mu' teber : İtibarlı, saygın.
m. 018b/05, 025b/20, 034b/10,
037a/03, 037a/04, 038a/15

- m.+ lerile 036b/09
- muṭīʿ** : Boyun eğen, itaat eden.
m. 036a/01, 036a/02
m.+ uḡ 001b/14
m.+ uz 015a/18
muṭīʿ eyle - : Boyun eğdirmek,
itaat ettirmek.
m. e.- gil 036a/04
muṭīʿ it - :
m. i(d)- esin 007a/19
m. i.- düḡ 008a/06
muṭīʿ kıı - : İtaat ettirmek,
boyun eğdirmek.
m. ḡ.- acaḡdur 007a/16
muṭīʿ münḡād ol - : Boyun
eḡmek.
m.- up 005a/14
muṭīʿ ol - : Boyun eḡmek, itaat
etmek.
m. o.- a 013a/08
m. o.- acaḡdur 021b/14,
043b/01
m. o.- sa 034b/11
m. o.- up 043b/05
m.+ uḡ 001b/14
muṭī ve münḡād eyle - : Boyun
eḡmek, itaat etmek.
m. v m. e.- diyse 036a/02
muṭīʿ ve münḡād kıı - : Boyun
eḡdirmek.
m. v m. ḡ.- asın 036a/01
muṭīʿ ve münḡād ol - : Boyun
eḡmek, itaat etmek.
m. v m. o.- dılar 043b/08
m. v m. o.- mazlar 007a/19
- muṭıaḡ** : Mutlak, kesin, kati.
m. 012a/18, 013b/18
fāʿ il ü m. 011b/18
- muṭṭaliʿ** : Bir işi haber almış olan,
bilen, öğrenen, vakıf ve haberdar olan.
muṭṭaliʿ ol - : Haberdar olmak,
bilmek.
m. o.- up 026a/15, 030b/13
- muṭvāfıḡ** : Uygun, yerinde.
m. 020a/15
muṭvāfıḡ ol - : Uygun olmak.
m. o.- a 019b/10, 020a/07
- muṭvaḡḡid** : Allah'a inanan, müslüman.
m. 017a/02
- muṭzaffer** : Zafer kazanmıı üstünlük
elde etmiş.
muṭzaffer düḡ - : Galip gelmek.
m. d.- erdi 028b/11
muṭzaffer ol - : Galip olmak,
zafer kazanmak.
m. o.- a 044b/11
- muṭzır** : Zararlı, zarar veren.
muṭzır ol - : Zararlı olmak.
m. o.- ur 018a/13
- mübārek** : Kutsal, uğurlu.
m. 007a/15, 018b/17, 019a/09
mübārek ol - : Uğurlu olmak.
m. o.- ur 018a/12
Ayrıca bk. **ḡuds-i mübārek;**
pīr-i mübārek; **rūy-ı mübārek**
- mübāriz** : Teke tek dövüşen asker.
m. 039a/08
m.+ ler 004a/06, 004a/11
m.+ leri 004b/12, 039b/06
Ayrıca bk. **cemīʿ-ı mübāriz**
- mübaddel** : Deḡiştirilmiş, deḡişmiş.
mübaddel kıı - : Deḡiştirmek.
m. ḡ.- ur 037b/08
- mübtelā** : Tutulmuş, düşkün.
m. 017a/20
- mücellled** : Ciltlenmiş.
m. 002a/15, 023b/14, 046a/08,
046a/14, 046a/15
mücellled-i kıtāb : Ciltlenmiş
kitap.
m.+ uḡ 002a/16

- mücid** : Çok çalışan.
mücid ol - : Çok çalışmak.
 m. o.- ursa 010b/09
- mücrim** : Suçlu.
 m.+ i 005a/19
- müdām** : Devamlı, sürekli.
 m. 013b/12, 017a/21, 0C5a/18
 m.+ i 003b/14
 m. sür 008b/09
- müdebbir** : Düşünerek hareket eden, tedbirli.
 m. 024b/13
- müdevver** : Yuvarlak.
müdevver eyle - : Yuvarlak yapmak.
 m. e.- di 016a/11
- mü'ellif** : Yazar.
 m.+ i 002a/16, 008b/14
- müfessir** : Açıklayan, izah eden.
 m.+ ler 015a/02
- müfsid** : Ara bozan, bozuculuk apan.
 m. 036a/05
- mühendis** : Mühendislik yapan kişi.
 m.+ ler 030a/09
- müheyyā** : Hazırlanmış, hazır.
müheyyā kııl - : Hazırlamak.
 m. kı.- up 045b/09
- mühlet** : Wade, sınırlı süre, zaman.
 m.+ i 037b/14
mühlet vir - : Zaman tanımak.
 m. v.- meye 0C4a/13
 m. v.- sün 010b/10
 m.+i v. ürise 017a/14, 023b/21
- mühmel** : Kendi haline bırakılmış.
 m. 030b/20
- müühr** : Mühür, damga, imza.
 m.+ in 006b/09, 030b/12
 m.+ ini 012a/14
müühr ur - : Damgalamak, imzalamak.
 m. u.- up 007b/06, 025a/08
- mühre** : Cila.
 m.+ si 042b/02
- müjde** : Sevindirici haber, muştu.
müjde getir - : Sevindirici bir haber ulaştırmak.
 m. g.- ene 044a/18
- müjdeci** : Müjde getiren, müjde veren.
 m. 044a/17
- mükemmel** : Kemale erdirilmiş, kusursuz.
 m. 008b/08, 043a/07
- mükerrer** : Tekrarlanmış, tekrarlı.
mükerrer ol - : Tekrarlanmış olmak.
 m. o.- sa 024a/02
- mülk** : Mülk, varlık; ülke, yurt.
 m.+ e 042b/09
 m.+ i 042b/14
 m.+ inde 017b/12
 m.+ ine 034b/04
 m.+ üñi 011b/03
- mülük** : Melikler, hükümdarlar.
 m. 001b/11, 005a/20
- mü'min** : İnançlı, müslüman.
 m.+ e 001b/04
 m.+ i 037b/09
mü'min ol - : Müslüman olmak.
 m. o.- up 037b/10
- münācāt** : Allah'a yalvarma, yakarış.
 m.+ da 031b/18
münācat eyle - : Dua etmek,

ibadet etmek.
 m. e.- di 006a/12
 m. e.- yüp 027b/19
münâcât it - : Dua etmek,
 Allah'a yalvarmak.
 m. i(d)- ıcek 016a/06
 m. i(d)- üp 003b/01
münâcât kııl - : Allah'a
 yalvarmak, yakarmak.
 m. k.- mağda 008b/16
 m. k.- up 017b/06, 0C5a/11

münâfık : İslam'a inanmadığı halde
 innmiş gibi görünen; ikiyüzlü.
münâfık ol - : Münafık olmak.
 m. o.- ma 037b/09

münakkaş : Nakşedilmiş, nakışlı,
 resimli.
 m. 020b/16

münderic : İçinde bulunan, yer almış.
 m. 038a/03

münevver : Nurlandırılmış, parlatılmış,
 aydınlatılmış.
münevver ol - : Aydınlanmak,
 gündüz olmak.
 m. o.- dı 032a/15, 0C4b/18,
 0C4b/21

münfaşıl : Ayrılmış, ayrı.
münfaşıl ol - : Ayrılmak.
 m. o.- up 017b/20

münîr : Nurlandıran, ışık veren;
 güneş.
 m. 028a/11

münkād : Boyun eğen.
münkād eyle - : Boyun eğmek.
 m. e.- se 036a/04
 Ayrıca bk. **muṭî ve münkād**
eyle-; **muṭî ve münkād kııl-**;
muṭî ve münkād ol-

müntehā : Bir şeyin varabildiği en

uzak yer, son derece.
 m. 020b/17

mürde : Ölü, ölmüş.
 m.+ ye 045b/13

müretteb : Tertip olunmuş, dizilmiş.
 m.+ dür 029b/21

mürsel : Peygamber.
 m. 020a/09, 019a/12, 033a/09

mürüvvet : Cömertlik; mertlik.
ma' den-i cūd-ı mürüvvet
 001b/12

müste'ân : Yardım istenen; Allah.
 m. 007a/13, 017a/17

müstemi' : Dinleyen, dinleyici.
 m. 008b/01

müşāhede : Gözle görme.
müşāhede kııl - : Gözlemek,
 görmek.
 m.+ sin kııl 0C5b/03
 m. k.- alar 043a/14
 m. k.- avuz 019a/09
 m. k.- mağ 019a/11
 m. k.- up 005a/13, 012a/21

müşkil : Zor, çetin, güç. krş. **mişkil**
 m. 011b/10, 037a/14
 m.+ dür 006a/20
 m.+ iñüz 036b/19
 m.+ leri 036b/16
 m.+ ümüzi 018b/21
müşkil ol - : Zor olmak.
 m. o. -ur 022b/18

müşkil-güşā : Müşkül, güç, zor şeyleri
 halleden.
 m. 001b/03

müştāk : Özleyen, hasret duyan,
 arzulayan.
 m. 020b/17

müştāk ol - : Candan istemek.
m. o.- dı 019a/01, 019b/05

mütāla‘a : Okuma.

mütāla‘a kııl - : Okumak.
m. kı.- anlar 046a/19
m. kı.- up 030b/12

müteğayyir : Değişen, başkalaşan.
müteğayyir eyle - : Değişmek.
m. e.- di 015a/05

müvecceh : Uygun, beğenilir.

müvecceh gör - : Uygun
görmek, uygun bulmak.
m. g.- üp 019b/09, 045a/03

müvekkel : Vekil tayin edilen,
sorumluluk üstlenen.

m. 008a/05, 017a/05, 035b/12,
036a/20
m.+ dür 015b/19, 015b/20
m.+ em 003b/08, 012b/03,
0C4b/03
m.+ ler 041a/05
m.+ leridür 0C5a/01
m.+ sin 012b/02, 0C5a/16
m.+ üz 031b/14

müvekkel-i atyār : Kuşlardan
sorumlu olan, kuşların vekili.
m.+ dan 023a/05

m.+ uş 019a/07

müvekkel-i insān : Şahbātā
‘Ā’īl’in lakabı.

m. 014a/15, 015b/08, 016a/13,
017b/06, 018b/07, 035b/19,
036a/07, 036a/21, 036b/02
m.+ uş 036b/07

müvekkel kııl - : Sorumlu
tutmak.

m. kı.- dı 0C5a/17

müvekkel ol - : Sorumlu olmak.
m. o.- an 008b/15, 011b/14,
012a/15

Ayrıca bk. **melek-i müvekkel**;
melek-i müvekkel-i insān

müeyesser : Kolay gelen, kolaylıkla
olan.

müeyesser eyle - : Nasip olmak.
m. e. 046a/08

müeyesser kııl - :
Kolaylaştırmak, nasip etmek.
m. kı.- ıcağaz 043a/06

müzeyyen : Süslenmiş, bezenmiş.
m. 035a/04

nā-bedīd : Görünmez, kayıp.

nā-bedīd ol - : Görünmez
olmak, kaybolmak.
n. o.- dı 003b/19, 031b/11,
032b/19
n. o.- up 023a/10

nā-bekār : İşsiz, işe yaramaz, hayırsız.
n. 026b/09, 027a/04, 040a/09
n.+ dur 029a/07

n.+ sın 003b/17

nā-bekār ol - : İşe yaramaz
olmak.
n. o.- ur 003b/13

nacağ (nāçeğ) : Kısa, küçük balta.
n. 007b/15, 007b/17, 007b/19,
007b/21, 011a/03, 040b/15

nā-çār : Çaresiz.

n. 036a/14

Ayrıca bk. **çār u nā-çār**

nafağa : Yaşamak için gerekli olan
yiyecek, içecek.

n. 033a/14, 0C4a/04

nāfe : Misk ahusu denilen ceylan
türünün göbeğinden çıkarılan bir çeşit
misk, koku.

n. 046b/01

nāfe Çin : Çin ülkesinin miski.
n. Ç. 038b/11

nāfe-yi dürr-i yetīm : Sedefte
tek olarak çıkan iri, büyük
incinin kokusu.

- n. 001b/13
- nā-gāh** : Birdenbire, ansızın.
n. 031b/10, 031b/18, 032b/06, 032b/15
- nā-gehān** : Birdenbire, ansızın.
n. 002b/03, 002b/19, 006b/03, 007b/16, 011a/10, 025b/13, 026b/21, 027b/21, 029a/10, 033a/08, 030a/21, 033b/02, 036b/08, 043b/17
- nā-ḥaḳ** : Haksız.
nā-ḥaḳ yire : Haksız yere, haketmediği halde.
n. y. 031b/09
- nā-ḥalef** : Soyuna çekmemiş olan.
nā-ḥalef ol - : Soysuz olmak.
n. o.- ma 046a/01
- nāḥiye** : Civar, çevre.
n.+ sine 025b/01
- nāḥun** : Tırnak.
n. 007b/09
- na'im** : Cennet.
n. 001b/04, 002a/04
- naḳāre (naḳkāre)** : Davul, kös.
naḳāre ur - : Davul çalmak.
n.+ ler urup 045a/21
- nāḳilān** : Hikaye edenler, rivayet edenler.
nāḳilān-ı aṣfiyā' : Rivayet eden dostlar.
n. 038a/08
nāḳilān-ı kühen : Eski rivayet edenler.
n. 002a/15
nāḳilān-ı muḥaḳḳıḳ : Hakikati rivayet edenler.
n. 017b/05
nāḳilān-ı muḥtār : Seçkin
- rivayetçiler.
n. 027b/16
- naḳīr** : Pek küçük, önemsiz şey.
n. 036b/16
- naḳl** : Hikaye etme, anlatma, söyleme.
n.+ dür 014b/11
n.+ ince 002a/15, 008b/13, 017b/05, 027b/17, 038a/08
naḳl getir - : Nakletmek.
n. g.- elüm 016a/15
naḳl it - : Aktarmak, rivayet etmek.
n. i(d)- eyin 008a/08
n. i(d)- ıcek 017b/13
naḳl kıll - : Hikaye etmek, rivayet etmek.
n. ḳ.- am 038a/06
- naḳş** : Noksan, eksiklik.
n.+ ı 038b/12
- naḳş** : 1. Resim, boya, işleme.
n.+ ını 012b/16, 012b/19, 012b/21
naḳş eyle - : Nakşetmek.
n. e.- se 012b/19
naḳş it - : Nakşetmek.
n. i.- dügi 013a/09
n. i.- seler 012b/17
naḳş ol - : Bir şeyin üzerine işlenmek.
n. o.- mış 012b/14
n. o.- mışdur 012b/15
2. Müzikte bir makam.
naḳş u pīşrev söyle - : Şarkı söylemek.
n. u p. s.- di 009b/11
- na'1** : Nal.
n. 004b/05
- nālān** : İnleyen.
nālān eyle - : İnlemek.
n. e.- yen 008a/01
n. iyleyen 023a/20

nālān ol - : İnlemek.
n. o.- updur 007a/01

nāliş : İnleyiş, inleme, inilti.
nāliş eyle - : İnlemek.
n. e. 017a/07
nāliş it - : İnlemek.
n. i.- di 008a/06, 011b/17

nām : Ün, şöhret, şan; isim, ad.
nām-ı evvel : Adı önce gelen.
n. 010b/19, 026a/17, 030b/14
nām-ı Haķ : Allah'ın adı.
n. 030b/14
nām ı nāmūs :
n. ı n. 027a/06
n. u nāmūs 009a/05
nām u nişān 003a/09
nām-ı şerif : Şerefli isim.
n.+ i 046a/18
Ayrıca bk. **be-nām-ı evvel**;
ħazret-i Rabbü'l-nām

nām-vār (nām-āver) : Nam salmış,
ünlü. krş. **nām-ver**
n. 012a/06

nām-ver : Nam salmış, ünlü. krş. **nām-
vār**
n. 018b/05, 020b/18, 034b/10,
037b/02, 044b/12, 045b/19

nā-ma' lūm : Bilinmeyen.
şahş-ı n. 036b/13

namāz : Namaz.
n.+ a 011b/15
n.+ dan 036b/06
namāz kııl - : Namaz kıılmak.
n.+ ın ķ.- acaķdur 028b/20
n.+ ın ķ.- maġa 029a/02
n. ķ.- di 012a/15, 0C5b/11
Ayrıca bk. **subħ namāzın kııl-**

nām-dār : Namlı, ünlü, ad salmış.
n. 006b/11, 0C4a/13

nāme : Mektup.
n. 006a/14, 006b/14, 007b/05,
010b/17, 010b/21, 012a/01,
012a/19, 012b/10, 025a/07,
025a/08, 030a/20, 030b/14,
030b/19, 031a/12, 043b/03,
045a/07
n.+ de 006b/10, 007a/05,
026a/16, 030b/13
n.+ m 013a/03, 030b/04
n.+ nüġ 006b/09, 013a/01,
027b/06
n.+ si 018b/13
n.+ sin 010b/15, 012a/09,
018b/08
n.+ sinde 031a/11
n.+ sinden 026b/12
n.+ sini 026b/09, 031a/11
n.+ yi 006a/15, 006b/06,
006b/08, 006b/09, 006b/10,
007a/07, 007b/02, 008b/04,
013a/01, 013a/02, 013a/09,
026a/13, 026a/14, 026a/15,
026a/16, 030a/19, 030b/08,
030b/11, 030b/12, 030b/13,
045a/08
nāme-yi Süleymān : Hz.
Süleyman'ın mektubu.
n.+ dan 012a/10
nāme-yi Süleymān-nāme : Hz.
Süleyman'ın mektubu.
n.+ yi 010b/08

nāmudār (nām-dār) : Namlı, ünlü.
n. 020a/12, 026b/10
n.+ ları 010a/14

nāmūs : Namus, yüzakı, onur.
nām u n. 009a/05
nām ı n. 027a/06

nān : Ninni.
nānū ġamuġ 010b/09

nār : Ateş.
n.+ ı 001b/11
n.+ ıla 023a/19

nār-ı veyl : Cehennemde bir derenin adı.

n. 027b/05

nār u nūr : Ateşe tapanların ilahı.

n. 040a/13

na'ra : Bağırma, haykırma, nara.

na'ra haykır - : Nara atmak.

n. ḥ- up 010a/01, 028a/07, 039a/19

n.+ lar 029a/15

n.+ sın 0C4b/04

n.+ sından 025b/04, 029b/03

na'ra ur - : Yüksek sesle bağırma.

n. u.- dı 0C4b/13

n.+ lar urup 009a/10

n. ursa 035b/03

n. urup 045b/09, 045b/10

na'ralar uruş - : Yüksek sesle bağırma.

n. u.- up 009a/04

nāşır : Yardımcı, yardım eden.

nāşır ve manşūr ol - : Yardımcı ve galip olmak.

n. a 012b/18

naşīb : Allah'ın kısmet ettiği şey.

n. 013a/18

n.+ i 014b/17

naşihat : Öğüt, nasihat.

n. 044b/12

naşihat dut - : Söz tutmak.

n.+ ın d.- asın 037a/15

naşihat it - : Nasihat vermek.

n. i.- di 029a/09

naşihat kı1- : Nasihat etmek, öğüt vermek.

n. k.- açak 007a/17

n. k.- ıcağ 036a/21

n. k.- up 038b/20

naşihatçı : Öğüt veren.

n.+ n 037a/15

na't : Hz. Muhammed'i övmek için yazılan şiir.

n.+ ı 001b/05

nāz : Cilve, işve.

n.+ ıla 009b/02

nazar : Bakış, bakma, göz atma; görüş alanı.

n. 012a/21, 017a/07, 020b/20

n.+ da 016a/08

n.+ ı 042b/20

n.+ ına 013b/04, 034a/07, 043b/07

n.+ ında 005b/08

nazar eyle - : Bakmak, göz atmak.

n. e. 016b/18, 018a/15

n. e.- di 016a/10, 037a/01, 045a/16

n. e.- ye 015b/02

n. e.- yüben 034b/09

nazar it - : Bakmak, göz atmak.

n. i.- dür 037a/07

nazar iyle - :

n. i. 022b/06

nazar kı1- : Bakmak.

n. k. 002a/11, 016a/06,

032a/01, 033a/03, 036b/21, 037a/09, 046b/02

n. k.- dı 022b/07, 031b/03,

032a/07, 032a/16, 032b/10,

032b/20, 037a/10, 0C4b/12,

0C5a/04, 0C5a/06, 0C5a/10,

0C5a/12, 0C5a/19

n. k.- dılar 030a/13

n. k.- ıcağ 016a/08

n. k.- sam 036b/16

n. k.- sağ 032b/11

n. k.- up 005a/09, 011a/11,

012a/17, 012b/14, 016a/09,

029a/12, 034b/04

nazar ur - : Göz atmak.

n. u.- dılar 008b/18

Ayrıca bk. **ehl-i nazar**

nâzım : Şiir. krş. **nâzım**
n. 027a/18

nâzır : Nazar eden, bakan, gözeten,
bekçi.

n. 020b/06, 036b/15
n.+ am 003b/10

nâzır ol - : Bakmak.
n. o.- anlara 018b/16
n. o.- ur 012b/09

nâzım : Şiir. krş. **nâzım**

n. 002b/05, 003a/04, 003a/17,
003b/13, 004a/12, 004a/18,
004b/02, 005a/02, 005a/16,
005b/08, 006a/04, 006a/20,
006b/10, 007a/11, 008b/21,
009a/06, 009b/10, 010a/08,
010a/21, 010b/18, 011a/11,
011b/01, 011b/16, 013b/10,
014a/10, 015b/05, 015b/15,
016b/14, 018a/19, 019a/01,
019a/12, 019b/04, 020a/08,
020a/20, 020b/17, 021a/14,
021b/08, 022a/03, 022b/01,
022b/17, 023a/16, 023b/21,
024b/12, 025a/19, 025b/08,
025b/18, 026a/16, 027a/04,
028a/11, 029a/06, 029a/16,
029b/14, 030a/06, 030b/09,
030b/14, 033a/03, 033b/21,
034b/08, 035b/01, 035b/16,
036a/05, 036a/17, 037a/16,
038b/09, 039b/14, 040b/18,
041a/05, 042a/12, 043a/06,
043b/08, 044b/11, 044b/21,
045b/12, 046a/09, 046a/20,
0C4a/09, 0C4b/05, 0C5a/01,
0C5a/21, 0C5b/13
n.+ ı 008b/03, 027a/18
n.+ ını 046a/18
n.+ uñı 002a/03

nâzük : Güzel, zarif.
n.+ dür 027b/09

ne : Soru edatı, sıfatı veya zamiri.

n. 002b/16, 002b/21, 003a/04,
003a/10, 003a/11, 003b/04,
003b/06, 003b/07, 003b/17,
006b/04, 007a/02, 007a/08,
007a/09, 010a/21, 011b/06,
013a/08, 013a/16, 013a/19,
013a/20, 013b/14, 014a/13,
016a/14, 016b/10, 017b/07,
017b/14, 018a/14, 018b/03,
018b/10, 018b/12, 019a/03,
019a/17, 019b/09, 019b/10,
019b/15, 019b/20, 020a/07,
020a/11, 020b/16, 021a/07,
021a/11, 021b/16, 021b/17,
022b/19, 023a/10, 025a/07,
025b/11, 026b/20, 027a/03,
027a/04, 027a/19, 027a/21,
029a/06, 029a/07, 029a/16,
029b/05, 030a/03, 030a/04,
030a/08, 030a/14, 030b/06,
031b/09, 031b/13, 031b/14,
031b/20, 032a/01, 032a/08,
032a/19, 032b/09, 032b/14,
033a/02, 033b/16, 034b/01,
034b/05, 034b/11, 035a/11,
035a/21, 035b/05, 036b/13,
036b/14, 037a/09, 037a/12,
038a/09, 038a/17, 040a/03,
040a/06, 040a/08, 040b/12,
041a/09, 041a/15, 041a/21,
043a/12, 043a/17, 043b/01,
043b/09, 044a/03, 044b/20,
045a/18, 046a/05, 046a/06,
0C4a/06, 0C4a/17, 0C4a/20,
0C4b/01, 0C4b/02, 0C5a/03,
0C5a/16, 0C5a/19, 0C5a/20,
0C5b/08
n.+ dür 002a/02, 003a/07,
003b/04, 007a/06, 008a/09,
011a/14, 012b/02, 012b/10,
012b/11, 012b/15, 013a/01,
013a/13, 016b/10, 022b/08,
023b/13, 024a/03, 024a/20,
024b/17, 026b/11, 027a/07,
028b/05, 029b/08, 030a/07,
031a/11, 033a/09, 034a/05,

034b/15, 038a/07, 038b/19,
040a/06, 040a/12, 040b/12,
045a/19, 0C4a/21, 0C4b/15,
0C4b/16, 0C5b/14
n. kadar 038a/12, 038b/07,
041b/16, 042b/21
n.+ ler 023a/14, 023a/18,
033a/04, 034b/14, 035b/20,
0C4a/09, 0C5b/01, 0C5b/03
n.+ si 040a/18
n.+ sin 031a/08
n.+ ye 011a/14, 012b/02,
016a/17, 023a/03, 025b/15,
028b/16, 040a/10, 044b/21
n.+ yse 035a/12
ne resme : Ne şekilde.
n. r. 031b/21
Ayrıca bk. **her ne; hey ne**

ne' am : Evet.
n. 011a/06

nebāt : Bitki.
n.+ da 018a/13

nebātāt : Bitkiler.
n. 023b/20

nebī : Peygamber.
n. 010b/09, 012a/13, 015b/07,
017b/06, 020a/09, 038a/10,
038a/17
n.+ dür 043b/08
n.+ ler 015b/14
Ayrıca bk. **Hızır nebī;**
Süleymān-ı nebī

nebīyu'llāh : Allah'ın peygamberi.
n. 012a/20, 013a/17, 015b/09,
016a/14, 016a/15, 038a/15,
038a/21

nebiyy -i hātem : Peygamber mührü.
n.-i hātem 001b/07

necāt : Kurtulma, kurtuluş.
n. 003b/16, 0C4a/14

necāt vir - : Kurtarmak.
n. v. 023b/01

neden : Neden, niçin, niye.
n. 013b/20, 035a/02, 035a/19

nedīm : Meclis arkadaşı, sohbet dostu.
n. 001b/10

nefes : Nefes, soluk.
n. 006a/07, 027b/09, 038a/02
n.+ de 017a/21
n.+ den 045b/10
n.+ inden 035a/20

nefes alup vir - : Nefes alıp
vermek.
n. a. v.- mekile 042a/02

nefir : Toplanma, hücum borusu.
n.+ ler 008b/20

nefirler ur - : Nefirler çalmak,
savaşı haber vermek.
n. u.- up 045a/21

nefis : Hoşa giden, çok beğenilen.
n. 027b/09

nefis ol - : Beğenilmek.
n. o.- asın 018b/02

nefs : Ruh, can, öz, hayat.
n. 014b/12, 014b/13, 016b/16,
016b/20, 045b/20
n.+ e 014b/12, 016b/16
n.+ i 008a/08, 014b/13,
017a/10, 018b/02, 045b/19
n.+ imüz 016b/21
n.+ in 014b/11, 017b/12
n.+ inden 016b/15
n.+ ine 015a/07, 015b/02
n.+ lerine 015a/01
n.+ üñ 016b/15, 016b/21,
017a/04

n.+ üñi 016b/17
nefse uy - : Nefsin isteklerine
boyun eğmek, günah işlemek.
n. ma 018b/03

nefs-i emmāre : İnsanı kötülüğe

- sevk eden nefis, şehvet.
n. 045b/19
nefs-i 'irfān : Nefsini bilen.
n. 017b/14
nefs-i serkeş : Baş kaldıran,
boyun eğmeyen nefis.
n. 045b/20
nefs-i selīm : Sağlam, kusursuz
nefisli.
n. 001b/06
nefs-i şeytān : Şeytan nefisli.
n. 008a/11
- nehār** : Gündüz, gün.
n. 020a/21
lejl ü nehār : Gece ve gündüz.
l. ü n. 0C5a/02, 020a/11
- neheng** : Timsah.
n. 009a/07
- neh(i)r** : Nehir, akarsu.
n(Ø)+ üm 015a/09
- nekbet** : Bahtsızlık, talihsizlik.
n.+ inden 039b/18
- Nemrūd-veş** : Nemrut gibi.
n. 011b/17
- nerē** : Hangi yer.
n.+ ye 017b/07, 023a/04
- nesīm** : Hafif rüzgar.
n. 027b/10
nesīm-i luṭf : Lütuf, iyilik
rüzgarı.
n.+ ı 001b/11
- nesir (neşr)** : Düzyazı. krş. **neşr**
n. 027a/18
- nesl** : Soy, nesil.
n.+ i 013a/14, 015b/08,
046a/16
n.+ inden 023b/08
n.+ indendür 042b/04
- n.+ ine 030a/06
n.+ ini 015b/12
nesl-i şeyātīn : Şeytanların
soyu, nesli.
n.+ üñ 029a/01
- nesne** : Nesne, şey, bir şey.
n. 008b/18, 014b/02, 016a/14,
016b/14, 017b/20, 030a/01,
033a/18, 034a/12, 034a/20,
035a/05, 035b/14, 0C4a/19,
0C4b/12
n.+ den 018a/01
n.+ dür 031b/14, 040b/12
n.+ ler 031b/13
n.+ lerdür 0C4a/20
n.+ ye 015a/18
n.+ yi 014b/07, 016b/05
- neşr** : Düzyazı. krş. **nesir**
n. 002b/08, 003a/07, 003a/20,
003b/16, 004a/15, 004a/20,
004b/06, 005a/04, 005a/20,
005b/10, 006a/09, 006b/01,
007a/06, 007a/14, 009a/02,
009a/07, 009b/14, 010a/11,
011a/13, 013b/12, 015b/07,
015b/17, 019a/05, 019a/13,
019b/08, 020a/13, 020b/01,
020b/21, 021b/01, 022b/19,
024a/04, 024b/18, 025a/20,
025b/13, 026a/01, 026b/11,
028a/12, 029a/18, 029b/16,
030a/07, 030b/11, 034a/02,
034b/16, 035b/04, 036a/06,
036a/21, 039b/18, 041a/01,
043a/08, 044b/13, 0C4b/07,
0C5a/03, 0C5b/02
n.+ ini 046a/17
- nesteren** : Ağustos gülü, yaban gülü.
n. 024a/14, 0C5b/06
- nev-bahār** : İlkbahar.
nev-bahār-ı devlet : Devletin
ilkbaharı.
n.+ ünđe 001b/15

- nev'** : Çeşit, tür.
n.+ den 018a/05
- nevbet** : Sıra, sıra ile görülen iş.
n. 013b/07
nevbet-be-nevbet : Sıra sıra.
n. 013b/05
- nevha** : Yükses sesle ağlama, feryat etme.
nevha kııl - : Ağlamak.
n. k.- up 016b/20
- ney** : Kamış, ney.
n. 009b/11, 038b/11
n.+ leri 024a/18
- neye** : Niye, niçin.
n. 023a/03
- neyistān** : Kamışlık.
n.+ a 030b/01
- n'eyle** - : Ne eylemek, ne yapmak.
n.- diyse 040b/13
n.- düj 002b/21
n.- r 002b/02
n.- yem 040b/20
- neyyir** : Nurlu, parlak.
neyyir-i a' zam : Büyük parlaklık, ışık.
n.+ dur 032a/20
- nışfu'l-leyl** : gece yarısı
nışfu'l-leyl ol - : Gece yarısı olmak.
n. o.- inca 040b/01
- nice** : Nasıl; çok, pek çok. krş. **niçe**
n. 003b/14, 006a/04, 006a/11, 007b/01, 007a/16, 008b/06, 011b/09, 014a/11, 014a/15, 014b/04, 014b/08, 015a/18, 015a/21, 016a/06, 016b/01, 016b/09, 020a/06, 020a/15, 022b/20, 023b/06, 026b/07, 029b/13, 029b/18, 029b/21, 032b/14, 033a/03, 033b/20, 041a/07, 041a/18, 041b/16, 043a/21, 045b/17, 0C5a/21
n.+ dür 037b/05
n.+ si 016a/13
n.+ sine 023b/13
- niçe** : Nasıl; çok, pek çok. krş. **nice**
n. 009b/18, 013a/16, 013b/11, 014a/08, 016b/16, 020b/02, 041a/12, 042a/15, 0C5b/05
n.+ ler 039b/02, 039b/07
n.+ si 028b/12
- niçün** : Niçin, niye, neden.
n. 003a/12, 005a/12, 007a/18, 008a/01, 011b/19, 014a/02, 016a/01, 017b/17, 022a/19, 024b/05, 029a/04, 031a/19, 032a/17, 033a/08, 034a/05, 035a/09, 035a/19, 036a/02, 036a/03, 043a/11
- nifāk** : Ara bozma, bölücülük.
nifāk it - : Ara bozmak.
n. i.- me 037b/10
- nigāh** : Bakma, bakış.
nigāh eyle - : Bakmak.
n. e. 0C5a/21
- nigār** : Resim gibi güzel sevgili.
n.+ uñ 027b/10
- nigīn** : Yüzük; mühür.
n. 023a/21
- nihān** : Gizli.
n. 013a/08
- nihāyet** : Son, uç.
n. 022a/10, 044b/21
n.+ e 039b/03
- niqāb** : Peçe, yüz örtüsü.

- n. 036b/08
- nīk-hāh** : İyilik düşünen, herkesin iyiliğini isteyen.
n. 003a/20
- nīm** : Yarı, yarım.
nīm it - : İkiye bölmek.
n. i.- di 001b/06
nīm-çāšt : Kuşluk vaktinin ortası.
n. 028a/04
- nī' me** : Ne güzel, ne ala.
nī' me ol - : Çok olmak.
n. o.- dı 045b/21
- nī' met** : Yiyecek içecek, azık.
n.+ ler 010b/13, 024a/10,
025b/17, 034a/08
- nisbet** : Bağlılık, ilgi; kıyas.
n. 016a/17
- nīš** : Zehir.
nīš eyle - : Zehir etmek.
n. e.- rdi 045b/12
- nišān** : Nişan, iz, belirti.
n. 010a/02
nām u n.+ ı 003a/09
n.+ ın 007a/15
- n'it / d-** : Ne etmek, ne yapmak.
n.- di 020b/09
n(d)- em 027b/08
n(d)- ersin 036b/14
n.- mek 002a/06, 002a/07,
002a/08, 002a/09, 002a/10,
002a/11, 002a/12, 002a/13,
002a/14
n.- se 002a/09
n'idecegin bilme - : Ne yapacağını bilmemek.
n. b.- di 007a/07
- nite** : Nasıl.
- n. 002a/20, 004b/02, 007b/12,
008b/17, 010b/06, 012a/13,
012a/16, 016b/12, 018b/08,
022a/08, 022b/09, 024a/12,
025a/18, 026a/04, 026a/12,
028a/09, 028b/03, 029a/09,
031a/13, 033a/06, 043b/11,
0C4a/16, 0C5b/16
- nitekim** : Gerçekten, hakikaten, nasıl ki, nitekim.
n. 014a/18, 015a/15, 016a/19,
016b/04, 032b/04
- niyābet** : Vekillik.
n.+ ine 014b/18
- niyāz** : Yalvarma, yakarma.
n.+ a 011b/15
niyāz eyle - : Dua etmek,
yakarmak.
n. e.- di 033a/14
niyāz it - : Dua etmek,
yakarmak.
n. i(d)- er 0C5a/07
n. i(d)- erdi 027b/20
n. i(d)- erler 0C5a/08, 0C5a/14
niyāz kıl - : Dua etmek,
yakarmak.
n. k. 021a/16
- niye** : Niye, neden, niçin.
n. 021a/04, 022a/20, 033b/02
- nizā'** : Kavga, çekişme.
n. 011b/18
- nizām** : Düzen.
nizām eyle - : Düzenlemek.
n. e. 037a/18
- nīze** : Süngü, mızrak.
n.+ ler 045b/15
- n'ol -** : Ne olmak.
n.- a 024b/14, 040b/19
n.- dı 042b/03

n.- duğdı 0C4a/06
n.- isar 003a/19, 045a/01

nuhust : İlk, önce, öncelikli.
n. 016b/15

nūr : Parlaklık, aydınlık, parıltı.
n. 013b/17, 014a/03, 014a/08,
016a/19, 017b/10, 028a/10,
031b/10, 031b/11, 032a/05,
032a/18
n.+ dan 013b/15, 013b/17,
014a/01, 014a/02, 015b/05,
032a/09
n.+ dandur 014a/02
n.+ ı 013b/04, 014a/11,
014a/16, 032b/02
n.+ ıdur 027b/13
n.+ in 005a/14, 032b/11
n.+ indan 013b/21, 014a/01,
014a/03
n.+ ıyla 032a/15

nūr-ı Aḥmed : Hz.
Muhammed'in nuru.
n.+ i 013b/08

nūr-ı enver : Çok parlak, çok
güzel.
n. 003b/10, 015b/06

nūr-ı Hakk : Allah'ın nuru.
n.+ ı 027b/04

nūr-ı lâ-nazîr : Benzersiz
parlaklık.
n. 028a/11

nūr-ı Muḥammed : Hz.
Muhammed'in nuru.
n.-ı Muḥammed 046a/07
n.-ı Muḥammedî 013b/05,
013b/06

nūr-ı Muştafâ : Hz.
Muhammed'in nuru.
n.+ yı 013b/07

nūr ol - : Parlamak.
n. o.- ur 017b/11
Ayrıca bk. **nār u nūr**

nūr lan - : Aydınlanmak, nurlanmak.
n.- dı 032a/06

nūr lu : Nurlu, aydınlık.
n. 0C4b/20

nuşh : Nasihat verme, öğüt.
n.+ in 037b/07
n.+ unı 046a/03

nuşret : Yardım; üstünlük, başarı.
n. 026b/16
n.+ i 003a/09

nuşret bul - : Başarmak.
n. b.- duğından 041a/04
n.+ i b.- urısam 012a/03

nuşret yili : Yardım rüzgarı,
şans.

n. y. 004a/01, 0C5b/20

nuşret vir - : Yardım etmek,
başarmasını sağlamak.
n. v.- en 004a/09, 005b/18
Ayrıca bk. **tîğ-i nuşret**

nūş : İçme içiş.

n.+ ını 045b/12

nūş eyle - : İçmek

n. e.- di 013a/19

nūş it - : İçmek.

n. i.- di 009b/13

n. i(d)- en 017a/21

n. i(d)- esin 013a/18

Ayrıca bk. 'iş ü nūş; 'iş ü nūş
it-; 'iş ü nūş kı-

nuṭṭ : Söz söyleme, kelam.

n.+ ı 038a/05

nuṭṭ-ı Hū : Allah kelamı.

n. 017b/01

nuṭṭa gel - : Konuşmak.

n. g.- di 002a/13

n. g.- me 005b/09

nübüvvet : Peygamberlik.

n. 015b/02

nüvaht : Çalgı çalma.

nüvaht eyle - : Çalgı çalmak.

n. e.- di 044b/04

n. e.- diler 040a/20
nüvaht kıl - : Çalgı çalmak.
 n. kılup 043a/13

o : İşaret sıfatı veya üçüncü teklik şahıs zamiri. krş. **ol**
 o. 012b/06, 014a/04, 017a/05,
 018a/06, 032a/11, 046a/10
 o.+ dur 025b/11

ocağ / ğ : Ocak.
 o. 035b/14
 o(ğ)+ ı 035a/03, 041a/21

od : Ateş.
 o. 012a/18, 016a/04, 016a/20,
 032b/21, 039a/16, 042a/07
 o.+ dan 012a/19, 012b/10,
 012b/13, 014b/10, 016b/02
 o.+ ı 013a/16, 014b/10
 o.+ ıyla 031a/06
 o.+ unı 035b/03
oda yağ - : Ateşe vermek.
 o. y.- alum030a/02
oda yan - : Ateşte yanmak.
 o. y.- mış 034b/19, 035a/20

oda : Oda.
 o.+ sina 010b/07

oğlan : Çocuk, oğul; evlat.
 o. 040a/17
 o.+ ı 015b/08
 o.+ ları 040a/01
 o.+ larıyla 004a/06
 Ayrıca bk. **iç oğlanı**

oğ(u) l : Oğul, evlat.
 o(Ø)+ ı 003b/21, 023b/09,
 031a/20, 036a/13, 040b/13,
 042b/05, 044b/06, 0C5b/15
 o(Ø)+ ıdur 042b/07
 o(Ø)+ ından 015b/13, 024a/21
 o(Ø)+ ını 034b/07
 o(Ø)+ umdur 042b/19
 o(Ø)+ uñ 044b/18

oğ : Ok.
oğ ur - : Ok atmak.
 o. u.- dılar 009b/20

oğ : Ok.
 o. 010a/10
 o.+ dan 045b/16
 o.+ lar 004b/04
oğa tut - : Ok atmak.
 o. t.- dılar 044a/11
oğ ur - : Ok atmak.
 o.+ lar u.- dılar 009b/17

oğı - : Okumak. krş. **oğu-**
 o.- dı 018b/08, 026a/16
 o.- mağda 031a/12
 o.- sa 013a/04
 o.- yan 013a/05, 013a/06
 o.- yana 008b/04
 o.- yasın 008a/09
 o.- yasız 034a/16
 o.- yup 013a/06, 014a/07
 Ayrıca bk. **sihr oğı-**

oğın - : Okunmak. krş. **oğun-**
 o.- ıcağ 017a/16

oğu - : Okumak. krş. **oğı-**
 o. 046a/09
 o.- dı 003b/18, 006b/10,
 007a/07, 010b/15, 010b/18,
 030b/13
 o.- mağda 002a/19
 o.- rşaj 046a/10
 o.- yana 037b/18
 Ayrıca bk. **sihr oğu-**

oğun - : Okunmak. krş. **oğın-**
 o.- ucağ 018b/16

ol : İşaret sıfatı veya üçüncü teklik şahıs zamiri. krş. **o**
 o. 001b/02, 001b/03, 001b/11,
 001b/14, 002a/12, 002a/17,
 002a/18, 002a/20, 002b/04,
 002b/06, 002b/08, 002b/10,
 002b/12, 002b/13, 003a/06,

003a/16, 003a/17, 003a/18,
003a/20, 003b/09, 004a/02,
004a/05, 004a/08, 004a/13,
004a/14, 004a/16, 004a/21,
004b/07, 004b/12, 004b/13,
004b/14, 005a/05, 005a/06,
005a/10, 005a/13, 005a/18,
005a/20, 005a/21, 005b/01,
005b/02, 005b/04, 005b/07,
005b/08, 005b/10, 005b/20,
005b/21, 006a/01, 006a/10,
006a/12, 006a/16, 006a/18,
006b/04, 006b/13, 006b/14,
006b/15, 006b/21, 007a/04,
007a/14, 007b/07, 007b/08,
007b/11, 007b/12, 007b/13,
007b/21, 008a/05, 008a/06,
008a/15, 008b/14, 008b/16,
008b/17, 009a/03, 009a/04,
009a/07, 009a/08, 009a/12,
009a/16, 009a/21, 009b/01,
009b/02, 009b/05, 009b/14,
009b/16, 009b/20, 010a/05,
010a/09, 010a/12, 010b/04,
010b/13, 010b/19, 011a/01,
011a/05, 011a/20, 011a/21,
011b/01, 011b/04, 011b/05,
011b/06, 011b/09, 011b/13,
011b/17, 011b/19, 011b/20,
012a/11, 012a/13, 012a/14,
012a/20, 012a/21, 012b/02,
012b/17, 012b/18, 012b/19,
012b/21, 013a/08, 013a/09,
013a/14, 013a/15, 013a/17,
013a/18, 013a/21, 013b/02,
013b/04, 013b/07, 013b/08,
013b/16, 013b/17, 013b/19,
013b/20, 013b/21, 014a/01,
014a/02, 014a/03, 014a/08,
014a/10, 014a/12, 014a/18,
014b/02, 014b/09, 014b/10,
014b/11, 014b/18, 014b/20,
015a/06, 015b/01, 015b/16,
016a/02, 016a/04, 016a/08,
016a/13, 016a/17, 016a/18,
016a/19, 016a/21, 016b/01,
016b/07, 016b/08, 016b/11,
016b/14, 016b/18, 016b/19,
016b/20, 017a/02, 017b/02,
017b/05, 017b/10, 017b/11,
017b/14, 017b/19, 018a/05,
018a/06, 018a/14, 018a/21,
018b/01, 018b/06, 018b/07,
018b/08, 018b/12, 019a/01,
019a/17, 019b/05, 019b/14,
019b/21, 020a/06, 020a/07,
020a/08, 020a/13, 020a/17,
020a/21, 020b/01, 020b/05,
020b/08, 020b/12, 020b/18,
020b/19, 021a/04, 021a/07,
021a/11, 021a/18, 021a/20,
021a/21, 021b/10, 021b/11,
021b/20, 022a/03, 022a/05,
022a/06, 022a/08, 022a/21,
022b/04, 022b/09, 022b/10,
022b/14, 022b/16, 022b/17,
022b/20, 023a/05, 023a/07,
023a/08, 023a/09, 023a/11,
023a/17, 023a/18, 023a/20,
023b/01, 023b/03, 023b/08,
023b/12, 024a/03, 024a/18,
024a/21, 024b/04, 024b/08,
024b/09, 024b/10, 024b/12,
025a/01, 025a/10, 025a/13,
025a/15, 025a/16, 025a/17,
025a/18, 025a/20, 025b/06,
025b/08, 025b/10, 025b/11,
025b/17, 025b/18, 025b/19,
025b/21, 026a/02, 026a/14,
026b/04, 026b/09, 026b/15,
026b/16, 026b/18, 027a/04,
027a/20, 027b/04, 027b/10,
027b/13, 027b/16, 027b/17,
027b/20, 028a/14, 028a/15,
028a/16, 028a/18, 028a/19,
028a/20, 028b/02, 028b/07,
028b/10, 028b/11, 028b/21,
029a/07, 029a/09, 029a/21,
029b/12, 029b/19, 030a/06,
030a/08, 030a/09, 030a/10,
030a/13, 030a/20, 030b/01,
030b/02, 030b/09, 030b/15,
030b/18, 031a/03, 031a/07,
031a/11, 031a/13, 031a/14,

031a/15, 031a/17, 031a/19,
 031a/21, 031b/03, 031b/05,
 031b/08, 031b/09, 031b/10,
 031b/15, 031b/16, 031b/21,
 032a/03, 032a/04, 032a/05,
 032a/06, 032a/09, 032a/11,
 032a/13, 032a/17, 032a/18,
 032a/19, 032b/02, 032b/03,
 032b/04, 032b/05, 032b/06,
 032b/07, 032b/08, 032b/10,
 032b/16, 032b/17, 032b/18,
 032b/19, 032b/21, 033a/01,
 033a/02, 033a/04, 033a/05,
 033a/06, 033a/09, 033a/11,
 033a/17, 033a/19, 033b/02,
 033b/04, 033b/08, 033b/09,
 033b/11, 033b/19, 033b/21,
 034a/03, 034a/04, 034a/06,
 034a/10, 034a/12, 034a/19,
 034a/20, 034a/21, 034b/05,
 034b/06, 034b/08, 034b/11,
 034b/12, 034b/13, 034b/18,
 034b/21, 035a/02, 035a/07,
 035a/09, 035a/11, 035a/13,
 035a/15, 035a/17, 035a/18,
 035a/19, 035a/20, 035b/02,
 035b/04, 035b/05, 035b/06,
 035b/07, 035b/09, 035b/10,
 035b/13, 035b/14, 035b/15,
 035b/19, 036a/20, 036b/07,
 036b/09, 036b/11, 036b/12,
 036b/14, 036b/18, 036b/19,
 036b/21, 037a/01, 037a/02,
 037a/03, 037a/05, 037a/09,
 037a/13, 037a/14, 037a/16,
 037a/20, 037b/02, 037b/03,
 037b/12, 037b/18, 038a/08,
 038a/09, 038a/17, 038a/18,
 038b/03, 038b/07, 039a/02,
 039a/04, 039a/06, 039a/18,
 039b/08, 039b/09, 039b/20,
 040a/01, 040b/01, 040b/04,
 040b/07, 041a/02, 041a/05,
 041a/06, 041a/07, 041a/09,
 041a/11, 041a/13, 041a/14,
 041a/15, 041a/17, 041a/19,
 041a/20, 041b/02, 041b/03,

041b/04, 041b/09, 041b/10,
 041b/12, 041b/13, 041b/16,
 042a/01, 042a/05, 042a/06,
 042a/10, 042a/15, 042a/21,
 042b/01, 042b/02, 042b/03,
 042b/07, 042b/09, 042b/11,
 042b/13, 042b/19, 043a/05,
 043a/08, 043a/14, 043a/16,
 043b/09, 043b/11, 044a/01,
 044a/07, 044a/08, 044a/09,
 044a/10, 044a/11, 044a/15,
 044b/05, 044b/11, 044b/14,
 045a/06, 045a/09, 045a/16,
 045a/20, 045b/01, 045b/10,
 045b/13, 045b/15, 046a/04,
 046a/13, 0C4a/10, 0C4a/14,
 0C4a/16, 0C4a/18, 0C4b/01,
 0C4b/02, 0C4b/05, 0C4b/07,
 0C4b/08, 0C4b/09, 0C4b/10,
 0C4b/11, 0C4b/14, 0C4b/15,
 0C4b/20, 0C4b/21, 0C5a/01,
 0C5a/07, 0C5a/09, 0C5a/11,
 0C5a/14, 0C5a/15, 0C5a/16,
 0C5a/20, 0C5b/01, 0C5b/02,
 0C5b/04, 0C5b/08, 0C5b/11,
 0C5b/16, 0C5b/21
 o.+ dur 003a/13, 016b/04,
 017b/02, 019a/18, 020a/09,
 033a/15, 038a/11

ol - : Olmak, meydana gelmek, vuku
 bulmak, ortaya çıkmak, gerçekleşmek;
 dönüşmek.

o.- a 011b/05, 014a/18,
 019a/11, 019a/12, 025b/15,
 026b/20, 029b/21, 032b/09,
 035b/03, 0C5a/10
 o.- acağı 036b/16
 o.- acağ 043b/01
 o.- dı 002a/02, 011b/19,
 011b/21, 020b/08, 026b/20,
 027b/21, 029a/15
 o.- dılar 015b/14
 o.- duğuş 029b/05
 o.- dum 026b/03
 o.- ıcağ 011b/08, 016b/06,
 019b/10, 032b/06

o.- inca 005a/17, 012a/12
o.- isar 007a/12, 024b/14,
025b/11
o.- madı 039a/11
o.- mağa 046a/08
o.- masun 030b/21
o.- mayaldan 002a/02
o.- maz 016b/05, 024b/14,
036a/15
o.- mış 004b/04, 036b/16,
043b/01
o.- mamışdı 023b/13
o.- sa 005a/12, 016a/04,
024b/21, 035a/11
o.- salar 017b/09
o.- updı 045b/15
o.- ur 013b/18, 016b/07,
016b/10, 017b/07, 019a/13,
032b/06, 036a/15, 036a/17,
037b/21, 038a/03, 042a/15,
046a/11
o.- urdı 021b/10
o.- ursa 017b/10, 025a/17
**2. Mevcut olmak, bulunmak,
var olmak.**
o.- a 002a/04, 013a/03,
018b/05, 042b/20
o.- an 004b/01, 005b/17,
009a/09, 011a/01, 013a/03,
013a/07, 013b/08, 014a/09,
019a/14, 019a/15, 021b/15,
023b/19, 023b/20, 034a/02
o.- asın 031a/01
o.- duğı 019b/16
o.- ıcağ 019b/13, 043a/11
o.- mağın 033b/09
o.- masun 008b/08, 008b/09
o.- uban 008a/02
o.- ur 012b/07
o.- urımış 024b/03
o.- urlar 042b/18
**3. Bir görev, makam, san veya
nitelik kazanmak.**
o.- a 025b/07, 038a/01
o.- am 003a/01
o.- asın 018b/04
o.- alaydı 033b/21

o.- mağ 003a/11, 025b/08
o.- masun 006a/02
**4. Herhangi bir durumda veya
özelliğe olmak; değışmek,**
o.- a 007a/19, 017a/15,
020a/07, 020b/17, 024b/17,
027b/09
o.- an 012b/07
o.- asın 003b/17
o.- dı 020b/20, 040a/18
o.- duğına 040a/14
o.- masınuğ 040a/12
o.- maya 006a/08, 006a/09
o.- sa 014a/13
o.- up 013a/06
o.- ur 008a/10, 017a/04,
023a/17, 037b/06, 045b/18
5. Sayıca, miktarca olmak
o.- a 006b/16, 026a/08,
026a/19, 043b/13
o.- adı 026a/20
o.- dı 027b/20
6. Sahip olmak, elde etmek.
o.- acağdur 024b/09
o.- an 018a/05
o.- duğı 024b/09
o.- maya 024b/20
o.- sa 028b/11
o.- ursa 018b/04
7. Zaman olmak, vakti gelmek.
o.- a 007a/08, 024b/05,
036a/08
o.- dı 0C4b/21
o.- ıcağ 028a/04, 028a/09,
034b/17, 039a/04, 042b/21
o.- inca 031b/17
o.- ur 019a/16, 0C4b/17
o.- updur 028a/11
8. Uygun olmak
o.- maz 030b/06
9. Olabilir, belki
o.- a 033b/03, 035a/10
10. Gibi olmak, benzemek.
o.- up 042a/14
o.- ur 018a/07, 042a/15
11. ola kim : Belki, olabilir.

o. k. 002b/02, 004a/12,
020b/14, 021b/05, 031a/18,
032a/08, 033a/02, 034a/12,
035a/20, 043b/16, 044b/10,
044b/19 0C4a/03
12. Sıfat-fiillere gelerek anlamı
kuvvetlendirme görevinde
kullanılır.
açamaz o.- dı 042a/11
‘aşılık kılmış o.- urdı 033b/20
bilmiş o.- a 016b/13
eline girecek o.- ursa 028b/10
gider o.- ıcağ 042b/13, 043a/08
haber virmez o.- dı 029a/14
itmez o.- ur 045b/21
kaçmağdur o.- a 005b/04
öldürmüş o.- asın 0C4a/01
söylemek o.- maz 024a/01
yükin çekemez o.- dı 023a/13
Ayrıca bk. āb-dār ol-; ‘āciz ol-;
‘ādil ol-; ‘afif ol-; āgāh ol-; ağır
ol-; āgyār ol-; aḥbār ol-; āhen
ol-; āhen-pūş ol-; āheste ol-;
āḥir ol-; aḥsen ol-; aḥşām ol-;
‘ākil ol-; alay alay ol-; ‘āmīl ol-;
; ‘ār ol-; ‘āşī ol-; āşikār ol-;
‘avrat ol-; aydınlık ol-; āyīne-
veş ol-; az ol-; āzād ol-; ‘azīz
ol-; bahādur ol-; baḥīl ol-; baḥş
ol-; baḥī ol-; bayrām ol-; beg ol-;
; bezm-i Cem-veş ol-; bī-cān ol-;
; bī-çāre ol-; bī-dermān ol-; bī-
ḥōd ol-; bīm ol-; binā ol-; bir ol-;
; bīş ol-; bīzār ol-; bünyād ol-;
cān ol-; cem’ ol-; cihān
gözlerüñe teng ol-; cism ol-;
cüdā ol-; çāker ol-; dil-güşā ol-;
dilsüz ol-; dost ol-; dürr ü la’l
ol-; dürüst ol-; düşmān ol-;
düşmen ol-; düşvār ol-; eفزūn
ol-; emīn ol-; emr ol-; enīs ol-;
erguvān ol-; eşaḥ ol-; esīr ol-;
eş’ār ol-; faḥūr ol-; fānī ol-;
fāriğ ol-; fark ol-; faşīḥ ol-;
ferāḥ ol-; fermān ol-; fermān-
ber ol-; fermān-berī ol-; fersaḥ
ol-; gāfil ol-; gālib ol-; gām-gīn

ol-; gark ol-; garrā ol-; gāyib ol-
; gedā ol-; gilmān ol-;
görünmez ol-; göz göze bakmaz
ol-; göz gözi görmez ol-; gūş ol-;
ḥacil ol-; hādī ol-; ḥāke yek-sān
ol-; ḥākīm ol-; ḥāk ol-; Ḥaḥ-
şinās ol-; ḥalāş ol-; ḥalīm ol-;
ḥālī ol-; ḥalīfe ol-; ḥamūl ol-;
ḥāmūş ol-; ḥān ol-; ḥandān ol-;
ḥarāb ol-; ḥarīş ol-; ḥāşıl ol-;
ḥaşım ol-; ḥāsīd ol-; ḥāsīs ol-;
ḥaşḥāş ol-; ḥatā ol-; ḥayrān ol-;
ḥāzır baş ol-; ḥāzır ol-; ḥāzır ol-
; hebā ol-; helāk ol-; ḥelvā ol-;
hem-rāh ol-; hezīmet ol-;
ḥidmetinde ol-; ḥidmet-kār ol-;
ḥilkāt ol-; ḥirāsān ol-; ḥoş ol-;
ḥoşnūd ol-; ḥurd ol-; ḥurd u
ḥaşḥāş ol-; ḥürmetlü ‘izzetlü ol-
; ‘ibādete meşgūl ol-; imīn ol-;
ins ol-; intizār ol-; issi ol-;
kādīd ol-; kāil ol-; kāmīl ol-;
kayısı ol-; kemer ol-; kerem ol-;
key ziyāde ol-; kibr ol-; kindār
ol-; korḥaḥ ol-; ḥul ol-; ḥurbān
ol-; kürklü ol-; küstāḥ ol-; lāgar
ol-; la’l ol-; la’l-reng ol-; lāyık
ol-; lāzım ol-; şād u ḥurrem ol-;
mağlūb ol-; maḥbūb ol-; māhir
ol-; maḥkūm ol-; maḥremi ol-;
maḥbūl ol-; maḥhūr ol-; māl-a-
māl ol-; mālik ol-; mā’mūr ol-;
manşūr ol-; mantıḥ ol-; ma’şūm
ol-; māt ol-; meḥīb ol-; mekkār
ol-; meknūn ol-; melāḥ-mūr ol-;
melūl ol-; merd ol-; mesken ol-;
meskūn ol-; mest-i medhūş ol-;
mest ol-; meşgūl ol-; meymūn
ol-; minnet ol-; muḥābil ve
mu’arīz ol-; muḥtelif ol-;
muḥābil ol-; muḥallid ol-;
musahḥar ol-; musallaḥ ol-;
muḥābık ol-; muḥī’ ol-; muḥī’
münkād ol-; muḥḥālī’ ol-;
muvāfiḥ ol-; muḥaffer ol-;
muḥzır ol-; mübārek ol-; mücidd
ol-; mükerrer ol-; mü’min ol-;

münāfık ol-; münevver ol-;
 münfaşıl ol-; müşkil ol-; müştāk
 ol-; müvekkel ol-; nāşır ve
 manşūr ol-; nā-bedīd ol-; nā-
 bekār ol-; nā-ḥalef ol-; naqş ol-;
 nālān ol-; nāzır ol-; nefis ol-;
 nişfu'l-leyl ol-; ni' me ol-; nūr
 ol-; öküş ol-; pādişāh ol-; pāk
 ol-; pāyimāl ol-; pehlevān-ı
 cihān ol-; perişān ol-; peydā ol-;
 pūr-ḥūn ol-; rāğıb ol-; rāḥat ol-;
 pāk ol-; rāzı ol-; şabāḥ ol-;
 şābit ol-; şabr ol-; şaf şaf ol-;
 şāḥib-ğaraz ol-; saḥī ol-; sākī
 ol-; sākın ol-; selīm ol-; ser-ḥōş
 ol-; serī' ol-; sīm ol-; siyāh-pūş
 ol-; şubḥ-dem ol-; şubḥ ol-;
 sultān ol-; sünnet ol-; süst ol-;
 süvār ol-; şād ol-; şāh ol-; şākır
 ol-; şedīd ol-; şekkū ol-; şikār
 ol-; şīrīn ol-; şūm ol-; şümūs
 ol-; ta' alluḳı ol-; tābi' ol-;
 tākati tāk ol-; tālib ol-; tamām
 ol-; tāriḥ-i rūzigār ol-; tāriḥ ol-;
 tār ol-; tār u mār ol-; taşnīf ol-;
 tekrār ol-; telbīs ol-; tevfiḳ ol-;
 tezyīn ol-; tūl ol-; tūman ol-;
 turāb ol-; 'ummān ol-; vaḥşī ol-;
 vāḳıf ol-; vāḳi' ol-; vaḳt-ı şām
 ol-; vālih ol-; var ol-; vāşıl ol-;
 vaż' ol-; vildān ol-; yaḳın ol-;
 yarın ol-; yār u mu' in ol-; yatlu
 ol-; zāhir ol-; zāhid ol-; zaḥm-
 nāk ol-; za' if ol-; zāl ol-; zār ol-;
 zebūn ol-; zehreleri çāk ol-;
 zelīl ol-; zeyn ol-; zıkr ol-;
 ziyāde ol-; ziyād ol-; zulumāt
 ol-

olar : Onlar.

o. 034b/06

olın - : Olunmak. krş. **olun-**

o.- çağaz 017a/06

Ayrıca bk. **vaż' olın-**

olun - : Olunmak. krş. **olın-**

keştīyān o.- çağ 014a/13

rām o.- dı 018b/01

su 'āl o.- unur 033b/19

terkīb o.- dı 016a/12

tevfiḳ o.- ur 014b/08

omuz : Omuz.

o.+ ında 029b/11

o.+ ındadır 029b/20

on : Sayıyla 10

o. 007a/04

on - : İyileşmek, düzelmek.

o.- a 046a/05

onça : Ona.

o. 003a/11

on biḳ : Sayıyla 10.000

o. 026a/19, 043b/19, 043b/21,
044a/01, 044a/08, 044a/15

on biş biḳ : Sayıyla 15.000

o. 012b/06

on dört : Sayıyla 14

o. 015b/13

on dört biḳ : Sayıyla 14.000

o. 036a/10

on dört kez yüz biḳ : Bir milyon dört yüz bin; 1.400.000

o. 023b/07, 025b/02

onuncı : On sayısının sıra sıfatı, sırada dokuzuncudan sonra gelen, onuncu.

o. 015a/02

on iki kez yüz biḳ : Bir milyon iki yüz bin; 1.200.000

o. 039b/05, 042b/15, 045a/20,
045b/10

on sekiz biḳ : Sayıyla 18.000

o. s. b. 014a/07, 016a/02,

027a/21
o. s. b.+ dūr 014a/06

on yidi biñ : Sayıyla 17.000
o. 004a/07

ora : O yer.
o.+ da 008b/18

ordu : Askerin toplandığı, toplu olarak bulunduğu yer, karargah.
o.+ sına 006a/16, 040a/01

orta : Orta.
o.+ da 008b/09
o.+ sına 0C5a/12
o.+ sında 023a/14, 027b/21,
029a/12, 030a/21, 035a/03,
044a/04
o.+ sındadur 044a/05
Ayrıca bk. **baş ortaya қо-**

ot : Ot.
o. 035a/21
Ayrıca bk. **şıçanotu**

otağ / ğ : Çadır.
o. 004b/06
o(ğ)+ ı 025a/14
o(ğ)+ ım 026a/18
o(ğ)+ ın 025a/12
o(ğ)+ ına 038b/16

otla - : Beslenmek.
o.- lar 022a/15

otur - : 1. Oturmak, yerleşmek.
o.- dı 006a/01, 010b/07,
026a/14, 038b/17, 040a/05,
041b/15, 044a/15
o.- dılar 005b/02, 009b/10,
010a/14, 010a/17, 010b/14,
024a/14, 024a/16, 025a/11,
026a/02, 035a/17, 039b/07,
040b/05
o.- mışdı 003b/01
o.- uñ 035a/16

o.- up 007b/10, 026b/19,
033b/06, 040a/02
o.- ur 028b/08, 031a/15,
031b/02
o.- urdı 011a/09, 029b/11
o.- urken 003b/18, 007a/15,
030a/20
o.- urlar 005b/20

2. İkamet etmek, bir yerde sürekli olarak bulunmak.

o.- asın 019b/17
o.- dı 045a/05
o.- mağda 045a/06
o.- mışsın 036b/13
o.- up 025a/21
o.- ur 024b/01

o.- urken 002b/19
3. Tahta geçmek, hükümdar olmak, tahtta olmak.

o.- dı 004b/10
o.- miş 026a/09
o.- mışlar 026a/10, 026a/11
o.- unca 0C4a/05

4. Vakit geçirmek.
o.- dılar 005a/08, 029a/21

otuz : Sayıla 30.
o. 012b/06

otuz birinci : Otuz bir sayısının sıra sıfatı, sırada otuzuncudan sonra gelen, otuz birinci.

o. b. 002a/16, 008b/14,
046a/14

otuz ikinci : Otuz iki sayısının sıra sıfatı, sırada otuz birinciden sonra gelen, otuz ikinci.

o. i. 046a/15

ova : Ova.

Mihālīc ovası :
M. o.+ sıdur 025a/10

oy(ı)n : 1. Savaş. krş. **oyun**
oyın oyna - : Savaşmak.
o. o.- yup 010a/19

2. Hile, düzen, oyun.
o(Ø)+ umdan 011a/17

oyna - : 1. Eğlenmek maksadıyla yapılan bir oyunla vakit geçirmek.

o.- rdı 040a/16

o.- sa 040a/15

2. Savaşmak, mücadele etmek.

o.- yup 024b/11

Ayrıca bk. **oyun oyna-; yolına**

cân ve baş oyna-

oynat - : Oynatmak, hareket ettirmek.

o.- dı 022a/14, 022b/11

Ayrıca bk. **göz oynat-**

oyun : 1. Savaş. krş. **oyun**

o. 009b/02

2. Hile, düzen, oyun.

o.+ ın 037a/15

3. Hoşça vakit geçirmek için yapılan eğlence.

o.- ın 040a/15

oyun oyna - : Savaşmak.

o. o.- yup 024b/11

ög : Öğ, hatır, akıl, zihin.

öğine düş - : Aklına düşmek, hatırlamak.

ö. d.- üp 020b/13

ög - : Övmek.

ö. 008b/04

ö.- er 021a/21

öğret / d - : Öğretmek.

ö(d)- üp 002b/19

öğren - : Öğrenmek.

ö.- mişdi 021a/01

ökat : O vakit.

ö. 010b/17, 016b/06, 037a/12

ökçe : Ayakkabının topuk kısmı.

ö.+ ı 0C5b/09

ö.+ si 031a/16

ö.+ sin 0C5b/10

öküş : Çok, fazla.

öküş eyle - : Artırmak, çoğaltmak.

ö. e. 005a/18

öküş ol - : Artmak, çoğalmak.

ö. o.- a 046b/01

öküz : Öküz.

ö. 032b/16, 035b/13, 0C5a/09, 0C5a/13, 0C5a/14

öl - : Yaşamı sona ermek.

ö.- di 029a/05, 029a/06, 033a/07

ö.- digine 029a/06

ö.- düğine 030a/11

ö.- e 046a/09, 029b/13

ö.- enlerü 031b/16

ö.- ıcek 003a/19, 0C4a/09, 0C4a/10

ö.- ıceñüz 006a/06

ö.- miş 028a/01, 029a/04

ö.- sün 003a/19

ö.- üp 010b/09, 017b/08, 039b/03

ö.- üpdür 003a/19

ö.- ür 017b/14

ö.- ürse 002b/16

ö.- ürsevüz 005a/16

öldür - : Bir canlının yaşamına son vermek.

ö. 0C4a/12

ö.- diler 015a/04, 031b/09

ö.- düğün 029b/07

ö.- düm 040b/17

ö.- e 003a/21, 007b/21,

026b/13, 029b/17

ö.- eler 044b/16

ö.- elü 029b/13

ö.- gil 029b/07

ö.- ıcek 0C4a/12

ö.- medüm 040b/17

ö.- medün 035b/06

ö.- mege 029b/10, 029b/18,

- 035b/08
 ö.- meyesin 003a/15
 ö.- meyince 035b/05
 ö.- miş 0C4a/01
- öldürt -** : Öldürme işini yaptırmak.
 ö.- mek 002b/17
 ö.- meyince 002b/15
- ölü** : Yaşamı sona ermiş, cansız.
 ö.+ leri 034b/02
 ö.+ sin 030a/02
- ölüm** : Hayatın sona ermesi, vefat.
 ö. 026b/13
- ‘ömr** : Ömür, hayat. krş. ‘ömr
 ‘ö. 013b/14
 ‘ö.+ i 017a/14, 024a/18
 ‘ö.+ imüñ 013a/20
 ‘ö.+ inden 014a/14
 ‘ö.+ inüñ 012b/02, 013a/19
 ‘ö.+ üm 013b/14, 041a/08
 ‘ö.+ üñ 018a/17
 ‘ö.+ üñ 008a/09, 013b/13,
 046b/01
 ‘ömr-i cüvān : Genç.
 ‘ö. 037a/13
 ‘ömr-i Kāvus : Kavus’un ömrü.
 ‘ö. 040b/20
 ‘ömr-i yayını yaş - : Öldürmek.
 ‘ö. y. y.- dı 009b/02
 ‘ömr sür - : Yaşamak.
 ‘ö. s.- diler 017b/12
- ‘ömr** : Ömür, hayat. krş. ‘ömr
 ‘ö.+ den 045a/14, 046a/17
 ‘ömr sür - : Yaşamak.
 ‘ö. s.- mek 034a/04
- öñ** : 1. Ön, baş.
 ö.+ e 024a/17
 ö.+ inde 010a/07, 026b/21,
 031a/16, 032a/02, 032a/11,
 035a/15, 036b/10, 042b/11
 ö.+ ine 026a/11, 032b/10,
 036b/21
- ö.+ lerinde 031b/13
 ö.+ üñde 036b/14
 ö.+ ünde 040b/12, 042b/01
 ö.+ üne 040a/01
 2. Önce, ilk.
 ö. 014b/15
öñden şoña : Baştan sona.
 ö. ş. 010b/21
- öñdin** : Önce, ilk önce, evvel.
 ö. 018a/17, 019b/17
- öñince** : Önü sıra, önünden.
 ö. 026a/03, 033b/17
- öñlerince** : Önü sıra, önünden.
 ö. 028b/15
- öp -** : Öpmek.
 ö.- di 040a/04, 040b/12
 ö.- üp 020b/07
 Ayrıca bk. **el öp-**; **hāk-i pāyın**
öp-; **hāk-i rehin öp-**; **yir öp-**
- ör -** : Örmek, dokumak.
 ö.- diler 034a/14
 ö.- eyim 034a/12
 ö.- meye 008a/16
- ördek / g** :
 ö(g)+ i 020a/02
- ört -** : Örtmek, kaplamak.
 ö.- miş 002b/07
- örtü** : Örtü.
 ö.+ yi 031b/15
- örtül -** : Örtülmek.
 ö.- miş 031b/13
- örtülü** : Örtüsü olan.
 ö. 031b/13
- örü** : Dik, kalkık.
örü tur - : Ayağa kalkmak,
 ayakta durmak.

- ö. ı- up 005b/21
- örül -** : Örölmek, dokunmak.
ö.- miş 034a/20
- örölü** : Örölmüş olan.
ö. 035a/05
- örümcek** : Örümcek.
ö. 018a/11
- öt -** : Ses çıkarmak.
ö.- di 042a/03, 042a/09
- ötürü** : Ötürü, -den dolayı.
ö. 040a/11
- ötüş -** : Kuş cıvıldaşmak.
ö.- ürdi 025b/20
- öyle** : Öyle , o şekilde. krş. **eyle**
ö. 016a/04
- öz** : Kendi; zat; iç bir şeyin iç yüzü.
ö. 025a/16
ö.+ in 011b/02, 013a/15,
031a/01
ö.+ ine 034a/01
ö.+ ümi 037b/15
ö.+ üş 030b/18
öz özine : Kendi kendine.
ö . ö. 039b/09
özümüze gel - : Kendine
gelmek, akli başına gelmek.
ö. g.- dük 005a/15
Ayrıca bk. **az u öz söyle veli**
çok dinle -
- özge** : Başka, gayrı.
ö. 016a/14
- özer** : Bir kusurun hoş görölmesini
gerektiren sebep, mazeret.
‘**özer dile -** : Bağışlanma
istemek.
‘ö.+ini d 027b/13, 031a/07
‘ö. d.- di 040a/21
- ‘ö. d.- r 040b/21
- pādişāh** : Padişah, sultan, hükümdar.
p. 001b/15, 002b/12, 004a/05,
006a/18, 016b/15, 018b/11,
026a/20, 027a/17, 040a/13
p.+ a 020a/12
p.+ da 028b/11
p.+ dan 023b/15
p.+ dı 011b/04
p.+ dur 002a/09, 034b/10
p.+ ı 030b/16, 046a/19
p.+ muş 042b/07
p.+ lar 012b/20, 019a/13
p.+ sın 046b/01
p.+ umuz 042b/04, 042b/05
p.+ uş 019a/11
pādişāh-ı ber-kemāl :
Mükemmel padişah.
p. 011b/17
pādişāh-ı kibriyā : Yüce, büyük
padişah.
p. 017b/03
pādişāh-ı Mısır : Mısır ülkesi
padişahı.
p. 044a/03
pādişāh-ı Yūnān : Yunan
padişahı.
p. 043b/15
pādişāh ol - : Padişah olmak.
p. o.- a 042b/06
p. o.- dı 043a/06
p. o.- saş 040b/19
- pādişāhlık / ğ** : Sultanlık, hükümdarlık.
p(ğ)+ indan 043a/21
pādişāhlık eyle - : Sultanlık
yapmak.
p. e.- di 043a/05
pādişāhlık it - : Sultanlık
yapmak.
p. i(d)- en 004b/01
- pāk** : Temiz, saf, arı; günahsız.
p. 016b/18, 017a/18, 020b/20,
032a/01, 034a/02, 034b/09,
0C5b/11

p.+ dūr 017b/20

pāk-i cān : Günahsız kimse.

p. 017a/18, 037b/03

pāk-cān : Günahsız kimse.

p. 017a/18

pāk eyle - : Arındırmak.

p. e.- yü 017a/09

pāk it - : Temizlemek.

p. i(d)- üp 041a/10, 041a/12

pāk ol - : Arınmak.

p. o.- ıcağ 045b/20

Ayrıca bk. 'ağl u pāk; mebde'-

yi pāk-zāt; şāf-i pāk eyle-; zāt-ı

pāk

pāl (bāl) : Kanat. krş. **bāl**

p. 019b/06, 020b/18, 021b/10,
022b/07

pāre : Parça, bölük.

p. 023b/11

pāre pāre it - : Parçalamak.

p. p. i.- diler 039a/17

Ayrıca bk. **iki pāre eyle-**

pārelen - : Parçalanmak.

p.- miş 004b/05

pāsubān (pās-bān) : Bekçi, gece bekçi;

sultan, hükümdar. krş. **pāsupān**

p. 004b/06, 040b/10

p.+ a 038b/02, 040b/09

p.+ lar 011a/01, 011a/02

pāsubān kııl - : Hükümdar,

sultan yapmak.

p. k.- avuz 038b/01

p. k.- dı 038b/01

pāsubānlık / ğ : Hükümdarlık,

sultanlık. krş. **pāsupānlık**

p.+ dan 037a/13

p(ğ)+ uğ 038b/02

pāsupān (pāsupān) : Bekçi, gece bekçi;

sultan, hükümdar. krş. **pāsubān**

p. 040b/05

p.+ ları 011a/07

p.+ laruğ 040b/07

pāsupān kııl - : Hükümdar,
sultan yapmak.

p. k.- mişdur 037a/11

pāsupānlık / ğ : Hükümdarlık,
sultanlık. krş. **pāsubānlık**

pāsupānlık vir - : Sultanlık
vermek.

p. v.- en 037a/12

p(ğ)+ ı v.- ür 037a/13

pā : Ayak.

p.+ yuğa 008a/16

pā-veş tur - : Ayakta beklemek,
ayakta durmak.

p. t.- urlar 024a/09

pāyuğ kııl - : ?

p. k. 005a/01

Ayrıca bk. **hāk-i pāya yüz ur-**;

hāk-i pāy; hāk-i pāyına yüz sür-

; hāk-i pāyın öp-

pāyimāl (pāy-māl) : Ayaklar altına
alınmış, çiğnenmiş.

p. 004b/07, 011b/17

pāyimāl it - : Çiğnemek.

p. i.- mişler 004b/01

pāyimāl ol - : Ayaklar altına

alınmak.

p. o.- a 008b/04

pehlevān : Pehlivan, güreşçi, yiğit.

p. 004a/13, 004a/17, 004a/18,

004b/04, 004b/18, 005b/15,

005b/17, 007b/02, 007b/07,

008b/17, 009a/18, 039a/20,

039b/06

p.+ dur 002b/05, 002b/16,

031a/06

p.+ ı 030b/16, 031a/01,

044a/13

p.+ ıdı 042b/04

p.+ ıla 044a/16, 044a/17,

044a/20, 044b/02, 045a/03

p.+ lar 004a/19, 007b/09,

009a/01, 009a/04, 010a/19,

010a/20, 044b/19
 p.+ lara 010b/13
 p.+ ları 009a/14, 024a/08
 p.+ larıla 0C5b/18
 p.+ larını 043b/14
 p.+ ları 039a/03
 p.+ u 009b/01, 010a/12
pehlevān-ı cihān : Cihan
 pehlivanı, güçlü.
 p. 005a/10
pehlevān-ı cihān ol - : Cihan
 pehlivanı olmak, güçlü olmak.
 p. o.- ğıl 003b/06
pehlevān-ı hāş : Seçilmiş
 pehlivan.
 p. 009a/15
pehlevān-ı mezīd :
 p. 009a/15
pehlevān-ı rūzigār : Zamanın
 pehlivanı; Sam Süvar'ın
 ünvanı.
 p. 033a/05, 0C4a/03
pehlevān-ı ser-firāz : Seçilmiş
 pehlivan.
 p. 026a/19
pehlevān-ı şeddād : Büyük, iri
 pehlivan.
 p.+ ı 004b/14

pelekān : ?
 p. 010a/04, 010b/06

peleng : Kaplan.
 p. 026b/07
 p.+ e 037a/12, 038b/01,
 038b/02
 Ayrıca bk. **Peleng-Efgen**

pelīd : Alçak, rezil, pis, murdar.
 p. 003b/17, 030a/06, 030b/20

pelūkān : Pelikan.
 p. 009b/03, 009b/05,

pençe : Pençe, tırnak.
 p. 028b/02
 p.+ ına 022a/17

p.+ sindeki 041b/12
 p.+ sinden 023a/09
 p.+ sine 041a/16
 p.+ yile 022a/16
pençe ur - : Pençe geçirmek,
 pençesiyle tutmak.
 p. u.- up 020b/11, 022a/17,
 028a/02, 028a/07

pend : Pend, öğüt, nasihat.
 p. 037a/15
 p.+ ümi 017a/05
pend it - : Nasihat etmek.
 p.+ i i.- di 004a/15
pend vir - : Öğüt vermek.
 p.+ i v. 018b/06
 p.+ i v.- en 003b/13
 p. v.- di 006a/09
 p. v.- diyse 008a/15

penhān (pinhān) : Gizli.
 p. 027b/11

per (perr) : Kanat.
 p. 006b/17, 019b/06, 020b/08,
 020b/18, 021b/10, 022b/07
 bāl i per 019a/02

perde : Perde.
 p.+ den 027b/10

perī : Peri. krş. **perrī**
 p. 002b/06, 002b/07, 002b/09,
 002b/10, 002b/11, 002b/12,
 002b/14, 021a/01, 021a/07,
 021a/10, 021a/11, 029a/18,
 029b/01, 029b/02, 030b/18
 p.+ ler 002b/09, 003a/01,
 003a/17
 p.+ lerden 002b/09
 p.+ nū 002b/07
 p.+ sin 003a/04
perī-hān : Peri padişahı.
 p. 021a/09
 p.+ ı 021a/06
 Ayrıca bk. **şāh-ı perī**

perişān : Acınacak halde, zavallı; dağınık.

perişān it - : Acınacak duruma getirmek.

p. i.- di 023a/18

perişān kıl - : Acınacak duruma getirmek.

p. kılur 022a/06

perişān ol - : Dağılmak; acınacak duruma düşmek.

p. o.- dı 027b/08

p. o.- up 011a/18

perrān : Uçan, uçucu.

p. 045b/14

Ayrıca bk. **hākān-ı perrān**

perrende : Uçan, uçucu.

p. 023a/01, 032b/02

perrī : Peri. krş. **perrī**

p. 002b/04, 003b/12, 020b/14, 020b/21, 021a/02, 021a/03, 021a/05, 021b/07, 021b/11, 021b/18, 029a/11, 029a/19, 030a/12, 030a/13, 030a/17, 030b/02, 035a/10, 036a/08

p.+ den 012b/12, 013a/04, 022a/20, 029b/08

p.+ ler dilin 020b/21, 030b/12

p.+ ler 020b/03, 021b/12, 029b/04, 030a/18, 030a/21, 030b/01, 030b/04, 030b/13, 030b/18, 0C4a/01

p.+ ye 021b/06

p.+ yle 021a/05

perrī-hān : Peri padişahı.

p.+ a 021b/16

p.+ ı 021b/16

Ayrıca bk. **sultān-ı perrī-hān**;

Ṭālis-i hān-ı perrī

pervā : Korku.

p.+ muz 042b/20

pervāz : Uçma, uçuş.

pervāza kalk - : Uçmak için

havalanmak.

p. k.- mazdı 033a/21

p. k.- up 022a/11, 043a/16

pervāze : Gezinti.

pervāze kıl - : Gezinmek.

p. k.- dı 035a/01

perverdigār : Rızık veren; Allah.

p. 046a/13

pes : Şu halde, öyleyse; o vakit, o zaman; sonra, nihayet, sonuç olarak.

p. 004a/20, 004b/07, 004b/09, 005a/09, 005b/21, 006a/15, 009a/01, 009a/02, 009b/02, 011b/15, 013a/09, 013a/15, 013b/08, 013b/09, 014b/05, 014b/08, 014b/14, 014b/18, 015a/07, 016a/08, 016a/09, 016b/08, 018a/14, 020a/10, 020b/02, 021a/15, 021a/17, 027b/02, 028b/11, 029a/03, 034a/05, 040a/13, 041b/05, 045b/20, 0C4b/07, 0C5b/07, 0C5b/10

peyām : Haber, bilgi.

p. 017a/05

p.+ in 043a/12

peydā : Meydanda, açıkta.

peydā ol - : Ortaya çıkmak.

p. o.- dı 032b/15, 032b/20

peygām : Haber.

p.+ in 018b/14

peygāmbēr : Peygamber.

p. 014b/14, 018b/12, 019a/11, 033a/09

p.+ e 038a/07

p.+ i 019a/10, 030b/16

p.+ ile 006b/02

p.+ inün 016a/02

Ayrıca bk. **Avyāşar peygāmbēr**;

Dāvud peygāmbēr; **Hızır**

peygâmbër; İbrâhîm
peygâmbër; Kâz peygâmbër;
Mûsâ peygâmbër; Muştafâ
peygâmbër; Nâşen peygâmbër;
Süleymân peygâmbër

peyk : Haber getiren, haberci.

p.+ ile 007b/15

p.+ lerile 004b/07

p.+ lerin 010a/02

p.+ üm 043a/13

peyk-i celîl : Ulu haberci;

Cebraîl.

p. 0C5b/09

peykân : Okun ucundaki sivri demir.

p. 009a/19

peykânlu : Peykanı olan.

p. 009b/17, 010a/02

peyklîk : Habercilik.

peyklîk viril - : Haberci olarak görevlendirmek.

p. v.- di 043a/13

peymân : Yemin, and.

p. 037b/20

pîr : Yaşlı, ihtiyar.

p. 037a/09

p.+ ile 024b/13

pîr-i 'azîz : Din büyüğü.

p. 037a/07

pîr-i gayb : Gaybdan haber veren ihtiyar.

p.+ dan 037a/06

pîr-i Ken'ân : Hz. Yakup.

p. 008a/01

pîr-i mübârek : Mübarek ihtiyar.

p. 036b/20

pîr-zen : İhtiyar kadın, kocakarı.

p. 031a/08

Ayrıca bk. **Keyvân pîr**

pîş-rev : Türk müziğine ait bir kavram.

p. 009b/11, 039b/16

pîşe : Huy, tabiat, adet.

pîşe kııl - : Adet haline getirmek, yaygınlaştırmak.

p. .- up 037a/17

pîşvâ : Reis, başkan.

küll-i pîşvâ : Başkanların, reislerin tümü, tamamı.

k. 017b/02

piyâz : Soğan.

p. 021a/16

pülâd : Çelik.

p. 012b/17, 012b/19, 045b/04

p.+ ıla 039a/05

pülâd-püş : Çelik zırh.

p. 009a/20

put : Eski dinlerde, kendisine tapınılan heykel.

p. 026a/17

p.+ ina 026a/01

put-hâne it - : Puta tapanların ibadet ettikleri yere dönüştürmek.

p. i.- megil 008a/13

put-perest : Puta tapan kimse.

p.+ em 026a/17

pür : Çok, çok fazla, dolu.

p. 019a/03, 019b/06

pür-hün : Kan içinde, kanlı.

p. 001b/13, 038b/11

pür-hün ol - : Kan içinde kalmak, yaralanmak.

p. o.- a 046b/01

pür-hüner : Hünerli, çok usta.

p. 008a/07, 020a/12, 020b/17

pür kııl - : Çoğaltmak,

arttırmak.

p. .- dılar 024a/16

p. .- uban 024a/14

p. .- up 010a/16, 039b/13

- pür-şafā** : Safa dolu.
p. 025b/12
- pür-melāl** : Çok dertli, çok sıkıntılı.
p. 011b/16
- püşte** : Tepe, yığın.
p. 009a/10, 028a/05, 028b/01, 028b/08, 039a/01
- Rabb** : Rab, ilah, tanrı.
R. 005b/10, 008a/05, 014a/18
Ayrıca bk. **hazret-i Rabbü'l-nām**; **luḫf-ı Rabb**
- Rabbenā** : Rabbimiz, tanrımız.
R. 017a/07
- Rabbi (Rabbī)** : Ey Allah'ım.
R. 016a/05, 016a/06
- rābi'** : Dördüncü.
r.+i 001b/08
- racīm** : Taşlanmış, kovulmuş; Şeytan.
r. 001b/14, 003a/08, 003a/13, 003b/14, 003a/20, 022b/15, 022b/19, 023a/18, 028b/16, 028b/18, 029b/19
r.+ i 022a/07, 023b/01
r.+ üñ 022a/04, 037a/20
Ayrıca bk. **şeytān-ı racīm**
- ra^c d** : Gök gürültüsü.
R. 0C4b/02, 0C4b/04, 0C4b/06
R. Bābil 0C5a/04
r.+ lar 029a/15
R.+ uñ 0C4b/04
ra^c d-vār : Gök gürültüsü gibi.
r. 009b/21, 039a/19
- rāğ** : Çayırılık, çimenlik.
r.+ ında 0C4b/11
- rağbet** : İstek, arzu, ilgi.
r. 017b/12
- rāğıb** : İsteyen, istekli, rağbet eden.
rāğıb ol - : İstemek, talip olmak.
r. o.- acağdur 025b/07
r. o.- dılar 019a/01
r. o.- ıcağ 019a/06
r. o.- up 043b/09
r. o.- ur 019a/02, 019b/06
- rāh** : Yol; tutulan yol, yöntem.
r.+ ı 008a/14, 027b/12
r.+ ımızda 037a/09
r.+ ında 016b/16
rāh-ı müstakīm : Doğru yol; Hak yolu.
r. 001b/03
- rāhat** : Rahat, huzur.
rāhat ol - : Rahat olmak.
r. o.- a 034a/06
r. o.- ar 010a/16
r. o.- dı 028a/05
r. o.- mayıcağ 034a/06
rāhatü'l-ervāh : Türk müziğinde bir makam.
r. 039b/17, 039b/14
- raḫīk** : Duru ve temiz şarap.
r. 015a/14
- Raḫīm** : Merhametli, esirgeyen, koruyan, acıyan; Allah.
R. 001b/08
- raḫm** : Acıma, esirgeme.
r. 016a/21
Ayrıca bk. **ana raḫmi**
- Raḫmān** : Her canlıya merhamet eden Allah.
r. 036a/19
- raḫmet** : Acıma esirgeme, koruma.
r. 015a/09, 038b/08
r.+ i 027b/06, 037b/18
raḫmet bul - : Korunmak.

- r. b.- ur 016b/07
rahmet eyle - : Acımak, korumak, bağışlamak.
 r. e. 008b/05
rahmet it - : Acımak, korumak, bağışlamak.
 r. i. 008b/03, 037b/18
 r. i(d)- e 008b/01, 016b/18, 017a/11
 r. i.- mekiçün 013a/05
 r. i.- sün 002a/05, 017a/17, 037b/16
rahmet kı1 - : Acımak, bağışlamak, korumak.
 r.+ i kı.- ısar 005a/19
rahmetu'llāh : Allah'ın rahmeti.
 r.+ dan 015a/06
- rahş** : Gösterişli, yürük ve güzel at.
 r. 039a/20, 045b/05
 r.+ ından 004b/09
 r.+ larından 036b/11
rahş-ı rahşān : Parlak, gösterişli at.
 r. 025a/09
 r.+ ları 045b/05
rahş-ı rahşān süriş - : Birlikte at sürmek.
 r.+ lar 009a/04
- raht** : At takımı.
 r.+ ın 004b/07
 taht ı raht+ ın 004b/01
- ra' iyyet** : Bir devletin idaresi altında bulunan halk.
 r. 038b/08
- rām** : Boyun eğen.
rām eyle - : Boyun eğmek.
 r. e.- yesin 045b/19
rām ol - : Boyun eğmek.
 r. olıcağ 045b/20
rām olun - : Boyun eğmek.
 r. o.- dı 018b/01
- ra' nā** : Güzel, latif, hoş görünen.
- r. 020b/19
gül-ruḥ-ı ra' nā; maḥcüb-ı ra' nā
- rāst** : Düz, doğru; gerçek, uygun; sağ taraf.
 r. 010a/02, 023a/08, 023b/04, 037a/06, 039a/20, 041b/03, 041b/05
 r.+ ı 024a/01
 r.+ ın 025a/19, 027a/05
rāst gel - : Rast gelmek.
 r.+ a g.- mez 007a/13
 r.+ a g.- se 022a/04
 r. g.- üp 041b/08
 r. g.- ürse 039a/15
rāst getür - : Denk getirmek, yerini bulmak.
 r. g.- di 039a/16
 r. g.- ürse 007b/08
 r. gözedüp 041b/08
rāst yol : Doğru yol.
 r. y.+ a 038a/13
- rāvī** : Rivayet eden, söyleyen.
 r. 014b/19, 015a/10
- rāviyān** : Rivayet edenler, söyleyenler.
rāviyān-ı aḥbār : Haber veren.
 r. 027b/16
rāviyān-ı aḥyār : İyi ve faziletli nakledenler.
 r. 038a/08
rāviyān-ı muşaddak : Gerçekleri rivayet edenler, söyleyenler.
 r. 017b/05
- rāy** : Rey, fikir, düşünce.
 r. 006b/16
 r.+ dan 011b/09
 r.+ ı 030a/14
 r.+ larına 015a/02
rāy-ı mel' ūn : Lantelenmiş düşünceli.
 r. 003b/17
rāy-ı rüşen : Parlak fikir.
 r. 046a/07

rāyigān (rāy-gān) : Bol, çok.
r. 022a/06, 029a/07

rāzı : Kabul eden, uygun bulup benimseyen, rıza gösteren.
rāzı ol - : Rızalı olmak, rıza göstermek.
r. o.- dı 003a/21, 042b/07

Rāzık : Rızık veren, nimetlendiren; Allah.
R.+ a 005b/18, 046a/13
R.+ ı 016b/17
R.+ uñ 010b/20

rebāb : Telli bir çalgı.
r.+ lar 010a/18
r.+ ları 024a/18

redd : Geri çevirme, kabul etmeme.
redd it - : Geri çevirmek, kabul etmemek.
r. i(d)- er 046a/11
r. i(d)- erdi 022a/06

refik : Arkadaş, yoldaş.
r.+ leriyle 009a/17
r.+ lerile 026a/03, 026b/18
r.+ lerle 036b/14
refik koş - : Arkadaş olarak yanına vermek.
r. k.- avuz 007b/02
r. k.- dı 020a/02
r. k.- up 007b/06, 019b/19, 025a/09

reh : Yol.
reh-ber : Yol gösterici, kılavuz.
reh-ber it - : Kılavuz yapmak.
r. i(d)- esin 017a/10
reh-nümā : Yol gösteren, kılavuz.
r. r. 018b/04, 027a/17, 037b/16

re'is : Baş, başkan.
r.+ leriyle 015a/05

re'is-i şeyātın : Şeytanların reisi.
r. 003a/12

rek'at : Namazda bir kıyam.
r. 012a/15, 0C5b/11

remim : Çürümüş, çürük; ölmüş insan kemiği.
r. 002a/03

remz : İşaret, işaretle anlatma.
r.+ de 038a/17
r.+ inde 038a/21
r.+ ine 026a/15

renc : Ağrı, sızı; zahmet, eziyet.
r.+ e 017b/01
r.+ i 006a/08

reng : Renk.
r. 026a/12
r.+ i 0C4b/21
r.+ inde 012a/18, 032b/11, 035a/04

reng-ā-reng : Çeşit çeşit, renkli.
r. 035a/04

rengin (rengin) : Parlak, renkli, boyalı; güzel, latif, hoş.
r. 020b/16, 020b/19

resm : Tarz, şekil, şekilde.
bu r. 015a/16
ne r. 031b/21

resul : Peygamber, nebi.
r. 001b/06, 027a/20, 027b/07, 027b/13, 027b/15
r.+ i 019a/10
Ayrıca bk. **hazret-i resul**;
sünnet-i resul kıl-

Resulu'llāh : Allah'ın resulü, peygamberi.
R. 007a/20

revā : Uygun, yerinde, yakışır.
r. 002a/09
revā it - : Reva etmek.
r. i.- sün 027b/03

revān : Yürüyen, giden;
r. 009a/19, 009a/11, 021a/17,
024a/13, 036b/21
r.+ dur 011b/20
Ayrıca bk. **ķūt-ı revān; temişil-i revān**

revhānī : Gönüle ferahlık veren, gönül açan, güzel görünümlü.
r. 013b/17
r.+ ler 013b/05

revhāniyān : Ruhtan meydana gelen melekler.
r. 022b/03

revnaķ : Parlaklık, güzellik.
r. 046a/21

rezm : Savaş, cenk.
tīg-i r.+ üje 001b/12

rezzāķ : Bütün mahlukların rızkını veren Allah.
r. 0C5a/05
r.+ a 033b/14
rezzāķ-ı ālem : Alemlerin rızık vereni, Allah.
r.+ e 033a/14

rızā : Rızılı olma, kabul etme.
rızā vir - : Rızılı olmak kabul etmek.
r. v.- di 034a/13, 040b/02
r. v.- ür 024b/14

rızķ : Yiyecek ve içecek, takdir olunmuş nimet, rızık.
r.+ ın 0C5a/05, 0C5a/08,
033a/14, 040a/18
r.+ ım 0C5a/10, 0C5a/11,

0C5a/18

ribāt : Han, konak
r. 042a/15

rīh : Yel, rüzgar.
rīh it - : Esmek.
r. i(d)- er 022b/03

rivāyet : Haber nakletme, hikaye.
r. 002a/17, 027b/17
r.+ iyle 014b/09
rivāyet eyle - : Nakletmek, aktarmak.
r. e.- di 018b/14
rivāyet kıl - : Nakletmek, aktarmak.
r. ķ.- up 008b/15
r. ķ.- ur 031a/17
r. ķ.- urlar 027b/17

rū : Yüz, çehre.
rū-yı zemīn : Yeryüzü.
r. 045b/03

rub^c : Dörtte bir, çeyrek.
rub^c-ı meskūn : Dünyanın kara olan dörtte bir kısmı.
r. 002b/08
r.+ a 033a/19
r.+ uņ 028b/16

rūh : 1. Ruh, can.
r. 002a/20, 015a/21, 015b/02,
015b/04, 017a/04, 045b/18
r.+ a 015a/20
r.+ içun 010b/09
r.+ uņ 008a/10, 037b/06
2. Bir tür kuş.
R. 034a/18, 035b/11
R.+ a 041a/08
rūh-ı a'zam - : Büyük ruh.
r.+ ı 014a/16
Rūh Kuşu : Ruh kuşu.
R. K. 034a/09, 034a/13,
034a/19, 034b/21, 041a/19,
041b/11, 041b/13

R. K.+ na 034b/07, 034b/20,
035b/04, 035b/11

R. K.+ nı 041b/12

R. K.+ nuñ 041b/15

rūh-ı şāh-ı Çind : Can neslinin
hükümdarı.

r. 021a/03, 021a/05, 021a/09

rūh şāhı Çind : Can neslinin
hükümdarı.

r. ş. Ç. 029b/01

r. ş. Ç.+ e 003a/02

r. ş. Ç.+ ile 002a/21

rūhu'1- ruhānī : Ruh.

r. 014a/02

rūh vir - : Can vermek.

r. v.- e 015a/20

ruh : Ruh.

ruh şāhı Çind : Can neslinin
hükümdarı.

r. ş. Ç+ den 030a/19

r. ş. Ç.+ ile 030a/13

r. ş. Ç.+ üñ 030b/05

Ayrıca bk. **murğ-ı ruh**

rūhāniyān : Ruhtan meydana gelmiş
olan melekler.

r. 014a/12, 015b/07

Ayrıca bk. **efđal-ı rūhāniyān**

ruhbān : Papazlar, rahipler.

r. 025b/19

ruhşat : İzin, müsaade.

r.+ ı 006a/01

r.+ uña 006a/02

rū : Yüz, çehre.

rū-misk : Güzel kokan yüz.

r. 024a/15

rū-yı mübārek : Mübarek yüzlü.

r. 005b/21

rumūz : İşaret, manası olan gizli
sözler.

r.+ ı 038b/16

rūşen : Aydın, parlak.

r. 032a/03

rūşen eyle - : Parlatmak,
aydınlatmak.

r. e.- miş 028a/12

rūşen kıl - : Parlatmak,
aydınlatmak.

r. k.- maz 016b/01

Ayrıca bk. **rāy-ı rūşen**

rūz : Gün.

rūz-be-rūz : Günden güne.

r. 014a/12

rūzī : Nasip, kısmet, kader.

rūzī kıl - : Nasip etmek.

r. k. 017a/19

r. k.- a 005a/20

rūzigār : Zaman, devir; dünya.

r. 006a/06, 040b/20, 044b/20,
045a/01

r.+ ın 038b/07

r.+ uñ 039b/19

Ayrıca bk. **'alā rağm-ı rūzigār;**
pehlevān-ı rūzigār; tāriğ-i
rūzigār

sa' ādet : Mutluluk.

s. 006b/13, 024b/19, 037a/03

s.+ dür 019a/11

s.+ üñe 044b/07

Ayrıca bk. **bāb-ı sa' ādet; baht ı**
sa' ādet ; zī-sa' ādet

sā' at : Saat, zmaan, devir.

s.+ i irse 024a/02

s.+ inde 012b/17, 013a/03

s.+ üñ 018b/02

şabā : Doğudan esen rüzgar.

ş. 027b/07

şabāh : Sabah.

ş. 014b/05, 025b/16, 032a/11

ş.+ dan 045a/10

şabāh it - : Sabahlamak.

ş. i.- di 036b/05
şabāh ol - : Sabah, gündüz olmak.
 ş. o.- dı 025b/18, 025b/21

şābir : Sabreden.
 ş. 006b/12, 008a/02
 ş.+ dūr 0C5b/13
 ş.+ üñ 023a/19, 0C5b/14
 Ayrıca bk. **Eyyüb-ı Şābir**

şābit : İspat edilmiş.
şābit ol - : İspat edilmek.
 ş. o.- dı 014b/09

şabr : Sabır, tahammül.
 ş.+ ıla 036a/15, 036a/17, 036a/18
şabr eyle - : Sabretmek.
 ş. eyledi 007b/17, 011a/01, 039b/20
şabr it - : Sebretmek.
 ş. i. 002a/11
 ş. i(d)- elüm 010b/02
 ş. i(d)- er 024b/08
 ş. i(d)- esin 012a/01
 ş. i(d)- üñüz 043a/20
şabr kııl - : Sabretmek.
 ş. k. 003b/21
 ş. k.- ğıl 036b/03
 ş. k.- up 038b/20
şabr ol - : Sabırlı olmak.
 ş. o.- ur 036a/19

sac : Saç.
 s. 031a/06

şaç - : Saçmak, savurmak, etrafa yaymak.
 ş.- dı 041b/21
 ş.- dılar 032a/12
 Ayrıca bk. **yüz şuyın hāke şaç-**;
yüz şuyun yire şaç-

sācid : Secde eden.
 s. 011b/18

şad : Yüz.
 ş. 016b/21
şad hezār : Yüz bin.
 ş. h. 006a/07, 006a/09
şad hezārān : Yüz binler.
 ş. h. 027a/17

şadā : Ses.
 ş.+ lar 029a/15
 ş.+ sından 029b/03

şādık : Sadakatli, çten bağılı olan.
 ş. 037a/08
 Ayrıca bk. **habīb-i hāzret-i şādık**

şadr : Göğüs; yürek.
 ş.+ ından 031b/15

şaf (şaff) : Dizi, sıra. krş. **şaff**
şaf şaf : Dizi diz, sıra sıra.
 ş. ş. 013b/05, 028a/06
şaf-be-şaf : Saf saf olmuş şekilde.
 ş. 014a/12
şaf bağla - : Sıraya girmek, dizilmek.
 ş. b.- rları 042b/13
 ş. b.- yup 045a/10
şaf şaf ol - : Sıraya girmek, dizilmek.
 ş. ş o.- up 009a/09

şāf : Temiz, halis.
 ş. 041a/06
 ş. eyle 037b/20
şāf-i pāk eyle - : Temizlemek, arındırmak.
 ş. e. 008a/15
şāf it - : Temizlemek, arındırmak.
 ş. i(d)- üben 0C5b/15

şafā : Rahat, safā, gönül rahatlığı.
 ş.+ ya 017b/14
 Ayrıca bk. **bā-şafā; pūr-şafā**

- şaff** : Dizi, sıra. krş. **şaf**
 ş.+ ıla 009b/10, 010a/17,
 024a/14
 ş+ ında 005b/02
şāfi-ādem : Temiz, günahsız
 insan.
 ş. 011b/20
- şāfi** : Temiz, duru, katkısız.
 ş. 008b/07, 039b/16
 Ayrıca bk. **ādem-i şāfi; devr-i
 ādem-i şāfi**
- şag** : Sağ, sol karşıtı.
 ş. 005b/19, 012a/16, 024a/16,
 029b/01, 032a/16, 032b/08,
 037a/14, 039b/13, 043a/04,
 044b/02, 0C4b/17
 ş.+ dan 024a/12
 ş.+ ma 004a/07, 0C4b/13
- şagır** : Kulağı duymaayn.
 ş. 003b/15, 037a/18
- şaglık / ğ** : Sağlık.
 ş(ğ)+ ın 021a/01
 ş(ğ)+ ından 020b/13
- şagsıgān** : Saksagan, alacakarga,
 alakarga.
 ş. 018a/09
- şah** : ?
 sīm ü şah oldu 002a/02
- şahī** : Cömert, eli açık.
şahī ol - : Cömert olmak.
 s. o.- ur 018a/07
- şāhib** : Sahip, malik; hükümdar.
 ş.+ i 012b/18
 ş.+ ini 007b/21
şāhib-ğaraz ol - : Kötü niyetli
 olmak.
 ş. o.- mağıl 037b/08
şāhib-kemāl : Kemal sahibi,
 olgun.
- ş. 008a/17
şāhib-kıran : Her zaman başarı
 kazanan savaşçı.
 ş. 038a/20
- şahih** : Gerçek, doğru.
 ş. 002a/17, 011b/01, 014b/09,
 027b/16, 027b/17
 Ayrıca bk. **ehl-i şahih**
- şahın** : İçinde yemek yenen sahan.
 ş.+ lar 024a/11
zerrin şahın : Altın sahan
 z. ş. + larıla 024a/11
- sāhir** : Sihirbaz, büyücü.
 s. 030b/21
 s.+ üçce 031a/05
 s.+ üz 031a/05
- şahrā (şahrā')** : Çöl, kır, ova.
 ş. 025a/13, 031a/14
 ş.+ da 019b/16
 ş.+ sını 034b/18
 ş.+ sına 021b/12, 025a/10,
 025a/11, 028b/06
 ş.+ sında 019b/13, 020a/01,
 036b/08
 ş.+ sında 028b/08
 ş.+ sındağı 028a/18
 ş.+ ya 031a/14
 Ayrıca bk. 'Akim şahrāsı;
 'azm-i şahrā-yı Heyhāt kıl -
 Heyhāt Şahrāsı; Kudis şahrāsı;
 Tih şahrāsı
- saht** : Katı, sert, çetin; kuvvetli; zor.
 s. 010a/01, 026b/03
saht gel - : Zor gelmek, güç
 gelmek.
 s. g.- di 036b/13
- sa'id** : Yüksek, yukarı çıkan.
 s. 037b/17
 s.+ üç 042a/17
- sāk** : Bacak, baldır.

s. 010a/15, 024a/15, 039b/12
Ayrıca bk. **sīm sāḳ sāḳī**

saḳa : Saka.

saḳa ḳuṣu : Saka kuşu.
s. k.+ nı 020a/02

şaḳal : Sakal.

şaḳal şıḡa - : Sakal sıvamak.
ş. ş.- yup 010b/01

saḳallu : Sakallı, sakalı olan.

s. 032b/21

saḳın : Asla yapma anlamında uyarı sözü.

s. 006a/05, 008a/13, 031a/06,
046a/01

şaḳın - : Korumak, sakınmak,
muhafaza etmek.

ş. 037a/20
sözün şaḳın - : Sözü
esirgemek.
s. ş. 030b/21
ş.- asın 019b/18, 037a/14
ş.- uḡ 012a/07

şaḳız : Sakız

şaḳızı aḡızdan al - : Aḡzındaki
sakızı alacak kadar hırsızlıkta
çok becerikli, usta olmak.
ş. a. a.- dı 011a/13

sāḳī : Kadeh, içki, sunan.

s. 040b/01
s.+ ler 024a/15
sāḳī ol - : Saki olmak, içki
sunmak.
s. o.- ayım 040b/01
Ayrıca bk. **sīm sāḳ sāḳī**

saḳīl (şaḳīl) : Çirkin.

s.+ dür 023a/07

sāḳīlık : İçki sunma işi.

s. 040b/01

sāḳīlık eyle - : İçki sunmak.
s. e.- di 040b/06

sāḳin : Durgun, dingin; huzurlu; bir
yerde oturan.

sāḳin ḳıl - : Bir yerde oturtmak,
bir yere yerleştirmek.

s. ḳ. dı 015a/03

sāḳin ol - : Sakin, hareketsiz;
yatışmış olmak.

s. o.- dı 007a/14, 021a/21

s. o.- ur 0C5b/07

s. o.- urdı 033a/21

sāḳinlendür - : Bir yerde oturtmak, bir
yere yerleştirmek.

s.- di 015a/03

şaḳla - : Saklamak, korumak,
gözetmek.

s.- ḡıl 037a/12
ş.- r 016a/21, 016b/05,
018a/02, 026b/07
ş.- sun 010b/10

sāl : Yıl.

s. 008b/07,
s. u māh 0C5b/01
māh u s. 011b/18
māh u s. 008a/21

şal - : 1. Bırakmak, bir şeyin içine
atmak.

ş.- dılar 030a/10

ş.- ı virdi 020b/11

2. Göndermek, yollamak.

ş.- dı 019b/14, 023a/09

ş.- duḳ 031a/04

3. Yaymak.

ş.- ma 046a/01

4. Sallamak.

ş.- up 010a/02

5. Giymek.

ş.- up 009a/21

ş.- up 009a/21

Ayrıca bk. **baş şal-**; **el şal-**;

ḡabse şal-; **ḡāke şal-**; **ḳāliçe şal-**

; **kol şal-**;

çekme.

ş. 037a/19

şalāt : Namaz.

şavm u ş. 013a/06

şalāt kııl - : Namaz kıılmak.

ş. k.- ğıl 037b/09

şālīk : Ucundaki zincirlere topuz bağlanmış bir sopadan ibaret savaş aracı.

ş. 010a/11

ş.+ lar 009a/21

şalāvāt : Hz. Muhammed'e edilen dualar. krş. **şalāvāt, şalavāt**

ş. 017b/04

şalāvāt getir - : Hz.

Muhammed'e dua etmek.

ş. g.- üp 014a/09

şalāvāt vir - : Hz. Muhammed'e dua etmek.

ş. vir 002a/04, 003a/20,

008b/05, 008b/12, 012a/09,

018b/06, 019a/05, 019b/08,

020a/13, 023b/02, 030a/07,

034b/16, 0C4a/15

ş. v.- ğil 024a/04

şalış - : Karşılıklı sallamak.

ş.- dılar 010a/11

şālīh : Dinin buyruklarına uygun olan, dinin buyruklarına uygun davranan.

ş. 014b/21

şālīş : Üçüncü

ş.+ i 001b/08

şalla'llāh 'aleyhi ve'ssellem : Salat ve selam onun üzerine olsun.

ş. 015a/12, 016a/03

şalāvāt : Hz. Muhammed'e edilen dualar. krş. **şalāvāt, şalavāt**

ş. 022b/08, 025a/19, 025a/20

şalāvāt vir - : Hz. Muhammed'e dua etmek.

ş. v. 002a/14, 003a/07,

003b/16, 004a/15, 005a/20,

006a/09, 021a/21, 022a/07,

024b/18, 025a/20, 025b/12,

026b/11, 027a/07, 027b/06,

027b/15, 031a/12, 038b/15,

0C5b/15

şaltanat : Sultanlık, padişahlık, hükümdarlık.

s. 018a/20, 034b/10, 036a/08, 038b/06

s.+ a 006a/03

s.+ ina 020a/15

Şamed : Hiç kimseye, ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan, ulu ve ebedi, Allah.

Ş. 010b/20

Ayrıca bk. **merğüb-ı şamed**

şalavāt : Hz. Muhammed'e edilen dualar. krş. **şalāvāt, şalavāt**

şalavāt vir - : Hz. Muhammed'e dua etmek.

ş. v. 007a/06, 007a/14,

008a/06, 013b/12, 015b/17,

017a/19, 036a/20, 037b/04,

037b/19, 038a/07, 041a/01,

041a/06

şāmi^c : İşiten, dinleyen; Allah.

s. 001b/02

şan : Sanki.

ş. 020b/18, 022b/02, 028a/11

şān : Nam, şan.

ad u ş.+ a 021a/18

şalb: Darağacına çekme.

şalb u dār : Asma, daracağına

şan - : Düşünmek, tasavvur etmek, zannetmek.

ş.- dı 034b/19, 040a/20

ş.- ma 046a/02
ş.- up 023a/08, 028b/04,
029a/05

şaña : Sen zamirinin yönelme hali.
s. 003a/14, 003a/18, 003b/07,
005a/20, 005b/14, 006a/02,
007a/16, 007a/17, 008a/08,
008a/12, 011a/20, 011b/01,
013a/18, 014a/19, 016b/19,
017a/03, 018a/16, 018a/20,
018a/21, 018b/04, 018b/05,
019a/18, 019b/17, 020a/07,
021a/17, 021b/07, 023a/04,
023a/06, 023a/08, 025a/04,
025a/05, 027b/10, 030b/19,
030b/21, 032b/07, 033a/11,
036a/02, 036a/04, 036a/07,
036a/12, 036a/13, 036a/14,
036b/02, 036b/03, 036b/18,
037a/12, 037b/05, 038a/15,
038a/18, 040b/18, 041a/15,
044b/06, 044b/11, 044b/12,
045a/19, 045b/18, 0C4a/01,
0C4a/09, 0C5a/08

şan'at : Ustalık, hüner, marifet.
ş.+ ı 013a/20
ş.+ uş 030b/19

sanc - : Batırmak, saplamak.
s.- dı 009b/04

şancak / ğ : Sancak, bayrak. krş.
sancak
ş(ğ)+ a 009b/07
ş(ğ)+ ın 039a/17

sancak / ğ : Sancak, bayrak. krş.
şancak
s. 026a/05, 045a/21
s(ğ)+ ı 039b/19
s.+ lar 039a/12
s.+ larını 0C5b/19

şandal : Sandal ağacından yapılmış sandalye.

ş.+ lar 026a/10

şandeli : Sandal ağacından yapılmış sandalye.
ş.+ ler 039b/07

şāni' : Yaradan, sanat sahibi; Allah.
ş. 001b/01
ş.+ uş 013a/20

şanki : Tut ki, farzet ki, benzetme edatı.
ş. 009a/07, 010b/01, 020b/20,
030b/10

şar - : Örtmek, kaplamak.
ş.- a tırurken 039a/13
ş.- dılar 039a/13
ş.- up 040b/08, 040b/14

şarar - : Sararmak.
ş.- dı 035a/21
ş.- mış 034b/19

şarp : Çıkılması, geçilmesi zor olan yer, sarp.
ş.+ dur 005b/07

şarplık : Sarp olma.
ş. 005b/07
ş.+ dur 044a/04
ş.+ un 035a/05

şarın - : Sarınmak.
ş.- mış 005b/20

şarş - : Sarsmak.
ş.- dı 041b/20

şaru : Sarı.
ş. 012a/18, 026a/04, 030b/10,
031a/15, 031b/13, 034b/19

şatr : Satır, sıra.
s.+ a 010b/14

şatvet : Zorluk, boyun eğdiren güç.

- s.+ ile 011b/17
- şav** - : Defetmek, uzklaştırmak.
ş.- duş 011a/08
- şavāş** : Savaş, cenk, mücadele.
ş.+ a 045b/01
şavāş it - : Savaşmak.
ş. i(d)- i 010a/09
ş. i.- mege 012a/12
şavāş kıl - : Savaşmak.
ş. k.- maş 030a/18
şavāş yürüt - : Savaşmak.
ş. y.- dügin 039a/09
- şavāş** - : Savaşmak.
ş.- alum 026b/17
- savaşçı** : Savaşan.
s. 007a/02
- şavm** : Oruç.
ş. u şalāt 013a/06
- şavur** - : Savurmak, dağıtmak.
ş.- alum 030a/02
Ayrıca bk. **lāfi egüp şavur-**
- şay** - : Saymak.
ş.- dı 032a/10
- şayd** : Av; avlanma.
ş.+ ı 026b/05, 026b/10
ş.+ ımuz 026b/04
ş.+ ımuzuş 026b/05
ş.+ ın 026b/07
ş.+ ımı 026b/06
- sāyebān** : Gölgelek.
s. 030b/01
s.+ ın 025a/12
- sāz** : Saz, çalgı.
s. 009b/12, 046a/01
s.+ ın 010a/17, 024a/17
s.+ lu 024a/16
- sāzende** : Çalgıcı.
s. 039b/21
s.+ ler 010a/17, 024a/16
s.+ leri 040a/21
- sāzlu** : Sazlı, sazı olan.
s. 010a/17
- sebak** : Ders.
s.+ da 016b/19
sebak al - : Ders almak.
s. a. 037b/06
sebak vir - : Ders vermek.
s. v.- e 016b/19
- sebeb** : Sebep, neden.
s. 016b/04, 018a/04, 024b/07,
029b/08, 034a/05, 036b/06,
040a/12, 040a/14
s.+ dendür 014a/20
s.+ ile 036a/12
s.+ in 040a/12
s.+ iyle 038a/19
- sebük** : Hafif, ağırlığı olmayan.
sebük-rūh : Hoşsohbet, zarif,
şen olan.
s. 024a/14
- secde** : Secde.
s.+ den 012a/16
secde-yi şükür eyle - : Şükür
secdesi yapmak.
s. e.- di 033b/12
secde-yi şükür it - : Şükür
secdesi yapmak.
s. i.- di 036b/05
secde kıldur - : Secde ettirmek,
iman ettirmek.
s. k.- dursa 002b/18
s. k.- durup 002b/02
secde kıl - : Secde etmek, iman
etmek.
s. k.- up 026a/01
s. k.- urdu 015b/06
secdeye var - : Secdeye
kapanmak.

s. v.- dı 032b/07

sedd : Set, engel.

sedd-i küh-ı Kāf : Kaf dağının setti.

s. 009a/10

sedd-i ramağ : Ölmeyecek kadar yiyip içme.

s.+ ıdur 0C5a/12

sefer : Yolculuk; savaş.

s.+ den 021b/18

sefer kııl - : Yolculuk etmek.

s. k.- up 034b/13

seher : Seher, gün ağarmadan biraz önceki vakit.

s. 025b/19, 027b/08

s.+ idi 006a/16

Ayrıca bk. **murğ-ı seher**

seher-gāh : Seher vakti.

vağt-i s.+ dan 034a/17

sehlā : “Hoş geldin, merhaba, nasılsın” anlamlarına gelen hatır sorma, karşılama sözü.

ehlā vü s. 012b/01

sehm : Korku, dehşet.

sehm it - : Korkmak.

s. i.- di 010a/09

sek : Köpek.

s. 018a/07

sekīne : Karar, rahat, sakinlik.

s. 0C5b/17

sekiz : Sayıyla 8

s. 0C5a/13

sekizinci : Sekiz sayısının sıra sıfatı, sırada yedinciden sonra gelen, sekizinci.

s. 015a/01

selām : Selam.

s. 001b/10, 023a/02

s.+ ın 010b/08

selām al - : Selam almak, birinin selamına karşılık vermek.

s. a.- madı 036b/12

s.+ ın a.- dı 033a/01

s.+ ını a.- madı 031a/19

s.+ um a.- a 031a/18

s.+ um a.- mazzsın 031a/19

selām gönder - : Selam yollamak.

s. g.- di 021b/07

selām vir - : Selam vermek, selamlamak.

s. v.- di 021a/02, 031a/18, 031b/08, 031b/13, 031b/19,

032a/16, 032b/16, 033a/01, 0C4b/14, 0C5a/16, 0C5b/07

s. v.- diler 036b/12

s. v.- esin 021b/06, 038b/19

s. v.- üp 012a/20

s. v.- ürdi 038b/10

selātin : Padişahlar, sultanlar.

s.+ ler 010a/16

s.+ üñ 011b/02

selātin i server : Başkanlar ve padişahlar.

s. i s.+ ler 005a/06, 005a/08

s. s. s.+ leri 005a/08

selātin server : Başkanlar ve padişahlar.

s. s.+ ler 004b/11

s. s.+ lere 039b/13

s. s.+ lerile 004a/21

s. ve s.+ ler 036b/09

Ayrıca bk. **server-i selātin;**

server ü selātin

selīm : Sağlam, kusursuz, doğru.

selīm ol - : Selim olmak.

s. o.- ur 018a/08

Ayrıca bk. **nefs-i selīm**

selīmlik / g : Selim olma durumu.

- s.+ in 018b/19
- Selsebîl** : Cennette bir çeşmenin adı.
s. 015a/14
- selvet** : Gönül rahatlığı, iç huzuru.
selvetile tol - : İç huzur dolmak.
s. ş.- dı 005b/21
- semâ^c** : Duyma, işitme.
s. 009b/13
Ayrıca bk. **zewk-i semâ^c**
- semâ (semâ³)** : Gökyüzü.
arż ı semâ : Yer ve gök.
a. ı s. 027b/03
- semek** : Balık burcu.
s.+ den 029a/14
- semin** : Yasemin.
s. 0C5b/06
- semend** : Güzel, çevik at.
s.+ üni 021a/08
- şemerât** : Yemişler, meyveler.
ş.+ ı 023b/20
- şemîn** : Pahalı, kıymetli.
dürr-i şemîn 038b/12
- sen** : İkinci teklik şahıs zamiri. krş. **sin**
s. 002b/10, 003a/16, 003b/06,
003b/17, 007a/06, 008a/09,
008a/13, 008a/14, 011a/06,
011a/14, 011a/21, 014a/06,
014a/07, 017b/17, 018b/02,
018b/11, 020a/07, 020a/08,
022b/05, 023a/15, 023b/02,
025b/12, 030b/18, 031a/01,
031a/05, 031a/08, 031a/20,
033a/02, 036a/04, 037a/02,
037a/07, 037a/11, 037a/17,
037b/01, 037b/02, 037b/03,
037b/20, 038a/20, 038b/04,
040a/08, 040a/11, 040b/16,
- 042b/08, 042b/13, 045a/19,
045b/17, 046a/02, 0C4a/12,
0C4b/02, 0C4b/15, 0C5a/05,
0C5a/08, 0C5a/10, 0C5a/11
s.+ de 014b/05, 018b/03
s.+ deki 017a/04
s.+ den 003b/18, 005b/12,
008a/08, 014a/21, 017a/03,
017b/17, 031b/18, 036a/01,
037b/05, 038b/18, 040a/08,
045b/18, 0C4a/07, 0C5a/05
s.+ i 003b/05, 003b/11,
008a/09, 011a/05, 011a/15,
011a/20, 014b/05, 014b/19,
018a/21, 021b/07, 023a/03,
032b/09, 037a/13, 037b/08,
038b/01, 046a/05, 046a/06,
0C4a/03, 0C4a/04, 0C4a/13,
0C5b/10
s.+ sin 031a/09
s.+ üñ 001b/14, 003a/08,
003a/11, 003a/12, 005a/16,
006b/12, 007a/21, 012b/01,
017b/16, 023a/05, 023a/06,
031a/04, 031a/09, 031a/10,
031b/01, 031b/20, 032b/14,
037a/03, 037a/14, 040a/09,
040b/17, 042b/08, 044b/18,
045a/13, 045a/15, 0C4b/18
s.+ üñile 029a/18
- şenâ** : Övme, övüş.
şenâ kııl - : Övmek, methetmek.
ş. k.- ular 031b/08
şenâ it - : Övmek, methetmek.
ş.+ lar i.- diler 011a/08
- sencileyin** : Senin gibi, sana benzer.
s. 037a/08, 038a/19
- sened** : Senet.
s. 007a/04
- seped** : Sepet. krş. **sepet**
s. 034a/14
- sepelet** - : Serpmek.

s.- düñ 044b/17

sepet : Sepet. krş. **seped**

s. 034a/20

s.+ den 035a/07

ser : Kafa, baş; başkan; son, nihayet.

s. 024a/09

ser-‘asker : Kumandan.

s.+ denem 021a/06

ser-encām : İşin sonu.

s.+ ı 044b/21

ser-firāz : Seçkin, mümtaz.

s. 009b/12, 010b/19, 024b/15

ser-firāz kıl - : Seçkin kılmak.

s. k.- dı 018b/01

ser-güdeşt : Macera, serüven, birinin başından gelip geçenler.

s.+ in 033a/10

ser-ḥadd : Hudut, sınır.

s.+ inde 020a/16, 034b/17

ser-ḥōş ol - : Sarhoş olmak.

s. o.- up 009b/12

ser-keşlik : Dik başlılık.

ser-keşlik it - : Dik başlılık etmek.

s. i(d)- ersenüz 045a/15

ser-leşker : Baş asker.

s.+ lere 045b/07

ser-nigün : Baş aşağı, ters

dönmüş; talihsiz.

s. 0C5a/21

ser-te-ser : Baştan başa, hepsi.

s. 017a/03, 034b/12

Ayrıca bk. **nefs-i ser-keş**;

pehlevān-ı ser-firāz;

serçe : Serçe.

serçe kuşu : Serçe kuşu.

s. k.+ n 022a/18

serdiye : Çadır.

s.+ ler 024a/14

serheng : Çavuş.

s.+ i 021a/05

serīc : Çabuk, hızlı.

serīc ol - : Çabuk olmak.

s. o.- ur 018a/08

serīr : Taht.

s. 026a/11

s.+ inden 005b/15

zerrīn s. urup 009a/08

servi : Servi, selvi.

s. 008b/08

serv-i ‘ar‘ar : Dağ servisi.

s. 042a/16

serv-i ḥirāmān : Nazlı sallanan selvi.

s. 024a/14

server : Başkan, reis, lider.

s.+ e 009b/20

s.+ i 030b/16

s.+ idür 017a/18

s.+ in 011b/03

s.+ inüñ 016a/02

s.+ ler 005b/02

s.+ lerden 007b/06

s.+ lere 040b/03

s.+ leri 010a/13, 010b/16,

039b/05, 040b/16, 044a/20, 0C5b/18

s.+ lerile 004b/20

s.+ lerin 039a/07, 039a/09,

039b/07, 044a/16

s.+ lerinden 004a/10, 009a/12, 025a/08, 039a/11

s.+ lerini 004b/12

s.+ lerinüñ 039a/13

s.+ leriyle 005b/13, 005b/17, 044a/18

s.+ lerüñ 009b/07, 009b/08

s.+ üm 026a/21

server-i melā‘ in : Lanet

edilmişlerin başkanı.

s. 003a/12, 0C4a/06

server i selā‘ in : Hükümdarlar ve resiler.

s. i s.+ den 023b/16

s. ü s.+ ler 004b/10

Ayrıca bk. **hākān-ı server**;
selātin i server; **selātin server**;
sultān-ı server

serverān : Başkanlar, reisler, ulular.
serverān-ı Süleymān : Hz.
Süleyman'ın başkanları.
s. 004b/18

settār : Örten; Allah.
s.+ ı 046b/01

sev - : Sevmek.
s.- erdi 034a/09
s.- erdüm 040a/15
s.- mezem 018a/01
s.- mişemdür 002a/08

şevāb : Sevap; hayırlı işler.
ş.+ dur 019a/11
şevāb gör - : Sevap kabul
etmek.
ş. di 004b/20

sevgülü : Sevgili.
s. 038a/14

şevr : Boğa burcu.
ş. 012b/04, 012b/08
ş.+ ile 035b/03

seyf : Kılıç.
s. 009b/04, 009b/15
s.+ ler 009a/20
s.+ ün 012b/18

seyl : Sel.
seyl it - : Sel gibi olmak.
s. i(d)- er 020a/21
seyl-i arımleyin : Seba şehrini
batıran meşhur sel gibi.
s. 045b/04

seyr : Gezme, gezinme.
seyr it - : Gezmek, gezinmek.
s. i(d)- üp 010a/16, 039b/13

seyrān : Gezinme.
s.+ a bindiler 036b/07
seyrān it - : Gezinmek.
s. i(d)- ecekdür 028a/16
s. i(d)- erken 002b/03
s. i(d)- üpdür 027a/21

seyyāreleyin : Seyyare gibi.
s. 010a/16, 024a/16, 039b/13

seyyi'āt : Kötülükler, fenalıklar.
s.+ inuḡ 018a/16

seyyidī : “Ey benim efendim”
s. 017b/16

şı - : Yenmek, mağlup etmek.
ş.- dılar 044a/17
ş.- mış 024b/02
ş.- mışdur 042a/15
ş.- yup 004a/03, 006a/16,
010a/19, 041a/03, 044a/13,
0C5b/17, 0C5b/19
Ayrıca bk. **sözün şı-**

şıydur : Mağlu ettirmek.
ş.- a 035b/03

şıçan : Sıçan.
şıçan aḡusı : Sıçanotu, arsenik.
ş. 042a/07
şıçanotı : Arsenik
ş. 042a/02
ş.+ yla 041a/13

şıdk : İçten bağlılık, sadakat.
ş.+ ıla 011b/15, 013a/04

şıfat : Sıfat, suret, şekil, nitelik,
özellik.
ş. 009b/12, 039a/05, 046a/21
ş. 027b/09
ş.+ a 016a/12
ş.+ da 013b/18, 016a/01
ş.+ ı 013b/18, 020b/16
şıfat-ı maḥlūkāt : Mahluk
şeklinde.

ş. 036a/09
ş+ uñ 036a/10

şifât : Sıfatlar.

şifât-ı rubūbiyyet : Allah'a ait özellik.
ş.+ den 014b/17, 014b/17
şifât-ı zemîme : Kötü haller, kınanası özellikler.
ş.+ leri 014b/20

şığ - : Sığmak.

ş.- mayup 041b/13

şığa - : Sıvamak.

ş.- mış 032a/04
Ayrıca bk. **şakal şığa-**

şıgın : Alageyik.

şıgın giyik : Alageyik.
ş. g. 022b/21

şığın - : Sığınmak.

ş.- up 022a/18, 045b/09

şığır : Sığır.

ş. 023a/07, 041b/12
ş.+ a 022a/17
ş.+ ı 023a/08
ş.+ la 041b/12
ş.+ lar 023a/11, 041b/04
ş.+ ları 023a/09, 041b/05
Ayrıca bk. **deniz şığır; şu**

şığır

şıhhat : Sağlık.

şıhhat vir - : Sağlık vermek.
ş.+i v.-ürse 017a/13

şık - : Sıkmak.

ş.- dı 033b/07, 033b/09

şın - : 1. Mağlup olmak, yenilmek.; geri çekilmek.

ş.- duğı 005b/03
ş.- duğın 004a/08
ş.- duğına 005a/06

ş.- mağ 045b/15
ş.- up 004a/01, 005b/05,
0C5b/20

2. Kırılmak, parçalanmak.
ş.- duğına 039b/19

şınur : Sınır.

ş.+ ıdur 044a/04

şıpa : Eşek yavrusu.

s.+ lar 024a/13, 039b/12

sır (sırr) : Sır, gizli tutulan. krş. **sırr**

s.+ dan 016b/13

şırât : Yol.

şırât-ı müstakîm : Sırat köprüsü.

ş.+ i 018a/15

sırr : Sır, gizli tutulan. krş. **sır**

s.+ ı 014b/18
s.+ ımuz 027b/08
s.+ ın 016b/11

şıyām : Oruç.

ş. 026b/17

şihirlü : Sihirli, büyülü.

s. 031a/07

şihr : Sihir, büyü.

s. 002b/19, 003a/03, 003b/15
s.+ e 029a/21
s.+ ile 003a/04
s.+ üñ 003a/10, 031a/09
s.+ üñi 031a/05
s.+ üñile 030b/20, 031a/09

şihr it - : Sihir, büyü yapmak

s. i(d)- ıcek 003a/05

şihr okı - : Sihir yapmak.

s. o.- yup 002b/13, 023a/09

şihr oku - : Sihir yapmak.

s. o.- dı 028b/11

sîl : Sel.

sîl-i hūn : Kan seli.

- s. 039b/03
- sil̄k** - : Silkmek, sallamak, sarısmak.
s.- düğinden 013b/19
s.- ıcek 013b/17, 014a/02
- silkele** - : Silkelemek.
s.- r 013b/17
- silkin** - : Silkinmek, ani bir hareketle silkelenmek.
s.- üp 022b/20, 028b/13
- sille (s̄il̄i)** : Tokat, şamar.
sille ur - : Tokat atmak.
s. u.- up 033a/16
- s̄im** : Gümüş, gümüşden.
s. 002a/02, 024a/15
s.+ den 039b/12
s̄im s̄ak̄ s̄ak̄i : Gümüş bacaklı saki.
s. s. s.+ ler 010a/15, 039b/12
s̄im ol - : Gümüş olmak.
s. o.- dı 002a/02
- S̄imurḡ** : Kaf Dağı'nda yaşayan efsanevi kuş, anka.
S. 002a/19, 018b/12, 019a/06, 019a/14, 019a/17, 019b/10, 020a/06, 020a/08, 020a/14, 020a/15, 020b/01, 020b/02, 020b/12, 020b/21, 021a/03, 021a/04, 021a/06, 021a/11, 021b/06, 021b/07, 021b/11, 021b/17, 022a/08, 022a/15, 022a/21, 022b/07, 022b/09, 022b/10, 022b/14, 022b/15, 023a/03, 023a/04, 023a/05, 023a/08, 023a/10, 023a/11, 027b/15, 027b/21, 028a/01, 028a/06, 028a/08, 028b/02, 028b/03, 028b/06, 028b/15, 028b/16, 028b/18, 028b/20, 028b/21, 029a/02, 029a/03, 033a/05, 033a/06, 033a/07, 033a/08, 033a/10, 033a/11, 033a/13, 033b/02, 033b/06, 033b/07, 033b/10, 033b/12, 033b/18, 034a/01, 034a/02, 034a/03, 034a/04, 034a/07, 034a/09, 034a/11, 034a/13, 034a/15, 034a/16, 034b/01, 034b/06, 034b/19, 035a/12, 035b/06, 035b/07, 035b/09, 035b/10, 041a/07, 041a/09, 041a/15, 041b/07, 041b/14, 042a/08, 042a/09, 042b/01, 042b/02, 042b/06, 042b/09, 042b/13, 042b/15, 042b/17, 042b/18, 042b/20, 043a/05, 043a/09, 043a/19, 043a/20
S.+ a 002a/18, 018b/08, 018b/10, 022a/02, 022a/08, 022b/20, 023a/14, 027b/18, 028b/09, 028b/15, 033a/06, 033a/08, 033b/17, 033b/19, 033b/20, 033b/21, 041a/05, 041a/12, 042a/05, 043b/02, 043b/11
S.+ am 021a/01
S.+ dan 022a/08
S.+ dur 021a/02, 022b/14
S.+ ı 020b/15, 020b/21, 021b/21, 022b/11, 023a/12, 027b/18, 028b/03, 028b/04, 028b/08, 034a/09, 034b/16, 041b/07, 041b/10, 041b/11, 041b/14, 042a/03, 042a/05
S.+ ıla 021b/06, 021b/13, 021b/16
S.+ uş 019b/08, 019b/10, 020a/03, 023a/01, 023a/02, 028b/05, 028b/07, 033a/20, 033b/15, 034b/02, 035a/15, 042b/12, 043a/12
S̄imurḡ-ı c̄ān
S. 021b/08
S̄imurḡ-ı K̄āf : Kaf dağı'nın Simurgu.
S. 020a/12, 021a/21, 022b/17, 029a/07, 041a/07
S̄imurḡ kuşu : Simurg kuşu.

S. k. 018b/08, 019a/13,
019b/08, 019b/20, 021b/01,
021b/13, 022a/10, 023b/02,
027b/18, 028a/12, 028a/17,
029a/08, 033b/01, 035a/01,
035a/14, 035a/16, 035a/19,
035b/04, 041a/08, 041a/14,
041b/17, 042a/02, 042b/10,
043a/01, 043a/08, 043a/18,
043a/19, 043b/10
S. k.+ dur 035a/08
S. k.+ na 020a/13, 021a/11
S. k.+ nuḡ 041b/19, 042a/04
Ayrıca bk. 'azm-i Sîmurğ kıl-;
murğ-ı Sîmurğ

sin : İkinci teklik şahıs zamiri. krş. **sen**
s. 042b/14
s.+ de 018b/03, 025a/03
s.+ den 021a/01

siḡ - : Sinmek.
s.- üp 034b/06

sîne : Göğüs.
s.+ ye 009a/21

sipāh : Asker, ordu.
s. 006b/21

sipāhî : Osmanlı ordusunda bir sınıf
süvari askeri.
s. 039a/11
s.+ ler 004a/05, 026a/08

sipās : Şükretme, dua etme.
s.+ ı 046a/13

siper : Siper, koruyucu engel.
s. 004b/03
s.+ ler 009a/21
s.+ lerin 009b/21

sirke : Sirke.
s. 040b/14

sitād : Alma, alış.

dād ve sitād kıl - : Almak,
kurtarmak.

d. v. s. k.- ur 038a/13

siyāh : Siyah, kara.
s. 0C4b/21, s. 031a/14
siyāh-pūş : Siyah giyinmiş.
siyāh-pūş ol - : Siyah giyinmek.
s. o.- dılar 028b/14
Ayrıca bk. **baḡr-i Siyāh**

siyāset : Siyaset, yönetim, politika.
s.+ ise yerine geldi 044b/17
siyāset meydānı : İdam
cezalarının uygulandığı alan.
s. m.+ na 005a/09
s. m.+ nda 044b/03

siz : İkinci çokluk şahıs zamiri.
s. 004a/14, 010a/19, 014a/20,
021a/11, 031b/14, 043b/20,
043b/21
s.+ den 015a/18
s.+ e 008b/01, 012a/05,
030a/18, 031a/10, 035a/08
s.+ i 007a/18, 010a/19,
020b/05, 034a/07
s.+ üḡ 035a/09

şofra : Sofra.
ş.+ lar 024a/12, 026a/15

şoḡbet : Muhabbet, söyleşi, yarenlik.
ş.+ i 008b/09
Ayrıca bk. **cān şoḡbeti**

şoḡ - : Sokmak, ısırarak, zehirlemek.
ş.- up 023a/07

şol : Sol, sağ karşıtı.
ş. 024a/16, 028a/19, 029b/02,
037a/15, 039b/13, 043a/04,
044b/02, 0C4a/16
ş.+ a 0C4b/17
ş.+ ina 004a/07, 0C4b/13

şol - : Solmak.

benzi ş.- dı 009a/02

şoň : Son.

önnden şoňa : Baştan sona.

ö. ş. 010b/21

ş.+ ı 003a/19

şoňra : Sonra.

ş. 003a/02, 005a/08, 005a/16,
005b/01, 005b/02, 010b/13,
011a/21, 013a/07, 014a/17,
014a/21, 014b/06, 015a/03,
015a/07, 015a/14, 015a/15,
015b/01, 015b/04, 015b/05,
016a/09, 016a/10, 016a/11,
016a/13, 018a/03, 018a/18,
018b/15, 018b/21, 019a/06,
019a/08, 019b/13, 019b/14,
019b/19, 020a/06, 020b/06,
020b/11, 021a/08, 021b/14,
024a/08, 025a/01, 025a/13,
026a/12, 026a/15, 026b/20,
028a/17, 028b/05, 029a/14,
029a/19, 029b/08, 030a/10,
031b/11, 033b/04, 034a/19,
037a/01, 037b/02, 037b/03,
037b/07, 039b/07, 039b/17,
040a/11, 040b/03, 040b/17,
041a/06, 042a/20, 043a/01,
043b/03, 044b/07, 044b/10,
045a/04, 0C4a/01, 0C4a/13,
0C5b/12

şor - : Sormak, sual etmek, cevap istemek.

ş.- aram 021a/02

ş.- arsa 027b/12

ş.- arsanız 036b/15

ş.- ayın 031a/18

ş.- dı 007a/07, 013a/17,
014b/12, 021b/07, 023a/03,
024b/05, 040a/06, 0C4a/17,
0C4a/19, 0C4b/02

ş.- dılar 036b/06, 044a/03

ş.- duğını 021b/13

ş.- dum 008b/10, 024b/07

ş.- ıcağ 040a/12

ş.- mayınca 005b/09

ş.- uň 036b/19

ş.- up 011a/11

Ayrıca bk. **aňvāl şor-**; **haber şor-**; **hāl hātır şor-**

şorış - : Birbirine sormak.

hāl ü hātır ş.- dı 005a/01

şoy - : Birinin üstünde, yanında veya bir yerde bulunan şeyleri çalarak alıp götürmek.

ş.- armış 040a/19

ş.- dum 040a/18

ş.- up 030a/02

şoyğa : Bir kuş türü (?)

ş. 019b/12

şoyğan : Bir kuş türü (?)

ş. 018b/10

sög - : Sövmek, hakaret etmek.

s.- sün 026b/18

s.- üp 026b/17

söyle - : Sözle ifade etmek, anlatmak.

s. 002a/12, 024a/02, 027b/09,
027b/11, 037b/20, 040a/12
s.- di 011a/07, 015b/03,
018b/13, 021b/13, 023a/04,
027a/03, 027a/04, 033a/10,
035b/19,

039b/09, 040b/13, 043b/04

s.- digü 039b/16

s.- diler 005a/12, 035a/13,
043a/21

s.- dügin 018b/19

s.- düm 027a/18, 046a/15

s.- düň 008a/18, 040a/08

s.- gil 003b/07, 012b/02,
020a/15, 027b/14, 040a/06,
040a/14

s.- mek 024a/01

s.- mez 036b/11

s.- miş 021b/17

s.- mişem 027b/01

s.- mişsin 012a/01
 s.- nen 014a/07
 s.- r 024a/03
 s.- rdi 021a/01
 s.- rler 035a/10
 s.- rsiz 019a/17
 s.- sün 008b/11
 s.- yen 003b/11
 s.- yevüz 023b/06, 023b/21,
 024a/01, 037b/14, 046a/17
 s.- yeyin 040a/14
 s.- yüp 018b/19, 034a/09
 Ayrıca bk. **az u öz söyle veli
 çok dinle-; bir bir söyle-; diline
 her ne gelse söyle-; naş u
 pişrev söyle-**

söylen - : Anlatılmak, ifade edilmek.
 s.- en 037a/06

söyleş - : Konuşmak, sohbet etmek.
 s.- üp 021b/16
 s.- ürdi 042b/11

söylet - : Bir müzik aletini çok güzel
 çalmak.
 s.- diler 024a/17

söyün - : Sönmek.
 s.- ür 013a/16

söz : Söz.
 s. 015b/03, 017a/15, 017a/19,
 021b/17, 027a/05, 037b/11,
 040a/08
 s.+ de 043b/17
 s.+ e 008b/01, 036b/14,
 038a/02, 038a/03, 038a/16
 s.+ i 007a/21, 014a/20,
 021b/17, 024a/02, 024b/18,
 037b/01, 045a/16,
 0C4b/17, 0C5b/04
 s.+ ile 024a/18, 036b/21
 s.+ in 007a/05, 013b/13,
 038b/05, 038b/16, 044b/13,
 045a/03, 0C4a/07, 0C4b/03
 s.+ inden 036b/19

s.+ ine 037a/06
 s.+ ini 017b/03, 019b/09,
 027b/14
 s.+ iyle 037b/03, 045a/20
 s.+ lere 040a/20
 s.+ leri 038a/06
 s.+ lerin 035b/19, 038b/07
 s.+ lerinden 003b/13
 s.+ lerüm 003a/19, 008a/20,
 037b/13
 s.+ üm 002a/01, 022a/07,
 031a/02, 037b/12
 s.+ ümi 017a/05, 027b/11,
 037b/15
 s.+ üñ 003a/12, 024a/02,
 027b/12, 030b/21

söz açıl - : Bir konu üzerine
 konuşmaya başlanmak.

s. a.- dı 038b/17

söze gel - : Konuşmak.

s. g.- sem 002a/02

söz di - : Söylemek, anlatmak.

s. d.- yem 008b/11, 008b/12

s. d.- meyenler 024a/03

söz dut - : Birinin isteklerine,
 öğütlerine, sözlerine uyararak
 davranmak.

s.+ in d. 008a/15

s.+ in d.- alar 012b/20

s.+ üm d.- duñ 003a/10

s.+ üm d.- maduñ 0C4a/07

sözi dırāz it - : Sözü uzatmak.

s. d. i.- meyelüm 029a/01,
 035a/12

sözün şı - : Gereğini yapmamak,
 geri çevirmek.

s. ş.- mayup 002a/13

söz tüt - : Birinin isteklerine,
 öğütlerine, sözlerine uyararak
 davranmak.

s.+ imi t. 017a/11

s.+ üm t.- arısañ 003a/10,
 003b/05

s.+ ümi t. 029b/07

s.+ üñ t.- am 003b/18

söz uğurla - : Ağzından laf
 almak, gizli şeyleri öğrenmek.

s. u.- yup 013a/14
sözine uy - : Birinin isteklerine, öğütlerine, sözlerine uyarak davranmak.
s. u.- dı 029b/09
sözüne uy - : Birinin isteklerine, öğütlerine, sözlerine uyarak davranmak.
s. u.- asız 042b/06

sözlü : Sözü olan.
s. 030b/09

şu : Su.

ş. 016a/04, 032a/03, 032a/12, 032b/11, 032b/21, 035a/21, 036b/10, 036b/14, 041b/20, 042a/06
ş.+ dan 014b/08, 014b/09, 014b/10, 014b/11, 032a/06, 0C5b/11
ş.+ ları 034b/19
ş.+ larla 032a/21
ş.+ nuş 022b/16, 036b/10, 036b/16
ş.+ ya 0C4a/21
ş.+ yı 013a/17, 030b/10, 032a/05, 0C5b/06
ş.+ yıla 015a/12, 015a/14, 0C4a/04
ş.+ yına 022b/07, 023b/09, 032a/02
ş.+ yında 020a/01
ş.+ yından 020b/12, 032a/05
ş.+ yınuş 004b/11
ş.+ yıyla 0C4a/21
şu şığırı : Manda.
ş. ş.+ 041a/10, 041a/11, 041a/18, 041b/13
ş. ş.+ nuş 041a/12
ş. şığırları 041a/14, 041b/03
ş. şığırlarını 041b/07
ş. şığıruş 041a/15
Ayrıca bk. **Çakmak şuyı; yüz şuyın hâke saç-; yüz şuyun yire saç-**

su'âl : Sual, soru.
su'âl eyit - : Soru sormak.
s. e.- di 013a/01
su'âl eyle - : Soru sormak.
s. e.- seler 014b/07
su'âl it - : Soru sormak.
s. i(d)- erlerse 043a/11
s. i.- di 011a/13, 012b/09, 013b/13, 016a/01, 016a/13, 031b/14
s. i(d)- üp 015b/07
su'âl kııl - : Soru sormak.
s. k.- dı 005b/04, 014a/15
s. k.- up 005a/11, 015b/18
su'âl olun - : Sorulmak.
s. o.- ur 033b/19

şubh : Sabah.

ş. 004b/21
şubh-dem : Sabah vakti.
ş. 043a/17
ş.+ den 042b/21
şubh-dem ol - : Sabah olmak.
ş. o.- ıcaş 026a/01, 028a/20
şubh namāzın kııl - : Sabah namazını kılmak.
ş. n. k.- dı 032a/06, 036b/06
şubh ol - : Sabah olmak.
ş. o.- ancaya 025b/18

şuç : Kabahat, cürüm.

şuç dile - : Özür dilemek.
ş.+ uş d. 031a/07

şuhuf : Allah'tan dört kitap dışında gönderilen ayetler, sözler.

şuhuf-ı furkân : Cennetteki sözler.
ş. 046a/07

sultān : Hükümdar, padişah.

s. 003a/11, 011b/06, 023b/15, 026a/20, 042b/13
s.+ ı 002a/21, 002b/09, 003a/02, 004a/09, 011a/10, 023b/11, 024a/19, 029a/10, 029b/02, 029b/05, 021b/13,

030a/19, 030b/04, 030b/05,
030b/13, 030b/14, 033a/06,
039a/04, 044a/06, 044a/07,
044a/14
s.+ ıdur 011b/20
s.+ ın 045a/09
s.+ ına 002b/21
s.+ ları 0C4a/01
s.+ larına 005b/11
s.+ umuz 042b/04
sultān bin sultān : Padişah oğlu
padişah, padişah soyundan
gelen; II. Bayezid.
s. 046a/18
sultān-ı ʿālem : Alemlerin
sultanı; Allah
s. 001b/02
sultān-ı Aşfer : Asfer sultanı.
s. 025b/14
sultān-ı Engürüs : Macar
sultanı.
s. 002b/16
sultān-ı hūbān : Güzeller
sultanı.
s. 008b/10
sultān-ı mağrib : Batının
sultanı.
s. 024b/19
sultān-ı Mısır : Mısır sultanı.
ş. 005b/11
sultān-ı murğān : Kuşların
sultanı, Simurg.
s. 021a/11, 034a/11, 035a/20,
042b/03
sultān-ı perri-hān : Periler
sultanı.
s. 021a/05
sultān-ı sāhirān : Büyücülerin
sultanı.
s. 030b/13
sultān-ı server : Uluların
sultanı, başkanların sultanı.
s. 004a/08
sultān-ı tıyūr : Kuşların sultanı;
Simurg.
s. 035b/08
sultān-ı tıyūrān : Kuşların

sultanı; Simurg.
s. 018b/10, 035a/16
sultān eyle - : Yönetici olarak
görevlendirmek.
s. e.- di 042b/09
Sultān Hān Muḥammed : Hz.
Muhammed.
S. H. M.042a/19
sultān kıl - : Yönetici olarak
görevlendirmek.
s. k.- ayım 042b/07
Sultān Muḥsafā : Hz.
Muhammed.
S. M. 042a/19
sultān ol - : Sultan, hükümdar
olmak.
s. o.- ğıl 045a/14
s. o.- ur 043a/06
s. o.- aydı 024b/15
Ayrıca bk. **devr-i sultān; Mısır
sultānı Celāleddin**

şun - : Bir şeyi büyük veya saygı
duyduğu kimseye nezaket kurallarına
uyarak vermek, göndermek, yollamak,
takdim etmek.

ş.- dı 006b/06, 006b/09,
007b/06, 010b/08, 010b/15,
013a/09, 025a/08, 026a/13,
026a/16, 030b/11, 030b/12,
032b/17, 040b/03
ş.- dılar 010a/17, 039b/14
ş.- sa 002a/10
ş.- up 013a/17

şun^c : Yapma, yapış; tesir, kuvvet.

ş.+ ına 014a/09
ş.+ ından 032b/17
ş.+ unı 031b/12

şun^c-i Hāk : Allah'ın kuvveti.
ş. 016b/19

şun^{kūr} : Sungur, akdoğan.

s. 019b/11, 043a/12
s.+ a 018b/18, 033b/16
s.+ ı 020a/05, 043a/10
s.+ ıla 043a/11, 043b/03

sunkūr kuşu : Sungur kuşu.
s. 043a/11, 043a/16

sūr : Şehrin etrafına çekilen yüksek duvar, kale, hisar.
s.+ a 010a/01, 010a/02

sūrāh : Delik, gedik, kırık.
sūrāh-dil : Kalbi kırık, üzgün, ümitsiz.
s. 001b/13

şurāhī : Çıglık, feryat.
ş. 002a/10

şüret : Biçim, şekil, görünüş; yüz, çehre.
ş. 007b/17, 029a/01
ş.+ de 014b/07, 023a/15
ş.+ i 0C4b/20, 0C5a/13
ş.+ imde 033a/11
ş.+ in 015a/05
ş.+ lere 038a/11
ş.+ leri 015a/11
şüretine gel - : Şekline girmek.
ş.+ ine g.- üp 028b/15
şüretine gir - : Şeklini almak.
ş. g.- diler 028b/14
ş. g.- üñ 022b/19
ş. g.- üp 002b/09
ş.+ e g.- ürler 003b/12

şūr-nā : Zurna.
ş. 008b/20, 045a/21
Ayrıca bk. **ṭabl u şūr-nālar ur-**

Sübḥāne : “Allah’ın her türlü kusur ve eksikliklerden uzak olduğuna inanırım” anlamında dua sözü.

S. 001b/01

Ḥaḳ Sübḥāne ve Te‘ālā : Şanı yüce, kusur ve noksandan uzak olan Allah.

H. S. v T. 031b/06, 037a/10

H. S. ve T.+ nuñ 0C5b/09

Ayrıca bk. **emr-i Sübḥānī; zıll-i Sübḥān**

sūhan : Söz, lakırdı.
‘āqılān-ı s. 002a/15
üstād-ı s.+ dan 037a/08

süheyl : Büyük ve parlak bir yıldız.
s.+ i 008b/20

Süleymānlık : Hz. Süleyman olma hali, hükümdar olma.
S. 019a/21
Süleymānlık kııl - : Hz. Süleyman gibi hükümdarlık yapmak.
S. ḳ.- ayım 024b/10

sündüs : Parlak, renkli, altın veya gümüş işlemeli kumaş.
sündüs i āb-ı zülāl : Berrak su ve değerli kumaş.
s. 011b/20

süngü : Süngü, mızrak.
s.+ ler 004b/03

sünnet : Hz. Muhammed’in işleri, davranışları.

sünnet ol - : Sünnet halini almak.

s. o.- dı 014a/21

sünnet-i resül kııl - : Namazın sünnetin kılmak.

s. r.+i ḳ.- asın 023a/16

Ayrıca bk. **ehl-i sünnet**

sünjü : Süngü, mızrak.
s.+ ye 003a/14

sünjü dili : Mızrağın bir bölümü.

s. 045b/04

sünjük : Kemik.
s. 004b/02

sür - : 1. Hareket eetmek, bir yere gitmek
s.- üp 006b/02, 009a/18

2. Uzatmak, ileri doğru itmek
s.- üp 007b/21

3. Yürütmek, götürmek
s.- di 039a/19

s.- miş 045b/04

s.- seņ 0C4b/04

s.- üp 010a/06, 011a/01,
019a/16, 023a/01, 026a/03,
026a/06, 039a/20, 044a/02

4. Uzaklaştırmak, kovmak.

s.- diler 015a/07

s.- elim 039b/11

s.- üp 038b/08

sür it - :Sürmek

s. i(d)- üp 009a/19

Ayrıca bk. **ard sür-**; **at sür-**; **el**

yüzine sür-; **hāk-i pāyına yüz**

sür-; **hıdmetine yüz sür-**;

hızmetine yüz sür-; **müdām sür-**

; ‘**ömür sür-**’; ‘**ömür sür-**’; **yüz**

sür-; **yüzlerin yire sür-**

süriş - : Birlikte sürmek.

rahş-ı rahşānlar s.- üp 009a/04

sürme : Göze sürülen siyah boya,
sürme.

sürmeyi gözden kap - :

Hırsızlıkta çok mahir olmak.

s. g. k.- ar 011a/12

sürme-yi işfahānī çek - :

İsfahan sürmesi sürmek.

s. ç.- mege 020a/19

Süryānice : Süryan dilince.

S. 015a/05

süst : Gevşek, zayıf, cılız.

süst ol - : Zayıf olmak.

s.- dı 027b/11

süvār : Ata binen, binici; at vb. bir
binek hayvanına binme.

süvār it - : Bindirmek.

s. i(d)- üp 010a/05

süvār kı1 - : Bindirmek.

s. k.- up 010a/07

süvār ol - : Bir hayvana
binmek, sürmek.

s. o.- up 008b/19, 009a/19,
009b/21, 032a/21, 039a/05,
045a/10

süzil - : Kuşlar için aşağı inmek. krş.

süzül-

s.- üp 020b/10

süzül - : Kuşlar için aşağı inmek. krş.

süzil-

s.- üp 028a/21

şād : Neşeli, sevinçli.

ş. 036b/06

şād eyle - : Mutlu etmek.

ş. e.- se 006a/07

şād u hurrem : Mutlu, sevinçli,
neşeli.

ş. u h. 030a/12, 046a/21

şād u hurrem ol - : Sevinçli
olmak.

ş. u h. o.- up 038a/16

şād it - : Mutlu etmek,
sevindirmek.

ş. i(d)- eler 037b/15

ş. i(d)- erdi 003a/06

şād ol - : Sevinmek, mutlu
olmak, neşelenmek.

ş. o.- a 027b/15

ş. o.- dı 038b/10, 039b/15

ş. o.- up 005a/06, 006a/12,
010b/12, 012a/11, 018b/20,

021b/01, 030a/11, 036b/04,
040b/11, 043b/06, 044a/18,

044b/03

ş. o.- updı 038b/13

Ayrıca bk. **şarāb-ı şād**

şādılık : Mutluluk. krş. **şāzılık**

şādılık eyle - : Mutlu olmak,
sevinmek.

ş. e.- di 041a/04

ş.+ lar eyleyüp 009b/08,

012a/12ş. itdiler 036b/07

ş. e.- yüp 018b/09

şādılık kııl - : Sevinmek, mutlu olmak.

ş. k.- up 019a/05

ş.+ lar k.- dı 030a/11

ş.+ lar k. dılar 010b/12

şādılık it - : Mutlu etmek.

ş. i.- diler 036b/07

ş.+ lar i.- diler 018b/17

şādımān (şād-mān) : Sevinçli, şen. krş.

şādumān

ş. 022a/05

şādumān (şād-mān) : Sevinçli, şen. krş.

şādımān

ş. 012a/03, 036a/20, 037b/04

şāfi' : Şefaate eden, bir kimsenin suçunun bağışlanmasını isteyen.

Ş. 001b/02

şāğın : Sağın, sağılan hayvan.

ş. 018a/08

Şāh : Şah, padişah, hükümdar, melik; satrançta bir taş. krş. **Şeh**

Ş. 002b/15, 005a/17, 009a/11,

009b/20, 010a/10, 022a/06,

025a/08, 027a/01, 042b/02

ş. 040a/09, 040a/14, 040a/17

Ş.+ a 002a/02, 006b/10,

008b/12, 026b/07, 027a/01,

038b/14, 039b/18, 044b/17

ş.+ a 016b/16, 016b/19,

042a/18

Ş.+ ı 010a/05, 044b/02

ş.+ ı 040a/17

Ş.+ ıla 036b/12

ş.+ ın 040a/17

Ş.+ ina 027a/05, 044b/01

ş.+ ıyam 026a/17

ş.+ um 006b/15

Ş.+ um 041a/06

Ş.+ uş 002a/03

ş.+ uş 040a/16

ş.+ uşuza 026b/16

Şāh Bāyezīd : II. Bayezid.

Ş. B. 001b/10

şāh-ı a'zam : Büyük hükümdar.

ş. 020a/08

Şāh-ı Aşferiyye : Asferi

şehrinin hükümdarı.

Ş. 026a/07

şāh-ı 'ādil : Adil hükümdar.

ş. 020a/09

Şāh-ı 'Akkrān : Akran Şah.

Ş. 024a/10

şāh-ı 'anqa : Kuşların şahı;

Simurg.

ş. 018b/11

Şāh-ı Cem : Cem Şah.

Ş. 006b/18

şāh-ı cihān : Cihan padişahı.

ş. 005a/09, 005a/15, 005b/20,

006b/07, 007a/16, 012a/09,

015b/16, 027b/14, 037a/10

şāh ı emīr : Şah ve emir.

ş. ı e. 012a/06

Şāh-ı Endelūs : Endülüs

hükümdarı.

Ş. 002b/16, 025a/03, 026a/16,

027a/05

Ş.+ e 025a/07

şāh-ı men :

ş. 041a/07

şāh-ı perī : Peri hükümdarı.

ş. 003a/01

Şāh-ı Süleymān : Hz.

Süleyman.

Ş. 004a/20, 002a/12, 045b/18

Ş.+ a 021a/17, 043b/09

Ş.+ ı 022a/05

Şāh-ı Süleymān-ı emīr :

Ş. 026b/09

şāh-ı şāhān : Şahların şahı.

ş.+ uş 046a/16

Şāh-ı Yūnān : Yunan

hükümdarı.

Ş. 043b/11, 043b/18, 045a/04

Ş.+ uş 005b/04

şāh ol - : Padişah olmak.

ş. o.- a 024b/15

ş. o.- acağuş 040b/17

ş. o.- am 003a/01

ş. o.- urdî 024b/15
Şāh Süleymān : Hükümdar Hz. Süleyman.
 Ş. S. 008b/11, 022a/05
 Ş. S.+ dur 030b/16
Ayrıca bk. ‘**Akrān Şāh; Cimşid Şāh; Endelūs Şāh; Endelūsī Şāh; Erdevān Şāh; fark-ı şāh; Hümāyūn Şāh; İlyāvü Şāh; Kāvus Şāh; Keykāvus Şāh; Keykubād Şāh; Keykubād-ı Şāh; Keyümers-i Şāh; Kubād Şāh; Kubād-ı Şāh; medh-i şāh; melik-i Endülüs Şāh; rüh-ı şāh-ı Çind; rüh şāhı Çind; sulţān-ı Hümāyūn Şāh; Sührāb Şāh; şeddād-ı şāh; Yünān-ı Şāh; Yünānī Şāh; Yünān Şāh;**

şāhī : Şaha, hükümdara mensup, şah ile ilgili.

ş. 025b/01

şāhin : Şahin kuşu.

ş. 018b/10, 019b/11, 022a/16, 038b/10

şahş : Kişi, kimse.

ş. 005b/21, 031a/15, 031a/19, 032b/15, 032b/16, 032b/18, 032b/20, 033a/01, 033a/02, 036b/17, 036b/18, 036b/21, 037a/05, 038a/09, 038a/10, 0C4a/19, 0C4b/02, 0C4b/11, 0C4b/15, 0C4b/20, 0C5a/11, 0C5b/02

ş.+ uñ 036b/12, 0C4a/18, 0C4b/14

şahş-ı nā-ma' lūm : Bilinmeyen kişi.

ş. 036b/13

şakı - : Şakımak.

ş.- dı 042a/03, 042a/08
 ş.- yup 026b/13

şākir : Şükreden.

ş. 016b/18

şākir ol - : Şükreden olmak.

ş. o.- a 037b/01

şakq : Yarık, bölük.

iki ş. eyledi 016a/11

şām : akşam vakti

vaqt-ı ş. olıcaq 039b/20

şarāb : Mey, içki, şarap.

ş. 009b/12

ş.+ a 040b/02

ş.+ lar 009b/09

şarāb-ı ergüvān : Kırmızı şarap.

ş. 039b/12

şarāb-ı şād - : Mutluluk şarabı.

ş.+ ıla 039b/13

şark : Doğu.

ş. 001b/14, 028a/10, 031a/09, 032b/03

ş.+ dan 021b/08

ş.+ uñ 019a/18

Ayrıca bk. ‘**azm-i şark it-**;

cānib-i şark;

şart : Şart, koşul.

ş.+ ıla 013a/03

şaşt : Okçuların parmağına taktığı yüzük.

ş. 010a/02

şaş - : Şaşırmak.

ş.- dı 010a/03

şa' şa' a : Parlaklık, parlama; gösteriş.

ş.+ sından 045b/04

şaşur - : Şaşırmak.

ş.- dı 010a/05

şaşranc : Satranç oyunu.

ş. 040a/15, 040a/16

ş.+ uñ 040a/17

şaşranc-bāz : Satranç ustası.

- ş. 040a/15
- şavk** : Işık, aydınlık.
ş.+ ı 032b/01
- şāvur** : Işık, aydınlık; salık, duyuru, bilgi; iyi ün.
ş. 008b/11
- şāyed** : Belki, ola ki.
ş. 003b/21, 018a/15, 018a/16, 021b/04, 027b/07
- şāzılık** : Mutluluk. krş. **şādılık**
şazılık eyle - : Mutlu olmak.
ş .e- di 028b/04, 033a/13
- şeb** : Gece.
şeb-reng : Gece renginde.
ş. 026a/12
şeb-çırāk / ğ : Gece parlayan yakut.
ş. 037a/03
ş(ğ)+ ı038a/19
Ayrıca bk. **gevher-i şeb-çırāğ**;
- şecā'at** : Cesaret.
ş. 009a/03
- şecerāt** : Ağaçlar.
ş. 023b/20
- şedid** : Şiddetli, sert, katı.
şedid ol - : Şiddetli olmak.
ş. o.- ur 018a/10
Ayrıca bk. **ikāb-ı şedid kıl-**
- şefā'at** : Bir suçun bağışlanması için aracı olma.
şefā'at kıl - : Bağışlanmasına aracı olmak.
ş .k. 027b/13
- şeffāf** : Saydam.
ş.+ ından 022b/16
- şefkat** : Şefkat, acıma.
- şefkat it** - : Acımak, merhamet etmek.
ş .i. 037b/18
- Şeh** : Şah, padişah, hükümdar, melik. krş. **Şeh**
ş. 010b/20, 025b/21, 040a/07
Şeh Hüseyin : Hüseyin şah.
Ş. H.+ le 001b/09
Şeh-i Yūnān : Yunan şahı.
Ş.+ ıla 012a/02
Şeh Süleymān : Hz. Süleyman.
Ş. S. 008a/06, 008a/10, 010a/11, 011b/16, 014a/10, 014a/14, 015b/16, 016b/20, 017a/04, 017a/14, 019a/01, 019a/04, 019b/05, 020a/11, 021a/19, 021a/21, 024b/16, 024b/17, 025b/08, 026b/04, 027b/14, 037b/06, 038b/09, 038b/13, 041a/06, 043a/07, 043b/08
Ş. S.+ dan 023a/21
Şeh Süleymān- nāme : Firdevsi'nin Hz. Süleyman'ın hayatını konu alan eseri.
Ş. S. 010b/19
şeh-süvār : Ata iyi binen.
ş.+ lar 009a/09
şeh-zāde : Hükümdar oğlu.
ş. 044b/09
- şehā** : "Ey şah!, ey padişah!"
ş. 022a/05, 040a/03, 040a/07, 040a/19, 040b/17, 043b/13, 044b/09
- şehādet** : Şahitlik etme, tanıklık yapma.
şehādet kıl - : Şahitlik etmek.
ş. k. 022a/07
- şehd** : Bal.
şehd i şekker : Bal ve şeker.
ş. i ş. 002a/01
- şehid** : Şehit.

ş.+ ün 042a/17

şehir : Şehir. krş. **şehr**

ş. 009a/14, 009a/16, 010a/12,
032b/05
ş.+ de 041a/21
ş.+ den 008b/18, 009a/20
ş.+ le 009a/09
ş.+ leri 032b/05
ş.+ lerini 034b/18

şehnişāh (şehn-şāh) : Şahlar şahı.
ş.+ ları 028a/19

şehr : Şehir. krş. **şehr**

ş. 039a/19
ş.+ e 008b/19, 009a/05,
009a/11, 009a/18, 009b/06,
023b/11, 032b/08, 044b/13
ş.+ i 009b/16, 032b/07
ş.+ idür 023b/10
ş.+ in 006a/21
ş.+ inden 021a/03
ş.+ inün 025a/11
ş.+ ümi 012a/07, 012a/08
ş.+ ün 009a/17, 009a/19,
032b/08, 032b/10, 034b/18,
039a/08
şehr-i Feleştin : Filistin şehri.
ş. 010a/01
şehr-i zerrin : Zerrin şehri.
ş.+ i 003a/01
Ayrıca bk. **Feleştin şehri**;
Ġunāviyye şehri; **zerrin şehri**

şehriyār (şehr-yār) : Padişah,
hükümdar.

ş. 002a/04, 004a/15, 005a/17,
006a/04, 007a/03, 011b/04,
016b/20, 036a/18, 040b/20
ş.+ e 006a/09
ş.+ uñ 020a/11
şehriyār kıl - : Hükümdar
yapmak.
ş. k.- dı 037a/16

şehvet : Aşırı istek, arzu; nefis.

ş. 008a/16, 037b/07
ş.+ e 014b/21

şek : Şüphe, zan, tereddüt. krş. **şekk**
şek getür - : Şüphesi olmak.
ş. g.- meñ 022b/18

şeker : Şeker. krş. **şekker**
ş. 006b/13
ş.+ i 019b/18

şekil : Dış görünüş, biçim. krş. **şekil**
ş.+ de 0C5a/17

şekillü

ş. 0C5a/11

şekk : Şüphe, zan, tereddüt. krş. **şekk**
şekkü ol - : Şüphe etmek.
ş. + η o.- masun 032b/18

şekker : Şeker. krş. **şeker**
şehd-i ş. 002a/01

şekil : Dış görünüş, biçim. krş. **şekil**
ş. 034b/05

ş.+ i 020b/20, 030b/10
ş.+ inde 022b/21, 028b/21,
033a/11, 039b/21, 0C5b/07
ş.+ ün 020b/19

şekl-i hüb : Güzel şekilli.
ş. 020b/18

şekline gir - : Şekil almak,
biçime bürünmek, benzetmek.

ş. g.- diler 022b/21
ş. g.- en 023a/09
ş. g.- eyin 022b/20
ş. g.- üp 039b/21

şem^c : Mum.

ş.+ inden 017b/19
ş. olanlara 010a/16
Ayrıca bk. **şudret şem^c i**

şems : Güneş.

şems u hilāl : Güneş ve ay.
ş. 011b/19

şer : Kötülük. krş. **şerr**
ş.+ den 025b/12

şerā'it : Şartlar.
ş.+ i 012b/19

şeref : Büyüklük, yücelik.
ş. 046a/02
ş.+ de 012b/17
şeref-i 'izzet : İzzetinin
yüceliği.
ş.+ i 012b/20

şerefe : Yüksek bir yerin çıkıntısı.
ş. 013a/07

şerh : Açıklama.
şerh eyle - : Açıklamak.
ş. e.- di 023a/04
ş. e.- diler 005a/12
ş. e.- gil 003b/07
ş. e.- yevüz 037b/15
şerh it - : Açıklamak.
ş. i(d)- elüm 024a/03
ş. i(d)- em 008a/20, 017a/03,
017a/14, 025a/19, 037b/05
ş. i(d)- erler 014a/07
ş. i(d)- evüz 024a/01
ş. i(d)- eyin 041a/06
ş. i(d)- üp 028a/16
şerh kı1 - : Açıklamak.
ş. k.- up 027b/01

şerif : Şerefli, mübarek, kutsal.
Ka^c be-yi ş.+ i 014a/21
nām-ı ş.+ i 046a/18
ism-i ş.+ lerine 016a/12

şerr : Kötülük. krş. **şer**
ş.+ i 037b/09
ş.+ inden 035b/06, 037a/16,
042b/08, 045b/20
ş.+ ini 029b/14

şeş-tā : 6 telli tanbur.
ş.+ ların 024a/17

şevket : Büyüklük, heybet.
ş.+ i 029b/16

şey : Şey.
ş. 022b/04
ş.+ i 006a/21

şeyā'īn : Şeytanlar.
ş. 003b/12, 013a/14, 015b/10,
015b/11, 022a/06, 030a/06
ş.+ den 015b/11
Ayrıca bk. **re'is-i şeyā'īn; nesl-i şeyā'īn**

şeytān : Şeytan.
ş. 008a/13, 015b/11, 023a/10,
023a/16, 025a/20, 028b/15,
036a/19, 037b/01, 046a/09
ş.+ a 002b/14, 008a/14,
023a/01
ş.+ ı 023a/14
ş. u dīv 011a/12
şeytān-ı racīm : Taşlanmış,
kovulmuş şeytan.
ş. 033a/11
ş.+ e 022b/09
Ayrıca bk. **nefs-i şeytān**

şiddet : Kuvvet.
ş.+ inden 039b/19

şifā : Şifa, derman.
ş. 002a/11, 017b/01
şifā vir - : Şifa vermek, iyi
etmek.
ş. v.- di 005b/12

şikār : Av; avlanma.
ş.+ um 026b/05, 026b/06
ş.+ umuz 043a/20
şikār it - : Avlanmak.
ş. i.- miş 028b/09
şikār kı1- : Avlanmak.
ş. k.- up 033b/19
şikār ol - : Av olmak.
ş. o.- ur 026b/10

şikâyet : Sızlanma, yakınma.
ş.+ e 002b/11

şikest : Kırılmış, kırık.
şikest kıl - : Kırmak, öldürmek.
ş. k.- am 026b/16

şikeste : Kırılmış, kırık.
ş. 011b/06

şimdi : Şimdi, şu an.
ş. 002b/11, 011a/18, 019a/14,
028a/17, 031a/09, 042b/05,
042b/15, 043b/05
ş.+ den 005a/15
şimden sonra : Şimdiden sonra.
ş. 019a/08

şimşir : Kılıç.
şimşir-i Mışır : Mısır kılıcı.
ş. 045b/13

şir : Aslan.
ş. 026a/18, 026b/06, 038b/11
şiri Hak : Allah'ın aslanı; Hz.
Ali.
ş. 001b/08

Şirin : Ferhad ile Şirin hikâyesinin
kadın kahramanı; tatlı sevimli,
sempatik.
ş. 008b/10
Şirin ol - : Şirin olmak.
ş. o.- dı 008a/18
Ayrıca bk. **mağz-ı şirin**

şirret : Kötülük.
şirret ir - :
ş.+ in ire 035b/17

şiş : Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan,
bazen silah gibi kullanılabilen ince
uzun çubuk.
ş.+ ler 041a/13, 042a/10

şiş - : Şişmek.

ş.- miş 005a/10

şol : Şu ol, işaret zamiri veya sıfatı.
ş. 001b/14, 008a/21, 011b/03,
013a/03, 013a/07, 015a/02,
020b/13, 027b/02, 027b/20,
029a/17, 0C4a/20, 0C4b/19

şöyle : Şu öyle, şuna benzer; işaret
zamiri veya sıfatı.
ş. 004a/05, 004b/02, 006b/10,
007b/18, 008b/09, 009b/17,
010b/19, 013b/06, 013b/14,
014a/05, 016b/02, 016b/12,
019a/18, 022b/10, 030b/14,
032a/07, 032a/15, 032a/17,
038a/10, 040a/21, 045b/06

şu : İşaret sıfatı veya zamiri.
ş. 005b/05
ş.+ nı 014a/18, 014b/04
ş.+ nları 014b/18
ş.+ nuş 014b/09, 014b/10

şu'â' : Işık, ışın.
ş.+ ında 046a/06

şukka : Parça, kumaş parçası.
ş.+ ları 026a/05
ş.+ sını 045a/11

şu'le : Işık, parlıltı.
ş. 020a/21
ş.+ si 020a/21
ş.+ sinden 022b/17
ş.+ sine irdüñ 038a/19
ş.+ siyle 016a/19
şu'le vir - : Parlamak, ışımak.
ş. v.- üp 016b/01
ş. v.- ür 016b/03, 020a/18,
020a/19

şüm : Şom, uğursuz.
ş. 039b/19
şüm ol - : Uğursuz olmak.
ş. o.- ur 018a/13

şükr : Verdiği nimetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

krş. **şükür**

ş.+ in 033b/14

ş.+ ini 013b/12

ş.+ üñi 014a/12

şükr eyle - :

ş. e.- di 028a/02, 028a/13

şükr-i Hakk : Allah'a şükretme.

ş.+ dan 038a/02

ş.-i Hakkı 022b/03, 045b/21

şükr-i Yezdān kı1 - : Allah'a şükretmek.

ş. k.- dı 032a/06

şükr kı1 - : Şükretmek.

ş.+ in k.- a 033a/04

Ayrıca bk. **secde-yi şükr eyle-**
secde-yi şükr it-

şükrāne : Teşekkür nişanesi.

ş. 005b/03

şükür : Verdiği nimetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

krş. **şükr**

ş. 012a/20

şükür eyle - : Şükretmek.

ş.+ ler e.- di 005b/19, 033b/10

şükür it - : Şükretmek.

ş. i(d)- erin 003b/04

ş. i(d)- üp 004b/07

şükür kı1 - : Şükretmek.

ş. k. 016b/17

ş.+ ler k.- up 004a/09

şümār : Hesap.

ş. 0C5a/02

şümūs : Güneşler.

şümūs ol - : Parlak olmak.

ş. o.- ur 018a/11

şürū^c : Başlama.

şürū^c it - : Başlamak.

ş. i(d)- eler 012b/08

tā : Değın, dek, ta ki, ...e kadar.

t. 001b/10, 002a/04, 005a/17, 008a/18, 008b/01, 010a/03, 010a/12, 011b/14, 012a/07, 013a/05, 016a/21, 016b/17, 017a/04, 017b/14, 017b/15, 018b/02, 018b/04, 019b/07, 022a/06, 023b/09, 023b/14, 023b/15, 024b/06, 025a/11, 025a/21, 025b/18, 026a/21, 029b/19, 031a/01, 031b/16, 032a/18, 033a/04, 034b/03, 037a/16, 037b/07, 038b/10, 039b/01, 041a/06, 045a/01, 045b/07, 046a/18, 046a/19, 046a/21, 046b/01, 0C5a/10, 0C5a/18, 0C5b/10

ta' ā^c : ?

ta' a^c olur 018a/13

ta' accüb : Şaşırma, hayret etme.

ta' accüb eyle - : Şaşırma.

t. e.- di 006b/04, 021b/16, 028b/20

t. e.- düm 013b/19

ta' accüb it - : Şaşırma, heyret etmek.

t. i(d)- erken 020b/21

t. i(d)- erlerdi 042b/11

t. i(d)- üp 013b/13

ta' accüb kı1 - : Şaşırma.

t. k.- up 0C5b/05

ta' alluğ : İlişkisi olma, ilgili olma.

ta' alluğ ol - : İlgili olmak.

t. o.- duğına 016b/04

ta' alluğāt : Yakınlar, akrabalar.

t.+ ları 006a/19

ta' ām : Yemek, rızık.

ta'+ dan 026a/15

ta' āmlan - : Yemek yemek.

ta'- dı 028a/02

ta' at : İbadet.

̇. 006b/03
 ̇.+ uñ 018b/02, 037a/21
̇ā^c at eyle - : İbadet etmek.
 ̇. e. 0C5b/01
̇ā^c at it - : İbadet etmek.
 ̇. i. 022b/06, 037b/01
 ̇. i(d)- er 011b/18
̇ā^c at kıl - : İbadet etmek.
 ̇. k.- dı 012a/15
 ̇. k.- maduğum 003b/09

̇ab^c : Huy, mizaç.
 ̇. 027b/09
 ̇.+ ı 038a/05

̇abak : Tabak.
 ̇. 022b/11, 028b/07, 030b/15
 ̇.+ a 026b/14

̇abanca : Ateşli silah
̇abancalar ur - : Ateş etmek.
 ̇. u.- up 024a/18

̇ābi^c : Bağlımlı, birine boyun eğen,
 emri altında bulunan.
̇ābi^c kıl - : Boyun eğdirmek.
 t. k.- am 003a/03
̇ābi^c ol - : Kontrolüne girmek,
 bir şeye, birine bağlı olmak.
 t. o.- acağdur 036a/12
 t. o.- dı 001b/12, 036a/05
 t. o.- miş 033b/21
 t. o.- up 003a/14, 034a/01
 t. o.- ursa 025a/04

̇ābibi sābık : Eski, rütbece önde olan
 tabip, doktor.
 ̇. 001b/06

̇abl : Davul.
 ̇. 009b/08, 045a/21
 ̇. u dühüller 008b/20
̇abl çek - : Davul çalmak.
 ̇. ç.- üp 023b/04
̇abl u şür-nālar ur - : Davul
 zurna çalmak.
 ̇. u z. u.- up 045a/11

̇āb-nāk : Parlak, ışıltılı.
 t. 008a/15, 040b/18

̇āc : Hükümdarlık anlamına gelen
 süslü başlık.
 t. 006a/03, 006a/05, 006a/06,
 007b/14, 012a/06, 018a/20,
 040b/12
 t.+ ı 024b/20, 025b/06, 043b/05
 t.+ ın 040b/08, 043b/07,
 044b/03

̇āc-dār : Taç sahibi; hükümdar,
 padişah.

t. 020a/09, 037b/01

̇āc-hāne : Saray.

t. 039a/08

̇āc-ı devlet : Devlet tacı.

t. 024b/19

̇āc ı taht : Taç ve devlet.

t. ı t.+ ı 026a/21

t. ı t.+ ın 025a/01

̇āc-ver : Taç sahibi; hükümdar,
 padişah.

t.- ver 017a/03, 045b/18

Ayrıca bk. **başdan devlet tāci**

düş-; başına tāc cevheri ur-;

başına tāc ur-; başına tāc urun -
̇udret tāci;

̇ā^c cıl : Acele, çabuklaştırma.
 t.+ ile 036a/19

̇ācir : Ticaretle uğraşan.
 t. 024b/06, 034a/04, 034a/10,
 034a/12, 035a/07
 t.+ i 042b/10
̇ācir-zāde : Tacir oğlu.
 t. 024b/06

̇āğ : Dağ.
 ̇. 004b/05, 022b/06, 022b/14,
 031a/15, 034b/17, 035a/19,
 035b/13, 042a/05, 044a/09,
 044a/12, 0C4a/16, 0C5a/04
 ̇.+ a 020b/16
 ̇.+ da 010b/02, 022a/14,

026a/18, 035a/20, 042a/13
 t.+ dan 032a/08, 0C4b/13
 t.+ dur 0C4a/17
 t.+ idur 0C4a/17
 t.+ inuğ 041b/02
 t.+ lar 0C4a/18
 t.+ lara 015a/06
 t.+ uğ 035b/10, 044a/09,
 0C4b/10, 0C4b/11
 t.+ un 0C5a/06
tağbaşı : Dağbaşı.
 t.+ nda 0C4b/10

tağıl - : Dağılmak, etrafa yayılmak.
 t.- dı 042b/05
 t.- dılar 009b/07
 t.- uban 0C4a/10
 t.- up 034b/19, 035a/02

tağıt - : Dağıtmak.
 t.- dı 005b/18
 t.- dılar 044a/12, 044a/13,
 044a/17

tağla - : Dağlamak.
 t- dı 004b/16, 011a/04
 Ayrıca bk. **cān u cigerin tağla-**;
cigerin tağla-

tağlat - : Dağlatmak.
 t.- dı 023a/19
 Ayrıca bk. **dilin tağlat-**

tağlu : Dağlanmış.
 t. 011a/07, 044b/01
 Ayrıca bk. **boynı bağlu cigeri**
tağlu ; eli bağlu cigeri tağlu

tağyir : Değiştirme, başka bir Şekle sokmak.
tağyir kıl - : Değiştirmek.
 t. k.- mazlar 003b/13

ta-ha : Hurufu mukataa
 t. 001b/05

tağakküm : Hükmetme.

tağakküm eyle - : Hükmetmek.
 t. e.- di 019b/20

tağammül : Dayanma, katlanma.
tağammül kıl - : Dayanmak,
 katlanmak, sabretmek.
 t. k.036a/18, 036a/19
 t. k.- alar 036a/17
 t. k.- mazdı 033a/21

tağahir : Temiz, günahsız.
 t.+ de 014a/07
 t.+ di 013b/11

tağkik : Araştırma, soruşturma.
 t. 001b/03, 008a/12, 017b/02,
 038a/01, 0C4a/10, 0C5a/01
 Ayrıca bk. **ehl-i tağkik**; '**ilm-i**
tağkik

tağsin : Taktir etme, övme, güzel bulma.
 t. 037a/08
tağsin eyle - : Taktir etmek,
 beğenmek.
 t. e.- di 039b/01
tağsin it - : Taktir etmek,
 övmek, beğenmek.
 t. i(d)- e 021a/18
 t. i(d)- er 008a/20
tağsin kıl - : Taktir etmek,
 övmek, beğenmek.
 t. k.- dı 010a/09
 t. k.- dılar 036b/20
 t. k.- up 026a/06, 040b/13

tağt : Taht, padişahlık makamı.
 t. 004b/07, 006a/03, 012a/06,
 018a/20, 026b/21, 034a/13,
 040a/04
 t.+ a 006a/05
 t.+ ina 003a/01
 t.+ ını 028a/15, 042a/20
 t.+ uğı 007a/17
tağta çık - : Padişah olmak.
 t. ç.- up 004b/09
tağt-gāh : Padişahın olduğu yer.

t.+ a 0C4a/05
 t.+ ı 025a/12
taht ı 'izzet :
 t. ı 'i.+ üne 006a/03
taht ı raht :
 t. ı r.+ ın 004b/01
taht-ı yed : Gücü altında,
 hükmünde
 t.+ inde 012b/06
taht-ı zerrin : Altınla bezenmiş
 taht.
 t. 026a/09
 Ayrıca bk. **tac ı taht**

tahta : Tahta.
 t. 030b/09
 t.+ ları 032b/12

tahtu'l-arz : Yeraltı.
 t.+ dan 032a/08, 032a/14

tahvıl : Değiştirme.
tahvıl it- : Yer değiştirmek.
 t. i(d)- e 012b/08
 t. i(d)- inceye 012b/04

tā'ife : Bölük, kısım, grup.
 t. 015b/14

tā'ir : Kuş.
tā'ir-i cān : Can kuşu.
 t.+ dur 001b/03

taç - : Takmak.
 t.- miş 032b/21
 t.- up 045a/13

tākat : Güç, kuvvet.
tākati tāk ol - : Gücü tükenmek.
 t.+ i t. o.- dı 023a/12, 027b/20,
 033b/11, 035b/17
 t.+ umuz t. o.- updur 007a/04

taqdır : Allah'ın olmasını istediği,
 uygun gördüğü işler, alınyazısı.
 t.+ ine 007a/12, 024b/14
taqdır-i Hāq : Allah'ın takdiri.

t. 002a/08, 024b/12, 024b/14
 t.+ dan 022a/03
taqdır-i rabbānī : Allah'ın
 takdiri.
 t. 007b/18
taqdır it - : Taktir etmek,
 istemek, uygun görmek.
 t. i.- diyse 025b/11
taqdır kııl - : Taktir etmek,
 istemek, uygun görmek.
 t. k.- mışdur 032a/17

taqdırce : Taktir ile, bu sebebe göre.
 t. 014a/06

taqdīs : Kutsama, şükretme.
taqdīs it - : Şükretmek,
 kutsamak.
 t. i(d)- erüz 014a/19, 014b/19

taqşirāt : Eksik, kusur, suç
taqşirāt it - : Eksik yapmak,
 kusurlu yapmak.
 t. i.- mezdi 033a/20

tal - : Dalmak, içine girmek.
 t.- ar 013b/17
 t.- sa 014a/01

taleb : Talep.
taleb kııl - : Talep etmek.
 t. k.- up 012a/14

talğa : Dalga.
 t.+ ları 022a/09, 023a/12

tālī' : Talih, kader, kısmet.
 t.+ ne 041a/02

tālīb : Telep eden, isteyen, istekli.
tālīb ol - : Talip olmak,
 istemek.
 t. o.- acağdur 025b/07
 t. o.- dılar 019a/01, 035b/21
 t. o.- ur 019a/02, 019b/05
 t. o.- up 018b/17

tām : Tam, tam olarak.
t. 017a/11

ṭam : Dam, ev.
ṭ. 035a/05

ṭam - : Damlamak.
ṭ.- dıysa 032a/05

ṭama' : Açgözlülük, tamah.
ṭama' eyle - : Açgözlülük
etmek.
ṭ. e.- düm 040a/18
ṭama' kı1 - : Açgözlülük etmek.
ṭ. kı1up 033b/06

tamām : Bütün, hepsi, tamamlanmış,
eksiksiz; tamamen, bütünüyle.

t. 001b/05, 004a/19, 012a/04,
012a/05, 017a/05, 026a/04,
027a/21, 032a/15, 034b/16,
035a/13, 037b/11, 038b/10,
039a/03, 045b/19

tamām eyle - : Tamamlamak,
bitirmek.

t. e.- düm 046a/14

t. e.- yevüz 046a/18

tamām it - : Tamamlamak,
bitirmek.

t. i(d)- ıcek 012a/15, 018b/14

t. i(d)- üp 007b/05

tamām kı1 - : Tamamlamak,
bitirmek.

t. k.- maıklık 046a/08

t. k.- up 025a/07

tamām ol - : Tamamlanmak,
bitmek.

t. o.- dı 017a/19, 044b/17

t. o.- duğdan 013a/07

t. o.- ıcağ 016a/17, 016b/07

t. o.- ur 013a/16

ṭamar : Damar.
ṭ.+ ları 009a/03
ṭ.+ larından 0C5b/13

ṭamu : Cehennem.

ṭ.+ yı 014b/06

ṭamzur - : Damlatmak.
ṭ.- dı 040b/14

ṭa' n : Sövme, hakaret etme, ayıplama.
ṭa' n it - : Sözmek, hakaret
etmek, ayıplamak.
ṭ. i(d)- erler 036a/05
ṭ. i(d)- üp 036a/01
ṭ. i.- diler 014b/20

ṭaṅ : Güneş doğmadan önceki alaca
karanlık, fecir.

ṭaṅ at - : Gün doğmaya
başlamak, şafak sökmek.

ṭ. a. -a 010b/02

ṭ. a. -dı 025b/19

ṭaṅ yiri : Tan yeri.

t. 025b/21

ṭanab (ṭināb) : Kazığa bağlanan çadır
ipi. krş. **ṭanāb**

ṭ. 026a/05

ṭ.+ a 026a/05

ṭanāb (ṭināb) : Kazığa bağlanan çadır
ipi. krş. **ṭanab**
ṭanāb iplerine 040b/07

ṭanı - : Tanımak.
ṭ.- yasın 017a/04

ṭaṅla - : Şaşırmak, hayret etmek.
ṭ.- dı 031b/08, 031b/12,
032b/13
ṭ.- rıdı 022b/03
ṭ.- yu 032b/19

ṭaṅrı : Tanrı, Allah.
t. 016b/13, 031b/01, 031b/06,
031b/19, 032b/01, 032b/02,
032b/06, 032b/07, 0C4a/20
t.+ yam 031a/20, 031a/21

ṭaṅrılık : Tanrılık.
ṭaṅrılık eyle - : Tanrılık

yapmak.
t. e.- sem 031a/21

şanukluk : Şahitlik.
şanukluk vir - : Şahitlik etmek.
t. v.- diler 014b/21

şap - : Tapmak.
t. 031a/20
t.- alar 044b/19
t.- dıguş 036b/20

şapu : Huzur, makam, hizmet.
t.+ da 024a/10
t.+ ıa 036a/11
şapu kıl - : İtaat etmek, boyun eğmek.
t. k.- dılar 033b/17

tār : Dağınık, karmaşık.
tār ol - : Dağılmak.
t. o.- a 0C4a/10
tār u mār (tār-mār) eyle - :
Dağıtmak, karıştırmak, perişan etmek.
t. u m. e.- medüñ 003a/04
tār u mār ol - : Dağılmak,
perişan olmak.
t. u m. o.- acağdur 0C4a/12

şar : Dar.
t. 015a/21
Ayrıca bk. **cihān gözlerüñe şar it**;
dünyāyı çeşmine şar kıl-

şaraf : Taraf, yan, yön.
t.+ dan 004b/12, 010a/02,
011b/08
t.+ ın 007b/16
t.+ ına 009a/05, 012a/16,
029b/02
t.+ ında 043a/04
t.+ ından 009a/08, 015a/11

şarh : Atma, bırakma.
şarh it - : Bırakmak, atmak.
t. i(d)- em 025a/19

ta' rīf : Tarif.
ta' rīf it - : Tarif etmek.
t. i(d)- üben 030a/06

tārīh : Tarih, zaman.
t. 023b/14
t.+ de 013a/07, 013b/08
tārīh-i rūzigār ol - : Zamanını,
dönemini anlatma.
t. o.- a 046a/19
tārīh-i Süleymān : Hz.
Süleyman zamanı.
t.+ ı 023b/06
tārīh ol - : Tarih olmak.
t. o.- a 026b/02

şarīk : Yol.
t.+ ile 041a/09
şarīk-i mustakīm : Doğru yol.
t. 013a/06

şarrāka : Gümbürtü.
t. 029a/21

şarrār : Dolandırıcı, hırsız.
t. 011a/05

şart - : Tartmak, asılmak, çekmek.
t.- dı 028a/02
t.- dılar 032a/13
t.- up 020b/12, 022a/16,
022a/17

şartıcı : Tartıcı.
t. 019a/03, 019a/08, 019b/07,
019b/11, 020a/03, 020b/02,
033b/17, 033b/18, 034a/17,
034a/19, 043a/04, 043a/17
t.+ dan 020a/10
t.+ lar 042b/11

taşalan - : Bir şeyi kendine tasa etmek,
üzülmek, kaygılanmak, endişelenmek.
krş. **taşalan**-
t.- up 002b/01

taşalan - : Bir şeyi kendine tasa etmek, üzölmek, kaygılanmak, endişelenmek.
krş. **tasalan-**

t.- dı 024b/04
t.- up 039b/08

taşavvur : Zihinde canlandırma, hayal etme.

taşavvur it - : Hayal etmek.
t. i(d)- erdük 014a/05

taşdik : Doğrulama, onaylama.

taşdik kıı - : Doğrulamak, onaylamak.
t. k.- dılar 018b/15

taşnif : Sınıflandırma; eser, kitap haline gietirme.

t.+ ile 030a/09
taşnif eyle - :Eser, kitap haline getirmek.
t. e.- rem 008a/21
taşnif it - :Eser haline getirmek.
t. i(d)- üp 001b/15, 002a/17
taşnif iyle - :Eser, kitap haline getirmek.
t. i.- düm 027b/02
taşnif ol - : Sınıflandırılmak.
t. o.- sa 034a/11

taş : Taş.

ş. 004b/05, 009b/18, 009b/19, 009b/20, 010a/06
ş.+ a 009b/19
ş.+ da 026a/18, 042a/13
ş.+ ı 010a/08, 030a/10
ş.+ ıla 030a/11
ş.+ ın 007b/03, 010b/03, 012a/05
ş.+ ım 039b/11
ş.+ ıyla 039a/16
ş.+ lar 030a/03, 044a/10
ş.+ lara şutdılar 044a/10
ş.+ ları 030a/01, 032a/03, 032b/12, 039a/21, 045b/16
ş.+ larıla 029b/19
ş.+ larıyla 009b/19

ş.+ larla 044a/12
Ayrıca bk. **degirmen taşı**

taş : Dış

ıci taşı : İci dışı.
i. . 005b/21

taşra : Dışarı.

ş. 007b/09, 032a/11, 040b/05, 042a/06, 042a/07

tatlı : Tatlı.

ş. 015a/12

şavâf : Kutsal kabul edilen bir şeyin etrafında dönme, çevresini dolaşama

şavâf eyle - : Tavaf etmek.

ş. e.- rimiş 014a/12

şavâf it - : Tavaf etmek.

ş. i.- diler 014a/20

ş. i.- dügin 013b/09

ş. i(d)- elerdi 013b/07

ş. i(d)- erlerdi 013b/08

ş. i.- mek 014a/21

ş. i(d)- üp 027b/08

şavar : Davar, koyun keçi sürüsü.

ş.+ ı muz 035a/21

şavile : Tavla ,at ahırı.

ş.+ ler 026a/05

şavşan : Tavşan.

ş.+ ı 037a/12

şavşancıl : Bir tür yırtıcı kuş.

ş. 019b/11

tavuk : Tavuk.

t. 016b/07, 041a/18

şavus : Tavus kuşu.

ş. 018a/10, 019b/14, 020b/19, 0C5b/07

ş.+ a 019b/19

şavus Kıuds : Kutsal tavus kuşu.

Ş. K. 016a/05, 016a/08

- ṭāvus kuşu** :Tavus kuşu.
ṭ. k. 020a/04
ṭāvus-ves : Tavus kuşu gibi.
ṭ. 030b/02
- ṭayr** : Kuş.
ṭ. 020a/09, 022b/05, 034b/11
- ṭayyār** : Uçucu, uçan; kuş.
melik-i ṭ.+ sını 020a/08
- tāze** : Taze.
t. 020b/19
- tazı** : Tazı.
t.+ ya 037a/12
- ta'zīm** : Hürmet, saygı gösterme.
t. 019b/01
t.+ ile 033b/17
t.+ le 019b/09
ta'zīm eyle - : Saygı göstermek.
t. e.- di 021a/02
t. e.- gil 043a/02
t. e.- yevüz 020a/10
ta'zīm it - : Saygı göstermek.
t. i.- mek 019b/01
- ta'zīmāt** : Saygılar, hürmetler.
t.+ ıla 034b/03
- Te'āl** : “Yüce olsun” anlamında bir Allah için kullanılan bir söz. krş.
Te'ālā
T. 036a/19
- Te'ālā** : “Yüce olsun” anlamında bir Allah için kullanılan bir söz. krş. **Te'āl**
T. 015a/07, 016a/03
Te'ālā Allāh : Yüce Allah.
T. A. 015a/15
Te'ālā ve Celle ve 'Alā : Yüce Allah.
T. v C. v ' A. 036a/07
Allāh Te'ālā : Yüce Allah.
- A. T. 013b/15, 013b/17, 013b/20, 014a/05, 014b/15, 015a/18, 034b/05, 036b/15
A. T.+ dan 0C5b/11
A. T.+ nuṣ 012b/07, 013b/21, 016a/14, 038b/20
A. T.+ ya 022a/18
Allāh u Te'ālā : Yüce Allah.
A. u T. 014b/16, 018a/18
A. u T.+ dan 016a/14
A. u T.+ nuṣ 013a/15
A. u T.+ yı 013b/02
Ḥaḳ Te'ālā : Yüce Allah.
Ḥ. T. 008a/19
Ḥaḳ Sübhāne ve Te'ālā : Şanı yüce, kusur ve noksandan uzak olan Allah
Ḥ. S. ve T. 031b/06, 037a/10
Ḥ. S. ve T.+ nuṣ 0C5b/09
Ḥaḳ Te'ālā : Yüce Allah.
Ḥ. T. 002a/05, 003b/10, 006b/15, 007a/16, 007a/18, 007a/19, 008b/01, 012a/02, 012a/15, 013a/05, 013a/18, 013a/20, 014a/02, 014a/15, 014a/18, 014a/19, 014a/21, 014b/01, 014b/02, 014b/03, 014b/04, 014b/07, 014b/09, 014b/10, 014b/11, 014b/12, 014b/13, 014b/14, 014b/16, 014b/19, 015a/02, 015a/04, 015a/05, 015a/08, 015a/09, 015a/10, 015a/11, 015a/12, 015a/20, 015a/21, 015b/03, 015b/04, 015b/05, 015b/12, 016a/01, 016a/02, 016a/04, 016b/02, 016b/11, 016b/16, 016b/17, 017a/13, 017b/06, 018a/20, 020a/09, 023a/01, 023b/21, 027b/03, 031b/05, 031b/16, 032a/17, 032b/04, 032b/17, 034b/10, 036a/02, 036a/03, 037a/02, 037b/16, 038a/12, 038a/14, 038a/18, 038a/20, 038b/03, 038b/04, 038b/13, 039a/16, 045a/19, 0C4b/03, 0C4b/08, 0C5a/17,

0C5a/18, 0C5a/20, 0C5a/21,
0C5b/03, 0C5b/10
H. T.+ dan 003b/04, 035b/17
H. T.+ nuñ 012b/03, 013a/19,
014a/08, 014a/09, 014b/14,
014b/18, 016a/16, 019a/10,
019b/03, 033a/02, 033a/08,
038a/14, 043a/06
H. T.+ ya 011b/15, 045b/09
Hak Te'ālā Celle ve 'Alā : Şanı
yüce, büyük olan Allah.
H. T. 006a/01, 036a/15,
0C5b/20
Hak Tebareke ve Te'ālā :
Mübarek ve yüce Allah.
H. T. ve T. 016b/03
H. T. ve T.+ nuñ 016a/18,
016a/19
ḥatibāt-ı Allāhı Te'ālā : Güzel
söz söyleyen yüce Allah.
h. 014b/15
inşallāh Te'ālā : Allah'ın
izniyle.
i. T. 025a/14, 028a/15
inşallāh u Te'ālā : Allah'ın
izniyle.
i. u T. 007b/03, 020b/04,
023b/05, 046a/15, 046a/20
kāle Allāh u Te'ālā : Yüce
Allah der ki.
k. A. u T. 032b/04
kavlühü Te'ālā : Yüce Allah
der ki.
k. T. 016a/03, 016a/15,
016b/13, 018a/01, 036b/17

Tebāreke : “Mübarek olsun”

Hak Tebareke ve Te'ālā :
Mübarek ve yüce Allah.
H. T. v T. 016b/03
H. T. v T.+ nuñ 016a/18,
016a/19

tebdil : Değiştirme, başka bir şekle
sokmak.

tebdil eyle - : Değiştirmek.
t. e.- di 007b/18

tebdil kııl - : Değiştirmek.
t. k.- mazlar 003b/13

tebessüm : Gülümsemek.

tebessüm eyle - : Gülümsemek.
t. e.- di 007a/20
tebessüm kııl - : Gülümsemek.
t. k.- a 037a/05
t. k.- dı 036b/15
t. k.- up 037a/01

tecessüs : Araştırma, yoklama.

tecessüs kııl - : Yoklamak.
t. k.- mağa 021b/20

tedārük : Hazırlanma, tedarik.

tedārük kııl - : Hazırlanmak.
t. k.- acağını 030a/14

tedbīr : Tedbir, önlem.

t. 022a/04
t.+ ile 024b/13
t.+ ine 007a/12, 024b/13
t.+ imüz 002a/08
tedbīr it - : Önlem almak.
t. i.- diler 022a/03
t. i.- di 024b/12
tedbīr kııl - : Önlem almak.
t. k.- mışlardı 030a/14
t. k.- sa 007a/13

te'emmül : Etraflıca düşünme.

te'emmül eyle - : Etraflıca
düşünmek, idrak etmek.
t. e. 018a/16

te'ennī : Dikkatli davranma.

t.+ yle 036a/15

teferrüc : Gezinme, dolaşma.

teferrüc eyle - : Gezinmek.
t. e.- di 041b/16
t. e.- diler 034b/15
t. e.- nüz 034b/14
teferrüc it - : Gezinmek.
t. i(d)- erdüm 040a/16
t. i(d)- üp 028a/20

tehi : Bilgisiz, marifetiz; boşu boşuna.

tehi-destlik : Züğürtlük,
parasızlık, eli boş olma.
t. 021a/15

tekbir : “Allahu ekber” demek.

tekbir eyle - : Tekbir getirmek.
t. e.- dük 014a/09
tekbir iyle - : Tekbir getirmek.
t. i. 022a/07

tekrar : Tekrar.

tekrar düş - : Tekrara düşmek,
tekrar etmek.
t. d.- er 028a/17
tekrar eyle - : Tekrar etmek.
t. e.- megil 024a/02
tekrar ol - : Tekrar edilmek.
t. o.- masun 008b/12

tekvin : Yaratılmış; var olunmuş, halk;
baş, başkan, reis.

t. 008a/12, 022b/20, 022b/21,
023a/03, 023a/10
t.+ i 013a/07, 036b/02, 036b/04
t.+ llerden 012b/11
tekvin-i atyār : Kuşların reisi,
başkanı.
t. 019a/07, 033a/08, 033a/11,
033a/12, 043b/02
t.+ a 023a/03

tekye : Dayanmak, güç almak,
güvenmek.

tekye kııl - : Dayanmak,
güvenmek.
t. k.- an 006a/03
t. k.- asın 006a/03

telbis : Ayıbını, kusurunu örterek bir
şeyi sahtelendirme; hile, oyun.

t.+ üm 003a/05
telbis it - : Oyun, hile yapmak
t. i.- di 022a/03
telbis kııl - : Hile yapmak.
t. k.- up 033a/07

telbis ol - : Gizlemek.

t. o.- a 008a/14
Ayrıca bk. **ehl-i telbis**

telef : Boş yere harcama; yok etme.

telef it - : Boş yere harcamak,
yok etmek.
t. i.- megil 008a/09

te'lif : Eser yazma.

te'lif it - : Yazmak.
t. i(d)- üp 002a/17

telkin : Fikir verme, fikir aşılama.

telkin it - : Fikir vermek.
t. i(d)- erse 018b/05
telkin kııl - : Fikir vermek.
t. k.- dı 0C4a/14

temamet : Tamam, tamamı.

t. 011b/02

temāšā : Bakma, seyretme.

temāšā eyle - : Seyretmek.
t. e.- di 028a/15
temāšā it - : Seyretmek,
izlemek.
t. i(d)- erdi 022b/01
t. i(d)- erdüm 040a/15

temennā : Dilek, istek.

temennā it - : İstemek.
t. i(d)- eriken 002a/07
t. i.- sem 008b/10

temsil : Betimleme.

t.+ ile 016a/15
temsil-i revān : Akıcı sözlerin
betimi.
t. 045b/17

ten : Vücut, beden.

t. 016a/17, 016a/19, 016a/20,
016b/04, 016b/06, 016b/08,
016b/09, 016b/11, 016b/12
t.+ de 016b/03, 037b/08
t.+ e 016a/21

t.+ i 016a/13
 t.+ in 023a/19
 t.+ inden 039b/02
 t.+ lerin 016b/12
teni bırak - : Ölmek.
 t. b(ğ)- ıcağ 016b/06
teni cān gel - : Hayat bulmak,
 canlanmak.
 c. g.- üp 016a/13
teninden başı cüdā ol - : Baş
 gövdesinden ayrılmak, ölmek.
 t. b. c .o.- dı 039b/02
tenini toprağa kar - : Öldürmek.
 t. t. k.- dı 009b/02
 Ayrıca bk. **cān tene gel-**; **cān
 tene gir-**;

tenbīh : Uyarı, uyarma.
tenbīh eyle - : Uyarmak.
 t. e.- di 028b/19

teng : Dar, sıkıntılı.
 t. 003a/17, 009a/16
 Ayrıca bk. **cihām gözine t.
 kıılış-**; **cihān gözlerüne teng ol-**

tenzīl : Nazil olan.
tenzīl-i İlahī : Allah'tan nazil
 olan.
 t. 037b/06

terazü : Terazi.
 t.+ yle 032b/20

terk : Bırakma, uzaklaşma, vazgeçme.
terk eyle - : Terk etmek.
 t. e.- di 045b/14
terk it - : Terk etmek.
 t. i(d)- üben 010a/10
 t. i. 037b/08, 037b/09
 Ayrıca bk. **başı terk it-**; **yolna
 cān u baş terkin ur-**

terkīb : Birkaç şeyden meydana
 getirme.

terkīb olun - : Birkaç şeyden
 meydana gelmek.

t. o.- dı 016a/12

tertīb : Düzene koyma, hazırlama.
tertīb eyle - : Hazırlamak,
 düzenlemek.
 t. e. 016a/21
 t. e.- di 016a/04, 016a/10
 t. e.- gil 016a/07
tertīb it - : Hazırlamak,
 düzenlemek.
 t. i(d)- ecegüm 016a/06
 t. i(d)- eyidüm 016a/05
 t. i. di 016a/09

tertībce : Tertibe göre.
 t. 014a/17

tesbīh : Allah'ı takdis ve tenzih etme.
 t.+ i 014a/03
 t.+ imün 013a/01
 t.+ lerin 022a/19
 t.+ üm 013a/01
 t.+ üme 012b/09
tesbīh eyle - : Tespih etmek.
 t. e.- yüp 022b/02
 t. iyleyüp 025b/19
tesbīh-i ıışk : Aşkla tespih
 etmek.
 t. 017a/21
tesbīh it - : Tespih etmek.
 t. i(d)- er 022b/03, 022b/05,
 022b/05, 0C5b/07
 t. i(d)- erem 0C5a/18
 t. i(d)- erler 013b/02
 t. i(d)- erlerdi 032a/13
 t. i(d)- erüz 014a/19, 014b/19
 t. i.- mege 022b/04

tesellā : krş. tesellī
tesellā kııl - : Teselli etmek.
 t. k.- dılar 007b/01

tesellī : Teselli, avutma.
tesellī eyle - : Teselli etmek.
 t. e.- di 034a/08

te'sīr : Etki.

te'sîr eyle - : Etki etmek.
t. e.- di 040b/04

Tesnîm : Cennetteki ırmaklardan birinin adı.
t. 015a/13

tevbe : Tövbe.
tevbe kı1 - : Tövbe etmek, af dilemek.
t. k. 017a/07

tevekkül : Allah'ın iradesine boyun eğme, kadere razı olma.

tevekkül eyle - : Allah'a güvenmek, kadere rıza göstermek.
t. e.- di 011b/15, 033a/15, 033b/11, 041b/14

tevekkül it - : Allah'a güvenmek, kadere rıza göstermek.
t. i(d)- erdi 023a/14

tevekkül kı1 - : Allah'a güvenmek, kadere rıza göstermek.
t. k.- up 022a/21, 033a/18, 038b/21

tevfîk : Allah'ın yardımına kavuşma.
tevfîk ehli : Allah'ın yardımına kavuşanlar.

t. e.+ ne 038a/01

tevfîk ol - : Allah'ın yardımına kavuşmak.

t. o.- ıcağaz 038a/01

tevfîk olun - : Allah'ın yardımına kavuşmak.

t. o.- ur 014b/08

tevfîk viril - : Allah'ın yardımına kavuşmak.

t. v.- e 018a/16

tevḥîd : Allah'ın varlığı ve birliği.
t. 037b/21
Ayrıca bk. **ehl-i tevḥîd**

tezyîn : Süsleme, süslenme.
tezyîn ol - : Süslenmek, bezenmek.
t. o.- dı 015b/06

tıbb : Tıp, hekimlik, doktorluk.
t.+ ıla 042a/14

tılsımât : Tılsımlar.
t. 028b/10

tırâka : Gürültü.
t.+ lar 045b/08

tırfil : Binek hayvanlarında silah konulan yer.
t.+ a şalup 009a/21

tıynaklı : Tırnaklı.
t. 0C5a/14, 032b/15

tîğ : Kılıç.
t. 010a/11, 045b/16
t.+ ile 026a/21
t.+ ini 045b/14

tîğden geçür - : Çok sayıda insanı kılıçla öldürmek.
t. g.- em 012a/08

tîğ-i nuşret : Allah'ın kılıcı.
t. 026b/02

tîğ-i rezm : Savaş kılıcı.
t.+ üne
001b/12

tîğ-zen : İyi kılıç kullanan, kılıç kullanmada mahir olan.
t.- zen 006b/16, 026a/19
t.- zen.ler 045b/14

tinnîn : Ejderha burcu.
t. 006b/18, 026b/08
Ayrıca bk. **çarḥ-ı tinnîn**

tîr : Ok.
t. 038b/12
t.+ i 010a/03
tîr-endâz : Ok atan, okçu.
t. 004a/07, 009b/17

tir-hadeng : Kayın ağacından yapılmış ok.
t. 010b/04

tire : Bulanık, karanlık.
t.+ dür 046a/07

tiz : Tez, çabuk.
t. 006a/03, 007a/03, 007a/05,
029a/12, 031a/10, 035a/13,
040b/09, 043b/18, 0C4a/09

tizcek : Hemen, çabucak.
t. 006a/04

tizin : Hemen, çabucak.
t. 007a/04

tizlik : Sertlik.
t. 038b/11

tizrek : Hemen, çabucak.
t. 015b/17

toğ - : 1. Ay, güneş vb. doğmak.
t.- ar 031b/21, 032a/20
t.- ardı 031b/21
t.- duğı 031b/20
t.- inca 033a/19
2. Dünyaya gelmek.
t.- sam 031a/21

toğrı : Doğru; yanlışsız. krş. **toğru**
t. 029a/08, 034b/15
toğrı yol : Hak yolu.
t. y.+ dan 031b/06

toğruluk : Doğruluk.
t.+ la 020a/12

toğru : Doğru krş. **toğrı**
t. 006a/17, 008b/17

tokın - : Dokunmak, değmek. krş.
tokun-
t.- sa 022a/20
t.- ur 020a/19

tokun - : Dokunmak, değmek. krş.
tokun-

t.- dılar 009a/05
t.- duğı 041b/21
t.- mış 045b/04
t.- sa 020a/18

tokuz : Sayıyla 9
t. 015b/11, 030b/15

tokuzuncı : Dokuz sayısının sıra sıfatı, sırada sekizinciden sonra gelen, dokuzuncu.

t. 015a/01

tokuz yüz toksan tokuz : Sayıyla 999
t. 013a/21

tokuz yüz toksan tokuz bin : Sayıyla 999.000
t. 013a/21, 013b/01, 013b/02,
013b/03

tokuz yüz : Sayıyla 900
t. 012b/05

tol - : Dolmak, dolu duruma gelmek; kaplamak.
t.- dı 009a/01, 031b/04,
032a/07
t.- maz 013b/20
t.- mış 002b/05, 008b/21,
032b/21
Ayrıca bk. **selvetile tol-**

tolaş - : Dolaşmak.
t.- up 007b/16

toldur - : Doldurmak, dolu hale getirmek.
t.- alar 044b/16
t.- alum 029b/19
t.- dılar 030a/11, 041a/13
t.- up 040b/02

tolı : Dolu, dolmuş olan. krş. **tolu**

- t.+ ydı 025a/12
tolu : 1. Dolu, dolmuş olan. krş. **tolu**
 t. 036b/10, 036b/14, 045b/03
 t.+ sı 026a/13
 2. İçki kadehi.
 t. 040b/02, 040b/03, 040b/06
ton : Elbise, giysi.
 t.+ ı 004a/11
ton - : Donmak.
 t.- dı 029a/13
tonat - : Donatmak.
 t.- dılar 044b/15
 t(d)- uban 031a/01
tonlu : Giyimli.
 t. 009a/18, 009a/19, 045a/05
top : Yuvarla nesne; ateşli silah.
 t. 010a/08, 012a/13, 029a/20,
 036b/11, 039a/10, 039a/16,
 045b/08, 0C4b/12, 0C4b/17
 t.+ dur 0C4b/13
 t.+ ıla 005a/03, 039a/14
 t.+ lar 008b/19
 t.+ lardan 0C4b/19
topcı : Top atan.
 t.+ lar 039a/16
topcılar başı : Top atan
 askerlerin başı, reisi.
 t. b.+ nuş 039a/14
toprak / ğ : Toprak.
 t. 014b/01, 014b/03, 015a/11,
 015a/12, 015a/13, 031a/04
 t.+ dan 014b/10, 016a/04
 t.+ dandır 014b/08
 t(ğ)+ ı 014b/05, 014b/11
 t(ğ)+ ını 039b/11
toprağa dök - : Öldürmek.
 t. d.- diler 004a/06
 Ayrıca bk. **tenini toprağa kar-**
toptolu : Dopdolu, tamamen dolu.
 t. 032a/03, 032b/11, 032b/21
 t.+ dur 031a/09
toy - : Doymak, yemek.
 t.- dı 028a/02, 035a/18
 t.- dılar 043a/01
 t.- madıysa 016b/14
 t.- masun 027b/14
toyır - : Doyurmak, yedirmek. krş.
toyur-
 t.- dılar 010b/13
toyum : Doyurma, ziyafet verme.
toyum it - : Doyurmak, ziyafet
 vermek.
 t. i.- di 011b/03
toyur - : Doyurmak. krş. **toyır-**
 t.- dı 020b/12, 022a/17,
 028a/08, 028b/02
toz : Toz.
 t.+ ından 027b/12
törpi : Törpü.
 t.+ ye 045b/16
tufân (tūfān) : Nuh peygamber
 zamanında, inkarcı ve sapkın insanları
 cezalandırmak için Allah tarafından
 yağdırılan yağmur ve kasırga afeti.
 t. koptı 011b/21
tuğulka : Miğfer, çelik başlık.
 t. 004b/02
tuğyān : Coşkunluk, aşırı istek.
 t. 017a/01
tuhfe : Hediye, armağan.
 t. 020a/06, 020a/07, 020a/20,
 021a/12, 021a/18, 027b/11
 t.+ den 021a/18
 t.+ dür 027b/12
 t. iletmek 021b/15

t.+ lerile 026b/21
 t.+ lerin 026a/03
 t.+ sini 026a/12
 t.+ ye 021a/18
tuhfe-kār : Hediye eden.
 t.+ uş 021a/20

ṭūl : Uzunluk, boy.

ṭ. u ^ç arzı 028a/01
 ṭ. u ^ç arzına 022a/10
ṭūl ol - : Uzun olmak.
 ṭ. o.- masun 027b/12

ṭuman : Duman.

ṭuman ol - : Dumanla kaplanmak.
 ṭ. o.- mış 035b/16

Tunaca : Tuna nehri gibi.

T. 002b/15

ṭur - : Bulunmak, biryerde olmak;
 beklemek; kalkmak. krş. **dur-**

ṭ. 021a/01
 ṭ.- am 003a/01
 ṭ.- an 010b/12, 031b/13,
 036b/14, 040b/04
 ṭ.- anlara 036b/11
 ṭ.- ayım 033b/04
 ṭ.- cağ 039b/04
 ṭ.- dı 002b/20, 004b/10,
 005b/11, 006a/12, 007b/07,
 009a/03, 009b/18, 012a/21,
 022a/11, 025b/21, 026a/02,
 032a/05, 036b/19, 039a/04,
 039a/19, 039b/05, 042b/10
 ṭ.- dılar 005a/02, 010a/02,
 024a/10, 030a/16, 041a/20,
 044a/01, 045b/02, 0C5b/17
 ṭ.- duğı 003b/19, 007b/19,
 021a/17, 029b/19, 030b/03,
 034b/18, 043a/17, 044a/08
 ṭ.- duğları 034b/18
 ṭ.- ğıl 046b/01
 ṭ.- mayup 004b/19
 ṭ.- mış 0C5a/04, 0C5b/07
 ṭ.- mışlar 026a/09, 026a/10

ṭ.- mışlardı 032a/13
 ṭ.- sun 041a/11
 ṭ.- up 003a/21, 005b/15,
 007b/17, 008b/18, 009b/16,
 010b/12, 019a/09, 019a/15,
 026a/01, 036b/09, 039b/21,
 040b/02, 041a/02, 041a/21,
 042b/20, 0C5a/18

ṭ.- ur 013a/16, 013b/15,
 022a/10, 028a/13, 032a/04,
 033b/03, 035b/16, 036b/10,
 044a/05, 0C5a/09, 0C5a/11,
 0C5a/12, 0C5a/20

ṭ.- u geldi 040b/06

ṭ.- uram 013b/09

ṭ.- urdı 033b/06, 038b/17,
 043a/18

ṭ.- urken 009a/17, 013b/05,
 030b/03, 032b/19, 044b/06

ṭ.- urlar 035a/06, 040b/16

ṭ.- urlardı 003a/15, 035a/11,
 042b/12

ṭ.- ursın 028b/16

2. Süreklilik bildiren yardımcı fiil.

şara ṭururken 039a/13

örü ṭurup 005b/21

uru ṭurup 040b/03

Ayrıca bk. **ayağ üzre ṭur-**; **ayağ üzerlerinde ṭur-**; **ayağ üzre ṭur-**; **cege ṭur-**; **Ḥağ yolına cān u başıla ṭur-**; **ḥāzır ṭur-**; **karşu ṭur-**; **pā-veş ṭur-**

turāb : Toprak.

t.+ uş 042a/17

turāb it - : Öldürmek.

t. i(d)- e 006b/20, 007a/10

turāb ol - : Toprak olmak,
 ölmek.

t. o.- a 011b/03, 0C4a/02

ṭurgur - : Drudurmak, bekletmek;
 ortaya çıkarmak.

ṭ.- dılar 005a/09, 044b/02

ṭurna : Turna kuşu.

ṭ.+ yı 019b/19

ṭurrāc (durrāc) : Sülüne benzer bir kuş.
ṭ. 025b/20

ṭuş : Yan, yöne, cihet.
ṭuş ṭuşa : Yan yana.
ṭ. 045b/11

ṭut - : Tutmak, ele almak; dinlemek,
kabul etmek, kulak vermek;
yakalamak, ele geçirmek; midesi
bulanmak. krş **ḍut-**

ṭ. 045b/18
ṭ.- amazsın 046a/02
ṭ.- an 013a/17
ṭ.- ar 012a/19, 024a/09,
027a/01
ṭ.- aram 012b/11
ṭ.- ardı 022b/02
ṭ.- arsin 012b/11, 013a/01
ṭ.- asın 031a/08
ṭ.- dı 006b/18, 028a/04,
029a/13, 029b/16, 035a/03,
038b/06, 041a/17
ṭ.- dı 041a/01
ṭ.- dılar 040a/10, 044a/13,
044a/10, 044a/17
ṭ.- dum 011a/16
ṭ.- duṅ 030b/20
ṭ.- maya 022b/04
ṭ.- mayam 003a/12
ṭ.- mayasın 003a/10
ṭ.- sa 046a/11
ṭ.- uban 031a/10
ṭ.- uṅ 040a/09
ṭ.- up 002a/04, 002b/13,
005a/05, 007b/19, 011a/17,
022a/16, 024a/05, 033a/20,
040a/17
yüz ṭ.- up 005b/18
Ayrıca bk. **fāl ṭut-**; **gūş hūşı ṭut-**
kīn ṭut-; **kuvvat ṭut-**; **ma' zūr**
ṭut-; **muḳābil ṭut-**; **oḳa ṭut-**; **söz**
ṭut-; **ülfet ṭut-**; **yas ṭut-**; **yüregi**
kuvvat ṭut-; **yüz ṭut-**;

ṭuṭaḳ / ğ : Dudak.
ṭ(ğ)+ ın 027a/02

ṭuṭḡun : Tutkun, düşkün.
ṭ.+ ları 005a/08
ṭ.+ ların 005a/09

ṭutıl - : Tutma işi yapılmak. krş. **ḍutıl-**,
ṭutıl-
ṭ.- alar 004a/13

ṭuṭuş - : Tutuşmak.
ṭ.- up 009a/13

ṭūṭī : Dudu, papağan.
ṭ. 018a/13, 019b/19

ṭuṭsāk : Tutsak, esir.
ṭ. 044a/16
ṭ.+ dur 044b/18
ṭ.+ ıla 044a/20
ṭ.+ larıṅ 044b/05
ṭuṭsāk eyle - : Tutsak etmek.
ṭ. e.- diler 044a/13

ṭutıl - : Tutma işi yapılmak. krş. **ḍutıl-**,
ṭutıl-
ṭ.- maḳ 040a/11
ṭ.- mış 030b/01

ṭuṭuş : Tutma işi.
ṭ.+ ı 009a/13

ṭuy - : Duymak, haber almak, bilgi
edinmek.
ṭ.- masunlar 029b/08

ṭuyūr : Kuşlar.
ṭ. 036a/09
ṭ.+ a 0C5a/08, 0C5a/18
ṭ.+ uṅ 023b/18
Ayrıca bk. **sulṭān-ı ṭuyūr**

ṭuzlu : Tuzlu.
ṭ. 015a/12

tüfeng : Tüfek.

t. 010a/08, 012a/13, 029a/20,
039a/10, 045b/08
t.+ ile 007a/01

tünd-rev : Çabuk giden.
t.- rev 030b/10

türbe : Mezar üzerine yapılmış, yapı.
t.+ si 021a/13
t.+ sinüñ 020a/17

tüvānā : Güçlü, kuvvetli.
t.+ dur 033a/03

u : Ve. krş. 1, i, ü

u. 001b/01, 001b/02, 001b/04,
001b/05, 001b/06, 001b/08,
001b/10, 001b/14, 002a/04,
003a/04, 003a/07, 003a/09,
003b/15, 004a/04, 004a/10,
004a/13, 004b/05, 004b/07,
004b/13, 005a/06, 005a/14,
005a/20, 005b/09, 005b/13,
005b/17, 006a/03, 006a/05,
006b/14, 006b/18, 007b/03,
007b/14, 008a/02, 008a/15,
008a/21, 008b/02, 008b/12,
008b/20, 009a/05, 009b/07,
009b/08, 009b/11, 009b/16,
009b/18, 010a/02, 010a/07,
010a/11, 010b/09, 010b/16,
010b/19, 011a/04, 011a/06,
011a/12, 011b/13, 011b/18,
011b/19, 012a/04, 012a/06,
012a/08, 012a/12, 012a/13,
013a/06, 013a/15, 013b/02,
013b/12, 014b/15, 014b/16,
015a/12, 016a/02, 016a/04,
016a/14, 016b/20, 016b/21,
017a/01, 017a/05, 017a/06,
017a/12, 017a/18, 017a/21,
017b/02, 017b/10, 018a/18,
018a/20, 018b/03, 018b/04,
018b/17, 019a/05, 019a/15,
019b/06, 020a/09, 020a/13,
020b/04, 020b/11, 021a/18,
021b/09, 022a/10, 022b/03,

022b/04, 022b/05, 023a/21,
023b/03, 023b/05, 023b/18,
025a/12, 025a/20, 025b/04,
025b/20, 026a/05, 026a/17,
027b/11, 028a/01, 029a/06,
030a/12, 030b/10, 030b/21,
031a/09, 032b/04, 034a/09,
034a/21, 034b/11, 036a/09,
037a/14, 037a/17, 037a/18,
037b/07, 037b/11, 037b/12,
037b/16, 038a/04, 038a/16,
038b/08, 038b/09, 038b/13,
038b/14, 039b/03, 039b/10,
039b/15, 039b/16, 039b/18,
040a/13, 041a/06, 043a/05,
044a/10, 044b/15, 045a/11,
045b/06, 046a/01, 046a/03,
046a/15, 046a/20, 046a/21,
0C4b/06, 0C4b/17, 0C5a/11,
0C5b/06, 0C5b/18, 0C5b/21

ucb : Kibir, kendini beğenme, gurur.

‘u. 015a/07, 015b/02

‘**ucb eyle** - : Kibirlenme.

‘u. e.- diler 015a/01

ucuzluk : Ucuzluk, değersizlik.

u. 0C4b/01

uç / c : Uç, tepe.

u(c)+ ı 004b/03, 033b/01

u(c)+ ına 032a/15

u(c)+ ından 004b/04

u(c)+ undan 045b/16

uç - : Uçmak, havalanmak, kanat
açmak.

u.- an 023a/14, 029a/07

u.- ar 020b/20

u.- ardı 033a/21, 043a/04

u.- arıdı 021b/09

u.- arken 033b/01

u.- arlarıdı 034b/01

u.- arsa 006b/17

u.- ayıdı 034b/02

u.- dı 028a/09, 030b/02,

033a/17, 033a/19, 033b/01,

033b/08, 034b/01, 035b/12,
043a/16
u.- dılar 035b/13, 041a/19
u.- duğına 022b/13
u.- mağa 023a/12
u.- mağda 022b/09, 033a/20,
033b/01
u.- uban 002b/08
u.- up 002b/03, 020b/07,
020b/09, 020b/18, 021b/08,
021b/09, 021b/10, 022a/02,
022a/08, 022a/09, 022a/16,
022a/17, 022a/18, 022b/11,
022b/13, 023a/13, 027b/21,
028a/03, 028a/08, 028a/20,
028b/05, 029a/04, 030a/17,
033a/15, 033b/10, 033b/14,
033b/17, 034a/19, 034b/03,
034b/05, 034b/16, 042a/03,
042b/21, 043a/03, 043a/05,
043a/08

uçuş - : Birlikte uçmak. krş. **uçuş-**
u.- dılar 019b/06

uçmak / ğ : Cennet.
u. 015a/14
u.+ da 015a/07
u(ğ)+ ı 014b/06
u(ğ)+ uñ 015a/04

uçmaklık : Cennetlik.
u.+ dur 015b/15

uçuş - : Birlikte uçmak. krş. **uçuş-**
u.- dılar 019a/02
u.- up 019b/21

‘ūd : Ut, müzik aleti.
‘ū. 009b/11, 039b/15, 040a/03,
040b/05
‘ū.+ m 040a/01, 040a/05,
040a/20
‘ū.+ muñ 040a/02
Ayrıca bk. **mişl-i ‘ūd**

‘ūd-zen : Ut çalan.

‘ū.+ em 040a/19

uflamur : Ihlamur.
uflamur ağacı : Ihlamur ağacı.
u. a.+ ndan 034a/14

uğra - : Bir yere veya kimseye kısa bir
süre gitmek; maruz kalmak.

u.- dı 028b/15
u.- yayım 042b/19

Ayrıca bk. **muşibete uğra-**

uğrat - : Zarar görmesine sebep olmak.
belāya u.- mazzam 022a/01

uğur : Yol, taraf.
u.+ dan 029b/07, 036a/15

uğurla - : Çalmak, aşırılmak.
söz uğurla - : Ağzından laf
almak, gizli şeyleri öğrenmek.
s. u.- layup 013a/14

uğurlayım : Gizlice
u. 040b/02

‘uķūl : Akıllar.
ehl-i ‘u. 027b/11

ula - : Ulumak.
u.- dı 002a/03

ulal - : Eklenmek.
u.- up 016b/03

ulaş - : Kavuşmak, varmak, erişmek.
u.- a 016a/20, 016a/21
u.- ıcağ 015b/02
u.- mayıncağ 016b/02
u.- miş 026a/05
u.- ur 016a/19, 017b/14

ulaşdur - : Ulaşmasını sağlamak.
u.- ğıl 025a/02

‘ulemā : Alimler, ilim sahipleri.
‘u. 015a/20

ulu : Ulu, yüce, azim.

u. 006a/18, 011b/04, 013b/17,
019a/11, 022b/14, 030b/01,
032a/08, 034b/05, 035a/03,
035a/04, 035a/05, 037a/04,
037a/15, 040a/08, 042a/19,
0C4a/16, 0C4a/18
u.+ dur 032a/08
u.+ ları 018b/20
u.+ larını 036a/03
u.+ sı 002b/04
u.+ ysam 015a/19
ulu it - : Yüceltmek.
u. i(d)- erse 015a/18

ululuk / ğ : Ululuk, yücelik.
u(ğ)+ ın 013b/19

ululu - : Ululamak, yüceltmek.
u.- rsa 015a/19

ulus : Ulus, millet, kavim.
u. 027a/06

um - : Beklemek, ümit etmek.
u.- a 039b/04
u.- ar 017b/01, 046a/12
u.- arsağ 027b/06
Ayrıca bk. **çäre um-; meded um-**

‘ummān : Engin deniz, çokluk,
yoğunluk.

‘ummān ol - : Deniz kadar çok
olmak.
‘u. o.- dı 038a/05
Ayrıca bk. baħr-i ‘ummān; göz
yaşı ‘ummāna iriş-;

un : Un.

un it - : Un ufak etmek.
u. i(d)- üp 026b/15, 027a/03

‘unşur : Öge eleman.
‘u.- ı 004b/14

unut - : Unutmak, hatırlamamak.
u.- dı 035b/17

ur - : 1. Vurmak, çarpmak, dövmek.
u.- urcasına 030b/21
u.- dı 015a/17, 039a/20
u.- duğunca 022b/02
u.- mağıla 042a/11
u.- up 009b/19, 010a/04,
010a/06, 039a/17, 042a/06
2. Takmak, koymak, bağlamak,
yerleştirmek.
u.- dılar 024a/13
u.- uldı 039b/12
u.- up 009a/08
3. İçmek
u.- dı 009b/13
u.- u ĩurup 040b/03
4. Duyulmak, hissedilmek
u.- up 023a/10
5. Saplamak, batırmak.
u.- up 033b/13, 034a/01
6. Öldürmek
u.- mazaşunuz 039a/15
u.- urlardı 033b/21
u.- uraşunuz 039a/15
7. Etkisi bir yere kadar
uzanmak
u.- up 042a/07
Ayrıca bk. **başına tãc cevheri ur-; başına tãc ur-; baş yire ur-; berekât-ı ism-i a^c zãm ur-; beşãret ur-; boynın ur-; cevelãn ur-; cigerlerinde berķ ur-; el ur-; göz ur-; gürz-i girãn ur-; gürz ur-; ĩãk-i pãya yüz ur-; kaynaķ ur-; kılıç ur-; kış ur-; lãf ur-; mevc ur-; mühr ur-; naķãre ur-; na^c ra ur-; naźar ur-; nefirler ur-; oĩ ur-; oķ ur-; pençe ur-; sille ur-; tabancalar ur-; tabl u şür-nãlar ur-; ün ur-; yire ur-; yolına cãn u baş terkin ur-; yüz ur-;**

urgãn : Farklı materyallerden
dokunmuş halat, ip.
u.+ lar 034a/14

‘**urūc** : Yükselme, havalanma.

‘**urūc it-** : Uçmak, havalanmak.

‘u. i(d)- er 032a/21

‘u. i.- di 031b/11, 032a/14

uruş : Vuruş, vurma.

u.+ ı 009a/13

uş : Akıl.

u. 025a/03

‘aql ı u. 026a/17

uş : İşte, şimdi.

u. 025b/03, 026b/06, 029a/11,

031a/10, 031b/10, 043b/09,

043b/17, 0C4a/08

uşda : İşte.

u. 010b/17, 029a/17

uşağ : Küçük.

u. 039a/07

u.+ ı 029a/11

utan - : Utanmak.

u.- ur 027a/01

‘**Uṭārid** : Merkür.

‘u. 013a/03

uy - : Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek.

u.- ma 018b/04, 036a/19

u.- madı 035b/09

Ayrıca bk. **nefse uy-; sözine uy-; sözime uy-**

uyanuk : Uyumayan.

u. 022b/05

uydur - : Uymasını sağlamak.

u.- dılar 024a/17

uyku : Uyuma hali, uyku.

uykuya var - : Uyumaya

gitmek, uyumak.

u. v.- dı 011a/02

u. v.- dılar 011a/01

uyu - : Uyumak.

u.- madı 011b/14

u.- madılar 025b/18

uyuş - : Uyuşmak.

u.- miş 005a/11

Ayrıca bk. **kanları uyuş-**

uzad - : Uzatmak, uzanmak.

u.- up 032a/12, 041a/20,

042a/04

uzun : Uzun, kısa karşıtı.

u. 031b/02

ü : Ve. krş. **ı, i, u**

ü. 001b/07, 001b/14, 002a/02,

002a/06, 002b/07, 003b/10,

003b/12, 003b/15, 004a/08,

004a/14, 004b/01, 004b/04,

004b/05, 004b/10, 005a/01,

005a/06, 005a/18, 006a/05,

006b/18, 006b/19, 006b/21,

007a/01, 007a/10, 007a/13,

008a/02, 008a/05, 008a/06,

008a/21, 008b/02, 008b/03,

008b/07, 008b/19, 008b/21,

009a/21, 010a/18, 010b/20,

011b/18, 011b/19, 012a/05,

013a/02, 013a/04, 015b/05,

016a/02, 017a/04, 017a/17,

017a/21, 017b/02, 018a/20,

020b/18, 021b/10, 021b/12,

021b/14, 022a/04, 022b/07,

023b/11, 023b/18, 024a/09,

024a/18, 024a/19, 024b/20,

025a/15, 025a/20, 025b/11,

025b/20, 026a/18, 026b/01,

026b/20, 027b/04, 029a/13,

029a/18, 029a/19, 030b/17,

033b/21, 034b/11, 036a/05,

036a/08, 036b/04, 037a/02,

037a/15, 037b/13, 038b/12,

038b/14, 039b/14, 045a/15,
045b/05, 045b/06, 046a/03,
0C4b/06, 0C5a/02, 0C5b/01,
0C5b/05, 0C5b/06

üç : Sayıyla 3

ü. 002b/12, 003a/16, 004a/16,
005a/06, 007b/09, 008b/17,
009a/15, 010a/12, 010b/13,
015a/10, 020b/09, 028a/09,
028a/21, 029b/06, 030b/13,
033b/10, 033b/13, 039a/03,
042b/10, 042b/20, 043b/12
ü.+ i 003a/08

üçüncü : Üç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen.

ü. 015b/10, 017a/20, 028a/04,
028b/19

üç yüz altmış altı : Sayıyla 366

ü. 002a/15, 008b/13, 023b/13,
046a/08, 046a/13

üç yüz altmış bir : Sayıyla 361

ü. 029b/12

üç yüz bin : Sayıyla 300.000

ü. 012b/05

üç yüz elli bin : Sayıyla 350.000

ü. 026a/20

üç yüz otuz altı : Sayıyla 336

ü. 032a/01

ügeyik : Üveyik, güvercingillerden bir kuş.

ügeyik kuşu : Üveyik kuşu.

ü. k.+ nı 019b/19

ülfet : Alışma, kaynaşma, görüşme, konuşma.

ü.+ iyle 013b/02

ülfet tut - : Kaynaşmak.

ü. t.- dı 016b/09

ümerā : Emirler, beyler.

ü.+ sı 036a/10, 039b/19

ü.+ sınıla 025b/18

ümīd : Umut, ümit. krş. **ümīz**

ü.+ e 027b/02

ü.+ üm 004a/13, 017a/16

ümīz : Umut, ümit. krş. **ümīd**

ü. 002a/07

ü.+ e 008a/21, 011b/03,
029a/17

ü.+ üm 020b/04, 037b/15

ümīz dut - : Umut etmek,
ummak.

ü. d.- arlar 0C5a/06

ümīz eyle - : Umut etmek,
ummak.

ü. e.- se 021a/15

ümīzin kes - : Artık olacağını
beklememek.

ü. k.- di 015a/06

üm̄met : Hz. Muhammed'e inanarak,
onun yaptıklarını ve söylediklerini
uygulayarak çevresinde toplanan
Müslümanların tümü.

ü.+ isin 014a/12

ü.+ iyseñ 013b/12

ün : Ses, seda.

ü. 009a/18, 032b/06

ü.+ in 0C5a/15

ün kıp - : Gürültü ortaya
çıkma.

ü. k.- dı 009a/18

ün ur - : Bağırma.

ü. u.- dılar 045b/11

ürış - : Hep birlikte bağırma.

ü.- üñ 012a/04

ürk - : Korkma, korkuyla sıçmamak,
kaçma.

ü.- üp 028a/08, 035a/19

üründüle - : İyisini seçme.

ü.- yüp 004a/11

‘üryān : Çıplak.

‘üryān kı1 - : Kılıcı kınından çıkarmak.

‘ü. kı.- up 009a/20

üst : Üst, üzeri.

ü.+ i 004b/05, 005a/03

ü.+ inde 032a/13

ü.+ ine 030b/08, 045b/02, 0C4a/18

ü.+ ündeki 0C4b/01

ü.+ üne 045b/15

üstād : Usta, üstat.

üstād-ı sūhan : Söz ustası.

ü.+ dan 037a/08

üstvār : Sağlam, dayanıklı, kuvvetli.

üstvār it - : Sağlamlaştırmak.

ü. i(d)- en 046a/05

üş - : Üşüşmek, her yandan çokça bir araya gelmek, toplanmak, birikmek, üşmek.

ü.- di 023a/11

ü.- er 006a/04

üşen - : Korkmak, çekinmek.

ü.- meñ 004a/14

üşür - : Vurmak, saldırmak.

ü.- diler 009b/20

Ayrıca bk. başlarını kı1ıç üşür -

üt - : Yenmek, kazanmak, utmak.

ü.- di 009b/02, 011a/17

ü.- düñ 003a/10

ü.- e 024b/11

ü.- esin 037a/16

ü.- medinüz 010a/20

ü.- üp 013a/15

üze : Üstünde.

ü.+ dür 010b/01

üzer : Üst, üst taraf; onunla ilgili, onun için, ona değin.

ü.+ in 034a/14

ü.+ lerine 006a/20, 0C5b/19

ü.+ lerinüñ 005a/02

ü.+ üme 035b/21

ü.+ ümüzden 039a/15

ü.+ ünğden 031a/04

ü.+ ünğe 006b/21, 029b/05

Ayrıca bk. ayağ üzerlerinde tır-

üzere : Üzerine, üzerinde.

ü.+ dür 015b/14

Ayrıca bk. ayağ üzere kalk-; ayağ üzere tır-

üzeri : Üstü, üst tarafı; onunla ilgili, onun için, ona değin.

ü.+ müzden 029b/14

ü.+ nde 013b/05, 016a/07,

016a/08, 020a/17, 022b/12,

023a/02, 024b/03, 025a/05,

026a/10, 028a/05, 028b/08,

028b/10, 031a/15, 031a/17,

032b/11, 033b/03, 035b/10,

035b/13, 035b/16, 039b/07,

042a/03, 042a/08, 042b/12,

042b/16

ü.+ ndedür 022b/16

ü.+ ndeki 028a/13

ü.+ nden 003b/02, 004b/11,

006b/17, 009a/10, 026b/05,

026b/06, 028b/14, 034b/02,

035b/17, 039a/21, 041b/15

ü.+ nğden 030a/01

ü.+ ne çıkup 011a/20, 012a/12,

021a/10, 031b/10

ü.+ ne 002a/21, 003b/08,

003b/10, 006a/14, 006b/07,

007a/08, 007a/11, 007b/06,

008b/15, 008b/18, 010a/06,

010b/12, 010b/17, 011a/04,

012a/14, 012b/03, 012b/17,

012b/18, 012b/19,

013a/06, 013a/14, 015b/19,

015b/20, 018a/06, 020b/02,

021a/06, 022a/14, 022a/21,

024b/05, 024b/08, 025a/04,
025a/16, 026b/05, 028a/02,
028a/18, 028b/01, 028b/08,
029a/12, 029a/20,
029b/10, 030a/03, 030a/10,
030a/12, 030a/16, 030b/08,
031b/14, 033b/06, 034a/16,
034a/17, 034b/21, 035a/01,
035b/12, 038b/08, 039a/01,
039a/09, 039a/11, 039a/19,
039a/21, 039b/12,
041a/05, 041a/15, 041a/19,
041b/15, 041b/18, 041b/19,
042a/04, 042a/09, 042b/04,
042b/16, 043a/08, 044a/10,
045b/02, 0C4a/18, 0C4b/02,
0C5b/18
ü.+ ni 035b/16

üzre : Üstünde, üzerinde.
ü. 009b/20, 010b/03, 011b/14,
024a/13, 025b/19, 026a/09,
028a/01, 030b/09
Ayrıca bk. **ayağ ü. kalk-; ayak
üzre tur -**

üzüm : Üzüm.
ü. 0C4a/04

vâcib : Yapılması gerekli, lüzumlu.
v. 019b/02

va' de : Verilen süre, mühlet.
va' de kı1 - : Mühlet vermek.
v. k.- mış 010b/17

vâfir : Çok, bol.
v. 005a/03

vâh : Eyvah, yazık. krş. **vâh**
v.+ ıla 010a/16

vâh : Eyvah, yazık. krş. **vâh**
v. 035b/02

vaḥdāniyyet : Allah'ın varlığı ve
birliği.

v.+ ine 014b/14, 016b/11
v.+ üm 017b/19
v.+ üme 017b/13
v.+ ümi 018a/03

Vāhid : Tek, bir; Allah.
V. 010b/20

vahy : Allah tarafından peygamberlere
gönderilen ilahi haber, söz.

vahy eyle - : Bir emir ya da
düşünceyi Allah tarafından
peygamberlere bildirmek.
v. e.- di 014a/21

vahy kâtibi : Allah'ın emirlerini
kaleme alan.
v. k. 008a/03

vahş : Vahşi, yabani.
v. 020a/09, 034b/11

vahşî : Yabani, merhametsiz.
v. 036a/09

vahşî ol - : Vahşi olmak.
v. o.- ur 018a/08

vâkı' a : Gerçeki her ne kadar.
v. 036a/14

vâkıf : Bilen, haberdar.
vâkıf ol - : Bilmek, öğrenmek,
haberdar olmak.
v. o.- sun 006b/16
v. o.- up 038a/13

vâkı' : Meydana gelen, olmuş.
v. 021b/19, 036a/03
vâkı' ol - : Meydana gelmek,
olmak.
v. o.- dı 007b/18, 011b/09,
015b/03, 040a/11
v. o.- sa 036a/03
v. o.- ur 038a/21

vakt : Vakit, zaman, devir, süre.
v. 007a/08, 011a/20, 013a/07,
015a/02, 019b/21, 023b/12,

025a/13, 028a/05, 032b/09,
033b/04, 036a/08, 041a/14,
043b/16, 044b/10, 044b/19

v.+ da 006b/04

v.+ dan 013a/19

v.+ ın 013a/14, 013a/19

v.+ i 020a/18, 033a/21,

034a/15, 036a/12, 036a/15

v.+ in 028a/16

v.+ inde 016b/05

v.+ ine 026b/17

v.+ larına 012a/12

v.+ lerine 029a/21

v.+ suz 006b/04

v.+ uş 017a/06

v.+ uşuza 043b/16

ân ı vakt 028b/05

vakt-ı şehir-gâh :Seher vakti.

v.+ dan 034a/17

vakt-ı şâm ol - : Akşam olmak.

v. o.- ıcağ 039b/20

vâlih : Şaşkın, şaşırmış.

vâlih ol - : Şaşırmak.

v. o.- ur 020b/20

v. o.- up 015b/07

var : 1. Mevcut olma, bulunma.

v. 002a/09, 004a/13, 006a/06,
006a/08, 006b/04, 010b/21,
012a/17, 012a/18, 013b/01,
013b/16, 013b/17, 014b/17,
016b/18, 017a/16, 018a/05,
020b/04, 020b/15, 022a/15,
023a/10, 030b/01, 030b/04,
030b/19, 032a/03, 032b/03,
034a/05, 034b/05, 035a/03,
035a/04, 035a/05, 035b/08,
035b/14, 036b/08, 036b/10,
036b/11, 037a/14, 037a/15,
037a/18, 037a/19, 037b/15,
038b/18, 042b/03, 043b/13,
0C4b/11

v.+ dı 014b/20, 019a/04,

019b/07, 032a/12, 042b/02,

0C4b/09

v.+ dur 005a/19, 012a/02,

012b/05, 012b/06, 013a/21,

013b/02, 013b/03, 014b/08,

014b/17, 015a/09, 015b/12,

015b/20, 015b/21, 016a/18,

018a/06, 019b/02, 020a/17,

020a/18, 021a/18, 022a/12,

022b/16, 024a/02, 028a/19,

030a/18, 030b/06, 032b/05,

036a/12, 036b/15, 037a/09,

040a/13, 042b/07, 044a/04,

044b/18, 0C5a/19

v.+ durur 018a/14, 019a/10,

019b/03, 020a/14, 031a/05,

036a/15

v.+ ıdı 030a/09, 034a/14,

034b/02, 040b/05, 041a/16

v.+ ıken 008b/08, 021b/02,

024b/19

v.+ ısa 018a/14, 018b/10,

019b/11, 019b/15, 019b/20,

020b/16, 024b/11, 025a/03,

030a/08,

033b/17, 036b/19, 038b/07,

040a/18, 042b/21, 043b/05

v.+ sa 007a/02, 019a/03,

019b/07, 020a/11, 024b/15,

034b/11, 038a/12

2. Varlık, mevcudiyet.

v.+ ı 014b/11

var it - : Var etmek, yaratmak.

v. i.- di 033a/04

v. i(d)- en 046a/04

var ol - :Olmak, mevcut olmak.

v. o.- masun 008b/07

var - : Varmak, gitmek, ulaşmak,
erişmek, yürümek.

v.- a 005b/05, 006b/21,

007b/21, 019b/20, 019b/21,

025a/16, 029b/13, 029b/17

v.- acağuş 019a/17

v.- alar 025a/04, 043b/09

v.- alum 002b/01, 002b/02,

021b/19, 035a/11

v.- am 003a/02, 010b/10,

012a/01, 012a/03, 020b/04,

021b/05, 022a/13, 035b/05,
036b/02,
038b/21
v.- asın 025a/04, 031b/10,
038b/19, 042b/14
v.- avuz 007b/04, 019b/09,
020a/11, 034a/16, 041a/15
v.- ayım 042b/18
v.- ayın 020b/13, 028b/05,
031a/18
v.- dı 014b/03, 025b/21,
028a/05, 028a/06, 028a/18,
040b/11, 042b/16
v.- dılar 003a/21, 009a/21
v.- duğı 013a/07, 023b/06
v.- duğ 031a/04, 031a/10
v.- dum 013b/19, 021a/06
v.- duğ 023a/05
v.- dur 027a/18
v.- ıcağ 020b/14, 028a/16
v.- ım 022b/04
v.- ınca 012a/04, 025a/12,
038b/20
v.- incaya 023b/09
v.- ma 031b/05
v.- mağa 019a/02, 019a/04,
019a/05, 019a/07, 019b/05,
021b/05, 021b/14, 043b/01
v.- mağ 019b/01, 019b/02
v.- mağdan 019b/02
v.- mağlığa 033a/12
v.- maya 022a/03
v.- mayasın 019b/18
v.- mazuz 043b/06
v.- sam 034a/07
v.- uban 021a/20
v.- uğ 004a/10, 025b/15,
026b/15, 026b/16
v.- up dururken 025b/13
v.- up 002b/09, 002b/17,
005b/13, 007a/09, 007b/02,
010a/01, 010a/02, 010a/06,
011b/01, 011b/10, 011b/13,
012b/09, 017b/09, 018b/17,
018b/21, 019a/09, 019a/14,
019b/12, 019b/15, 019b/16,
019b/17, 020b/02, 021a/10,

021b/01, 021b/02, 021b/04,
021b/21, 022a/01, 022a/02,
023b/09, 024a/05, 024b/05,
025a/01, 025b/16, 026a/07,
026a/11, 028a/01, 028b/01,
029a/04, 029b/15, 029b/18,
030a/17, 030b/07, 032a/18,
032b/10, 033a/16, 033b/02,
033b/13, 033b/18,
034a/03, 034a/13, 035a/13,
035b/07, 036b/10, 036b/12,
039a/20, 040a/04, 040a/15,
040a/18, 040b/11, 041a/11,
041b/18, 043a/09, 043a/12,
043b/03, 043b/07, 043b/13,
045a/12
v.- ur 016b/10, 034b/13,
044b/21
v.- uram 021b/07, 026b/17
v.- urlar 017b/07
v.- ursavuz 019b/04
v.- ururuz 043b/05
Ayrıca bk. **fikre var-; ħalvete
var-; ħayrete var-; ilerü var-;
kendüden var-; secdeye var-;
uykuya var-; vehme var- ; yakın
var-**

varduğınca : Alabildiğince,
olabildiğince. krş. **varduğunca**
v. 012b/20, 015b/06, 029a/13

varduğunca : Alabildiğince,
olabildiğince. krş. **varduğınca**
v. 018b/02

varlık : Varlık.
varlık-ı ħalk : Halkın varlığı.
v. 017b/01

vaşf : Nitelik, özellik, hal, sıfat.
v.+ a 012a/17
v.+ ın 028a/15, 032a/08
v.+ ında 016a/10, 046a/07
vaşf-ı ħāl : Durum, vaziyet.
v.+ i 011a/11
vaşf it- : Anlatmak.

v. i(d)- em 046a/06	012b/18, 013a/02, 013a/04, 013a/05, 013a/06, 013a/16, 013a/18, 013a/20, 013b/06, 013b/16, 013b/17, 013b/18, 013b/19, 014a/02, 014a/04, 014a/09, 014a/14, 014a/16, 014a/17, 014a/18, 014a/19, 014a/20, 014b/01, 014b/05, 014b/06, 014b/07, 014b/08, 014b/09, 014b/10, 014b/12, 014b/14, 014b/15, 014b/16, 014b/17, 014b/18, 014b/19, 014b/21, 015a/01, 015a/02, 015a/03, 015a/04, 015a/05, 015a/06, 015a/07, 015a/08, 015a/11, 015a/12, 015a/13, 015a/14, 015b/01, 015b/02, 015b/07, 015b/08, 015b/10, 015b/12, 015b/15, 016a/02, 016a/10, 016a/11, 016a/16, 016a/18, 016a/19, 016a/20, 016a/21, 016b/02, 016b/03, 016b/07, 016b/09, 016b/10, 016b/13, 017b/05, 017b/10, 017b/12, 017b/13, 017b/14, 017b/16, 017b/18, 017b/19, 017b/21, 018a/01, 018a/02, 018a/03, 018a/13, 018a/14, 018a/15, 018a/16, 018a/17, 018a/21, 018b/09, 018b/10, 018b/14, 018b/18, 018b/19, 018b/21, 019a/03, 019a/08, 019a/10, 019a/15, 019a/19, 019b/15, 020a/04, 020a/15, 020b/05, 021b/03, 021b/13, 022a/09, 023b/03, 023b/10, 023b/12, 023b/13, 023b/14, 023b/15, 023b/16, 023b/17, 023b/18, 023b/19, 023b/20, 024b/09, 025a/12, 025b/04, 025b/14, 026b/09, 027a/03, 027b/12, 027b/16, 027b/17, 028a/14, 028a/16, 029a/11, 029a/14, 029a/15, 029a/16, 029a/20, 029b/01, 029b/02, 029b/04, 029b/06, 029b/08, 029b/11, 029b/12, 029b/20,
vāşıl : Ulaşan, erişen, kavuşan. vāşıl ol - : Kavuşmak, ulaşmak. v. o.- ur 016b/06	
vaşl : Kavuşma, buluşma. v.+ ını 002a/07	
vaţan : Vatan. v.+ umuza 034a/07	
vāy : Şaşkınlık, kızgınlık, acı, sevgi vb. çeşitli duygularda, vay, ey. v. 018b/05, 025b/05, 025b/10, 041b/10, 044b/13	
vay : krş. vāy v. 030b/21	
vaz' : Hal, durum, vaziyet. vaz' ol - : Şekil almak. v. o.- duğı 016a/12 vaz' olın - : Şekillenmek. v. o.- mış 018a/16	
vāz : Bırakma, terk. v. 046a/01	
ve : Ve, ile. v. 002a/15, 002a/16, 002a/17, 002b/06, 003a/12, 003a/12, 003b/06, 003b/08, 003b/12, 003b/13, 004a/02, 004a/06, 004a/18, 004b/02, 005a/07, 005a/14, 005b/03, 005b/12, 005a/15, 006a/01, 006a/02, 006b/05, 007a/09, 007a/10, 007a/16, 007a/18, 007a/19, 007b/06, 007b/14, 008b/02, 008b/13, 008b/14, 008b/15, 008b/18, 009a/15, 009b/03, 009b/04, 010a/17, 010a/18, 011a/09, 011a/14, 011b/09, 011b/10, 012a/17, 012a/19, 012b/02, 012b/05, 012b/10, 012b/12, 012b/16, 012b/17,	

030a/02, 030a/03, 030a/04,
 030a/05, 030a/06, 030a/12,
 030a/17, 030a/19, 030b/03,
 030b/05, 030b/10, 030b/13,
 030b/14, 030b/20, 031a/17,
 031b/06, 031b/14, 032a/02,
 032a/04, 032a/13, 032a/19,
 032b/01, 032b/03, 032b/12,
 033a/09, 033a/11, 033a/14,
 033a/16, 033b/18, 034a/12,
 034a/15, 034a/17, 034a/18,
 034a/19, 034b/04, 035a/04,
 035a/19, 035b/20, 036a/01,
 036a/02, 036a/03, 036a/07,
 036a/08, 036a/09, 036a/10,
 036a/11, 036a/13, 036a/14,
 036a/15, 036a/16, 036b/01,
 036b/09, 036b/13, 036b/14,
 036b/15, 036b/16, 036b/18,
 037a/03, 037a/04, 037a/07,
 037a/10, 037a/12, 037a/13,
 037a/14, 037a/15, 037a/19,
 037b/11, 037b/13, 038a/08,
 038a/12, 038a/14, 038a/19,
 038b/01, 038b/02, 038b/03,
 038b/06, 038b/07, 038b/08,
 038b/17, 039a/04, 039a/06,
 039a/07, 039a/08, 039a/10,
 039a/11, 039a/15, 039a/18,
 039b/01, 039b/03, 039b/06,
 039b/08, 039b/09, 039b/10,
 039b/11, 039b/13, 039b/19,
 040a/02, 040a/13, 040b/04,
 040b/12, 040b/15, 040b/16,
 041a/04, 041a/12, 041a/13,
 041a/16, 041a/21, 041b/09,
 042a/01, 042a/10, 042b/11,
 043a/02, 043a/04, 043a/17,
 043a/18, 043b/01, 043b/08,
 043b/10, 043b/15, 044a/10,
 044a/13, 044b/02, 044b/07,
 045a/03, 045a/15, 045a/21,
 045b/05, 045b/08, 045b/10,
 045b/15, 046a/05, 046a/07,
 046a/13, 046a/14, 046a/15,
 046a/16, 046a/17, 046a/18,
 0C4a/06, 0C4b/19, 0C5a/03,

0C5b/06, 0C5b/07, 0C5b/09,
 0C5b/12, 0C5b/20

- vech** : Neden, sebep, şekil.
 v.+ ile 002a/17, 003a/08,
 0C5b/19, 008b/15, 014b/20,
 017b/05, 027b/16, 027b/17,
 029a/03, 030a/14, 033b/01,
 034b/16, 035b/04, 036a/21,
 037a/12, 038a/08, 043a/04
- vedā'laş** - : Vedalaşmak. krş. **vidā'laş**-
 v.- up 043a/02
- vefâ** : Sadakat, bağlılık; sözünde
 durma.
 v.+ nuş 002a/06
vefâ kııl - : Sözünde durmak,
 sadakat göstermek.
 v. k.- maz 009b/03
- vefât** : Ölme, ölüm.
 v.+ indan 028b/21
vefât eyle - : Ölmek.
 v. e.- miş 028b/17, 028b/18
vefât it - : Ölmek.
 v. i.- miş 029a/02
- vehm** : Evham, korku, şüphe.
 v. 021b/21
vehm al - : Korkmak, evham
 yapmak.
 v. a.- dı 026a/04
vehme var - : Korkmak, evham
 yapmak.
 v. v.- dı 029a/19
vehm it - : Korkmak, evham
 yapmak.
 v. i(d)- üp 045a/07
vehm-nāk düş - : Kuruntulu
 olmak.
 v. d.- diler 039b/20
- velâ** : Yakınlık.
velâ-yı hamd : Şükürün
 yakınlığı.
 v.+ ı 015b/04

velâkin : Lakin, fakat. krş. **velîkin**
v. 010a/12, 020b/16, 030a/16,
039b/18, 043a/10, 045b/07,
0C5b/05

velî : 1. Ermiş.
v. 024b/12
2. Ama, fakat, lakin.
az u öz söyle velî vü çok dinle
005b/09

velîkin : Lakin, fakat. krş. **velâkin**
v. 035b/15, 036a/14

ver - : 1. Bağışlamak. krş. **vir-**
v.- düm 031a/08
2. Görevlendirmek.
v.- ipdi 015a/11
uş verürem 026b/06

verhem : Azarlama, bağırma.
verhem eyle - : Bağırmaq,
azarlamak.
v. e.- di 010a/18
verhem it - : Bağırmaq,
azarlamak.
v. i.-di 033a/10
verhem kıl - : Bağırmaq,
azarlamak.
v. k.- up 003b/17

veyâhüd : Veya, yahut.
v. 023b/16, 023b/17, 043a/21

veyl : Ah, yazık!
nâr-ı veyl : Cehennemde bir
derenin adı.
n. 027b/05

vezîr : Vezir, yardımcı, paşa.
v. 044b/09
v.+ i 003b/20, 003b/21
v.+ ine 026a/15
v.+ inüj 044b/13, 044b/14
v.+ le 043b/15
v.+ ler 006b/03, 011b/12,

026a/11, 026a/13, 036b/09,
036b/11
v.+ lerile 026b/21, 045b/02
v.+ lerüj 036b/12
vezîr eyle - : Vezir olarak
görevlendirmek.
v. e.- di 042b/10

vezn : Ölçü.
v.+ in 018a/17

vidâ' laş - (vedâ') : Vedalaşmak. krş.
vedâ' laş-
v.- dı 021b/07, 035b/12

vilâyet : Şehir, ülke, memleket
v. 013b/04, 043a/05, 044b/11
v.+ e 028a/15, 042b/07,
0C4b/01
v.+ i 025a/17
v.+ ini 003a/02
v.+ imüzi 042b/08
v.+ inde 006a/20, 042b/18

vildân : Kullar, köleler.
vildân ol - : Kul, köle olmak.
v. o.- urlar 017b/10

vir - : 1. Elinde olan bir şeyi birisine
eriştirmek, iletmek, uzatmak,
ulaştırmak, sahiplendirmek. krş. **ver-**
v.- di 006b/09, 016b/16,
023a/18, 026b/16, 035b/11,
040b/06
v.- diler 006b/08, 030a/20,
040a/20
v.- evüz 007b/02
v.- üp 013a/04, 025a/09
2. Bağışlamak, lütfetmek, nasip
etmek, hediye etmek, ihsan
etmek.
v. 008a/04, 037a/18, 0C5a/08,
0C5a/10, 0C5a/11
v.- di 004a/01, 006b/05,
007b/07, 008a/17, 015a/08,
017a/04, 018a/20, 026a/17,
028a/11,

034b/10, 037a/17, 038a/05,
044a/18
v.- diler 040a/11
v.- dügi 038b/03
v.- düj 008a/01
v.- e 033a/14
v.- eler 007b/02
v.- em 012a/05
v.- en 017b/03, 036b/18
v.- gil 021a/16
v.- iceksin 040a/11
v.- mez 027b/10
v.- miş durur 036a/08
v.- miş 034b/10, 037a/02
v.- mişdür 038a/12
v.- se 036b/19
v.- üben 011b/03
v.- üp 038b/04
v.- ür 001b/04, 036a/19,
038b/02, 038b/05, 043a/07
v.- ürsin 0C5a/05
3. Sağlamak, imkan sağlamak.
v.- di 006a/02, 0C4a/04
v.- eler 020b/05
v.- ipdi 015a/04
v.- miş 006a/02
4. Teslim etmek, bırakmak.
v.- di 042a/20
v.- esin 031a/03
v.- me 008a/14
v.- memege 012a/11
v.- meñ 012a/04, 012a/07
v.- mesün 010b/11
v.- meyeler 007b/03
v.- mezse 030a/15
v.- ürseñüz 012a/08
5. Görevlendirmek.
v.- ipdi 014b/02
v.- ürler 037a/05
6. Göndermek
v.- irsin 017b/17
7. Nefes vermek
v.- se 035b/03
8. Süreklilik bildiren yardımcı
fiil.
çalı virdi 040b/05
ili vire 025a/17

koşu vir-ür 006b/12
koşu v irdiler 004a/04
şalı virdi 020b/11
Ayrıca bk. ‘aql vir-; amān vir-;
and vir-; baş vir-; cān vir-;
cevāb vir-; destūr vir-; deva vir-
; dil vir-; fırsat vir-; gönül vir-;
gūşimāl vir-; gūş vir-; haber vir-
; icāzet vir-; igvā vir-; ‘ilm vir-;
kuvvet vir-; mühlet vir-; necāt
vir-; nuşret vir-; pāsüpānlık vir-
; pend vir-; rızā vir-; rūḥ vir- ;
sebak vir-; selām vir-; şıḥḥat
vir-; şifā vir-; şu‘le vir-;
ṭanukluk vir-; yol vir-; zamān
vir-; zarar vir-

virān : Yıkık, harap.
v. 037a/18
virān kıl - : Yıkma, harap
etmek.
v. k.- a 006b/20

vird : Belli zamanlarda okunması adet
olma Kur’an ayetleri; zikir.
vird idin - : Zikir olarak
okumak.
v. i.- üp 008a/09

virici : Veren, dağıtan.
v. 032a/18

viril - : Verilmek
alkış v.- üp 024a/12
peyklik v.- di 043a/13

vişāl : Ulaşma; kavuşma.
v. 008a/19, 008b/10
v.+ üñdür 002a/10
vişāl bul - : Kavuşmak,
ulaşmak.
v. b.- dı 011b/21
vişāline ir - : Ulaşmak,
kavuşmak.
v. i.- elüm 036b/04

vuhūş : Vahşiler, yabaniler.
v. 022b/05, 023b/18
v.+ a 0C5a/11, 0C5a/18

v.+ sınıla 025b/17
v.+ yıla 007b/10

vuşūl : Ulaşma, erişme ,varma.
vuşūl bul - : Ulaşmak, erişmek.
v. b.- sun 027b/09

yā : “Ey!, hey!” anlamlarına gelen seslenme edatı.

y. 001b/12, 002b/21, 003a/08,
003a/12, 003b/04, 003b/05,
004a/13, 005a/11, 005a/12,
005b/05, 006a/01, 006b/03,
006b/06, 007a/02, 007a/18,
007a/20, 008a/02, 008a/05,
008b/04, 011a/14, 011a/15,
011a/18, 011b/08, 011b/09,
012a/20, 012b/01, 012b/02,
012b/10, 012b/11, 012b/15,
012b/16, 013a/01, 013a/05,
013a/13, 013a/17, 013a/19,
013a/20, 013b/06, 013b/09,
013b/13, 013b/14, 013b/16,
013b/18, 013b/21, 014a/04,
014a/05, 014a/07, 014a/08,
014a/15, 014a/18, 014b/04,
015b/04, 015b/07, 015b/09,
015b/10, 015b/12, 015b/15,
015b/18, 016a/01, 016a/05,
016a/06, 016a/14, 016a/15,
016a/16, 016a/17, 016a/19,
016a/20, 016b/01, 016b/03,
016b/04, 016b/06, 016b/07,
016b/11, 016b/13, 016b/14,
016b/15, 017a/08, 017b/06,
017b/08, 017b/10, 017b/11,
017b/12, 017b/13, 017b/15,
017b/16, 017b/18, 017b/19,
017b/20, 018a/01, 018a/03,
018a/04, 018a/05, 018a/15,
018a/19, 018b/10, 019a/06,
019a/14, 019a/17, 021a/01,
021a/11, 022b/04, 023a/03,
023b/01, 024a/19, 024b/04,
025a/01, 025a/03, 025b/01,
025b/14, 026b/02, 026b/06,
026b/08, 026b/11, 027a/07,
027b/06, 027b/11, 027b/13,
028a/11, 028a/12, 028b/15,
029a/10, 029b/04, 029b/13,
030b/03, 030b/13, 031b/05,

vū : Ve, ile.
v. 004a/17, 004a/21, 005b/09,
006a/08, 006a/21, 008a/07,
008b/20, 011b/06, 012b/01,
013a/04, 015a/07, 018b/01,
018b/05, 019a/12, 019a/13,
020a/09, 020a/11, 023b/01,
024a/01, 025a/12, 025b/04,
026b/08, 036a/18, 038a/05,
046a/07, 0C5b/04

vūcūd : Bulunma; insan veya hayvan gövdesi.

v. 011b/17, 016a/16, 016b/08,
017b/14, 037a/14
v.+ a 016b/09

v.+ ıla 046a/06

v.+ in 003b/20

v.+ um 046a/06

v.+ uş 042a/18

vūcūd bağla - : Vücudu,
gövdesi oluşmak, meydana
gelmek.

v. b.- r 016b/08

vūcūd bul - : Meydana gelmek.

v. b.- dı 011b/19

vūs' : Güç, kuvvet.
v.+ ı 032b/05

vūs' at : Fırsat
vūs' at bul - : Fırsat bulmak.
v.+ i b. ırısam 023b/21
v.+ i b. ırısam 037b/14

vūzerā : Vezirler.
v. 007a/15, 007a/18, 039b/19
v.+ sı 036a/10

031b/09, 031b/15, 031b/19,
032a/17, 032b/06, 032b/09,
033a/08, 033a/11, 034a/04,
034a/11, 034b/09, 035a/08,
035a/16, 035a/19, 035a/20,
035b/08, 035b/11, 035b/20,
036a/07, 036a/11, 036b/01,
036b/02, 036b/17, 036b/18,
037a/21, 037b/20, 038a/09,
038a/11, 038a/17, 038a/21,
038b/03, 038b/18, 040a/06,
040a/13, 041a/08, 042b/03,
042b/13, 042b/17, 043a/19,
045a/13, 045a/17, 045a/18,
045b/10, 045b/20, 046a/03,
0C4a/03, 0C4a/05, 0C4b/02,
0C4b/04, 0C5a/17, 0C5b/08,
0C5b/09, 0C5b/14

ya : Ya, yahut, veya; peki, öyle ise.
y. 003b/18, 010b/10, 011a/20,
013a/13, 014b/12, 014b/13,
021a/07, 022b/19, 023a/18,
029a/04, 029a/06, 034a/05,
035a/19, 035b/01, 035b/08,
042a/16, 043a/20

yacan - : Çekinmek, kaçınmak,
sakinmek.
y.- up 035b/01

yād : Anma, hatırlama.
yād eyle - : Anmak, hatırlamak.
y. e.- di 020b/13
yād it - : Anmak, hatırlamak.
yād i(d)- eler 008b/01, 017a/16
y. i(d)- er 002a/04
yād kı1 - : Anmak, hatırlamak.
y. k.- alar 046a/20

yādigār (yād-gār) : Yadigar, hatıra.
y. 003b/16, 004a/15, 019a/05,
019b/08, 031a/12, 037b/19,
038b/15, 0C4a/15
yādigār ı kār kıal - : Hatıra
olmak, yidigar kalmak.
y. ı k. k.- dı 008a/21

yādigār kıal - : Hatıra olmak,
yadigar kalmak.
y. k. a 046a/19
y. k.- dı 008a/21

yağ - : Yağmur, kar, dolu gökten
düşmek, yağmak.
y.- ar 0C4b/01
y.- arsa 0C4b/01

Yāğıyāse'Imusteğışineihdinā
Y. 017a/08

yağmur : Yağış, yağmur.
y.+ ıla 0C4b/01

yağşı : İyi, güzel.
y. 016b/05, 022b/06

yāhū (yā-ḥūd): Yahut, veya, ya da krş.
yāhūd, yaḥūd, yāhūz
y. 024b/17, 031a/07, 031a/08,
042a/19

yāhūd : Yahut, veya, ya da krş. **yāhū,**
yāhūd, yāhūz
y. 002b/18, 003a/06, 003b/21,
007b/04, 011a/21, 021a/07,
021b/21, 026b/06, 026b/20,
026b/21, 030a/02, 031a/04,
033b/03, 035b/07, 037a/19

yaḥūd : Yahut, veya, ya da krş. **yāhū,**
yāhūd, yāhūz
y. 011b/05, 040a/09

yāhūz : Yahut, veya, ya da krş. **yāhū,**
yāhūd, yaḥūd
y. 034b/02

yaq - : Yakmak.
y.- ar 022a/20
y.- dı 041b/21, 042a/02
y.- ipdur 006a/21
Ayrıca bk. **oda yan-**

yaqa : Giysilerin boyun kısmı.

- yağa yırt** - : Acı çekmek.
y. y.- up 004b/05
- yaşıl** - : Son derece mahzun olmak.
yandı y.- dı 024b/04
- yaşın** : Yakın, uzak olmayan.
y. 008a/13, 022a/20, 028b/04,
033b/02, 033b/08, 034a/07,
041b/11, 045b/05
y.+ da 007a/03, 024b/02
y.+ ında 019a/15
- yaşın gertür** - : Yaklaştırmak.
y. g.- üp 034b/20
- yaşın ol** - : Yaklaşmak.
y. o.- ıcağ 0C5b/20
- yaşın var** - : Yaklaşmak.
y. v.- up 008b/18
- yâküt** : Çok değerli bir taş.
y. 024a/13
y.+ dan 032b/13
- la'li yâküt** : Lal ve yakut taşı.
l. i y. 006b/12
- yâküt-ı ahmer** : Kırmızı yakut.
y. 024a/15
- yalan** : Doğru olmayan söz.
yalan düşür - : Yalancı
çıkarmak, yalancı durumuna
düşürmek.
y. d.- esin 033a/10
- yalın** : Boş, kınından çıkmış.
y. bıçak 038b/21
y. kılıçlar 041a/12
y. nacağ 040b/15
- yalıncağ** : Yalın, kınından çıkmış.
y. nacağ 007b/15, 007b/19
- yalıñuz** : Yalnız, tek başına.
y. 029b/06, 036b/13
- yalıñuzca** : Sadece, yalnızca.
y. 044a/12
- yan** : Yan, taraf.
y.+ ı 0C5a/13
y.+ m 033a/01
y.+ ina aldı 002b/20, 044b/04
y.+ ina alup 041a/02
y.+ ina 006a/01, 010a/03,
032a/16, 035a/16, 0C4a/05,
0C4a/16
y.+ ında 005b/19, 044b/02,
0C5b/07
y.+ ından 044a/09
y.+ unğda 034a/05
- yan -** : Yanmak.
y.- ar 035a/03
y.- dı yakıldı 024b/04
y.- dı 009b/11
y.- ıcağ 016b/01
y.- miş 012a/19, 012b/10
y.- up 013a/16, 042a/07
Ayrıca bk. **oda yan-**
- yaña** : Taraf, tarafta, tarafa, tarafına.
y. 002b/01, 007b/20, 008b/18,
011a/07, 020b/12, 021a/04,
021b/07, 021b/08, 022a/08,
022a/14, 022b/11, 025b/01,
032b/19, 033a/18, 034b/04,
042b/14, 045a/12, 045b/03,
0C4b/07, 0C4b/14, 0C4b/20,
0C5a/20
y.+ da 005a/05
y.+ dan 002b/19, 003a/21,
004a/08, 005a/05, 007b/16,
008b/16, 009a/16, 009a/21,
010b/06, 012a/13, 018b/07,
021b/11, 023b/03, 025a/18,
025b/17, 026a/02, 026b/19,
029a/21, 030a/13, 030a/20,
033b/15, 035a/02, 039a/02,
039a/08, 039a/20, 039b/20,
041a/02, 041a/05, 041a/20,
043a/17, 044a/02, 044a/14,
044a/15, 044a/17, 045a/16,
045b/01, 0C4a/16, 0C5a/14,
0C5b/16
y.+ sında 045a/06

ya'nî : Yani, kısaca, sözün özü.
y. 012b/06, 012b/07, 014a/19,
014b/07, 014b/16, 017b/08,
017b/09, 020a/17, 026b/04,
026b/09, 038a/11, 038a/17,
038a/20, 0C4a/21

yanķı : Sesin bir yere çarpıp geri
dönmesiyle duyulan ikinci ses,
aksiseda, akis. krş. **yanķu**
y.+ yla 031b/04

yanķu : Sesin bir yere çarpıp geri
dönmesiyle duyulan ikinci ses,
aksiseda, akis. krş. **yanķı**
y.+ yla 032a/07

yap - : Yapmak, meydana getirmek.
y.- dılar 029a/20
y.- ısar 034b/16
y.- madı 023b/05
y.- up 023b/05

yapıl - : Yapılmak, inşa edilmek.
y.- mış 018a/15

yār : Sevgili, dost.
y. 008b/09, 0C5a/01
y.+ ıken 024b/20
y.+ ıla 008b/09
y.+ imüñ 002a/09
y.+ umuzdur 002a/06
yār ı cān : Sevgili dost.
y. ı c. 045b/18
yār kııl - : Sevgili, dost olmak.
y.+ uñ k. 027b/08
yār u mu' in ol - : Yar ve
yardımcı olmak.
y. u m. o.- maya 023a/21
Ayrıca bk. **dāsītān-ı yār-ı cān**

yar - : Yarmak, bölmek.
y.- dı 011a/03, 042a/06

yarā : Ey yar, ey dost.
y. 022b/08, 024b/17, 034b/15,

038a/07

yaradıl - : Yaratma işi yapılmak.
y.- mışdur 016a/03

yarak / ğ : Silah.
y(ğ)+ ın 005a/02, 007b/03,
011b/02
y.+ lar 041b/09, 041b/13,
042a/01, 042a/06
y.+ laruñ 041a/13

yaraklı : Silahlı.
y. 039a/09

yārān : Dostlar.
y. 008b/05
y.+ larına 015a/17

yaraş - : Yakışmak.
y.- ur 040b/18

yarat - : Var etmek.
y(d)- a 014a/17, 015a/13
y(d)- am 014a/21, 014b/04
y(d)- an 027b/03
y.- dı 014a/16, 014a/17,
014b/06, 014b/09, 014b/10,
014b/11, 014b/12, 014b/15,
015a/02, 015a/08, 015b/04,
030b/15, 036a/16, 0C5a/17,
0C5a/21
y.- duğ 014b/07
y.- madı 016a/01
y.- mağ 014a/21
y.- mış 014a/11, 0C5a/20
y.- mışdur 013a/21, 031b/06
y(d)- up 013b/15, 016a/01
y(d)- updur 032b/17
y(d)- ur 006b/11, 014a/18

yardım : Yardım, iyilik, destek.
y. 045a/07
yardım kııl - : Yardım etmek.
y. k.- a 010b/17, 045a/08
y. k.- ayın 005b/14
y. k.- madılar 042b/18

y. k.- up 038a/13

Ayrıca bk. **göz yaşı**

yarık : Yarılmış.
y. 004b/03

yat - : Yatmak; uyumak.
y.- anlar 031b/14
y.- arken 015a/16
y.- dılar 011b/13, 040b/04,
040b/06
y.- duğı 040b/07
y.- madı 011b/14
y.- ur 004b/06, 028a/01,
031a/16, 031b/15, 035b/10,
035b/14, 040b/15
y.- urdı 0C4b/07
y.- urken 040a/18
y.- ursun 022b/05

yarın : Yarın, bugünden sonraki gün.
y. 039b/10
y.+ a 008a/19
yarın ol - : Ertesi gün olmak.
y. o.- sun 010a/20

yarındası : Ertesi, ertesi gün.
y. 026b/19

yārī : Yardım.
yārī kıl - : Yardım etmek.
y. k.- madı 011a/17
y. k.- maz 025b/10

yatlu : Kötü, fena.
yatlu ol - : Kötü durumda
olmak.
y. o.- updur 035b/02

yarlağa - : Bağışlamak, affetmek.
y.- dum 015a/10
y.- ya 016b/17

yatur - : Yatırmak.
y.- urlar 032a/19

yaş - : Yasmak. krş. **yaş-**
y.- dı 009b/02
Ayrıca bk. '**ömri yayını yaş-**

yavri : İnsan veya hayvanın küçüğü,
yeni doğmuş olan. krş. **yavru**
y.+ sınıu 020b/02

yas : Ölüm veya çok büyük bir
felaketten duyulan acı ve bu acıyı
belirtmek üzere yapılan şeyler, matem.
yas tut - : Yasa bürünmek,
matem tutmak.
y.+ ın ı.- dı 039b/03

yavru : İnsan veya hayvanın küçüğü,
yeni doğmuş olan. krş. **yavru**
y.+ sını 034a/18, 041a/18
y.+ sınıu 034a/17

yaşa - : Düzenlemek, sıraya koymak
y.- yup 045b/08

yavrucağ : Yavrulara sevgiyle
yaklaşıldığını belirten bir söz,
yavrucuk, yavrucağız.
y.+ larum 035b/12

yasak : Bir şeyin yapılmasına mani
olmak için konmuş olan kural, kanun.
y. 044b/17

yay : Yay.
y. 038b/12
y.+ ını 009b/02
y.+ unı 031a/07
Ayrıca bk. '**ömri yayını yaş-;**
yayunı yaş-

yaşş - : Yasmak. krş. **yaş-**
yayunı yaşş - : Engellemek.
y. y.- am 031a/07

yaş : Islak nemli.
y.+ ı 002b/15, 039b/03

yay - : Yaymak, sermek.
y.- dı 015a/15

yayıll - : Yayılmak, kaplamak.
y.- dı 042a/02

yaz - : Yazmak.
y.- dı 007b/05, 012b/21,
025a/07
y.- ğıl 037b/17
y.- mış 010b/19, 026a/16
y.- sa 013a/03
y.- up 006a/14, 006b/14,
013a/03, 025a/07, 045a/07

yazıl - : Yazılmak.
y.- dıysa 035a/11
y.- mış 010b/18, 013a/09,
018b/12, 031a/17, 032b/17
y.- mışdur 013a/01, 026a/16,
028b/11
y.- ur 019a/20

yazılı : Üzerinde yazı bulunan.
y.+ yıldı 012a/20

yazuk / ğ : Günah, suç.
y(ğ)+ ı 045a/15

yed : Güç, kuvvet.
Ayrıca bk. **taht-ı yedinde**
012b/06

yedi : Sayıyla 7 krş. **yidi**
y. 004a/17, 005a/07, 005a/10,
005a/21, 005b/01, 005b/04,
005b/15

yedi yüz : Sayıyla 700
y. 004b/21, 005a/01

yeg : Seçkin, seçilmiş kimse, ileri
gelen. krş. **yig**
y.+ leri 043b/15

yek-cihet : Fikirleri bir olan.
y.- cihet 008b/08

yek-sân : Bir olmak.

hâke yek-sân ol - : Toprakla bir
olmak, ölmek.
h. y. o.- dı 042a/20

yeltenme - : Meyl etmek, özenmek,
heves etmek.
y.- gil 037a/21

yemm : Deniz.
y. eyler 030b/15

yene : Yine. krş. **yine**
y. 010a/07, 019b/10, 028b/09,
031b/17, 039a/07, 042a/08,
042a/09, 045a/14, 0C4a/05,
0C4a/16, 0C4b/18, 0C5b/16

yengeç / c : Birinci ayak çifti iki
kıskaç olarak gelişmiş, eti için
avlanan, suda yaşayan hayvan.
y. 032b/15, 033b/06, 033b/08
y(c)+ üñ 033b/05

yeñ : Ayak, kemik.
y.+ i 004b/12

yeñi : Yeni, eski karşıtı.
y. 016a/17

yer : Yer, mekan; arz, zemin, toprak.
krş. **yir**
y.+ e 031b/07

yerhamüke : “Sana merhamet etsin”
anlamında aksıranlara söylenen bir
söz.
y. 015b/04

yeşil : Yeşil renginde.
y. 012a/18, 026a/04, 036b/10

yeşim (yeşm) : Değerli bir taş.
y.+ den 032b/13

yet - : Yetişmek, ulaşmak. krş. **yit**-
y.- di 0C4b/10

- yetim** : Yalnız, tek, eşsiz.
nāfe-yi dürr-i yetim :
n. 001b/13
- yetiş -** : Ulaşmak, erişmek. krş. **yitiş-**
y.- di 004b/21
y.- diler 004b/12
- yetmiş biç** : Sayıyla 70.000
y. b. 015b/20
- yetmiş iki** : Sayıyla 72
y. i. 015b/14
- yetmiş üç** : Sayıyla 73
y. ü. 015b/14
- Yezdān** : Allah
şükr-i Y. kıldı 032a/06
- yezid** : Kötü, baş belası insan.
y. 030a/06, 030b/21
- yığ -** : Yığmak, toplamak, çoğaltmak.
y.- dılar 034a/15
- yık -** : 1. Yıkmak, devirmek,
düşürmek.
y.- dı 004b/14, 004b/15,
009b/01
y.- up 004b/15, 004b/16,
004b/17
2. Yıkmak, dağıtmak
y.- dı 007a/01
y.- up 006b/20, 039b/11
3. Mahvetmek, harabetmek.
y.- dı 007a/09
- yıkıl -** : Yıkılmak, dağılmak,
devrilmek.
y.- dı 011a/04
- yıl** : Yıl, sene.
y. 013b/07, 014b/12, 014b/13,
014b/15, 015a/15, 015b/01
y.+ da 013b/08
y.+ dan 004a/21, 013b/11
- y.+ lık 003b/19
- yılan** : Yılan, sürüngen hayvan.
y. 023a/07
- yıldırım** : Yıldırım.
y. 020b/08, 021b/11
yıldırım-veş : Yıldırım gibi.
y. 026b/13
- yılduz** : Yıldız. krş. **ılduz**
y.+ ları 014a/17
- yılınca** : Yıla göre.
y. 034a/04
- yıllık** : Yıl miktarı.
y. 020b/03, 022a/12
- yırt -** : Yırtmak, parçalamak.
y.- dı 028a/02
y.- up 020b/11, 022a/16
Ayrıca bk. **yağa yırt-**
- yırtıcı** : Yırtıcı, vahşi.
y. 018b/10, 019a/03, 019a/08,
019a/15, 019b/07, 019b/11,
019b/18, 020a/03, 020b/02,
033b/16, 033b/18, 034a/01,
034a/17, 034a/19, 035b/07,
043a/04, 043a/17
y.+ dan 020a/10
y.+ lardan 043a/10
- yi -** : Yemek, beslenmek, karnını
doymak.
y.- di 020b/12, 023a/11,
028a/02, 028a/08, 028b/02,
033b/01, 033b/14
y.- diler 035a/17, 035a/18,
043a/01
y.- mege 016b/05, 033b/06,
033b/11
y.- mek 023a/07
y.- meye 013a/07
y.- r 019a/03, 019b/15, 022a/17
y.- rler 016b/05

y.- rlerdi 042b/11, 042b/12
 y.- ye 033b/07
 y.- yen 019a/08, 019a/15,
 019b/07, 019b/14, 020a/04,
 043a/04
 y.- yeyidi 041b/01
yimek içmek : Yiyip içmek,
 beslenmek.
 y.- de i.- de 011a/20
 y(g).- e i(g)- e 009b/09
 y. i.- se 034a/05
 Ayrıca bk. **gam yi-**; **guşsa yi-**;
zağm yi-

yid - : Yitmek. krş. **yit-**
 y.- erler 032a/17

yidi : Sayıyla 7 krş. **yedi**
 y. 004a/17, 005a/05, 006a/20,
 014a/20, 014a/21, 020b/03,
 020b/04, 026a/12, 029b/15,
 032a/03, 035b/14, 041a/10,
 041a/11, 041a/20, 041b/01,
 041b/02, 041b/19, 042a/04,
 042a/05, 042a/12, 042b/01,
 0C4a/06, 0C5b/18
 y.+ sinde 042b/02
 y.+ sinüñ 041a/10
 y.+ ye 032a/10

yidi biñ :
 y. 044a/13, 044a/16, 044a/18,
 044a/20, 044b/05, 044b/14,
 044b/17

yidinci
 y. 015a/01, 022a/10, 022a/19

yidi yüz biñ : Sayıyla 700.000
 y. 026a/08

yidür - : Yedirmek.
 y.- di 023a/19, 034a/08,
 044a/19
 y.- mege 016b/05
 y.- megil 037a/12
 y.- meye 026b/06

y.- mezseñ 038b/01
 y.- ürseñ 038b/02

yig : 1. Seçkin, seçilmiş kimse, ileri
 gelen. krş. **yig**

y.+ ler 004b/10
 y.+ lere 039b/14
 y.+ leri 004a/13, 036a/10
 y.+ lerüñ 004b/02
2. Yeğ, en iyi.
 y. 020a/14

yigirmi dört biñ : Sayıyla 24.000
 y. 004a/16, 004a/18, 005a/07

yigrek : Daha iyi, daha üstün.
 y. 020a/07
 y.+ dür 021b/02

yil I : Yel, rüzgar.
 y. 009a/14, 028a/15
 y.+ den 014b/09
 y.+ e 042a/20
 y.+ i 004b/04, 014b/09
 y.+ ile 023b/04
 y.+ ler 007a/17, 029a/13
 Ayrıca bk. **nuşret yili**

yil II : İl, memleket, diyar, ülke. krş. **il**
Aydıncık yili
 A. y.+ sinde 024a/05

yilken : Yelken.
yilken aç - : Gemiyle yola
 çıkmak için hareket etmek.
 a.- up 023b/04, 023b/07,
 025b/03

yim : Yem, yemek.
 y. 020b/06

yimiş : Yemiş.
 y. 016b/04, 020b/06
 y.+ üñ 016b/05

yine : Yine, krş. **yene**
 y. 003b/06, 006a/12, 009b/21,

010a/06, 012b/21, 013b/07,
015b/18, 021b/04, 023b/03,
023b/10, 024a/19, 024b/05,
024b/21, 025a/15, 026b/17,
029a/04, 030a/16, 031b/04,
032b/09, 032b/18, 032b/19,
033a/06, 033a/08, 033a/13,
033a/19, 033a/21, 033b/04,
035a/17, 035b/18, 037a/05,
039a/19, 040a/11, 040a/20,
041a/05, 041b/05, 041b/06,
041b/07, 041b/20, 042a/03,
042a/05, 043a/01, 045a/04,
045b/17

yinil - : Yeme işi yapılmak veya yeme işine konu olmak.

y.- di 024a/11, 026a/15,
038b/17

yir :

y. 003b/09, 014b/01, 014b/03,
014b/04, 023a/13, 023a/14,
026a/04, 032a/09,
032a/11, 036b/08, 0C5b/13
y.+ de 003b/08, 003b/10,
005b/07, 007b/17, 015a/03,
015a/07, 023b/06, 023b/19,
031a/15, 031b/16, 034b/17,
035b/14, 036b/13, 040b/07,
041a/20
y.+ den 003b/19, 004a/05,
012a/05, 014b/01, 014b/03,
041b/20, 042a/03
y.+ densin 040a/06
y.+ e 004b/12, 009a/08,
014a/21, 014b/01, 015a/21,
020b/13, 021a/04, 028a/08,
030a/13,
031b/20, 031b/21, 032a/05,
033b/12, 034b/21, 035a/14,
040b/11, 041b/20, 041b/21,
042a/10, 042a/11, 044a/19,
0C5b/05, 0C5b/10
y.+ inde 009b/08, 019b/13,
025a/14, 029a/04

y.+ inden 002b/20, 005b/21,
006a/12, 006b/01, 007b/17,
010b/12, 026a/01, 028b/01,
030a/09, 039a/04, 039b/20,
040b/02, 041a/02, 041a/21,
041b/01

y.+ ine 010a/02, 010b/09,
014b/03, 028b/09, 033a/06,
033a/08, 044b/17, 045b/01

y.+ ini 023a/20

y.+ le 002b/04, 029a/12

y.+ ler 025a/11, 025b/05,
041b/21

y.+ lere 021a/17

y.+ leri 002b/07, 014a/17,
017b/08, 030b/18, 032b/17,
039a/10, 041b/20

y.+ lerinde 010a/07

y.+ lerinden 025b/21, 029a/21,
044a/09, 0C4b/04

y.+ üme 012b/08

y.+ ün 002a/04

y.+ üñ 015a/11, 015a/12,
042b/13, 046a/03, 0C4a/06

yir göster - : Buyur etmek,
konuğa yer vermek.

y. g.- diler 005b/02, 026a/14,
040a/05

yirine getir - : İstenileni,
gerekeni yapmak.

y. g.- üp 013a/06

yiri (ol-) : Sırası, uygun zamanı
olmak.

y. degüldür 043b/16

y. vardur 024a/02

yirlerin al - : Mevzi almak,
konuşlanmak.

y. a.- up 005a/02, 045b/01

yir öp - : Bir büyüğün önünde
saygıyla eğilmek.

y. ö.- üp 027a/01

yirine : 1. Bir şeyin yerini almak
üzere.

y. 002a/06

2. Yerinde, zamanı, yeri uygun
düşerek, gerektiği biçimde.

y. 024a/03

yirlü yirine : Uygun şekilde, gerektiği biçimde.

y. y. 010b/14

yir yirin : Her taraftan, dört taraftan.
y. 009a/13, 026a/02

yirin - : Üzölmek, acınmak.
y.- di 041a/02

yiryüzi : Yeryüzü.

y. 020b/08, 022b/10, 024a/11,
025b/04, 028b/07, 030b/01

y.+ n 002b/03, 0C5b/19

y.+ nde 014a/18, 014b/18,
015a/03

y.+ nden 034a/16, 041b/19

y.+ ne 014b/16, 015a/06,

020a/16, 020b/09, 022a/13,

028a/07, 028a/21, 033a/15,

033a/17, 034b/07, 034b/20,

034b/21, 035a/15, 044b/17

y.+ ni 034a/11, 034a/12

yit - : Yetmek, yeterli olmak; erişmek, ulaşmak, varmak.

y.- di 006a/16, 011a/01,

022a/09, 022b/10, 023b/08,

028b/06, 033b/14, 039a/01,

0C5b/06, 0C5b/05

y.- diler 002b/19, 026b/19,
034b/04

y.- er 008b/08, 023a/08

y.- erdi 021b/11

y.- üp 040a/17

Ayrıca bk. **cāna yit-**

yitir - : Kaybetmek.

kendüzin y.- mişdi 003b/01

yitiş - : Ulaşmak, erişmek.

y.- di 039b/03

y.- medi 042a/05

göz y.- mez 022b/13

y.- üp 022a/17

yitmiş : Sayıyla 70
y. 003b/19

yitmiş bin : Sayıyla 70.000
y. 004a/05, 004a/06, 013a/04,
013b/07, 013b/08, 013b/17,
015b/21

yitmiş dört : Sayıyla 74
y. 004a/18

yitmiş iki : Sayıyla 72
013a/04, 037a/11, 038b/03,
036b/09

yitmiş kez yüz bin : Sayıyla 7.000.000
y. 013b/09

yitmiş yidi : Sayıyla 77
y. 025a/09, 026a/03

yitür - : Ulaştırmak, eleştirmek.
y.- diler 043b/07
y.- ürler 032b/02

yiyci : Yiyici, yiyen.

y. 018b/15, 020a/10, 035a/18,
042b/11

yohsa : Yoksa, aksi taktirde. krş. **yoksa**
y. 007a/19, 015b/08, 015b/19,
031a/10, 032b/03, 0C4a/13

yok / ğ : Yok, mevcut olmayan, var olmayan.

y. 001b/13, 002a/11, 002b/06,

005a/03, 006a/07, 007a/13,

009a/06, 013b/18, 019a/12,

019a/13, 020a/12, 020a/20,

020b/17, 022a/10, 022a/14,

023a/13, 026b/07, 027a/01,

027b/05, 029b/17, 031a/05,

034a/06, 035a/08, 043a/20,

045a/01

y.+ dı 038b/11

y.+ dur 001b/02, 003b/09,

005b/07, 011b/04, 011b/18,
026a/18, 026b/13, 028a/12,
033a/03, 035b/05, 036a/11,
038a/14, 038b/11, 038b/12,
040a/09, 042a/18, 042b/05,
042b/20, 045a/18, 0C5a/02
y(ğ)+ ıdı 006a/19, 013b/18,
025a/11, 025a/13, 029b/12,
033b/11
y(ğ)+ ımıssa 014b/17
y(ğ)+ ısa 043b/05
y.+ sa 020a/19

yokla - : Bakmak, kontrol etmek,
gözden geçirmek.
y.- dı 039b/07, 043b/13,
043b/14

yoksa : Yoksa, aksi taktirde. krş. **yoğsa**
y. 003a/15, 011a/14, 019a/16,
022b/17, 022b/18, 031a/06,
040a/19

yol : Yol, güzergah; usül, tarz.
y. 003b/19, 005b/07, 020b/03,
020b/04, 022a/12, 022b/16,
032b/05
y.+ da 004b/20, 005b/05,
036b/08
y.+ dan 007b/19, 022a/02,
034b/06
y.+ ına 010a/10, 010a/11
y.+ ında 024b/01
y.+ ını 023a/17
y.+ ları 031a/03, 035a/06
y.+ ların 033b/15
y.+ uñ 034b/20
y. vire 043b/20
yola düş - : Yola çıkmak.
y. d.- üp 007b/10
yoldan döndür - : Gitmeine
engel olmak.
y. d.- mezsem 021b/21
yol göster - : Kılavuzluk etmek.
y. g.- ür 046a/10
yolina cân ve baş oyna - :
Uğruna canını feda etmek.

y. c. v b. o.- mışlar 039b/07
yolina cân u baş terkin ur- :
Uğruna canını feda etmek.
Ayrıca bk. **Ħağ yolına cân u
başıla tur-**; **râst yol**; **toğrı yol**

yorğan : Yorgan.
y. 040b/14, 040b/15
y.+ a 040b/08

yorul - : Yorulmak.
y.- sa 033a/21

yu - : Yıkamak, temizlemek.
y.- dılar 015a/10, 032a/13
y.- ñ 015a/10
y.- rlar 032a/21, 032b/02

yuğruğ : Kütük.
y. 004b/02

yukaru : Yukarı.
y. 022b/12, 040b/09, 0C5a/19

yum - : Yummak, kapatmak.
y.- anuñ 0C4b/21
y.- ar 0C4b/20
y.- dı 0C4b/21

yumruğ / ğ : Yumruk.
y(ğ)+ ına 010a/04

yumurda : Yumurta.
y.+ dan 016b/08
y.+ yı 016b/07

yund : At; kuş.
yund kuşu : Kuyruksallayan
kuşu.
y. k. 018a/10
Ayrıca bk. **denjiz yund(ı)**

yut / d - : Yutmak.
y(d)- a 041b/06, 041b/17
y(d)- amadı 041b/04, 041b/06,
041b/09, 041b/17
y(d)- ayıdı 041b/11

y.- dı 041b/13, 042b/05
y.- mağ 041b/04, 041b/09

yuva : Hayvanların barınağı.
y.+ sı 019b/12
y.+ sına 033b/14, 033b/18
y.+ sındağı 034a/17
y.+ ya 035a/05

yüce : Ulu, büyük.
y. 020b/20, 041b/15, 044a/09
y.+ dür 044a/05
yüce kı1 - : Yüceltmek.
y. k.- a 037b/01

yügrış - : Koşuşmak.
y.- ür 004a/19
y.- ürler 033b/13

yük : Ağırlık, hayvan yükü.
y. 027b/11, 035a/18
y.+ i 026a/12
y.+ in 023a/13

yüklen - : Yüklenmek, bir yükü taşımak.
y.- üp 040b/09

yüksek : Yüksek, alçak karşıtı.
y. 009a/08, 022a/13, 022a/18,
022a/19, 022a/21, 035a/14,
044a/19

yün : Yün, hayvan tüyü.
y.+ i 026a/12
y.+ leri 031b/02, 035a/04
y.+ lerinde 020b/16
y.+ lü 020b/19

yürek / g : Yürek, gönül, kalp.
yüregi kuvvet tut - :
Kuvvetlenmek.
y. k. t.- dı 028a/03

yürekli : Yürekli, cesur, korkusuz.
y. 009a/18

yüri - : Yürümek, gitmek. krş. **yürü-**
y. 0C5b/03
y.- di 032b/10, 044a/07
y.- diler 009a/14, 039a/07,
045b/11
y.- rsin 023a/15
y.- se 020b/03
y.- yü 026a/03
y.- yüp 022a/15, 023b/04,
026b/18, 043b/12, 043b/18,
044a/02
y.- yüp 004b/08

yürüiş : Yürüyüş, yürüme. krş.
yürüiş

yürüiş it - : Yürümek.
y. i.- diler 045b/11

yürü - : Yürümek, gitmek. krş. **yüri-**
y.- di 031b/01, 039a/05,
044a/07
y.- diler 045b/01
y.- ŋ 004a/10
y.- r 020b/10, 028b/01,
032b/20
y.- rken 021a/09, 031b/02
y.- rler 028a/06
y.- rlerdi 007b/16

yürüiş : Yürüyüş, yürüme. krş.
yürüiş

yürüiş kı1 - : Yürümek.
y. k.- up 008b/19

yürüt - : Yürüme işini yaptırmak.
y.- diler 039a/08, 045b/01
Ayrıca bk. **ceng yürüt-**; **şavāş yürüt-**

yüz I : Surat, çehre, sima.
y. 004a/20
y.+ i 005a/14, 013a/21,
020b/16, 026b/13, 032a/06,
0C4b/21
y.+ inde 036b/08
y.+ üm 002a/02
y.+ ine 005b/19, 012b/18,

037a/05
 y.+ ini 018b/17, 024a/05,
 032b/02
 y.+ lerine 036b/12
yüz göster - : Ortaya çıkmak.
 y. g.- ür 044b/20
yüzine bakma - : İlgilenmemek.
 y. b.- yayın 0C4a/07
 y. b.- z 036b/11
yüz şuyın hâke şaç - :
 y. ş. h. ş.- dı 004a/02
yüz şuyun yire şaç - :
 y. ş. y. ş.- up 043b/12
yüz sür - :
 y. s.- e 019a/13
 y. s.- r 026a/19
 y. s.- üben 008a/04
yüz tüt - :Yönelmek.
 y. t.- arsa 025a/06
 y. t.- up 005b/18
yüz ur - : Saygı göstermek için
 eğilmek.
 y. u.- avuz 020a/10
yüzlerin yire sür - : Saygı
 göstermek için yere eğilmek
 y. y. s.- üp 042b/01
 Ayrıca bk. **hâk-i pāya yüz ur-**;
hâk-i pāyına yüz sür-;
hizmetine yüz sür-; **hizmetine**
yüz sür-

yüz II : Yer, yüzey; üst taraf.
 y.+ i 043a/03
 y.+ inde 016b/12, 024a/05,
 043b/14
 y.+ inden 021b/12, 025b/02
 y.+ ine 017b/07, 023a/11,
 024a/18, 032a/12
 y.+ ini 032a/12, 032a/21
 Ayrıca bk. **deniz yüzi**; **deryā**
yüzi; **felek yüzi**; **hevā yüzi**; **qara**
yüzi

yüz II : Sayı. Sayıyla 100
 y. 009b/18, 023b/04, 034a/18

yüz altı : Sayıyla 106

y. 015b/12

yüz bin : Sayıyla 100.000
 y. b. 006b/16, 013b/16,
 013b/17, 024b/01

yüz elli bir : Sayıyla 151
 y. 008a/17

yüz elli birinci : Yüz elli bir sayısının
 sıra sıfatı, sırada yüz ellinciden sonra
 gelen.
 y. 002a/05, 002a/17

yüz elli bişinci : Yüz elli beş sayısının
 sıra sıfatı, sırada yüz eli dördüncüden
 sonra gelen.
 y. 037b/19, 046a/14

yüz elli dört : Sayıyla 154
 y. 037b/13

yüz elli dördüncü : Yüz elli dört
 sayısının sıra sıfatı, sırada yüz eli
 üçüncüden sonra gelen.
 y. 027b/06

yüz elli iki : Sayıyla 152
 y. 017a/12

yüz elli ikinci : Yüz elli iki sayısının
 sıra sıfatı, sırada yüz eli birinciden
 sonra gelen.
 y. 008b/06, 008b/14

yüz elli üç : Sayıyla 153
 y. 027a/17

yüz elli üçüncü : Yüz elli üç sayısının
 sıra sıfatı, sırada yüz eli ikiciden sonra
 gelen.
 y. 017a/20

yüz yidi : Sayıyla 107
 y. 035b/14

yüz yigirmi biş : Sayıyla 125

y. 015b/12, 015b/18, 015b/19,
015b/20

yüz yigirmi dört : Sayıyla 124
y. 028a/19, 036a/09, 036a/10

yüz - : Derisini soymak.
derisini y.- üp 041a/11
derisin y.- üp 044b/16

yüzdür - : Derisini soydurmak;
öldürtmek.
derişi y.- eyim 040a/09

yüzük / g : Yüzük. krş. **yüzük**
y(g)+ idür 024b/07

yüzinden : -den ötürü.
y. 039b/09

yüzük / g : Yüzük. krş. **yüzük**
y(g)+ e 012b/19
y(g)+ i 012b/19

zabt : İdaresi altında tutma.
zabt it - : Zapt etmek, idare
etmek.
z i(d)- üp 013a/02

zafer : Başarma; düşmanı yenme,
üstün gelme.
zafer bul - : Başarmak;
düşmanı yenmek.
z. b.- maduğına 002b/01
z. b.- mamış 021a/08
z. b.- maya 030a/05
z. b.- mayasın 0C4a/02
z. b.- maz 028b/10

za^c ferān : Safran, sarı renkli bir bitki.
z. 035a/21
z.+ a 034b/19

zağanos : Bir cinc doğan, zağanos.
z. 018b/10, 019b/12

zāhid : Allah dostu, sofu.

z. 036a/06
zāhid ol - : Allah dostu olmak.
z. o.- ur 017a/02

zāhir : Görünen, açık, belli meydana.
z. 043b/09
z.+ e 016b/12
z.+ i 016b/12
zāhir kııl - : Meydana çıkarmak.
z. k.- am 038a/06
zāhir ol - : Meydana çıkmak,
görünmek.
z. o.- a 016b/19
z. o.- dı 028a/10, 032a/05
z. o.- up 029a/18

zaḥm : Yara
z.+ ların 039a/13
zaḥm-nāk ol - : Yaralanmak.
z. o.- dılar 039a/12
zaḥm yi - : Yaralanmak.
z. y.- di 010a/10

zaḥmet : Zahmet, sıkıntı.
zaḥmet çek - : Sıkıntıya
katlanmak.
z. ç.- di 0C5b/09
z. ç.- düğinden 016b/10
z. ç.- düklerine 018a/04
z. ç.- düm 026b/03
z. ç.- erler 017b/17
z. ç.- üben 026b/02
zaḥmet it - : Zahmet etmek.
z. i.- düm 021a/20

za^c if : Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz,
takatsız.
z. 014a/06, 019a/16
z.+ dür 016b/02
za^c if düş - : Zayıflamak,
güçsüzleşmek.
z. d.- di 033b/11
za^c if ol - : Zayıflamak,
güçsüzleşmek.
z. o.- dı 046a/12
z. o.- up 027b/19
z. o.- ur 016a/21

zā' ifrek : Zayıf, güçsüz şekilde.
z. 016a/20

zāl :
zāl olur 018a/10

zālīm : Zulmeden.
z. 016b/21
z.+ ler 038a/13
z.+ üñ 037a/19

zamān : Zaman, devir, vakit.
z. 002a/20, 004a/12, 005b/11,
006b/14, 007a/02, 007a/04,
008a/06, 008b/17, 008b/21,
011b/06, 012a/01, 013b/04,
015a/03, 016a/02, 016a/04,
017a/14, 018b/08, 019a/01,
019b/05, 020a/10, 021a/19,
022a/03, 022a/08, 022a/11,
022b/09, 022b/18, 023b/01,
023b/08, 024a/03, 024a/18,
025a/20, 029a/09, 029a/13,
029a/17, 031a/13, 031b/01,
033a/06, 034b/12, 035b/19,
036a/18, 036a/20, 039a/15,
039a/18, 041a/06, 041a/07,
043b/09, 043b/11, 045a/09,
045a/14, 045b/06, 045b/15,
046a/17, 0C4a/12, 0C4a/16,
0C5a/01, 0C5b/04, 0C5b/05,
0C5b/16
z.+ da 006a/18, 025a/10,
034a/07
z.+ dan 023b/21, 029a/14,
031b/11, 037a/01, 0C4b/18
z.+ dur 013a/16
z.+ ı 0C5b/12
z.+ ıla 021b/12
Ayrıca bk. **Germiyān-ı zamān;**
her zamān; māh-ı zamān;
melik-i zamān;
Süleymān-ı zamān; zemīn ü
zamān

zār : Ağlayan, inleyen.

z. 023b/03, 044b/21
zār it - : Ağlamak; ağlatmak.
z. i(d)- er0C4a/13
z. i(d)- erdi 029a/06
zār ol - : Ağlamak, inlemek.
z. o.- masun 008b/06
zār u zār : Ağlayarak,
inleyerek.
z. u .z 016b/20
Ayrıca bk. **efgān u zār it-;**
murğ-zār

zārar : Zarar, ziyan, kötü sonuç.
z.+ dur 023a/07
z.+ ından 023b/19
zārar gel - : Kötülük gelmek.
z. g.- e 043a/10
zārar vir - : Kötülük etmek.
z. v.- ipdür 044b/13

zārb : Darp. krş. **darb**
z.+ dan 030a/04

zāt : Kendi; sahip, malik.
z.+ ıdur 037b/09
zāt-pāk :
z. 034a/02

ze' a: (?)
z. + dur 0C4a/21

zeberced : zümrütten daha açık yeşil
bir süs taşı.
z.+ den 032b/13

zebūn : Zayıf, aciz, güçsüz.
zebūn it - : Zayıflatmak,
acizleştirmek.
z. i.- di 016b/21
zebūn ol - : Zayıflatmak,
acizleştirmek.
z. olmuşlar 004b/02

Zebūr : Hz. Davuda'ya nazil olan kitap.
Z. 008a/01

zehr : Zahir, ağı.

z.+ i 041b/21
z.+ ile 041b/14, 042a/05
z.+ ler 041b/21

zehre : Öd, safra; yiğitlik, cesaret.
z.+ si 034b/02
zehreleri çäk ol - : Ödü
kopmak, çok korkmak.
z. ç. o.- dı 029b/04

zelil : Aşağılık, alçak, hakir, hor.
zelil ol - : Aşağılık duruma
gelmek.
z. o.- maz 017a/06
z. o.- ur 018a/09

zemberek (zenbürek) : Ok. krş.
zemberek
z. 005a/03

zemîme : Kötü, kınanacak,
ayıplanacak hal ve hareket.
şifât-ı z.+ leri 014b/20

zemîn : Yer, yeryüzü.
z. 024a/06
z.+ dedür 015b/13
zemîn ü zamân : Yer ve mevzu
uygunluğu, münasebet, hal ve
vaziyet.
z. ü z. 008b/21, 029a/13,
045b/06
z. ve zamân 039a/18
Ayrıca bk. **rû-yı zemîn**

zenberek (zenbürek) : Ok. krş.
zemberek
z. 010a/10

zencir : Zincir.
z.+ le 013b/04
z.+ leri 032b/12

zer : Altın.
z. 002a/02, 009b/12, 011b/03,
039b/16
z.+ i 011a/12, 012a/05

z.+ le 002a/02

zernih : Zırnık bitkisi
z. 030b/10

zerre : Çok küçük parça.
z. 005a/17, 008a/20
z.+ dür 046a/06
z.+ sidür 042a/17
z.+ sinden 014a/08
zerre zerre : Parça parça.
z. 013b/17

zerrin : Altın, altın gibi. krş. **zerrin**
şehr-i z.+ i 003a/01

zerrin : Altın, altın gibi. krş. **zerrin**
z. 009a/09, 009b/09, 010a/15,
024a/13, 024a/14
taht-ı z. 026a/09
zerrin şahın : Altın sahan.
z. ş. + larıla 024a/11
z. serir urup 009a/08
z. şehirde 021a/09

zevâde : Azık, yiyecek.
z. 022a/13, 023a/08, 033a/14
z.+ lerini 034a/15
z.+ si 033b/11
z.+ sin 027b/18

zevâl : Suç, kabahat.
z.+ üj 003b/04
zevâl çek - : Dert çekmek.
z. ç. 008a/02

zevķ : Eğlence, hoş gitme.
zevķ- i semâ' : Eğlence
toplantısı.
z.+ ıla 039b/14

zevraķ : Sandalye.
z.+ lar 039b/13

zeyn : Süs.
zeyn ol - : Süslenmek.
z. o.- up 020b/19

zıll : Gölge.

zıll-i Sübhān : Allah'ın gölgesi;
halifeler, hükümdarlar için
kullanılan bir sıfat.
z.+ uñ 046a/16

zımnında : Dolayısıyla, için.
z. 038a/03

zī : “sahip” manasında kelimelerin
başına gelir.

zī-gevher : Gevher sahibi.
z. 028a/12

zī-sa'ādet : Mutluluk sahibi,
mutlu.
z. 005a/17, 006b/13

zībā : Süslü.

z. 020b/17, 025a/19, 029a/01
Ayrıca bk. **murğ-ı zībā**

zıkr : Anma, anılma.

z. 002a/01, 012b/07
z.+ e 031b/12
z.+ i 005b/16
z.+ ile 037b/21
z.+ inde 027b/07
z.+ indedür 002a/05, 008b/06,
017a/20, 037b/19
z.+ ine 001b/04
zıkr-i bismillāh : Alla
z. 037b/20

zıkr-i Haqla : Allah'ın ismini
anma.

z. 038a/03

zıkr eyle - : Anmak, söylemek.

z. e.- dük 034a/10

zıkr it - : Anmak, söylemek.

z. i(d)- er 002a/01

z. i(d)- ıcek 018b/20

z. i.- sek 016b/17

z. i(d)- üp 039b/16

zıkr ol - : Anılmak.

z. o.- an 012b/19, 028b/13,
029a/01

z. o.- ıcağ 028a/17

zindān : Karanlık; hapisane.

zindān it - : Yaşanmaz hale
getirmek.

z. i(d)- üpdür 023a/20

zinde : Diri, canlı; sağlam.

z. 009b/15

Ayrıca bk. **dimāğ-ı zinde**; **Hızr-
ı zinde**

zinhār : Sakın, asla, aman!

z. 008b/09

zīrā : Çünkü, bundan dolayı. krş. **zīra**

z. 003b/12, 014b/17, 014b/20,
015b/11, 017b/11, 017b/21,
018a/17, 023a/01, 023b/13,
028b/10, 032a/21, 033a/14,
033b/09, 033b/11

zīra : Çünkü, bundan dolayı. krş. **zīrā**

z. 029b/06, 029b/12, 029b/14

ziyā : Işık, parlak.

z. 037b/05

ziyād : Fazlalık, çokluk.

key z. 006b/17, 007a/11,
038b/14, 039b/17

ziyād it - : Artırmak,
çoğaltmak.

z. t.- di 038b/13

z. i.-sün 006b/15

ziyād kııl - : Artırmak,
çoğaltmak.

z. k.- a 006b/20

ziyād ol - : Artmak, çoğalmak.

z. o.- dı 015b/06

z. o.- ısar 040b/20

z. o.- mağ 037a/21

ziyāde : Artma, çoğalma; artan
çoğalan.

z. 033a/10, 042a/01, 043a/02

ziyāde ol - : Artma, çoğalma.

z. o.- a 012b/20, 038b/14

z. o.- acakdur 022a/01
z. o.- dı 015b/05

ziyāfet : Misafire yedirip içirme.
z.+ ler 025b/17
ziyāfet kıl - : Ziyafet vermek,
misafiri yediri içirmek.
z. k.- dılar 033b/19

ziyān : Zarar, hasar, kayıp.
z. 035a/08
ziyān irgür - : Zarar vermek.
z. i.- mek 012b/13
ziyān it - : Zarar vermek.
z. itmedi 034b/13
Ayrıca bk. **kılına ziyān gel-**

ziyāret : Ziyaret, görüşme.
z.+ ine 028b/17
ziyāret it - : Ziyaret etmek.
z. i(d)- en 013b/07
z. i(d)- erlerdi 013b/06
ziyāret kıl - : Ziyaret etmek.
z. k.- dı 028a/20

ziynet : Süs.
z.+ ile 035a/04

zi'n-nüreyñ : Hz. Osman.
z. 001b/09

zuhūr : Ortaya çıkma, görünme,
türeme.
zuhūra gel - : Meydana gelmek,
türemek
z. g.- ürler 017b/19

zulm : Zulüm, haksızlık, eziyet.
z.+ i 027a/04, 037a/18

zulmat (zulmāt) : Karanlık.
z.+ dan 046a/10

zulümāt : Karanlık.
z. 032a/15
zulümāt bahri : Atlantik
okyanusu.

z. b.+ inden 021a/03,
zulümāt ol - : Karanlık, akşam
olmak.
z. o.- dı 0C4b/18

zür : Sıkıntı veya güçlükle yapılan,
zahmetli, kolay karşıtı.
z.+ ıla 024b/15, 030a/10
zür it - : Zorla yapmak.
z. i.- üben 003a/18
zür kıl - : Zorla yapmak.
z. k. up 028a/18, 041b/10

zübāb : Sinek.
z. 004a/20

zühhād : Sinek.
z.+ üñ 023a/17

zühre : Çoban yıldızı.
z. 039b/15
z.-yi zehrā 009b/10, 009b/12

zülāl : Saf, soğuk, tatlı su.
sündüs-i āb-ı z. 011b/20

zül̄f : Saç lülesi, sevgilinin saçı.
z.+ i 027b/08

zümürd (zümürüd) : Zümrüt.
z.+ den 032b/13

zürriyāt : Nesiller, soylar.
z. 017b/09
z.+ i 017b/10

zü'l-Celāl : Celal, ululuk sahibi, Allah.
z. 008a/17, 010b/19, 011b/19,
016b/18, 025b/10, 036a/20

3.3. Özel Adlar Dizini

‘Abd bin ‘Abdī
‘A. b. ‘A. 004b/15

‘Abdullāh
‘A. 0C4b/02

‘Acem

‘A. 010a/13, 039a/04

‘Acemistān

‘A.+ da 019b/15

‘Ād

‘Ā.+ ıla 044a/15

Ayrıca bk. **Ḳurtūs-ı ‘Ād**

Adonyā

A.+ nuḡ 0C5b/16

A.+ yıla 004a/01, 0C5b/20

Adonyā bin Dāvud :

A. b. D. 004a/01, 0C5b/20

A. b. D.+ ı 043b/14

Aḥmed

A. 027b/15

A.+ e 008b/05, 017a/19

A.+ üḡ 013b/12

A. u Maḥmūd u Ḳāsım 017a/18

A. ü Maḥmūd Ḳāsım 008b/02

A. ü Maḥmūda 025a/20

A. ü Muḥammed Muṣṭafā
027b/04Aḥmed-i Muḥammed ü Ḳāsım
008a/02Ayrıca bk. **Maḥmūd u Aḥmed;**
nūr-ı Aḥmed; envār-ı Aḥmedī

Aḥter bin Baḥterī

A. b. B. 024a/07

Aḳdāḥ bin Fātīḥ

A. b. F. 024a/07

Aḳdeḡiz

A.+ den 023b/04, 025b/03

‘Akenke‘

‘A. 007b/16, 011a/02,
011a/03, 011a/04, 011a/14,
011a/15, 011a/19, 011b/06,
011b/12, 025b/01

‘A.+ dan 011b/08

‘A.+ ı 007b/20, 011a/06,
011a/07, 011a/08, 011a/10

‘A.+ uḡ 011a/03

‘Akenke‘-i ‘a. 007b/12,
007b/12, 007b/16, 025b/01

‘Akenke‘-i cāsūs 007b/11

‘Aḳīm

‘Aḳīm-i Cāzū

‘A. C. 030a/20

‘A. C.+ ya 030a/20

‘Aḳīm ḳal‘ası

‘A. k. 003a/16

‘Aḳīm ṣaḥrāsı

‘A. ṣ.+ na 029a/12

Ayrıca bk. **ṣāḥ-ı ‘Aḳīm; ḳal‘ a-**
yı ‘Aḳīm

‘Aḳrān

‘A.+ a 023b/03

‘Aḳrān bin ‘Aḳḳār

‘A. b. ‘A.+ ı 004b/16

‘Aḳrān Ṣāḥ

‘A. Ṣ. 023b/06, 026b/19

‘A. Ṣ.+ a 024a/19

‘A. Ṣ.+ dan 025b/14

‘A. Ṣ.+ ı 024a/12

‘A. Ṣ.+ ıla 024a/06

‘A. Ṣ.+ uḡ 024a/08

Ayrıca bk. **Ṣāḥ-ı ‘Aḳrān**

Allāḥ

A. 001b/08, 005a/20, 022a/06,
032a/13, 036b/17, 036b/18,
038a/01, 038a/13, 045b/10,
046a/04,

046a/05, 0C5b/03

A.+ a 004a/09, 015a/18,
0C5b/07

A.+ uḡ 012b/04

Allāḥ Te‘ālā : Yüce Allah.A. T. 013b/15, 013b/17,
013b/20, 014a/05, 014b/15,
015a/18, 034b/05, 036b/15

A. T.+ dan 0C5b/11

A. T.+ nuḡ 012b/07, 013b/21,

016a/14, 038b/20
 A. T.+ ya 022a/18
Allāh u Te‘ālā : Yüce Allah.
 A. u T. 014b/16, 018a/18
 A. u T.+ dan 016a/14
 A. u T.+ nuḡ 013a/15
 A. u T.+ yı 013b/02
Allāh u a‘lem : Alemlerin
 Rabbi
 A. u ‘a. 014b/15, 037b/11
A. u ekber : Yüce Allah.
 A. u e. 044a/10
Te‘ālā Allāh : Yüce Allah.
 T. A. 015a/15
 Ayrıca bk. **nebīy-yi Allāh;**
ḥatībāt-ı Allāh

‘Amālīka

‘A. 004a/09, 004a/10,
 045a/20, 045b/08, 045b/10,
 0C5b/18

‘Anāk bin ‘Unvāk

‘A. b. ‘U+ ı 004b/17

‘Anter

‘A. 004a/17, 004b/18
 ‘A.+ ile 045a/03

‘Anterī

‘A. 005b/16, 044a/13, 044b/02

‘Arab

‘A. 004b/12, 006a/19,
 010b/16, 017a/04, 026b/04,
 035a/03, 038b/07, 038b/13,
 039a/09, 044a/04, 044a/16,
 044a/18, 045a/08, 045a/20,
 045b/08, 045b/10, 0C5b/18
 ‘A.+ dan 020b/12
 ‘A.+ ı 045a/07
‘Arab u ‘Urebā
 ‘A. u ‘U. 004a/04, 004a/10,
 005b/13, 005b/17, 019a/15
‘Arab ve ‘Urebā
 ‘A. v ‘U. 045b/10
‘Arab dilince : Arapça.

‘A. d. 040b/10
 Ayrıca bk. **milk-i ‘Arab**

‘Arabī

‘A. 036b/08
Ḳaḥṭān-ı ‘Arabī
 Ḳ. ‘A. 004b/17
Legzān-ı ‘Arabī
 L. ‘A.+ ye 007b/06

Āşaf

Ā. 006a/18, 011a/02, 036b/06
 Ā.+ a 006a/17
 Ā.+ ıla 011a/09, 036b/07
 Ā.+ uḡ 006a/17, 011a/01,
 011a/07
Āşaf bin Berḥiyā
 Ā. b. B. 006b/05
Āşaf-ı devrān
 Ā. 006b/01

Aşda‘

Tubba‘ ibni Aşda‘
 T. i. A.+ ıla 004a/09

Aşfer

A. 024b/01, 026a/03
 Ayrıca bk. **benī Aşfer; sultān-ı
 Aşfer**

Aşferī

Aşferī Ḥān
 A. Ḥ.+ uḡ 007b/11

Aşferiyye

Şāh-ı Aşferiyye
 Ş. 026a/07

‘Aşru’l-düle

‘A. 044b/06, 044b/08

Atgāş

A. 024a/21, 025b/13
Atgāş Ḥān
 A. Ḥ. 007b/11, 025b/05,
 025b/15

- ‘Avn 039b/20, 040a/04, 040a/18,
040b/21
‘Avn bin A‘vān
‘A. b. A.+ i 004b/15
B.+ yum 040b/21
B.+ yuḡ 007b/19
- Avyāsar**
Avyāsar peygāmbēr
A. p. 006b/02, 006b/05
Bād-pā-yı ‘ayyār
B. ‘a. 038b/18, 040a/19
B. ‘a.+ dur 040b/10, 041a/01
- Ayaşofya**
A. 023b/12
Bağdād
B. 004a/09, 004a/10, 040a/07,
045b/10, 0C5b/18
- Aydıncık**
A. 025b/03
Aydıncık şahrāsı
A. s.+ na 025a/10
Aydıncık yili
A. y.+ sinde 024a/05
Bāyezīd
B. 023b/15, 030a/07
Şāh Bāyezīd 001b/10
- ‘Azāzīl
‘A. 015a/05
Behrām
Behrām cellād
B. c. 005b/01
ḡal‘a-yı Behram
k. 044a/04
- ‘Azrā’īl
‘A. 014b/03, 014b/04
‘A.+ e 014b/03
‘A.+ i 015a/11
Bekr
Bū Bekr
B. B. 008a/03
- Bābil**
B. 0C5a/04
Bekri’ş-Şiddīk
B. 001b/07
- Bād-pā**
B. 007b/15, 007b/19, 007b/20,
011a/03, 011a/06, 011a/07,
011a/08, 011a/11, 011a/17,
038b/21, 040a/02, 040a/06,
040a/08, 040a/10, 040a/13,
040a/14, 040a/19, 040b/05,
040b/06, 040b/13, 040b/15,
040b/16, 040b/17, 041a/03
B.+ dan 007b/21
B.+ dur 040a/07, 040a/08,
040a/13
B.+ nuḡ 040b/12, 041a/02
B.+ ya 007b/13, 011a/08,
011a/11, 011b/12, 038b/18,
040b/13
B.+am 011a/06
B.+ yı 004b/07, 011a/10,
Belḡīs
B. 025a/13, 027b/14
B.+ ıçun 025a/14
- Berberī**
B. 004b/15
ḲamḲamūli B. 045a/16
B.+ nūḡ 009b/03
B.+ ye 045a/11
Ḳam Ḳamūli B.+ yle 004a/17
- Berda‘**
B.+ ıla 045a/03
Berda‘ bin Tubba‘
B. b. T. 005b/16, 044a/13,
044b/02
Berda‘-ı Cazū
B. C. 003b/21, 0C4a/02

Berķ**Berķ-ı Cāzū**

B. C. 002b/19, 002b/21,
003a/07, 003a/08, 003a/11,
021a/09, 021b/12, 029a/15,
029a/19, 029b/09, 029b/16,
030b/03, 030b/07, 031a/08,
031a/12
B. C.+ dan 003b/05
B. C.+ nuṅ 002b/13, 021a/04,
021a/05, 021a/10, 030b/08
B. C.+ sını 030b/18
B. C.+ ya 029a/09

Berķ-ı Cāzū-yı mel'üne

B. m. 030b/11

Cāzū-yı Berķ

C. B. 031a/09

Berṭūs

B. 026a/03, 026a/04, 027a/02

Berṭūs Kāşıd

B. K. 026a/06, 026a/11

Berṭūs-ı Endelūs

B. E.+ i 025a/08

Berṭūs-ı Kāşıd

B. K. 026a/07

Kāşıd-ı Berṭūs

K. B. 026a/07

Bū Bekr

B. B. 008a/03

Bulgār

B.+ dan 023b/10

Burnāyil

B. 0C4b/16, 0C4b/18, 0C5a/04

Bürsa

B. 006a/21, 025a/21

Bürsa kal'ası

B. k+ dur 025a/21

Burzine

B. 010a/18

Büzin

B. 039b/06

Cabbār

C. 025b/11

Ca'ca'a

C.+ nuṅ 003a/02

Ca'ca'a-yı dīv

C. d. 002a/21, 021a/05,
029b/02, 030a/13, 030a/19,
030b/05

C. d.+ e 021a/09

Cālinūs(?)

C. 026a/11

Cān bin Cān

C. b. C. 005b/06, 044b/15

Cān bin Cān kal'ası

C. b. C. k.+ na 004a/02,
044b/20, 045a/04

Ayrıca bk. 'azm-i Cān bin Cān
kal'ası

Cebelkā

C. 032b/03

Cebelsā

C. 032b/03

Cebra'ıl

C. 014b/02, 015a/13, 016a/06,
028b/18, 0C5b/09

C.+ e 014b/01, 015a/12,
016a/04

Celāleddin

C. 004a/09, 044a/02, 045a/06

Mışır sultānı Celāleddin

M. s. C. 005b/14

Cem

C. 042a/19

Ayrıca bk. bezm-i Cem-veş ol-;
cām-ı Cem; Şāh-ı Cem

Cercīs

C. 008a/02

Cibril

C. 020b/20

Cihāngir

Ğazanfer-i Cihāngir
Ğ. 004b/14

Cimşid

Cimşid Şāh 006b/19

Çakmak

Çakmak şuyı
Ç. ş.+ na 043b/12

Çind

rūh-ı şāh-ı Çind
r. 021a/03, 021a/05, 021a/09
rūh şāhı Çind
r. ş. Ç. 029b/01
r. ş. Ç.+ e 003a/02
r. ş. Ç.+ ile 002a/21
ruḥ şāhı Çind
r. ş. Ç+ den 030a/19
r. ş. Ç.+ ile 002a/21, 030a/13
r. ş. Ç.+ üñ 030b/05

Dāvud

D. 008a/01, 010b/09
D.+ ı 023a/20
Dāvud peygāmbere
D. 007a/21
Ayrıca bk. **Adonyā bin Dāvud;**
māl-i Dāvud; Süleymān bin
Dāvud

Demāvend

Kūh-ı Demāvend
K. D.+ den 043a/18

Dines

D. 028b/13
D.+ e 022b/13
D.+ ile 022a/01

Dülil

D. 028b/12

Eflātūn

Eflātūn-ı Yūnānī
E. Y. 002a/15, 008b/13,
017b/05, 027b/16, 038a/08

Efrāsiyāb

E. 004a/19, 011b/05

Efvāc

E. 023b/09, 024a/19, 025a/06
Efvāc Hān 024b/04

Eklevān

E. 009b/06, 010a/03
E.+ ıla 009a/16

Elbruz

kūh-ı Elbruz
k. E.+ da 019a/14, 019b/11
k. E.+ dan 043a/18
k. E.+ uñ 034b/03

Endelüs

E. 023b/02, 024a/19, 024a/20,
024b/18, 024b/19, 025a/02,
025a/10, 025a/14, 025a/16,
025b/02, 025b/05, 025b/14,
026a/12, 026b/19
E.+ üñ 026a/17
Endelüs Şāh
E. Ş. 011a/09
E. Ş.+ uñ 026b/12
Endelüs Şāhı
E. Ş. 024b/15, 025a/06,
025b/17, 026a/02, 026b/19
E. Ş.+ nuñ 025a/12, 025a/14
Ayrıca bk. **cemī^c-i Endelüs;**
melik-i Endelüs Şāh; Şāh-ı
Endelüs

Endelüsī

E. 024a/07, 024a/13, 024b/03,
025a/08
Endelüsī Şāh

- E. Ş. 025b/16
Bertūsī Endelūsī
B. E. 025a/08
- Engürüs**
sultān-ı Engürüs
s. 002b/16
- Erdebīlī**
E. 044a/13
İ' tişām-ı Erdebīlī
İ. 005b/16, 044b/02
- Erdevān**
E.+ ıla 025a/21
Erdevān Şāh
E. Ş.+ ıla 011a/19
- Etā**
Hel Etā 001b/08
- Eyyüb**
E. 0C5b/09, 0C5b/10, 0C5b/12
Eyyüb-ı Şābir
E. 0C5b/08
Ayrıca bk. mu' cize-yi Eyyüb
- Feleşīn**
F. 006b/07, 007a/08, 007a/09,
008b/13, 012a/11, 024a/19,
025a/01, 038b/18, 039a/20
Feleşīn kal' ası
F. k. 006a/14
F. k.+ n 010b/10
F. k.+ na 008b/18, 010b/06,
039a/01, 039a/07
F. k.+ ndan 039a/13
F. k.+ nı 039a/12, 039a/15
F. k.+ nuş 009a/16, 042b/16
Feleşīn şehri
F. ş.+ nüñ 039a/17
Ayrıca bk. 'azm-i Feleşīn it-;
kal' a-yı Feleşīn; şehri-i Feleşīn
- Ferd**
F. 010b/20
- Ferhād**
Ferhād-veş
F. 008b/10
- Ferīdūn**
F. 027a/19
- Fertūs**
F. 044a/15
- Firdevsī krş. Firdevsī**
F. 002a/03, 014a/13, 027b/04
F.+ dür 001b/15
F.+ nüñ 008a/15, 017a/18,
027b/05, 027b/14
F.+ ye 008b/03, 017a/16,
017a/19, 038a/05, 046b/02
- Firdevsī krş. Firdevsī**
F. 002a/04, 002a/13, 002a/17,
008b/11, 014a/12, 046a/05,
046a/12
F.+ dür 008b/14
F.+ nüñ 046a/03
F.+ ye 023b/01, 027b/02,
037b/16, 037b/17
F.+ yi 008b/01, 017b/03,
027b/02
- Fulātūn**
F.+ dur 029b/12
- Furat**
F.+ a 039b/03
- Ġalaṭa**
Ġ. 023b/12
- Ġazanfer**
Ġ. 004a/17
Ġazanfer-i Cihāngir
Ġ. 004b/14
- Gelibolı**
G.+ dan 023b/09
G.+ ya 023b/08
Gelibolı boğazı

- G. b.+ ndan 025b/03
- Germiyān**
G. 004b/15
Germiyān-ı zamān
G. 004b/13
- Gīve**
G. 010a/18
- Gölek**
G. 005b/06
Gölek derbendi
G. d.+ n 004a/02, 004a/08
G. d.+ ne 005b/05, 043b/12,
043b/18
G. d.+ nūj 045a/05
- Gönen**
Gönen şahrāsı
G. ş.+ na 025a/11
- Ġunāviyye**
Ġunāviyye şehri
Ġ. ş.+ dūr 004a/07
- Güderz**
G. 039b/06
G.+ e 010a/18
- Gürcistān**
G. 009a/12, 010a/14, 034b/17
- Güstehem**
G. 039b/06
G.+ e 010a/18
- Hābun**
H. 003a/01
- Ḥaḳ** : Allah. krş. **Ḥaḳḳ**
H. 005a/19, 013a/06, 013b/04,
013b/09, 014b/05, 014b/12,
023a/21, 025b/11, 028a/04,
034b/14, 037b/09, 038b/01,
041a/06, 043a/06, 043b/08,
046b/01, 0C4b/10
- H.+ dan 014a/06, 015a/09,
025b/12, 027b/06, 037b/18,
038b/15
H.+ dur 007a/13
Ḥaḳ ḥazreti 015a/08
Ḥaḳ Celle Celālehü :
H. C. C. 014a/16
Ḥaḳ Sübhāne ve Te'ālā : Şanı
yüce, kusur ve noksandan uzak
olan Allah.
H. S. v T. 031b/06, 037a/10
H. S ve T.+ nuḡ 0C5b/09
Ḥaḳ Te'ālā : Yüce Allah.
H. T. 002a/05, 003b/10,
006b/15, 007a/16, 007a/18,
007a/19, 008b/01, 012a/02,
012a/15, 013a/05, 013a/18,
013a/20, 014a/02, 014a/15,
014a/18, 014a/19, 014a/21,
014b/01, 014b/02, 014b/03,
014b/04, 014b/07, 014b/09,
014b/10, 014b/11, 014b/12,
014b/13, 014b/14, 014b/16,
014b/19, 015a/02, 015a/04,
015a/05, 015a/08, 015a/09,
015a/10, 015a/11, 015a/12,
015a/20, 015a/21, 015b/03,
015b/04, 015b/05, 015b/12,
016a/01, 016a/02, 016a/04,
016b/02, 016b/11, 016b/16,
016b/17, 017a/13, 017b/06,
017b/07, 018a/20, 020a/09,
023a/01, 023b/21, 027b/03,
031b/05, 031b/16, 032a/17,
032b/04, 032b/17, 034b/10,
036a/02, 036a/03, 037a/02,
037b/16, 038a/12, 038a/14,
038a/18, 038a/20, 038b/03,
038b/04, 038b/13, 039a/16,
045a/19, 0C4b/03, 0C4b/08,
0C5a/17, 0C5a/18, 0C5a/20,
0C5a/21, 0C5b/03, 0C5b/10
H. T.+ dan 003b/04, 035b/17
H. T.+ nuḡ 012b/03, 013a/19,
014a/08, 014a/09, 014b/14,
014b/18, 016a/16, 019a/10,

019b/03, 033a/02, 033a/08,
038a/14, 043a/06
H. T.+ ya 011b/15, 045b/09
Hak Te'ālā Celle ve 'Alā : Şanı
yüce, büyük olan Allah.
H. T. 006a/01, 036a/15,
0C5b/20
Hak Tebareke ve
Te'ālā: Mübarek ve yüce Allah.
H. T. v T. 016b/03
H. T. v T.+ nuñ 016a/18,
016a/19
Hak-şinās ol - : Allah'ı
tanımak, bilmek.
H. o.- maz 016b/15
Hak yolına cān u başıla tur - :
Allah yolunda canından vaz
geçmek.
H. y. c. u b. t.- dı 038b/08
Ayrıca bk. **beyt-i Hak; emr-i**
Hak; esrār-ı Hak; luṭf-ı Hak;
nām-ı Hak; ināyet-i Hak; ism-i
Hak; şun'-ı Hak; şir-i Hak;
şükri-i Hak; taḳdīr-i Hak; zikr-i
Hak

Hakḳ : Allah. krş **Hak**
H.+ a 008a/17, 008a/21,
011b/17, 012a/15, 013b/05,
017a/07, 017a/12, 018b/02,
021a/16, 022a/21, 022b/02,
023a/14, 025b/19, 027a/17,
031b/08, 033a/15, 033a/18,
033b/11, 037a/21, 037b/13,
038b/21, 041b/14, 0C5a/14,
0C5a/18
H.+ ı 022b/04, 022b/05,
045b/21
H.+ ina 001b/08
H.+ uñ 007a/12, 012b/12,
013a/15, 014a/14, 015a/09,
019b/01, 024b/14, 030b/16,
031b/12, 032b/09, 032b/18
H.+ uñdur 007a/13, 025b/11
Hakḳ Te'ālā : Yüce Allah.
H. T. 008a/19
Ayrıca bk. **beyt-i Hakḳ; çār-**

aşhāb-ı Hakḳ; emr-i Hakḳ;
kurb-ı Hakḳ; nūr-ı Hakḳ; şükri-
Hakḳ

Haleb

H. 017a/04

Hālik

H. 014a/11, 033a/04, 037a/16
H.+ a 003b/01, 005b/18,
012a/20, 027b/19, 028a/02,
046a/13
H.+ i 016b/17, 0C5a/02
H.+ idür 031b/01
H.+ inden 016b/14
H.+ uñ 010b/20

Hamd

Hamd ili
H. i. 004b/14

Hāmid

Hāmid u Kāsım Muhammed
Muştafa
H. 001b/05

Hannās

H. 028b/12

Hāret

h. 015a/05

Hasan

H. 001b/09

Haydar

H. 008a/03
kerrār u Haydar
k. u H. 001b/08

Hekīm

H. 001b/01, 002b/08, 003a/07,
003a/20, 003b/16, 004a/16,
004b/06, 005a/04, 005a/21,
005b/10, 006a/10, 006b/01,
007a/06, 007a/14, 009a/02,
009a/07, 009b/14, 010a/12,

010b/05, 011a/13, 011b/08,
011b/18, 012a/10, 013a/21,
014a/14, 015b/17, 018b/07,
019a/05, 019a/13, 019b/08,
020a/13, 020b/01, 020b/21,
021b/01, 021b/11, 022a/07,
022b/09, 023b/02, 024a/04,
024b/18, 025a/20, 025b/13,
026a/01, 026b/11, 027b/16,
028a/12, 029a/08, 029a/18,
029b/16, 030a/07, 030b/11,
031a/12, 033a/05, 034a/02,
034b/16, 035b/04, 035b/18,
036a/06, 036a/21, 036b/21,
037a/02, 037a/05, 037b/20,
038a/10, 038a/11, 038a/16,
038a/17, 038b/16, 039b/18,
041a/01, 041a/07, 042a/21,
043a/08, 043b/10, 044b/13,
045a/02, 045a/17, 0C4a/15,
0C4b/07, 0C5a/03, 0C5b/02,
0C5b/15

Ḥ.+ ler 036b/19

Ḥ.+ üñ 037a/05

Ḥekīm Yemlün

Ḥ. Y. 025a/07

Loḵmān Ḥekīm 002a/15,
006b/05, 006b/10, 007b/01,
007b/04, 007b/05, 036b/07,
036b/13, 036b/17, 036b/18,
037a/06, 038a/11, 038a/16,
045a/18

L. Ḥ.+ ile 036b/06

Loḵmān-ı Ḥekīm

L. 007a/07, 007a/20, 008b/13,
011b/09, 017b/05, 036b/20,
038a/08, 038a/09

Heyhāt

Heyhāt Şahrāsı

H. Ş.+ na 021b/08, 022a/12,
028b/06

H. Ş.+ nda 020a/16, 028b/08,

H. Ş.+ ndağı 028a/17

H. Ş.+ nuñ 028b/14

Şahrā-yı Heyhāt

Ş. H.+ a 028a/05

Ayrıca bk. ‘**ālem-i Heyhāt;**
‘**azm-i şahrā-yı Heyhāt eyle-;**
şahrā-yı Heyhāt kıl-

Ḥızır krş. Ḥızır

Ḥ. 038a/21, 038b/05, 038b/16

Ḥ.+ a 038b/06

Ḥ. ‘aleyhi’sselām 038a/16

Ḥ. nebī 038a/15

Ḥ. peygāmbēr 038a/11

Ḥ. peygāmbērdür 038a/10

Ayrıca bk. **ḥazret-i Ḥızır**

Ḥızır krş. Ḥızır

Ḥızır-ı zinde

Ḥ. 006a/11, 037b/06

Hind

H.+ den 043a/18

H.+ üñ 019a/18

Ayrıca bk. ‘**ālim-i Hindī**

Hindüsitān

H. 042b/07

H.+ da 019b/15

H.+ dadur 015b/12

Ḥorāşān

Ḥ. 010a/13, 034b/17

Hū

H. 017b/01, 017b/02, 017b/03,
017b/04

H.+ dan 017a/21, 017b/01

H.+ yı 017b/01

Ayrıca bk. **ḥamr-ı Hū; hā-yı**

baḥr-ı Hū; nuṭḡ-ı Hū

Ḥudā

Ḥ. 001b/02, 007b/08, 011a/05,
017b/02, 037b/12, 037b/16

Ḥ.+ nuñ 005a/18

Ḥ.+ ya 014a/12, 037b/12

Ayrıca bk. **bende-yi Ḥudā; emr-
i Ḥudā; maḥbūb-ı Ḥudā;**

Hümāyün

Hümāyūn Şāh
 H. Ş. 029b/01, 030a/13
 H. Ş.+ a 021b/13
 H. Ş.+ dan 030b/04
 H. Ş.+ ıla 021a/07, 030a/19

Hüseyin
Şeh Hüseyin
 Ş. H.+ le 001b/09

Hüsrev
 H. 008a/18

Hüsrevā
 H. 008b/10

İblīs
 İ. 002b/08, 002b/14, 002b/20,
 003a/05, 003a/06, 003a/11,
 003a/21, 003b/03, 003b/05,
 003b/07, 003b/13, 003b/16,
 003b/18, 003b/19, 008a/14,
 015a/05, 015a/06, 015a/16,
 015a/18, 021b/11, 022a/03,
 022b/08, 022b/13, 023a/05,
 028b/03, 028b/04, 028b/09,
 028b/11, 029a/16, 029a/18,
 029b/04, 029b/07, 029b/09,
 029b/13, 029b/16, 029b/18,
 029b/21, 030a/04, 030a/07,
 030a/11, 030b/05, 030b/06,
 0C4a/07
 İ.+ e 002b/20, 015a/07,
 028b/03, 029a/16, 033a/06
 İ.+ ile 030a/12
 İ.+ üñ 015a/05, 028b/07
İblīs-i la' in
 İ. 002b/01, 021b/20, 022a/07,
 022b/09, 022b/19, 022b/21,
 023a/09, 027b/18, 028b/05,
 029a/09, 0C4a/05
 İ. 1+ dür 003b/11
İblīs 'aleyhi'lla' ne
 İ. ' a.002b/20

İbrāhīm

İ. 017b/08, 017b/10, 017b/11,
 017b/12, 017b/13, 017b/19,
 017b/20, 018a/01
İbrāhīm peygāMBER
 İ. p. 017b/06, 017b/15,
 017b/18,

İdrīs
 İ.+ üñ 011b/21
İdrīs-veş
 İ. 042a/13

İhdināş
 İ. 028b/12
 İ.+ a 022b/13
 İ.+ ıla 022a/01

İlyā krş. İlyāvü
 İ. 043b/10
İlyā bin İşā
 İ b. İ.+ yı 004a/10

İlyāvü krş. İlyā
İlyāvü bin İşā
 İ. b. İ. 044a/06
İlyāvü Şāh
 İ. Ş.005b/12, 005b/15, 044a/02,
 044a/07, 044a/11
 İ. Ş.+ ı 044a/16, 044a/17,
 044a/20, 044b/01, 044b/03,
 044b/16, 045a/03
 İ. Ş.+ ıla 004a/16
 İ. Ş.+ uñ 044a/10, 044a/12

İrān
 İ. 039a/06, 039b/06
 İ.+ a 026a/06

İrtāl
 İ.+ i 024a/07

'İsā
'İsā-veş
 'İ. 002a/02
 Ayrıca bk. **bād-ı 'İsā; Bād-ı**
'İsā ibni Meryem

İskender krş. **Sikender**
İskeder-i kübrā
 İ. 023b/05
İskender-i Yūnānī
 İ 023b/05

İslambol

İ. 023b/08
 İ.+ a 023b/06
 İ.+ dan 023b/11
 İ.+ ı 023b/05
 Ayrıca bk. 'azm-i İslambol it-

İsrāfīl

İ. 023a/06, 028b/19
 İ.+ den 023a/06

İşā

İlyā bin İşā
 İ. b. İ.+ y1 004a/10
İlyāvü bin İşā
 İ. b. İ. 044a/06

İ' tişām

İ.+ ıla 045a/03
İ' tişām-ı Erdebīlī
 İ. E. 005b/16, 044b/02

İznik

İ. 023b/10
İznik-müde
 İ. 023b/10

Ka' andüz

Ka.+ ı 024a/07

Ka' be

K. 007a/09, 018b/01
 K.+ yi 027b/08
Ka' be-yi şerīf
 K. ş.+ i 014a/21

Ka'f

Ka.+ a 027a/20
 Ka.+ dan 027a/20
 Ka.+ uñ 028b/19
Ka'f tağı

Ka. t.+ nuñ 041b/02

Ka'f-ta-Ka'f

Ka. 029b/16

Ayrıca bk. **küh-ı Ka'f; sedd-i küh-ı Ka'f; Sımurg-ı Ka'f;**

Kāhir :

Ka. 003b/21, 031a/12, 031b/05, 0C4a/15, 0C4b/06, 0C5a/01, 0C5b/04, 0C5b/07, 0C5b/15

Ka.+ e 031a/20

Kāhir bin Sām Sūvār

Ka. b. S. S. 033a/05

Ka. b. S.S.+ a 031a/13

Ka. b. S. S.+ ı 0C5b/02

Kāhir bin Sām

Ka. b. S. 031a/13, 031a/18, 031a/19, 031b/01, 031b/03, 031b/04, 031b/07, 031b/08, 031b/12, 031b/13, 031b/14, 031b/15, 031b/17, 031b/19, 031b/20, 031b/21, 032a/01, 032a/04, 032a/06, 032a/07, 032a/09, 032a/10, 032a/16, 032a/17, 032a/19, 032b/02, 032b/04, 032b/05, 032b/09, 032b/13, 032b/16, 032b/17, 032b/19, 032b/20, 033a/01, 0C4a/16, 0C4a/18, 0C4a/20, 0C4b/07, 0C4b/09, 0C4b/12, 0C4b/13, 0C4b/14, 0C4b/16, 0C4b/17, 0C4b/18, 0C4b/19, 0C5a/01, 0C5a/03, 0C5a/04, 0C5a/06, 0C5a/09, 0C5a/14, 0C5a/15, 0C5a/16, 0C5a/19, 0C5a/20, 0C5b/03, 0C5b/08
 Ka. b. S.+ a 031b/19, 033a/01, 0C4a/16, 0C5b/02
 Ka. b. S.+ dan 0C4b/14
 Ka. b. S.+ ı 031b/03, 031b/21, 032b/07, 032b/08, 0C4b/08
 Ka. b. S.+ uñ 031b/05, 031b/11, 0C4b/03, 0C4b/05

Kāhir ibni Sām

Ka. i. S. 031a/20, 0C5a/12

Kāhir-i Sām

Ka. 031a/16

- Ḳaḥṭān**
Ḳaḥṭān-ı ‘Arabī
Ḳ. 004b/17
- Ḳaleṣṭīn**
Ḳ. 020a/01
- Ḳamer**
Ḳamer Ḳamūlī
Ḳ. Ḳ. 005b/16
- Ḳamḳamūlī**
Ḳ. 004b/15
Ḳamḳamūlī Berberī
Ḳ. B. 045a/16
Ḳ. B.+ yle 004a/17
- Ḳaramān**
Ḳ. 004b/12
- Ḳārūn**
buğur Ḳ. 010a/18
Ḳ.-ı Dīvbendile 039b/06
- Ḳasamnāyıl**
Ḳ. 0C4a/20
Ḳ.+ a 0C4a/17, 0C4a/19
Ḳ.+ uñ 0C4a/19
- Ḳāşıd**
Ḳ.+ ı 026a/07
Ayrıc a bk. Bertūs Ḳāşıd;
Bertūs-ı Ḳāşıd; Ḳāşıd-ı Bertūs
- Ḳāsım**
Aḥmed u Maḥmūd u Ḳ.
017a/18
Aḥmed ü Maḥmūd Ḳ. 008b/02
Aḥmed-i Muḥammed ü Ḳ.
008a/02
Hāmıd u Ḳ. Muḥammed
Muştafā 001b/05
Muştafā Ḳ. Muḥammed
037b/17
- Ḳaṭān**
- Ḳ.+ ıla 004a/17
- Ḳaṭāt**
Ḳaṭāt Hān
Ḳ. H. 004a/04
- Kāvus**
Kāvus bin Ḳubād
Ḳ. b. K. 041a/01
Kāvus Şāh
K. Ş. 040a/07, 040a/12,
040a/14, 040a/20, 040a/21,
040b/02, 040b/14, 041a/02
K. Ş.+ a 040a/10, 040b/01,
040b/03
K. Ş.+ ı 040b/08, 040b/11,
040b/14, 041a/04
Ayrıca bk. ‘ömr-i Kāvus
- Kāz**
Kāz peygāMBER
K. p. 006b/01, 006b/05
- Kena‘**
K. 028b/12
- Keykāvus**
K. bin Ḳubād 040a/05
K. Şāh 040a/03, 040a/04
K. Şāhdur 040b/13
K.+ uñıdı 040a/01
- Keyḳubād** krş. Ḳubād
K. 006a/18, 007a/08, 007a/11,
007a/16, 008b/17, 009a/12,
009b/21, 039a/03, 039a/11,
039a/12, 039a/21, 039b/04,
039b/15, 039b/17, 040a/01,
040b/19, 042b/14, 042b/15
K.+ a 004a/02, 008b/16,
008b/17, 010a/10, 038b/21,
042b/18, 0C5b/21
K.+ dan 038b/17, 040b/17,
042b/20
K.+ ıla 038b/20
K.+ uñ 006a/14, 010a/09,
010b/03, 010b/21, 011a/09,

038b/19, 039a/09, 039a/14,
039a/17, 039b/21, 040b/13
Keykubād-ı Şāh
K. 006b/07, 010a/05, 010a/12
K. Ş.+ ı 009b/19
Keykubād Şāh
K. Ş. 009a/08, 009a/14,
009b/06, 009b/14, 009b/16,
010a/03, 010a/16, 010b/05,
039a/02, 039a/04, 039a/07,
039a/18, 039b/05, 039b/07,
039b/18
K. Ş.+ ı 010a/04, 010a/07

Keykubādī

K.+ ler 009b/07

Keyümers

Keyümers-i Şāh
K. Ş.+ dan 023b/15

Kines

K. 002b/10, 002b/13, 028b/13,
028b/20
K.+ e 002b/01

Ḳonstantīn krş. Ḳonstantīn

Ḳ.+ den 023b/09
Ḳ.+ e 023b/10

Ḳonstantīn krş. Ḳonstantīn

Ḳ. 024a/21, 024b/04, 025a/02,
025a/06, 025a/15, 026b/19

Ḳostāt

Ḳ. 045a/03

Ḳubād krş. Keykubād

Ḳ. 002b/16, 006b/16, 006b/19,
007a/03, 039a/02
Ḳ.+ uḡ 009b/04
Ḳubād-ı Şāh
Ḳ. Ş.+ a 009b/08
Ḳ. Ş.+ ılan 011a/14
Ḳubād Şāh
Ḳ. Ş. 042b/04
Kāvus bin Ḳubād

K. b. Ḳ. 041a/01
Keykāvus bin Ḳubād
K. b. Ḳ. 040a/05
Ayrıca bk. **ceng-i Ḳubād;**
leşker-i Ḳubād

Ḳurtūs :

Ḳ.-1 ' Ādıla 004a/17
Ḳ.-1 ' Ādī Ḳamer Ḳamūlī
Seḳlānı 005b/15
Ḳ.-1 ' Ādī 004b/13

Legzān

L. 009a/02, 009a/13, 009b/06,
010a/01, 010a/03
L.+ a 009b/05, 008b/16
L.+ ıla 009a/15, 009b/04
Legzān-ı ' Arabī
L. ' A.+ ye 007b/06

Loḳmān

L. 027b/16, 036b/14, 045a/20
L.+ a 006b/01, 007b/04,
011b/08, 045a/17
L.+ ıla 011a/09
L.+ uḡ 006b/09
Loḳmān-ı ekber
L. 008a/10
Loḳmān-ı Ḳekīm
L. 007a/07, 007a/20, 008b/13,
011b/09, 017b/05, 036b/20,
038a/08, 038a/09
Loḳmān Ḳekīm
L. Ḳ. 002a/15, 006b/05,
006b/10, 007b/01, 007b/04,
007b/05, 036b/07, 036b/13,
036b/17, 036b/18, 037a/06,
038a/11, 038a/15, 045a/18
L. Ḳ.+ ile 036b/06
L. olup 042a/14

Maḥmūd

Aḥmed ü Maḥmūd
A. ü M.+ a 025a/20
Aḥmed ü Maḥmūd Ḳāsım
008b/02
Maḥmūd u Aḥmed 037b/16

- Ahmed u Maḥmūd u Kāsım**
017a/18
- Medīne**
M. 007a/09
Medīne şahrāsı
M. ş.+ nda 019b/13
- Meḥārā'ıl**
M. 013b/02, 013b/08, 013b/09
- Mervān**
M.+ dan 001b/09
- Meryem**
Bād-ı 'İsā ibni Meryem
B. i. M. 006b/12
- Mışır**
M. 004a/09, 005b/11, 005b/12,
044a/02, 044a/06, 044a/07,
044a/14, 045a/06, 045a/09,
0C5b/18
pādişāh-ı M. 044a/03
sulṭān-ı M. 005b/12
şimşir-i M. 045b/13
M. sulṭānı Celāleddin 005b/14 ,
044a/02, 045a/06
- Mıŝrāṭ**
M. 028b/12
- Mihālīc**
Mihālīc ovası
M. o.+ dur 025a/10
- Mikā'ıl**
M.+ i 014b/02
melek-i M.+ üñ 012b/04
- Minhāc**
M. 043b/19, 044a/09, 044a/16,
044a/20, 044b/16, 045a/02
- Muḥammed**
M. 013b/11, 014a/11, 014a/12,
016a/08, 023b/16, 037b/18,
0C5a/17
M.+ üñ 016a/12
Muḥammed-i Muŝafā
M. M. 015a/14, 015a/15
M.-i M.+ ya 014a/09
M.-i M.+ y1 015a/12
Muḥammedü'l-Muŝafā
M. M.+ nuñ 016a/03
Aḥmed ü Muḥammed Muŝafā
A. M. M. 027b/04
Hāmid u Kāsım Muḥammed
Muŝafā
H. K. M. M. 001b/05
Aḥmed-i Muḥammed ü Kāsım
A. ü K. 008a/02
Muŝafā Kāsım Muḥammed
M. K. M. 037b/17
Sulṭān Hān Muḥammed
S. H. M. 042a/19
Ayrıca bk. **ḥazret-i**
Muḥammed; nūr-ı Muḥammed
- Muḥammedī**
nūr-ı Muḥammedī
n. 013b/05, 013b/06
- Mūsā**
M. 042a/15
M. peygāamberüñ 019b/16
M.+ nuñ 023a/19
- Muŝafā**
M. 027a/07
M.+ ya 003a/07, 003a/20,
003b/16, 005a/20, 006a/09,
007a/14, 008a/06, 015b/17,
018b/06, 019a/05, 019b/08,
020a/13, 023b/02, 024a/04,
026b/11, 027b/06, 027b/15,
030a/07, 031a/12, 034b/16,
037b/19, 038b/15, 041a/01,
0C4a/15
Muŝafā peygāمبر
M. p.+ e 022b/08, 024b/18
Muŝafā Kāsım Muḥammed
M. K. M. 037b/17
Aḥmed ü Muḥammed Muŝafā

- A.ü M. M. 027b/04
Hâmid u Kâsım Muḥammed Muṣṭafâ
 H. u K. M. M. 001b/05
Muḥammed-i Muṣṭafâ
 M. M. 015a/14, 015a/15
 M. M.+ ya 014a/09
 M. M.+ yı 015a/12
Sultân Muṣṭafâ
 S. M. 042a/19
 Ayrıca bk. **be-cân-ı Muṣṭafâ; nūr-ı Muṣṭafâ**
- Narḥ**
 N. 028b/13
- Nâşen**
Nâşen peygâmbere
 N. p. 006b/02, 006b/05
- Nerîmân** krş. **Nerrîmân**
Nerîmân-vâr
 N. 009b/16
- Nerrîmân**
Nerrîmân u Germiyân
 N. u G.+ ı 004b/13
- Nîl**
 N. 032a/02
- Nîl-gün**
 N. 0C4b/09
- Nûḥ**
 N. 014a/13
 N.+ a 023a/18
 N.- çun 011b/21
- Oğuz**
Oğuz Hân
 O. H.+ uḥ 046a/16
- ‘Oşmân**
 ‘O. 001b/08, 008a/03
âl-i ‘Oşmân
 Ā. ‘O+ a 023b/16
- Ā. ‘O.+ uḥ 046a/16
- ‘Ömer**
 ‘Ö. 001b/07, 008a/03
- Peleng-Efgen**
 P. 007b/06, 009a/02, 009a/13, 009b/01, 009b/03, 010b/05, 010b/06
 P.+ e 008b/16
 P.+ ile 009a/15, 039a/13
- Pîlten**
 P.+ e 010a/18
- Rigistân**
 R. 0C5b/05
 R.+ ıdı 0C5b/05
- Rûm**
 R. 004a/03, 005a/07, 005a/09, 015b/13, 045a/02
 R.+ ı 005b/16
 R.+ uḥ 044a/04
Seḳlân-ı Rûm
 S. R.+ ı 044b/02
 Ayrıca bk. **Ḳayşer-i Rûm; milk-i Rum**
- Rûmî**
 R.+ ler 0C5b/17
- Rüstem**
 R. 011b/05, 042b/17
 R.+ e 004a/19, 042b/19
 Rûtem-i Dâsitân
 R. D. 004b/13, 043a/02
Tehemten Rüstem
 T. R. 009b/18
Zâl-i Rüstem
 Z. R. + e 020b/14
- Sâbüsî**
 S. 024a/07
- Şafvân**
 Ş. bin ‘Affânıla 004a/17

Ş. bin 'Afvān 004b/16,
005b/16

Şahbātā

Şahbātā 'Ā'īl

Ş. 'A. 012b/10, 012b/15,
013a/01, 013a/13, 013a/19,
013b/12, 013b/13, 013b/14,
013b/21, 014a/07, 014a/14,
015b/07, 015b/18, 016a/13,
018b/07

Ş. 'Ā.+ dūr 012b/03

melek-i Şahbatā 'Ā'īl

m . Ş. 014a/10, 036a/21

Şahr- Nār

Ş. 028a/13

Ş.+ a 023a/06, 029a/08

Ş.+ uş 020a/17, 021a/13,
021b/14, 028a/14, 028a/18

Şahr-ı Nār it - : Cin kavmi
hükümdarının şehrine gitmek.

Ş. i.- di 028a/09

Ayrıca bk. 'azm-i Şahr-ı Nār

**ķubbesin ķıl-; gevher-i ķubbe-yi
Şahr-ı Nār**

Sām

S. 002b/05, 003a/19, 003b/04,
003b/06, 021a/08, 021b/04,
029a/17, 029b/14, 029b/19,
030a/04, 030a/15, 031a/01,
031a/12, 0C4a/09, 0C5b/15

S.+ a 021b/05, 0C4a/04

S.+ dan 020b/14

S.+ ı 002a/20, 002b/01,
002b/13, 002b/15, 002b/17,
002b/21, 003a/13, 003a/16,
003a/21, 003b/20, 021a/09,
021a/11, 021b/02, 021b/13,
029b/07, 029b/08, 029b/09,
029b/10, 029b/13, 029b/17,
029b/18, 030b/20, 031a/07,
031a/10, 0C4a/01, 0C4a/08,
0C4a/09, 0C4a/12

S.+ için 003a/15, 0C4a/10

S.+ uş 002b/21, 003a/13,

003a/14, 003a/21, 003b/21,
020b/13, 029b/19, 029b/20,
030a/01, 030a/06, 030a/11,
0C4a/06, 0C4a/07

Sām Sūvār

S. S. 003b/01, 003b/04,
003b/05, 003b/11, 003b/17,
020b/13, 021a/08, 021b/02,
029b/10, 031a/12, 0C4a/15

S. S.+ a 029a/09

S. S.+ dan 021a/07

S. S.+ dur 030b/16

S. S.+ ı 003a/18, 021b/03,
029b/17, 030a/15, 031a/03,
031a/08

S. S.+ uş 002b/12, 021b/01,
029b/15, 030b/17, 031a/03

Ķāhir bin Sām

Ķ. b. S. 031a/13, 031a/18,
031a/19, 031b/01, 031b/03,
031b/04, 031b/07, 031b/08,
031b/09, 031b/12, 031b/13,
031b/14, 031b/16, 031b/17,
031b/20, 031b/21, 032a/01,
032a/04, 032a/06, 032a/07,
032a/09, 032a/10, 032a/16,
032a/17, 032a/19, 032b/02,
032b/04, 032b/05, 032b/09,
032b/10, 032b/13, 032b/16,
032b/17, 032b/19, 032b/20,
033a/01, 0C4a/16, 0C4a/18,
0C4a/20, 0C4b/07, 0C4b/09,
0C4b/12, 0C4b/13, 0C4b/14,
0C4b/16, 0C4b/17, 0C4b/18,
0C4b/19, 0C5a/01, 0C5a/03,
0C5a/04, 0C5a/06, 0C5a/09,
0C5a/14, 0C5a/15, 0C5a/16,
0C5a/19, 0C5a/20, 0C5b/03,
0C5b/08

Ķ. b. S.+ a 031b/19, 033a/01,
0C4a/16, 0C5b/02

Ķ. b. S.+ dan 0C4b/14

Ķ. b. S.+ ı 031b/03, 031b/21,
032b/08, 0C4b/08

Ķ. b. S.+ uş 031b/05, 031b/11,
0C4b/03, 0C4b/05

Ķāhir bin Sām Sūvār

- K. b. S. S. 033a/05
 K. b. S. S.+ a 031a/13
Ḳāhir ibni Sām
 K. i S. 031a/20, 0C5a/12
Ḳāhir-i Sām
 K. 031a/16
- Sām-ı Süvār**
 S. 002b/16, 003b/13, 0C4a/02,
 0C4a/03, 0C4a/10
 S.+ a 002a/20
 S.+ dan 021b/17
 S+ ı 003a/15, 021b/06
 S.+ uñ 021a/01
Ḳāhir bin Sām-ı Süvār
 K. b. S.+ ı 0C5b/02
- Seklān**
 S. 005b/16
 S.+ ıla 045a/03
Seklān-ı Rüm
 S.+ ı 044b/02
- Semavāt**
Küh-ı Semavāt
 K.+ dan 043a/18
Semavāt-ı ve'l-arz
 S. 013b/06
- Semendire**
Semendire ḳal' ası
 S. ḳ.+ na 023b/09
- Şerhān**
 Ş. 009a/12
- Serşād**
 S. 028b/13
- Sikender krş. İskender**
 S. 027a/19
 S.+ sin 001b/14
- Sind**
 S.+ den 043a/18
 S.+ üñ 019a/18
- Sitem**
 S. 024a/07
- Sivās**
 S. 005a/04, 024b/03
Sivās ḳal' ası
 S. ḳ.+ na 045a/10
 S. ḳ.+ n 005b/14
 S. ḳ.+ na 004b/20, 043b/14
 S. ḳ.+ nuñ 004b/21
- Sührāb**
 S. Şāha 004a/09
 S. Şāhuñ 023b/08
- Süleymān**
 S. 002a/11, 004a/01, 004a/03,
 004a/05, 004b/06, 004b/09,
 004b/10, 005a/11, 005b/04,
 005b/08, 005b/11, 005b/18,
 006a/10, 006a/12, 006a/13,
 006a/15, 006a/16, 006b/03,
 006b/06, 006b/13, 006b/14,
 007a/02, 007a/07, 007a/15,
 007a/20, 007b/04, 008a/03,
 008a/11, 008b/16, 008b/17,
 010b/20, 011a/02, 011a/09,
 011a/10, 011a/11, 011a/13,
 011a/17, 011b/09, 011b/11,
 011b/13, 012a/10, 012a/13,
 012a/16, 012b/01, 012b/02,
 012b/03, 012b/09, 012b/11,
 012b/14, 012b/16, 012b/21,
 013a/01, 013a/05, 013a/08,
 013a/09, 013a/13, 013a/18,
 013a/20, 013b/06, 013b/09,
 013b/12, 013b/14, 013b/16,
 013b/18, 014a/03, 014a/04,
 014a/08, 014a/15, 015b/07,
 015b/10, 015b/12, 015b/15,
 016a/01, 016a/13, 016a/16,
 016a/17, 016a/19, 016a/20,
 016b/01, 016b/03, 016b/04,
 016b/09, 016b/10, 016b/11,
 016b/13, 016b/14, 016b/15,
 017b/03, 017b/06, 017b/15,
 017b/18, 018a/01, 018a/03,

018a/04, 018a/05, 018a/15,
 018a/19, 018b/07, 018b/21,
 019a/17, 020b/21, 021a/12,
 021a/14, 021b/14, 021b/17,
 021b/18, 023a/03, 024b/01,
 024b/02, 024b/03, 025a/04,
 025a/12, 025b/07, 026a/21,
 026b/04, 027a/20, 027b/06,
 028a/19, 028b/09, 028b/14,
 028b/18, 029a/02, 029a/04,
 029a/05, 029a/06, 033a/12,
 034a/07, 034a/15, 034b/09,
 035b/18, 035b/19, 035b/20,
 036a/11, 036b/02, 036b/04,
 036b/05, 036b/06, 036b/07,
 036b/09, 037a/07, 037a/09,
 037a/21, 038a/07, 038a/10,
 038a/11, 038a/16, 038a/17,
 038b/03, 038b/16, 042a/20,
 042b/16, 043a/14, 043b/03,
 044b/06, 044b/09, 044b/10,
 044b/18, 045a/02, 045a/05,
 045a/09, 045a/13, 045a/14,
 045a/17, 045a/18, 045a/20,
 045b/02, 045b/09, 0C5b/15,
 0C5b/17, 0C5b/20
 Süleymān ḥazreti 005a/12,
 008b/15, 010b/16, 016b/07,
 024b/08, 036b/01, 038b/16,
 043a/13, 045a/13
 Süleymān ḥazretidür 020a/08
 Süleymān ḥazretile 0C5b/16
 Süleymān ḥazretin 033a/07
 Süleymān ḥazretine 006b/14,
 017b/06, 028b/16, 035b/11
 Süleymān ḥazret-i ‘aleyhi’s-
 selām 002a/18, 011b/13
 ceş-i S. 045b/07
 ḥazret-i S. 011b/11, 015b/18
 hıızır-ı S. 046a/11
 māl-ı S. 024b/20
 serverān-ı S. 004b/18
 Şāh S. 008b/11
 Şāh-ı S. 004a/20, 045b/18
 Şāh Süleymān ḥazreti 022a/05
 Şeh S. 008a/06, 008a/10,
 010a/11, 011b/16, 014a/14,

015b/16, 016b/20, 017a/04,
 017a/14, 019a/04, 020a/11,
 021a/21, 024b/16, 024b/17,
 026b/04, 027b/14, 037b/06,
 038b/09, 038b/13, 043a/07,
 043b/08
 Şeh Süleymān Ḥazreti 025b/08
 Şeh Süleymān ḥazretine
 014a/10, 019a/01, 019b/05,
 021a/19, 041a/06
 Şāh-ı S.-ı emir 026b/09
 S.-ı nebī 006a/11, 006b/02,
 006b/09, 038b/05, 040b/16
 S.-ı nebīnün 006b/02
 S.-ı nebīye 038a/16
 S.-ı zamān 005a/09, 005b/05,
 005a/15, 005b/20, 006a/01,
 011a/15, 020a/08, 038a/09
 S.+ a 002b/01, 002b/16,
 004b/08, 005a/08, 005a/09,
 005a/14, 006a/14, 006b/05,
 007a/18, 007a/19, 007b/11,
 011a/08, 011a/17, 012a/13,
 012a/16, 012a/20, 018b/09,
 018b/17, 019a/05, 019a/07,
 019a/09, 019a/15, 019a/16,
 019a/21, 019b/01, 019b/02,
 019b/04, 019b/09, 020a/01,
 020a/06, 020a/07, 020a/14,
 020b/01, 020b/05, 021a/13,
 021b/02, 021b/05, 021b/15,
 022a/01, 022a/02, 022a/04,
 022b/01, 023a/04, 024a/20,
 024b/09, 027b/14, 028b/10,
 034a/10, 034b/11, 034b/13,
 035a/09, 035a/12, 035b/05,
 035b/18, 036a/21, 036b/18,
 037a/06, 042b/02, 042b/14,
 042b/16, 042b/17, 043a/15,
 043b/01, 043b/05, 043b/08,
 043b/10, 044a/14, 044b/07,
 045a/07, 045a/09, 045a/19,
 0C5b/20
 ḥazret-i S.+ a 033a/09
 Şāh-ı S.+ a 021a/17, 043b/09
 S. bin Dāvid 025a/13,
 028b/17, 036a/07

S. bin Dāvuduŋ 028a/15,
028b/19
S. bin Şaħr-ı 020a/17, 028a/18
S. bin Şaħr-ı 021a/13, 021b/14
‘azm-i ƙubbe-yi S. bin Şaħr-ı
028a/09
S. bin 023a/06
S.+ dan 009b/08, 010b/07,
011a/07, 019a/06, 021b/19,
025b/01, 025b/06, 034b/14,
040b/09, 041a/03, 043b/02,
044b/11
dergāh-ı S.+ dan 007b/09,
011b/12
nāme-yi S.+ dan 012a/10
Şeh S.+ dan 023a/21
Şāh S.+ dur 030b/16
S.+ ı 024b/01, 025a/01,
034a/21, 036b/06
dīvān-ı S.+ ı 038b/17
hātem-i S.+ ı 024b/10, 024b/20
mu‘ cizāt-ı S.+ ı 043a/14
‘ahdnāme-yi S.+ ı 020b/04
Şāh-ı S.+ ı 022a/05
tārīh-i S.+ ı 023b/06
S.+ ıla 018b/18, 036b/11
mu‘ cize-yi S.+ ıla 043a/13
S.+ ı 018b/11, 018b/18,
018b/20, 022a/01, 025b/06
‘azm-i S. ƙılıp 045a/08
S. ƙıŝsasın 002a/14
Şāh-u S. ƙıŝsasın 002a/12
S. peygāmbere 004a/08,
004a/16, 005a/05, 005a/21,
006b/04, 007b/06, 007b/10,
036a/06, 038b/18
S.+ sını 001b/14
S.+ uŋ 002a/19, 004a/10,
005a/13, 006a/13, 006a/19,
006b/06, 007a/15, 007b/01,
007b/05, 007b/13, 010b/08,
010b/12, 010b/15, 013a/17,
018b/08, 018b/12, 018b/14,
018b/15, 018b/16, 019a/14,
019b/02, 020a/15, 024b/05,
024b/07, 024b/09, 024b/11,
025a/15, 025b/07, 028b/21,

039a/02, 040a/08, 041a/03,
043b/04, 043a/21, 044a/06,
044a/17, 044b/18

Süleymān -

S.- nāme 016b/18, 024a/01,
027a/19, 046a/18
Şeh S.- nāme 010b/19
S.- nāme.de 023b/14
S.- NĀME.NÜD 002a/05,
008b/06, 017a/20, 037b/19
kitāb-ı S.- nāme.nüŋ 002a/15
S.- nāme.sin 001b/15, 008a/21,
046a/07
S.- nāme.yi 038a/06
nāme-yi S.- nāme.yi 010b/08

Sürhāb

ƙal‘ a-yı S. 025a/05
ƙal‘ a-yı S.+ a 025a/21
ƙal‘ a-yı s.+ da 011a/19
ƙal‘ a-yı S.+ da 024b/01
Ayrıca bk. ‘azm-i ƙal‘ a-yı
Sürhāb ƙıl-

şeddād :

ş.-ı şāh 023b/08
pehlevān-ı ş.+ ı 004b/14

Şit -

Ş.- için 011b/20

Şit

Ş.+ ile 023a/18

Ṭālis

Ṭ.-i hān-ı perrī 030b/11
Ṭ.-i perrī 030a/17, 030b/07

Tehemten

Tehemten Rüstem 009b/18

Teke

Teke ili
T. i. 004b/17

Tih

- Tih şahrāsı**
T. ş.+ na 019b/16
- Tubba‘**
Tubba‘ İbni Aşda‘
T. i. A.+ ıla 004a/09
Berda‘ bin Tubba‘
B. b. T. 005b/16, 044a/13,
044b/02
- Tuna**
T. 023b/09
- Türān**
T. 039a/06, 039b/06
- Ṭurgūd**
Ṭ. ili 004b/14
- Türkistān**
T. 009a/12
- Ulūbāt**
Ulūbāt göli
U. g.+ nden 025a/11, 025a/21
- ‘Unvāk**
‘ Anāk bin ‘Unvāk
‘ A. b. ‘U.+ ı 004b/17
- ‘Urebā**
‘U. 010b/16, 045a/20,
045b/08, 0C5b/18
‘ Arab u ‘Urebā
004a/04, 004a/10, 005b/13,
005b/17, 019a/15
‘ Arab ve ‘Urebā
‘ A. v ‘U. 045b/10
- Ünkürūs**
Ü. 011a/09, 011a/18, 025a/03
- Vere‘ī**
V.+ nüj 007b/14
Vere‘ī bin Yahūşāfat
V. b. Y. 007b/13
- Vesvās**
V. 028b/12
V.+ ıla 022a/01
- Yāḥūnāşen** krş. **Yūḥānāşen,**
Yūḥānāşen, Yūḥāneşe
Y. 007a/08
- Yahūşāfat**
Vere‘ī bin Y. 007b/13
- Ya‘kūb**
Y.+ ı 023a/20
- Yeḥūyādā‘** krş. **Yeḥūyādā‘**
Y. 006b/06, 006b/10, 006b/11,
006b/15, 007a/05
- Yeḥūyādā‘** krş. **Yeḥūyādā‘**
Y. 006a/14, 010a/01, 010b/07,
010b/08, 010b/11, 010b/14,
010b/15, 010b/16, 010b/21,
038b/19, 039a/08, 039a/13,
039a/21, 040b/11, 040b/12,
040b/15, 041a/02, 041a/04
Y.+ ıla 012a/11
- Yemlün**
Ḥekim Yemlün
Ḥ. Y. 025a/07
- Yes**
Y.+ e 023a/09
- Yıldırım Ḥān**
Y. Ḥ.+ uñ 046a/18
- Yūḥānāşen** krş. **Yāḥūnāşen ,**
Yūḥānāşen, Yūḥāneşe
Y. 006a/15, 006a/16, 006b/06
Y.+ e 006a/13
- Yūḥānāşen** krş. **Yāḥūnāşen,**
Yūḥānāşen, Yūḥāneşe
Y. 007a/14, 009a/13, 009b/04,
010b/08, 010b/11
Y.+ ile 009b/06

**Yūhāneşe krş. Yāhūnāşen, Yūhānāşen,
Yūhānāşen**

Y. 007b/07, 008b/16, 010b/06

Yūnān

Y. 004a/01, 004a/02, 004a/03,
004a/04, 004a/06, 004a/11,
004a/21, 004b/11, 004b/18,
004b/19, 005a/09, 005b/13,
006a/04, 024b/02, 036a/02,
041a/03, 043b/11, 044a/05,
044a/08, 044a/16, 044a/18,
044a/20, 044b/05, 044b/13,
045a/03, 045a/06, 0C5b/16,
0C5b/20

Y.+ ıla 012a/02, 0C5b/17

Yūnān-ı Şāhuṅ 004a/18

Yūnān Şāh 004b/11

Yūnān Şāhı 044b/02

Y. Ş.+ nuṅ 044a/15

Şāh-ı Yūnān

Ş. Y. 043b/11, 043b/18,

045a/04

Ş. Y.+ uṅ 005b/04

Ayrıca bk. **melik-i Yūnān;**

pādişāh-ı Yūnān

Yūnānī

Y. 005a/07

Eflāṭūn Y. 002a/15

Eflāṭūn-ı Y. 008b/13, 027b/16,
038a/08

İskender-i Y. 023b/05

Y.+ ler 039b/21

Y. şāhuṅ 004b/01

Yūnānī

Eflāṭūn-ı Y. 017b/05

Yūs

Y.+ e 022b/13, 023a/09

Yūsuf

Y. 008a/01

Y.+ uṅ 023a/20

Zāl

Z. 042b/17, 042b/19

Z.-i Dāsītān 042b/17

Z.-i Dāsītāna 042b/19

Z.-i Rüsteme 020b/14

Z.+ e 042b/19

Z.+ üṅ 042b/20

Zāvilistān

Z. 042b/18

Zūpīn

Z. 039b/06

Zūpīn

Z. pehlevān 039a/20

SONUÇ

XV. yüzyıl sonlarında XVI. yüzyıl başlarında yaşamış olan Firdevsî, *Süleymân-nâme-i Kebîr* başta olmak üzere farklı konularda pek çok eseri Türk diline kazandırmış önemli bir Osmanlı müellifidir. Asıl adının ne olduğuyula ilgili araştırmacılar farklı bilgiler vermişlerdir. Kaynaklarda Firdevsî için mahlasları da dahil olmak üzere “*Firdevsî-i Rûmî, Firdevsî et-Tavîl, Firdevsî-i Tavîl = Uzun Firdevsî, Orhan bin Genek, Orhan bin Kenek, Şerafeddin İsa, Şerafeddin Musa, İlyas, İlyas bin Hızır ,Türk Firdevsîsi, Firdevsî-i Bursevî* ” gibi farklı isimler kullanılmıştır. Firdevsî *Süleymân-nâme*’yi Fatih Sultan Mehmet’in emriyle yazmaya başlamış, Fatih’in vefatından sonra II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim dönemlerinde de yazmaya devam etmiştir. *Süleymân-nâme*’nin cilt sayısıyla ilgili farklı bilgiler olsa da elde edilen bilgiler doğrultusunda Firdevsî’nin Allah’ın 99 ismine, esmâ-i hüsnâsına hürmeten 99 cilt olarak planladığını fakat 81 cildini tamamlayıp 82. cildin de yarıda kaldığını; cüz bakımından bir yılı 366 gün kabul edip her gün bir cüz okunacak şekilde 366 cüz olarak planladığını, meclis bakımından da 495 meclis olarak düşünürken 405 meclisi tamamlayabildiğini söylemek mümkündür. *Süleymân-nâme*’nin ciltleri ile ilgili kaynaklardaki saraya kabul edilmeyen ve elde kalan ciltlerin yakıldığı bilgisi de doğru değildir.

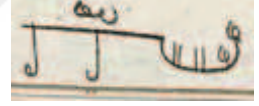
Üzerinde çalıştığımız 31. cildin tespit edebildiğimiz 3 nüshası mevcuttur. İstanbul Belediye Yazmaları’nda bulunan nüsha Muallim Cevdet Kütüphanesi B.26’da kayıtlıdır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’nde bulunan nüsha Nadir Eserler Kütüphanesi T.Y.9884 numaraya kayıtlıdır. Topkapı nüshası ise Hazine 1528 numarada kayıtlıdır.

Eser manzum ve mensur karışık olarak yazılmış bir eserdir. Eserin konusu Hz. Süleyman’ın hayatı ve çevresinde gelişen olağanüstü olaylardır. Hz. Süleyman hem peygamber hem de hükümdardır ve çevresinde, İblis başta olmak üzere, peygamberliğine ve hükümdarlığına karşı çıkan çok sayıda düşmanı vardır. Eserde olaylar bu kişilerin arasında geçen mücadeleler etrafında gelişir.

Eserde dil ve edebiyata kaynaklık edebilecek zengin malzeme dışında, tarihî, coğrafi, mitolojik, astronomik, felsefî, ahlâkî, tasavvufî pek çok bilgi de mevcuttur.

Firdevsî eserini uzun araştırmalar sonucu meydana getirmiştir. Bu araştırmaya kaynaklık edenlerin de sadece İslamî kaynaklar olmadığı anlaşılmıştır. Hz. Süleyman'ın hayatıyla ilgili topladığı rivayetlerde Kur'an-ı Kerim ve hadislerle birlikte Tevrat gibi diğer dini kaynaklardan da yararlanmıştır. Hz. Süleyman'ın hikmet sahibi olmasını; her şeye hükmetmesini; insan, cin, peri, hayvan vb. her varlığın onun emrinde olmasını; hiçbir düşmana yenilmemesini sağlayan özellikleri nasıl kazandığı anlatılırken Hz. Süleyman'la ilgili Yahudi sözlü geleneğinden yararlanıldığı görölmektedir.

Hz. Süleyman'ın üzerinde ism-i azamın yazılı olduğuna ve her şeye hükmetmesini sağladığına inanılan mühürlü yüzüğün üzerine nakşedilmiş mühür

Topkapı ve Belediye Yazmaları nüshalarında gösterilmiştir:

. Birbirine benzeyen bu iki mühür resmi bugün Süleyman'ın mührü olduğuna inanılan, Davud yıldızı olarak da anılan, iç içe geçmiş iki üçgenden oluşan altı köşeli yıldızdan farklıdır.

Eserin olağanüstü olaylar üzerine kurgulanmış, Hz. Süleyman ve askerlerinin kahramanlıklarının destansı bir şekilde anlatılmış ve manzum-mensur karışık yazılmıştır.

Üzerinde çalıştığımız 31. cilt dil özellikleri açısından ağırlıklı olarak Eski Anadolu Türkçesi özelliklerine sahiptir, fakat Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi özellikleri de taşımaktadır.

Meclis başlarında genellikle süslü bir nesir tercih edilmiştir. Bu bölümler dışında sade bir Türkçeyle açık ve anlaşılır yazılmıştır. Firdevsî'nin böyle bir dil tercih etmesinin sebeplerinden biri eserin destanî bir nitelik taşıması, halka bilgi vermek istemesidir.

Eserin söz varlığı incelendiğinde atasözü ve deyimler bakımından oldukça zengin olduğu görölmektedir.

Türkçe ve yabancı kökenli kelimelerde farklı yazılışlar görülmektedir. Bazen müstensih hatası, bazen kelimeyi vezne uydurma çabası ve bazen de ağız özelliklerinin etkisiyle bu ikiliklerin yaşandığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AHMED, A. Asuman, “Fırdevsî-i Rûmî'nin Süleymânnâme-i Kebîr'indeki Deyimler”, **Turkish Studies**, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer, 2014, s. 103-122.
- AKAR, Ali, **Türk Dili Tarihi**, Ötüken Neşriyat (3. Basım), İstanbul, 2010
- AKAY, A. (1990). *Fırdevsî Süleyman-nâme (44.cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- AKKUŞ, Muzaffer, **Kitabı Ğunya İnceleme-Metin-İndeks-Tıpkı Basım**, TDK Yay., Ankara, 1995
- AKSOY, Ömer Asım, **Deyimler Sözlüğü**, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2015
- AKSOY, Ömer Asım, **Atasözleri Sözlüğü**, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2016
- ALPER, Kadir, “Türk Edebiyatında Süleymân-nâmeler”, **Turkish Studies**, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/7 Summer, 2014, s. 147-163.
- ÇALIŞKAN, A. F. (2019). *Fırdevsî-i Tavil'in Hayât ü Memât Adlı Eseri: Tahlil ve Metin*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- BABÜR, Y. (2013). *Fırdevs-i Rumi, Süleymanname-i Kebir, 6. ve 7. ciltler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- BANGUOĞLU, Tahsin, **Türkçenin Grameri**, TDK Yay., Ankara, 2007
- BİÇER, Bekir, **Fırdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği**, Tablet Kitabevi, Konya, 2006
- BİÇER, Bekir, **Silahşorname Fırdevsî-i Rûmî**, Çizgi Kitabevi, İstanbul, 2011

BÜKE, H. (2015). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymanâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

BÜKE, Himmet, “Firdevsî-i Rumî, Hayatı Ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler”, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 13, C. 7, 2015 Aralık, s. 481-501

BÜYÜKKARCI, F. (1993). *Firdevsi Taviil ve davet name'si: İnceleme-metin-diziner*, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.

ÇAKIN, M. B. (2018). *Firdevsî-i Rûmî 'nin Süleymanâme adlı eseri (14-15. Ciltler) Metin - İnceleme*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÇATIKKAŞ, A., **Firdevsî-i Rûmî Süleyman-Nâme-i Kebîr**, TDK Yay., Ankara, 2009

ÇELİK, Z. (2010). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymanâme Yazmasınının (81.cilt) (12b-123b yk) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

DEVELLİOĞLU, F., **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi (26. Baskı), Ankara, 2010

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 2009

Diyanet İşleri Başkanlığı, **Kur'an Yolu Meâli**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları (7. Baskı), Ankara, 2007.

EDİSKUN, Haydar, **Türk Dilbilgisi**, Remzi Kitabevi, Eylül, 2004.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, **Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, **Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü II**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

ERGİN, Muharrem, **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Basım Yayım Tanıtım, İstanbul, 2009.

Erkan, Arif, **Arapça-Türkçe Büyük Sözlük**, Yasin Yay., İstanbul, 2004

EKŞİOĞLU, S. (2019). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-Cilt 11 (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.

ERCİLASUN, A. Bican, **Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yay., Ankara, 2010

ERDEM, M. D. (2005). “*Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerine Söz Dizimi Çalışması*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

EREN, H. (2018). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr-34-35. Ciltler (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ERGİN, Muharrem, **Türk Dilbilgisi**, Bayrak Yay., İstanbul, 2002

GABAİN, A. Von, **Eski Türkçenin Grameri**, TDK Yay., Ankara, 2003

GENÇ, G. (1995). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme (25 ve 26. Ciltler) Giriş-Metin-Sözlük*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GÜLEÇ, H. (1994). *Firdevs-i Rumi'nin Süleyman-nâme'si 42. Cilt Dasitan-ı Ceng-i Aheng-i Efrasiyab-ı Türk Üzerinde Bir Metin İncelemesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

GÜLEÇ, Hamdi, “Süleymânâme’de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil-Uslup ve Motifler”, **Bilgi Dergisi**, S. 36, Kış 2006, s. 243-260.

GÜLSEVİN, Gürer, **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK Yay., Ankara, 2011

GÜLSEVİN, Gürer-BOZ, Erdoğan, **Eski Anadolu Türkçesi**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2013

HARMAN, Ö. Faruk, “Süleyman”, **İslam Ansiklopedisi**, TDV Yay., Cilt 38, İstanbul, 2010, s.56-60

JAFAROVA, İ. (2003). *Firdevs-i Rumi'nin Süleyman-Name Yazmasının (81. Cilt 54b-82a, 28Yk.) Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KANAR, Mehmet, **Farsça-Türkçe Sözlük**, Say Yay., İstanbul, 2010

KANAR, Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, Ankara, 2009

KİRİK, E. (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-Nâme'si-75. Cilt (Giriş- İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

KORKMAZ, Zeynep, **Marzubân-nâme Tercümesi (Destûr-ı Şâhî)**, TDK Yay., Ankara, 2007

KORKMAZ, Zeynep, **Türkiye Türkçesi Grameri, Şekil Bilgisi**, TDK Yay. (3. Baskı), Ankara, 2009

KORKMAZ, Zeynep, **Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi**, TDK Yay., Ankara, 2003.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, “Firdevsî”, **İslam Ansiklopedisi**, DİA Yay., Cilt IV, İstanbul 1993, s. 649-650

KÖPRÜLÜ, F. Orhan, “Firdevsi, Uzun”, **İslam Ansiklopedisi**, DİA Yay., Cilt XIII, İstanbul 1996, s. 127-129

KÖZ, İ. (2004). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. Cilt 7a-54b yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KUTLUK, İbrahim, “Kenek Oğlu Orhan ve Teşhisü'l İnsan”, **Türk Dili Belleten**, Seri III, Ankara 1950, (14-15), s. 29-33.

OLGUN, İbrahim-PARMAKSIZOĞLU, İsmet, **Firdevsî-i Rûmî, Kutbnâme**, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1980

ÖZKAN, Mustafa, **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013

ÖZÖN, N. Mustafa, **Osmanlıca-Türkçe Sözlük, İnılap Kitabevi**, Ankara, 2010

PAKALIN, M. Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, 1993

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yay., İstanbul, 2004

PARLATIR, İsmail, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2014

SEMİZ, Ö. (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 70. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

ŞAHİN, Hatice, **Eski Anadolu Türkçesi**, Akçağ Yay., Ankara, 2003

ŞAKAR, Ö. S. (2003). *Firdevsî-i Rumî'nin Süleyman-nâme Yazmasınının (81. Cilt 28 Yk.) Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ŞAKAR, Ö., Sezer, “Firdevsî-i Rûmî ve Terceme-i Câmeşûy-nâme”, **Turkish Studies**, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 2/4, Fall, 2007, 723-730.

ŞEMSEDDİN, Sami, **Kamus-i Türkî**, Çağrı Yay., İstanbul, 2002

ŞİMŞEK, Yaşar, “Süleyman-name'nin Dili Üzerine (76. Cilt)” **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 12, 2014, s. 264-278.

ŞİMŞEK, Y. (2013). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (76. Cilt) Giriş-Ses Bilgisi-Tenkitli Metin-Sözlük*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

ŞİMŞEK, Y. (2017). *Eski Anadolu Türkçesi Satırası Kur'ân Tercümesi (Topkapı Nüshası, Giriş-Metin-Notlar-Dizin)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

TANYILDIZ, Ahmet, "Uzun Firdevsî ve 'Münâzara-i Seyf ü Kalem'i", **Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi**, XXII-Güz 2007, s. 163-188.

TEKİN, T., **Makaleler**, TDK Yay., Ankara, 2013

TİKEN, K., **Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller**, TDK Yay., Ankara, 2004

TİMURTAŞ, F. K., **Batı Türkçesi "Eski Anadolu Türkçesi" Türk Dünyası El Kitabı**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1992

TİMURTAŞ, F. K., **Eski Türkiye Türkçesi**, Akçağ Yay., Ankara, 1994

TİMURTAŞ, F. K., **Osmanlı Türkçesi Grameri III**, Alfa Yay., İstanbul, 1999

TÜRK, Vahit-DOĞAN, Şaban-ŞERİFOĞLU, Yasin, **Eski Anadolu Türkçesi Dersleri**, Kesit Yayınları (1. Baskı), İstanbul, 2011

Türk Dil Kurumu, **Derleme Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 1982

Türk Dil Kurumu, **Tarama Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 1995

Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, TDK Yay. (10. Baskı), 2009, Ankara

Türk Dil Kurumu, **Türkiye Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-VI**, TDK Yay., 2009, Ankara

USTA, H. İ. (1995). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr İnceleme-Metin-Sözlük*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

VANLI, M. (2012). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr (8-9. Ciltler) (İnceleme-Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.